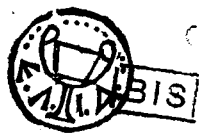

017

5.10

Ο ΑΕΔΕΝ
ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ 1863
T. 305

9802

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΣΕΛΙΑΣ ΤΙΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

186163

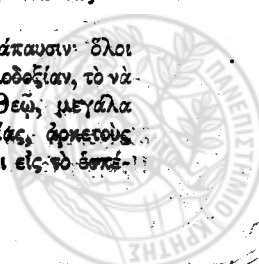
Α'.

Ο Λοδοβίκος Φίλιππος.

Τὸ 1831 καὶ τὸ 1832, τὰ δύο ἔτη ἅτινα συνέχονται ἀμέσως μετὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν τοῦ Ιουλίου, εἶναι ἐκ τῶν ἀξιολογωτάτων στιγμῶν τῆς ἱστορίας. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν προηγουμένων καὶ ἐπομένων αὐτοῖς, τὰ δύο ταῦτα ἔτη εἶναι ὡς δύο ὄρη. Κέκτηνται δὲ τὰ ὄρη ταῦτα μέγεθος, τὸ ἐπαναστατικόν, καὶ ἐπ' αὐτῶν διακρίνονται κρημνοί, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔστιν ὅπου διαλάμπει ἡ ἀλήθεια, ἥτις εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Ἡ παλινρθασίς τῆς δυναστείας τῶν Βουρβόνων ὑπῆρξε μέση τις φάσις, ἐξ ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας δυσκόλως δύναται τις νὰ δώσῃ ὄρισμόν ἀκριβῆ φάσις ἐξ ἐκείνων, ἔνθα μόχθος, βόμβος, μεμφμοιρίαι, ὕπνος καὶ θόρυβος. Αἱ φάσεις αὗται δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ ἡ ἀφίξις μεγάλου τινὸς ἔθνους εἰς ἓνα σταθμόν. Αἱ ἐποχαὶ αὗται εἶναι ἀληθῶς παράδοξοι, καὶ ἀπατῶσι τοὺς πολιτικούς ἀνδρας, τοὺς θέλοντας νὰ ἐκμεταλλεύσωσιν αὐτάς.

Κατ' ἀρχάς, ἄλλο τι δὲν ζητεῖ τὸ ἔθνος εἰμὴ ἀνάκαυσιν· ὄλοι διψῶσιν ἔν μόνον, τὴν εἰρήνην· ὄλοι μίαν μόνην ἔχουσι φιλοδοξίαν, τὸ νὰ ᾧσι μικροὶ καὶ ἀφανεῖς. Εἶδον, ἀρκετὰ εἶδον, χάρις τῷ Θεῷ, μεγάλα συμβάματα, ἀρκετὰς μεγάλας τύχας, μεγάλας περιπετείας, ἀρκετοὺς μεγάλους ἀνδρας. Εἶδον μέχρι κόρου τοιαῦτα. Εὐρίσκονται εἰς τὸ ἐσπέραι

ρας μιᾶς ἡμέρας μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου ὁδοιποροῦντες, κατέλυτον εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν μετὰ τοῦ Μιραβώ, εἰς τὸν δεύτερον μετὰ τοῦ Ροβεσπιέρου, εἰς τὸν τρίτον μετὰ τοῦ Βοναπάρτου. Ἀπέκλιμον. Ἐγκα-
στος ζητεῖ κλίνην διὰ ν' ἀναπαυθῆ.

Εὐρίσκουσι λοιπὸν τὴν ἀνάπυσιν, τὴν ἄνεσιν, καὶ ἰδοὺ ὅλοι τῶ-
ν χαριστημένοι.

Ἀλλὰ συγχρόνως ἐρχονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἄλλα τινα πράγματα, τὰ ὁποῖα λέγουσι τὸ ὄνομά των καὶ κρούουσι τὰς θύρας. Τὰ πράγματα ταῦτα ἐξήλθον ἐκ τῶν ἐπαναστάσεων καὶ ἐκ τῶν πολέμων εἰς ταῦτα, ζῶσι ταῦτα, δικαιοῦνται ταῦτα νὰ κατακτηθῶσιν ἐντὸς τῆς κοινωνίας, καὶ κατακτηθῶσιν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ τὰ πράγματα εἶναι ἐπικατα-
λυματῖα καὶ ἐπιμηλητῖα, προπαρασκευάζοντες τὸ κατ' ἄλλωμα τῶν ἀρχῶν.

Καὶ τότε ἰδοὺ αἱ βλέπουσιν οἱ πολιτικοὶ φιλόσοφοι. Ἐνῶ οἱ κε-
μηχότες ἄνθρωποι ζητοῦσιν ἀνάπυσιν, τὰ πεπραγμένα ζητοῦσιν ἐγγυή-
σεις συντηρήσεως. Ὅτι δὲ εἶναι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ ἀνάπυσιν
αὐτῶν, τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ πρὸς τὰ πεπραγμένα αὐτῶν αἱ ἐγγυήσεις.

Τοῦτο ἐζητεῖ ἡ Γαλλία παρὰ τῶν Βουρβόνων μετὰ τὴν αυτοκρα-
τορίαν ὅτι δηλαδὴ ἐζητεῖ καὶ ἡ Ἀγγλία παρὰ τῶν Στουάρτων μετὰ
τὸν Προστάτην.

Αἱ ἐγγυήσεις αὐτῶν εἶναι ἀνάγκη τῶν καιρῶν. Πρέπει νὰ δοθῶ-
σιν. Οἱ ἠγγεμόνες τὰς « χρηροῦσι » πράγματι ὁμως παρέχει αὐτὰς ἡ
τῶν πραγμάτων δύναμις. Ἀλήθεια βαθυτάτη καὶ χρησιμωτάτη, τὴν ὁ-
ποῖαν οὔτε οἱ Στουάρτοι διέγνωσαν τῷ 1662, οὔτε οἱ Βουρβόνοι τῷ 1814.

Ἡ δυναστεία ἤτις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Γαλλίαν μετὰ τὴν πῦσιν
τοῦ Ναπολέοντος, ἐπίστευσεν ὀλεθρίως ἐν τῇ ἀρελείᾳ της, ὅτι αὐτὴ ἔ-
δοσε, καὶ ὅτι, καθὼς ἔδοσεν, οὕτως ἠδύνατο καὶ ν' ἀφαιρέσῃ τὰ δοθέν-
τα ἐπίστευσεν ἐν τῇ ἀπλότητι αὐτῆς, ὅτι τῶν Βουρβόνων ὁ βασιλικὸς
οἶκος ἐκέκτητο τὸ θεῖον δικαίωμα, ἡ δὲ Γαλλία ἐκέκτητο οὐδέν καὶ
ἐπίστευσεν ὅτι τὸ ἐν τῷ συντάγματι τοῦ Λοδοβίκου ΙΗ' παραχωρηθὲν
πολιτικὸν δικαίωμα ἦτον ἀπλῶς κλάδος τις τοῦ θείου δικαίωματος,
κλάδος ἀποκοπεῖς ὑπὸ τῆς βουρβονικῆς αὐτῆς δυναστείας, καὶ χαριστι-
κῶς πως δοθεὶς πρὸς τὸν λαόν, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ ἐδόκει
τῷ βασιλεῖ νὰ λάβῃ πάλιν αὐτόν. Ἐνῶ, ἐκ τῆς δυσσεβείας τὴν ὁποί-
αν ἡ βουρβονικὴ δυναστεία πάντως ἠθάνθη ὅταν εἶδε τὸ δῶρον τοῦτο,
ἔπρεπε νὰ καταλάβῃ ὅτι αὐτὸ δὲν προήρχετο ἐξ αὐτῆς.

Ἐφάνη δὲ ἡ δυναστεία αὕτη κατὰ τὸν δέκατον ἔννατον αἰῶνα
δύστροπος, καὶ εἰς πᾶσαν ἐπέστησεν τοῦ ἔθνους ἀπεδείχθη ἀσγάλλουσα.
Πράγμα τὸ ὁποῖον διέκρινεν ὁ λαός.

Ἐνόμισεν ὅτι εἶχε δύναμιν, ἐπειδὴ ἀνηρπάγη ἐνώπιόν της ἡ αὐτοκρατορία ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ὡς σκηνογραφία· δὲν εἶδεν ὅτι καὶ αὐτὴ ἦλθεν ὁμοίως ἐπὶ τοῦ θρόνου· οὐδὲ παρετήρησεν ὅτι καὶ αὐτὴ ἀπέκειτο εἰς τὴν χεῖρα ἧτις ἀφῆρσεν ἐκ τοῦ μέσου τὸν Ναπολέοντα.

Ἐνόμισεν ὅτι εἶχε ρίζας, ἐπειδὴ εἶχε τὸ παρελθόν. Ἡπατάτο ὁμοῦς· ναι, ἀπετέλει μέρος τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ τὸ παρελθὸν ὄλον ἦτον ἡ Γαλλία. Αἱ ρίζαι τῆς γαλλικῆς κοινωνίας δὲν ἦσαν ἐν τῇ βουρβονικῇ δυναστείᾳ, ἀλλ' ἦσαν ἐν τῷ ἔθνει. Ἦσαν διαδεδομένοι πανταχόσε, ἐκτὸς ὑπὸ τὸν θρόνον.

Ἄλλ' ὁμοῦς, πρᾶγμα οἰκτρὸν! ἀπεκάλει παραχωρήσεις της, ἴπραγμα τὸ ὁποῖον ἦτον κατάκτησις τοῦ ἔθνους· καὶ ἀπεκάλει ἀρπαγὴν τοῦ ἔθνους ὅ,τι ἦτον τοῦ ἔθνους τούτου δικαίωμα.

Εἰς τρόπον ὥστε, ὅταν ἐφάνη εἰς τὴν δυναστείαν ταύτην ὅτι ἐσήμανεν ἡ ὥρα, ἐκλαμβάνουσα ἑαυτὴν νικητρίαν τοῦ Βοναπάρτου καὶ ἐβρίζωμένη εἰς τὴν Γαλλίαν βαθέως, ἐβρίψε τὸν κύβον. Μίαν πρωΐαν ἀνωρθώθη ἐνώπιον τῆς Γαλλίας, καὶ ὑψώσασα τὴν φωνήν, ἠθέλησε ν' ἀμφισβητήσῃ καὶ τοῦ ἔθνους τὴν κυριαρχίαν, καὶ τοῦ πολίτου ἀτομικῶς τὴν ἐλευθερίαν. Ἐν ἄλλοις λόγοις, εἰς μὲν τὸ ἔθνος ἠρνήθη πᾶν ὅ,τι καθίστα αὐτὸ ἔθνος, εἰς δὲ τὸν πολίτην, πᾶν ὅ,τι καθίστα αὐτὸν πολίτην.

Τοῦτο ἐσήμανον κατ' οὐσίαν τὰ διατάγματα· ἀτίνα ἐξέδωσε κατὰ μῆνα ἰούλιον.

Ἔπεσε λοιπὸν ἡ βουρβονικὴ δυναστεία. Καὶ δικαίως μὲν ἔπεσεν, ἀλλ' ὁμοῦς πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι δὲν ἀπέκρουεν ἀπολύτως πᾶσαν πρόοδον. Μεγάλα πράγματα εἶχον γίνεαι πλαγίως αὐτῆς. Ἐπὶ τῆς δυναστείας ταύτης τὸ ἔθνος ἐσυνείθισεν εἰς τὴν μετριότητα, πρᾶγμα ἄγνωστον ἐπὶ τῆς δημοκρατίας· καὶ ἐσυνείθισεν εἰς τὸ ἐν τῇ εἰρήνῃ μεγαλεῖον, τοῦθ' ὅπερ ἔλειπεν ἐκ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ναπολέοντος. Ἡ Γαλλία, γενομένη ἐλευθέρη καὶ ὁμοῦ ἰσχυρὰ, παρέσχε θάρρος εἰς τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς Εὐρώπης. Ἐπὶ Ῥοβεσπιέρου, ἡ Γαλλία ἐλάλησε πρὸς τὰ ἔθνη διὰ τῆς ἐπαναστάσεως· ἐπὶ Βοναπάρτου, ἐλάλησε διὰ τοῦ πυροβόλου· ἐπὶ Λοδοβίκου ΙΗ' καὶ Καρόλου Ι', ἐλάλησε διὰ τῆς περινοίας. Ἐπαυσεν ὁ ἀνεμος, ἀνήφθη πάλιν ἡ λαμπάς. Θέαμα λαμπρὸν, διδακτικὸν, τερπνότατον θέαμα! Ἐλειτούργησαν ἐπὶ δεκαπενταετίαν, ἐν σταθερᾷ εἰρήνῃ, αἱ μεγάλαι ἐκεῖναι ἀρχαί· ἡ ἐνώπιον τοῦ νόμου ἰσότης, ἡ τῆς συνειδήσεως ἐλευθερία, ἡ τοῦ λόγου ἐλευθερία, ἡ τοῦ τύπου ἐλευθερία, τὸ προσιτὸν πάσης δημοσίας θέσεως εἰς πάντα ἀνθρώπον ἰκανόν.

Τοῦτο δὲ μέχρι τοῦ 1830. Οἱ Βουρβόνοι ὑπῆρξαν ὄργανον πο-

λιτισμοῦ συντριβέν ἐν ταῖς χερσὶ τῆς θείας Προνοίας. Ἡ πτώσις αὐτῶν ὑπῆρξε πλήρης μεγαλείου, ὄχι πρὸς αὐτοὺς περιποιοθέντος, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἔθνος. Αὐτοὶ παρήτησαν τὸν θρόνον σεμνῶς μὲν, ἀλλ' ἄνευ ἐξουσίας· οὐδὲ γαλήνην εἰδώλου εἰδείξαν ὡς ὁ Κάρολος Α', οὐδὲ κραυγὴν ἀετοῦ ἔβαλον ὡς ὁ Ναπολέων. Ἀνεχώρησαν ἀπλῶς. Ἀπέθεσαν τὸ στέμμα καὶ δὲν διέσωσαν τὴν βασιλικὴν αἰγλήν περὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. Ἀξιοπρεπεῖς, ὄχι ὁμῶς σεπτοί. Ὁ δὲ λαὸς, ὁ λαὸς ὑπῆρξεν ἀξιάστος. Τὸ ἔθνος, προσβληθὲν μίαν πρωτὴν ἐνόησεν ἐν αὐτῷ δύναμιν, ὥστε δὲν συντηρήσῃ ὑπὸ ὀργῆς. Περιωρίσθη εἰς τὴν ἀμυναν ἑαυτοῦ· ἀνεχάιτισεν ἑαυτό· ἐπανάθεσε τὰ πράγματα εἰς τὸν τόπον των τὴν κυβέρνησιν ἐν τῇ πίστει, τοὺς Βουρβόνους ἐν τῇ ἐξορίᾳ, φεῦ! καὶ ἐστάθη. Ἔλαβε τὸν γηραιὸν βασιλέα Κάρολον Γ' ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ τὸν κατεβίβασεν ἡσύχως χαμαί, μετὰ λύτης καὶ μετὰ προσοχῆς μὴ τι πάθη.

Καὶ οὕτως οἱ Βουρβόνοι ἀπερχόμενοι προσεῖλκυσαν μὲν σέβας παρὰ τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, ἀλλ' ὄχι καὶ μεταμέλειάν τινα. Ἡ δυστυχία των ὑπῆρξε μεγαλητέρα αὐτῶν. Διελύθησαν δίκην νεφῶν εἰς τὸν ὀρίζοντα.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ ἰουλίου, καὶ φίλους διηγείρειν ἀμέσως πανταχοῦ τῆς γῆς, καὶ ἐχθρούς. Οἱ μὲν ἔτρεξαν πρὸς αὐτὴν μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ χαρᾶς, οἱ δὲ ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον· ἕκαστος κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ. Οἱ ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης, κατ' ἀρχὰς μὲν ἔκλεισαν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὡς προσβεβλημένοι καὶ ἐκπεπληγμένοι ἐν ταῦτ'· ὅταν δὲ ἤνοιξαν πάλιν αὐτοὺς, ἠπειλήσαν. Δέος ὄχι παράδοξον, καὶ ὀργῆ· συγγνωστή. Ἡ ἐπανάστασις ἐκείνη οὐδ' ἐτίμησε κἀν τὴν ἡττηθεῖσαν βασιλείαν διὰ τῆς γύσεως τοῦ αἵματος αὐτῆς. Ἐνώπιον τῶν δεσποτικῶν κυβερνήσεων, εἰς τὰς ὁποίας συμφέρει πάντοτε νὰ συκοφαντῇ ἢ ἐλευθερία αὐτῆ ἑαυτὴν, ἡ ἐπανάστασις τοῦ ἰουλίου ἤμαρτε καθότι ἀνεδείχθη κραταιὰ καὶ ὀμοῦ ἡπία. Ἀλλ' ὁμῶς οὐδὲν ἐμνηχανεύθησαν κατ' αὐτῆς· μάλιστ' ἀχαιρέτισαν αὐτὴν οἱ μᾶλλον δυσηρεστημένοι καὶ τεθυμωμένοι. Ὅση καὶ ἂν ὑπάρχη ἐν ἡμῖν φιλαυτία καὶ μνησικακία, ταύτην ὑποτάσσει μυστηριώδεις τι σέβας, προερχόμενον ἐκ τῶν γεγονότων εἰς τὰ ὁποῖα αἰσθανόμεθα ὅτι συνέπραξέ τις ὑπεράνω τοῦ ἀνθρώπου ἐργαζόμενος.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ ἰουλίου εἶναι ὁ θρίαμβος τοῦ δικαίου, ὁ τὸ πρᾶγμα κατανικῶν. Ἐντεῦθεν τὸ κλέος αὐτῆς· ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ ἐπιείκεια αὐτῆς. Τὸ δίκαιον θριαμβεῖ οὐδεμίαν χρεῖαν ἔχει νὰ τραπῇ εἰς βίαιονπραγίας. Τὸ δίκαιον εἶναι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀλήθεια.

Ὁ ἀγὼν οὗτος τοῦ δικαίου μετὰ τὸ πρᾶγμα διαρκεῖ ἔκπαλαι, ἐξ ἀρχῆς τοῦ σχηματισμοῦ τῆς κοινωνίας. Εἰς τοῦτο δὲ καταγι-

νόνται οί σοφοί· νά παύσῃσι ταύτην τήν μονομαχίαν, νά συγχωνεύσωσι τήν καθαρὰν ἰδέαν μέ τήν ἀνθρωπίνην πραγματικότητα, νά εἰσάξωσιν εἰρηνικῶς τὸ δικαίωμα ἐν τῷ πράγματι, καί τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ δικαίωμάτι.

Ἄλλη ὁμως ἡ ἐργασία τῶν σοφῶν, καί ἄλλη ἡ τῶν ἐπιτηδείων. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1830 ἐστάθη ταχέως ἅμα δὲ σταθῆ πάσα ἐπανάστασις, ἐπέρχονται οἱ ἐπιτήδαιοι.

Οἱ ἐπιτήδαιοι εἶναι οἱ λεγόμενοι πολιτικοὶ ἄνδρες. Ἄλλ' ὅπου ἐπιτηδειότης, σημειωτέον ὅτι ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει μικρότης. Εἰπέ ἐπιτήδαιοι· λέγεις μέτριοι. Ὡσαύτως δὲ, εἰπέ πολιτικοὶ ἄνδρες· συμβαίνει ἐνίοτε νά λέγῃς προδότες.

Ἄν ἀκούῃς λοιπὸν τοὺς ἐπιτηδαιοὺς τούτους, ἐπανάστασεις ὡς ἡ τοῦ Ἰουλίου εἶναι ἄρτηραὶ κοπεῖσαι· χρειάζεται ταχὺς ἐπίδεσμος. Τὸ δικαίωμα τοῦ λαοῦ, λίαν τρανῶς διακηρυττόμενον, διασείει. Ὅθεν, ἅμα τὸ δικαίωμα ἐπικυρωθῆ, πρέπει νά στερεωθῆ τὸ Κράτος. Ἄμα ἡ ἐλευθερία ἐξασφαλισθῆ, πρέπει νά γίνῃ φροντίς περὶ τῆς ἐξουσίας.

Ἐνταῦθα οἱ σοφοὶ δὲν διαχωρίζονται μὲν εἰσέτι ἀπὸ τῶν ἐπιτηδείων, ἀλλ' ἀρχίζουσι νά δυσπιστῶσι περὶ αὐτῶν. Πολὺ καλά, ἡ ἐξουσία. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν τί εἶναι ἡ ἐξουσία; Δεύτερον, πῶθεν προέρχεται;

Οἱ ἐπιτήδαιοι προσποιῶνται ὅτι δὲν ἀκούουσι τοὺς ψιθυρισμοὺς τούτους, καί ἐξακολουθοῦσι τὸ ἔργον των. Κατὰ τοὺς πολιτικούς τούτους, ἑνασμενιζομένους νά δίδωσιν ἀνάγκης πρόσχημα εἰς πάντα μῦθον λυσιτελῆ, πρωτίστη χρεῖα παντὸς λαοῦ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, εἶναι τὸ νά πορισθῆ μία δυναστεία. Οὕτω, λέγουσι, δύναται ὁ λαὸς νά ἀπολαύσῃ εἰρήνης μετὰ τὴν ἐπανάστασιν αὐτοῦ, δηλαδὴ νά λάβῃ τὸν καιρὸν ὅστις ἀπαιτεῖται διὰ νά δέσῃ τὰ τραύματά του καί νά ἐπιδιορθώσῃ τὴν οἰκίαν του.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι καί εὐκόλον τὸ νά εὐρεθῆ δυναστεία τίς. Εἰς τὴν ἀνάγκην, ὁ τυχὼν μεγαλοφυῆς ἄνθρωπος, ἡ καὶ ἀπλῶς ὁ πρῶτος ὃν προσωθήσῃ ἡ τύχη, ἀρκεῖ διὰ νά γίνῃ βασιλεὺς. Ἐχει ἡ ἱστορία τοιαῦτα παραδείγματα. Διὰ τὴν δυναστείαν ὁμως ἀπαιτεῖται καί ἀρχαιότης καταγωγῆς. Οἱ βασιλικοὶ οἶκοι ὁμοιάζουσι τὰς Ἰνδικὰς συκᾶς ἐκείνας, ὧν ἕκαστος κλάδος, κατερχόμενος μέχρι τῆς γῆς, βάλλει εἰς αὐτὴν ῥίζας καί καθίσταται συκὴ καὶ αὐτός. Πᾶς κλάδος δύναται νά καταστῆ δυναστεία, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νά κύβη μέχρι τοῦ λαοῦ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ θεωρία τῶν ἐπιτηδείων.

Ἴδου λοιπὸν ἡ μεγάλη των τέχνη· νά φοβίζῃσι μετὰ τὴν ἐπιτυ-

χίαν τῆς ἐπαναστάσεως τὸν λαὸν, προφητεύοντες καταστροφάς, νὰ περιτέλλωσι τὸν ἐνθουσιασμὸν, νὰ λεικίνωσι τὰς ἀνωμαλίας καὶ νὰ τέμνωσι πάντα ὄνυχα, νὰ ἐπιξέσωσι τὸ δίκαιωμα, νὰ περιτυλίσωσι τὸν θρίαμβον διὰ βαμβακίων, τὸν γίγαντα λαὸν διὰ φλανέλλας, καὶ νὰ τὸν στέλλωσι νὰ κοιτασθῆ ἑνωρίς· νὰ ἐπιβάλλωσι διαίταν εἰς τὴν ἀκμαίαν υἱείαν τοῦ τὸν Ἡρακλῆ νὰ περιποιῶνται ὡς ἀσθενῆ διατελοῦντα εἰς ἀνδρῶσιν, καὶ ἐνὶ λόγῳ νὰ λαμβάνωσι μέτρα προφυλακτικὰ κατὰ τῆς λίσαν πολλῆς ἐπιτυχίας τῆς μεταπολιτεύσεως.

Τὸ 1830 μετῆλθε ταύτην τὴν θεωρίαν, καὶ οὕτως ἠμπόδισε τὴν ἐπανάστασιν εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ δρόμου αὐτῆς. Τίς δὲ ἐμποδίζει εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ δρόμου αὐτῶν τὰς ἐπαναστάσεις; Ἡ μεσαία τάξις ἢ τὰς τάξις τῶν ἀστῶν· οἱ νοικοκυραῖοι. Διατί; Διότι ἡ μεσαία τάξις εἶναι τὸ συμφέρον προηγμένον μέχρι χορτασμοῦ. Πρέπει ὁμως νὰ εἴμεθα καὶ δίκαιοι πρὸς τὸν ἐγωϊσμὸν τοῦτον ἢ ἀστυκὴ αὐτὴ τάξις ἠσθάνετο μετὰ τὸν σεισμὸν τοῦ 1830, ὅτι ὑπῆρχε χρεία, ἔχι τελείας ἀναπαύσεως, ἀμεριμνησίας δηλαδὴ καὶ ἀκηδίας, ἀλλὰ προσωρινῆς· ὅτι ἔδει εἰς αὐτὴν, ὡς καὶ εἰς τοὺς πολιτικοὺς ἀνδρας, ἀνθρωπὸς τις πρόσκαιρος, ἀνθρωπὸς σημαίνων ἐπανάστασιν καὶ συγχρόνως παγίωσιν ἐν ἄλλαις λόγοις, ἀνθρωπὸς ὅστις ὤφειλε νὰ στερεώσῃ τὰ παρόντα διὰ τῆς ταυτοπαθείας τῶν παρελθόντων μὲ τὰ μέλλοντα.

Ὁ ἀνθρωπὸς οὗτος ὑπῆρξε Λοδοβίκος Φίλιππος, ὁ Αὐρηλίας. Ἐκάλεσαν αὐτὸν βασιλέα 221 ἀντιπρόσωποι. Ὁ Λαφαγέτης ἔχρισεν αὐτόν. Ἐκάλεσαν αὐτὸν ἀρίστην τῶν δημοκρατιῶν. Οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας ἐχρίοντο εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν Ῥημῶν τὸν ναὸν ἐκεῖνον ἀντικατέστησε τὸ δημαρχεῖον τῶν Παρισίων.

Αὕτη ἡ ἀντικατάστασις ἡμίσεως θρόνου εἰς τὴν θέσιν ἀκεραίου, ὑπῆρξεν « ἔργον τοῦ 1830 ἔτους. » Ἀφοῦ ὁμως ἐπεράτωσαν αὐτὸ οἱ ἐπιτηδείοι, ἀνεφάνη τὸ μέγα ἐλάττωμα τῆς λύσεως αὐτῶν, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα πάντα ἐγένοντο παρὰ τὸ ἀπόλυτον δίκαιον.

Τὸ ἀπόλυτον δίκαιον ἀνεβόησε, — Διαμαρτύρομαι! καὶ ἔπειτα, πρᾶγμα φοβερόν, ἐκρύβη πάλιν εἰς τὴν σιάν.

Ὁ Λοδοβίκος Φίλιππος ἦτον σπάνιος ἀνὴρ· εἶχε πᾶσαν ἰδιωτικήν ἀρετὴν καὶ πολλὰς τῶν δημοσίων ἐφρόντιζε πολὺ διὰ τὴν υἱείαν του, διὰ τὴν περιουσίαν του, διὰ τὸν ἑαυτὸν του, διὰ τὰς ὑποθέσεις του ἐγίνωσκε τὴν ἀξίαν ἐνὸς λεπτοῦ τῆς ὥρας, ἔχι ὁμως πάντοτε καὶ τὴν ἀξίαν ἐνὸς ἔτους· νηφάλιος, ἰλαρὸς, εἰρηνικὸς, ὑπομονητικὸς· ἀγαθὸς ἀνθρωπὸς καὶ ἀγαθὸς ἡγεμὼν κοιταζόμενος εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κλίην μὲ τὴν γυναικὰ του. Ἐγίνωσκεν ὅλας τὰς γλώσσας τῆς Εὐρώ-

πης, τὸ δὲ σπανιώτερον, τὰς διαλέκτους παντὸς συμφέροντος, καὶ ἐλάλει αὐτάς· θαυμαστὸς ἀντιπρόσωπος τῆς « μεσαίας τάξεως, » ἀλλ' ὑπερέχων αὐτῆς, καὶ κατὰ πάντα τρόπον ἀνώτερος αὐτῆς· εἶχε τὸ ἐξαιρετικὸν πνεῦμα, ὅτι, ἐνῶ ἐξετίμα τὸ ἐξ οὗ κατήγετο γένος, ἐβασίλευτο κυρίως εἰς τὴν ἰδίαν του ἀξίαν, διὸ καὶ ἀπεκάλει ἑαυτὸν Αὐρηλιανὸν καὶ ὄχι Βουρβόνον· ἐνώσω ἐτύγχανε μόνον γαληνοτάτη ὑψηλότης, ἤθελε νὰ λογίζεται πρῶτιστος τῶν προικηπῶν, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔγινε βασιλεὺς, κατέστη κοινὸς πολίτης· χαρακτηρισμένος ὡς φιλάργυρος, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀποδεδειγμένος· κατὰ βάθος οἰκονόμος, ἐξ ἐκείνων δμως τῶν ἀφειδῶς δαπανώντων διὰ μίαν φαντασίαν ἢ διὰ τὸ χρέος τῶν λόγιος, ἀλλὰ μικρὸν εὐαίσθητος πρὸς τὰ γράμματα· εὐπατρίδης, ἀλλ' ὄχι ἰππότης· ἀπλοῖκός, γαλήνιος καὶ ψυχρός· λατρευόμενος ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἱκετῶν του· εὐχάριστος εἰς τὴν ὁμιλίαν, πολιτικὸς οὐπω αἰωρούμενος εἰς δειρὰ· ὄλος κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ ἀμέσου συμφέροντος, κυβερνῶν πάντοτε ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἀνεπίδεκτος μνησικακίας καὶ ἀνεπίδεκτος εὐγνωμοσύνης, ἐπιτήδειος εἰς τὸ βάλλειν τοὺς πλεοναξ τῆς Βουλῆς νὰ παριστῶσιν ὡς σφάλλον τὸ μυστηριῶδες ἐκείνο κοινόν, τὸ ὑπογογγύζον εἰς τὰ θεμέλια τοῦ θρόνου· ἀνοίγων εὐκόλως τὴν ψυχὴν του, πολλάκις μάλιστα ὄχι φρονίμως, ἐπιτηδείως δμως πάντοτε· πολυμήχανος· βρίθων εἰς προσχήματα, εἰς προσωπεῖα· φοβίζων τὴν Γαλλίαν ἐκ τῆς Εὐρώπης, καὶ τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Γαλλίας· ἀγαπῶν ἀναντιρρήτως τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ προτιμῶν αὐτῆς τὴν οἰκογένειάν του· μικρολόγος, ὀρθογράφος, ἄγρυπνος, προσεκτικὸς, ὀξυδερκής, ἀκμάτος· περιπίπτων ἐνίοτε εἰς ἀντιφάσεις· ἄδων τὸν ἐπαναστατικὸν τῆς Μασσαλίας παιᾶνα ἐν πεποιθήσει· ἀπρόσιτος εἰς τὴν ἀθυμίαν, εἰς τὴν ἀκηδίαν, εἰς τὸν πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἰδανικὰ ἔρωτα, εἰς πᾶσαν παράβολον γενναϊότητα, εἰς πᾶσαν οὐτοπίαν ἢ χίμαιραν, εἰς τὴν δργίην, εἰς τὴν κενοδοξίαν, εἰς τὸν φόβον· ὀκτάκις ἀπειληθεὶς ὑπὸ τῆς βασιλοκτονίας, καὶ ἀείποτε μειδιάσας πρὸς αὐτήν· γενναῖος ὡς γρεναδιέρος, καρτερόψυχος ὡς φιλόσοφος· μόνον τὸν γενικὸν τῆς Εὐρώπης σεισμὸν φοβούμενος, ὡς ἀναρμόδιος· διὰ μεγάλας πολιτικὰς τύχας· πρόθυμος πάντοτε νὰ διακυβεύσῃ τὴν ζωὴν του, ἀλλ' οὐδέποτε τὸ ἔργον του· μεταμορφῶν τὸ θέλημά του εἰς ἐπιβρῆθην, ἵνα μᾶλλον ὑπακούηται ὡς περίνοια ἢ ὡς βασιλεὺς· παρατηρητῆς, ἀλλ' ὄχι μάντης· πρακτικὸς νοῦς, εὐχερῆς λόγος, ἐξαισιος μνήμη, κατὰ τοῦτο μόνον ὁμοιάζων μὲ τὸν Ἀλέξανδρον, μὲ τὸν Καίσαρα καὶ μὲ τὸν Ναπολέοντα· γινώσκων τὰ πράγματα μὲ τὰς λεπτομερείαις των, τὰς ἡμερομηνίας, τὰ κύρια ὀνόματα, ἀγνοῶν δὲ τὰς τάσεις, τὰ πάθη, τὰς ὁρμὰς τὰς

διαφόρους τοῦ πλήθους καὶ τὰ διάφορα αὐτοῦ δαιμόνια, τὰς μυστικὰς ἀδημονίας τῶν καρδιῶν, ἐνὶ λόγῳ, πᾶν ὅ,τι δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ ἀόρατον ῥοῦν τῶν συνειδήσεων· παραδεδεγμένος ὑπὸ τῆς Γαλλίας κατ' ἐπιφάνειαν, ὀλίγον ὅμως σύμφωνος μὲ τὴν Γαλλίαν κατὰ βάθος· πολὺ κυβερνῶν καὶ ὄχι ἀρκούντως βασιλεύων πρωθυπουργὸς αὐτὸς ἑαυτοῦ· τέλος, ὑψηλὸν καὶ ἰδιότυπον πρόσωπον, ἡγεμὼν ὅστις κατώρθωσεν ἐξουσίαν καὶ μ' ὄλον τὸ φιλοτάραχον τῆς Γαλλίας, καὶ κατώρθωσε δύναμιν, μ' ὄλην τὴν ζηλοτυπίαν τῆς Εὐρώπης, ὁ Λοδοβίκος Φίλιππος θὰ ἐτάττετο μεταξὺ τῶν ἐπιφανεστέρων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνός του, καὶ μεταξὺ τῶν ἐξοχωτέρων κυβερνητῶν τῆς ἱστορίας, ἐὰν ἤρατο ὀπωτοῦν τῆς δόξης, καὶ ἐὰν ὦργα καὶ πρὸς τὸ μέγα, ὅσον ὦργα πρὸς τὸ ὠφέλιμον.

Εἰς τὸν ναὸν τῶν ἀνακτόρων ὀλίγον ἐφοίτα, εἰς τὸ κυνήγιον οὐδὲν, ποτὲ εἰς τὸ θέατρον τῆς Τερψιχόρης. Ἠγαπᾶτο ὡς ἀπηλλαγμένος πάσης ἐπιηρείας τῶν παπᾶδων, τῶν θηρευτικῶν κυνῶν, καὶ τῶν χορευτριῶν. Αὐτὴν δὲν εἶχε ποσῶς. Ἐξήρχετο τῶν ἀνακτόρων μὲ τὸ ἀλεξιβρόχιόν του ὑπὸ μάλης. Ἦτον ὀλίγον τι κτίστης, ὀλίγον τι κηπουρὸς, καὶ ὀλίγον τι ἱατρὸς. Ἄν τυχὸν ἐπιπέτις τῶν προδρόμων τοῦ ὀχλήματός του ἀπὸ τοῦ ἵππου, τὸν ἐφλεβοτόμει αὐτὸς καθὼς ὁ Ἐρρίκος Γ' οὐδαμοῦ ἀπῆρχετο ἄνευ τοῦ ἐγγχειριδίου του, ὁμοίως ὁ Λοδοβίκος Φίλιππος οὐδαμοῦ ἀπῆρχετο ἄνευ τοῦ νυστηρίου του. Οἱ βουρβονικοὶ ἐγλεόαζον ὡς γελοῖον τὸν βασιλέα τούτον, τὸν πρῶτον ὅστις ἔχυσεν αἷμα ἀνθρώπου πρὸς ἱατροίαν.

Τὸ μέγα πταῖσμα τοῦ Λοδοβίκου Φιλίππου εἶναι, ὅτι ὑπῆρξε μετρίφων ἐν ὀνόματι τῆς Γαλλίας. Τὸ δὲ πταῖσμα τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς πολλῆς του στοργῆς πρὸς τὰ τέκνα τοῦ. Ὑπῆρχε λίαν πατήρ. Ἰδρῦετο ἐξ αὐτοῦ νέα δυναστεία· χάριν τῆς παγιώσεως αὐτῆς, ἐφέρετο καθ' ὑπερβολὴν δειλιῶς πρὸς πάντα. Πρᾶγμα δυσαρεστοῦν τὸν γαλλικὸν λαόν· λαὸν τοσαύτας ἔχοντα ἐνδόξους παραδόσεις πολιτικὰς τε καὶ πολεμικὰς. Ἄλλως τε, ἐξαιρουμένων τῶν πολιτικῶν χρεῶν τοῦ ἀνδρός, ὁ Λοδοβίκος Φίλιππος εἶχε μίαν οἰκογένειαν ἀξίαν ἀπάσης τῆς φιλοστοργίας του. Ἐβριθον ἅπαντα τὰ μέλη αὐτῆς ἀρετῶν καρδίας καὶ προτερημάτων πνεύματος. Μία τῶν θυγατέρων του, ἡ Μαρία, ἐκδοτος εἰς τὰς ὠραίας τέχνας, ἔταξε τὸ ὄνομα αὐτῆς μεταξὺ τῶν ἐξοχωτέρων καλλιτεχνῶν· ἐγλυφεν ἀγαλμα ἐκ μαρμαροῦ θαυμαστὸν, τὴν Ἰωάνναν τοῦ Ἄρχου, εἰς ὃ ἐνεφύσησε τὴν ἰδίαν τῆς ψυχῆν. Περί δύο δὲ ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Λοδοβίκου Φιλίππου εἶχεν εἰπεῖ ὁ Μεττερνίχος τὸν δημαγωγικὸν τούτον ἔπαινον· « Ἐν νέοις σπάνιοι, ἐν πρίγκηψι μοναδικοί. »

Ὁ Λοδοβίκος Φίλιππος, ὃν ἐπωνόμαζον καὶ ἰσονομίαν, ἐξεπροσώπει ἐν τῷ ἀτόμῳ αὐτοῦ τοῦ ἀναίρεσιν τῆς παλινορθώσεως τῶν Βουρβόνων καὶ συνάμα τὴν ἀναίρεσιν τῆς ἐπαναστάσεως. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν συνέβη τοιαύτη ἐνσάρκωσις τοῦ πνεύματος μιᾶς τινος ἐποχῆς εἰς ἓνα ἄνθρωπον. Ὁ Λοδοβίκος Φίλιππος, εἶναι τὸ 1830 γενόμενον ἄνθρωπος. Εἶχε δὲ περιπλέον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τὴν προτέραν ἐξορίαν του, μέγαν ποδηγέτην εἰς θρόνον. Ὑπῆρξε προγεγραμμένος, περιπλανώμενος, πτωχός. Ἐξῆσεν ἐκ τοῦ ἰδρωτός του. Εἰς τὴν Ἑλβετίαν, ὃ πρόην εἰς ἐκ τῶν πλουσιωτέρων πριγκήπων τῆς Γαλλίας οὔτος, ἐπώλησε τὸν ἵππον του ἵνα φάγη. Ἐν Ραίχενάῳ ἐδίδασκε μαθηματικά. Αἱ ἀναμνήσεις αὗται εἰς βασιλέα κατενθουσίαζον τὴν μεσαιάν τάξιν. Ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1879 ἦτον μέλος τοῦ συλλόγου τῶν Ἰακωβίνων.

Βασιλεύοντος τοῦ Λοδοβίκου Φιλίππου, ὃ τύπος ὑπῆρξεν ἐλεύθερος, τὸ βουλευτικὸν βῆμα ἐλεύθερον, ἡ συνείδησις καὶ ὁ λόγος ἐλεύθερα. Βασιλεὺς σταθερᾶς μεσημβρίας, ἂν καὶ ἐγίνωσκεν ὅτι τὸ φῶς καταβιβρώσκει τὰ προνόμια, ἀφῆκε τὸν θρόνον του ἐκτεθειμένον εἰς τὸ φῶς. Ἡ ἱστορία θὰ σημειώσῃ ταύτην του τὴν τιμιότητα.

Ἀληθῶς, τὸν βασιλέα τοῦτον ἐξελέξατο ἡμίσειά τις ἐθνοσυνέλευσις καὶ ἡμίσειά τις ἐπανάστασις διὸ καὶ ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν ἔποψιν τῆς φιλοσοφίας, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ κρίνωμεν αὐτὸν ἄνευ ἐπιφυλάξεώς τινος, χάριν τῆς ἀπολύτου δημοκρατικῆς ἀρχῆς διότι ἐνώπιον τοῦ ἀπολύτου, εἶναι ἀρπαγὴ ἐξουσίας πᾶν ὅ,τι κεῖται ἔξω τῶν δύο τούτων δικαιωμάτων, — τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀνθρώπου, πρῶτον, καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ λαοῦ, δεύτερον ὅ,τι ὅμως δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ εἴπωμεν, μετὰ τὴν εἰρημένην ἐπιφύλαξιν, ὃ Λοδοβίκος Φίλιππος ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν κρατίστων ἡγεμόνων ὅσοι ἐκαθέσθησαν ἐπὶ θρόνον.

Τίς ἡ κατηγορία αὐτοῦ; Αὐτὸς οὔτος ὃ θρόνος. Ἀφαίρεσον ἀπὸ τοῦ Λοδοβίκου Φιλίππου τὸν βασιλέα ἀπολείπεται ἄνθρωπος. Ὁ δὲ ἄνθρωπος εἶναι ἀγαθός· καὶ τόσον ἀγαθὸς ἐνόησε, ὥστε εἶναι θαυμαστός. Πολλάκις, ἐν τῷ μέσῳ τῶν σπουδαιωτέρων φροντῖδων, ἀφοῦ ὄλην τὴν ἡμέραν ἠγωνίσθη κατ' ὅλης τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας, εἰσῆρχετο τὸ ἑσπέρας εἰς τὰ ἰδιαίτερα τῶν δώματα, καὶ τί ἔπραττε καὶ τοὶ ἀποκαμωμένος ἐκ τοῦ καμάτου καὶ νουσταγμοῦ; Ἐλάμβανεν ἓνα φάκελλον δικογράφων, καὶ διευκτέρευε διεξερχόμενος ἐγκληματικὴν τινα δίκην διότι ἐφρόνει ὅτι δὲν ἦτον μὲν μικρὸν τὸ ἀμύνεσθαι κατὰ τῆς Εὐρώπης ἀπάσης, ἀλλ' ὅτι ἦτον ἔτι μείζον τὸ ἀποσπᾶν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ δημίου ἀνθρώπου. Ἦρχετο εἰς πεισμονὴν κατὰ τοῦ σφραγιδοφύλακός του· διεφιλονείκει κατὰ τῶν εἰσαγγελέων βῆμα πρὸς βῆμα τὴν πρὸς

τὴν λαιμητόμον ἄγρουν, καὶ ἀπεκάλει τοὺς εἰσαγγελεῖς νόμου φλυ-
 ἀρους. Ἐπλήρουν ἐνίοτε τὴν τράπεζαν τοῦ σπουδατηρίου τοῦ αἰστρι-
 βάδες τῶν δικογράφων· ἐξέταζεν αὐτὰ ὅλα· δὲν ἀνείχετο ἡ ψυχὴ του
 νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς ἀθλίαις ἐκεῖνας καταδεδικαυμέναις- κεφαλαῖς. Μίαν
 ἡμέραν εἶχεν εἰπεῖ, « Ἀπόψε ἐκέρδησα ἑπτὰ. »

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας του, ἡ θανατικὴ ποινὴ ἦτον
 ὡς κατηργημένη, ὥστε ἡ ἀνέγερσις τῆς λαιμητόμου ἐγένετο ὡς βία
 πρὸς αὐτόν. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς φονικῆς μηχανῆς τὴν ὁποίαν εἶχε
 στήσει κατ' αὐτοῦ ὁ Φιέσκης, ὁ βασιλεὺς εἶπε, « Τί κρίμα ὅτι δὲν ἐ-
 τραυματίσθην! Θὰ ἡδυνάμην νὰ χαρίσω τὴν ζωὴν εἰς τὸν ἔνοχον. »
 Ἄλλοτε, αἰνιτιτόμενος τὰς ἀντιστάσεις τῶν ὑπουργῶν του, ἔγραψε τὰ ἐ-
 πόμενα περὶ πολιτικοῦ τινος καταδίκου· « Ἐγένετο ἡ χάρις πρὸς αὐτόν,
 ἀπολείπεται δὲ μόνον καὶ νὰ μὲ τὴν παραχωρήσωσι. »

Ὑπῆρξε πρᾶος καὶ ἀγαθός. Καθ' ἡμᾶς δὲ, ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἔνθα ἡ
 ἀγαθότης εἶναι μαργαριτὸς σπάνιος, ὁ ἀγαθὸς προηγείται σχεδὸν τοῦ
 μεγάλου.

Β'.

Ῥαγάδες ὑπὸ τὸ ἴδρυμα.

Ὁ ὠκεανὸς προστατεύει τὸ ὕδωρ, ἡ θύελλα προστατεύει τὸν
 ἄνεμον· ὁ βασιλεὺς υπερασπίζεται τὴν βασιλείαν, ἡ δημοκρατία υπερα-
 σπίζεται τὸν λαόν· τὸ σχετικόν, ὅ ἐστιν ἡ μοναρχία, ἀνθίσταται κατὰ
 τοῦ ἀπολύτου, ὅ ἐστιν ἡ δημοκρατία· κατὰ τὴν σύγκρουσιν ταύτην, ἡ
 κοινωνία αἰμάσσει, ἀλλ' ὅτι σήμερον εἶναι πάθος, αὔριον ἔσεται σωτη-
 ρία· καὶ ὅπως δῆποτε, δὲν εἶναι πτωχῶς ἀξιόμισμοι οἱ ἀντιπαλαιότες.
 Ἀναντιρρήτως, εἷς ἐκ τῶν δύο ἀντιπάλων ὑπάρχει ἡπατημένος· διότι
 τὸ δίκαιον δὲν κείται, ὡς ὁ τῆς Ῥόδου κολοσσός, ἐπὶ δύο ὀχθῶν· δὲν
 ἔχει τὸν ἕνα του πόδα ἐν τῇ δημοκρατίᾳ, τὸν ἄλλον ἐν τῇ βασιλείᾳ·
 τὸ δίκαιον εἶναι ἀδικίαιτον, καὶ ὅλον ἐξ ἑνὸς μέρους· ἀλλ' οἱ ἡπατη-
 μένοι ἀπατῶνται εἰλικρινῶς· ὥστε οὐδεὶς ἄλλος πταίει διὰ τὰς ὀδυ-
 νηράς ταύτας συγκρούσεις, εἰμὴ ἡ μοῖρα ἡ κακὴ.

Ἡ κυβέρνησις τοῦ 1830, ἐδέησε νὰ ἔλθῃ εἰς πόλεμον τὴν ἐ-
 πιούσαν τῆς γεννήσεώς της. Τὴν ἐπιούσαν ἀπήνητησεν ἀντίστασιν· καὶ ἀν-
 τίστασιν ἴσως προϋπάρχουσιν τῆς γεννήσεώς της.

Μόλις ἰδρυθεῖσα, ἠτθάνθη σαλευόμενα τὸ ἔδαφός της. Μῆνα μὲ
 τὸν μῆνα, ὁ σάλας ἠϋξανε, καὶ ἀπὸ ἀορίστου καὶ ὑποκώρου κατέστη
 φανερός.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ιουλίου μεθρημηνεύετο πολυειδῶς εἰς τὰς τριόδους. Εἶχεν εἴκοσι διαφόρους μεταφράσεις, καὶ ἐξ ἑκάστης μεταφράσεως ἐγεννήθη ἓν κόμμα πολιτικόν. Οἱ βουρβονικοὶ ἔλεγον Ἐπανάστασις, ἔστω ἄλλῃ διατί λοιπὸν οὗτος ὁ βασιλεὺς; Καὶ οἱ δημοκρατικοὶ δὲ ἔλεγον τὸ αὐτό· οὗτοι μάλιστα μὲ περισσοτέρην λογικὴν. Καὶ οὕτως ἀντεπάλαιεν ἡ βασιλεία τοῦ Ιουλίου μεταξὺ τῶν προσβολῶν τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Παρίστα τὴν παρούσαν στιγμὴν, ἐλθούσαν εἰς χεῖρας μὲ τὸς μοναρχικοὺς αἰῶνας ἀφ' ἑνὸς, καὶ μὲ τὸ αἰῶνιον δίκαιον ἀφ' ἑτέρου.

Καὶ ἐν τούτοις, ἐσωτερικῶς μὲν, ἐπολλαπλασιάζοντο ἐπὶ τῆς κοινωνίας ὅλα ἐκεῖνα τὰ δυσχερῆ ζητήματα· ἡ πτωχотροφία, ἡ θητεία, τὸ ἡμερομίσθιον, ἡ ἀνατροφή, αἱ ποιναὶ, ἡ ἐκπόρευσις, ἡ τύχη τῆς γυναικὸς, ὁ πλοῦτος, ἡ πενία, ἡ προαγωγή, ἡ κατανάλωσις, ἡ διανομή, τὸ συνάλλαγμα, τὸ νόμισμα, τὸ ἀξίόχρεον, τὸ δικαίωμα τῶν κεφαλαίων, τὸ δικαίωμα τῆς ἐργασίας· ὅλα τὰ ζητήματα ταῦτα ἐπολλαπλασιάζοντο ὑπεράνω τῆς κοινωνίας καὶ τὴν κατέθλιβον δεινῶς.

Εἰς τὸν δημοκρατικὸν ὄργανον προσετίθετο ὁ φιλοσοφικός. Οἱ σοσιαλισταὶ, ἐπιδιώκοντες τὴν ἐξυγίωσιν τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς κοινωνίας, ἀνετίμιζον πᾶν ζήτημα, ἀπὸ τοῦ περὶ τῆς λαϊκότητος, μέχρι τοῦ περὶ τοῦ πολέμου. Ἡ ἐπανάστασις εἶχεν ἰδρύσει τὸ δίκαιον τοῦ ἀνθρώπου, ἢ μᾶλλον τοῦ ἀνδρός· οὗτοι ἐπρόσθετον τὸ δίκαιον τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ δίκαιον τοῦ παιδίου.

Μόλις εἶχον παρέλθει εἴκοσι μῆνες ἀπὸ τῆς ἐπανάστασεως τοῦ Ιουλίου, καὶ εἰσῆλθε τὸ 1832, ἔτος φοβερὸν καὶ ἀπειλητικόν· ἐδείνωσαν ἔτι μᾶλλον τὴν ὄψιν αὐτοῦ αἱ συνωμοσίαι καὶ ἡ χολέρα. Πρὸς τὰ τέλη τοῦ ἀπριλίου, ὁ ὄργανός ηὔξησε· μετεβλήθη εἰς ἀναβρασμόν. Ἀπὸ τοῦ 1830 ἀνεφαίνοντο τῆ δεκαετίᾳ μικραὶ τινες στάσεις τοπικαί, καταστελλόμεναι μὲν ἀμέσως, ἀλλ' ἀναγεννώμεναι· σημεῖον ὅτι ὑφείρπεν ὑπὸ τὴν γῆν τῆς Γαλλίας τρομερὸν τι ἤφραϊσταιον. Ἡ Γαλλία ἠτένιζε πρὸς τοὺς Παρισίους· οἱ Παριῖσιοι ἠτένιζον πρὸς τὸ προάστειον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, τὸ ὁποῖον ἦδη ὑπέκατε. Εἰς τὰ καπηλεῖα, ἡ κυβερνήσις ὑβρίζετο ἀναφανδόν. Διαβτάται εἰσῆρχοντο εἰς αὐτὰ, ἔπινον, καὶ ἀπῆρχοντο λέγοντες· «Κάπηλε, ὅ,τι κίμνει νὰ λαβαίνης, θὰ σὲ τὸ πληρώσῃ ἡ ἐπανάστασις.» Τὴν 4 ἀπριλίου 1832 ἀνέκραξέ τις εἰς τὰς τριόδους αὐθαδῶς, «Κάτω ἡ ἰδιοκτησία!» Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀστυνομίας συνέβαινε ν' ἀκούωσιν εἰς τὰς ὁδοὺς παραδόξους διαλόγους· — Κύτταξέ νὰ συνάξῃς, ὅ,τι ἔχεις νὰ λαμβάνης, ἔλεγεν ὑφαντῆς τις πρὸς φίλον του λεπτοαρχόν. — Διατί; — Δὲν ὄσφραίνεσαι, ὅτι πυρίτις μυρίζειε πακτῶ

Δύο βακενδύται, διαβαίνοντες, ἔλεγον μεταξύ των, — Ποῖος μᾶς κυβερνᾷ; — Ὁ κύρ Φίλιππος. — Ὅχι, μᾶς κυβερνᾷ ἡ μεσαία τάξις.

Ἡ κυβέρνησις εἰδοποιήθη μίαν ἡμέραν, ὅτι εἰς τὸ προάστειον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου διενεμήθησαν ὅπλα ὑπὸ ἀγνώστων, καὶ διακόσιαι χιλιάδες φουσέκων. Τὴν ἀκόλουθον ἐβδομάδα διενεμήθησαν ἕτεραι τριάκοντα χιλιάδες φουσέκων. Τὸ ἄπορον εἶναι ὅτι ἡ ἀστυνομία δὲν ἠδυνήθη νὰ συλλάβῃ κανέν. Συνέλαβεν ἐπιστολήν τινα διαλαμβάνουσαν τὰ ἑξῆς: — « Δὲν ἀπέχει ἡ ἡμέρα ὅτε, ἅμα σημάδουν τὰ ὥρολόγια τέσσαρας ὥρας, θὰ εὔρεθούν ἔνοπλοι ὀδοῦντα χιλιάδες πατριωτῶν. »

Ὁσημέραι ἐξηπλοῦτο ὁ ἐπαναστατικὸς πυρετός. Ἡ ἀρτηρία ἐπαλλε πανταχοῦ τῶν Παρισίων, πανταχοῦ τῆς Γαλλίας. Πανταχοῦ ἐταιρίαι μυστικά. Κεφαλὴν εἶχον τὸ κεντρικὸν κομητάτον. Χεῖρες τοῦ κεντρικοῦ κομητάτου ἦσαν, ἡ ἔ τ α ῖ ρ ῖ α τ ῆ ς Π ρ ᾶ ξ ε ω ς, καὶ ὁ σ τ ρ α τ ὸ ς τ ὶ ν Β α σ τ ῖ λ λ ῖ ὶ ν.

Καὶ ὁ στρατὸς δὲ ὑπῆρχεν ἐν μέρει συνεννοημένος μὲ τὸν λαόν, ὡς ἀπεδείχθη ἔπειτα.

Εἷς τινὰς πόλεις τῆς νοτίου Γαλλίας ἐφυτεύοντο δένδρα τῆς Ἐλευθερίας, ἰστίᾳ δηλαδὴ ἐστεμμένα μὲ σκουφρον κόκκινον.

Τοιαύτη ἦτον ἡ θέσις τῶν πραγμάτων. Ζωηρότερον δὲ παντοῦ ἀλλοῦ ἐχαρακτηρίζετο εἰς τὸ προάστειον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, προάστειον παλαιόν, τὸ πολυανθρωπότερον πάντων, καὶ τὸ ὁποῖον δύναται τις νὰ παρομοιάσῃ μὲ μυρμηκίαν λαοῦ ἐργατικοῦ καὶ θυμοειδούς, τόσῳ μᾶλλον εὐοργήτου, καθόσον ἐπενεργούσιν ἀμέσως ἐπ' αὐτοῦ καὶ αἱ συνέπειαι τῶν μεγάλων πολιτικῶν κλονισμῶν ὡς αἱ ἐμπορικαὶ κρίσεις, αἱ χρεωκοπίαι καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς ἐργασίας. Διότι ἐν καιρῷ ἐπαναστάσεως, ἡ πενία εἶναι αἷτιον καὶ ἀποτελέσμα ὁμοῦ. Ἡ πενία παύσασαι καὶ ἀντιπατάσεται.

Ἐκ τοῦ προαστείου τούτου κυρίως ἀνεχώρου ἐπὶ τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως τοῦ 1793 λεγεῶνες, ὅτε μὲν ἀγρίων, ὅτε δὲ ἠρώων κατὰ τὸ εἶδος τῆς ἰδέας ἧτις ἐποπόλαζε.

Ἀγρίων εἶπομεν. Ἡ λέξις αὕτη ἔχει χρεῖαν ἐξηγήσεως. Οἱ τραχεῖς οὗτοι ἄνδρες, οἱ κατὰ τὰς γενεσιακὰς ἡμέρας τοῦ ἐπαναστατικοῦ χάους ἐξορμῶντες κατὰ τῆς παλαιᾶς πρωτεύουσας ἀνυπόδητοι, ὠρυόμενοι, τρομεροί, μὲ τὰ ῥόπαλα καὶ τὰ δόρατα ἀνυψωμένα, τί ἤθελον; Ἦθελον τὸ τέλος τῆς καταδυναστείας, τὸ τέλος τῶν τυραννῶν, τὸ τέλος τῆς ρομφαίας, ἔργον διὰ τοὺς ἄνδρας, ἐκπαίδευσιν διὰ τὰ παιδία, ἠπιότητα κοινωνικὴν διὰ τὰς γυναῖκας, ἐλευθερίαν, ἀδελφότητα, ἄρτον δι' ἅπαντας, τὴν εἰς παράδεισον τῆς Ἐδέμ μεταβολὴν τοῦ κόσμου, τὴν

Πρόοδον ἐξεζήτουν τὸ ἄγιον, τὸ καλὸν κάγαθὸν τοῦτο κτήμα, τὴν πρόοδον, παραφόρως, διότι ἐζητηθήθη ἡ ὑπομονή των τὴν ἐξεζήτουν τρομεροί, ἡμίγυμνοι, βρυχώμενοι. Ναι, ἦσαν οἱ ἄγριοι· ἀλλ' ἦσαν οἱ ἄγριοι τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐξεζήτουν μανιωδῶς τὸ δίκαιον· ἤθελον νὰ βιάσῃσι τὸ ἀνθρώπινον γένος ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τὸν παράδεισον, ἔστω καὶ διὰ τοῦ τρόμου καὶ τοῦ φοβήτρου. Βάρβαροι ἐφαίνοντο, ἀλλ' ἦσαν σωτῆρες. Ἐξεζήτουν τὸ φῶς, φοροῦντες τὸ προσωπεῖον τῆς νυκτός.

Ἀπέναντι τῶν ἀγρίων ἀνθρώπων τούτων εἶναι ἄλλοι πάλιν ἀνθρωποὶ μειδιῶντες, χρυσοκέντητοι, ταινιοστόλιστοι, ἀστροποίκιλτοι, μὲ περικνημίδας μεταξωτάς, μὲ πτερὰ λευκὰ, μὲ χειρόκτια κίτρινα, μὲ πέδιλα βερενικωμένα, οἵτινες, παρακαθήμενοι εἰς τράπεζαν μὲ βελούδον, πλησίον τῆς μαρμαρίνης ἐστίας των, διατείνονται ἐν πραότητι ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως τῶν παρελθόντων πραγμάτων, ὑπὲρ τοῦ μεσαιῶνος, ὑπὲρ τοῦ θεοῦ δικαίωματος, ὑπὲρ τοῦ φανατισμοῦ, τῆς ἀμαθείας, τῆς δουλείας, τῆς θανατικῆς ποινῆς, τοῦ πολέμου, ἐπαινοῦντες κοσμίως καὶ εὐγενῶς τὴν σπάθην, τὴν πυρὰν καὶ τὴν λαιμητόμον. Τὸ καθ' ἡμᾶς, εἰάν ποτε εὐρισκώμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐκλέξωμεν δυοῖν θάτερον, ἢ τοὺς βαρβάρους τοῦ πολιτισμοῦ, ἢ τοὺς πολιτισμένους τῆς βαρβαρότητος, θὰ ἐπροτιμῶμεν τοὺς βαρβάρους.

Ἄλλὰ, χάρις τῷ Θεῷ, ὑπάρχει καὶ ἄλλο τι τρίτον, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ ἐκλέξωμεν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πῆσῃ τις ἀπὸ κρημνοῦ θέλων νὰ προβῇ εἰς τὰ ἐμπρός. Οὔτε τὸν δεσποτισμὸν θέλομεν, οὔτε τὴν τρομοκρατίαν. Προκειμένου λόγου περὶ προόδου, ἡμεῖς θέλομεν τὴν διὰ τοῦ ὀμαλοῦ κατηφόρον.

Ὁ Θεὸς προνοεῖ· ὅλη δὲ τοῦ Θεοῦ ἡ πολιτικὴ, εἶναι ἡ τῶν κατηφόρων ἐξομάλυνσις.

Γ.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς καὶ οἱ ὑπασπισταὶ αὐτοῦ.

Περὶ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν, ὁ Ἐνζολωρᾶς, προβλέπων ὡς ἐνδεχομένην τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων, συνήγαγε τοὺς περὶ αὐτὸν εἰς συμβούλιον ἐν τῷ καφενεῖῳ τοῦ Μουσαίου, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς μεταφορικῶς·

— Εἶναι χρεῖα νὰ γνωρίζωμεν ποῦ διακείμεθα καὶ εἰς τί δυνάμεθα νὰ βασισθῶμεν χρεῖας τυχούσης. Ἐὰν χρειάζωνται ἀθληταί, πρέ-

πει νὰ τοὺς σχηματίσωμεν. Ἄς μετρήσωμεν τὰ πρόβατα, νὰ ἰδοῦμεν. Πόσοι εἴμεθα ; Δὲν συμφέρει νὰ ἀναβάλλωνται αὐτὰ τὰ πράγματα εἰς τὴν αὔριον ἢ πρόδοδος δὲν ἔχει καιρὸν νὰ χάνῃ. Οἱ στρατιῶται τῆς πρέπει νὰ ἦναι πάντοτε βιαστικοί. Χρεῖα νὰ ἐπιθεωρήσωμεν ὅσα ἐρράψαμεν νὰ ἰδοῦμεν ἂν ὄλα κρατοῦν, καὶ ἂν δὲν ἐξηλώθη τίποτε. Σὺ, ὁ Κουρφεράκος, νὰ υπάγῃς νὰ ἰδῆς τοὺς τοῦ πολυτεχνικοῦ σχολείου. Σήμερον δὲν ἔχουν μάθημα· εἶναι τετράδη σήμερον. Ὁ Φυλλίδης νὰ εὔρη τοὺς ἄλλους, τῆς Γλασιέρης. Ὁ Κομπαφέρρος μὲ ὑπεσχέθη νὰ ἰδῇ τοὺς τοῦ Πίκπου. Ὁ Βαχορέλης τοὺς τῆς Ἑστραπάδης. Ὁ Προυβέριος τοὺς μασόνους, τοὺς ὁποίους βλέπω ὡσὰν χλιανθέντας ὀλίγον. Ὁ Εὐμορφίδης θὰ υπάγῃ εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς κλινικῆς, διὰ νὰ κυττάξῃ τὸν σφυγμὸν τῆς ἱατρικῆς σχολῆς. Ὁ Αἰτὸς θὰ κάμῃ ἓνα γύρον εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἕως πᾶρη τίποτε λόγους ἀπὸ τοὺς περισταμένους. Ἐγὼ ἔγω νὰ υπάγῃω ἄλλοῦ.

— Ἐγὼ δέ ; ἠρώτησεν ὁ Μέγαρος.

— Σὺ ; εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς· σὺ εἶσαι καλὸς διὰ τίποτε, ἐνῶ δὲν πιστεύεις εἰς τίποτε ;

— Πιστεύω εἰς σέ.

— Πιστεύεις εἰς ἐμέ ; Μὲ κάμνεις λοιπὸν μίαν ἐκδούλευσιν ;

— Νὰ καθάρισῃ τὰ υποδήματά σου ! ἀνέκραξαν ὄλοι ὁμοῦ.

— Ὅχι· νὰ κυττάξῃς ταῖς ἰδικαῖς σου ταῖς δουλειαῖς. Πίνε αὐτοῦ ὅπου κάθησαι τὸ ἀψίνθιον σου καὶ ἔχε με παρητημένον.

— Ἄ ! Ἐνζολωρᾶ, εἶσαι ἀχάριστος.

— Σὺ θὰ ἦτο ἱκανὸς νὰ υπάγῃς εἰς τὴν πύλην τοῦ Μαίνου, ἂν σ' ἔστειλα ;

— Τόσον δρόμον δὲν μ' ἔχεις καλὸν νὰ κάμω ; Τὰ υποδήματά μου εἶναι γιερά· δοκίμασε.

— Πάγει καλά, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀρῶ ἐσκέφθῃ ὀλίγον. Θέλω νὰ σέ δοκιμάσω, Μέγα· Ρῶ. Σὲ ἀναθέτω λοιπὸν νὰ υπάγῃς νὰ κατηχῆς ὀλίγον τοὺς ἐκεῖ.

Ὁ Μέγαρος ἐπλησίασεν εἰς τὸν Ἐνζολωρᾶν, καὶ τὸν εἶπεν εἰς τὸ ὠτίον, — Μείνε ἤσυχος.

Τοῦτο δὲ εἰπὼν, ἐφόρσε τὸν πῖλόν του καὶ ἀνεχώρησε.

— Τὸν Μάριον ἤθελα δι' ἐκεῖνο τὸ μέρος, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς· ὁ Μάριος θὰ ἦτον ὁ ἀρμόδιος, ἀλλὰ πλέον δὲν ἔρχεται εἰς ἡμᾶς.

Μετὰ δεκαπέντε λεπτά, ὁ ὀπισθόδρομος τοῦ καρεναίου ἐκεῖνου ἦτον ἔρημος. Ὅλοι οἱ Φίλοι τῶν Ἀναλαβητῶν εἶχον ἀναχωρήσει, ἕκαστος εἰς τὸ ἔργον του. Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐξῆλθε τελευταῖος πάντων.

Κατηθύνθη πρὸς τὸ μέρος ὅπου τότε συνηθοίετο περιώνυμὸς τις πολιτικὸς σύλλογος, ἐπονομαζόμενος τῆς Κουγούρδας· ἀλλὰ καθ' ὄσον, — Ἄς περάσω, εἶπεν, ἐκ τῆς πύλης τοῦ Μαίνου, νὰ ἰδῶ τί κάμνει ἐκεῖ ὁ Μέγαρος. Τῶντι ἐβλήθη μετὰ τὰ σωστά του εἰς τὸ ἔργον, ἢ καθῶς πάντοτε;

Ἐσήμαινεν ὥρα μία μετὰ μεσημβρίαν, ὅτε εἰσῆλθεν ὁ Ἐνζωλορᾶς εἰς καφενεῖόν τι πλήρες καπνοῦ· ἐκεῖ, διακρίνει τὸν Μέγαρον καθήμενον εἰς ἓν τραπέζιον ἀπέναντι ἄλλου τινος, μετὰ τοῦ ὁποίου συνέπαιζε Δόμινον, καὶ ἀκούει τὸν ἐπόμενον διάλογον μεταξύ αὐτῶν.

— Τὸ διπλοῦν ἔξ. — Τέσσαρα. — Ἄσπρο! Δὲν ἔχω.

— Λοιπὸν ἐτελείωσες. Δύο. — Ἐξ.

— Τρία.

— Ἄσον.

— Ἐγὼ θὰ βάλω πρῶτος.

— Σημείωσε τέσσαρα.

— Μόλις καὶ μετὰ βίας.

— Παίξε.

— Ἐκαμα ἓνα μέγχα λάθος.

— Καλὰ νὰ πάθης.

— Δεκαπέντε.

— Πρόσθεσε καὶ ἑπτὰ.

— Εἰκοσιδύο. (μετὰ τινα σκέψιν.) Εἰκοσιδύο.

— Αὐτὸ τὸ διπλοῦν τὸ ἔξ δὲν τὸ ἐπερίμενες, βέβαια. Ἄν τὸ ἔβαλλα εἰς ἀρχῆς, ὅλον τὸ παγκινίδι θὰ ἤλλαξε.

— Πάλιν δύο.

— Ἄσον.

— Ἄσον! Ἴδου λοιπὸν κ' ἐγὼ πέντε.

— Δὲν ἔχω.

— Σὺ, νομίζω ὅτι ἔβαλες πρῶτος;

— Ναί.

— Ἄσπρο.

— Τί τύχην τὴν ἔχει! ὦ! ἔχεις μίαν τύχην! (μετὰ μακρὰν σκέψιν.) Δύο.

— Ἄσον.

— Μήτε πέντε, μήτε ἄσον.

— Δόμινον.

— Νὰ πάρ' ἢ ὀργή!

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΕΠΟΝΙΝΗ.

Α΄.

Ὁ ἀγρὸς τῆς Κορυθαλίδος.

Ὁ Μάριος εἶδεν ἰδίους ὄμμασι τὴν ἀπροσδόκητον καταστροφὴν ἣν ἔλαβεν ἡ ἐνέδρα, εἰς τὰ ἴχνη τῆς ὁποίας εἶχε βάλει τὸν Ἰαβέρην· μόλις ὁμοῦς ὁ Ἰαβέρης ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Κάρακα, ἀπαγαγὼν τοὺς κακούργους ὄλους ἐντὸς τριῶν ὀχημάτων, καὶ ὁ Μάριος ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς, καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὸ κατάλυμα τοῦ Κουρφειράκου. Ἦτον ὥρα ἐνάτη τῆς ἑσπέρας. Ὁ Κουρφειράκος, διὰ πολιτικούς λόγους, εἶχε μετοικήσει ἀπὸ τῆς συνοικίας τῶν σπουδαστῶν εἰς ἄλλην, ἐπαναστατικωτέραν. Ὁ Μάριος εἶπε πρὸς τὸν Κουρφειράκον — Σοῦ ἦλθα, διὰ νὰ κοιμηθῶ ἐδῶ ἀπόψε. Ὁ Κουρφειράκος ἔσυρεν ἕν ἐκ τῶν δύο στρωμάτων τῆς κλίνης του, τὸ ἤπλωσε χαμαί, καὶ εἶπεν, — Ἴδού.

Τὴν ἐπιούσαν, περὶ τὴν ἐβδόμην πρωϊνὴν ὥραν, ἦλθεν ὁ Μάριος εἰς τὴν οἰκίαν Κάρακα, ἐπλήρωσε τὸ ἐνοίκιον καὶ εἶτι ἄλλο ἐχρεώσται εἰς τὴν κυρὰ Πανούρια, ἐφόρτωσεν εἰς ἕν ἀμάξιον τὰ βιβλία, τὴν κλίνην του, τὴν ἱματιοθήκην καὶ τὰς δύο του καθέδρας, καὶ ἀνεχώρησε χωρὶς ν' ἀρίσῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ νέου καταλύματός του. Ὡστε δταν ἐπέστρεψεν ἔπειτα ὁ Ἰαβέρης διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ ἐπὶ τῶν διατρεξάντων χθῆς τὴν νύκτα, ἡ γραιὰ θυρωρὸς τὸν εἶπεν, — Ἐπῆρε σήμερα τὸ πρωὶ τὰ πράγματά του, καὶ ἔφυγεν ἀπὸ τὸ σπίτι!

Ἡ κυρὰ Πανούρια ἐσχημάτισε πεποίθησιν, ὅτι καὶ ὁ Μάριος ἦτον κατὰ τι συναίτιος τῶν κλεπτῶν, οἵτινες εἶχον συλληφθῆ χθῆς τὴν

νύκτα. — Καλὲ, ποῖος θὰ τὸ ἐπίστευε; ἔλεγε πρὸς τὰς ἄλλας θυρω-
ροὺς τῆς γειτονίας· ἕνας τέτοιος νέος, ὁποῦ τὸν ἔβλεπες κ' ἐθαπρῶσες
πῶς βλέπεις ἕνα κορίτσι!

Διὰ δύο αἰτίας ἀνεχώρησεν εὐθὺς ἐκ τῆς οἰκίας ἐκείνης ὁ Μάριος.
Πρῶτον ἠσθάνθη πρὸς αὐτὴν ἀποστροφὴν, ἰδὼν ἐντὸς αὐτῆς ἐκ τοῦ
πλησίον τὸ εἰδεχθέστατον καὶ βδελυρότατον ἔλκος τῆς κοινωνίας, τὸν
κακὸν πτωχὸν, τὸν ἴσως χείρονα τοῦ 'κακοῦ πλουσίου. Δεύτερον, ἦτον
ἐνδεχόμενον νὰ προσκληθῆ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς μάρτυς κατὰ τοῦ
Θεναρδιέρου, καὶ δὲν τὸ ἤθελε.

Ὁ 'Γαβέρης ὑπέλαβεν, ὅτι ὁ νέος τοῦ ὁποίου δὲν εἶχε μάθει τὸ
ἐπώνυμον, θὰ ἐφοβήθη καὶ θὰ ἔφυγεν ἴσως δὲ οὔτε θὰ ἐπέστρεψεν εἰς
τὸν θάλαμόν του, ἀλλὰ θὰ ἦτον ἀπὼν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐνέδρας.
Ἦρεύνησεν ὅπωςδὴποτε, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀνεκάλυψε.

Παρήλθε τοιοιτοτρόπως εἰς μὴν παρήλθον δύο μῆνες. Ὁ Μά-
ριος εὐρίσκετο πλησίον τοῦ Κουρφειράκου. Παρὰ τίνος δικηγόρου ἔμα-
θεν, ὅτι ὁ Θεναρδιέρος διετελεῖ ὑπὸ κράτησιν, εἰς τὴν φυλακὴν τῆς
Φόρκης. Ὁ Μάριος, κατὰ πᾶσαν δευτέραν, ἔδιδεν εἰς τὸν δεσμοφύ-
λακα ἕν πεντάραγκον διὰ τὸν Θεναρδιέρον. Μὴ ἔχων δ' αὐτὸς χρήμα-
τα, ἐδανείζετο τὰ πέντε ταῦτα φράγκα παρὰ τοῦ Κουρφειράκου. Πρῶτην
φορὰν ἐπὶ ζωῆς του ἐδανείζετο χρήματα. Ἦσαν δὲ τὰ περιοδικὰ ταῦτα
πέντε φράγκα αἰνιγμα, πρὸς τε τὸν δίδοντα αὐτὰ Κουρφειράκον, καὶ πρὸς
τὸν λαμβάνοντα Θεναρδιέρον. — Ποῦ πάγει καὶ τὰ ἐξοδεύει; ἔλεγε
καθ' ἑαυτὸν ὁ Κουρφειράκος. — Ποῖος ἔρχεται καὶ μὲ τὰ φέρει; ἔλε-
γεν ὁ Θεναρδιέρος καθ' ἑαυτὸν.

* Ἄλλως τε, ὁ Μάριος ἦτον ὄλος τεθλιμμένος. Τὰ πάντα ἐκ νέου
ἀπεκρύβησαν εἰς αὐτὸν ὁ βίος του ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὸ μυστήριον ἐν-
τὸς τοῦ ὁποίου περιεπλανᾶτο ὡς εἰς ψηλαφητὸν σκότος. Εἶδε πρὸς στιγ-
μὴν ἐντὸς τοῦ σκότους, μάλιστα δὲ καὶ πλησιέστατα, τὴν κόρην τὴν
ὁποίαν ἠγάπα, τὸν γέροντα ὅστις ἐφαίνετο πατὴρ αὐτῆς, τὰ ἄγνωστα
ὄντα ταῦτα, τὴν μόνην εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἐλπίδα καὶ παρηγορίαν
του, καὶ ἐνῶ ἐνόμιζεν ὅτι ἰδοὺ τὰ συνέλαβεν, ἐπνευσεν ἄνεμος καὶ τὰ
ἐξήλειψεν ὡς σκιάς. Καὶ οὔτε ἠδυνήθη νὰ λάβῃ τὴν ἐλαχίστην περι-
αὐτῶν ὁδηγίαν. Τώρα μάλιστα, δὲν ἐγνώριζεν οὔτε τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον
ἐνόμιζε πρὶν ὅτι εἶχε μάθει. Οὐρανία, βεβαίως δὲν ἐλέγετο. Τὸ Κο-
ρυδαλίδα, ἦτον παρωνύμιον. Περί δὲ τοῦ γέροντος, τί νὰ φαντασθῆ;
Τῶντι ἄρά γε ἀπέφευγε τὴν ἀστυνομίαν; Ὁ Μάριος ἀνεπόλει τὸν
πολιὸν ἐκεῖνον ἐργάτην, τὸν ὁποῖον εἶχε ποτε ἀπαντήσῃ καθ' ὁδόν·
ὡς πιθανώτερον δὲ τώρα τὸν ἐφαίνετο ὅτι ὁ ἐργάτης ἐκεῖνος καὶ ὁ Κ.

Λευκίας ἦσαν εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος. Λοιπὸν μετεμορφουτο τοιοῦτοτρόπως; Διατί ἄρά γε; Ὁ ἡρωϊκὸς οὔτος ἀνὴρ, ἦτον ἄρά γε ἀμφιβόλου διαγωγῆς; Διατί, νὰ μὴ ἐκφωνήσῃ, ζητῶν βοήθειαν; Διατί ἔπειτα νὰ φύγῃ κρυφίως; Πατὴρ τῆς νέας ἦτον τῶνόντι, ἢ ὄχι; Τέλος πάντων, ἦτον αὐτὸς πραγματικῶς ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ὁ Θεναρδιέρος ἐνόμισεν ὅτι ἀνεγνώρισεν; ἢ ὁ Θεναρδιέρος ἠπατήθη;

Προβλήματα σκοτεινὰ, ἄλυτα· ἀλλ' ὅλα ταῦτα οὐδὲν ἀφήρουν ἀπὸ τῶν ἀγγελικῶν θελημάτων τῆς νέας κόρης τοῦ Λουξεμβούργου. Θεσίς ὀδυνηρὰ ἀληθῶς! Ὁ Μάριος εἶχε πάθος ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ σκότος ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Δὲν ἠδύνατο νὰ εἶπῃ τοῦλάχιστον, — "Ἄν ὑπήγαινα ἕως ἐκεῖ! ἂν ἐδοκίμαζα αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο! Ἡ κόρη τὴν ὁποῖαν δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὀνομάσῃ Οὐρανίαν, εὐρίσκετό που, ἀναμφιβόλως ἀλλὰ ποῦ; Οὐδὲν ἔλεγεν εἰς τὸν Μάριον ποῦ νὰ τὴν ζητήσῃ. Νὰ τὴν ἐπανίδῃ, ἦτον πάντοτε ὀλη του ἢ φροντίς, καὶ οὐδεμία ἐλπίς.

Εἰς ἐπίμετρον τῆς συμφορᾶς, ἡ πενία ἐπανήρχετο. Ἡσθάνετο πλησιέστατα αὐτοῦ, ὀπισθεν αὐτοῦ, τὴν παγετώδη πνοήν της. Μεταξὺ τούτων ὄλων τῶν βασάνων, καὶ πρὸ πολλοῦ μάλιστα, εἶχε παραμελήσει τὸ ἔργον του, καὶ οὐδὲν κινδυνωδέστερον τῆς διακοπῆς τοῦ ἔργου. Τὸ ἔργον εἶναι ἕξις ἥτις ἀπέρχεται· ἕξις ἥτις εὐκόλως μὲν ἀφίνεται, δυσκόλως δὲ ἀναλαμβάνεται.

Ἐντὸς τῶν ἐρωτικῶν του ὀνειροπολημάτων καὶ τῆς μελαγχολίας, ἠσθάνετο ἀμυδρῶς πως ὅτι τὸ παλαιὸν ἔνδυμά του κατήντα ἀφόρητον πλέον, τὸ δὲ νέον ἐπαλαιώθη, ὅτι οἱ χιτῶνές του ἐτρέβησαν, ὅτι ὁ πῖλός του ἐτρέβη καὶ αὐτὸς, ὅτι τὰ ὑποδήματά του, καὶ αὐτὰ ἐτρέβοντο· ὅτι δηλαδὴ ἐτρέβετο ὁ βίος του, καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, — "Ἄν ἠδυνάμην τοῦλάχιστον, πρὶν ἀποθάνω, νὰ τὴν ἰδῶ!

Μία μόνον ἰδέα γλυκεῖα τὸν ἀπελείπετο, ὅτι αὐτὴ τὸν ἠγάπησεν ὅτι τὸ βλέμμα της τὸ εἶπεν εἰς αὐτόν· ὅτι δὲν ἐγνώριζε μὲν οὐδ' ἐκείνη τὸ ὄνομά του, ἀλλ' ἐγνώριζε τὴν ψυχὴν του, καὶ ὅτι ἴσως, ὅπου ἂν εὐρίσκετο κεκρυμμένη, τὸν ἠγάπα εἰσέτι. Τίς οἶδεν ἂν καὶ αὐτὴ δὲν τὸν ἀνεπόλει, καθὼς αὐτὸς ἐκείνην;

Ἡ σκέψις αὐτὴ, μετὰ τὴν ὁποῖαν ἀνένευε πάντοτε διὰ τῆς κεφαλῆς, εἰσῆγεν εἰς τὴν ψυχὴν του ἀκτῖνάς τινας, ὁμοίας τῶν τῆς ἐλπίδος· καὶ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, πρὸς τὸ ἄσπερας μάλιστα, κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἥτις καθιστᾷ μελαγχολικωτέρους τοὺς ρεμβάζοντας, ἐρρίπτεν ἐφ' ἑνὸς τετραδίου τοὺς ἀγνωτότερους καὶ αἰθεριωτότερους τῶν διαλογισμῶν ἐξ ὧν ἐπλήρου ὁ ἔρωσ τὴν φαντασίαν του. Τούτους δὲ γράφων ἐντὸς ἐκείνου τοῦ τετραδίου ἀπροσώπως, ἔλεγεν ὅτι «ἔγραφε πρὸς ἐκείνην.»

Ἡ ψυχὴ, ἡ ἀγαπῶσα καὶ πάσχουσα μετέχει τοῦ θείου· διακίεται εἰς τὴν αἰθεριωτέραν αὐτῆς κατάστασιν. Ὅστις δὲν εἶδε τὰ πράγματα τούτου τοῦ κόσμου καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τὸ διπλοῦν τοῦτο φῶς τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ πάθους, δὲν εἶδε τίποτε ἀληθές, καὶ δὲν ἐξεύρει τίποτε.

Ἄλλως τε, αἱ ἡμέραι διεδέχοντο ἀλλήλας, καὶ οὐδὲν νέον παρυσιάζετο· μόνον τὸν ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐβραχύνετο κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸ σκοτεινὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἀπελείπετο εἰς αὐτὸν νὰ διατρέξῃ εἰσέτι. Ἐνόμιζεν ὅτι διέκρινεν ἤδη τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου του. — Ὡ! ἔλεγεν ἀκαταπαύστως, καὶ δὲν θὰ τὴν ἰδῶ ἄρά γε πρὶν;

Ἄνω τῆς Λατινικῆς λεγομένης συνοικίας τῶν σπουδαστῶν, ὅταν διέλθῃ τις ὄλην τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου μέχρι τῆς ἐκεῖθεν πύλης τῆς πόλεως, ἐὰν, ἀφίσας τὴν πύλην ταύτην, ἀκολουθήσῃ ἀριστερόθεν ἐσωτερικῆν τινα δενδροστοιχίαν, καὶ προβῇ εἰσέτι, ἀπαντᾷ τερπνὴν τινα τοποθεσίαν, εἶδος ἀγροῦ, παρὰ τὸν ὁποῖον ὑπάρχει καὶ ῥυακίον. Ἐκεῖ αἱ γυναῖκες πλύνουσαι, ἀπλώνουσι τὰ ὀθονιά των εἰς τὸν ἀέρα· ἐκεῖ γέλωτες καὶ φαιδραὶ φωναί, καὶ ἐκεῖθεν ἡ θεὰ ἐκτείνεται τερπνῆ, μακρὰν εἰς τὰ περίχωρα.

Μίαν ἡμέραν, οἱ διαλογισμοὶ τοῦ Μαρίου, ζητοῦντος τοὺς μονήρεις περιπάτους, ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦτον, πλησίον τοῦ ῥυακίου. Ἡ ἔρημικὴ αὕτη θέσις ἔκαμιν εἰς τὸν Μάριον ἐντύπωσιν. Ἠρώτησεν ἕνα διαβάτην, — Πῶς ὀνομάζεται αὐτὸ τὸ μέρος;

Ὁ διαβάτης ἀπεκρίθη· — Εἶναι ὁ ἀγρὸς τῆς Κορυδαλίδας. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐπρόσθεσεν ὁ αὐτὸς διαβάτης· — Ἐδῶ εἶχε θανατώσει κάποιος μίαν ἡγαπημένην του βοσκοπούλα ἕνα καιρὸν.

Ἄλλὰ μόλις ἀκούσας ὁ Μάριος τὴν λέξιν, Κορυδαλίδα, ἄλλο πλεόν δὲν ἤκουσεν. Ὅλον του τὸ ἀντιληπτικὸν συγκεντρώθη εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀντικατέστησε τὸ τῆς Οὐρανίας ἐν τῷ βάθει τῆς μελαγχολίας του. — Πά! εἶπεν ἐντὸς τοῦ νοεροῦ περισπασμοῦ του· ἐδῶ εἶναι ὁ ἀγρὸς τῆς. Ἐδῶ λοιπὸν θὰ μάθω ποῦ κατοικεῖ.

Μωρὸς μὲν ὁ διαλογισμὸς οὗτος, ἀλλ' ἀνυπέρθετος.

Ὁ Μάριος ἤρχετο ἔκτοτε καθεκάστην εἰς τὸν ἀγρὸν τῆς Κορυδαλίδας.

“Οτι αἱ εἰρκταὶ κυοφοροῦσι τὰ κακουργήματα.

Ἐφάνη μὲν ἐντελής ὁ θρίαμβος τοῦ Ἰαβέρη ἐντὸς τοῦ παλαιο-
σπίτου Κάρρακα, ἀλλὰ δὲν ἦτον. Πρῶτον μὲν, (σκέψις ἢ ὁποῖα καὶ τὸν
κατέτρυχε) δὲν εἶχε κρατήσει τὸν κεκρατημένον. “Οταν ἄνθρωπος ἐπὶ
τοῦ ὁποίου ἔγινεν ἀπόπειρα φόνου δραπετεῦν, οὗτος εἶναι μᾶλλον ὑπο-
πτος ἢ ὁ φονεύς· ὥστε ἡ σύλληψις αὐτοῦ θὰ ἦτον ἴσως καὶ πρὸς τὴν
ἐξουσίαν πολῦτιμος, καθὼς ἦτον πρὸς τοὺς ἀλιτηρίους οἱ ὁποῖοι τὸν ἐ-
κράτουν.

Δεύτερον δὲ, εἶχε διαφύγει τὸν Ἰαβέρη καὶ ὁ Παρνασσός. Οὗ-
τος, ἀπαντήσας τὴν Ἐπονίην παραμονεύουσαν εἰς τὸν δρόμον, ὅπισθεν
τῶν δένδρων, τὴν εἶχεν ἀπαγάγει, προτιμήσας τὸν ἔρωτα μὲ τὴν κόρην
παρὰ τὸ ἔγκλημα μὲ τὸν πατέρα της. Ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ ἐσώθη,
καὶ τὴν ὥραν ταύτην ὑπῆρχεν ἐλεύθερος. Περὶ δὲ τῆς Ἐπονίης, ταύ-
την συνέλαβεν ὁ Ἰαβέρης ἔπειτα· πρηγορία μετρία. Ἡ Ἐπονίη ἐφυ-
λακίσθη εἰς τὰς Μαγδαληνοῦλας, ὡς καὶ ἡ ἀδελφὴ της Ἀζέλμα.

Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον, εἰς τῶν κυριωτέρων ἀλιτηρίων, ὁ Ψο-
φιάς, ἐνῶ μετεφέρετο εἰς τὴν εἰρκτὴν τῆς Φόρκης, ἐχάθη καθ’ ὁδόν.
Ἡγνούον πῶς ἔγινεν· οἱ ἀστυνομικοὶ κλητῆρες καὶ οἱ χωροφύλακες
« δὲν ἠμποροῦν νὰ καταλάβουν πῶς » μετεβλήθη εἰς ἀτμὸν, ὑπεξέφυγε
διὰ τῶν δεσμῶν τὰ ὁποῖα εἶχεν εἰς τὰς χεῖράς του, διὰ τῶν ῥαγᾶδων
τῆς ἀμάξης, καὶ ἔγινεν ἀφαντος. “Ἄλλο δὲν ἤξευρον, εἰμὴ ὅτι, φθά-
σαντες εἰς τὴν εἰρκτὴν, εἶδον, καὶ δὲν ὑπῆρχε πλέον Ψοφιάς. Ἀνελύ-
θη ἄρά γε εἰς τὸ σκότος, ὡς νιφὰς χιόνος εἰς τὸ ὕδωρ; Ἡ μήπως ὑ-
πῆρξε μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν τῆς ἀστυνομίας συνεννόησις;
Ὁ Ἰαβέρης δὲν παρεδέχετο οὐδετέραν τῶν δύο τούτων ὑποψιῶν ὡς
βάσιμον, ἀλλ’ ὅπωςδὴποτε ὁ Ψοφιάς ἐδραπέτευσε, καὶ οὐδ’ εὐρέθη πλέον.
Μᾶλλον δὲ ὀργὴν ἐπροξένει τοῦτο εἰς τὸν Ἰαβέρην ἢ ἀπορίαν.

Περὶ δὲ τοῦ Μαρίου, « αὐτοῦ τοῦ χαζοῦ δικηγορίσκου ὅστις
εἶχε φοβηθῆ, ὡς φαίνεται, » καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ἐπώνυμον ὁ Ἰαβέρης εἶχε
λησμονήσει, ὀλίγον ἔμελε τὸν Ἰαβέρην. “Ἄλλως τε, ὑπῆρχε δικηγόρος·
δὲν ἠδύνατο νὰ χαθῆ. Ἄλλ’ ἦτον ἄρά γε μόνον δικηγόρος;

Ἀρξάμενης τῆς δικαστικῆς προανακρίσεως, ὁ ἐπὶ τούτῳ δικαστῆς
ἐστοχάσθη ὡς ὠφέλιμον νὰ μὴ βάλῃ εἰς χωριστὴν εἰρκτὴν ἓνα ἐκ τῶν
κακούργων ἐκείνων, ἀλλ’ εἰς φυλακὴν ὅπου εὕρισκοντο καὶ ἄλλοι κατά-
δικοι, ἐλπίζων ὅτι, συνομιλῶν μετ’ ἐκείνων, θὰ ἐφάνέρωνε καὶ ἄλλα
πράγματα ἄγνωστα. Ἐβαλον λοιπὸν τὸν Βύζουαν εἰς μίαν αὐλήν, ὅπου

είχον και άλλους καταδίκους, υπό τὸν ἄγρυπνον ὀφθαλμὸν τῶν δεσμοφυλάκων, ἰδίως προσεχόντων εἰς αὐτόν.

Τὸ ὄνομα τοῦ Βύζουνα δὲν κατεγράφετο πρῶτον ἤδη εἰς τὰ δίπτυχα τῆς εἰρκτῆς. Ἐτερός τις Βύζουνας ἐφαίνετο σημειωμένος ἐν-τὸς αὐτῶν ἐν ἔτει 1811· ὁ Βύζουνας τοῦ 1811 ἦτον ὁ πατήρ τοῦ Βύζουνα τοῦ 1832.

Τὸν νῦν Βύζουναν, νέον ἄνθρωπον, ῥωμαλέον, πινουργότατον και ἐπιτηδεϊότατον, ἐφαίνετο ὡς νὰ τὸν παρεζάλισεν ἡ φυλακὴ. Ὡρας ὀλοκλήρους ἴστατο ἐνίοτε εἰς τὴν αὐλὴν, ὄρθιος πλησίον τῆς θυρίδος ἣτις ἐβλεπε πρὸς τὸ τῆς φυλακῆς παντοπωλεῖον, και ἐθεώρει ὡς ἡλίθιος τὸν ῥυπαρὸν ἐκεῖνον πίνακα τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐδωδύμων, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς λέξεως, σ κ ὀ ρ δ α, 62 λ ε π τ ᾶ, και λήγοντα εἰς τὴν λέξιν τ σ ι γ μ ᾶ ρ α, 5 λ ε π τ ᾶ. Ἄλλοτε δὲ κατέτριβε τὸν καιρὸν τρέμων, συγκρούων τοὺς ὀδόντας, λέγων ὅτι εἶχε θέριμν, και ζητῶν νὰ μάθῃ ἂν ἦτον εὐκαιρος κάμμια ἐκ τῶν εἰκοσιοκτῶ κλινῶν τοῦ νοσοκομείου τῆς φυλακῆς.

Ἄφνης, κατὰ τὴν δευτέραν δεκαπεντάδα τοῦ φεβρουαρίου 1832, ἐγνώσθη ὅτι ὁ Βύζουνας, ὁ ἀποκεκοιμημένος οὗτος νοῦς, εἶχε στείλει δι' ὑπηρετῶν τῆς φυλακῆς, ἔχι ἐξ ὀνόματός του, ἀλλ' ἐξ ὀνόματος τριῶν ἐκ τῶν συνεταίρων του, τρία διάφορα μηνύματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἐξώδευσε, τὸ ὄλον, δύο και ἡμισυ φράγκα ἐξοδὸν ὑπέρογκον, ἐπισύραν τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπιτηρητοῦ τῆς φυλακῆς.

Ἄπὸ ἐρεύνης εἰς ἐρευναν ἐπὶ τοῦ πίνακος τῆς διατιμῆσεως, ἀνεκαλύφθη ὅτι τὸ ποσὸν τῶν δύο και ἡμίσεος φράγκων, ἦτοι πενήτηκοντα σολδίων, διελύετο εἰς τὰ ἐξῆς· εἰς μίαν παραγγελίαν διὰ τὴν συνοικίαν τοῦ Πανθέου, δέκα σολδία· μίαν διὰ τὸ Βαλδεγράσον, δεκαπέντε· μίαν διὰ τὴν πύλην τῆς Γρενέλλης, εἰκοσιπέντε. Αὕτη ἦτον ἡ ἀκριβωτέρα ἐντὸς τῆς διατιμῆσεως. Σημειωτέον λοιπὸν ὅτι εἰς τὸ Πάνθεον, εἰς τὸ Βαλδεγράσον και εἰς τὴν πύλην τῆς Γρενέλλης ἐκατοίκουν τρεῖς ὑπόπτωτατοι και φοβερῶτατοι κακοποιοί, ὁ Μαγκοπαραδιᾶς, ὁ ἐπιλεγόμενος Παρασουσουμος, ὁ Δοξασμένος, ἀπελεύθερος τοῦ κατέργου, και ὁ Στακαρότσας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀστυνομία ἐπέστησε τὴν προσοχὴν της ὡς ἐκ τούτου τοῦ περιστατικοῦ. Ὑπωπτεύθη ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἦσαν ἐκ τῶν μεμνημένων εἰς τὴν Πατρομμινέταν, τῆς ὁποίας ἤδη συνέλαβε δύο ἀρχηγούς, τὸν Ζαμπετάκην και τὸν Γουλομάραν. Ἐσυμπέραναν ὅτι τὰ μηνύματα τοῦ Βύζουνα πρὸς ἄτομα, μὴ κατοικοῦντα εἰς οἰκίας, ἀλλὰ περιμένοντα εἰς τὸν δρόμον, θὰ ἔτεινον εἰς προπαρασκευὴν νέου τι-νὸς κακουργήματος. Εἶχε δὲ και ἄλλα τεκμήρια. Συνέλαβε λοιπὸν τὰ

τρία άτομα εκείνα, και ἐνόμισεν ὅτι ἐματαιώσε τὴν μηχανορραφίαν τοῦ Βύζουνα, ὁποιαδήποτε και ἂν ἦτον.

Σχεδὸν μίαν ἐβδομάδα μετὰ τὴν λήψιν τῶν μέτρων τούτων, εἰς τῶν φυλάκων οἵτινες περιέρχονται διὰ νυκτὸς τὰς φυλακὰς, διὰ τὰ βλέεν πωσιν ἂν οἱ καταδίκαι ἦναι ἡσυχαιοί, παρετήρησε διὰ τῆς ὁπῆς ἣτις ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς θύρας τῆς αἰθούσης ὅπου ἐκοιμάτο ὁ Βύζουνας, ὅτι αὐτὸς ἐκάθητο ἐπὶ τῆς στρωμνῆς του, και πὼς ἔγραφε. Ὁ φύλαξ εἰσῆλθὼν ἀμέσως, δὲν ἐπρόφθασεν ὅμως νὰ λάβῃ τὸ γεγραμμένον. Ὁ Βύζουνας μετηνέχθη εἰς εἰρήκην, ἀλλ' ἡ ἀστυνομία δὲν ἠδυνήθη νὰ μάθῃ τι πλείετερον.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἐξεπέμφθη « πόστα » ἐκ τῆς αὐλῆς τοῦ Βύζουνα πρὸς ἄλλην αὐλὴν τῆς αὐτῆς φυλακῆς, ὑπεράνω τῆς πενταορόφου οἰκοδομῆς ἣτις διεχώριζε τὰς δύο ταύτας αὐλάς. Πόστα ν δὲ ὀνομάζουσι οἱ καταδίκαι ψύχαν ψωμίου ἐπιτηδείως ζυμωμένην, τὴν ὅποιαν στέλλουσι εἰς τὴν Ἰρλανδαν, τουτέστι τὴν ῥίπτουσι ὑπεράνω τῶν στεγῶν μιᾶς φυλακῆς, ἀπὸ αὐλῆς εἰς αὐλὴν. Διὰ τὴν Ἰρλανδίαν; Ἐτυμολογία ὑπεράνω τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ γῆς εἰς γῆν.

Πίπτει λοιπὸν ἡ ζύμη ἐκεῖνη εἰς τὴν ἄλλην αὐλὴν ὅστις δὲ τὴν λάβῃ ἀπὸ χαμαὶ, τὴν ἀνοίγει και εὐρίσκει ἐντὸς αὐτῆς γραμματίον τι ἀπευθυνόμενον πρὸς τινὰ τῶν καταδίκων τῆς αὐλῆς ἐκεῖνης. Ἐὰν τύχῃ νὰ τὴν εὔρῃ κατάδικος, δίδει τὸ γραμματίον εἰς τὸν πρὸς ὃν ἀπευθύνεται ἂν φύλαξ, ἣτις ἐκ τῶν καταδίκων ἐκεῖνων τῶν μυστικῶς πληρωνομένων ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, και οἱ ὅποιοι εἰς μὲν τὰς φυλακὰς ἐκονομάζονται πρόβατα, εἰς δὲ τὰ κάτεργα ἀλωποῦδαις, τὸ γραμματίον κομίζεται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς φυλακῆς και παραδίδεται εἰς τὴν ἀστυνομίαν.

Αὐτὴν τὴν φορὰν ἡ πόστα ἔφθασεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πρὸς ὃν κατηθύνετο, πρὸς τὸν Ζαμπετάκην, μίαν τῶν τεσσάρων κεφαλῶν τῆς Πατρομινέτας, και τοι κρατούμενον εἰς χωριστὴν φυλακὴν.

Ἡ πόστα περιεῖχε χαρτίον περιστραμμένον κυλινδρικῶς και διαλαμβάνον, — Ζαμπετάκη, εἰς τοῦ Πλουμέτου τὸν δρόμο εἶναι δουλειά. Ἐνας κῆπος μεθ' ἑσθ' ἀπὸ κάγκελα.

Ταῦτα ἦσαν τὰ γραφέντα διὰ νυκτὸς ὑπὸ τοῦ Βύζουνα και μ' ἄλλην δὲ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν φυλάκων, ὁ Ζαμπετάκης εὔρε τρόπον νὰ διαβιβάσῃ τὸ γραμματίον ἀπὸ τῆς φυλακῆς τῆς Φόρκης εἰς ἄλλην, τὴν τῆς Νιτροθήκης, πρὸς καλὴν τινὰ φίλην, εὐρισκομένην ἐκεῖσε ὑπὸ κράτησιν. Αὕτη δὲ πάλιν ἡ φίλη διεβίβασε τὸ γραμματίον εἰς ἄλλην τινὰ γνωρίμὸν τῆς, μίαν ὀνομαζομένην Γεωργούλαν, γυναῖκα λίαν ὑποβλεπομένην ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, ἀλλ' εἰσέτι ἐλευθέραν. Ἡ Γεωργού-

λα, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἀπήνησε καὶ ἄλλοτε, ὁ ἀναγνώστης, εἶχε σχέσεις μὲ τοὺς Θεναρδιέρους, καὶ ἠδύνατο, πορευομένη εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Ἐπονίνης, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γέφυρα μεταξὺ Νιτροθήκης καὶ Μαγδαληνουλῶν.

Συνέβη δὲ μάλιστα κατ' αὐτὰς ἐκείνας τὰς ἡμέρας ν' ἀπολυθῶσιν ἀπὸ τῆς φυλακῆς ἡ Ἐπονίνη καὶ ἡ Ἀζέλιμα, ἐπειδὴ ἡ ἐπὶ τοῦ πατρὸς των προανάκρισις δὲν εὔρεν ἀποδείξεις κατ' αὐτῶν.

Ὅταν λοιπὸν ἐξῆλθεν ἡ Ἐπονίνη ἀπὸ τῆς φυλακῆς, ἡ Γεωργούλα τὴν παρεμόνευεν εἰς τὴν θύραν τῶν Μαγδαληνουλῶν, καὶ αὐτὴ τὴν ἐνεχείρισε τὸ γραμμάτιον τοῦ Βύζουνα πρὸς τὸν Ζαμπετάκη, καὶ συγχρόνως τὴν παρήγγειλε νὰ ἐρευνήσῃ τοὺς τόπους διὰ τὴν δουλειὰ περὶ ἧς ὁ λόγος.

Ἡ Ἐπονίνη ἐπορεύθη εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου, εἶδε τὴν θύραν μὲ τὰ κάγκελα, κατεσχόπευσε, παρεμόνευσε, καὶ, μετὰ τινὰς ἡμέρας, ἔφερεν εἰς τὴν Γεωργούλαν ἕν παξιμάδι, τὸ ὅποσον ἡ Γεωργούλα πάλιν διεβίβασεν εἰς τὴν ἐταίραν τοῦ Ζαμπετάκη. Παξιμάδι, εἰς τὴν καταχθόνιον συμβολικὴν διάλεκτον τῶν γαλλικῶν εἰρκτῶν, σημαίνει « δὲν εἶναι νὰ γίνῃ τίποτε. »

Καὶ οὕτω, μετὰ μίαν σχεδὸν ἐβδομάδα, ὅτε ὁ Ζαμπετάκης καὶ ὁ Βύζουνας διεσταυρώθησαν καθ' ὁδὸν, ὁ μὲν ἀγόμενος εἰς τὴν ἀνάκρισιν, ὁ δὲ ἐπιστρέφων ἐξ αὐτῆς, — Αἶ, ὁ δρόμος Π. ; ἠρώτησεν ὁ Βύζουνας. — Παξιμάδι, ἀπεκρίθη ὁ Ζαμπετάκης.

Τοιαύτην ἔπαθεν ἀποβολὴν τὸ ἐν τῇ Φόρκῃ ὑπὸ τοῦ Βύζουνα κυηθὲν ἔμβρυον τοῦτο τοῦ ἐγκλήματος. Ἄλλ' ὅμως ἡ ἀποβολὴ αὐτὴ ἔσχε συνεπειὰς διόλου ἀλλοτριὰς πρὸς τὸ πρόγραμμα τοῦ Βύζουνα, ὡς περαιτέρω θὰ ἴδωμεν.

Πολλάκις νομίζων τις ὅτι κάμνει κόμβον εἰς μίαν κλωστήν, νει εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλην.

Γ'.

Ἐπεφάνη πρὸς Βοιδᾶν.

Ὁ Μάριος δὲν ἐπεσκέπτετο πλέον κἀνένα του γνώριμον ἢ φίλον· μόνον δὲ ἀπῆντα ἐνίρτε τὸν γέρο Βοιδᾶν.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος κατήρχετο ὀσημέραι. Κάνεις πλέον δὲν ἠγόραζεν ἐκ τῶν εἰκονογραφικῶν του. Αἱ δοκιμαὶ τὰς ὁποίας εἶχε κάμει εἰς τὸν ἐν Αὐστερλίτση κῆπον, πρὸς καλλιέργειαν τοῦ Ἰνδικοῦ, ἀπέτυ-

χον δλωσδιόλου· ὁ κῆπος δὲν ἦτον εἰς θέσιν καλήν. Μόλις κατώρθω-
νεν ὁ Κ. Βοϊδᾶς νὰ καλλιερῆ ἔντος αὐτοῦ σπάνια τινα φυτὰ ἀπει-
τοῦντα σκιὰν καὶ ὑγρασίαν. Ἄλλ' ὅμως δὲν ἔχασεν ὄλα του τὰ θάρρη.
Εἶχε λάβει τὴν ἄδειαν νὰ δοκιμάσῃ δι' ἐξόδων του εἰς μίαν ἀρμολίαν
θέσιν τοῦ Βοτανικοῦ Κήπου, ἴσως ἐκεῖ ἐπετύγγανε τὸ ἰνδικόν του. Ἄλλ'
ἐδέησε νὰ ὑποθηκέυσθῃ διὰ τοῦτο τοὺς τύπους τῶν χαλκογραφιῶν του,
καὶ νὰ δανεισθῇ ἐπ' αὐτῶν. Περίωρισε δὲ τὸ πρόγευμά του εἰς δύο αὐ-
γάς, τὸ ἓν ἐκ τῶν ὁποίων παρήτει διὰ τὴν γραϊάν του θεράπαιναν. Εἰς
ταύτην δὲν ἐπλήρωσε μισθὸν ἀπὸ δεκαπέντε ἤδη μηνῶν.

Πολλάκις τὸ πρόγευμά του ἦτον τὸ μόνον του γεῦμα. Δὲν ἐγέλα
πλέον τὸν νηπιακόν του ἐκείνον γέλωτα· ἐσκυθρώπασε, κατέστη δύσ-
τροπος, καὶ ἔπαυσε τοῦ νὰ δέχεσθαι ἐπισκέψεις· ὥστε καλῶς ἔπραττεν
ὁ Μάριος μὴ ἐρχόμενος πλέον νὰ τὸν εὐρίσκη. Συνέβαινε, καθ' ἣν ὥ-
ραν ὁ Κ. Βοϊδᾶς ἐπορεύετο εἰς τὸν Βοτανικὸν Κήπον, νὰ συναπαντάται
καθ' ὁδὸν μὲ τὸν νέον. Δὲν ἀντήλλασσον λέξις, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς
κεφαλῆς ἔκαμνον θλιβερόν τι νεῦμα χαιρετισμοῦ. Εἶναι σπαραξικάρδιον
πράγμα, ὅτι ἔρχεται στιγμὴ καθ' ἣν ἡ πενία λύει τὴν σχέσιν τῶν ἀν-
θρώπων. Ἴδου αὐτοὶ ἄλλοτε ἦσαν δύο φίλοι, τώρα εἶναι δύο διαβάται
ἄπλοϊ.

Ὁ βιβλιοπώλης τοῦ Κ. Βοϊδᾶ ἀπέθανεν. Ὁ Κ. Βοϊδᾶς ἄλλον
πλέον δὲν ἐγνώριζεν, εἰμὴ τὰ βιβλία του, τὸν κῆπὸν του καὶ τὸ ἰνδικόν
του τρία ταῦτα σχήματα, ἅτινα ἔλαβον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του ἡ εὐ-
δαιμονία, ἡ ἀνεις καὶ ἡ ἐλπίς. Ταῦτα τὸν ἤρχουν διὰ νὰ ζῆ. — Νὰ
ἰδῶ μίαν ἡμέραν, ἔλεγε, νὰ τιναχθοῦν τὰ κυανᾶ ἐκείνα τὰ κεφάλια,
καὶ νὰ ἰθῆς πλοῦτον μία φορὰ! Ἄλλ' ἐντοσοῦτω ὄλην τὴν ἡμέραν εἰρ-
γάζετο εἰς τὴν φυτείαν τοῦ ἰνδικοῦ του, τὸ δ' ἑσπέρας ἤρχετο οἴκαδε,
διὰ τῆς ἀποτίσῃ τὸν κῆπὸν του καὶ ν' ἀναγνώσῃ τὰ βιβλία του. Ὁ Κ. Βοϊ-
δᾶς, κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν θὰ ἐπλησίαζεν εἰς τὰ ὀγδοήκοντα.

Ἐν ἑσπέρας, ἐπεφάνη τι παράδοξον εἰς αὐτὸν. Εἶχεν ἐπιστρέψει
εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἦτον ἀκόμη ἡμέρα. Ἡ κυρὰ Πλούταρχος ἠθθέ-
νει καὶ εὐρίσκετο κληνῆρης. Αὐτὸς ἐδείπνησε μὲ ἓν κόκκαλον ἐπὶ
τοῦ ὁποίου ἀπελείπετο ὀλίγον κρέας, καὶ μ' ἓν τμημα ψωμίου τὸ ὁποῖον
εἶχεν εὔρει ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ μαγειρείου, καὶ εἶχε καθῆσαι εἰς με-
γάλην τινὰ πέτραν ἐπέχουσαν τόπον ἐδωλίου εἰς τὸν κῆπὸν του.

Ὁ Κ. Βοϊδᾶς ἐκράτει δύο μεγάλα παλαιὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα ἤρ-
χησε νὰ φυλλομετρῆ καὶ ν' ἀναγνώσκη, φορῶν τὰ ὀμμοτουχλιά του.
Ἐφαίνετο ὅτι τῶν βιβλίων τούτων τὸ περιεχόμενον τὸν ἀπησχόλαι με-
γάλως. Ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς του δειλίας, ἦτον ὁ ἄνθρωπος ἐπιρρέπης

εις δεισιδαιμονίας τινάς. Τὸ μὲν τῶν βιβλίων τούτων διεπραγματεύετο Περὶ τῆς ἀσταθείας τῶν δαιμόνων, τὸ δὲ, Περὶ τῶν διαβόλων τοῦ χωρίου Βωβέρτου. Ἦδη ἐπῆλθε τῆς ἐσπέρας ἡ σκιά. Ἀναγινώσκων ὁ Κ. Βοϊδᾶς, ἔρριπτε τὸ βλέμμα ἄνωθεν τοῦ βιβλίου τὸ ὅποιον ἐκράτει, καὶ παρετήρει ἐκ διαλειμμάτων τὰ φυτά του, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐν λαμπρῶν ῥοδόδενδρον, μίαν ἀπὸ τὰς παρηγορίας του. Εἶχον παρέλθει τέσσαρες ἡμέραι καύσωνος, ἀνέμου ξηροῦ καὶ ἡλίου, ἀνευ σταλαγμοῦ βροχῆς. Οἱ κλάδοι τοῦ ῥοδόδενδρου ἔκυπτον, οἱ κάλυκες ἐκλινον σχεδὸν μαραμένοι, τὰ φύλλα ἔπιπτον, ὅλα ταῦτα εἶχον χρεῖαν ποτίσματος. Ὁ γέρω Βοϊδᾶς ἦτον ἐξ ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους τὰ φυτά φαίνονται ὡς νὰ ἔχωσι ψυχήν. Ἀλλ' εἰργάσθη ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸ ἰνδικόν του ὑπῆρχε κατάκοπος· πῶς νὰ ποτίσῃ! Ἠγέρθη μολοντοῦτο, ἀφῆκε τὰ βιβλία του ἐπὶ τῆς πέτρας ὅπου ἐκάθητο, καὶ προέβη κεκυφῶς καὶ μὲ κλονούμενον βῆμα μέχρι τοῦ πηγαδίου· ὅταν ὅμως ἔλαβε τὴν ἄλυσιν, ἤσθάνθη ὅτι δὲν εἶχε δύναμιν οὐδ' εὐκαιρον νὰ ἀνασύρῃ τὸν κᾶδον ἀπὸ τοῦ νεροῦ. Τότε ἐστράφη καὶ ἠτένισεν ἐπαχθῶς πρὸς τὸν οὐρανόν, τὸν ἤδη ἑναστρον.

— Παντοῦ ἄστρα! εἶπε καθ' ἑαυτόν. Πουθενὰ τὸ παραμικρὸν σύννεφον! Οὔτε δάκρυ νεροῦ!

Καὶ ἡ πρὸς στιγμὴν ἄνευγεθεῖσα κεφαλή του, ἐπανέπεσεν ἐπὶ τοῦ στήθους του.

Πάλιν ὅμως τὴν ἀνήγειρε, καὶ πάλιν ἠτένισε πρὸς τὸ στερέωμα ψιθουρίας·

— Ἐνα δάκρυ δροσιάς! μικρὸν ἕνα ἔλεος!

Ἐδοκίμασε πάλιν ν' ἀνασύρῃ τὸν κᾶδον· δὲν ἠδυνήθη.

Ἀκούει κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν μίαν φωνὴν λέγουσαν, — Κύρ Βοϊδᾶ, θέλετε νὰ ποτίσω ἐγὼ τὸ περιβόλι σας;

Συγχερόνως δὲ ἠκούσθη εἰς τὰ φύλλα θόρυβος, ὡς θηρίου διερχομένου λόχμην, καὶ ἐνεφανίσθη ἐκ τῶν κλαδίων τοῦ φράκτου μία κόρη ὑψηλὴ, ἰσχνή, ἥτις σταθεῖσα ἐνώπιόν του, ἠτένισε τολμηρῶς πρὸς αὐτόν. Μᾶλλον ὡς φάσμα ἐφαίνετο ἡ κόρη αὕτη ἢ ὡς πλάσμα ἀνθρώπινον εἰς ἐκείνην τὴν σκιάν. Πρὶν δ' ἔτι ὁ γέρω Βοϊδᾶς συνέληθ' ἐκ τῆς ἐκστάσεώς του, (διότι προείπομεν ὅτι ἦτον ἄνθρωπος εὐπίτῳτος,) πρὶν ἔτι ἀποκριθῆ συλλαβὴν, τὸ ὃν ἐκεῖνο τὸ παράδοξον ἔλαβε τὴν ἄλυσιν τοῦ πηγαδίου, ἐβύθησε καὶ ἀνέσυρε τὸν κᾶδον, ἐνέπλησεν ὕδατος τὸ ἀρδευτήριον, καὶ ἰδοὺ ὁ γέρων παρετήρει αὐτὸ, ἀνυπόδητον καὶ μὲ μίαν ἐσθῆτα εἰς ῥάκη, τρέχον ἀπὸ πρασιάς εἰς πρασιὰν καὶ διανέμον περὶ αὐτὸ τὴν ζωὴν. Ὁ ψιθουρισμὸς τῶν ὑδάτων, ἅτινα ἐχύνοντο ἀπὸ

τοῦ ἀρδευτηρίου εἰς τὰ φύλλα, κατεδρόσιζε τὴν ψυχὴν τοῦ γέρο Βοῖδᾶ. Τὸν ἐφαίνετο ὅτι τώρα τὸ ῥοδόδενδρον ἠψφραίνεται.

Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τοῦ πρώτου κλάδου, ἡ κόρη ἀνέσυρε δεύτερον, ἔπειτα καὶ τρίτον. Κατήρδευσεν ὅλον τὸ κηπάριον.

Καθὼς ἔτρεχεν ὑπὸ τὰς δενδροστοιχίας, εἰς τὸ σκότος αὐτῶν, κινουσα ἐπὶ τῶν μακρῶν τῆς καὶ γωνιωδῶν βραχιόνων τὸ πανταχοῦ διεσφρηγμένον μανθῆλιον τῶν ὤμων τῆς, ἐνόμιζες ὅτι ἐβλεπες περιφερομένην μεγάλην τινα νυκτερίδα.

Ἄφου ἐτελείωσε τὸ ἔργον, ἐπλησίασεν ὁ γέρω Βοῖδᾶς πρὸς αὐτὴν μὲ δακρυσιμένα ὄμματα, καὶ θέσας τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς.

— Ὁ Θεὸς, τὴν εἶπε, θὰ σ' εὐλογῆσῃ! εἶσαι ἓνας ἄγγελος, ἀφοῦ φροντίζεις διὰ τὰ ἄνθη.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ἡ κόρη, εἶμαι ὁ διάβολος· ἀλλὰ μὲ εἶναι ἀδιάφορον.

Ὁ γέρον ὄμως, πρὶν περιμείνη καὶ πρὶν ἀκούσῃ τὴν ἀπόκρισιν τῆς, — Τί κρῖμα, ἐπρόσθεσε, τί κρῖμα νὰ εἶμαι τόσο δυστυχῆς καὶ τόσο πτωχὸς, ὥστε νὰ μὴν ἔμπορῶ νὰ σὲ ὠφελήσω εἰς τίποτε!

— Ἐμπορεῖτε κάτι νὰ κάμετε δι' ἐμὲ, εἶπεν ἡ κόρη.

— Τί πράγμα;

— Νὰ μὲ πῆτε ποῦ κατοικεῖ ὁ κύριος Μάριος;

Ὁ γέρον δὲν ἐνόησε τί τὸν εἶπε.

— Ποῖος κύριος Μάριος;

Καὶ ἀνεγείρας τὸ ὑαλῶδες τοῦ ὄμμα, ἐράνη ζητῶν ν' ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην του ἀπεσβεσμένον τί.

— Ἐνας νέος ὅπου ἤρχετο ἐδῶ κατὰ καιρὸν.

Ὁ Κ. Βοῖδᾶς ἐν τοσοῦτῳ εἶχεν ἐνθυμηθῆ. — Ἄ, ναί! . . . ἀνέκραξε, ξεύρω ποῖον θὰ μὲ εἶπῃς. Στάσου νὰ ἰδῆς! ὁ κύριος Μάριος . . . ὁ βαρὼν Μάριος Πομμερσῦ, ἐννοεῖται! κατοικεῖ . . . ἀλλὰ δὲν κατοικεῖ ἐκεῖ πλέον . . . ἅ! δὲν ἐξεύρω τώρα ποῦ κατοικεῖ.

Ἐκυψε δὲ διὰ νὰ διορθώσῃ ἓνα τῶν κλάδων τοῦ ῥοδοδένδρου, καὶ συγχρόνως ἐξηκολούθησε λαλῶν. — Ἄ! τώρα ἐνθυμήθηκα. Αὐτὸς περνᾷ συχνὰ ἀπὸ τὸ βουλευτάρτον, καὶ κατευθύνεται ἐκεῖ, πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀγροῦ τῆς Κορυδαλίδος. Πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος δὲν εἶναι δύσκολον νὰ τὸν ἀπαντήσῃς.

Ὅταν ἀνηγέρθη ὁ Κ. Βοῖδᾶς, δὲν ὑπῆρχε πλέον κανεὶς πλησίον του· ἡ κόρη εἶχε γίνοι ἀφαντος.

Ἐφοβήθη ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος. — Τῇ ἀληθείᾳ, εἶπεν, ἂν δὲν

εύρισκετο ὁ κήπος μου ποτισμένος, θὰ ἔλεγα ὅτι αὐτὸ δὲν ἦτον μία κόρη, ἀλλὰ κάποιον πνεῦμα ἑναέριον.

Μετὰ μίαν ὥραν, εἶχε κοιτασθῆ εἰς τὴν κλίνην του ἀπεκοιμήθη δὲ διαλογιζόμενος, ὅτι τὸ περὶ ἀσταθείας τῶν δαιμόνων βιβλίον ἐκεῖνο δὲν πρέπει νὰ ἦτον ὀλωσδιόλου ἀνυπόστατον.

Δ'.

Ἐπιφάνη πρὸς Μάριον.

Ὅλιγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην τοῦ « ἑναερίου πνεύματος » πρὸς τὸν κύρ Βοϊδάν, μίαν πρωίαν, — ἦτον δευτέρα ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ὁ Μάριος ἐδανείζετο τὸ πεντάφραγκον παρὰ τοῦ Κουρφεράκου διὰ τὸν Θεναρδιέρον, — ὁ Μάριος εἶχε βάλει εἰς τὸν κόλπον του τὸ νόμισμα τοῦτο, καὶ πρὶν τὸ φέρῃ εἰς τὴν φυλακὴν, ἀπῆλθε νὰ « περιπατήσῃ ὀλίγον, » ἐλπίζων ὅτι εἰς τὴν ἐπιστροφὴν ὁ περίπατος οὗτος θὰ τὸν ἔδιδε διάθεσιν νὰ ἐργασθῆ. Τοῦτο δὲ καὶ ἔπραττε καθεκάττην. Ἄμα ἐξεγειρόμενος τῆς κλίνης, ἐκάθητο ἔμπροσθεν ἑνὸς βιβλίου, καὶ ἐλάμβανε ἐν φύλλον χαρτίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μετέφραζε τι ἐκ τοῦ γερμανικοῦ. Ἀλλὰ μόλις ἀνεγίνωσκε τέσσαρας στίχους τοῦ κειμένου, μόλις ἔγραφεν ἕνα, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ· ἐβλεπεν ὡς ἐν ἄστρον μεταξὺ τοῦ χαρτίου του καὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνεγείρετο ἀπὸ τῆς καθέδρας του λέγων, — Θὰ πάγω ἔξω, ἵσως κάμω διάθεσιν.

Καὶ κατηυθύνετο πρὸς τὸν ἀγρὸν τῆς Κορυθαλίδος. Κ' ἐκεῖ πάλιν ἐβλεπεν ἐνώπιόν του τὸ ἄστρον.

Ἐπέστρεφεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐπειρᾶτο ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐργασίαν του· δὲν τὸ κατῴρθωνε· τρόπος δὲν ἦτον νὰ γράψῃ πέντε στίχους κατὰ σειράν. Τότε ἔλεγε, — Δὲν θὰ ἐξέλθω αὔριον περισπάται ὁ νοῦς μου, καὶ ἔπειτα δὲν ἐμπορῶ πλέον νὰ ἐργασθῶ. — Καὶ ἐξήρχετο καθεκάστην.

Μᾶλλον ἐκατοίκει εἰς τὸν ἀγρὸν τῆς Κορυθαλίδος ἢ εἰς τὸν θάλαμον τοῦ Κουρφεράκου. Ἐκεῖ εὕρισκόμενος μίαν πρωίαν, ἐκεῖ καθήμενος παρὰ τὸ ρυάκιον, καὶ « Ἐκείνην » ἀναπολῶν, καὶ διὰ τὴν ἀκηδίαν, διὰ τὴν παραλυσίαν ἣτις κατεκυρίευε τὴν ψυχὴν του ἐλέγχων ἑαυτὸν, καὶ ἀκούων ὀπίσω του, ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ ρυακίου, τὰς πλυστρίας κτυπώσας διὰ τοῦ κοπάνου τὰ θθόνιά των, καὶ ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του τὰ πτηνὰ κελαιοῦντα ἐντὸς τῶν δένδρων, ἀκούει γνωστὴν τινα φωνὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐκστάσεώς του λέγουσαν, — Ἄ! νά τον!

Ἐγείρει τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ βλέπει τὴν κόρην ἐκείνην τὴν δυστυχῆ, ἣτις μίαν πρῶταν εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν θάλαμόν του, τὴν πρεσβυτέραν τῶν θυγατέρων τοῦ Θεναρδιέρου, τὴν Ἑπονήνην ἐγνώριζε τώρα πῶς ὠνομαζέτο. Τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι ἡ κόρη αὕτη ἐπτώχευσε καὶ ὠραίσθη, δύο βήματα διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἐφαίνετο ἰκανή. Ἐκαίμε διπλὴν πρόβodon, πρὸς τὸ φῶς καὶ πρὸς τὴν πενίαν. Ἦτον ἀνυπόδητος καὶ ῥακένδυτος, καθὼς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν εἶχεν εἰσέλθει μὲ τὴν τὸλμην εἰς τὸν θάλαμόν του· ἀλλὰ τώρα τὰ ῥάκη της ἦσαν δύο μηνῶν παλαιότερα· αἱ τρύπαι των μεγαλήτεραι, ἡ ῥυπαρότης γλισχροτέρα. Ἡ αὐτὴ βραγχώδης φωνή, τὸ αὐτὸ ῥυτιδωμένον καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένον μέτωπον, τὸ αὐτὸ ἐλεύθερον καὶ ἐκστατικὸν ἰβλέμμα, μὲ τὴν προσθήκην ὅμως οὐκ οἶδα τίνος θρηνώδους ἤθους, τὸ ὁποῖον προσθίεται εἰς τὴν πενίαν ἢ ἐκ τῆς φυλακῆς ἐξοδος. Εἶχε κοιμηθῆ, ὡς φαίνεται, εἰς ἀχυρῶνά τινα, ἐπειδὴ εὕρισκοντο τμήματα ἀχυρῶν εἰς τὴν κόμην της.

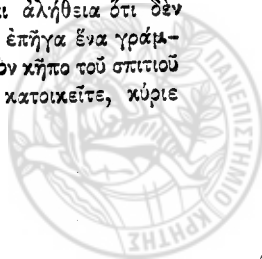
Καὶ μ' ὄλα ταῦτα ἦτον ὠραία. Τί ἄστρον εἶσαι, ὦ νεότης, τί ἄστρον!

Ἐστάθη ἐνώπιον τοῦ Μαρίου, καὶ ἐπὶ τῆς μορφῆς της ἐταλαντεύετο μικρά τις ἀκτίς μειδιάματος· καὶ παρῆλθον στιγμαὶ τινες, καὶ ἐσιώπα, ὡς νὰ μὴν ἠδύνατο νὰ ὀμιλήσῃ. — Τέλος πάντων, εἶπεν, ἡμπόρεσα καὶ σὰς ἠῆρα. Καλὰ ἔλεγεν ὁ κύριος Βοιδᾶς, ὅτι συχναίετε εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος. Ἐφαγα τὸν κόσμον νὰ σὰς ζητῶ. Νὰ ἠξεύρετε! Δὲν τὰ ἐμάθετε; Μὲ εἶχαν βάλει εἰς τὴν φυλακὴν. Δύο ἐβδομάδαις εἰς τὴν φυλακὴν. Μὲ ἄφισαν, ἐπειδὴ δὲν ἠῆραν κάμμιναν ἀπόδειξιν ἐναντίον μου· ἔπειτα, δὲν ἔχω καὶ τὴν ἡλικίαν ὅπου ἔπρεπε. Δύο μῆνες ἔλειπαν. ὦ! πόσον σὰς ἐζήτησα! Ἐξ ἐβδομάδαις τώρα σὰς ζητῶ. Δὲν κατοικεῖτε πλέον ἐκεῖ, εἰς τὸ σπίτι τοῦ Κάρρακα;

— Ὁχι, εἶπεν ὁ Μάριος.

— Ἐννοεῖται! Ἐξ αἰτίας ἐκείνου τοῦ περιστατικοῦ, θὰ ἐπήγετε καὶ ἐκατοικήσετε ἀλλοῦ. Δὲν μὲ λέτε, ἀληθινά, διατί νὰ φορῆτε καπέλλα ἔτσι παλαιά; ἓνας νέος ὡσὰν ἐσὰς, ἔπρεπε νὰ ἔχετε ὠραία φορέματα. Ξεύρετε, κύριε Μάριε; ὁ γέρω Βοιδᾶς σὰς λέγει ὁ βαρῶν Μάριος... δὲν ἐξεύρω τὸ ἄλλο πῶς τὸ εἶπε. Δὲν εἶναι ἀλήθεια ὅτι δὲν εἰσθε βαρῶν; Εἶδα ἐγὼ μία φορὰ ἓνα βαρῶνα τοῦ ἐπήγα ἓνα γράμμα. Οἱ βαρῶνες εἶναι ἀνθρωποὶ γέροι. Κάθονται εἰς τὸν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ τους, καὶ διαβάζουν εἰς τὸν ἥλιο. Καὶ τώρα, ποῦ κατοικεῖτε, κύριε Μάριε;

Ὁ Μάριος δὲν ἀπεκρίθη.

— "Α! ἔχετε μία τρύπα εἰς τὸ ὑποκάμισό σας. Πρέπει νὰ ραφθῆ. Νὰ σᾶς τὸ βιάσω.

Καὶ μετὰ τινὰ σιωπὴν, σκυθρωπάζουσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον,

— Δὲν φαίνεσθε, εἶπεν, εὐχαριστημένος ὅπου μὲ εἶδετε.

Καὶ ἐστέναξεν. Ὁ Μάριος ἐσιώπη· ἐσιώπησε καὶ αὐτὴ πρὸς στιγμὴν, ἔπειτα δὲ, — "Ἄν τώρα ἐγὼ ἤθελα, εἶπε, θὰ σᾶς ἐβίαζα νὰ φανῆτε εὐχαριστημένος!

— Πῶς! ἠρώτησεν ὁ Μάριος. Τί ἐννοεῖς;

Ἡ κόρη ἐδάγκασε τὰ χεῖλη της· ἐφάνη δισταζούσα· νὰ εἴπῃ, ἢ νὰ μὴν εἴπῃ; Τέλος ἀπεφάσισε.

— Δὲν μὲ μέλει. Εἴσθε λυπημένους, θέλω νὰ σᾶς ἰδῶ χαρούμενον. Μόνον ὑποσχεθῆτέ μου ὅτι θὰ γίνετε ἰλαρός. Θέλω νὰ σᾶς ἰδῶ νὰ γελάσετε, καὶ νὰ σᾶς εἰπῶ, — "Α! καλὰ. Ταλαιώπωρε κύριε Μάριε! ἐνθυμεῖσθε; μὲ ὑπεσχέθητε πῶς θὰ μ' ἐδίδετε ὅ,τι καὶ ἂν ἤθελα. . .

— Ναί· ἀλλὰ λέγε λοιπὸν νὰ ἰδῶ!

Ἡτένισεν ἡ κόρη ἀσκαρδαμυκτὶ πρὸς τὸν Μάριον, καὶ τὸν εἶπεν

— "Ἐμαθα ποῦ κατοικεῖ!

Ἐχρῖασεν ὁ Μάριος. Ὅλον τὸ αἶμά του ἐπλημμύρησεν εἰς τὴν καρδίαν. — Ποῖος ποῦ κατοικεῖ;

— Ἐκεῖνη διὰ τὴν ὁποίαν μὲ ἠρωτήσατε. Ἐκεῖνη, ξεύρετε; . . .

— Ναί! εἶπεν ὁ Μάριος· καὶ ἠσθάνθη τὴν γλώσσάν του ὡς δεδεμένην.

Ἡ δεσποινίδα! ἐπρόσθεσεν ἡ Ἐπονίνη καὶ συγχρόνως ἐστέναξε πάλιν ἐκ βάθους ψυχῆς.

Ὁ Μάριος ἠγγέρθη ἀμέσως καὶ ἤρπασε τὴν Ἐπονίνην ἐκ τῆς χειρός. — "ὦ! νὰ ζῆς! Ναί; εἰπέ με λοιπὸν, ποῦ; Νὰ μὲ ὀδηγήσῃς! Εἰπέ με! ζήτησέ μου· ὅ,τι θέλης ζήτησε! Ποῦ;

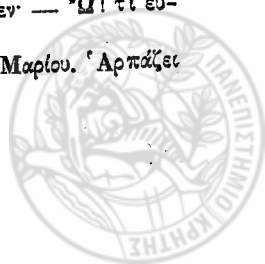
— Πρέπει νὰ ἔλθετε μαζί μου, ἀπεκρίθη ἡ κόρη. Δὲν ἐξεύρω νὰ σᾶς εἰπῶ τὸν δρόμον καὶ τὸν ἀριθμὸ τοῦ σπιτιοῦ· εἶναι πρὸς ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ μέρος· ὅμως γνωρίζω καλὰ τὸ σπίτι, καὶ θὰ σᾶς ὀδηγήσω.

Ἀποσύρασα δὲ τὴν χεῖρά της, εἶπε μὲ τόνον ὅστις θὰ κατεσπάραιτε πάντα παρατηρητὴν, ἀλλὰ τὸν Μάριον, τὸν βεβακχευμένον καὶ παράφορον ἐκ τῆς χαρᾶς, οὐδὲ καὶ ἀκροθιγῶς ἔψαυσεν — "ὦ! τί εὐχαριστημένος ὅπου εἴσθε!

Μικρόν τι νέφος ἐπεσκίασε τὸ μέτωπον τοῦ Μαρίου. Ἀρπάζει ἀπὸ τοῦ βραχιόνος τὴν Ἐπονίνην.

— Ἐνα πράγμα ὄμωσέ μου!

— Νὰ ὀμώσω; Τί θὰ εἰπῆ αὐτό!

Καὶ ἡ Ἐπονίη ἐκάγχασε. (1)

— Εἰς τὸν πατέρα σου . . . Δός με, Ἐπονίνα, ἵτην ὑπόσχεσίν σου, ὅτι εἰς τὸν πατέρα σου δὲν θὰ εἰπῆς πού εἶναι αὐτὸ τὸ σπίτι.

Ἡ κόρη ἐστράφη πρὸς τὸν Μάριον μὲ θαυμασμόν.

— Ἐπονίνα ! Πῶς ξεύρετε ὅτι μὲ λὲν Ἐπονίνα ;

— Δός με, καθὼς σὲ εἶπα, τὴν ὑπόσχεσίν σου !

Ἄλλ' αὕτη ἐφάνη ὡς μὴ ἀκούσασα.

— Τὶ καλὰ ! μὲ ὠνομάσατε Ἐπονίνα !

Ὁ Μάριος ἔλαβε συγχρόνως καὶ τοὺς δύο τῆς βραχίονας.

— Σὲ παρακαλῶ ! σὲ παρακαλῶ ! εἰπέ με ! πρόδεξε τί σὲ λέγω ἁμωσέ μου πῶς δὲν θὰ εἰπῆς εἰς τὸν πατέρα σου πού εἶναι τὸ σπίτι αὐτό !

— Εἰς τὸν πατέρα μου ; Ἄ, ναί, εἰς τὸν πατέρα μου ! ὅσον δι' αὐτὸ μείνετε ἡσυχος. Τὸν πατέρα μου τὸν ἔχουν ὑπὸ κράτησιν, καὶ οὔτε συγχωροῦν εἰς κἀνένα μας νὰ τὸν ἰδῆ. Καὶ τί με μέλει τέλος πάντων διὰ τὸν πατέρα μου !

— Ἄλλὰ δὲν μὲ ὑπόσχεσαι ! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος.

— Ἄλλ' ἀφίστε με ! εἶπεν ἡ κόρη βάλλουσα γέλωτας πῶς μὲ σείετε ! Ναί ! ναί ! ναί ! σὰς ὑπόσχομαι ! σὰς ὀμνῶ ! Τί με μέλει ; Δὲν λέγω πού εἶναι τὸ σπίτι εἰς τὸν πατέρα μου. Ἐτελειώσε ! ἡὐχαριστήθητε ; ἔχετε ἄλλο νὰ εἰπῆτε ;

— Οὔτε εἰς τὸν πατέρα σου, οὔτε εἰς κἀνένα ; εἶπεν ὁ Μάριος.

— Οὔτε εἰς κἀνένα.

— Τώρα, παγαίνωμεν νὰ μὲ δείξης, εἶπεν ὁ Μάριος.

— Εὐθὺς τώρα θέλετε ;

— Εὐθὺς ναί, εὐθὺς.

— Ἐλᾶτε λοιπόν. — ὦ ! τί εὐχαριστημένος ὁπού εἶναι !

Ἡ κόρη ἐστάθη μετὰ τινὰ βήματα.

— Πολὺ σιμά μου ἔρχεσθε, κύριε Μάριε. Ἀφίστε νὰ παγαίνω ἐμπρὸς, καὶ ἀκολουθεῖτέ με χωρὶς νὰ φαίνεσθε. Δὲν πρέπει νὰ βλέπουν ἓνα νέον ὡσὰν ἐσᾶς ν' ἀκολουθῆ μίαν γυναῖκα ὡσὰν ἐμέ.

Γλῶσσα ἀνθρωπίνη ἀδυνατεῖ νὰ ἐκφράσῃ πᾶν ὅ,τι ὑπῆρχεν ἐν- τὸς τῆς λέξεως, γυναῖκα, καθὼς τὴν ἐπρόφερον ἡ κόρη αὕτη.

Ἐπροχώρησεν ἕως δέκα βήματα, καὶ πάλιν ἐστάθη ὁ Μάριος τὴν ἔφθασε. Ἀπήθυεν ἐκ νέου τὸν λόγον πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ πλαγίως

(1) Εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, ἡ λέξις ὁ μ ν ὤ συμπίπτει μὲ τὴν λέξιν β λ α σ φ η μ ὤ. Ἴδου διατὶ ἡ Ἐπονίη καγχάζει ἐπὶ ταύτης τῆς ἐρωτήσεως.

καὶ χωρὶς νὰ στραφῆ πρὸς τὸ μέρος του· — Ἀληθινὰ, ἐνθυμεῖσθε ὅτι
κάτι μὲ ὑπεσχέθητε;

Ὁ Μάριος ἠρεύνησεν εἰς τὸν κόλπον του. Δὲν εἶχεν εἰς τὸν κό-
σμον ἄλλο τι, εἰμὴ τὰ ἱπέντε φράγκα, τὰ ὁποῖα ἦσαν προσδιωρισμένα
διὰ τὸν Θεναρδιέρον. Τὰ λαμβάνει, καὶ τὰ βάλλει εἰς τὴν χεῖρα τῆς
Ἐπονίνης.

Αὕτη ἀνοίγει τοὺς δακτύλους της, ἀφίνει τὸ νόμισμα νὰ πέσῃ
χαμαί, καὶ βλέψασα πρὸς αὐτὸν βλοσυρῶς, — Δὲν θέλω, τὸν λέγει,
τὰ χρήματά σας.

BIBAIION TPITON.

Η ΕΝ ΟΛΩ ΠΛΟΥΜΕΤΟΥ ΟΙΚΙΑ.

Α΄.

Τὸ ἀπόκρυφον κατάλυμα.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, διάσημὸς τις δικαστικὸς πρόεδρος, ἔχων σχέσεις μετὰ γυναικίος τινος ἑταίρας, καὶ θέλων νὰ μὲνη τοῦτο μυστικόν, (διότι κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν οἱ μὲν μεγαστάνες τῆς Γαλλίας ἐπεδείκνυον τὰς ἑταίρας αὐτῶν, οἱ δὲ ἀπλοὶ πολῖται τὰς ἔκρυπτον,) ἔκτισε μικράν τινα οἰκίαν εἰς μίαν ἐρήμην ὁδὸν τοῦ προαστείου τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ· εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου. Ἡ οἰκία αὕτη συνίστατο εἰς δύο θαλάμους καὶ ἓν μαγειρεῖον κατὰ γῆς, τρεῖς ἄλλους ὑπεράνω, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἓν ὑπερῶν. Τῆς οἰκίας ταύτης προηγεῖτο κήπος μὲ μεγάλην θύραν κιγκλιδωτὴν πρὸς τὴν ὁδόν.

Ὁ κήπος εἶχε μόλις ἑνὸς στρέμματος ἔκτασιν. Καὶ ταῦτα μὲν ἠδύναντο μόνον νὰ διακρίνωσιν οἱ διαβάται τῆς ὁδοῦ· ἀλλ' ὅπισθεν τῆς οἰκίας ταύτης ὑπῆρχε στενὴ τις αὐλὴ, καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς αὐλῆς δύο χαμηλὰ δωμάτια μὲ κατώγειον, ὥστε, χρεῖας τυχοῦσης, νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς κατάλυμα ἑνὸς βρέφους μὲ τὴν τροφὴν αὐτοῦ. Ὅπισθεν τοῦ καταλύματος τούτου ὑπῆρχεν ἀπόκρυφός τις θύρα, ἄγουσα πρὸς ἓνα στεγνὸν καὶ μακρότατον καὶ σκολιὸν διάδρομον, λιθόστρωτον καὶ ἀσκεπῆ, ἀμφοτέρωθεν τοῦ ὁποῦ ἠγείροντο ὑψηλοὶ δύο τοῖχοι. Οὗτος ὁ διάδρομος ἐκρύπτετο ἐπιτηδειότατα, σχεδὸν ἐχάανετο ἀναμέσον τῶν φραγμῶν τῶν ἄλλων κήπων τῆς γειτονίας, διότι ἠκολούθει ὄλας τὰς γωνίας καὶ περιστροφὰς αὐτῶν, ἀπολήγων ἐπὶ τέλους εἰς μίαν ἄλλην θύραν, καὶ

ταύτην κρυφίαν, ανοιγομένην μακρὰν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου, εἰς ἄλλην τινα συνοικίαν, εἰς τὰ ἀκατοίκητα ἔσχατα τῆς ὁδοῦ Βαβυλωνος.

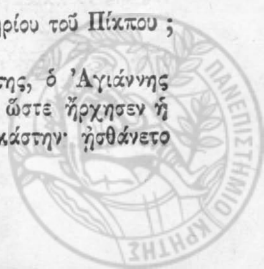
Ὁ κύριος δικαστικὸς πρόεδρος εἰσῆρχετο ἐκεῖθεν ὥστε καὶ ἂν τις παραμονεῶν αὐτὸν τὸν ἠκολούθει, δὲν ἠδύνατο ποτὲ νὰ φαντασθῆ ὅτι ὁ κυρίος οὗτος, πορευόμενος εἰς τὴν ὁδὸν Βαβυλωνος, ἐπορεύετο εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου. Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ οἰκονόμησεν οὕτω τὰ πράγματα; Ἡ ἐξήγησις δὲν εἶναι δύσκολος. Ἀνῆκεν ἐξ ἀρχῆς εἰς αὐτὸν ὅλον ἐκεῖνο τὸ γήπεδον ἀρούθ' ἔκτισε τὰς δι' ἑαυτὸν οἰκοδομὰς, καὶ τὰς συνέδεσε διὰ τοῦ μακροῦ ἐκείνου καὶ στρεβλοῦ διαύλου, ἐπώλησεν εἰς μικρὰς μερίδας τὰ ἄλλα μέρη τοῦ γηπέδου του διὰ κήπους καὶ ἄλλας φυτείας, τῶν ὁποίων οἱ ἰδιοκτῆται ἐνόμιζον ὅτι εἰς μόνος τοίχος ὁμορος διεχώριζε τὰ κτήματά των, οὐδόλως φανταζόμενοι ὅτι ὁ τοίχος οὗτος ἦτον διπλοῦς· μόνον τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ἔβλεπον.

Αἱ οἰκοδομαὶ αὗται σήμερον πλέον δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ τῷ 1829 ἐσώζοντο εἰσέτι, ἂν καὶ πιμπάλλαιαι καὶ ἐγκαταλελειμμέναι. Μόλις τὸν ὀκτώβριον τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἠλικιωμένος τις ἄνθρωπος ἔλαβε τὴν οἰκίαν ταύτην ὑπ' ἐνοίκιον, μὲ τὰ ἐν αὐτῇ εὐρισκόμενα εἰσέτι παλαιὰ ἔπιπλα τοῦ δικαστικοῦ προέδρου, καὶ μὲ τὸν δίαυλον ὅστις ἦγεν εἰς τὴν ὁδὸν Βαβυλωνος. Ὁ νέος κάτοικος τῆς οἰκίας ἔκαμῆ τινὰς ἐπισκευὰς, ἐπρόσθεσε τῇ δε κάκεισε πᾶν ὅ,τι ἔλειπε, ἐπεδιώρθωσε τὰ ἐδάφη, τοὺς τοίχους, τὰς βαθμίδας τῶν κλιμάκων, ἀντικατέστησε τὰς ῥαγισμένας ὑάλους, καὶ τέλος ἤλθε καὶ ἐκατοίκησε μὲ μίαν κόρην νέαν, καὶ μὲ μίαν θεράπειαν ἠλικιωμένην, χωρὶς κρότον, μᾶλλον ὡς εἰσθυσας λαθραίως ἢ ὡς εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του. Οἱ γείτονες δὲν ἐφλυάρησαν τελείως περὶ αὐτοῦ, διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον ὅτι δὲν ὑπῆρχον γείτονες.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ὁ Γιάννης Ἀγιάννης· ἡ δὲ νέα κόρη ἦτον ἡ Τιτίκα. Ἡ θεράπεινα ἦτον γυνή τις ὀνομαζομένη Παναγιώτα, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀγιάννης εἶχε σώσει ἀπὸ τοῦ νοσοκομείου καὶ ἀπὸ τῆς πενίας· γυνὴ γραιία, τραυλὴ καὶ ἐπαρχιώτις, τρία προτερήματα διὰ τὰ ὁποῖα ὁ Ἀγιάννης τὴν ἔκρινεν ἀρμοδιωτέραν πάσης ἄλλης διὰ τὴν ὑπηρεσίαν του. Εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην τῆς οἰκίας εἶπεν ὅτι ὀνομάζετο κύριος Θεοσανέμης, καὶ ὅτι ἔζη ἐκ τῶν προσόδων του.

Διατί ὁ Ἀγιάννης ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Πίχπου; Τί συνέβη ἐν τῷ μεταξῷ;

Δὲν συνέβη τίποτε. Ὡς ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ὁ Ἀγιάννης ἐλογίζετο ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐκείνῳ εὐδαίμων· τόσον, ὥστε ἤρχησεν ἡ συνειδήσις του ν' ἀνησυχῆ. Ἐβλεπε τὴν Τιτίκαν καθεκάστην ἠσθάνετο

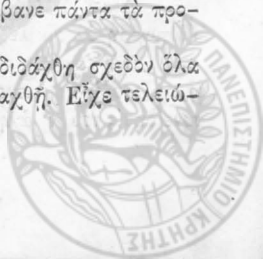

τὸ πατρικὸν φίλτρον γεννώμενον ἐν τῇ ψυχῇ του καὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναπτυσσόμενον· ἔλεγεν ἐν τῇ διανοίᾳ του ὅτι ἡ κόρη αὐτῆ ἦτον ἰδική του, ὅτι οὐδὲν ἠδύνατο νὰ τὴν ἀφαιρέσῃ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο θὰ ἐξηκολούθει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διὰ παντός· ὅτι βεβαίως ἡ κόρη αὐτῆ θὰ ἐγίνετο καλογραῖτα, ὁσημέραι παρακινουμένη εἰς τὸν βίον τοῦτον ἀνεπαισθητῶς· ὅτι τοῦ λοιποῦ τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο ἦτον ὁ κόσμος ὅλος δι' αὐτὴν τε καὶ δι' αὐτόν· ὅτι αὐτὸς μὲν θὰ ἐγγήρασκεν ἐκεῖ μέσα, αὐτὴ δὲ θὰ ἠῤῥξανεν εἰς ἡλικίαν ὅτι αὐτὴ μὲν θὰ ἐγγήρασκεν ἐκεῖ, αὐτὸς δὲ θὰ ἀπέθνησκεν· ὅτι, τέλος πάντων, δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ χωρισθῶσι ποτέ. Αὐτὴ ἡ ἐλπίς τὸν κατέθελεγε.

Ἄλλ' ἤρχησε καὶ νὰ σκέπτεται ἀφ' ἐτέρου, ἐὰν αὐτῆ ὅλη ἡ εὐδαιμονία ἀνῆκε τρόντι εἰς αὐτόν· ἐὰν δὲν συνέκειτο ἐκ τῆς εὐδαιμονίας καὶ ἄλλου τινος ὄντος, ἐκ τῆς εὐδαιμονίας τῆς κόρης ταύτης, τὴν ὁποίαν, αὐτὸς γέρων, καθείργε τοιοιτοτρόπως καὶ οἰκειοποιεῖτο· ἐὰν τοῦτο δὲν ἦτον αὐτόχρημα κλοπῆ; Ἐλεγε καθ' ἑαυτόν ὅτι ἡ κόρη αὐτῆ εἶχε δικαίωμα νὰ γνωρίσῃ τὴν ζωὴν πρὶν παραιτηθῆ αὐτῆς· ὅτι ἀποκόπτων αὐτὴν, χωρὶς νὰ τὴν ἐρωτήσῃ πρότερον, ἀπὸ πάσης ἡδονῆς τοῦ κόσμου, ἐπὶ προφάσει ὅτι τὴν ἔσωζεν ἀπὸ τῶν δοκιμασιῶν αὐτοῦ, καὶ ἐπωφελοῦμενος τὴν ἄγνοιαν καὶ ἀπομόνωσίν της ὅπως, ἐνσταλάξῃ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς μίαν τεχνητὴν ἔφεσιν, παρεβίαζε τὴν φύσιν ἐνὸς πλάσματος ἀνθρωπίνου, καὶ ἐψεύδετο εἰς τὸν Θεόν. Καὶ τίς οἶδεν ἐὰν, μίαν ἡμέραν, ἡ Τιτίκα δὲν θὰ ἠσθάνετο ταῦτα πάντα, καὶ δὲν θὰ ἔστρεφε τὴν ἀγάπην της εἰς ἀπέχθειαν κατ' αὐτοῦ, βλέπουσα ἑαυτὴν μοναχὴν ἀκουσίως της;

Τοῦτο μάλιστα ἐφαίνετο ἀφόρητον εἰς τὸν Ἀγιάννην. Ἀπεφάσιζε λοιπὸν ν' ἀφίση τὸ μοναστήριον, ἂν καὶ μὲ μεγάλην του θλίψιν. Κατὰ τ' ἄλλα, φόβος πλέον δὲν ὑπῆρχε· μετὰ πέντε ἐτῶν διαμονὴν μεταξὺ τῶν τεσσάρων τοίχων ἐκείνων καὶ ἔκλειψιν, βεβαίως διεσκορπίσθησαν καὶ διελύθησαν τὰ στοιχεῖα παντός τοιοῦτου φόβου. Ἠδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἡσυχος. Ἐγγήρασε, καὶ ὅλα μετεβλήθησαν. Τώρα πλέον, τίς θὰ τὸν ἀνεγνώριζε; Καὶ ἔπειτα, ἔστω ὁ κίνδυνος, ἐὰν ἀκόμη ὑπῆρχεν, ἦτον δι' αὐτόν τί δικαίωμα εἶχε νὰ κρατῆ καταδεδικασμένην τὴν Τιτίκαν εἰς τὸ μοναστήριον, ἂν αὐτὸς ἦτον καταδεδικασμένος εἰς τὸ κάτεργον; Ἄλλως τε, ἐνώπιον τοῦ χρέους τί εἶναι ὁ κίνδυνος; Καὶ τέλος πάντων, ἄς ἐπρόσεχε πάντοτε, ἄς ἐλάμβανε πάντα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα, μὴ ποτε πάλιν ἀνακαλυφθῆ.

Περὶ δὲ τῆς ἀνατροφῆς τῆς Τιτίκας, αὐτὴ ἐδιδάχθη σχεδὸν ὅλα ὅσα ἠδύνατο ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου ἐκείνου νὰ διδαχθῆ. Εἶχε τελειώσει τὴν σειρὰν ὄλων της τῶν μαθημάτων.

Τοιαύτην λαβὼν ἀπόφασιν, ἐπερίμενε μόνον τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ τὴν ἐκτελέσῃ. Ἡ εὐκαιρία δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ. Ὁ γέρον Ἐρσανέμης ἀπέθανεν. Ὁ Ἁγιάννης παρουσιάσθη εἰς τὴν ἀγίαν ἡγουμένην, καὶ τὴν εἶπεν, ὅτι λαβὼν μετὰ θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του κληρονομίαν τινὰ, μικρὰν μὲν, ἀλλ' ἱκανὴν ὥστε νὰ ζήσῃ αὐτὸς τοῦ λοιποῦ χωρὶς νὰ ἐργάζεται, παρήτει τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ μοναστηρίου, καὶ συμπαραλάμβανε τὴν θυγατέρα του· ἐπειδὴ ὁμοῦ δὲν ἦτον δίκαιον νὰ ἀναχωρήσῃ ἡ Τιτίκα ἐκ τοῦ μοναστηρίου, ἀφοῦ ἐξεπαιδεύθη ἐντὸς αὐτοῦ, χωρὶς νὰ γίνῃ καλογραῖα, παρεκάλεσε τὴν ἀγίαν ἡγουμένην νὰ δεχθῇ διὰ τὸ μοναστήριον, ὡς ἀποζημίωσιν τῶν πέντε ἐτῶν τὰ ὅποια διήλθεν ἡ Τιτίκα ἐντὸς αὐτοῦ, πέντε χιλιάδας φράγκων.

Οὕτως ἐξῆλθεν ὁ Γιάννης Ἀγιάννης ἐκ τοῦ μοναστηρίου τῆς Ἀευνίου Λατρείας.

Ἀναχωρῶν δὲ, ἔλαβεν αὐτὸς ὁ ἴδιος ὑπὸ μάλῃς, μὴ θελήσας νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὰς χεῖρας κάθενος ἀχθοφόρου, τὸν μικρὸν ὁδοιπορικὸν σάκκον, τοῦ ὁποίου ἐκράτει πάντοτε ἐπάνω του τὸ κλειδίον. Ὁ σάκκος οὗτος ἦτον αἰωνίως ἡ ἀπορία τῆς Τιτίκας, ἕνεκα τῆς βαλσαμικῆς ὁσμῆς ἣτις ἀνεδίδετο ἐξ αὐτοῦ. Προσθετέον ὅτι ὁ Ἀγιάννης εἶχε πάντοτε τὸν σάκκον τοῦτον πλησίον του, εἰς τὸν θάλαμόν του· τοῦτο ἦτον τὸ μόνον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συναπέφερον εἰς ὄλας τὰς μετοικεσίας του. Ἡ Τιτίκα ἐγέλα δι' αὐτὸ, καὶ ἀπεκάλει τὸν ὁδοιπορικὸν σάκκον τοῦτον, τὸ ἀχώραστον, λέγουσα· — Ἐγὼ κατήντησα νὰ τὸ ζηλεύω.

Ὁ Γιάννης Ἀγιάννης ἀνεφάνη εἰς τὸν ἀνοικτὸν ἀέρα ὄχι, ἀνευ προφυλάξεως· ἐφοβεῖτο πάντοτε μὴ ποτε ἀναγνωρισθῇ. Ἀνακαλύψας τὴν οἰκίαν τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου, ἔσπευσε νὰ χωσθῇ εἰς αὐτήν. Τὸ ὄνομα, Οὐλτιμος Ἐρσανέμης, κατέστη τοῦ λοιποῦ ἰδιοκτησία του.

Συγχρόνως ὁμοῦ ἔλαβεν ὑπ' ἐνοικίον καὶ δύο ἄλλα πενιχρὰ καταλύματα εἰς δύο συνοικίας τῶν Παρισίων πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχούσας· τὸ μὲν εἰς τὴν ὁδὸν Δυτικὴν, τὸ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν Ἐνόπλου. Τοῦτο δὲ διὰ νὰ ἔχη καὶ ἄλλα καταφύγια, ἐν περιπτώσει ἀνησυχίας τινὸς, καὶ νὰ μὴ εὐρεθῇ εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου, καθὼς τὴν νύκτα ὅτε διέφυγε τὰς χεῖρας τοῦ Ἰαβέρη ὡς ἐκ θαύματος.

Ἐκ διαλειμμάτων λοιπὸν μετέβαινε μὲ τὴν Τιτίκαν ὅτε μὲν εἰς τὸ ἔν τῶν εἰρημένων καταλυμάτων, ὅτε δὲ εἰς τὸ ἕτερον, ὅπου διέμενον ἕνα ἢ ἕνα καὶ ἡμισυν μῆνα, ἀφίνων τὴν Παναγιώταν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου. Εἰς τὰ ἄλλα, καταλύματά του ἐκεῖνα ὑπηρετεῖτο ὑπὸ τῶν θυρωρῶν των, εἰς τοὺς ὁποίους ἔλεγεν ὅτι εὐρίσκετο προσωρινῶς εἰς Παρισίους, κατοικῶν εἰς τὰ περίχωρα.

Τοιοῦτος ἄνθρωπος, μέγας τὴν ἀρετὴν, ὤφειλε νὰ ἔχῃ ἐν Παρισίοις τρία διάφορα καταλύματα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀστυνομίας!

Β΄.

Ὁ Γιάννης Ἀγιάννης ἐθνοφύλαξ.

Ἄλλὰ τὸ κύριον αὐτοῦ ἐνδιαίτημα ἦτον ὅπωςδῆποτε ἢ ἐν ὁδῷ Πλουμέτου οἰκία, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ ἔμπροσθεν δώματα μετὸν κῆπον ἀφῆκεν εἰς τὴν Τιτίκαν καὶ τὴν ὑπερέτριάν της. Πρὸς τὰ παλαιὰ μὲν ἀλλὰ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἐπίχρυσα ἐπιπλα τῶν ἐπάνω δύο θαλάμων της ἐπρόσθεσε καὶ νεώτερα ἀρκετὰ πολυτελεῖ, ἀρμόδια εἰς κόρην ἀνυμφον· καθ' ὅλον δὲ τὸν χειμῶνα ἢ κατοικία τῆς Τιτίκας ἦτον θερμασμένη ἄνωθεν ἕως κάτω. Αὐτὸς δὲ ἔμενεν εἰς τὸ ἄλλο ἐκεῖνο χωριστὸν κατοικημα, τὸ τῆς ἐνδοτέρας αὐλῆς, μόνα ἐπιπλα ἔχων ἐν στῶμα ἐπὶ κλίνης ἐξ ἀπλοῦ ξύλου ῥοκανισμένου, μίαν τράπεζαν ὁμοίως ἀπλῆν, δύο καθέδρας ψαθίνας, τὴν λεκάνην εἰς τὴν ὁποίαν ἐπλύνοτο, μετὸν προχόνην της, παλαιὰ τινὰ βιβλία, τὸν ἀγαπητόν του ὁδοιπορικὸν σάκκον εἰς μίαν γωνίαν, καὶ οὐδέποτε πῦρ εἰς τὴν θερμάστραν του. Συνέτρωγε μετὸν Τιτίκαν, ἀλλ' ὑπῆρχε πάντοτε ἐπὶ τῆς τραπέζης δι' αὐτὸν ἐν ψωμίον κριθίνον. Ὅταν παρέλαβεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του τὴν Παναγιώταν, τὴν εἶχεν εἰπεῖ — Τοῦ λόγου της εἶναι ἡ κυρὰ τοῦ σπιριοῦ. — Καὶ ἢ αὐθεντιά σου; ἠρώτησεν ἡ Παναγιώτα μετ' ἀπορίαν. — Ἐγὼ . . . ἐγὼ εἶμαι κατὶ καλῆτερο παρὰ αὐθέντης· εἶμαι ὁ πατέρας.

Ἡ Τιτίκα εἶχε διδαχθῆ καλῶς ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου τὰ περὶ τὴν οἰκονομίαν ἐνὸς οἴκου· αὐτὴ λοιπὸν ἐκράτει τὰ ἔξοδα, τὰ ὁποία ἦσαν ἄλλως τε καὶ μετριώτατα. Καθεκάστην ὁ Ἀγιάννης παρελάμβανε τὴν Τιτίκαν, στηριζομένην εἰς τὸν βραχιονά του, καὶ τὴν ἔφερεν εἰς περὶπατον, εἰς τὸ ἐρημικώτερον μέρος τοῦ κήπου τοῦ Λουξεμβούργου· κατὰ πάσαν δὲ κυριακὴν, καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου πάντοτε, διότι ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀπέιχε πολὺ ἀπὸ τῆς οἰκίας του. Ἐπειδὴ δὲ ἡ συνοικία τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου εἶναι ἐκ τῶν πτωχοτάτων, ἔδιδεν ἐλεημοσύνας ἐκεῖ πολλὰς, καὶ οἱ πένητες τὸν περιεκύκλουν, ἐξ οὗ καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴ τοῦ Θεναρδιέρου ἦτον ἐπιγεγραμμένη, « Πρὸς τὸν φιλόανθρωπον κύριον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου. »

Εἰς τὴν οἰκίαν τὴν ἐν ὁδῷ Πλουμέτου οὐδεὶς ξένος εἰσῆρχετο. Ἡ Παναγιώτα ἠγόραζε τὰ ἐδώδιμα, καὶ ὁ Ἀγιάννης ἔφερε τὸ νερόν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐκ τινος βρύσεως κειμένης ἐκεῖ πλησίον.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, πολλαὶ οἰκίαι ἔχουσιν εἰς τὰς θύρας των ἐπι-
μῆχη τινὰ ὀπὴν ὀρίζοντες, διὰ τῆς ὁποίας βάλλονται εἰς θήκην κει-
μένην ἔνδοθεν τῆς θύρας τὰ πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς οἰκίας ἐκείνης γράμ-
ματα καὶ αἱ ἡμερηίδες. Ὁ Ἀγιάννης οὔτε γράμματα εἶχε νὰ λάβῃ, οὔτε
ἡμερηίδας· μόνον ἔγγραφον τὸ ὁποῖον ἐβάλλετο ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν
εἰς τὴν θήκην ἐκείνην τῆς θύρας, ἦσαν τὰ προσκλητήρια τοῦ εἰσπράκτο-
ρος τῶν φόρων, καὶ αἱ ἡμερηΐσαι διαταγαὶ τῆς ἐθνοφυλακῆς· διότι καὶ
ὁ Κ. Θερασάνεμης ἦτον ἐθνοφύλαξ. Καί τοι κεκρυμμένος ἐντὸς τοῦ μο-
ναστηρίου, δὲν ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ τὰς ἐρεύνας, τὰς ὁποίας αἱ ἀρχαὶ
ἐνήργησαν ἐν ἔτει 1831.

Τρεῖς ἢ τετράκις λοιπὸν τοῦ ἔτους, ὁ Ἀγιάννης ἐνεδύετο τὴν στο-
λὴν τῆς ἐθνοφυλακῆς· ἐξεπλήρωνε δὲ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην μετὰ χα-
ρᾶς μάλιστα, διότι ὑπὸ τὴν στολὴν τοῦ ἐθνοφύλακος εὕρισκετο μετα-
μορφωμένος κατὰ νόμον, καὶ εἰς συνάφειαν ἤρχετο μὲ τὸν κόσμον, καὶ τοι
διατηρούμενος ἄσχετος μὲ αὐτόν. Ἦτον δὲ τότε ὁ Ἀγιάννης ἐξήκον-
τούτης, καὶ κατὰ νόμον ὑπῆρχεν ἀπηλλαγμένος τῆς ὑπηρεσίας ταύτης·
ἀλλ' ἐφαίνετο πεντηκοντούτης μόλις, καὶ δὲν ἠγάπα νὰ δώσῃ λογαρια-
σμὸν περὶ τούτου, ὡς ἔκρυπτε τὸ ἀληθές του ὄνομα. Ἐξερχόμενος
μὲ τὴν Τιτίκαν, ἐνεδύετο, ὡς τὸν εἶδομεν ὡς ἀπόστρατος μὲ πο-
λιτικὴν στολὴν· ἐξερχόμενος δὲ μόνος, καὶ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
πρὸς τὸ ἑσπέρας, ἐφόρει πάντοτε βέσταν καὶ πανταλόνιον ἐργάτου, εἰς
δὲ τὴν κεφαλὴν κασκέτον κρύπτων τὴν μορφήν του· τοῦτο δὲ καὶ χάριν
προφυλάξεως, καὶ ἐνταυτῷ ἐκ ταπεινοφροσύνης. Καὶ ἡ μὲν Τιτίκα ἐσυ-
νεΐθισε τόσον εἰς τὴν αἰνιγματώδη ἀγωγὴν τοῦ πατρὸς τῆς, ὥστε δὲν
τὴν ἐπροξένουν τὰ παράδοξα ταῦτα ἐντύπωσιν, ἢ δὲ Παναγιώτα, τόσον
σεβασμὸν συνέλαβε πρὸς τὸν Ἀγιάννην, ὥστε ἐθεώρει ὡς καλὸν πᾶν
ᾧ, τι αὐτὸς ἔπραττε. Μίαν ἡμέραν, ὁ κρεοπώλης, διιδὼν τὸν κύριόν τῆς,
τὴν εἶπε περὶ αὐτοῦ. — Ἀλλόκοτος ἄνθρωπος. Αὕτη δὲ ἀπεκριθῆ
εἶναι ἓνας ἅγιος.

Ὅτε Ἀγιάννης καὶ ἡ Τιτίκα καὶ ἡ Παναγιώτα οὐδέποτε εἰσῆρ-
χοντο εἰς τὴν οἰκίαν ἢ ἐξῆρχοντο, εἰμὴ διὰ τῆς ὁδοῦ Βαβυλῶνος· ὡ-
στε δυσκόλως ἠδύνατό τις νὰ μαντεύσῃ ὅτι ἐκατοίκουν εἰς τὴν ὁδὸν Πλου-
μέτου, ἐκτὸς ἂν τοὺς διέβλεπε διὰ τῆς κιγκλιωτῆς θύρας, ἣτις ἔμενε
πάντοτε κλειστή. Ὁ Ἀγιάννης ἀφῆκε τὸν κῆπον ἀκαλλιέργητον ἐπί-
τηδες, διὰ νὰ μὴν ἐπισύρῃ κἀνεὸς τὴν προσοχὴν. Κατὰ τοῦτο ἴσως ἡ-
πατάτο.

Φύλλοις καὶ κλάδοις.

Ὁ κήπος οὗτος, ὡς εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ εἰς ἑαυτὸν ἐπὶ ὄλον ἡμῶν αἰῶνα, κατέστη ἀλλόκοτος, ἀλλὰ καὶ τερπνός. Εἰς μίαν ἄκρην αὐτοῦ, ὁ διαβάτης ἐβλεπε διὰ τῶν κιγκλίδων ἐν ἐδώλιον πέτρινον, κἀνὲν ἢ δύο ἀγάλματα ποτισμένα ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ ἡμαυρωμένα, ἀναδενδράδας τινὰς ἀποκαθηλωμένας ἐκ τῆς πολυκαιρίας καὶ σηπομένας ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ὅχι πλέον δενδροστοιχίας, οὔτε ποτιστικᾶς πρασιάς, ἀλλὰ πνυταχόσε φυτὰ ἄγρια. Ἀπελθούσης τῆς κηπουργίας, ἐπανῆλθεν ἡ φύσις· ἠφθόνουν δὲ αἱ ἄκανθαι καὶ αἱ τρίβολοι, καὶ μετ' αὐτῶν πᾶν ὅ,τι αὐτοφυές. Τὰ δένδρα ἔκυψαν πρὸς τὰς βάτους, αἱ βάτοι ἀνεδόθησαν πρὸς τὰ δένδρα, αἱ βοτάναι ἐνηγκαλίσθησαν τὰ στελέχη καὶ ἀνέβαινον, οἱ ἀκρέμονες ἐκάμψθησαν, ὅ,τι εἶπε χαμαὶ ἀνῆλθε πρὸς εὐρεσιν τῶν ἀπανθούτων εἰς τὸν ἀέρα, ὅ,τι ἔκυματοῦτο εἰς τὸν ἄνεμον ἔκλινε πρὸς τὰ συρόμενα ἐντὸς τῶν βρῶων στελέχη λοιπόν, καὶ κλῶνες, καὶ φύλλα, καὶ ἴνες, καὶ φόβαι, καὶ ὄστλιγγες, καὶ κλήματα, καὶ ἄκανθαι, ἀνεμίχθησαν, συνεπλάκησαν, συνεζεύχθησαν, συνεχύθησαν τὰ φυτὰ ἦλθον εἰς ἐναγκαλισμὸν στενὸν, ἐναγκαλισμὸν βαθύν, καὶ ἐτέλεσαν ἐν τῷ μικρῷ περιβόλῳ τούτῳ, ὑπὸ τὸν ἀγαλλόμενον ὀφθαλμὸν τοῦ δημιουργοῦ, τὸ ἱερὸν μυστήριον τῆς ἀδελφότητος αὐτῶν, σύμβολον τῆς ἀνθρωπίνης ἀδελφότητος. Ὁ κήπος οὗτος δὲν ἦτον πλέον κήπος, ἀλλὰ γιγάντειος λόγμη, δηλαδή πρᾶγμα τι ἄδυτον ὡς δρυμὸς, κατοικημένον ὡς πόλις, φρίσσον ὡς φωλεὰ, σκιερὸν ὡς μητρόπολις, εὖρομον ὡς ἀνθοδέσμη, μονῆρες ὡς τάφος, ζῶν ὡς σμῆνος.

Καὶ κατὰ μὲν τὸ ἔαρ, ὁ παμμεγέθης οὗτος θαμνῶν, πᾶσαν ἔχων ἐλευθερίαν ὀπισθεν τῆς σιδηρᾶς κιγκλίδος καὶ τῶν τεσσάρων τοῦ τοίχων, ἤρχετο ὡς ἐκ τῆς μυστικῆς ἐργασίας τῆς παγκοσμίου βλαστῆσεως εἰς ὄργασμὸν, καὶ ὑπὸ τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον ἐσκίετα σχεδὸν ὡς θηρίον ἀναπνέον τὰς πνοὰς τοῦ κοσμογόνου ἔρωτος καὶ αἰσθανόμενον τοῦ ἀπριλίου τοὺς χυμούς ζέοντας καὶ πλημμυροῦντας εἰς τὰς φλέβας του· σείων δὲ εἰς τὸν ἀέρα τὴν πελωρίαν πρασίνην του κόμην, ἐρῶναι ἐπὶ τε τῆς ὑγρᾶς γῆς,* καὶ ἐπὶ τῶν παρατρίπτων ἀγαλμάτων, καὶ τῶν καταρρέουσῶν βαθμίδων τῆς οἰκίας, καὶ μέχρι τοῦ λιθοστρώτου τῆς ἐρημικῆς ὁδοῦ, ἀνθη ἀστεροειδῆ, μαργαρίτας δρόσου, γονιμότητα, κάλλος, ζῶην, χαρὰν, εὐωδίας. Περὶ μεσημβρίαν, μυρία λευκαὶ μηλολόνηθαι κατέφευγον εἰς αὐτὸν, καὶ ἦτον θέαμα ἀληθῶς θεῖον ἢ ὄψις τῆς ζωσῆς ταύτης χιόνος τοῦ θέρους, περιδινιζομένης εἰς νιφάδας

ἐντὸς τοῦ σκιεροῦ ἐκείνου κόσμου τῶν βλαστημάτων. Ἐκεῖ, εἰς τὰ περψίθυμα σκότη τοῦ φυλλώματος, πλήθος ἀθῶων φωνῶν ἐλάλουν ἡσυχῶς εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ ὅ,τι ἐλησιμόνουσι νὰ τὴν εἴπωσι τὰ κελαρδήματα, συνεπλήρου ὁ βόμβος τῶν πτερωτῶν ἐντόμων. Τὸ ἐσπέρας ἀνεδίδοτο ἀπὸ τοῦ κήπου ἀναθυμιάσις τις ῥεμβώδης, κατακαλύπτουσα αὐτόν· ἐσκέπαζεν αὐτὸν αἰθέριός τις πέπλος, οὐρανία καὶ γαλήνιός τις μελαγχολία· ἡ μεθυστικὴ ἐκείνη ὁσμὴ τοῦ αἰγολκλήματος καὶ τῆς ἰασιώτης ἀνεδίδοτο πανταχόθεν ὡς λεπτὸν καὶ ἐξαιρετὸν δηλητήριον· ἠκούοντο δ' αἱ τελευταῖαι προσκλήσεις τῶν μικρῶν πτηνῶν, τῶν κερθίων καὶ τῶν σεισοπυγίδων, κλειόντων ὑπὸ τὰ φύλλα τὰ νυσταλέα ὄμματα· ἠρθάνετο ὁ ἄνθρωπος τὴν θείαν, ἐκείνην οἰκειότητα τοῦ πτηνοῦ μὲ τὸ δένδρον· τὴν ἡμέραν, αἱ πτέρυγες φαιδρύνουσι τὰ φύλλα· τὴν νύκτα, τὰ φύλλα προστατεύουσι τὰς πτέρυγας.

Κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα, ἡ λόχημῃ ὑπῆρχε μέλαινα, κάθυγρος, ἀκτένιστος, ῥιγοῦσα, καὶ ἀφίνουσα νὰ διαφανεῖται ἡ οἰκία. Ἄντι ἀνθέων ἐπὶ τῶν κλάδων καὶ ἀντι ψεκάδων δρόσου ἐπὶ τῶν ἀνθέων, ἔβλεπέ τις τὰς μακρὰς καὶ ἀργυρὰς ταινίας τῶν κοχλιῶν ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ πυκνοῦ τάπητος τῶν κιτρίνων φύλλων· ἀλλὰ κατὰ πάντα τρόπον, ὑπὸ πᾶσαν ὄψιν, ἐν πάσῃ ὥρᾳ τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὴν ἀνοιξίνῃ ἢ τὸν χειμῶνα, τὸ θέρος ἢ τὸ φθινόπωρον, ὁ μικρὸς οὗτος περίβολος ἀνέπνεε μελαγχολίαν, ῥεμβασμὸν, μοναξίαν, ἐλευθερίαν, ἀπουσίαν ἀνθρώπου, παρουσίαν Θεοῦ· ἡ δὲ παλαιὰ ἐκείνη καὶ σκωριῶσα κιγκλῖς ἐφαίνετο ὡς λέγουσα πρὸς τὸν θεατὴν, — ὁ κῆπος οὗτος ἐμός ἐστι.

Ματαίως περιεκύκλουν τὸν τόπον τοῦτον αἱ πολυάνθρωποι καὶ πολυθόρυβοι τῆς μεγαλοπόλεως τῶν Παρισίων ἀγυαὶ καὶ αἱ οἰκοδομαὶ αἱ μεγάλαι καὶ ὑπερήφανοι· εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου ἐσκήνηνεν ἡ ἐρημία ἀκαταδίωκτος· ὁ θάνατος τῶν παλαιῶν ἰδιοκτητῶν, ἡ διελθούσα ἐπανάστασις, ἡ πτώσις τῶν ἀρχαίων περιουσιῶν, ἡ ἀπουσία, ἡ λήθη, τεσσαράκοντα ἔτη ἐγκαταλείψεως καὶ χηρείας, ἤρκεσαν ἵνα ἐπαναγάγῃσιν εἰς τὸν προνομιουῆχον τόπον τοῦτον τὰς πτέριδας, τοὺς φλόμους, τὰ κώνεια, τὰς ἀχιλλεΐας, τὰ ὑψηλὰ χόρτα, τὰ μεγάλα καὶ πλατύφυλλα ἄγρια φυτὰ, τὰς σαύρας, τοὺς κανθάρους, τὰ ἀεικίνητα καὶ ὠκύτατα ἔντομα· ἤρκεσαν ἵνα ἐξαγάγῃσιν ἐκ τῶν μυχῶν τῆς γῆς καὶ ἐπαναφέρῃσι μεταξὺ τῶν τεσσάρων τοίχων τούτων οὐκ οἶδα τίνα ἄγριαν καὶ φοβερὰν μεγαλοπρέπειαν, ὅποιαν παριστῶσι τὰ δάση ἐκεῖνα τοῦ Νέου Κόσμου, τὰ παρθένα καὶ ἀπρόσβατα.

Τῶνόντι, τίποτε δὲν εἶναι μικρόν· ὁ ἐμβατεύων εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς φύσεως γινώσκει τοῦτο. Μολονόντι ἡ φιλοσοφία οὐδεμιᾶς ἀπολαύει

ιλιανοποιήσεως, μὴ δυναμένη οὐδὲ τὸ αἷτιον νὰ διαγράψῃ, οὐδὲ τὸ ἀποτέλεσμα νὰ ὀρίσῃ, ὁ θεωρὸς ὅμως ἔρχεται εἰς ἐκστάσεις ἀχανεῖς, παρατηρῶν τὰς ἀποσυντεθειμένας ταύτας δυνάμεις ληγοῦσας ὅλας εἰς τὴν ἐνότητα. Τὰ πάντα ἐργάζονται διὰ τὸ πᾶν.

Ἡ ἄλγεβρα ἐφαρμόζεται εἰς τὰ νέφη· ἡ μαρμαρυγὴ τοῦ ἀστέρου ὠφελεῖ τὸ ῥόδον· τίς τολμᾷ νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ εὐωδία ὅποιουδήποτε ἀνθρώπου ὑπάρχει ἀνωφελῆς εἰς τοὺς ἀστερισμούς; Καὶ τίς δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τὴν μεταφορὰν ἐνὸς ἐλαχίστου μορίου ὕλης; Τίς ἐξ ἡμῶν γινώσκει ἂν ἡ δημιουργία τῶν κόσμων δὲν γίνεται ἐκ τῆς πτώσεως κόκκων ἄμμου; Τίς οἶδε τὰς ἀμοιβαίας παλιρροίας καὶ ἀμπώτιδας τοῦ ἀπείρου μεγάλου καὶ τοῦ ἀπείρου μικροῦ, τὴν ἀντήγησιν τῶν αἰτιῶν εἰς τὰ βάραθρα τοῦ ὄντος; Τὸ μικρότατον τῶν ἐντόμων, ἐν ἄκαρι, χρησιμεύει· τὸ μικρὸν εἶναι μέγα, τὸ μέγα εἶναι μικρόν· ὅλα εἶναι ἰσορροπία ἐν τῇ ἀνάγκῃ φοβερὸν ὄραμα πρὸ τῶν νοερῶν ὀφθαλμῶν! Ὑπάρχουσι μεταξύ τῶν ὄντων καὶ τῶν πραγμάτων τεράστια σχέσεις· ἐντὸς τοῦ ἀνεξαντλήτου συνόλου τούτου, ἀπὸ τοῦ ἡλίου μέχρι τοῦ κώνωπος, οὐδὲν περιφρονεῖ τὸ ἕτερον· ἕκαστον ἔχει χρεῖαν τοῦ ἑτέρου. Τὸ φῶς δὲν ἀπάγει εἰς τὸν κυανοῦν αἰθέρα τὰς γήινους εὐωδίας, χωρὶς νὰ γινώσκῃ εἰς τί τῶν χρησιμεύουσιν· ἢ νῦξ δαψιλεύει! μερίδας ἀστερίου οὐσίας πρὸς τὰ καθεῦδόντα ἄνθη. Ὅλα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔχουσι τὸν μίτον τοῦ ἀπείρου δεδεμένον εἰς τὸν πόδα των. Ἡ βλάστησις συνδουάζεται μὲ τὴν γέννησιν μετώρου τινὸς καὶ μὲ τὸ κτύπημα τὸ ὅποιον ἡ χελιδὼν καταφέρει διὰ τοῦ ῥάμφους αὐτῆς εἰς τὸ ὠδόν, ἐξερχομένη. καὶ πάλιν μὲ τὸν αὐτὸν κόπον ἡ βλάστησις παράγει τὸν σκώληκα τῆς γῆς καὶ συγχρόνως τὸν Σωκράτην. Ὅπου λήγει τὸ τηλεσκόπιον ἄρχεται τὸ μικροσκόπιον. Ποῖον ἐκ τῶν δύο εἶναι ὀξυδερκέστερον; Ἐκλέξατε. Εὐρωτιᾷ τι· παρατηρήσατε τὸν εὐρώτα· ἐν μόνον αὐτοῦ εἶναι μία πλειὰς ἀνθέων· εἰς νεφελίας εἶναι ἀστέρων μυρμηκιά. Ὡ τῆς ὑπερεξαισίου μηχανῆς, ἥς τὸ μὲν πρῶτον ἐλατήριον εἶναι μία σκνίψ, ὁ δὲ τελευταῖος τροχὸς, ὁ τοῦ ζωδιακοῦ!

Δ'.

Ἀλλαγὴ κιγκλίδος.

Ἡ Τιτίκα ἦτον ἀκόμη παιδίον σχεδόν, ὅταν ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ μοναστηρίου· ὄλιγον τι πλέον ἢ δεκατετραετῆς, καὶ εὐρίσκατο «εἰς τὴν ἀχάριστον ἡλικίαν.» Ὡς εἶπομεν ἄλλοτε, ἐκτὸς τῶν ὀφθαλμῶν της, ἐ-

φαίνεται δυσειδής μάλλον ἢ εὐειδής· δὲν ἦτον ἄχαρι κἀνὲν ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς, ἀλλ' ὑπῆρχεν ἀδέξιος, ισχνή, δειλὴ καὶ ὁμοῦ τολμηρά· ἐνὶ λόγῳ, νεᾶνις μὲ συμπεριφορὰν μικρᾶς κόρης.

Εἶχε τελειώσει τὰ μαθήματά τῆς· δηλαδὴ τὴν ἐδίδαξαν κατήχησιν, μάλιστα δ' εὐλάβειαν πολλὴν εἰς τὰ θεῖα· ἔπειτα, « ἱστορίαν » ὅ,τι δηλαδὴ ὀνομάζεται ἱστορία εἰς τὰ μοναστήρια· γεωγραφίαν, γραμματικὴν, τὰς μετοχὰς, τοὺς βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, ὀλίγην μουσικὴν, ὀλίγην ἰχνογραφίαν, νὰ σχεδιάζῃ μίαν ρίνα, κτλ· κατὰ τ' ἄλλα ὁμως διέκειτο εἰς παντελῆ ἄγνοιαν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι μὲν θελκτικὸν εἰς κόρην, ἀλλὰ καὶ κινδυνῶδες. Ἡ ψυχὴ πάσης κόρης δὲν πρέπει ν' ἀφίνεται ἐν τῷ σκότει, διότι βραδύτερον, ὅταν ἀνοίξῃ διὰ μιᾶς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ φῶς, αἱ ἐντυπώσεις γίνονται πολὺ ζωνταῖ καὶ ἀπότομοι. Μόνον αἱ μητέρες γινώσκουσι πῶς ν' ἀνοίγῃσι βαθμηδὸν εἰς τὸ φῶς τοῦ κόσμου τοὺς νοεροὺς τῶν θυγατέρων ὀφθαλμοῦς. Προκειμένου περὶ μορφώσεως τῆς ψυχῆς μιᾶς νέας κόρης, ὅλαι ὁμοῦ αἱ καλογραφαὶ τοῦ κόσμου δὲν ἀξιῶσιν ὅσον μία μήτηρ.

Ἡ Τιτίκα δὲν ἐγνώρισε μητέρα. Μητέρας ἐγνώρισε πολλὰς εἰς τὸ μοναστήριον. Ὁ Ἀγιάννης εἶχεν ἐν τῇ ψυχῇ κειμήλια στοργῆς πρὸς τὴν Τιτίκαν· ἀλλὰ τί νὰ σὲ κάμῃ γηραλέος ἄνθρωπος οὐδὲν εἰδὼς, ἐνῶ διὰ τὸ ἔργον τοῦτο τῆς ἐκπαιδεύσεως μιᾶς κόρης, διὰ τὴν σπουδαίαν ταύτην ὑπόθεσιν τῆς προπαρασκευῆς μιᾶς γυναικὸς εἰς τὴν ζωὴν, ὁπόσης εἶναι χρεῖα ἐπιστήμης, ἵνα ἀντιπαραίση τις κατὰ τῆς μεγάλης ἐκείνης ἀγνοίας, ἣτις καλεῖται ἀθωότης!

Οὐδὲν προπαρασκευάζει τόσον τὰς νεαρὰς κόρας εἰς τὰ πάθη, ὅσον τὰ μοναστήρια, ὅπου τὰς κλείουσι. Τὸ μοναστήριον στρέφει τὸν διαλογισμὸν πρὸς τὸ ἄγνωστον. Μὴ δυναμένη ἐκεῖ ἡ καρδιά νὰ ἀνοίχῃ εἰς εὖρος, τρέπεται εἰς βάθος. Τὸ μοναστήριον εἶναι πίεσις ἥτις, διὰ νὰ κατανικήσῃ τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, πρέπει νὰ διαρκέσῃ ἐφ' ὅρου ζωῆς. Ἄλλως, ἅμα ὑπερβῆ ἡ πεπιεσμένη ψυχὴ τὸ κατώφλιον τοῦ μοναστηρίου, ἐκδίδεται εἰς τὰ ἐγκόσμια πάθη ἀχαλίνωτος.

Ἐξεληθούσα τοῦ μοναστηρίου, ἡ Τιτίκα δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τι ἡσυχύτερον καὶ ὁμοῦ κινδυνωδέστερον τῆς ἐν ὁδῷ Πλουμέτου οἰκίας. Εὗρε συνέχειαν τῆς μοναξίας καὶ ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας· κῆπον κλειστόν, ἀλλὰ φύσιν τραχεῖαν, πλουσίαν, ἠδυπαθῆ καὶ εὐώδη· τὰ αὐτὰ δυνεῖρα ὡς ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου, ἀλλὰ νέους ἄνδρας διαφανέντας εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· κιγκλῖδα καὶ εἰς τὸ μοναστήριον, κιγκλῖδα καὶ ἐδῶ· ἐδῶ ὁμως ἡ κιγκλῖς ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.

Ἄλλ' ἐν τούτοις, ὅταν ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην, ἦτον ἀκόμη

παιδίον, ὡς εἶπομεν. Ὁ Ἀγιάννης παρέδωκεν εἰς αὐτὴν τὸν κῆπον τοῦτον ἀκαλλιέργητον. — Κάμε ὅ,τι θέλης εἰς αὐτὸν, τὴν ἔλεγε. Καὶ ἡ Τιτίκα διεσκέδαζε· μετεκίνει ὅλα τὰ πυκνώματα τῶν φυτῶν καὶ ὅλας τὰς πέτρας, ζητοῦσα ὑπ' αὐτὰς ζωύφια· ἔπαιζεν, ἕως νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ νὰ δοθῇ εἰς τοὺς μελαγχολικοὺς ῥεμβασμούς τῆς ἐφήβου ἡλικίας, καὶ ἠγάπα τὸν κῆπον τοῦτον διὰ τὰ ἔντομα ἅτινα εὕρισκεν εἰς τὰ χόρτα ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς, ἕως νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ διὰ τ' ἄσπρα, τὰ ὁποῖα ἔμελλε νὰ ἴδῃ ἐπὶ τῶν κλάδων, ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς τῆς.

Ἡγάπα δὲ καὶ τὸν πατέρα τῆς, δηλαδὴ τὸν Ἀγιάννην, ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας· τὸν ἠγάπα μὲ ἀφελές τι πάθος θυγατρικόν, ἐξ οὗ ἐθεώρει τὸν ἀγαθὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ποθεινότατον σύντροφον. Ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ Κ. Μαγδαληνῆς ἀνεγίνωσκε πολὺ ὁ Ἀγιάννης ἐξηκολούθησε τοῦτο· τόσον, ὥστε κατέστη εὐάρεστος ἡ συνομιλία του. Εἰς τὸν περίπατον τοῦ Λουξεμβούργου, ἐξήγει τὰ πάντα εἰς τὴν Τιτίκαν διεξοδικῶς, ἀρυόμενος μὲν ἐξ ὧν ἀνέγνωσεν, ἀρυόμενος δὲ καὶ ἐξ ὧν ὑπέφερε. Ἐνῶ δὲ τὸν ἤκουεν ἡ Τιτίκα, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς περιεφέροντο ἀορίστως πῶς.

Ὁ ἀπλοϊκὸς οὗτος ἄνθρωπος ἐπήρκει εἰς τὴν διάνοιαν τῆς Τιτίκας, καθὼς ἐπήρκει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῆς ὁ ἄγριος κῆπός τῆς. Ἀφοῦ ἀπῆρδα κυνηγοῦσα τὰς μηλολόμφας, ἤρχετο πλησίον του ἀσθμαίνουσα, καὶ ἔλεγεν — Ἄ! πῶς ἔτρεξα! Αὐτὸς δὲ τῆς ἠσπάζετο τὸ μέτωπον.

Ἡ Τιτίκα ἐλάτρευε τὸν καλὸν ἄνθρωπον. Εὕρισκετο πάντοτε κατόπιν τῶν βημάτων του. Ὅπου ἦτον ὁ Ἀγιάννης, ἐκεῖ καὶ ἡ εὐζωία δι' αὐτὴν. Πλειότερον εὐηρεστεῖτο νὰ διατρίβῃ εἰς τὴν ὀπισθίαν αὐλὴν, ἐπειδὴ ἐκεῖ εὕρισκε τὸν Ἀγιάννην, παρὰ εἰς τὸν ἀνθηρὸν τῆς περιβόλον· πλειότερον ἠγάπα τὸ μικρόν του δωμάτιον μὲ τὰς ψιαθίνας του καθέδρας, παρὰ τοὺς πλουσίους θαλάμους τῆς. Πολλάκις ὁ Ἀγιάννης τὴν ἔλεγε μειδιῶν ὑπὸ τῆς ἀγαλλιᾶσεως ἣν ἠσθάνετο ἐκ τῆς ἐνοσχλήσεώς τῆς, — Ἄλλὰ πάγαινε εἰς τὸ κατοικημά σου! ἄρες με δὲ καὶ ὀλίγον μοναχόν!

Τὸν ἐπέπληττε δὲ καὶ αὐτὴ ἐνίοτε διὰ τῶν τρυφερῶν ἐπιπλήξεων ἐκείνων, αἵτινες τόσῃ ἔχουσι τὴν χάριν ἀπευθυνόμεναι πρὸς πατέρα ἀπὸ χειλέων θυγατρὸς. — Πατέρα, ἐγὼ κρούω ἐδῶ μέσα εἰς τὸ κατοικημά σου· διατί δὲν βάλλεις ἓνα τάπητα καὶ μίαν θερμάστραν, νὰ ζεσταίνεσαι;

— Αἴ, παιδί μου! εἶναι τόσοι ἄνθρωποι πολὺ καλῆτεροι ἀπ' ἐμέ, ὁποῦ δὲν ἔχουν στέγην νὰ σκεπάσουν τὸ κεφάλι των.

— Τότε λοιπόν, διατί εἰς τὸ ἰδικόν μου τὸ κατοίκημα ἔχει καὶ φωτιά, καὶ ὅ,τι χρειάζεται;

— Διότι σὺ εἶσαι γυνὴ καὶ παιδί.

— Πά! καὶ πρέπει λοιπόν οἱ ἄνδρες νὰ κρυώνουν καὶ νὰ μὴν ἔχουν τὰς ἀναπαύσεις των;

— Μερικοὶ ἄνδρες.

— Καλά. θὰ ἔρχωμαι λοιπόν τόσον συχνά, ὥστε ν' ἀναγκασθῆς ν' ἀνάπτῃς φωτιά καὶ ἐδῶ.

Προσέτι τὸν ἔλεγε, — Πατέρα διατί τρώγεις τοιοῦτο ἓνα κακὸν ψωμί;

— Διότι, παιδί μου . . .

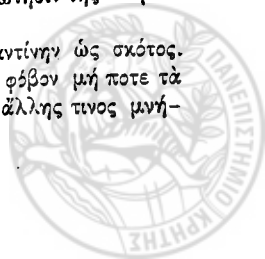
— Καλά, θὰ τρώγω λοιπόν κ' ἐγὼ ἀπ' αὐτὸ τὸ ἴδιον.

Τότε δὲ, διὰ νὰ μὴ τρώγῃ ἡ Τιτίκα ἐκ τοῦ μελανοῦ ἐκείνου ψωμίου, ὁ Ἀγιάννης ἔτρωγε ψωμίον λευκόν.

Ἡ Τιτίκα δὲν ἐνθυμείτο τὴν νηπιώδη ἡλικίαν της, εἰμὴ ἀμυδρῶς. Προσῆυχετο τὸ πρῶτ' καὶ τὸ ἑσπέρας διὰ τὴν μητέρα της τὴν ὁποίαν δὲν ἐγνώρισε. Οἱ Θεναρδιέροι ἔμειναν εἰς τὴν μνήμην της, ὡς δύο ἀπεχθεῖς μορφαί, τὰς ὁποίας ποτὲ ὠνειρεύθη. Ἐνθυμείτο ὅτι, μίαν ἡμέραν, τὴν ἔστειλαν διὰ νυκτὸς νὰ φέρῃ νερὸν ἔκ τινος δάσους. Ἐνόμιζεν ὅτι τοῦτο ἀπέτειχε πολὺ ἀπὸ τῶν Παρισίων. Τὴν ἐφαίνετο ὅτι ἤρχισε τὴν ζωὴν εἰς μίαν ἄβυσσον, ἀπὸ τῆς ὁποίας τὴν ἀπέσυρεν ὁ Ἀγιάννης. Ἡ νηπιακὴ της ἡλικία ἐνετυπώθη εἰς τὴν φαντασίαν της ὡς ἐποχὴ, καθ' ἣν ἄλλο δὲν ἔβλεπε περὶ αὐτὴν εἰμὴ σκολοπένδρας, ἀράχνας καὶ ὄφεις. Σκεπτομένη τὸ ἑσπέρας, πρὶν τὴν ἐπάρῃ ὁ ὕπνος, ἐπειδὴ δὲν ἐγίνωσκεν εὐκρινῶς πῶς ὑπῆρχε θυγάτηρ τοῦ Ἀγιάννη, καὶ πῶς αὐτὸς ἦτον ὁ πατὴρ της, ἐφαντάζετο ὅτι ἡ ψυχὴ τῆς μητρὸς της εἰσέδυσεν εἰς αὐτὸν τὸν ἀγαθὸν ἄνθρωπον, καὶ οὕτως ἦλθε καὶ ἐκατοίκησε πλησίον αὐτῆς. Ὅταν ὁ Ἀγιάννης ἐκάθητο, ἡ Τιτίκα ἐστήριζε τὴν παρεϊάν της ἐπὶ τῆς λευκῆς του κόμης, καὶ τότε ἐδάκρυε σιωπηλῶς, λέγουσα καθ' ἑαυτὴν, « ἴσως αὐτὸς εἶναι ἡ μητέρα μου! »

Ἡγνῶει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς της. Ὅσακις συνέβη νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Ἀγιάννην περὶ τούτου, αὐτὸς ἐσιώπα. Ἐὰν ἐπανελάμβανε τὴν ἐρώτησίν της, ὁ Ἀγιάννης ἀπεκρίνετο μόνον δι' ἐνὸς μειδιάματος. Μίαν ἡμέραν ἐπέμεινε ἡ Τιτίκα εἰς τὴν ἐρώτησίν της τὸ μειδιάμα τοῦ Ἀγιάννη ἔληξε τότε εἰς δάκρυ.

Αὕτη ἡ σιγὴ τοῦ Ἀγιάννη ἐκάλυπτε τὴν Φαντίνην ὡς σκότος. Διατί ἄρά γε; διὰ προφύλαξιν, διὰ σέβας; ἢ διὰ φόβον μὴ ποτε τὰ χεῖλη του ἐκθέσωσι τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὰς τύχας καὶ ἄλλης τινος μνήμης παρὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ;

Ἐνόσω ἡ Τιτίκα ἦτον μικρά, ὁ Ἀγιάννης ἀσμένως τὴν ἀνέφερε περὶ τῆς μητρός της· ὅταν ὁμοως ἔγινε πλέον νεᾶνις, τοῦτο κατέστη πρὸς αὐτὸν ἀδύνατον. Τὸν ἐφάνη ὅτι πλέον δὲν ἐτόλμα. Διατί ἄρα γε; ἔνεκα τῆς Τιτίκας; ἔνεκα τῆς Φαντίνης; Ἡσθάνετο ὡς τινα θρησκευτικὴν φρίκην προκειμένου τοῦ νὰ εισάξῃ τὴν σκιὰν ἐκείνην εἰς τὴν διάνοιαν τῆς Τιτίκας, καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν νεκρὰν συμμετοχὸν κατὰ τὸ τρίτον τῆς εἰμαρμένης των. Ὅσον ἱερὰ τὸν ἐφαίνετο ἡ σκιά ἐκείνη, τοσοῦτον καὶ ἐπίφοβος. Ἀνεπόλει τὴν Φαντίνην, καὶ ἡ σιγὴ ἐκάθητο ἐπαχθῆς ἐπὶ τὸ στήθος του. Διέβλεπεν ἐντὸς τοῦ σκότους ἀμυδρῶς πρᾶγματι ὁμοιάζον μὲ δάκτυλον ἐπὶ στόματος. Μήπως ἄρα γε ἡ αἰδῶς ἦτις ἐνουπῆρξεν εἰς τὴν Φαντίνην, ἡ αἰδῶς ἦτις ζώσως τῆς Φαντίνης ἀπεσπάσθη βιαίως ἀπ' αὐτῆς, ἐπανῆλθεν ὅλη μετὰ τὸν θάνατόν της καὶ ἐκάθησε, βλοσυρῶς ἐπαγρυπνοῦσα ἐπὶ τῆς εἰρήνης τῆς νεκρᾶς ταύτης, καὶ ὀργίλως φυλάττουσα τὸν τάφον αὐτῆς; Καὶ μήπως ἀγνοῶν τούτο ὁ Ἀγιάννης ὑπέμενε τὴν καταπίεσίν της; Ἡμεῖς οἰπιστευόμενοι εἰς τὸν θάνατον δὲν εἴμεθα ἐκ τῶν ἀπορρίπτόντων τὴν μυστηριώδη ταύτην ἐξήγησιν. Ἐντεῦθεν καθίστατο εἰς τὸν Ἀγιάννην ἀδύνατον νὰ προσφέρῃ πρὸς τὴν Τιτίκαν αὐτὴν τὸ ὄνομα, Φαντίνη.

Μίαν ἡμέραν, ἡ Τιτίκα εἶπεν εἰς αὐτόν — Πατέρα, ἀπόψε εἶδα τὴν μητέρα μου εἰς τὸν ὕπνον μου. Εἶχε δύο μεγάλας πτέρυγας. Ὅταν ἔξῃ ἡ μητέρα μου πρέπει νὰ ὑπῆρξεν ἀγία γυνὴ.

— Διὰ τοῦ μαρτυρίου, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης.

Ἄλλως τε, ὁ Ἀγιάννης ὑπῆρχεν εὐδαίμων. Ὅταν ἡ Τιτίκα ἐξήρχετο μετ' αὐτοῦ, ἐστήριζε τὴν χεῖρά της εἰς τὸν βραχίονά του περὶ χαρῶς, ὑπερηφάνως, καὶ ὁ Ἀγιάννης, βλέπων ταῦτα τὰ τεκμήρια τηλεκαύτης στοργῆς, ἐξ αὐτοῦ καὶ μόνοῦ ἀποκλειστικῶς εὐχαριστουμένης, ἠσθάνετο τὴν καρδίαν ἀναλυομένην εἰς ἀγαλλιᾶσεις ἀρρήτους. Ὁ πτωχὸς ἄνθρωπος ἐσκίρτα πλημμυρούμενος ὑπὸ χαρμονῆς ἀγγελικῆς· ὑπέθετεν ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς εὐφροσύνης του, ὅτι τὸ πρᾶγμα τοῦτο θὰ διήρχει ἐφ' ὄρου ζωῆς του· ἔλεγεν ὅτι δὲν ὑπέφερεν ἀληθῶς τόσα ὥστε νὰ γίνῃ ἀξίος τοιαύτης φαινῆς μακαριότητος, καὶ εἰς τὰ μυχιαίτατα τῆς ψυχῆς του ἠὺχαρίσκει τὸν Θεόν, ὅτι ἐπέτρεψε ν' ἀγαπηθῇ τοσοῦτον, εἰς ἄθλιος ὡσὰν αὐτόν, ὑπὸ τοῦ ἀθῶου τούτου πλάσματος.

Ῥόδον σύνοιδεν ἑαυτὸ μηχανὴν πολέμου.

Μίαν ἡμέραν, ἡ Τιτίκα παρετήρησε τυχαίως τὸ πρόσωπόν της εἰς τὸν καθρέπτην, καὶ εἶπε καθ' ἑαυτήν· Περιέρχον! Τὴν ἐφάνη σχεδὸν ὅτι ἦτον εὐμορφος· τοῦτο δὲ διήγειρεν εἰς τὴν ψυχὴν της παράδοξον παραχρῆν. Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ποτὲ δὲν εἶχε σκεφθῆ περὶ τῆς μορφῆς της. Ἐβλεπεν ἑαυτὴν εἰς τὸν καθρέπτην, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προσέχη. Ἐπειτα, τὴν εἶχον εἰπεῖ πολλάκις ὅτι ἦτον ἄσχημος· μόνος ὁ Ἀγιάννης ἀπήντα ἡσύχως· Ἀλλ' ὄχι! ὄχι! Ὅπωςδὴποτε, ἡ Τιτίκα ἐπίστευσε πάντοτε ὅτι δὲν ἦτον δυσειδής, καὶ ἔγινεν ἔφηβος μὲ ταύτην τὴν ἰδέαν, ἥτις εἰς τὰ παιδιὰ εἶναι ἀνεκτὴ. Ἴδου ὅμως αἰφνιδίως καὶ ὁ καθρέπτης αὐτῆς τὴν ἔλεγεν, ὡς ὁ Ἀγιάννης, — Ἀλλ' ὄχι! ὄχι!

Ἐκείνην ὄλην τὴν νύκτα δὲν ἐκοιμήθη. — Ἄν ἤμην εὐμορφη! ἔλεγε κατὰ νοῦν· τί παρᾶξενον θὰ ἦτον νὰ ἤμην ἐγὼ τώρα εὐμορφη! — Καὶ ἀναπολοῦσα τὰς συμμαθητρίας της, ἐκείνας τῶν ὁποίων τὸ κάλλος ἐπροξένει ἐντύπωσιν ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν· — Πῶς! ἐγὼ ποτὲ νὰ φανῶ ὡσάν τὴν δεσποινίδα τὴν δεῖνα!

Τὴν ἐπαύριον, εἶδεν πάλιν εἰς τὸν καθρέπτην, ὄχι δὲ τώρα τυχαίως, καὶ ἐδίστασε. — Ποῦ εἶχα τὸν νοῦν μου χθές; εἶπε· τὸ ἐναντίον, εἶμαι ἄσχημη. — Εἶχε κακοκοιμηθῆ, καὶ τὰ ὀμματάτης ἦσαν βεβαρυμένα, ἡ δὲ ὄψις της ὠχρά. Χθὲς δὲν ἠσθάνθη μεγάλην χαρὰν πιστεύσασα εἰς τὸ κάλλος της, σήμερον ὅμως ἐθλίβη μὴ πιστεύσασα. Δὲν ἠθέλησε πλέον ἔχτοτε νὰ ἴδῃ εἰς τὸν καθρέπτην, ἀλλ' ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἐπροσπάθει νὰ διορθώη τὴν κόμην της ἔχουσα τὴν ῥάχιν ἐστραμμένην πρὸς αὐτόν.

Τὸ ἑσπέρας, μετὰ τὸ δεῖπνον, συνήθως ἐνησχολεῖτο εἰς κεντήματα, καὶ ὁ Ἀγιάννης ἐκάθητο πλησίον της καὶ ἄνεγίνωσκε. Μίαν φορὰν, συνέβη ν' ἀνεγείρη τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς ἐργασίας της, καὶ ἐπρόφρασε νὰ ἴδῃ μὲ ἀπορίαν, ὅτι ὁ πατήρ της τὴν παρετῆρει ἀνησύχως πως.

Μίαν ἄλλην φορὰν, ἐνῶ διεβαίνεν ἐκ τῆς ὁδοῦ, τὴν ἐφάνη ὅτι ἀνθρωπὸς τις, τὸν ὁποῖον αὐτὴ δὲν εἶδεν, ἔλεγεν ὀπίσω της· Εὐμορφη νέα ἀλλὰ κακοενδυμένη. — Πά! εἶπεν ἡ Τιτίκα κατὰ νοῦν, δὲν θὰ λέγῃ! δι' ἐμέ. Ἐγὼ, ἐξ ἐναντίας, εἶμαι καλοενδυμένη καὶ ἄσχημη.

Τότε ἀκόμη ἐφόρει τὴν στολὴν ἣν εἶχε καὶ ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου.

Τέλος, μίαν ἡμέραν, εὐρισκομένη εἰς τὸν κῆπον, ἤκουσε τὴν πτωχὴν γραῖαν Παναγιώταν λέγουσαν· Αὐθέντη, αὐθέντη! ἐκυττάξετε

τὴν Τιτίκα τί εὐμορφή γίνεται; Ἡ Τιτίκα δὲν ἤκουσε τὴν ἀπόκρισιν τοῦ πατρός της, ἀλλ' ὁ λόγος τῆς Παναγιώτας ἐπροξένησεν εἰς αὐτὴν συγκίνησιν. Ἐφυγεν εὐθὺς ἐκ τοῦ κήπου, ἀνέβη εἰς τὸν θάλαμόν της, ἔτρεξεν εἰς τὸν καθρέπτην, τὸν ὁποῖον πρὸ τριῶν μηνῶν δὲν εἶχεν ἰδῆ, καὶ ἔβαλε φωνήν. Ἐξεπλάγη καὶ αὐτὴ ἐκ τοῦ κάλλους της.

Ἦτον ὠραία καὶ χαρίεσσα· δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ συμμερισθῆ τὴν γνώμην τῆς Παναγιώτας καὶ τοῦ καθρέπτου της. Ἦτον ἤδη σχηματισμένον τὸ στήθος καὶ τὸ ἀνάστημά της· ἡ ἐπιδερμὶς της εἶχε λευκανθῆ, ἡ κόμη της εἶχε λιστριωθῆ, ἄγνωστός τις μαρμαρυγὴ ἀνήφθη ἐντὸς τῶν κυανῶν κορῶν τῶν ὀμμάτων της. Ἡ συναίσθησις τῆς καλλονῆς ἤλθεν εἰς αὐτὴν διὰ μιᾶς, ὡς φῶς ἀνατείλαν. Ἄλλως τε, καὶ οἱ ἄλλοι ἔκαμον τὴν παρατήρησιν· ἡ Παναγιώτα τὸ εἶπε ῥητῶς· αὐτὴν δὲ, ὡς φαίνεται, ἐνόει καὶ ὁ διαβάτης ἐκεῖνος· ἀμφιβολία πλέον δὲν ἔμενε. Κατέβη ἐκ νέου εἰς τὸν κήπον· ἐνόμιζεν ἑαυτὴν βασιλίσσαν· ἤκουσε τὰ πτηνὰ κελαδούντα, ἐν ὥρᾳ χειμῶνος· ἔβλεπε τὸν οὐρανὸν κεχρυσωμένον, τὸν ἥλιον ἐντὸς τῶν δένδρων, ἄνθη ἐπὶ τῶν θάμνων· ἦτον ἐκτὸς ἑαυτῆς, τρελλή, εἰς ἀνέκφραστον ἔκστασιν.

Ὁ Ἁγιάννης ἀφ' ἐτέρου ἠσθάνετο βαθύτι καὶ ἀπερίγραπτον ἄλγος ἐντὸς τῆς καρδίας του. Πρὸ πολλοῦ ἤδη παρετήρει τῶντι καὶ αὐτὸς μὲ τρόμον ψυχῆς, ὅτι τὸ κάλλος τῆς κόρης ταύτης ἤκτινοβόλει ὁσημέραι πλεϊότερον ἐπὶ τοῦ γλυκυτάτου προσώπου της. Ὁρθρος, πρὸς πάντας μὲν γελόεις, πρὸς αὐτὸν δὲ πένθιμος.

Ἡ Τιτίκα ὑπῆρχεν ὠραία ἀρκετὸν καιρὸν πρὶν τὸ παρατηρήσῃ· ἀλλὰ τοῦ Ἁγιάννη τὸ σκυθρωπὸν βλέφαρον ἐπλήχθη ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ὑπὸ τοῦ ἀπροσδοκίτου τούτου φέγγους, τὸ ὁποῖον ἀνέτελλε βραδέως καὶ περιεχύνετο βαθμηδὸν εἰς ὄλον τὸ σῶμα τῆς νεανίδος. Ὁ Ἁγιάννης ἠσθάνθη ἀμέσως ὅτι τοῦτο ἦτον μεταβολὴ εἰς τὸν εὐδαίμονα βίον του· βίον τόσον εὐδαίμονα, ὥστε οὐδὲ νὰ μετακινήθῃ ἐτόλμα ἐντὸς αὐτοῦ, φοβούμενος μὴ τι διαταραχθῆ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὁ διελθὼν τὰ πάνδεινα τῆς ζωῆς, ὁ ἐτι καθημαγμένος ἐκ τῶν τραυμάτων τῆς εἰμαρμένης του, ὁ ὑπάρξας σχεδὸν κακός, καὶ μεταβληθεὶς σχεδὸν εἰς ἅγιον, ὅστις ἀφοῦ ἔσυρε τὴν ἄλυσιν τοῦ κατέργου, τώρα πάλιν ἔσυρεν ἄλλην ἄλυσιν, ἀόρατον μὲν ταύτην, ἀλλὰ βαρεῖαν, τὴν τῆς ἀορίστου ἀτιμώσεως· ὁ ἄνθρωπος οὗτος, τὸν ὁποῖον δὲν ἀπέλυσεν ὁ νόμος, καὶ ὁ ὁποῖος ὑπέκειτο νὰ συλληφθῆ κατὰ πᾶσαν στήθην καὶ νὰ ἀχθῆ ἐκ νέου ἀπὸ τῆς σκιάς τῆς ἀρετῆς του εἰς τὸ μέγα φῶς τοῦ κοινοῦ ὀνειδούς· ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἠυλόγει τὰ πάντα· μόνον ἔν ἐζήτει παρὰ τοῦ ὑψίστου, παρὰ τῶν ἀνθρώπων, παρὰ τῶν νόμων, παρὰ τῆς κοινωνίας, παρὰ τῆς φύσεως,

παρὰ τοῦ κόσμου, μόνον ἔν' ἡ Τιτίκα νὰ τὸν ἀγαπᾷ! Ἡ Τιτίκα νὰ μὴ παύσῃ ἀγαπῶσά τον! Νὰ μὴν ἐμποδίσῃ ὁ Θεὸς τὴν καρδίαν τῆς παιδὸς ταύτης τοῦ νὰ ἔρχεται εἰς αὐτὸν, καὶ νὰ μένη εἰς αὐτόν! Ἀγαπώμενος ὑπὸ τῆς Τιτίκας, τὸν ἐφαίνετο ὅτι ἰάτο, ἀνεπαύετο, κατηνάζετο, ἐπληροῦτο ἀγαθῶν, ἀντεμείβετο, ἐστεφανοῦτο. Ἀγαπώμενος ὑπὸ τῆς Τιτίκας, εἶχε καλῶς! δὲν ἐζήτει ἄλλο τι. Ἐάν τις ἤρῳτα αὐτόν. Θέλεις καλητέραν τινὰ ὑπαρξίν; θὰ ἀπεκρίνετο. "Ὁχι. Ὁ Θεὸς ἐὰν τὸν ἔλεγε· Θέλεις τὸν οὐρανόν; θ' ἀπεκρίνετο. Ἐκεῖ θὰ ἔχανα!

Πᾶν ὅ,τι λοιπὸν ἤπτετο τῆς θέσεως τοῦ ταύτης, ἔστω καὶ ἀκροθιγῶς, τὸν ἐπροξένει ρίγτος φόβου, ὡς ἀρχὴ ἄλλου πράγματος. Δὲν εἶχε μάθει ποτὲ καλῶς τί πράγμα εἶναι μιᾶς γυναικὸς τὸ κάλλος· ἀλλ' ἐξ ἐνστίγματος κατελάμβανεν ὅτι ἦτόν τι τρομερόν.

"Ἐβλεπε τὴν κόρην καὶ ἔλεγε· Τὶ ὠραία εἶναι! Τὶ θὰ γίνω τῶρα ἐγώ;

Ἴδου ἄλλως τε εἰς τί συνίστατο ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς φιλοστοργίας μιᾶς μητρὸς καὶ τῆς φιλοστοργίας του. "Ὁ,τι αὐτὸς ἔβλεπε μὲ ἀγωνίαν, μία μήτηρ θὰ τὸ ἔβλεπε μὲ χαράν.

Δὲν ἐβράδυναν νὰ φανερωθῶσι τὰ πρῶτα συμπτώματα. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας καθ' ἣν εἶχεν εἰπεῖ ἡ Τιτίκα, εἶμαι ὠραία! ἐπρόσ-εξεν εἰς τὸν στολισμὸν αὐτῆς. Ἀνεπόλησε τὸν λόγον τοῦ διαβάτου ἐκείνου, — Εὐμορφη, ἀλλὰ κακοενδυμένη, — ἐπαυδὴν μαντείου διαβάσαν πλησίον τῆς, καὶ ἐκλείψασαν ἀφοῦ ἐναπέθεσεν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς ἓν ἐκ τῶν δύο ἐκείνων σπερμάτων, ἅτινα βραδύτερον πληροῦσιν ὅλην τὴν ζωὴν τῆς γυναικὸς, τὴν φιλαρέσκειαν. Τὸ ἕτερον εἶναι ὁ ἔρως.

Πᾶσα ψυχὴ γυναικεῖα ἀνθεῖ ἐντὸς ἑαυτῆς, ἅμα πιστεύουσα εἰς τὸ κάλλος τῆς. Ἡ Τιτίκα ἔβλεπε τῶρα τὰ ταπεινὰ καὶ ἀκομψα φορέματα ἅτινα εἶχεν ἐκ τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἠσθάνετο ἐξ αὐτῶν ἐντροπήν. Ὁ πατήρ ποτὲ δὲν τὴν ἠρνήθη ὅ,τι ἂν τὸν ἐζήτησεν. Ἐμαθεν ἀμέσως ὅλην τὴν ἐπιστήμην τοῦ καπελλίνου, τῆς ἐσθῆτος, τοῦ μαντελέτου, τοῦ ὑποδηματίου, τῆς περιχειρίδος, τοῦ ὑφάσματος τὸ ὁποῖον σ τ ε κ ε ι κ α λ ἄ, τοῦ χρώματος τὸ ὁποῖον ἀρμόζει τὴν ἐπιστήμην ἥτις καθιστᾷ τὴν παρισιανὴν γυναῖκα ὄν χαριέστατον, βαθυτάτον καὶ κινδυνωδέστατον.

Δὲν εἶχε παρέλθει εἰς μὴν, καὶ ἡ μικρὰ Τιτίκα κατέστη εἰς τὴν θηβαΐδα ἐκείνην τῆς ὁδοῦ Βαβυλῶνος μία τῶν ὄχι μόνον θελιχτικωτέρων παρισιανῶν γυναικῶν, τοῦθ' ὅπερ καὶ μόνον δὲν θὰ ἦτον ὀλίγον, ἀλλὰ τῶν κομψοτέρων περὶ τὸ ἐνδύεσθαι. Ἐπεθύμει νὰ τὴν ἀπήντα πᾶ-

λιν « ὁ διαβάτης ἐκεῖνος » διὰ τὰ τὸν ἀκούσῃ τί θὰ ἔλεγε· καὶ διὰ τὰ τὸν « κάμη νὰ μάθῃ! » Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι ὑπῆρχε καθ' ὅλους τοὺς τρόπους ἐρασμία, καὶ ὅτι διέκρινε τὸ καπελλῖνον τοῦ δεῖνος ἀπὸ τοῦ καπελλῖνου τοῦ δεῖνος περιωνύμου ἐν Παρισίοις κατασκευαστοῦ τῶν τοιούτων.

Ὁ Ἀγιάννης παρετήρει τὰς καταστρεπτικὰς ταύτας προόδους, καὶ αἰσθανόμενος ὅτι ποτὲ αὐτὸς δὲν ἠδύνατο ν' ἀνακύψῃ, ἀλλ' ὤφειλε πάντοτε νὰ ἔρπη, ἢ τὸ πολὺ, νὰ περιπατῇ, ἔβλεπεν ἀναφουμένας εἰς τὴν Τιτίκην πτέρυγας, καὶ εὐρίσκετο εἰς ἀγωνίαν. Ἀλλ' ἐν τούτοις, ἦτον ἀδύνατον νὰ παρατηρήσῃ πᾶσα γυνὴ τὴν ἐνδυμασίαν τῆς Τιτίκας, καὶ νὰ μὴ ἐνοήσῃ πάραυτα, ὅτι ἡ κόρη αὕτη ὑπῆρχεν ὀρφανὴ μητρός. Ἡ Τιτίκα δὲν ἐγνώριζε πράγματά τινα μικρά, εἰδικὰς τινὰς συνθήκας τῶν γυναικῶν ἐπὶ τῆς ἐνδυμασίας τῶν. Παραδείγματος χάριν, ἂν εἶχε μητέρα, αὕτη θὰ τὴν ἔλεγεν ὅτι δὲν πρέπει εἰς νέαν κόρην δαμασκηνὰ ὑφάσματα.

Τὴν πρώτην ἡμέραν καθ' ἣν ἐξῆλθε μὲ τὴν ἐκ δαμασκηνοῦ ὑφάσματος μέλαιναν ἐσθῆτά της καὶ μὲ τὸ καπελλῖνόν της τὸ ἐκ κρεπίου λευκοῦ, ἅμα στηριχθεῖσα εἰς τὸν βραχίονα τοῦ Ἀγιάννη, περιχαρῆς, φαινή, ῥοδόχρους, ὑπερήφανος, λαμπρὰ, — Πατέρα, τὸν εἶπε, πῶς μ' εὐρίσκεις καθὼς εἶμαι ἐνδυμένη; Ὁ Ἀγιάννης ἀπεκρίθη μὲ τρόπον παρεμφερῆ πρὸς τὸν πικρὸν ἐκεῖνον τῶν φθονερῶν, — Ὁραία!

Εἰς τὸν περίπατον, ὁ Ἀγιάννης κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν προσήνεχθη κατὰ τὸ σῆμα. Ἀλλ' ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν ἠρώτησε τὴν Τιτίκην, — Δὲν θὰ φορέσῃ πλέον ἐκείνην τὴν ἄλλην σου τὴν φορεσιὰ . . . τοῦ μοναστηριοῦ;

Τοῦτο συνέβη εἰς τὸν θάλαμον τῆς Τιτίκας. Αὕτη ἐστράφη πρὸς τὸν ἱματιστάτην της, ὅπου ἐκρέματο ἡ ἐνδυμασία περὶ ἧς ὁ λόγος, καὶ εἶπεν, — Αὐτήν; Ἄ! τί θέλεις, πατέρα, νὰ τὴν κάμω; εἶναι τῆς ἀηδίας! Δὲν εἶναι πρᾶγμα νὰ τὸ φορέσῃ πλέον κανεὶς. Ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ καπελλῖνον μὲ κάμνει ὡσὰν μία γρηὰ Τσαδὴ!

Ὁ Ἀγιάννης ἐστενάξεν ἐκ βάθους ψυχῆς. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης παρετήρησεν, ὅτι ἡ Τιτίκα, ἥτις ἄλλοτε ἤθελε πάντοτε νὰ μένῃ εἰς τὴν οἰκίαν, λέγουσα, — Πατέρα μου, ἐγὼ καλῆτερα διασκεδάζω ἐδῶ μὲ σὲ, — ἐζήτει καθεκάστην νὰ ἐξέλθῃ εἰς περίπατον. Καὶ ὄντως, τί χρησιμεύει νὰ ἔχῃ τις εὐειδὲς πρόσωπον καὶ κομψὴν ἐνδυμασίαν, ἐὰν δὲν ἐπιδείξῃ αὐτά;

Παρετήρησε πρὸς τούτοις ὁ Ἀγιάννης, ὅτι ἡ Τιτίκα δὲν ἠύχαριστεῖτο πλέον νὰ διατρίβῃ εἰς τὴν ὀπισθίαν αὐλὴν τῆς οἰκίας, ὡς πρὶν,

ἀλλὰ τώρα ἐπρότιμα τὸν κῆπον, ὅπου ἀσμένως περιεφέρετο πλησίον τῆς κιγκλίδος. Δὲν ἐπάτει λοιπὸν αὐτὸς εἰς τὸν κῆπον, ἀλλ' ὅλος σκυθρωπὸς, ἔμενεν ὡς κύων εἰς τὴν αὐλήν.

Ἡ Τιτίκα, ἅμα γνοῦσα ὅτι ἦτον ὠραία, ἔχασε τὴν χάριν τῆς τούτου ἀγνοίας· χάριν ἀξιόγαστον, διότι τὸ κάλλος εἶναι οὐράνιον ἀληθῶς, ὅταν ἐπικοσμηῇ αὐτὸ ἡ ἀφέλεια, καὶ οὐδὲν ἀξιολάτρευτον ὅσον ἡ περιλαμπῆς ἀθωότης, ὅταν φέρῃ ἀναχέϊρας τὴν κλειδα τοῦ παραδείσου ἐν ἀγνοίᾳ τῆς. Ἄλλ' ὅ,τι ἔχασεν ἡ Τιτίκα στερηθεῖσα τῆς χάριτος τῆς ἀφελείας, ἐκέρδησεν ἀφ' ἐτέρου ἀποκτήσασα· τὸ ἄλλο ἐκεῖνο θέλγητρον τῆς περισκέψεως. Ἄν καὶ ἔμπλεως θυμηδίων, τῶν δαψιλευομένων εἰς τὴν νεότητα ὑπὸ τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς καλλονῆς, ἡ Τιτίκα περιβάλλετο μελαγχολίαν τινα, ἐντὸς τῆς ὁποίας παρίστατο ἀκτινοβόλος.

Κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, τὴν εἶχεν ἐπανιδεῖ ὁ Μάριος μετὰ παρέλευσιν ἕξ μηνῶν εἰς τὸν περίπατον τοῦ Λουξεμβούργου.

Δ'.

Ἄρχὴ τῆς μάχης.

Ἡ Τιτίκα ἔκειτο ἐν τῇ σκιά τῆς, ὡς καὶ ὁ Μάριος ἐν τῇ σκιά τοῦ, ὅλη διατεθειμένη πρὸς ἀνάφλεξιν. Ἡ εἰμαρμένη, κατεργαζομένη μετὰ τὴν μυστηριώδη τῆς ὑπομονὴν, ἐπλησίαζε τὰ δύο ταῦτα πλάσματα βραδέως τὸ ἐν πρὸς τὸ ἄλλο· ψυχὰς, ἀμφοτέρας ἐμπλέους τρικυμιῶδους ἠλεκτρισμοῦ, ἀμφοτέρας φερούσας ἐν ἑαυταῖς τὸν ἔρωτα, ὡς φέρουσι τὸν κεραυνὸν δύο νέφη· ἀμφοτέρας μελλούσας νὰ ἔλθωσιν εἰς συνάφειαν καὶ συμμιγίαν δι' ἐνὸς βλέμματος, ὡς τὰ νέφη διὰ μιᾶς ἀστραπῆς.

Τόση κατάχρησις τοῦ βλέμματος ἔγινεν ἐν τοῖς ἐρωτικαῖς μυθιστορήμασιν, ὥστε περιῆλθε καὶ αὐτὸ εἰς ἀνυποληψίαν. Μόλις σήμερον τολμᾷ τις νὰ εἴπῃ ὅτι δύο ψυχαὶ ἠγαπήθησαν ἐξ οὗ εἶδον ἀλλήλας. Καὶ ὅμως οὕτω, καὶ μόνον οὕτω, γεννᾶται ὁ ἔρωσ. Τὰ ἐπίλοιπα εἶναι τὰ ἐπίλοιπα· ἐπέρχονται μετ' αὐτό. Οὐδὲν πραγματικώτερον τῶν μεγάλων σεισμῶν τοὺς ὁποίους προξενοῦσι δύο ψυχαὶ πρὸς ἀλλήλας, ἀνταλλάσσουσαι ταύτην τὴν ἀστραπὴν.

Κατὰ τὴν ὁποιαδήποτε ὥραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἡ Τιτίκα ἔρριψεν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς τὸ βλέμμα τὸ διαταράξαν τὸν Μάριον, ὁ Μάριος δὲν ἀμφέβαλεν ὅτι καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔφυγε βλέμμα διαταράξαν τὴν Τιτίκαν.

Τὴν ἐπροξένησε δὲ τὸ αὐτὸ ἄλγος καὶ τὴν αὐτὴν ἀγαλλίασιν.

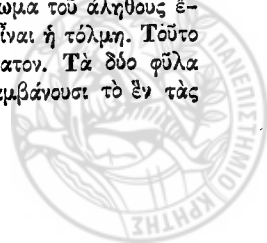
Πρὸ πολλοῦ ἤδη ἡ Τιτίκα τὸν ἔβλεπε καὶ τὸν περιειργάζετο, ὡς βλέπουνσι καὶ περιειργάζονται αἱ κόραι, παρατηροῦσαι ἀλλαχόσε. Ὁ Μάριος εὗρισκεν εἰσέτι τὴν Τιτίκαν ἄσχημον, ὅτε ἡ Τιτίκα εὗρισκε τὸν Μάριον ὠραῖον. Ἐπειδὴ ὁμοῦ δὲν ἐπρόσεχεν εἰς αὐτὴν ὁ νέος οὗτος, τὴν ἦτον ἀδιάφορος.

Τὴν ἦτον ἀδιάφορος, καὶ ὁμοῦ ἔβλεπεν ὅτι ὁ νέος οὗτος εἶχεν ὠραῖαν κόμην, ὠραίους ὀφθαλμούς, ὠραίους ὀδόντας, γλυκεῖαν φωνὴν, ὅταν τὸν ἤκουε συνομιλοῦντα μὲ τοὺς συμμαθητὰς καὶ φίλους του· ὅτι βαδίζων δὲν ἐκρατεῖτο καλὰ, ἀν θέλετε, ἀλλ' ὁμοῦ εἶχε μίαν χάριτιδ-λως ἰδίαν· ὅτι δὲν ἐφαίνετο διόλου χωρὶς πνεῦμα, ὅτι εἶχε τι εὐγενές, γλυκὺ, ἀπλοῦν καὶ ὑπερήφανον εἰς τὸ ὄλοντου, καὶ τέλος ὅτι ἐφαίνετο πτωχὸς μὲν, ἀλλὰ καθὼς πρέπει νέος.

Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν οἱ ὀφθαλμοὶ των συναπηντήθησαν καὶ ἐδήλωσαν τέλος πρὸς ἀλλήλους διὰ μιᾶς τὰ πρῶτα μυστικὰ καὶ ἀνεκλάλητα ἐκεῖνα πράγματα, ἅτινα ψελλίζει· τὸ βλέμμα, κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ Τιτίκα οὐδὲν ἐνόησεν. Ἐπέστρεψε σύνουος εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ὁδοῦ Δουτικῆς, ὅπου ὁ Ἁγιάνης εἶχεν ἔλθει· κατὰ τὴν συνθηεῖάν του νὰ διατριψῆ πέντε ἢ ἕξ ἐβδομάδας. Τὴν ἐπαύριον, ἐξυπνήσασα, ἐμνήσθη τοῦ ἀγνώστου ἐκεῖνου νέου, ὅστις, ἐνῶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ὑπῆρξεν ἀδιάφορος καὶ ψυχρότατος, τώρα τὴν ἐφαίνετο ὡς προσέχων μὲν εἰς αὐτὴν, οὐδεμίαν δ' αἰσθανόμενος εὐχαρίστησιν ἐκ τῆς προσοχῆς του. Ἦτον μᾶλλον δυσηρεστημένη κατὰ τοῦ ἀκαταδέκτου νεανίου τούτου. Κατὰ βάθος, ἤρχησε πόλεμος εἰς τὰ ἐντὸς αὐτῆς. Τὴν ἐφάνη, ὅτι ἰδοῦ τέλος ἐμελλε νὰ ἐκδικηθῆ, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἰδέᾳ, ἤσθάνετο χαρὰν ὄλως παιδικὴν εἰσέτι.

Γινώσκουσα ὅτι ἦτον ὠραῖα, ἤσθάνετο, ἀν καὶ ἀμυδρῶς, ὅτι κατεἶχεν ὄπλον. Αἱ γυναῖκες παίζουσι μὲ τὸ κάλλος των, καθὼς τὰ παιδία ὅταν κρατῶσι μαχαίριον. Πληγώνονται.

Ἐνθυμούμεθα τοὺς δισταγμούς τοῦ Μαρίου, τοὺς παλμούς του, τοὺς τρόμους. Ἐκάθητο εἰς τὸ ἐδῶλιόν του καὶ δὲν ἐπλησίαζε. Τοῦτο ἔφερε τὴν Τιτίκαν εἰς πεισιμονήν. Μίαν ἡμέραν εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν Ἁγιάνην. — Πιτέρη, δὲν παχαινομεν ὀλίγον πρὸς ἐκεῖνον τὸ μέρος νὰ περιπατήσωμεν; — Ἰδοῦσα ὅτι ὁ Μάριος δὲν ἤρχετο πρὸς αὐτὴν, κατηθύνη αὐτὴ πρὸς ἐκεῖνον. Κατὰ τοῦτο, ὅλαι αἱ γυναῖκες ὁμοιάουσι. Καὶ ἔπειτα, πρᾶγμα παράδοξον, τὸ πρῶτον σύμπτωμα τοῦ ἀληθοῦς ἔρωτος εἰς ἕνα νέον, εἶναι ἡ δειλία· εἰς μίαν νέαν, εἶναι ἡ τόλμη. Τοῦτο φαίνεται· ἀπορίας ἄξιον, καὶ ὁμοῦ εἶναι ἀπλοῦστατον. Τὰ δύο φύλα τείνουν νὰ ἐγγίσωσι πρὸς ἀλλήλα· καὶ λοιπὸν λαμβάνουσι τὸ ἐν τὰς ιδιότητας τοῦ ἐτέρου.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, τὸ βλέμμα τῆς Τιτίκας κατέστησε τρελλὸν τὸν Μάριον, καὶ τὸ βλέμμα τοῦ Μαρίου κατέστησε τρέμουσαν τὴν Τιτίκαν. Ὁ Μάριος ἀνεχώρησε. θαρρῶν ἢ Τιτίκα ἀνεχώρησεν ἀνήσυχος. Ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐλατρεύοντο.

Πρῶταν πράγμα τὰ ὁποῖον ἠσθάνθη ἡ Τιτίκα, ἦτον θλίψις τις βαθεῖα καὶ ἀόριστος. Τὴν ἐφαίνετο ὅτι, ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας μέχρι τῆς ἄλλης, ἡ ψυχὴ τῆς κατέστη μέλαινα. Τὴν εἶδε πάντα ἀλλοίαν. Ἡ λευκότης τῆς ψυχῆς τῶν νεανίδων, ἐκ ψυχρότητος καὶ ἰλαρότητος συγκειμένη, ὁμοιάζει μὲ τὴν χιόνα. Ὑπὸ τὸν ἔρωτα, ὅστις εἶναι ὁ ἥλιος τῆς, ἀναλύεται καὶ αὐτὴ.

Ἡ Τιτίκα ἠγνῶει τί ἐστὶν ἔρωτος. Ποτὲ δὲν ἤκουσε προφερόμενον τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπὸ τὴν γῆινόν του σημασίαν. Εἰς τὰ βιβλία τῆς θύραθεν μουσικῆς, τὰ εἰσαγόμενα εἰς τὸ μοναστήριον, ἡ λέξις ἔρωτος ἀντικαθίστατο διὰ τῆς λέξεως θέρως, ἢ γέρωτος, ἢ μέρωτος. Ἐκ τούτου πολλάκις καθίστατο ἀνιγμωτάτης ἢ φράσις, καὶ αἱ μεγάλαί τῶν μαθητριῶν ἐγύμναζον ἐπ' αὐτῆς τὴν φαντασίαν τῶν ἀπαντῶσαι, παραδείγματος χάριν, « Ἄχ! πόσον εἶν' εὐάρεστος, καὶ ποθινὸς ὁ γέρωτος! » ἢ « Ἀπεδήμησε τὸ θέρος! » Ἄλλ' ἡ Τιτίκα ἐξῆλθε τοῦ μοναστηρίου ἐτι νεωτάτη, ὥστε δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὸν « γέρον » πολὺ, καὶ ἠγνῶει σήμερον τί ὄνομα νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἠσθάνετο. Ἄλλὰ μήπως ἐλαφρύνεται ἡ νόσος, διότι ὁ νοσῶν ἀγνοεῖ τὸ ὄνομα αὐτῆς; Ἡ Τιτίκα τόσον μᾶλλον περιπαθῶς ἠγάπα, καθόσον ἠγάπα μὲ ἀγνοίαν. Δὲν ἐγίνωσκεν ἂν αὐτὸ ἦτον καλὸν ἢ κακόν, ὠφέλιμον ἢ κινδυνώδες, ἀναγκαῖον ἢ θανάσιμον, διηνεκὲς ἢ παροδικόν, συγγνωστόν ἢ ἀσύγγνωστον ἠγάπα. Καὶ πολὺ θά ἠπόρει εἰάν τις τὴν ἔλεγε, — Δὲν κοιμᾶσαι; ὦ! αὐτὸ εἶναι ἀπηγορευμένον! Δὲν τρώγεις; ὦ! αὐτὸ εἶναι πολὺ κακόν. Αἰσθάνεσαι εἰς τὴν καρδίαν ἀθυμίαν καὶ παλμούς; ὦ! αὐτὸ δὲν πρέπει. Ἐρυθριάς καὶ ὠχριάς, ὅποταν νέος τις ἐνδεδυμένος μαῦρα φορέματα παρουσιάζηται εἰς μίαν τινὰ δενδροστοιχίαν; ὦ! αὐτὸ εἶναι ἀξιοκατάκριτον. Ἡ Τιτίκα δὲν θά ἐνόει τί τὴν ἔλεγον, καὶ θ' ἀπεκρίνετο, — Πῶς ἐμπορῶ νὰ πταίω διὰ πράγμα κατὰ τοῦ ὁποίου οὐδὲν δύναμαι, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου οὐδὲν γινώσκω;

Οὕτως ἐλάτρευε τὸν Μάριον ὡς τι πράγμα χάριεν, φεγγοβόλον, ἀνέφικτον ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἄκρα ἀφέλεια συνάπτεται μὲ τὴν ἄκραν φιλαρέσκειαν, ἐμειδίᾳ ἐλευθέρως πρὸς αὐτόν.

Ἐπερίμενε καθεκαστὴν ἀνυπομόνωσ τὴν ὥραν τοῦ περιπάτου, εὔρισκεν ἐκεῖ τὸν Μάριον, ἠσθάνετο ἐκ τῆς παρουσίας του ἀρρήτους ἀγαλλιάσεις, καὶ εἰλικρινῶς ἐνόμιζεν ὅτι ἐξέφραξεν ἄληθνη τὴν ἰδέαν

λέγουσα πρὸς τὸν Ἀγιάννην, — Τί ὠραῖος εἶναι ὁ κήπος τοῦ Λουξεμβούργου!

Ὁ Μάριος καὶ ἡ Τιτίκα διέκειντο ὁ εἷς περὶ τοῦ ἄλλου εἰς τὸ σκότος. Δὲν συνωμίλου, δὲν ἀντεχειριτίζοντο, δὲν ἐγνωρίζοντο· μόνον ἐβλέποντο· καὶ καθὼς τὰ ἄστρα, τὰ ὁποῖα μυριάδες λευγῶν ἀποχωρίζουσιν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἔζων μόνον βλεπόμενοι.

Τοιοιουτρόπως ἡ Τιτίκα καθίστατο ὀλίγον κατ' ὀλίγον γυνὴ καὶ ἀνεπτύσσεται, ὠραία καὶ ἐρωτιῶσα, μὲ τὴν συναίσθησιν τοῦ κάλλους καὶ μὲ τὴν ἄγνοιαν τοῦ ἔρωτος αὐτῆς· περιπλέον δὲ φιλάρεσκος, ἀλλ' ἐξ ἀθωότητος.

Ζ'.

Κατήφεια ἀντὶ κατηφείας.

Ὅλαι αἱ θέσεις τῆς ζωῆς παρέχουσι μυστικὰς νύξεις. Ἡ φύσις, ἡ γραῖα καὶ αἰώνιος μήτηρ αὐτῆ, εἰδοποιεῖ κρυφίως τὸν Ἀγιάννην περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Μαρίου ὁ Ἀγιάννης ἔφριττεν ἐν τῷ βαθυτάτῳ μυκῷ τῆς διανοίας του. Δὲν ἔβλεπε τίποτε ὁ Ἀγιάννης, δὲν ἤξευρε τίποτε, καὶ ὁμοῦς ἐθεώρει μ' ἐπίμονον προσοχὴν τὴν σκοτιάν εἰς τὴν ὁποῖαν διετέλει, ὡς νὰ ἠσθάνετο ἀφ' ἐνὸς μὲν οἰκοδομούμενον, ἀφ' ἑτέρου δὲ κρημνιζόμενον πρᾶγμα τι. Καὶ ὁ Μάριος δὲ ὡσαύτως εἰδοποιούμενος ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς φύσεως (τοῦθ' ὅπερ ἐξ ἀπορρήτου κρίματος τοῦ παναγάθου Θεοῦ) ἐπροσπάθει παντὶ τρόπῳ νὰ κρύπτεται ἀπὸ τοῦ « πατρὸς » τῆς Τιτίκας. Συνέβαινε μολοντούτο νὰ τὸν διακρίνη ἐνίοτε ὁ Ἀγιάννης. Τὰ διαβήματα τοῦ Μαρίου δὲν ἦσαν πλέον διόλου φυσικά. Πολλάκις, θέλων νὰ προφυλαχθῆ, ἔπραττεν αὐτὸ μὲ τρόπον ὑποπτον ἄλλοτε πάλιν ἐτόλμα ἀνεπιτηδείως. Δὲν ἤρχετο πλέον ὡς ἄλλοτε ἕως πλησίον τῆς κόρης· ἐκάθητο μακρὰν, καὶ ὡς ἐκστάσει· ἐκράτει βιβλίον, καὶ ἐπροσποιεῖτο ὅτι ἀνεγίνωσκε διατὶ νὰ προσποιητῆι; Ἄλλοτε ἤρχετο μὲ τὸ ἔνδυμά του τὸ παλαιόν, τῶρα ἐφέρει καθημέραν τὸ νέον· δὲν ἦτον βέβαιος ἂν ἡ κόμη του ὑπῆρχε διωρθωμένη καλῶς, ἐσηματίεζεν ἀλλοκότως πῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς του, ἐφέρει χειρόκτια! ἐν βραχυλογίᾳ, ὁ Ἀγιάννης ἀπεστρέφετο αὐτὸν τὸν νέον ἐκ βάθους ψυχῆς.

Ἡ Τιτίκα δὲν ἐδίδεν εἰς τὸν πατέρα της νὰ μαντεύσῃ τίποτε ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς της. Ἄν καὶ αὐτὴ δὲν ἤξευρεν ἀκριβῶς τί εἶχε, συνησθάνετο ὁμοῦς ὅτι ἦτόν τι τὸ ὁποῖον δὲν ἔπρεπε νὰ φανερώσῃ.

Μεταξὺ τῆς πρὸς τὸ καλλωπίζεσθαι κλίσεως τῆς Τιτίκας καὶ τῶν νέων φορεμάτων τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου νέου ὑπῆρχέ τις παραλληλισμὸς βασιανίζων τὸν Ἀγιάννην. Ἦτον τυχαία ἡ σύμπτωσης ἴσως, βεβαίως, ἀναμφιβόλως· ἀλλ' οὐχ ἦττον ἡ σύμπτωσης ἠπείλει τὴν ἡσυχίαν του.

Ποτὲ δὲν ἤνοιξε τὸ στόμα πρὸς τὴν Τιτίκαν περὶ τοῦ ἀγνώστου τούτου· ἀλλὰ μίαν ἡμέραν δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῆ, καὶ ἐν τῇ δυσδιαγνώστῳ ἀπελπισίᾳ του, εἶπε πρὸς αὐτὴν· — Κύτταξε αὐτοῦ τοῦ νέου τὸ ἦθος, τί σχολαστικόν!

Ἄν τοῦτο συνέβαινε πρὸ ἐνὸς ἔτους, ὅτε ἡ Τιτίκα ἦτον εἰσέτι μικρὰ καὶ ἀδιάφορος, θ' ἀπεκρίνετο· — Ὅχι δὰ, δὲν εἶναι τόσο ἀσχημος. Ἄν συνέβαινε μετὰ δέκα ἔτη, καὶ εἶχεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς τὸν ἔρωτα τοῦ Μαρίου, θ' ἀπεκρίνετο, — Σχολαστικὸς τῶντι ἀνυπόφορος! ἔχεις δίκαιον! Ἄλλ' εἰς ἣν εὐρίσκετο ὥραν τῆς ζωῆς καὶ καρδίας, ἀπεκρίθη μὲ θαυμαστὴν γαλήνην καὶ ἀταραξίαν, — Ποῖος; ἐκεῖνος ἐκεῖ ὁ νέος;

Τοῦτο καὶ οὐδὲν ἄλλο· ὡς νὰ τὸν ἐβλεπε τώρα πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς.

— Τί ἀνόητος εἶμαι! εἶπεν ὁ Ἀγιάννης κατὰ νοῦν. Κἂν δὲν εἶχε προσέξει εἰς αὐτὸν, καὶ ἐγὼ τῆς λέγω νὰ τὸν ἰδῆ.

Ἦ τῆς ἀπλότητος τῶν εὐσεβῶν! καὶ ὦ τοῦ βάθους τῶν παιδαρίων!

Ἔτι δὲ καὶ τοῦτο εἶναι νόμος τῆς νεαρᾶς ταύτης ἡλικίας τοῦ πάθους καὶ τῆς φροντίδος, τῶν ζωηρῶν τούτων ἀγώνων τοῦ πρώτου ἔρωτος κατὰ τῶν πρώτων προσκομμάτων, ὅτι ἡ μὲν νεᾶνις δὲν συλλαμβάνεται εἰς κάμμίαν παγίδα, ὁ δὲ νέος περιπίπτει εἰς ὄλας. Ὁ Ἀγιάννης εἶχεν ἀρχίσει κατὰ τοῦ Μαρίου ὑπόκωφον πόλεμον, τὸν ὁποῖον ὁ Μάριος, διὰ τὴν ἐσχάτην μωρίαν τοῦ πάθους καὶ τῆς ἡλικίας του, δὲν ἐμάντευσε παντελῶς. Ὁ Ἀγιάννης ἔστησεν εἰς αὐτὸν πλήθος ἐνεδρῶν· ἤλλαξε τὰς ὥρας, ἤλλαξε τὸ κάθισμά του, ἐλησημόνησε τὸ μανθλιόν του, ἤλθε μόνος εἰς τὸ Δουξεμβούργον· ὁ Μάριος ἔπεσεν εἰς ὄλας μὲ τὴν κεφαλὴν, ὡς ἀγρίμιον εἰς ὄλα τὰ ἐρωτηματικὰ ταῦτα σημεῖα, τὰ ὅποια ἔστησεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ του ὁ Ἀγιάννης, ἀπεκρίθη ἀφελῶς, ναί. Ἡ δὲ Τιτίκα ἐν τούτοις ἔμενε τεθωρακισμένη ὀπισθεν τῆς κατ' ἐπιφάνειαν ἀφροντισίας τῆς καὶ τῆς ἀταράχου ἡσυχίας τῆς· τόσο καλὰ, ὥστε ὁ Ἀγιάννης ἐξῆξε τὸ συμπέρασμα, ὅτι — Αὐτὸς μὲν ὁ χαχας ἦτον ἐρωτόληπτος τρελλὸς διὰ τὴν Τιτίκαν, ἡ δὲ Τιτίκα οὐδὲ κἂν ἐγκώριζεν ἂν ὑπάρχει αὐτός.

Καὶ ὁμοῦ δὲν ἔπαυσε τρέμων εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του. Ἄ-

πὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἠδύνατο νὰ σημάνη τὸ λεπτόν καθ' ὃ ἐμελλεν ἢ Τιτίκα ν' ἀγαπήσῃ ἄνδρα τινά. Μήπως ὅλα τὰ πράγματα δὲν ἀρχίζουν ἐκ τῆς ἀδιαφορίας;

Ἄπαξ μόνον ἢ Τιτίκα ἔπραξεν ἐν σφάλμα, τὸ ὁποῖον τὸν ἐπτόησεν. Ἠγείρετο ἀπὸ τοῦ ἐδωλίου του διὰ ν' ἀναχωρήσῃ, ἀφοῦ ἐκάθησε τρεῖς ὥρας, καὶ ἢ Τιτίκα τὸν εἶπε, — Τόσον ὀλίγησθε;

Ὁ Ἄγιάννης ἐξηκολούθησε μολοντοῦτο τοὺς περιπάτους του εἰς τὸ Λουξεμβούργον, μὴ θέλων νὰ πράξῃ τι ἀσύνηθες, μάλιστα δὲ φοβούμενος μὴ ἐξεγείρῃ τὴν περιέργειαν τῆς Τιτίκας· ἀλλ' ἐπὶ τῆς διαρκείας τῶν πρὸς τοὺς δύο ἐραστὰς γλυκυτάτων ὥρων ἐκείνων, ἐνῶ ἢ Τιτίκα ἔστειλε τὸ μειδίωμα αὐτῆς πρὸς τὸν Μάριον, ὅστις ἐντὸς τῆς γοητείας του μόνον εἰς αὐτὸ ἦτον προσηλωμένος, ὁ Ἄγιάννης ἐβλεπε τὸν Μάριον μὲ ὀφθαλμοὺς σπινθηροβόλους καὶ τρομεροῦς. Αὐτὸς ὅστις κατήντησε νὰ πιστεύσῃ ὅτι δὲν ἦτον πλέον ἱκανὸς νὰ συλλάβῃ ἔχθραν πρὸς ἄνθρωπον, ἤρχετο εἰς στιγμὰς καθ' ἃς, βλέπων τὸν Μάριον ἐκεῖ παρόντα, ἠσθάνετο ὅτι ἐκ νέου καθίστατο θηριώδης καὶ ὠμὸς, καὶ ὅτι ἠνοίγοντο πάλιν καὶ διηγείροντο κατὰ τοῦ νέου τούτου τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα τῆς ψυχῆς του βάθη, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπῆρχε ποτὲ ἐναποτεταμειυμένη τσαύτη ὀργή. Τὸν ἐφαίνετο σχεδὸν ὅτι ἀνεγνηματίζοντο ἐντὸς του ἄγνωστοι κρατῆρες.

Πῶς! πάλιν ἐκεῖ τὸ ὄν ἐκεῖνο! τί ἤθελε καὶ ἤρχετο! ἤρχετο νὰ περιπολήσῃ, νὰ ὀσφρανθῇ, νὰ ἐξετάσῃ, νὰ πειραθῇ! ἤρχετο νὰ εἴπῃ — Αἶ; καὶ διατί ὄχι; ἤρχετο νὰ περιπολήσῃ περίξ τοῦ βίου, τίνος; ἐνὸς Ἄγιάννη! νὰ παραμονεύσῃ τὴν εὐδαιμονίαν του, διὰ νὰ τὴν ἀρπάσῃ καὶ νὰ τὴν συναποφέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ!

Καὶ ὁ Ἄγιάννης ἔλεγε προσέτι κατὰ νοῦν. — Τί ἄλλο βέβαια παρὰ τοῦτο! Τί ἔρχεται νὰ ζητήσῃ; ἔρωτα; Ἐρωτα! καὶ ἐγὼ τότε; Πῶς! δι' αὐτὸ λοιπὸν ὑπῆρξα ὁ ἀθλιέστατος τῶν ἀνθρώπων κατ' ἀρχάς, καὶ ἔπειτα ὁ δυστυχέστατος; δι' αὐτὸ ἐπέρασα ἐξῆντα ἔτη ζωῆς ἐπάνω εἰς τὰ γόνατα; δι' αὐτὸ ὑπέφερα ὅσα ἐμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ ἄνθρωπος, καὶ ἐγήρασα χωρὶς νὰ ὑπάρξω κ' ἐγὼ νέος, καὶ ἐξῆσα χωρὶς οἰκογένειαν, χωρὶς συγγενεῖς, χωρὶς φίλους, χωρὶς γυναῖκα, χωρὶς τέκνα, καὶ ἄφησα ἐκ τοῦ αἵματός μου εἰς ὅλας τὰς πέτρας, εἰς ὅλα τὰ φρύγανα, εἰς ὅλους τοὺς τοίχους; καὶ ἐφάνην πρὸς ἄν καὶ ὑπῆρξαν πρὸς ἐμὲ σκληροὶ, καὶ ἐφάνην καλὸς ἄν καὶ ὑπῆρξαν πρὸς ἐμὲ κακοὶ, καὶ μετεβλήθηθην εἰς ἄνθρωπον τίμιον, μ' ὅλας τὰς ἐναντιότητας τὰς ὁποίας ἀπῆντησα; καὶ μετενόησα δι' ὅ,τι κακὸν ἔπραξα, καὶ ἐσυγχώρησα ὅ,τι κακὸν οἱ ἄλλοι ἔπραξαν πρὸς ἐμὲ, — ὅλα αὐτὰ διὰ νὰ ἔλθῃ ἡ στιγμή

καθ' ἦν εἶδα κ' ἐγὼ μίαν ἀνταμοιβήν, ἤγγισα εἰς τὸ τέρμα τῶν δεινῶν μου, ἀπέκτησα ὅ,τι ἤθελα, πράγμα τὸ ὁποῖον ποθῶ, ἀγαπῶ, τὸ ἐπλήρωσα, τὸ ἐκέρδησα, καὶ νὰ φύγουν ὄλα, νὰ ἐκλείψουν, νὰ χάσω τὴν Τιτίκαν, νὰ χάσω τὴν ζωὴν μου, τὴν χαρὰν μου, τὴν ψυχὴν μου, ἐπειδὴ ἀνέβη εἰς τὸν νοῦν ἐνὸς χαμένου ἐκεῖ νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ μοῦ δεῖξῃ εἰς τὸ Λουξεμβούργον τὴν χάριν τοῦ σώματός του;

Ταῦτα ἐνῶ διενσεῖτο, τὰ ὄμματά του ἠρυθρίων καὶ ἐξηγγιούντο φοβερῶς. Δὲν σ' ἐφάνετο ὡς ἄνθρωπος προσβλέπων ἄνθρωπον· δὲν σ' ἐφάνετο ὡς ἐχθρὸς προσβλέπων ἐχθρόν. Σ' ἐφάνετο ὡς μολοσσὸς προσβλέπων κλέπτῃν.

Γινώσκωμ ἐν τὰ λοιπά. Ὁ Μάριος δὲν ἔπαυσε φερόμενος ἀφρόνως. Μίαν ἡμέραν ἠκολούθησε τὴν Τιτίκαν εἰς τὴν ὁδὸν Δυτικὴν. Μίαν ἄλλην ἡμέραν ὠμίλησεν εἰς τὸν θυρωρόν. Ὁμίλησεν ὁμοῦ καὶ ὁ θυρωρὸς εἰς τὸν Ἀγιάννην, εἰπὼν, — Δὲν με λές, αὐθέντη, τί νέος εἶναι ἓνας, ὅπου με ἠρώτησε διὰ λόγου σου με τόσην περιέργειαν; — Τὴν ἐπιούσαν ὁ Ἀγιάννης ἔρριψε πρὸς τὸν Μάριον τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνόησεν ὁ Μάριος ἐπὶ τέλους. Μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας, ὁ Ἀγιάννης εἶχε μετοικήσει. Ἐκαμε δὲ ὄρκον νὰ μὴ βάλῃ πλέον τὸν πόδα του οὔτε εἰς τὸ Λουξεμβούργον, οὔτε εἰς τὴν ὁδὸν Δυτικὴν. Ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου.

Ἡ Τιτίκα δὲν παρεπονήθη διὰ τοῦτο· ἐδὲν εἶπε τίποτε· δὲν ἠρώτησε, δὲν ἠθέλησε νὰ μάθῃ διατί. Εὐρίσκετο ἤδη εἰς τὴν περιόδον, καθ' ἣν φοβούμεθα μὴ τις εἰσδύσῃ εἰς τὴν διάνοιάν μας καὶ προδόσωμ ἐαυτούς. Ὁ Ἀγιάννης δὲν εἶχε κάμμίαν πείραν τῶν ἀθλιότητων τούτων, τῶν μόνων εὐαρέστων καὶ μόνων τὰς ὁποίας δὲν ἐγνώρισεν ἔνεκα τούτου λοιπὸν δὲν ἐνόησε ποσῶς τὴν σοβαρὰν σημασίαν τῆς σιωπῆς τῆς Τιτίκας· παρετήρησε μόνον ὅτι ἡ κόρη κατέστη μελαγχολικὴ, καὶ ἔγινε καὶ αὐτὸς κατ' ἡφῆς. Ἄπειροι καὶ οἱ δύο, καὶ ἡ ἀπειρία των εὐρίσκετο εἰς ἀμιλλαν.

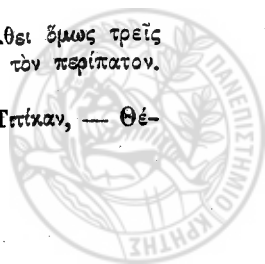
Μίαν φορὰν ἠθέλησεν ὁ Ἀγιάννης νὰ κάμῃ μίαν ἀπόπειραν. Ἡρώτησε τὴν Τιτίκαν, — Θέλεις νὰ ἔλθῃς εἰς τὸ Λουξεμβούργον;

Φῶς ἰλαρότητας διεχύθη ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ προσώπου τῆς Τιτίκας.
— Ναι, εἶπεν ἡ κόρη.

Ἀπῆλθον εἰς τὸ Λουξεμβούργον. Εἶχον παρέλθει ὁμοῦ τρεῖς μῆνες, καὶ ὁ Μάριος δὲν ἐφάνετο πλέον εἰς ἐκεῖνον τὸν περίπατον.

Ὁ Μάριος δὲν ἦτον ἐκεῖ.

Τὴν ἐπαύριον, ἠρώτησε πάλιν ὁ Ἀγιάννης τὴν Τιτίκαν, — Θέλεις νὰ ἔλθῃς εἰς τὸ Λουξεμβούργον;

Ἡ Τιτίκα ἀπεκρίθη περιλύτως καὶ πράως, — Ὅχι.

Ὁ Ἀγιάννης ἐπειράχθη ἐκ τοῦ περιλύτου ἤθους τούτου, καὶ συγχρόνως ἐμελαγχόλησεν ἐκ ταύτης τῆς πραότητος.

Τί διέτρεχεν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦτο, τὸ τόσον νεαρὸν καὶ ἤδη τόσον ἀνεξιχνίαστον; Τί ἐνεκουμονεῖτο; Τί συνέβαινεν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Τιτίκας; Ἐνίστε ὁ Ἀγιάννης, ἀντὶ νὰ κοιμηθῆ, ἔμμενε καθήμενος πλῆσιον τῆς κλίνης του, καὶ μὲ τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένην εἰς τὰς χεῖρας, νύκτας διένευεν ὀλοκλήρους ἐρωτῶν καθ' ἑαυτὸν, — Τί ἄρα γε διέτρεχεν εἰς τῆς Τιτίκας τὸν νοῦν, καὶ ἀναλογιζόμενος ὅσα ἠδύνατο ν' ἀναλογισθῆ ἢ κόρη.

Καὶ κατ' ἐκείνας τὰς στιγμάς, ὦ! πόσον περιαλγῆ ἔστρεφε βλέμματα πρὸς τὸ μοναστήριον, τὴν ἄσπιλον ἐκείνην κορυφὴν, τὸν τόπον ἐκείνον τῶν ἀγγέλων, τὴν ἀπρόσιτον ἐκείνην χιόνα τῆς ἀρετῆς! Μὲ πόσῃ μεταμέλειαν ἐθεώρει τὸν κῆπον τοῦ ἀναχωρητηρίου ἐκείνου, τὸν πλήρη ἀνθῶν ἀγνώστων καὶ παρθένων ἐγκλειστων, ὅπου πᾶν μῦρον καὶ πᾶσα ψυχὴ ἀνεδίδοντο ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν οὐρανόν! Πόσον ἐλάτρευε τὴν διὰ παντὸς κεκλεισμένην ἐκείνην Ἐδέμ, ἐξ ἧς ἐκουσίως ἐξῆλθε καὶ ἀφρόως κατέβη! Καὶ πόσον μετενόει διὰ τὴν αὐταπάρησίν του καὶ διὰ τὴν ἀπόγνωσιν, ὅτι ἐπᾶνέφερε τὴν Τιτίκαν εἰς τὸν κόσμον, δυστυχῆς αὐτὸς ἦρως τῆς θυσίας, ἀρπαγείς καὶ κατασπαραχθεὶς ὑπὸ τῆς ἰδίας του ἀφοσιώσεως! Ἄ, τί ἔκαμα! Ἄ, τί ἔκαμα! ἐπανελάμβανε.

Ἄλλ' ὅμως τίποτε ἐκ τούτων ὄλων δὲν ἀπεδείκνυεν εἰς τὴν Τιτίκαν, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο πάντοτε γαλήνιος καὶ ἀγαθός. Μάλιστα οἱ τρόποι του ἦσαν παρ' ἄλλοτὲ ποτε πατρικοὶ καὶ φιλόστοργοι. Ἐὰν ἠδύνατο νὰ μαντευθῆ ἐκ τεκμηρίου τινὸς ἢ ἐλάττωσις τῆς χαρᾶς του, τὸ τεκμήριον τοῦτο ἦτον ἡ αὐξήσις τῆς μακροθυμίας του.

Καὶ ἡ Τιτίκα δὲ ἀπὸ μέρους τῆς ἐμαραίνεται. Ἐπασχεν ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ Μαρίου, καθὼς γηφραίνετο ἐκ τῆς παρουσίας του, παραδόξως, χωρὶς νὰ καταλαμβάνῃ ἀκριβῶς πῶς. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ οὐδὲν ἄλλο ἀφῆκε νὰ διακρίνῃ ὁ Ἀγιάννης, εἰμὴ τὴν ὠχρότητα τῆς· τὸ δὲ πρόσωπον δὲν ἔπαυσε τοῦ νὰ ἔχῃ τὸ γλυκύ του ἦθος πρὸς αὐτὸν.

Καὶ μόνη ὅμως ἡ ὠχρότης αὐτὴ ἀνησυχεῖ τὸν Ἀγιάννην τὰ μέγιστα. Τὴν ἠρώτα ἐνίστε, — Τί ἔχεις;

Αὕτη δὲ ἀπεκρίνετο, — Δὲν ἔχω τίποτε.

Μετὰ τινὰ δὲ σιγὴν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἐμάντευε τὸ περιαλγὲς τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀγιάννη, τὸν ἠρώτα· — Σὺ δὲ, πατέρα, ἔχεις τίποτε;

— Ἐγώ; ἀπεκρίνετο ὁ Ἀγιάννης· τίποτε.

Τὰ δύο ταῦτα ὄντα, τὰ τόσον ἀποκλειστικῶς καὶ μετὰ τσαού-

της συμπαθείας αγαπηθέντα, και ζήσαντα τὸ ἕν διὰ τοῦ ἄλλου τόσον καιρὸν, ἔπασχον σήμερον τὸ ἕν πλησίον τοῦ ἄλλου, τὸ ἕν ἐξ αἰτίας τοῦ ἄλλου, χωρὶς οὔτε νὰ τὸ ἐκφράζωσιν, οὔτε νὰ αἰτιῶνται ἀλλήλους, ἀλλ' ἐμειδίω μάλιστα.

Η΄.

Ἡ καδένα.

Τὸ δυστυχέστερον αὐτῶν ἦτον ὁ Ἀγιάννης· διότι ἡ νεότης, ἔτι και ἐν ταῖς θλίψεσιν αὐτῆς, ἔχει πάντοτε φέγγος τι ἴδιον. Κατὰ τινας στιγμὰς, τόσον ἔπασχεν ὁ Ἀγιάννης, ὥστε καθίστατο παιδαριώδης. Εἶναι ἴδιον τοῦ ἄλλου τὸ νὰ ἀναδεικνύη τὸ παιδικὸν μέρος τοῦ ἀνδρός. Ἦσθάνετο ἀκαταμαχῆτως ὅτι ἡ Τιτίκα ἔφευγεν ἐξ αὐτοῦ. Ἐπεθύμει ν' ἀντιπαλαίση, νὰ τὴν κρατήσῃ, νὰ τὴν ἐνθουσιάσῃ δι' ἐξωτερικοῦ τινος λαμπροῦ πράγματος. Συνέβη νὰ ἴδῃ μίαν ἡμέραν διαβαίνοντα ἔφιππον ἕνα στρατηγὸν, μὲ τὴν κατάχρυσόν του στολήν. Ὁ Ἀγιάννης ἐφθόνησε τὸν κεχρυσωμένον ἄνθρωπον τοῦτον. Ἐλογίσθη ὡς εὐδαιμων ἂν ἠδύνατο τοιαύτην τινὰ στολήν νὰ φορῆ και αὐτὸς, εἰκάζων ὅτι, ἐὰν ἡ Τιτίκα τὸν ἔβλεπε τοιουτοτρόπως ἐνδεδυμένον, θὰ ἔθαμβουτο· ὅταν δὲ μάλιστα θὰ διέβαινε μὲ τὴν Τιτίκαν ἐστηριγμένην εἰς τὸν βραχιόνά του ἀπὸ τινος μέρους ὅπου ἴστανται φύλακες, παρουσιάζοντες τὰ ὅπλα εἰς αὐτὸν ὡς ἀξιωματικὸν, τοῦτο θὰ ἀφήρει ἀπὸ τὸν νοῦν τῆς Τιτίκας τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ βλέπῃ τοὺς νέους.

Ἀπροσδόκητός τις κλονισμὸς ἀνεμίχθη μὲ τὰς θλιβεράς ταύτας ιδέας του. Ἀφότου ἤλθον και ἐκατοίκησαν εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου, ἐσυνείθισαν νὰ ἐξεγειρῶνται ἐνίοτε πολὺ πρῶτῃ, διὰ ν' ἀπέρχωνται ἔξω τῆς πόλεως, και νὰ βλέπωσι τοῦ ἡλίου τὴν ἀνατολήν.

Μίαν πρῶταν λοιπὸν, τὸν ὀκτώβριον τοῦ 1831, ἐξηγέρθησαν, ὄρθρου βαθείως, και κατηυθύνθησαν πρὸς τὰ χωράφια. Ἦσαν ἀκόμη τὰ ἄστρα εἰς τὸν οὐρανόν· ἡ γῆ ὅλη μελανή· τὰ χόρτα ἔφρισσον ὑπὸ τὴν ἔωθινῆν αὔραν· εἰς κορυθαλὸς ἐκελάδει ἐξ ἀπειρου ὕψους, ὡς μεταξὺ τῶν ἀστέρων εὐρισκόμενος, και ἔλεγεσ ὅτι ὁ ὕμνος οὗτος τοῦ μικροῦ πρὸς τὸ ἄπειρον ἐπράυνε τῶν κόσμων τὸ ἀχανές· ἡ ἀφροδίτη ἀνέβαινε ἀπὸ τινος λόφου μελανοῦ εἰς τὸν αἰθέρα ἀκτινοβόλος, ὡς ψυχὴ ἀνερχομένη εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Τὰ πάντα ἔπνεον γαλήνην και σιγὴν· σπᾶνιοίτινες ἐργάται κατηυθύνοντο μακρόθεν πρὸς τὴν ἐργασίαν των.

Ὁ Ἀγιάννης ἐκάθησεν εἰς τὴν κλειστὴν θύραν ἐξοχικοῦ τινος

οἴκου, ἔχων τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὴν ὁδὸν, καὶ τὰ νῶτα πρὸς τὴν αὐτὴν. Ἐλησμένοι εἶτι ἔμελλε ν' ἀνατελεῖ ὁ ἥλιος· εἶχε βυθισθῆ ὄλος εἰς τὰς μελαγχολικὰς του μελέτας. Διελογίζετο τὴν Τιτίκαν, τὴν εὐδαιμονίαν του, ἐὰν δὲν παρενέβαινε κἀνεὶς νὰ τὴν διαταράξῃ, τὸ φῶς τοῦτο τὸ ὁποῖον ἐπλήρου τὸν βίον του, φῶς πνοὴν τῆς ψυχῆς του, καὶ ἦτον σχεδὸν εὐδαίμων ἐν τούτοις τοῖς διανοήμασιν. Ἡ Τιτίκα, πλησίον του ἰσταμένη, περητῆρει τὰ φοιτισσόμενα σύννεφα, ὅτε κράζει πρὸς αὐτὸν αἰφνιδίως, — Πατέρα, κύτταξε τί πλῆθος ἔρχεται ἀπ' ἐκεῖ κάτω!

Ὁ Ἀγιάνης ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ εἶδεν ὅτι ἡ Τιτίκα ὀρθῶς παρετήρησε.

Ἦρχετο μακρόθεν μεγάλη τις συνοδία φορτηγῶν ἀμαξῶν καὶ ἰππέων ἠκούοντο δ' ἐξ αὐτῆς φωναὶ, καὶ κρότος ἀλύσεων, καὶ κροταλισμοὶ μαστίγων. Μετ' ὀλίγον, διεκρίθησαν αἱ ἀμαξαι ὅτι ἦσαν ἑπτὰ, ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, καὶ ὅτι τὸ φορτίον των ἐσύγκειτο ἐξ ἀνθρώπων, αἱ κεφαλαὶ τῶν ὁποίων ἐσάλεον εἰς τὸ λυκαυγὲς ἀπαισίως.

Οἱ παρατυχόντες διαβάται ἔτρεχον καὶ συνήγοντο χάριν περιεργείας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἡ συνοδία. Εἰς πᾶσαν ἀμαξάν εὐρίσκοντο δεδεμένοι εἰκοσιτέσσαρες κατάδικοι. Ὅλοιο οὗτοι μετεκομίζοντο ἀπὸ κατέργου εἰς κἀτεργον. Ἦσαν ὄλοιο πελιδνοὶ ἐκ τοῦ ἐωθιοῦ ῥίγους. Ἐφόρουν περισκελίδας πανίνους, καὶ, γυμνόποδες, εἶχον τοὺς πόδας αὐτῶν ἐντὸς ἐμβάδων ξυλίνων. Αἱ μορφαὶ ὄλων ἦσαν ἀποτρόπαιοι· ὄμματα ξηρὰ, ἐσβεσμένα, ἢ φωτιζόμενα ὑπὸ καταχθονίου τινὸς αἴγλης.

Οἱ συνοδεύοντες αὐτοὺς φύλακες ἐβλασφήμουν· οἱ δεσμῶται δὲν ἐπρόφερον λέξιν· τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐκράτουν καὶ ἔφερον εἰς τὸ στόμα των πρᾶγμα τι ὡς λίθον μέλανα· ἦτον ψωμίον. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἠκούετο ὁ κτύπος ῥάβδου τινὸς, καταφερομένης ἐπάνω εἰς ὠμοπλατάς ἢ εἰς κεφαλὰς. Τινὲς τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἐχασμῶντο. Τὰ ῥάκη αὐτῶν ἦσαν εἰδεχέστατα· οἱ πόδες ἐκρέμαντο, οἱ ὦμοι συνωρχοῦντο, αἱ κεφαλαὶ συνεκροῦοντο, τὰ σίδερα ἐκωδώνιζον, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐσπινθηροβόλουν θηριωδῶς. Ὅπισθεν τῆς συνοδίας ταύτης ἔτρεχον τὰ παιδία βάλλοντα γέλωτας καὶ κραυγὰς.

Ἐὰν μετὰ μίαν ὥραν ἔπιπτε βροχὴ, καὶ ταύτην διεδέχετο ἄλλη, καὶ μετ' ἐκείνην ἄλλη, καὶ διεπερῶντο τὰ ἐλεεινὰ ἐκεῖνα φορέματα τῶν καταδικῶν ὑπὸ τοῦ ὕετοῦ, αἱ περισκελίδες θὰ ἐκολλῶντο ἐπὶ τῶν σκελῶν των, αἱ ξύλινα ἐμβάδες των θὰ ἐπληροῦντο ὕδατος, τὰ φορέματά των δὲν θὰ ἐστεγνοῦντο πλέον. Καὶ οὕτω δὲ παγωμένους θὰ τοὺς ἔδερον οἱ φύλακες των, αἱ μαστίγες τῶν ὁποίων δὲν θὰ ἠδύναντο ὄμως

νά ἐμποδίσωσι τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων· ἢ ἄλλοις, ἢ κυρίως λεγομένη καὶ δέννα, διὰ τῆς ὁποίας ἦσαν ὄλοι δεδεδεμένοι κατὰ σειρὰν, θὰ ἐξηκολούθει νὰ τοὺς κρατῆ ἐκ τοῦ τραχήλου. Ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ φρίξῃ ὁ ἄνθρωπος βλέπων ὄντα ὅμοια μὲ αὐτὸν εἰς τοιαύτην κατάστασιν.

Αἱ ῥάβδοι τῶν δεσμοφυλάκων δὲν ἐφείδοντο οὐδὲ τῶν ἀσθενῶν οἵτινες ἔκειντο κατακεκλιμένοι ἐπὶ τοῦ ἐβδόμου ὀχήματος, δεδεδεμένοι καὶ αὐτοὶ διὰ σχοινίων, καὶ ἀκίνητοι ὡς τόσοι σάκκοι πλήρεις ἀθλιότητος.

Ἐφάνη ὁ ἥλιος διὰ μιᾶς. Οἱ μοχθηροὶ διαλογισμοὶ ἐκάστου τῶν δεσμοτῶν ἐφάνησαν ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Ἡ στιγμή αὕτη ὑπῆρξε φοβερὰ. Ὄφθησαν ὑπὸ τοῦ ἡλίου περρωτισμένοι δαίμονες ἄνευ προσώπων, ψυχῆ καὶ θηρίων γυμναί. Τινὲς αὐτῶν ἐφαίνοντο φαιδροί· οὗτοι εἶχον εἰς τὸ στόμα σωλήνας ἐκ πτεροῦ, καὶ ἐφύσων ἐπὶ τῶν περὶ αὐτοὺς συναγομένων θεατῶν, οἱ βδελυροὶ, φθείρας ἀπὸ τῶν μισρῶν φορεμάτων των, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν γυναικῶν.

Χαὸς συμφορῶν καὶ βασάνων ὅλη αὕτη ἢ στυγερὰ προπομπή! Τίνας κτήνους μορφὴν ἤθελες καὶ δὲν διέκρινες ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων! Ἐβλεπες μεταξὺ αὐτῶν γέροντας, νέους ἐφήβους, κρανία γυμνά, φαῖα γένεια, τερατωδίας κυνικάς, ὑποταγὰς τεθυμωμένας, ὄψεις ἀγρίας, ἀπεγνωσμένα σχήματα, χοίρους φοροῦντας κασκέτα παντοίων εἰδῶν, κεφαλὰς τινὰς ὡς κορῶν μὲ κόμην σχηματίζουσαν μακροὺς βοστρύχους ἐπὶ τῶν παρεῖων, πρότωπα νηπιακά, καὶ ἔνεκα τούτου μᾶλλον ἀπαίσια, λειποσάρχους μορφὰς σκελετῶν, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἔλειπεν ἄλλο, εἰμὴ ὁ θάνατος. Ἐπὶ τῆς πρώτης ἀμάξης ἔβλεπες μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ἓνα αἰθίοπα. Ἐκάστη τῶν ἀμαξῶν εἶχεν ἰδίαν φυσιογνωμίαν. Εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν ἐμελλον ἀναιδῆ ἄσματα· εἰς τὴν πλησίον αὐτῆς ὠλόλυζον καὶ ἐβρυχῶντο· εἰς τὴν κατόπιν ἔτεινον τὰς χεῖρας πρὸς τοὺς θεατὰς ἐπαιτούντες. Εἰς μίαν ἄλλην ἔτριζον τοὺς ὀδόντας· εἰς τὴν ἀκόλουθον ἠπέιλουσαν τοὺς διαβάτας· ἢ ἄλλη ἐβλασφήμει τὸν Θεόν· ἢ τελευταῖα εἰῖγα ὡς τάφος.

Ἐπειδὴ τὰ ἄσματα καὶ αἱ βλασφημίαι ἠῤῥξανον, εἰς τῶν φυλάκων τῆς συνοδίας, ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἴσως, ἐκροτάλισε τὴν μάστιγά του, καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, χάλαζα ῥαβδισμῶν ἔπεσε τυφλῶς ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν, καὶ τῶν ἑπτὰ. Πολλοὶ τῶν δερομένων ἔβαλον τότε βρυχηθμούς καὶ ἤφρισαν· τοῦτο δ' ἐδιπλασίασε τὴν χαρὰν τῶν παιδαρίων, τὰ ὁποῖα συνήχθησαν ὡς νέφος μυιῶν ἐπὶ τῶν ἄλκων τούτων τῆς κοινωρίας.

Εἶδες τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Ἀγιάνη, καὶ ἔγινε φρικώδης. Δὲν ἦτον ὄμμα πλέον ἐκεῖνο, ἦτον ὕαλος, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀντικατωπτρίσθησαν ὄλοι αὐταὶ αἱ καταστροφαί. Ἡθέλησεν, ὁ ἔρηνμας, νὰ ἐγερθῆ, καὶ

φύγη· ἀλλὰ δὲν ἤδυνήθη νὰ κινηθῆ. Ἐνθυμήθη ὅτι πρὸ τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν, εἶχε μετακομισθῆ καὶ αὐτὸς τοιοιτοτρόπως, καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ αὐτοῦ τούτου δρόμου, ὁμοιος μὲ τούτους, μεταφερόμενος ἀπὸ κατέργου εἰς κότεργον.

— Πατέρα, τὸν ἐρωτᾷ ἡ Τιτίκα, περιδεῆς ἐκ τοῦ θεάματος, τί ἀμάξια εἶναι αὐτά;

— Ἐχουν μέσα καταδίκους, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης.

— Καὶ ποῦ τοὺς παγαίνουν;

— Εἰς τὸ κότεργον.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπανελήφθη ἐπὶ τῶν καταδίκων ὁ ῥαγδαῖος δαρμὸς, καὶ μὲ τὰς ῥάβδους τῶν δεσμοφυλάκων ἠνώθησαν αἱ σπάθαι τῶν χωροφυλάκων, κτυπῶσαι καὶ αὐταὶ ἐκ τοῦ πλατέος. Ὁλων τῶν δεσμοτῶν αἱ κεφαλαὶ ἔκυψαν, ζωώδης δὲ ἐπεχύθη ὑποταγή, καὶ ὅλοι ἐσιώπησαν μὲ βλέμματα λύκων ἀλυσιδωμένων. Ἡ Τιτίκα ἔτρεμεν ὄλη, — Πατέρα, ἠρώτησεν, εἶναι ἀκόμη ἄνθρωποι αὐτοί;

— Ἐνίστε, ἀπεκρίθη ὁ ἄθλιος.

Σημειωτέον ὅτι ἐκ τοῦ κατέργου ὁπόθεν ἐλήφθησαν οἱ κατάδικοι οὔτοι, μέχρι τοῦ κατέργου ὅπου ἤγοντο, ὑπῆρχεν ἄλλος δρόμος εὐθύτερος, διὰ τῆς πόλεως Φονταίνεβλώ. Ἀλλ' ἐδέησε νὰ γίνῃ μακράτις περιστροφή, ἐξ ἧς παρετείνετο ἡ δεινὴ αὕτη ὁδοποιρία ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας περισσότερο, διὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ ἴδη αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, ὅστις τότε ἐκατοῖκει εἰς τὴν Φονταίνεβλώ. Χάριν τῆς βασιλικῆς ὁράσεως, διὰ νὰ μὴ θλιβῆ αὕτη ἐκ τῆς θεᾶς μιᾶς κολάσεως ποινικῆς, δέδεται νὰ παρατείνεται ἡ κόλασις.

Ὁ Ἀγιάννης ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν καταβεβλημένος ἠθικῶς· τόσον, ὥστε οὐδ' ἐπρόσεξεν εἰς ὅσας ἐρωτήσεις τὸν ἀπηύθυνεν ἡ Τιτίκα καθ' ὅδον περὶ τῶν ὅσα εἶδον. Μόνον δὲ τὸ ἐσπέρας, ὅταν ἡ Τιτίκα τὸν ἀφῆκε πορευομένη εἰς τὴν κλίνην της, τὴν ἤκουσε λέγουσαν καθ' ἑαυτὴν, — Ἄ! μὲ φαίνεται ὅτι ἂν συναπαντώμην μὲ κανένα ἄνθρωπον ὡσὰν ἐκείνους, θ' ἀπέθνησκα καὶ μόνον βλέπουσά τον πλησίον μου!

Εὐτυχῶς, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, δὲν ἐνθυμοῦμαι διὰ ποῖαν ἐπίσημον ἐορτὴν, εἶχον δοθῆ ἐν Παρισίοις μεγάλα δημοτελῆ θεάματα, ὡς στρατιωτικαὶ παρατάξεις, πλαστοὶ ναυμαχίαι ἐντὸς τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ, θεατρικαὶ παραστάσεις εἰς τὰ Ἠλύσια, πυροτεχνήματα, φωταΐφαι, μουσικαὶ συμφωνίαι πανταχοῦ τῆς πρωτεύουσας. Ὁ Ἀγιάννης, ἂν καὶ παρὰ τὴν εὐχαρίστησίν του, ὠδήγησε τὴν Τιτίκαν εἰς τὰς πανηγύρεις ταύτας, διὰ νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ τοῦ πνεύματός της τὰς ἐντυπώσεις τοῦ χθεσινοῦ τραγικοῦ συναπαντήματος. Ὁ Ἀγιάννης ἐφόρει τὴν στολὴν

τῶν ἐθνοφυλάκων, ὡς ἄσυλον αὐτοῦ κατὰ τῆς ἀστυνομικῆς ἄγρυπνίας. Ἡ Τιτίκα ἠὺχαριστήθη τῷ ὄντι, βλέπουσα κατὰ πρῶτον τοιαύτας ἐορτάς· τόσον, ὥστε ὁ Ἀγιάννης ἐπίστευσε ὅτι ἐπέτυχε τὸν σκοπὸν του, καὶ ὅτι δὲν ἔμεινε πλέον εἰς τὴν κόρην οὐδ' ἕχνος τῆς ἀπεχθοῦς ἐκείνης λιτανείας τῆς προτεραίας.

Παρήλθον οὕτως ἡμέραι τινές. Μίαν δὲ πρωΐαν, ἦτον ὠραῖος ὁ ἥλιος καὶ ἀμρότεροι ἐκάθηντο εἰς τὴν θύραν τὴν πρὸς τὸν κῆπον ἀνοιγομένην. Ἡ Τιτίκα, λευκὴν ἐσθῆτα φοροῦσα, ἵστατο ἐνώπιον τοῦ Ἀγιάννη ὀρθία, καὶ ἐμάδει τὰ πέταλα ἐνὸς ἀνθемίου· ἠγγόει ἡ κόρη τὸ δὴ λεγόμενον ἐπὶ τοιαύτης πράξεως « μ' ἀγαπᾶ, δὲν μ' ἀγαπᾶ. » Ποῦ νὰ διδαχθῆ τοῦτο; Ἀπέσπα ἀπλῶς τὰ πέταλα, καὶ τὰ ἔρριπτε χαμαὶ ἐν πρὸς ἔν. Ἐὰν ὑπῆρχε τετάρτη Χάρις, καλουμένη Μελαγχολία, καὶ μειδιῶσα, θὰ ἔλεγεσ ὅτι ἦτον αὐτή. Ὁ Ἀγιάννης διετελεῖ ὑπὸ τὴν εὐφρόσυνον γοητείαν τῆς θεάς τῶν μικρῶν ἐκείνων ῥοδοκρίνων δακτύλων, τῶν μὲ τὸ ἄνθος παιζόντων, καὶ τὰ πάντα ἐλησιμόνει πρὸ τῶν ἀκτίων τὰς ὁποίας ἀνέδιδεν ἡ κόρη αὕτη πανταχόθεν αὐτῆς. Μικρὸν τι πτηνὸν ἐκελάδει ἐκεῖ κλησίον, ἐντὸς τῆς λόχμης. Λευκὰ νέφη διήρχοντο τὸν οὐρανὸν μὲ τόση παιδρότητα, ὥστ' ἐνόμιζες ὅτι ἤδη μόλις ἀνέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν των. Ἡ Τιτίκα ἐξηκολούθει νὰ μαδῆ τὸ ἀνθέμιον ὅλη προσέχουσα εἰς αὐτὸ, ὡς νὰ ἀνεπόλει εἰς τὸν νοῦν της πᾶν ἄλλο ἢ τι δυσάρεστον. Ἐκεῖ, στρέφει τὴν κεφαλὴν της ἐπὶ τοῦ ὤμου βραδέως καὶ χαριέντως πως, ὡς ὁ κύκνος, καὶ ἐρωτᾷ τὸν Ἀγιάννην, — Πατέρα, τί πράγμα εἶναι αὐτὸ τὸ λεγόμενον κάτεργον;

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΕΣΤΙ ΚΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΒΟΗΘΕΙΑ ΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΑΝΩ.

Α΄.

Ἐξω τραῦμα, ἔσω ἴασις.

Ὅτως ἐκωθρόπαζε βαθμηδὸν ὁ βίος των. Μία δὲ μόνη ἀπελείπετο εἰς αὐτοὺς ψυχαγωγία, ἣτις ἄλλοτε τοὺς ἦτον πάροχος τῆς μεγίστης εὐφροσύνης· ὅτι ἐπορεύοντο φέροντες ἄρτον εἰς τοὺς πεινῶντας καὶ φορέματα εἰς τοὺς ῥιγοῦντας. Εἰς τὰς πρὸς τοὺς πένητας ἐπισκέψεις ταύτας, ὅπου πολλάκις ἡ Τιτίκα συνώδευε τὸν Ἀγιάννην, συνέβαινε, τὰς ἡμέρας καθ' ἃς πολλαὶ ἀνεκουφίζοντο ψυχαὶ ἐνδεεῖς, καὶ πολλὰ παιδιά ἐχαροποιοῦντο καὶ περιεθάλποντο, νὰ ἦναι πρὸς τὸ ἐσπέρας ἡ Τιτίκα ὀλίγον τι εὐθυμος. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἶχον ἐπισκεφθῆ καὶ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἰονδρέτου.

Τὴν ἐπιούσαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὁ Ἀγιάννης ἐπανῆλθε τὸ πρῶτ' εἰς τὴν θύραν τοῦ οἰκήματος τῆς Τιτίκας, καὶ ἐκάθησε πρὸς τὸ μέρος τοῦ κήπου, γαλήνιος κατὰ τὸ σῆνηθες, ἀλλὰ μὲ μίαν πληγὴν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονός του, πληγὴν ἐξημιμένην, ὁμοιάζουσαν μὲ ἔγκραυμα, καὶ περὶ τῆς ὁποίας ἐρωτηθεὶς, ἐπροφασίσθη ὅ,τι τὸν ἤλθε κατὰ νοῦν. Ἐνεκα τοῦ ἐκ τῆς πληγῆς ταύτης πυρετοῦ, ἔμεινε εἰς τὴν οἰκίαν ἕνα ὄλον μῆνα χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ. Δὲν ἠθέλησε νὰ καλέσῃ κανένα ἰατρὸν. Ὅσακις τὸν παρεκίνει εἰς τοῦτο ἡ Τιτίκα, τὴν ἀπεκρίνετο· — Κάλесе τὸν ἰατρὸν τῶν σκύλων, ἂν θέλῃς.

Ἡ Τιτίκα ἔδενε τὴν πληγὴν τοῦ πρῶτῳ καὶ ἑσπέρας, μὲ τόσῃν ἀγγελικῆν προθυμίαν, μὲ τόσῃν εὐφροσύνῃν, ὅτι ἠδύνατο νὰ ᾔηται κατὰ τὴν χρήσιμον πρὸς αὐτὸν, ὥστε ὁ Ἀγιάννης ἡσθάνετο ἐπανερχομένην ὅλην τὴν προτέραν τοῦ χαρὰν, διαλυμένους, δὲ τοὺς φόβους καὶ τὰς ἀνηυχίας του, καὶ ἠτένιζε πρὸς τὴν Τιτίκαν λέγων, — "ὦ! τὴν καλὴν μου πληγὴν!" "ὦ! τὸν καλὸν μου τὸν πόνον!"

Βλέπουσα ἡ Τιτίκα τὸν πατέρα της οὕτω πάσχοντα, ἐγκατέλειψε σχεδὸν τὸ κατοικημάτιος, καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ εὐρίσκη μέγα θέλημα γητρον εἰς τὸ τοῦ Ἀγιάννη. Διέτριβε σχεδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν πλησίαν του, καὶ ἀνεγίνωσκεν εἰς αὐτὸν τὰ βιβλία ἅτινα αὐτὸς ἠθέληεν ἐν γένει βιβλία περιηγητῶν. Ὁ Ἀγιάννης ἀνεγεννάτο ἡσθάνετο ἀνεκφραστον ἀπόλαυσιν βλέπων τὴν κόρην ὅλην ἐνησχολημένην περὶ αὐτὸν τὸ Λουξεμβούργον, ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος νέος ὁ περιπολῶν, ἡ ψυχρότης ἡ παρελθούσα τῆς Τιτίκας, ὅλα ταῦτα τὰ νέφη τῆς ψυχῆς του διελύοντο. Πολλάκις ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν — Ἦσαν ὅλα πλάσματα τῆς φαντασίας μου.

Τόσῃν ἡσθάνετο ἀγαλλίασιν, ὥστε ἡ φρικτὴ ἐκείνη καὶ ἀπροδόκητος εὕρεσις τῶν Θεναρδιέρων, ἐντὸς τοῦ ἀντροῦ τοῦ Ἰονδρέτου, τὸν ἐφαίνετο ὡς ὄνειρον. Αὐτὸς κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ τὰ ἔχνη του ἐχάθησαν τί τὸν ἔμελε διὰ τὰ λοιπὰ! Μόνον ὠκτερε τοὺς ἀθλίους ἐκεῖνους. — Τώρα, ἔλεγεν, αὐτοὶ ὅλοι εἶναι εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν δύναται νὰ πράξῃ τι κακὸν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα· ἀλλὰ τί ἔλεεινὴ οἰκογένεια αὕτη ἡ τοῦ Θεναρδιέρου!

Περὶ δὲ τῆς βδελυρᾶς ὀπτασίας τῶν κακούργων οἵτινες ἤγοντο εἰς τὸ κότερον, ἡ Τιτίκα πλέον δὲν ἀνέφερε περὶ αὐτῆς.

Εἰς τὸ μοναστήριον, ἡ Τιτίκα εἶχε μάθει μουσικὴν παρὰ μιᾶς τῶν καλογοραίων, τῆς ὀσίας Μεχτίλδης. Ἡ Τιτίκα εἶχε μικρὰν τινα φωνὴν, καὶ τὸ ἑσπέρας, ἐν τῷ πενιχρῷ καταλύματι τοῦ τραυματίου Ἀγιάννη, ἔμελλεν ἄσματα μελοχολικά, κατακαλοῦντα αὐτόν.

Ἐπελθόντος τοῦ ἔαρος, ὁ κήπος ἀνεφάνη θωμμάσιος κατὰ τὴν ὄραν ταύτην τοῦ ἔτους. — Διατί δὲν παγαίνεις εἰς τὸν κήπον νὰ περικταῖς; εἶπεν ὁ Ἀγιάννης πρὸς τὴν Τιτίκαν ἐγὼ θέλω νὰ παγαίνης.

— Ὅπως ἀγαπᾶς, πατέρα, εἶπεν ἡ Τιτίκα. Καὶ ὑπακούουσα εἰς τὸν πατέρα της, ἐπανελάβε τοὺς περιπάτους ἐντὸς τοῦ κήπου, μόνη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐπειδὴ, καθὼς προείπομεν, ὁ Ἀγιάννης δὲν ἤρχετο ποτὲ σχεδὸν εἰς τὸν κήπον, φοβούμενος ἴσως μὴ τὸν ἴδωσι διὰ τῆς κιγκλίδος.

Ὅταν εἶδεν ἡ Τιτίκα τὸν πατέρα της προβαίνοντα εἰς ἀνάρρωσιν καὶ εὐθυμον, ἐπλήσθη ἀγαλλιάσεως, τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν παρεστή-

ρησεν, ὡς γεννηθεῖσαν εἰς τὰ ἐντὸς της ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Ἦρχετο δὲ συγχρόνως καὶ τὸ ἔαρ· μάρτιος μὴν, αἱ ἡμέραι ἠῤῥξανον, ὁ χειμὼν ἀνεχώρει· τὸν μάρτιον διεδέχθη ὁ ἀπρίλιος· ἡ φύσις κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἔχει γλυκείας ἐπιρροάς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, προερχομένης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἐκ τῶν νεφῶν, ἐκ τῶν δένδρων, ἐκ τῶν λειμῶνων καὶ ἐκ τῶν ἀνθῶν. Ἐν ὥρᾳ ἔαρος γίνεται φῶς εἰς τὰς τεθλιμμένας ψυχάς, καθὼς ἐν μεσημβρία γίνεται φῶς εἰς τὰ ὑπόγεια. Ἡ Τιτίκα ἀπηλλάχθη ἀπὸ πάσης μελαγχολίας. Τὸ πρωτὶ, μετὰ τὸ πρόγευμα, περὶ τὴν δεκάτην ὥραν, πολλάκις κατώρθωνε τὸν Ἁγιάννην νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν κῆπον. Ἐκεῖ δὲ περιφερομένη μετ' αὐτοῦ, χωρὶς ὁμῶς ν' ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ οἰκημάτων της, ὑπεστήριζε τὴν πάσχουσαν χεῖρά του, καὶ ἐγέλα κατὰ πάσῃν στιγμήν ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως ὅτι ἀνέπαυεν οὕτω καὶ ἠὺχαρίσκει τὸν πατέρα της.

Ὁ Ἁγιάννης ἀφ' ἐτέρου κατεβακχεύετο βλέπων αὐτὴν ἀναλαμβάνουσαν τὴν ῥοδίην καὶ ζωηράν της ὄψιν, καί, — ὦ! τὴν καλήν μου πληγὴν! ἐπανελάμβανε καθ' ἑαυτόν. Καὶ ἠὺγνωμόνει δι' αὐτὸ πρὸς τοὺς Θεναρδιέρους.

Μετὰ τὴν τελείαν ἴασιν τοῦ τραύματός του, ἐπανελάβε τοὺς ἐρημικοὺς περιπάτους ἐκείνους τῆς αὐγῆς. Ἄλλ' εἰς μεγάλην ἀπάτην εὐρίσκεται ὅστις νομίζει, ὅτι δύναται νὰ περιπατῇ οὕτω μόνος εἰς τὰς ἀκατοικήτους ἐσχατίας τῶν Παρισίων, ἄνευ συναπαντήματός τινος.

Β'.

Ἡ κυρὰ Πλούταρχος εὐρίσκει ἀμέσως τὴν ἐξήγησιν φαινομένου τινός.

Ἐν ἐσπέρας, ὁ μικρὸς Γαβριᾶς δὲν εἶχε φάγει τίποτε· ἐνθυμηθῆ δὲ ὅτι καὶ χθὲς δὲν ἔφαγε ποσῶς· τὸ πρᾶγμα κατῆντα βαρὺ. Ἀπεφάσισε ν' ἀναζητήσῃ τροφήν. Ἐξῆλθε τῶν Παρισίων, πέραν τῆς Νιτροθήκης, εἰς τόπους ἐρημικοὺς. Εἰς τοὺς ἐρημικοὺς ἐκείνους τόπους εἶναι τὰ εὐρήματα· ὅπου οὐδεὶς ἄνθρωπος, ἐκεῖ πρᾶγμα τι. Ἐπροχώρησε μέχρι τινὸς μέρους, τὸ ὅποιον τὸν ἐφάνη ὅτι ἦτον τὸ χωρίον τῆς Αὐστερλίσης.

Ἄλλοτε, περιφερόμενος ἐκεῖσε, εἶχε παρατηρήσει παλαιὸν τινα κῆπον κατοικούμενον ὑφ' ἐνὸς γέροντος καὶ μιᾶς γραιίας· ἐντὸς δὲ τοῦ κήπου τούτου διέκρινε μίαν μηλέαν ἀρκετὰ καλήν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἠδύνατο νὰ δρέψῃ κἀνὲν μῆλον. Ἐν δὲ μῆλον ἦτον πρὸς τὸν Γαβριᾶν

ὄλον δεῖπνον· ἔν μῆλον, ἦτον ἡ ζωή. "Ὅ,τι ἀπώλεσε τὸν Ἀδάμ· ἡδύνατο νὰ σώσῃ τὸν Γαβριᾶν.

Ἐμβαίνει εἰς ἓνα δρόμον στενὸν, μονήρη, ἡ μία πλευρὰ τοῦ ὁποίου ἐσχηματίζετο ὑπὸ τοῦ φράκτου τοῦ κήπου, ἔνθα εὕρισκετο ἡ μηλέα, καὶ προχωρεῖ ἕως πλησίον αὐτῆς. Τὸν φράκτην ἡδύνατο ὁ Γαβριᾶς νὰ διασκελίσῃ ἀμέσως, ἐπειδὴ μόνον κλαδία τὸν ἐσχημάτιζον· ἀλλ' ἐκεῖ πλησίον τῆς μηλέας ἦτον καὶ τὸ οἶκημα τοῦ κυρίου τοῦ κήπου.

"Ἦδη ἐγίνετο νύξ· εἰς τὴν ἐρημικὴν ὁδὸν δὲν ἐφαίνετο ψυχὴ· ἡ ὥρα ἦτον καλὴ· ἀλλ' ἐνῶ τὸ παιδίον ἠτοιμάζετο νὰ διασκελίσῃ τὸν φράκτην, ἤκουσεν ἐντὸς τοῦ κήπου ὀμιλίαν. Ἐστάθη λοιπὸν, καὶ διὰ τῶν κλαδίων παρετήρησεν, ὅτι ὀπισθεν αὐτῶν ὑπῆρχεν ἐδώλιον πέτρινον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ὁ γέρον τῶ κήπου· ἐνώπιόν του δὲ ἴστατο ἡ γραῖα καὶ τὸν ἔλεγεν, — Ἀκόμη ἐν ἄλλο ἔχω νὰ σὲ πῶ, κύρ Βοῖδᾶ.

— Τί τρέχει, κυρὰ Πλούταρχε! εἶπεν ὁ γέρον.

— Τί ὀνόματα ἀλλόκοτα, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Γαβριᾶς· αὐτὸν τὸν λέν κύρ Βοῖδᾶ, καὶ αὐτὴν τὴν λέν κυρὰ Πλούταρχο!

Τὸ παιδίον ἔδωκεν ἀκρόασιν εἰς τὴν συνομιλίαν των.

— Ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ, εἶπεν ἡ γραῖα, ἔχει νὰ κάμῃ πῶς τοῦ χρεωστοῦμεν τώρα τρεῖς τριμηνιαῖς καὶ δὲν τὸν πληρῶνομεν.

— Μετὰ τρεῖς μηναις θὰ τοῦ χρεωστοῦμεν τέσσαραις.

— Καὶ θὰ μᾶς στείλῃ, λέγει, νὰ παγαίνωμεν ἐκεῖ ἀπὸ ὅπου ἤλθαμεν.

— Παγαίνομεν.

— Ἡ γυναῖκα ὅπου μᾶς πωλεῖ τὰ ξύλα, θέλει νὰ πληρωθῇ. Δὲν μᾶς δίδει ἄλλα. Τὸν χειμῶνα, χωρὶς ξύλα, πῶς θὰ κάμωμεν;

— Ἐχομεν τὸν ἥλιον.

— Ὁ κρεοπώλης θέλει χρήματα, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ κρέας εἰς τὸ ἐξῆς.

— Θὰ ἔλθῃ καλὰ τὸ πρᾶγμα, ἐπειδὴ πάσχει τὸ στομάχι μου, καὶ τὸ κρέας μ' ἔρχεται βαρὺ.

— Καὶ τί θὰ τρώγωμεν τὸ λοιπὸν;

— Ψωμάκι.

— Ὁ ψωμᾶς θέλει νὰ τὸν πληρῶσωμεν ἓνα μέρος ἀπ' ὅσα τὸν χρεωστοῦμεν, καὶ λέγει πῶς χωρὶς χρήματα δὲν ἔχει ψωμί.

— Πάγει καλὰ.

— Αἶ, καὶ λοιπὸν τί θὰ φᾶς;

— Ἐχομεν τὰ μῆλα τῆς μηλιάς.

— Ἄλλ' αὐθέντη, δὲν ἔμπορεῖ κἀνεὶς τέλος πάντων νὰ ζῆ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, χωρὶς χρήματα.

— Δὲν ἔχω· νὰ εἶχα . . .

Ἡ γράττα ἀνεχώρησε μεμψιμοιρούσα· ἔμεινε δὲ μόνος ὁ γέρον, καὶ ἐβυθίσθη εἰς τοὺς διαλογισμούς του. Καὶ ὁ Γαβριᾶς ἀφ' ἑτέρου διελογίζετο. Ἔβλεπε δὲ ἤδη νυκτώσει.

Ἄντι νὰ διασκελίση ὁ Γαβριᾶς τὰ κλαδιά, ἐξηπλώθη παρὰ τὰς ρίζας των, ὅπου ἐσχηματίζετο ὡς ἓν σπήλαιον. — Νὰ, μία καλὴ κοίτη, εἶπε καθ' ἑαυτὸ τὸ παιδίον. Ἐδῶ ἠμποροῦσα καὶ νὰ ξημερωθῶ.

Σχεδὸν ἤγγιζεν ἡ ῥάχης του εἰς τὴν πέτραν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκάθητο ὁ κύριος Βοιδᾶς, καὶ ἤκουε τὴν ἀναπνοὴν τοῦ ὀγδοηκοντούτου γέροντος:

Ἐκεῖ, διακρίνει ἔνδοθεν τῶν κλαδίων ἄνθρωπον ἐρχόμενον διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ· ἄνθρωπον· τινα προβεβηκότα τὴν ἡλικίαν, συγκύπτοντα, περισκεπτον, ἐνδεδυμένον· μὲ ἀπλότητα πολλήν, βαδίζοντα βραδέως· ἕνεκα τῆς ἡλικίας του, καὶ ὡς περιφερόμενον εἰς τοὺς ἀγρούς ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἀστέρων χάριν ἀναψύξεως:

Ὅπισθεν αὐτοῦ, διακρίνει ἕτερον ἄνθρωπον, ἀλλὰ τοῦτον λεπτόν, εὐθυτενῆ, εὐκίνητον, ἀν καὶ ἐφαίνετο ρυθμίζων τὸ βᾶδιμά του κατὰ τὰ βήματα τοῦ ἄλλου, ὅστις προηγείτο αὐτοῦ. Ἐφαίνετο δὲ νεώτατος ὁ ἐρχόμενος κατόπιν, καὶ ἦτον ἐνδεδυμένος μὲ κομψότητι· ὁ πῖλός του εἶχε τὸ καλλήτερον σχῆμα τοῦ συρμού, ὁ ἐπενδύτης του ἦτον μέλας, καλῶς κεκομμένος, καὶ συνεσφιγμένος περὶ τὴν ὀσφύν. Ὁ νέος οὗτος ἐκράτει εἰς τὸ στόμα του ἓν ῥόδον. Ὁ Γαβριᾶς τὸν ἀνεγνώρισεν· ἦτον ὁ Παρνασσός· ἐκ τοῦ τρόπου δὲ μὲ τὸν ὅποιον ἠκολούθει τὸν προπορευόμενον γηραλέον ἄνδρα, ἐνόησεν ὁ Γαβριᾶς ὅτι ἠτοιμάζετο νὰ κἀμῃ ἔφοδον κατ' αὐτοῦ.

Τὸ παιδίον ἔλαβεν οἶκτον ὑπὲρ τοῦ ἀπειλουμένου γέροντος· ἀλλὰ τί νὰ κάμῃ; νὰ ἐξέλθῃ εἰς βοήθειαν του; ἀλλ' αὐτὸ ἀδύνατον, πῶς νὰ βοηθήσῃ ἄλλον ἀδύνατον! Ὁ Παρνασσός ἦτον ἱκανὸς νὰ καταπονήσῃ καὶ τοὺς δύο χωρὶς κόπον. Ἐμείνεν ὁ Γαβριᾶς κεκρυμμένος ὑπὸ τὰ κλαδιά, καὶ προσεκτικὸς εἰς τὸ συμβησόμενον.

Ἐκεῖ, ὁρμᾷ ὁ Παρνασσός ἐπὶ τοῦ προπορευομένου διαβάτου, ὡς τίγρις ἐπὶ ὀνάγρου, ἢ ὡς ἀράχνη ἐπὶ μύιας, τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τοῦ τραχήλου, καὶ προσκαλλάται ἐπ' αὐτοῦ· μόλις δὲ παρήλθε μία στιγμή, καὶ εἰς ἓκ τῶν δύο ἀνθρώπων ἐκείνων ἔκειτο ὑπὸ τὸν ἕτερον, σφαδάζων καὶ οἰμῶζων ἐναγωνίως ὑπὸ τὸ μαρμάρινον γόνυ τὸ ὅποιον τοῦ κατεπίεζε τὸ στήθος. Ἄλλ' ἄντι νὰ ἦναι νικητῆς ἐκεῖνος τὸν ὅποιον ὁ Γαβριᾶς

ἐνόμιζε, συνέβη τὸ ἐναντίον. Ὁ Παρνασσὸς ἔκειτο χαμαὶ, καὶ ὁ γέρον ἐπάνω του. Ἡ σκηνὴ αὐτὴ ἔλαβε χώραν ὀλίγον παρέκει τοῦ Γαβριᾶ.

— Μωρὲ, τί τρομερὸς ἀπόμαχος! εἶπε κατὰ νοῦν ὁ Γαβριᾶς· καὶ ἐχειροκρότησε συγχρόνως, ἀλλὰ χωρὶς δύναμιν, διὰ νὰ μὴν ἀκουσθῆ.

Ἐν τούτοις, οἱ δύο παλαισταὶ ἔμενον εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην ἀκίνητοι. Τοὺς σφαδασμοὺς τοῦ Παρνασσοῦ διεδέχθη σιωπῆ. — Νὰ ἰδῆς ὅπου θὰ τὸν ἐσκότωση! εἶπεν ὁ Γαβριᾶς κατὰ νοῦν.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον ἀνηγέρθη ὁ γέρον, ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὔτε φωνὴν τινα εἶχε βάλει, οὔτε λέξιν εἶχε προφέρει· τώρα δὲ μόνον, — Σήκω ἐπάνω! εἶπεν εἰς τὸν Παρνασσόν.

Ὁ Παρνασσὸς ἀνηγέρθη, ἀλλ' ὁ γέρον ἐκράτει αὐτὸν εἰσέτι. Ἐφάνη δὲ ὁ Παρνασσὸς τεταπεινωμένος καὶ ἐνταῦτῳ μανιώδης, ὡς λύκος ὑπὸ προβάτου κεκρατημένος.

Ὁ Γαβριᾶς ἔβλεπε καὶ ἤκουε, προσπαθῶν νὰ διπλασιάσῃ τὴν δρασιν διὰ τῆς ἀκοῆς του. Ἠσθάνετο ἄπειρον τέρψιν ἐπὶ τοιοῦτου θεάματος.

Ὁ γέρον διαβάτης ἠρώτησε τὸν Παρνασσόν.

— Τί ἡλικίαν ἔχεις;

— Εἶμαι δεκαεννέα ἐτῶν.

— Δόξα τῷ Θεῷ, εἶσαι νέος, εὐρωστος καὶ ὑγιής· διατί δὲν ἐργάζεσαι;

— Βαρύνομαι.

— Τί ἐπάγγελμα ἔχεις;

— Ὀκνηρός.

— Σπουδαίως ἐγὼ σὲ ὀμιλῶ. Ἦμποροῦσε νὰ γίνῃ τίποτε καλὸν διὰ σέ; Ὡσάν τί ἐπεθύμεις νὰ εἶσαι;

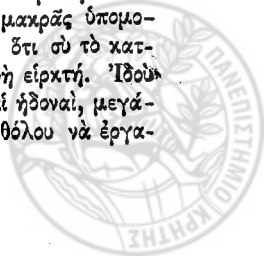
— Κλέπτης.

Διέτρεξέ τις σιγῆ. Ὁ γέρον ἐφάνη σκεπτόμενος βαθέως. Ἴστατο ἀκίνητος καὶ ἐκράτει πάντοτε τὸν Παρνασσόν, ὅστις ἐπειράτο ἐκ διαλειμμάτων ν' ἀποσπασθῆ, σκιρτῶν ὡς ἀγρίμιον συλληφθὲν ὑπὸ παγίδος. Ἀπῶθει τὸν γέροντα, παρενέβαλλε τὸν πόδα εἰς τὰ σκέλη του, διὰ νὰ τὸν ῥίψῃ χαμαὶ, καὶ παντοιοτρόπως ἐστραγγαλίζετο. Ἄλλ' ὁ γέρον ἐφαίνετο ὡς οὐδὲ κἀν ἔχων εἶδησιν τῆς πάλης ταύτης· ἐκράτει τὰς δύο χεῖρας τοῦ Παρνασσοῦ διὰ μόνης τῆς μιᾶς τῶν χειρῶν του μὲ ἀδιαφορίαν ἀπολύτου δυνάμεως.

Ἐξῆλθε τέλος ὁ γέρον ἐκ τῆς περισκέψεώς του, καὶ ἀτενίσας ἀσκαρδαμυκτὶ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Παρνασσοῦ, εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους τοὺς ἐπομένους λόγους, τῶν ὁποίων οὐδὲ λέξις διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ Γαβριᾶ.

— Παιδί μου, σὺ διὰ τῆς ὀκνηρίας ἐμβαίνεις εἰς μίαν βασανισμένην ζωὴν. Εἶσαι, λέγεις, ὀκνηρός! Ἄ! κύτταξε νὰ εὕρῃς ἓνα ἔργον. Ἐτυχε ποτὲ νὰ στοχοσθῆς μίαν μηχανὴν . . . πεταλιστῆρι τὴν λέγουν . . . ἢ ὁποία λεπτύνει ἰσομερῶς παντοῦ μίαν πλάκα μεταλλικὴν; Χρειάζεται μεγάλην προσοχὴν εἶν' ἓνα πράγμα ἐπίβουλον καὶ ἀνηλεές· ἂν συνέβαινε νὰ πιάσῃ ὁ κύλινδρός της τὸ φόρεμά σου, δλόκληρος περναῖς ὑποκάτω του. Αὐτὴ ἡ μηχανὴ εἶναι ἡ ὀκνηρία. Ἐνὸσω ἀκόμη εἶσαι εἰς καιρὸν, σταμάτησε καὶ σῶσε τὸν ἑαυτὸν σου! Ἀλλέως, ἐχάθηκες μετ' ὀλίγον θὰ εἶσαι καμωμένος πῆτα μέσα εἰς τὰ σίδηρα. Ἐργον, ὀκνηρέ! ἔργον· μὴ πλέον ἀνάπαυσιν. Τὸ νὰ κερδίνῃς τὸ ψωμί σου μὲ τὸν ἰδρωτὰ τοῦ προσώπου σου, δὲν τὸ θέλεις. Δὲν θέλεις νὰ κάμῃς τὸ χρέος σου καὶ σὺ! Βαρύνεσαι νὰ κάμῃς καὶ σὺ καθὼς κάμουν οἱ ἄλλοι. Πολὺ καλὰ, ἀλλὰ θὰ εἶσαι τὸ λοιπὸν ἀλλέως παρὰ τοὺς ἄλλους. Ἡ ἐργασία εἶναι νόμος ἀνυπέρθετος· ὅστις τὴν ἀποκρούει ὡς ὀκνηρίαν, τὴν ἔχει ὡς τιμωρίαν. Δὲν θέλεις νὰ γίνῃς ἐργάτης, θὰ γίνῃς λοιπὸν δούλος. Ἡ ἐργασία σὲ παραιτεῖ μὲν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ἀλλὰ σὲ πιάνει ἀπὸ τὸ ἄλλο· δὲν θέλεις νὰ εἶσαι φίλος της, γίνεσαι σκλάβος της, γίνεται Ἀράτης της. Δὲν θέλεις τὸν κόπον τὸν τίμιον τῶν ἀνθρώπων· πολὺ καλὰ· θὰ ἔχῃς τὸν ἰδρωτὰ τῶν κατηραμένων. Ὅπου τραγωδοῦν οἱ ἄλλοι, σὺ θὰ ψυχορραγῆς. Θὰ βλέπῃς ἀπὸ μακρὰν, ἀπὸ κάτω, τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους νὰ ἐργάζωνται, καὶ θὰ σὲ φαίνεται ὅτι ἀναπαύονται. Ὁ γεωργός, ὁ θεριστής, ὁ ναύτης, ὁ σιδηρουργός, θὰ σὲ φαίνωνται ὡσὰν μέσα εἰς ἓνα φῶς, ὡσὰν μακάριοι μέσα εἰς ἓνα παράδεισον. Εἰς τὸν ἄκμονα τοῦ σιδηρουργοῦ ποῖα μαρμαρυγὴ! Καὶ ποῖα χαρὰ τὸ νὰ ἐλαύνῃ τις τὸ ἄροτρον, τὸ νὰ δένη τ' ἀστάχια εἰς δραγμούς. Καὶ ποῖα ἐορτὴ τὸ νὰ διευθύνῃ τις τὸ πλοῖον τοῦ μ' ἐλευθερίαν εἰς τὸ φύσημα τοῦ ἀέρος! Σὺ ὅμως, ὀκνηρέ, σκάπτε, σύρε, κύλιε, προπάτει! Σύρε τὴν ἀλυσίδα σου, ἥτις σὲ κρατεῖ ἀπὸ τὸν λαϊμόν τέλειον ζῶον ὑπὸ ζυγὸν εἰς τοῦ ἄδου τὰ τάρταρα! Ἄ! ὁ σκοπός σου εἶναι νὰ μὴν κάμῃς τίποτε; Πολὺ καλὰ! νὰ μὴν περᾶσῃ λοιπὸν ἐβδομάδα, οὔτε ἡμέρα, οὔτε ὥρα, χωρὶς μόχθον βαρύν. Τίποτε νὰ μὴν ἡμπορῆς νὰ σηκώσῃς, χωρὶς νὰ στενάξῃς. Εἰς κάθε λεπτὸν ὅπου περναῖ, νὰ τρίβουν τὰ κόκκαλά σου δλα. Ὅ,τι πράγμα θὰ ἦναι διὰ τοὺς ἄλλους πτερόν, νὰ ἦναι διὰ σὲ πέτρα. Τὰ ἀπλούστερα πράγματα νὰ γίνωνται ἐμπρός σου κρημνωδὴ βουνά· ἡ ζωὴ, ἄδης τριγύρω σου. Νὰ παγαίνῃς, νὰ ἔρχεσαι, ν' ἀναπνέῃς, τόσαι τρομεραὶ ἐργασίαι. Νὰ νομίζῃς ὅτι ὁ πνεύμωνάς σου ζηγίζει ἑκατὸν λίτρας. Ἐδῶ θὰ περιπατῆς, νὰ σὲ λέγουν, καὶ ὄχι ἐκεῖ! Ὁ τυχὸν ἀνθρώπος ὅπου θέλει νὰ ἐβγῆ ἔξω, σπρώ-

χνει τὴν θύρα καὶ εἶναι ἔξω. Σὺ ὁμως, ἂν θελήσης νὰ ἐβγῆς ἔξω, θὰ χρειασθῆ νὰ τρυπήσης τὸν τοίχόν σου. Τί κάμνει ὁ κόσμος ὅταν θέλῃ νὰ ἐβγῆ εἰς τὸν δρόμον; Καταβαίνει τὴν κλίμακά του· σὺ, θὰ χρειασθῆ νὰ σχίσης τὰ σινδόνιά σου εἰς λωρίδας, νὰ κάμῃς μὲ αὐτὰς σχοινί, ἔπειτα νὰ περάσης ἀπὸ τὸ παράθυρόν σου, καὶ νὰ κρεμασθῆς ἀπ' αὐτὸ τὸ σχοινί εἰς μίαν ἄβυσσον· καὶ τοῦτο θὰ τὸ κάμῃς διὰ νυκτός, μὲ τὴν καταιγίδα, μὲ τὴν βροχὴν, μέσα εἰς τὴν ἀνεμοζάλην, καὶ ἂν τὸ σχοινί τύχῃ νὰ ἦναι κοντόν, ἄλλος τρόπος δὲν θὰ ἦναι διὰ νὰ καταβῆς, παρὰ νὰ πέσης. . . καὶ ὅπου τύχῃ νὰ πέσης· εἰς τὸ βάραθρον, ὅσον καὶ ἂν ἦναι τὸ ὕψος· εἰς τὰ νερά, εἰς ὅ,τι καὶ ἂν ἦναι· εἰς τὸ ἄγνωστον. Ἡ θὰ χρειασθῆ ν' ἀναβῆς διὰ μέσου μιᾶς καπνοδόχης, μὲ κίνδυνον νὰ κατακῆς· ἢ νὰ περάσης ἀπὸ τὴν ἀμάραν κἀνεὸς ἀποπάτου, μὲ κίνδυνον ἐκεῖ μέσα νὰ πνιγῆς. Ἀφίνω τὰς τρύπας ὅπου πρέπει νὰ κρύψῃς, τὰς πέτρας ὅπου πρέπει νὰ βγάλῃς καὶ νὰ ξαναβάλῃς εἴκοσι φοραῖς εἰς μίαν ἡμέρα, τὰ κομμάτια τοῦ τοίχου ὅπου πρέπει νὰ χῶσης μέσα εἰς τὸ ἀχυρόστρωμά σου. Παρουσιάζεται μία κλειδωνιά· ὁ τίμιος ἄνθρωπος ἔχει εἰς τὸν κόλπον τοῦ τὸ κλειδί της, κατασκευασμένον ἀπὸ τὸν κλειδοποιόν. Σὺ, ἂν θέλῃς νὰ περάσης ἔξω, εἶσαι καταδικασμένος νὰ κατασκευάσης ἕνα τρομερὸν ἀριστούργημα· νὰ πάρῃς ἕνα σολδί ἀπ' ἐκεῖνα τὰ χονδρά, νὰ τὸ χωρίσης δυὸ εἰς τὴν μέση μὲ τί ἐργαλεῖα; Θὰ τὰ ἐφεύρῃς μόνος σου. Εἶναι ἰδική σου δουλειά. Μία δουλειά ὅπου δὲν σὲ τὴν κάμνει ἄλλος κανεὶς. Κύτταξε, κάμε ὅπως ἐμπορέσης. Θὰ σκάψῃς ἔπειτα τὸ μέσα τῶν δύο κομματιῶν, μὲ προσοχὴν νὰ μὴν τὰ τρυπήσης πουθενὰ, καὶ εἰς τοὺς γύρους των θὰ κάμῃς κοχλίαν, ὥστε νὰ πιάνῃ τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο, καὶ νὰ σφίγγωνται καλά, ὡσὰν χύτρα μὲ τὸ σκέπασμά της· ὥστε ἕνας ὁ ὁποῖος πιάνει εἰς τὸ χέρι τοῦ αὐτοῦ τὸ σολδί, νὰ μὴν καταλαβαίνει τίποτε. Οἱ φύλακες θὰ τὸ εὐρίσκουν ἐπάνω σου, καὶ εἰς τὰ μάτια τὰ ἰδικὰ των θὰ ἦναι ἕνα σολδί· σὺ μόνος θὰ γνωρίζῃς ὅτι εἶναι μία θήκη. Τί θὰ ἔχῃς βαλμένο μέσα εἰς αὐτὴν τὴν θήκη; Ἐνα μικρὸν ἐλατήριο ὠρολογιοῦ, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον θὰ κάμῃς δόντια, ὥστε νὰ γίνῃ πριόνι. Μὲ αὐτὸ τὸ πριόνι, τὸ ὄχι περισσότερον μακρὸ ἀπὸ μία καρφίδα, θὰ κόψῃς τὸ περᾶντι τῆς κλειδωνιάς, τὸν κρίκο τῆς ἀλυσίδας, τὸ κάγκελο τοῦ παραθύρου σου. Καὶ ἂν κανεὶς ἰδῆ ὄλον αὐτὸ τὸ μέγα κατόρθωμα τῆς μακρᾶς ὑπομονῆς σου καὶ τῆς μεγάλῃς σου ἐπιτηδειότητος, καὶ μάθῃ ὅτι σὺ τὸ κατασκευάσας, ποῖα θὰ εἶναι ἡ ἀνταμοιβή σου; Ἡ σκοτεινὴ εἰρκτή. Ἰδοὺ τί σὲ περιμένει· αὐτὸ εἶναι τὸ μέλλον σου. Ἡ ὀκνηρία, αἱ ἡδοναί, μεγάλοι κρημνοί! Ὁ ἄνθρωπος ὅπου εἰπῆ, δὲν θέλω καθόλου νὰ ἐργα-

σθῶ, κάλλιον εἶναι νὰ σκάψη τὸν λάκκο του. Τὸ νὰ ζῆ ἀπὸ τὴν οὐσίαν τῶν ἀλλῶν, νὰ ἦναι ἀνωφελής, δηλαδὴ βλαβερὸς, αὐτὸ, στοχάστου, φέρει τὸν ἀνθρώπου ἴσα εἰς τὴν πενίαν. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ὅστις θέλει νὰ ἦναι παράσιτος! θὰ γίνῃ ψεῖρα τῆς κοινωρίας. "Α! δὲν σὲ ἀρέσκει νὰ ἐργάζεσαι! Ἀλλὰ τί θέλεις; νὰ τρώγῃς μόνον καλὰ καὶ νὰ πίνῃς, καὶ νὰ κοιμᾶσαι; Θὰ πίνῃς νερὸ, καὶ τίποτε ἄλλο· θὰ φάγῃς μαῦρο ψωμί, θὰ κοιμηθῆς ἐπάνω εἰς ἓνα σανίδι μ' ἓνα σίδηρο τριγύρω εἰς τὰ μέλη σου, τοῦ ὁποίου τὴν νύκτα θὰ αἰσθάνεσαι τὴν κρυερότητα ἐπὶ τῆς σαρκός σου! Θὰ θραύσῃς αὐτὰ τὰ σίδηρα, καὶ θὰ φύγῃς. Αὐτὸ γίνεται. Θὰ κυλισθῆς ὡσάν ἐρπετὸν μέσα εἰς τὰ κλαδιά, καὶ θὰ φάγῃς χόρτον ὡσάν τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ. Καὶ θὰ ξαναπιασθῆς. Καὶ τότε θὰ περάσῃς ἔτη πολλὰ μέσα εἰς ἓνα σκοτεινὸν λάκκον, δεμένος ἐκ τῆς ἄκρας τῆς ἀλύσου σου εἰς ἓνα τοῖχον, ζητῶν ψηλαφῆ: τὸ σταμνὶ σου διὰ νὰ πῆς εἰς τὴν δίψα σου, σαγκάνων ἓνα κομμάτι ἐλεεινὸν ψωμί, ἓνα ψωμί ὡσάν τὰ μαῦρα τάρταρα, τὸ ὁποῖον οὐδ' οἱ σκύλοι δὲν θέλουν· τρώγων κουκκιά, τὰ ὁποῖα πρὶν σοῦ κατέφαγαν οἱ σκύληκες. Τέλειον ἔντομον ἐντὸς ἐνὸς ὑπογείου. "Αχ! λάβε οἶκτον πρὸς τὸν εαυτὸν σου, ἄθλιον παιδί, καθὼς εἶσαι ἀκόμη νεώτατος· δὲν εἶναι ἀκόμη εἴκοσι ἔτη ἀφ' οὗ ἦσουν εἰς τῆς τροφῆς σου τὸ βυζί, καὶ ἴσως ἀκόμη ζῆ ἡ μητέρα σου! "Ακουσέ με, παιδί, ἐμὲ ἄκουσε. Τώρα σὲ χρειάζεται καλὴ μαῦρη τσόχα δι' ἐνδύματα· σὲ χρειάζονται ὑποδήματα βερνεκωμένα· τώρα χρειάζονται μύρα καὶ βόστρυχοι εἰς τὴν κόμην σου· τώρα εἶναι χρειαῖα ν' ἀρέσῃς εἰς τὰς γυναῖκας. Ἀλλὰ θὰ σὲ κουρεύσουν ἕως εἰς τὸ κρανίον, καὶ θὰ σὲ δώσουν νὰ φορέσῃς μίαν καζάκαν κόκκινην, πέδιλα ξύλινα. Τώρα θέλεις νὰ φορῆς δακτυλίδι· θὰ φορέσῃς κρίκον εἰς τὸν λαιμόν. Καὶ ἂν στραφῆς καὶ ἀτενίσῃς πρὸς γυναῖκα, ἓνα βαβδισμὸν εἰς τὰ νῶτα. Καὶ θὰ ἐμβῆς ἐκεῖ μέσα εἰκοσαετής, καὶ θὰ ἐβγῆς πεντηκονταετής! Θὰ ἐμβῆς νέος, ῥοδόχροος, ῥοσσερός, μὲ ζωηρὰ ὄμματα, μὲ δλα τὰ ὀδόντια λευκά, καὶ μὲ τὴν ὠραίαν νεανικὴν σου κόμην· καὶ θὰ ἐβγῆς ἀφανισμένος, κυρτωμένος, ῥυτιδωμένος, χωρὶς ὀδόντια, φρικτὸς, μὲ λευκὴν κόμην! "Α, παιδί μου, παιδί μου! εἰς κακὸν δρόμον ἐμβῆκες· κακὰ σὲ παραινεῖ ἡ ὀκηρία σου· ἡ βαρυτέρα τῶν ἐργασιῶν εἶναι ἡ κλοπή. Πίστευσέ με, μὴν ἐπαγγελθῆς τὸ πολύμοχθον αὐτὸ ἐπάγγελμα τῆς ὀκηρίας. Δὲν εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα τὸ νὰ γίνῃ τις κακοποιός. Ὀλιγώτερον δύσκολον εἶναι τὸ νὰ ἦναι τις ἀνθρώπος τίμιος. Τώρα σὲ ἀφίνω πάγαινε, καὶ ἐνθυμοῦ τοὺς λόγους μου. Ἀληθινὰ, τί ἤθελες ἀπ' ἐμέ; τὸ πουγγί μου; λάβε το.

Καὶ ἀφίσας τὸν Παρνασσὸν ὁ γέρων, ἔθηκεν ἐντὸς τῆς χειρός του

τὸ βαλάντιον, τὸ ὁποῖον ὁ Παρνασσὸς ἐστάθμισεν ἐπὶ τῆς καλάμης, διὰ νὰ ἴδῃ ἂν ἦτον ἀρκετὰ βαρὺ, καὶ ἔπειτα, μὲ τὴν αὐτὴν μηχανικὴν προφύλαξιν ὡς νὰ τὸ ἔκλεψε, τὸ ἀφῆκε νὰ ὀλισθήσῃ λαθραίως πῶς εἰς τὸ θυλάκιον τὸ ὀπισθεν τοῦ ἐνδύματός του.

Τούτων οὕτω γενομένων, ὁ ἀγαθὸς γέρων ἔστρεψε τὰ νῶτα, καὶ ἐπανελάβε τὸν περίπατόν του ἡσύχως.

— Μαγγούφη! ἐψιθύρισε ὀπισθέν του ὁ Παρνασσός.

Τίς ἦτον ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἄνθρωπος; Βεβαίως τὸν ἐμάντευσε ὁ ἀναγνώστης. Ὁ Παρνασσὸς ἔμεινε νὰ τὸν βλέπῃ ἐκστατικὸς, ἀπομακρυνόμενον εἰς τὴν σκιάν· αὕτη δὲ ἡ ἐκστασις ἀπέβη ὀλεθρία πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ πῶς.

Ἐνῶ ὁ γέρων ἀφ' ἐνὸς ἀπεμακρύνετο, ἐπλησίαζεν ἀφ' ἑτέρου ὁ Γαβριᾶς λαθραίως. Ὁ Γαβριᾶς παρετήρησεν ὅτι ὁ γέρων Βοϊδᾶς, ἀποκοιμηθεὶς ἴσως, ἐκάθητο εἰσέτι ἐπὶ τοῦ πετρίνου ἐδωλίου του. Ἐξῆλλθε λοιπὸν τότε ἐκ τῶν κλαδίων ὅπου ἔκειτο κεκρυμμένος, καὶ βαδίσας τετραποδιστὶ ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, ἐπροχώρησεν ἐντὸς τοῦ σκότους ἕως ὀπισθεν τοῦ Παρνασσοῦ, ὅστις ἔμενε ἀκίνητος. Οὕτω, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ὁ Παρνασσός, ἡ χεὶρ τοῦ παιδίου εἰσέδυσεν ἡσύχως εἰς τὸν ὀπισθίον του κόλπον, καὶ ὑπεξήρесе τὸ βαλάντιον. Ὁ Γαβριᾶς, μετὰ τὸ κατόρθωμα τοῦτο, ἐπανῆλθε πάλιν τετραποδιστὶ ὡς σαυρίδιον ὑπὸ τὰ κλαδιά, ὀπισθεν τῶν ὁποίων εὐρίσκετο ὁ γέρων Βοϊδᾶς, καὶ ῥίψας ἄνωθεν τοῦ φράκτου, τὸ βαλάντιον, ἔφυγε τρέχων.

Τὸ βαλάντιον ἔπεσε ἐπὶ τοῦ ποδὸς τοῦ κυρίου Βοϊδᾶ, ὅστις ἐξύπνησεν ἀμέσως ἐκ τοῦ κτύπου. Κύπτει, παρατηρεῖ, βλέπει τὸ βαλάντιον, τὸ λαμβάνει ἀπὸ χαμαί. Ὁ πτωχὸς ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον. Ἀνοίγει τὸ βαλάντιον ἦτον διηρημένον εἰς δύο μέρη· εἰς μὲν τὸ ἔν εὐρίσκοντο μικρά τινα νομίσματα, εἰς δὲ τὸ ἄλλο εἰκοσάφραγκα χρυσᾶ.

Τρέχει ὅσον ἡδύνατο ὁ κύριος Βοϊδᾶς πρὸς τὴν θεραπείαν του, καὶ φέρει τὸ πρᾶγμα εἰς αὐτήν.

— Χριστὸς κ' ἡ Παναγία! ἀνέκραξεν ἡ κυρὰ Πλούταρχος, αὐτὸ μᾶς ἔπεσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΟΥ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΟΥΧ ΟΜΟΙΟΝ ΤΗ, ΑΡΧΗ.

Α'.

Συνδυασμὸς μοναξίας καὶ στρατῶνος.

Ἡ πρὸ τεσσάρων ἢ πέντε μηνῶν βαθυτάτη λύπη τῆς Τιτίκας ἐξηλείφετο βαθμηδὸν καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς. Ἡ φύσις, τὸ ἔαρ, ἡ νεότης, ἡ πρὸς τὸν πατέρα τῆς στοργή, ἡ φαιδρότης τῶν πτηνῶν καὶ ἀνθέων ἐπέχυσαν κατὰ σταλαγμοὺς τὴν λήθην εἰς τὴν νεαράν τῆς ψυχὴν. Ἀλλ' ἀπεσβύνετο ἄρα γε τὸ πῦρ ὀλωσδιόλου, ἢ μόνον ἐσχηματίζοντο στρώματα τέφρας ἐπ' αὐτοῦ; Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἠσθάνετο πλέον ἐντὸς αὐτῆς τὸν ἄνθρακα ὅστις πρὶν τὴν ἔκαίε.

Μίαν ἡμέραν, ἐνθυμήθη αἰφνιδίως τὸν Μάριον — Πάλι εἶπεν, οὔτε πλέον τὸν συλλογίζομαι.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἐβδομάδα, παρατήρησε διαβάντα ἀπὸ τῆς κιγκλίδος τοῦ κήπου ἓνα ὠραιότατον ἀξιωματικὸν τοῦ τάγματος τῶν λογιτιῶν· στολὴν λαμπρὰν, ὀσφὺν σφηκῆς, τὴν σπάθην ὑπὸ τὸν βραχίονα, παρειὰς κόρης, μύστακας κηρωτοῦς, ὀφθαλμοὺς κυανοῦς, ὄψιν στρογγύλην, ἦθος κενόδοξον, προπετὲς καὶ εὐχαρι· δλα τὰ ἐναντία τοῦ Μαρίου. Ἐν σιγάρῳ εἰς τὸ στόμα. — Ἡ Τιτίκα ὑπέθεσεν ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος θὰ ἦτον ἐκ τοῦ τάγματος, τὸ ὁποῖον κατέλειεν εἰς τὸν στρατῶνα τῆς ὁδοῦ Βαβυλῶνος.

Τὴν ἐπιούσαν τὸν εἶδε πάλιν διαβάντα. Ἐσημείωσε τὴν ὥραν, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, — τυχαίως ἄρα γε; τὸν εἶδε καθεκάστην σχεδὸν διαβαίνοντα.

Οἱ συνάδελφοι τοῦ ἀξιωματικοῦ παρατήρησαν, ὅτι εἰς τὸν ἀτημέλητον κῆπον ἐκείνον εὐρίσκετο, ὀπισθεν τῆς πεπαλαιωμένης καὶ σκωριώσης κυγκλίδος αὐτοῦ, μία ἀρκετὰ εὐειδῆς κόρη, φαινομένη σχεδὸν πάντοτε κατὰ τὴν ἐκεῖθεν διάβασιν τοῦ ὠραίου ὑπασπιστοῦ, ὅστις δὲν εἶναι διόλου ἄγνωστος εἰς τὸν ἀναγνώστην, καὶ ἐκαλεῖτο Θεόδουλος Γιλνορμάνδος.

— Ἐπαρτήρησες; τὸν ἔλεγον. Εἶναι ἐκεῖ ὀπίσω μία κόρη, ἡ ὅποια σὲ κάμνει τὰ γλυκὰ μάτια. Κύτταξε.

— Καιρὸν δὲν ἔχω, ἀπεκρίνετο ὁ λογγίτης· ἂν ἔδιδα προσοχὴν εἰς ὅλας ὄσαι μὲ παρατηροῦν!

Τοῦτο δὲ συνέβαινεν ἀκριβῶς καθ' ἣν ὥραν ὁ Μάριος ἐτήκετο λέγων, — Νὰ ἡδυνάμην τοῦλάχιστον νὰ τὴν ἐπανίδω μίαν φορὰν πρὶν ἀποθάνω!

Ἐὰν ἡ εὐχὴ τοῦ αὐτῆ ἐπληροῦτο, ἐὰν συνέβαινε νὰ ἴδῃ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὴν Τιτίκαν βλέπουσαν ἕνα ἀξιωματικόν, θὰ ἐξέπνεεν ἐκ τῆς ὀδύνης, μὴ δυνάμενος νὰ προσφέρῃ οὐδὲ μίαν λέξιν.

Καὶ ποῖος θὰ ἔπταιε; Κάνεις. Ὁ Μάριος μὲν ἦτον τῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες βυθιζόμενοι εἰς τὴν λύπην μένουσιν ἐντὸς αὐτῆς· ἡ δὲ Τιτίκα ἐκ τῶν βυθιζομένων εἰς τὴν λύπην ἀλλὰ καὶ ἀναδουμένων.

Τί ὑπῆρχεν ἐν τῇ ψυχῇ τῆς Τιτίκας; Πάθος κατηνασμένον, καιμώμενον ἔρωσ ἐτι μετέωρος· πράγματι διαυγὲς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, θολερὸν κατωτέρω, σκοτεινὸν βαθύτερον. Εἰς μὲν τὴν ἐπιφάνειαν ἀνηνακλάτο ἡ μορφή τοῦ ὠραίου ἀξιωματικοῦ· εἰς δὲ τὸ βάθος, εἰς τὸν πυθμένα, ὑπῆρχέ τις ἄρα γε ἀνάμνησις; Ἴσως. Ἡ Τιτίκα ἠγνοεῖ.

Συνέβη τι παράδοξον κατ' ἐλείνας τὰς ἡμέρας.

Β'.

Φόβοι Τιτίκας.

Κατὰ τὴν πρώτην δεκαπεντάδα τοῦ ἀπριλίου, ὁ Ἁγιάννης ἀπεδήμησε. Καθὼς γινώσκομεν, ὁ Ἁγιάννης ἀπεδήμει ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, ἐκ μακρῶν διαλειμμάτων, ἀπερχόμενος, ποῦ; οὐδεὶς ἐγίνωσεν, οὐδ' ἡ Τιτίκα. Ἡ ἀπουσία του διήρκει δύο ἡμέρας, τὸ πολὺ. Ἄ-

παξ μόνον ἡ Τιτίκα τὸν συνώδευσε ἀναχωροῦντα ἐντὸς ὄχληματος ἀγο-
ραίου, μέχρι τινὸς μέρους· ἐκεῖ δὲ, ὁ μὲν Ἀγιάννης κατέβη ἀπὸ τοῦ
ὄχληματος, ἡ δὲ Τιτίκα ἐπέστρεψε μὲ τὸ ὄχημα εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ὀ-
δοῦ Βαβυλῶνος. Συνέβαινε δὲ πάντοτε ὁσάκις ἐτελείωναν τὰ χρήματα
νὰ ἐπιχειρῆ ὁ Ἀγιάννης τὰς τοιαύτας ἀποδημίας του.

Ὁ Ἀγιάννης λοιπὸν ἔλειπεν ἐκ τῆς οἰκίας. Ἀναχωρῶν εἶχεν
εἰπεῖ· — Θὰ ἐπιστρέψω μετὰ τρεῖς ἡμέρας.

Τὸ ἑσπέρας, ἡ Τιτίκα ἦτον μόνη εἰς τὰ κάτω τοῦ κατοικήματός
της, καὶ διὰ νὰ διασκεδάσῃ ὀλίγον, ἤνοιξε τὸ κλειδοκύμβαλον καὶ ἐ-
μελψε, συνοδεύουσα τὴν φωνήν της ὑπὸ τοῦ ὄργάνου. Ἐπειτα, τελειώ-
σασα τὸ ἄσμα, ἔμεινε περισκεπτος.

Ἐκεῖ, τὴν ἐφάνη ὅτι ἤκουσε εἰς τὸν κῆπον βήματα. Τίς ἄρά γε
ἦτον; Ὅχι βέβαια ἡ Παναγιώτα· αὕτη ἐκοιμάτο. Ἡ ὥρα ἦτον δε-
κάτῃ τῆς νυκτός. Ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον, τὸ ὁποῖον ἦτον κλει-
στὸν, καὶ ἔδωσε ἀκρόασις. Τὴν ἐφάνη ὅτι ἤκουε βήματα ἀνδρός, λα-
θραῖα βήματα. Τρέχει εὐθύς, ἀναβαίνει εἰς τὸν θάλαμόν της, ἀνοίγει
θυρίδιόν τι τοῦ παραθύρου της, καὶ παρατηρεῖ πρὸς τὸν κῆπον. Ἦτον παν-
σέλῃνος καὶ ἔβλεπέ τις ὡς ἐν ἡμέρᾳ.

Δὲν εἶδε κανένα. Ἦνοιξεν ὄλον τὸ παράθυρον. Ἄκρα γαλήνη
εἰς τὸν κῆπον, καὶ ἡ ὁδὸς ἐρήμη ὡς πάντοτε.

Ἡ Τιτίκα ὑπέθεσε ὅτι ἠπατήθη. Δὲν ἔδωσε πλέον προσοχὴν.
Ἄλλως τε ἦτον ἀνδρεία.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, περὶ λύχνων ἀφάς, περιφέρετο εἰς τὸν
κῆπόν της. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν συγκεχυμένων συλλογισμῶν ὑπὸ τῶν ὀ-
ποίων κατείχετο ὁ νοῦς αὐτῆς, τὴν ἐφαίνετο ὅτι διέκρινεν ἐνίοτε βή-
ματα ὅμοια τῶν τῆς προτεραίας, ὡς ἀνθρώπου ὅστις ἐπεριπάτει εἰς
τὸ σκότος, ὑπὸ τὰ δένδρα, ὅχι μακρὰν αὐτῆς· ἀλλ' ἐνόμιζεν ὅτι κλάδος
τις ὑπὸ τοῦ ἀέρος σαλευόμενος προσετρίβετο εἰς ἄλλον ὅθεν δὲν ἠθέ-
λησε νὰ προσεξῆ. Ἄλλως τε, δὲν ἔβλεπε καὶ τίποτε.

Ἐνῶ ἐπορεύετο πρὸς τὴν θύραν τῆς οἰκίας, διὰ νὰ εἰσέλθῃ πλέον,
καὶ ἐξελθούσα ἐκ τοῦ θαμνῶνος ἐπροχώρει πρὸς μικρόν τινα τάπητα
χλόης, κείμενον μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς θύρας, ἔπεσε ἡ σκιά της ἐπὶ
τῆς χλόης, ἐπειδὴ ἡ σελήνη ἀνέτελλε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ὀπίσω της.

Ἐστάθη τότε ἡ Τιτίκα ἐπτοημένη. Πλησίον τῆς σκιάς της ἐφάνη
ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τάπητος ἄλλη μία σκιά, φέρουσα πῖλον ἀνδρικόν ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς. Στρέφει περιδεῶς τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ ἴδῃ τίς ἦτον· δὲν ἦτον
κανείς. Βλέπει πάλιν χαμαὶ ἐπὶ τῆς χλόης· ἡ σκιά εἶχε γίνεαι ἀφαντος.

Ἐμβαίνει ἐκ νέου ἡ Τιτίκα εἰς τοὺς θάμνους μὲ τόλμην, ἐρευνᾷ

εἰς πᾶσαν γωνίαν, προχωρεῖ μέχρι τῆς κιγκλίδος, δὲν εὐρίσκει τίποτε. Ἡσθάνθη ὅτι ἀληθῶς ἦτον παγωμένη. Εἰς τὴν φαντασίαν τῆς ν' ἀποδόσῃ τὸ πρᾶγμα; Ἀλλὰ πῶς; δύο ἡμέρας κατὰ συνέχειαν!

Τὴν ἐπιούσαν, ἐπέστρεψεν ὁ Ἀγιάννης ἐκ τῆς ἀποδημίας του. Ἡ Τιτίκα τὸν διηγῆθη ὅτι ἐνόμισεν ὅτι εἶδε καὶ ἤκουσε, περιμένουσα νὰ τὴν καθησυχάσῃ ὁ πατὴρ τῆς· ἐπίστευεν ὅτι αὐτὸς θ' ἀνέστελλε τοὺς ὤμους καὶ θὰ τὴν ἔλεγεν, — Εἶσαι παιδί.

Τούναντίον, ὁ Ἀγιάννης ἐσκυθρόπατε. — Δὲν θὰ ἦτον τίποτε, τὴν εἶπεν. Εὐρῶν δέ τινα πρόφασιν, ἐπορεύθη εἰς τὸν κῆπον, καὶ ἡ Τιτίκα τὸν εἶδεν ἐξετάζοντα τὴν κιγκλίδα μὲ πολλὴν προσοχὴν.

Τὴν νύκτα ἐκείνη, ἡ Τιτίκα ἐξυπνᾷ· αὐτὴν τὴν φορὰν ἦτον βεβαία· ἤκουσε καλῶς ὅτι ἄνθρωπος ἐπεριπάτει πλησίον τῆς θύρας, ὑπὸ τὸ παράθυρόν τῆς. Τρέχει εἰς τὸ θυρίδιον, τὸ ἀνοίγει. Βλέπει τῶντι ἐντὸς τοῦ κήπου ἓνα ἄνθρωπον, κρατοῦντα ἀναχειῖρας χονδρὴν τινα ῥάβδον. Ἐνῶ ἤτοιμάζετο νὰ βάλῃ φωνὴν, ἡ σελήνη ἐφώτισε τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου. Ἦτον ὁ πατὴρ τῆς.

Ἐπέστρεψεν ἡ Τιτίκα εἰς τὴν κλίνην τῆς, λέγουσα καθ' ἑαυτὴν, — Πολὺ ἀνησύχησε λοιπόν!

Ὁ Ἀγιάννης διέμεινεν εἰς τὸν κῆπον ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα, καὶ τὰς δύο ἀκολούθους. Ἡ Τιτίκα τὸν εἶδε διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ παραθύρου τῆς.

Τὴν τρίτην νύκτα, ἡ σελήνη, ἤδη φθίνουσα, ἀνέτελλε βραδύτερον· θὰ ἦτον δὲ ἕως μία ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε ἤκουσε μέγαν γέλωτα καὶ τὴν φωνὴν τοῦ πατρός τῆς καλοῦσαν αὐτὴν, — Τιτίκα!

Καταβαίνει ἀμέσως ἀπὸ τῆς κλίνης, φορεῖ τὴν ἐσθῆτά τῆς τὴν οἰκιακὴν, καὶ ἀνοίγει τὸ παράθυρον. Βλέπει τὸν πατέρα τῆς κάτω, εἰς τὸν τάπητα τῆς χλόης. — Σ' ἐξύπνησα, τὴν λέγει, διὰ νὰ σὲ καθησυχάσω. Παρατήρησε τὴν σκιάν σου, τὴν μὲ τὸν πῖλον εἰς τὴν κεφαλὴν.

Καὶ συγχρόνως ἐδείκνυεν εἰς αὐτὴν ἐπὶ τῆς χλόης μίαν σκιὰν σχεδιογραφουμένην ὑπὸ τῆς σελήνης, καὶ ἀληθῶς ἔχουσαν σχῆμα ἀνθρώπου μὲ πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Προήρχετο δὲ τὸ φάντασμα τοῦτο ἐκ τῆς σωληνοειδοῦς καπνοδόχης γειτονικῆς τινος οἰκίας.

Ἐγέλασε τότε καὶ ἡ Τιτίκα· ἐξηλειφθησαν ἀμέσως ὄλαι αἱ πένθιμοι εἰκασίαι τῆς, καὶ τὴν ἐπιούσαν, προγευματίζουσα μὲ τὸν πατέρα τῆς, ἤστεισθη διὰ τὸν ἀπαίσιον κῆπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσύχναζον σκιαὶ σωληνοειδῶν καπνοδοχῶν.

Ὁ Ἀγιάννης ἠσύχασεν ὀλωσδιόλου· ἀλλ' ἡ Τιτίκα δὲν ἐπρόσεξεν ἐὰν ἡ καπνοδόχῃ ἐκείνῃ ἔκειτο πρὸς τὸ μέρος τῆς σκιάς, τὴν ὁποίαν

είδεν ἢ ἐνόμισεν ὅτι εἶδεν, ἢ ἂν τῶντι ἐπεπρόσθει πρὸς τὴν σελήνην· οὐδ' ἐσκέφθη ὅτι αἱ σκιαὶ τῶν ἀψύχων πραγμάτων δὲν φεύγουσιν ὅταν τις τὰς παρατηρήσῃ, ἐνῶ ἡ σκιά τὴν ὅποιαν ἢ Τιτίκα εἶχεν ἰδῆ, ἐγένεν ἄφαντος ἅμα ἢ κόρη ἐστράφη πρὸς αὐτήν. Ἐν τούτοις, μετὰ τινὰς ἡμέρας συνέβη καὶ ἄλλο τι ἀξιοπεριέργον.

Γ'.

Τὰ σχόλια τῆς Παναγιώτας.

Εἰς τὸν κήπον, πλησίον τῆς κιγκλίδος τῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἔκειτο πέτρινον ἐδώλιον, κρυπτόμενον μὲν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν περιέργων ὑπὸ κληματοειδοῦς τινος φυτοῦ, ἀλλὰ τόσον ὀλίγον ἀπέχον ἀπὸ τῆς κιγκλίδος, ὥστε ἠδύνατο ἡ χεὶρ ἐνὸς διαβάτου νὰ τὸ ἐγγίσῃ χρείας τυχοῦσης, εἰσδύουσα διὰ τῆς κιγκλίδος καὶ τῆς ἀναδενδράδος.

Ἐν ἑσπέρας τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀπριλίου, ὁ Ἁγιάνης ἐξῆλθε τῆς οἰκίας, καὶ ἡ Τιτίκα, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἐκάθησεν εἰς ἐκεῖνο τὸ ἐδώλιον. Ὁ ἀὴρ ἔπνεε δροσερὸς εἰς τὰ φύλλα, ἡ Τιτίκα ἦτον ῥεμβάζουσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν ἐκυρίευσε μελαγχολία τις, χωρὶς κάμμιαν ἀφορμὴν ἢ μελαγχολία τὴν ὅποιαν προξενεῖ ἡ ἑσπέρα, καὶ ἦτις προέρχεται ἴσως, τίς οἶδεν; ἐκ τοῦ μυστηρίου τοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἡμιανοιγομένου μηνήματος . . . τῆς Φαντίνης.

Ἡ γέρθη ἡ Τιτίκα, ἔκαμε βραδέως τὸν γῦρον τοῦ κήπου, πατοῦσα εἰς τὰ κάθυγρα ἐκ τῆς ἑσπερινῆς δρόζου χόρτα, καὶ λέγουσα εἰς τὸν βυθισμὸν τοῦ νοός της, — Κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν, χρειάζεται τῇ ἀληθείᾳ νὰ ἔχη τις διὰ τὸν κήπον ξύλινα πέδιλα. Ἄλλως, ἔρχεται εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀμέσως καταβρόχ.

Ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ἐδώλιον. Ἐνῶ ἠτοιμάζετο νὰ καθήσῃ, εἶδεν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, τὴν ὅποιαν ἀφήκε πρὸ μικροῦ, μίαν πέτραν ἀρκετὰ μεγάλην, ἣτις δὲν ὑπῆρχεν ἐκεῖ πρὶν. Παρατηρεῖ λοιπὸν τὴν πέτραν καὶ ἀπορεῖ. Ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ πεισθῆ ὅτι χεὶρ ἀνθρώπου, εἰσδύσασα διὰ τῆς κιγκλίδος καὶ τῆς ἀναδενδράδος, ἔθεσε τὴν πέτραν. Ὁ στοχασμὸς οὗτος τὴν ἐπροξένησε φόβον ἀληθῆ. Ἡ πέτρα ἦτον ὁρατὴ καὶ ὄχι πλέον πρᾶγμα τῆς φαντασίας της. Ἐφυγε χωρὶς νὰ τὴν ἐγγίσῃ, καὶ ἔφυγε μὴ τολμῶσα μάλιστα νὰ στραφῇ ὀπίσω της. Ἐτρεξεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἔκλεισεν ἀμέσως τὴν θύραν, ἣν ἐκλείδωσε καλῶς, προσθέσασα μάλιστα καὶ τὸ σιδηροῦν της κλειθρον, διὰ τὸ ἀσφαλέστερον. Κράζει εὐθύς τὴν Παναγιώταν.

— Ἦλθεν ὁ πατέρας ;

— Ἀκόμη δὲν ἐπέστρεψε.

(Εἶπομεν ἅπαξ ὅτι ἡ Παναγιώτα ἐτραύλιζεν. Ἄς μᾶς ἐπιτραπή νὰ μὴ ἀπομιμηθῶμεν τὴν γλώσσάν της. Ἐχομεν ἀπέχθειαν πρὸς τὰς ἀπομιμήσεις τῶν σωματικῶν ἐλαττωμάτων τοῦ ἀνθρώπου.)

Ὁ Ἀγιάννης, ἄνθρωπος σκεπτικὸς πολὺ, καὶ νυκτοπεριπατητῆς, πολλὰκις ἐπέστρεφεν ἄργα εἰς τὴν οἰκίαν.

— Παναγιώτα, ἐπρόσθεσεν ἡ Τιτίκα, τὸ βράδυ, κυττάξεις νὰ κλείης καλὰ τὴν θύραν τοῦ κήπου ; Βάλλεις ὄλα τὰ περάντια ἐκεῖνα ὅπου ἔχει ; τὴν κλειδόνεις καλὰ ;

— ὦ ! δι' αὐτὸ νὰ εἶσαι ἡσυχῃ, κυρά.

— Καψο-Παναγιώτα, αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος εἶναι τόσο ἐρημικὸ !

— Ὅσο διὰ νὰ ἦναι ἐρημικὸ, εἶναι. Ἐμποροῦν νὰ σκοτώσουν ἕναν ἄνθρωπο, χωρὶς νὰ προφθάσῃ νὰ εἰπῇ, ὦχ ! Ὑστερ' ἀπ' αὐτὸ, κοιμᾶται καὶ ὁ αὐθέντης τόσο μακρὰ ἀπὸ ἡμᾶς ! Ὅμως μὴν ἔχῃς κἀνένα φόβο, ἐπειδὴ ἐγὼ περαντῶνω θύραις καὶ παράθυρα. Ὅσο νὰ εἰπῆς, μοναχαῖς γυναῖκαις εἴμεθα. Φαντάσου, νὰ ἰδῆς ἕξαφνα ἐμπρὸς σου ἀνθρώπους, μέσα εἰς τὴν κάμερῃ, καὶ νὰ σὲ λέν, — Σιώπαινε ! καὶ ὄ ἀρχίσου νὰ σοῦ κόφτουν τὸν λαιμὸ. Δὲν εἶναι πῶς θ' ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος ; ὄλο: θ' ἀποθαῶμεν μίαν ἡμέρα· αὐτὸ ὁ καθένας τὸ ξεύρει· ἀλλὰ νὰ αἰσθανθῆς τὰ χέρια ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων ἐπάνω σου. Καὶ ἔπειτα ἐμπορεῖς νὰ φαντασθῆς, πόσον κακὰ θὰ κόφτουν τὰ μαχαίρια των ! ὦ ! ἀνετρίχιασα.

— Σιώπα, εὐλογημένη καὶ σὺ, εἶπεν ἡ Τιτίκα. Κλείσε καλὰ παντοῦ.

Ἐκ τοῦ φόβου της, ἡ Τιτίκα δὲν ἐτόλμησε κἀν νὰ εἰπῇ εἰς τὴν Παναγιώταν, — Πάγαινε νὰ ἰδῆς τὴν πέτραν ὅπου ἔβαλαν ἐπάνω εἰς τὸ πέτρινον ἀθῆισμα ! Τὴν ἐφαίνεται ὅτι, ἂν ἠνοιγέτο ἡ θύρα, θὰ ἔμβαινον μέσα « οἱ ἄνθρωποι. » Ἐστειλε μόνον τὴν Παναγιώταν νὰ παρατηρήσῃ καλῶς εἰς ὄλην τὴν οἰκίαν, ἀπὸ τοῦ ὑπερώου μέχρι τοῦ ὑπογείου, ἐκλείσθη εἰς τὸν κοιτῶνά της, ἔσυρε τὸ περάντιον τῆς θύρας της, εἶδεν ὑπὸ τὴν κλίνην της, κατεκλίνθη, καὶ ἐκοιμήθη κακῶς. Ὅλην τὴν νύκτα ἔβλεπε τὴν πέτραν, μεγάλην ὡς βουνὸν καὶ πλήρη σπηλαίων.

Μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, — ἴδιον τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου εἶναι νὰ μᾶς κινῆ εἰς γέλωτα διὰ τοὺς νυκτερινούς μας φόβους ; καὶ τόσο μαῖλλον γελῶμεν, ὅσον μαῖλλον ἐφοβήθημεν, — μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἡ Τιτίκα, ἐξυπνήσασα, — Εἶχα πάθει, εἶπε, τὸ αὐτὸ, καθὼς τὴν προλαβοῦσαν νύκτα μὲ τὴν σκιὰν τῆς καπνοδόχης, καὶ τὴν παρελθού-

σαν εβδομάδα μὲ τὰ πατήματα, τὰ ὁποῖα μ' ἐφάνη ὡς νὰ ἤκουσα μέσα εἰς τὸν κῆπον διὰ νυκτός! Τόσον λοιπὸν ἔγινα ἐγὼ φοροδεής; Καὶ ἡ πέτρα, βέβαια, τὴν ὁποίαν ἐνόμισα ὅτι εἶδα ἐπάνω εἰς τὸ κάθισμα ἐκείνο, θὰ ἦτον τῆς φαντασίας μου.

Ἐνδουθεῖσα, κατέβη εἰς τὸν κῆπον, ἔτρεξε πρὸς τὸ λίθινον ἐδώλιον, καὶ ἰδρῶς τὴν περιέχουσε ψυχρός. Ἡ πέτρα ἦτον ἐκεῖ.

Ἄλλ' ὁ τρόμος τῆς ὑπῆρξε στιγμιαῖος. Ὅ,τι προξενεῖ φόβον διὰ νυκτός, τὴν ἡμέραν προξενεῖ περιέργειαν.

— Πά! εἶπεν, ἄς ἰδοῦμεν.

Ἐγείρει τὴν πέτραν, ἥτις ἦτον εὐμεγέθης, καὶ ὑπ' αὐτὴν βλέπει τι ὁμοιάζον μὲ ἐπιστολήν. Ἦτον φακέλλος, ἀσφράγιτος μὲν ἀφ' ἑνός, ἀνεπίγραφος δὲ ἀφ' ἑτέρου, καὶ ὅμως ὀγκώδης ἀρκετά. Περιείχοντο εἰς αὐτὸν ἔγγραφα.

Ὅχι πλέον φόβον, καὶ οὐδὲ περιέργειαν, ἀλλὰ παλμούς ἤρχισεν ἡ Τιτίκα νὰ αἰσθάνεται. Ἐξάγει ἐκ τοῦ φακέλλου ὀλόκληρον τετραδίον μικροῦ σχήματος, ἐκάστη σελὶς τοῦ ὁποίου ἔφερον ἀριθμόν. Ὁ γραφικὸς χαρακτήρ ἦτον ὠραῖος, κατὰ τὴν Τιτίκαν χαρακτήρ λεπτότατος.

Ἐζήτησεν ἡ Τιτίκα ὄνομά τι· ἀλλ' ὑπογραφή δὲν ὑπῆρχε. Πρὸς τίνα ἀπηυθύνοντο τὰ γεγραμμένα; πρὸς αὐτὴν, ὡς φαίνεται, ἐπειδὴ ὁ φακέλλος ἐτέθη ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου αὐτῆς. Ἀλλὰ τίς ὁ γράψας; Τὰ φύλλα τοῦ τετραδίου ἦσαν τρέμοντα εἰς τοὺς δακτύλους τῆς. Ἡ Τιτίκα εἶδε τὸν οὐρανὸν, τὸν δρόμον, τὰς ἀκακίας, τὰς περιστρεφὰς αἰτινες ἐπέτων ἐπὶ γειτονικῆς τινος στέγης, ἔπειτα ἔπεσε διὰ μιᾶς τὸ βλέμμα τῆς ἐπὶ τοῦ χειρογράφου· εἶπε καθ' ἑαυτὴν ὅτι ἀνάγκη ἦτον νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν ἐνδιαλαμβανομένων, καὶ ἰδοῦ τί ἀνέγνωσε.

Δ'.

Καρδιά ὑπὸ πέτραν.

Ἐρως τί ἐστίν; ἡ συστολή τοῦ παντός εἰς ἓν καὶ μόνον ὄν, ἡ διαστολή ἑνός καὶ μόνου ὄντος μέχρι τοῦ Θεοῦ. Ἰδοῦ ὁ ἔρως.

Ἐρως, εἶναι ὁ ἀσπασμὸς τῶν ἀγγέλων πρὸς τὰ ἄστρα.

Πόσον περιλυτός εἶναι ἡ ψυχὴ ὅταν λυπῆται διὰ τοῦ ἔρωτος! Ὅποιον κενὸν ἢ ἀπουσία τοῦ ὄντος τὸ ὁποῖον μόνον πληροῖ τὰ σύμ-

παντα! ὦ! πόσον εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ ὄν τὸ ἐρώμενον καθίσταται Θεὸς τοῦ ἀνθρώπου! Πάντως θὰ ἐξήλευεν αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς, εἰάν, ὡς Πατὴρ τῶν ὄλων, δὲν ἐδημιούργει τὴν κτίσιν διὰ τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν ψυχὴν διὰ τὸν ἔρωτα.

Ἐν μειδιάμα ἀρκεῖ, ἔν μειδιάμα μακρόθεν, ὑπὸ σκιαδίων ἐκ λευκοῦ κρεπίου μὲ ἄνθη ἰόχροα ἐστολισμένου, ἵνα ἡ ψυχὴ εἰσέλθῃ εἰς τῶν ὄνείρων τὰ μέλαθρα.

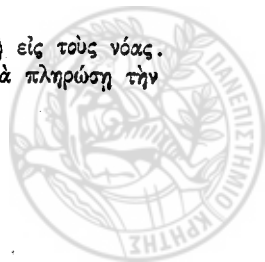
Ὁ Θεὸς εἶναι ὑπὸ τὰ πάντα, καὶ τὰ πάντα κρύπτουσι τὸν Θεόν. Τὰ πράγματα εἶναι μελανὰ· τὰ κτίσματα δὲν ἔχουσι διαφάνειαν. Ἀγάπησε ἔν ὄν τὸ κατέστησες διαφανές.

Στοχασμοὶ τινες εἶναι αὐτόχρομα προσευχαί. Ὑπάρχουν στιγμαὶ καθ' ἃς, οἰανδήποτε θέσιν ἂν τηρῇ τὸ σῶμα, ἡ ψυχὴ διατελεῖ γογγυκλινής.

Ἰδοὺ δύο ἐρασταὶ ἀποκεχωρισμένοι· ἔστω διασκεδάζουσι τὴν λύπην τοῦ χωρισμοῦ διὰ μυρίων πραγμάτων, χιμαιρικῶν, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶν κατὰ τι. Τοὺς ἐμποδίζουν τοῦ νὰ βλέπωνται· δὲν ἐμποροῦν ἀνταποκριθῶσι δι' ἐπιστολῶν· ἀλλ' ἐπινοοῦσι μυρίους τρόπους μυστικῆς ἀνταποκρίσεως. Πέμπουσι πρὸς ἀλλήλους τὰ κελαδήματα τῶν πτηνῶν, τὴν εὐωδίαν τῶν ἀνθέων, τὰ μειδιάματα τῶν παιδίων, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, τὰς πνοὰς τοῦ ἄερος, τὰς ἀκτῖνας τῶν ἀστρῶν, ὅλην τὴν κτίσιν. Καὶ πῶς ὄχι; Ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐγένοντο πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ ἔρωτος. Ὁ ἔρωτος εἶναι πρᾶγμα τόσον ἰσχυρὸν, ὥστε ὅλην τὴν φύσιν ἔχει ἀγγελιαφόρον του.

ὦ Ἐὰρ! εἶσαι ἐπιστολῆ, τὴν ὁποίαν γράφω πρὸς τὴν ἡγαπημένην μου.

Εἰς τὰς καρδίας ἀνήκει μᾶλλον τὸ μέλλον ἢ εἰς τοὺς νόας. Τὸ ἔρᾶν, εἶναι τὸ μόνον δυνάμενον νὰ καθέξῃ καὶ νὰ πληρώσῃ τὴν αἰωνιότητα. Τὸ ἄπειρον ἔχει χρεῖαν τοῦ ἀνεξαντλήτου.

Ὁ ἔρωσ μετέχει τῆς ψυχῆς. Εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως. Εἶναι θεῖος σπινθὴρ ὡς αὐτὴ, ἀφθαρτος ὡς αὐτὴ, ἀδιαίρετος, ἀτελεύτητος ὡς αὐτὴ. Εἶναι ἐστία πυρὸς ἐν ἡμῖν, ἀθανάτου, αἰδίου, ὃ οὐδὲν δύναται νὰ περιορίσῃ, καὶ οὐδὲν νὰ σβέσῃ. Καίει, τὸ αἰσθάνεσαι μέχρι τοῦ μωλοῦ τῶν ὀστέων· καὶ ἀκτινοβολεῖ, τὸ βλέπεις μέχρι τοῦ βάθους τοῦ οὐρανοῦ.

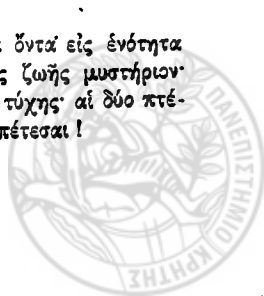
ὦ ἔρωσ! λατρεῖται! τρυφή πνευμάτων δύο, ἀμοιβαίως ἐννοουμένων, καρδιῶν δύο συναλλασσομένων, βλεμμάτων δύο συναναστρεφομένων! Θὰ ἔλθετε καὶ εἰς ἐμὲ, αἱ ἀγαλλιᾶσαις ἐκεῖναι· δὲν θὰ ἔλθετε καὶ εἰς ἐμέ; Περίπατοι μεταξὺ δύο, εἰς τοὺς ἐρημικοὺς τόπους! ἡμέραι φαεῖναι, ἀνάπλευσι εὐλογιῶν καὶ θυμηδίας. Ἐνίοτε μὲ φαίνεται ὡς ν' ἀποσπῶνται ἀπὸ τῆς ζωῆς τῶν ἀγγέλων ὄραι, καὶ καταβαίνουσαι ἐδῶ χαμαί, διέρχονται τὴν μοῖραν τῶν θνητῶν.

Εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀγαπώντων ἀλλήλους, οὐδὲν ἄλλο δύναται ὁ Θεὸς νὰ προσθήσῃ, εἰμὴ ἀπέραντον διάρκειαν· ἀλλ' ὁ ἔρωσ εἶναι τὸ πλήρωμα τοῦ ἀνθρώπου· ὁ Θεὸς, τὸ πλήρωμα τοῦ οὐρανοῦ.

Βλέπεις ἐν ἄστρον· τὸ βλέπεις διὰ δύο αἰτίας· διότι φεγγαβολεῖ, καὶ διότι εἶναι ἀκατανόητον. Ἄλλὰ πλησίον σου ἔχεις ἄλλην μαρμαρυγὴν, γλυκυτέραν ταύτην, ἄλλο μυστήριον, μεγαλύτερον — τὴν γυναῖκα.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, οἰοιδήποτε καὶ ἂν ὦμεν, ἔχομεν ἕκαστος τὰ ὄντα ἐξ ὧν ἀναπνέομεν. Ἄν μᾶς λείψωσιν αὐτὰ, μᾶς λείπει ὁ ἀήρ· πνιγέμεθα. Καὶ τότε θάνατος. Θάνατος ἐξ ἐλλείψεως ἔρωτος, εἶναι φρικτόν. Ἀσφυξία τῆς ψυχῆς!

Ὅταν ὁ ἔρωσ ἀναλύσῃ καὶ ἀναμίξῃ δύο τινὰ ὄντα εἰς ἐνότητα ἀγγελικὴν καὶ ἰεράν, τὰ ὄντα ταῦτα εὗρον τὸ τῆς ζωῆς μυστήριον· τότε αὐτὰ εἶναι τὰ δύο τέρματα μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς τύχης· αἱ δύο πτέρυγες ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ νόος. Ἐρᾶς, ταῦτόν τοῦ πέτεσαι!

Καθ' ἣν ἡμέραν γυνή τις ἔμπροσθέν σου διερχομένη σέ φανῆ ὡς ἀναδίδουσα αἴγλην ἐνώ βαδίζει, τετέλεσται, τὴν ἀγαπᾷς. Καὶ τότε πλέον ἐν μόνον σέ μένει νὰ πράξῃς· νὰ προσηλώσῃς τὸν νοῦν εἰς αὐτὴν τόσον, ὥστε ν' ἀναγκασθῇ καὶ αὐτὴ νὰ στρέψῃ πρὸς σέ τὸν νοῦν.

Ἔστι ἀρχίζει ὁ ἔρωσ, οὐδεὶς δύναται νὰ τελειώσῃ, εἰμὴ ὁ Θεός.

Ἄσχετος ἔρωσ ἐπικραίνεται ἢ καθυδύεται ἐξ ἐλαχίστων πραγμάτων ἐξ ἐνός χειροκτίου παρὰ πεισόντος, ἐξ ἐνός μανθηλίου ἀνευρεθέντος· δι' ἄσχετος ἔρωσ ἔχει χρειαὴν αἰδιότητος ἀντὶ τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῶν ἐλπίδων του. Σύγκριται ἐκ τοῦ ἀπειρώσ μικροῦ.

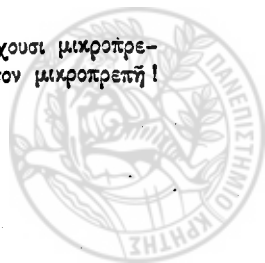
Εἶσαι πέτρα; γίνε μαγνήτης· εἶσαι φυτόν; γίνε αἰσθητικὴ ἀκακία· ἄνθρωπος εἶσαι; γίνε ἔρωσ.

Οὐδὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν ἔρωτα. Ἔχει τις τὴν εὐπροσύνην, θέλει τὸν παράδεισον· ἔχει τὸν παράδεισον, θέλει τὸν οὐρανόν. Ἔσσι οἱ ἐρώωντες ἀλλήλους, ἅπαντα τὰυτα ἐγκαινιται εἰς τὸν ἔρωτα. Ἀσχοληθῆτε νὰ τὰ εὑρετε ἐντὸς αὐτοῦ. Ὁ ἔρωσ ἔχει μελέτην, ὡς ὁ οὐρανός· καὶ ἔχει πλέον τι ἢ ὁ οὐρανός· — τρυφήν.

— Τοιαύτῃ τις νέα, ἔρχεται ἀκόμη εἰς τὸν κῆπον τοῦ Λουζεμβούργου; — Ὁχι, κύριε. — Ἔρχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ λειτουργεῖται; — Ὁχι πλέον. — Κατοικεῖ πάντοτε εἰς ἐκεῖνην τὴν οἰκίαν; — Μετοίκησε. — Καὶ ποῦ τώρα κατοικεῖ; — Δὲν εἶπε.

Θινασίμον τὸ ν' ἀγνοῇ τις ἢ ψυχὴ του ποῦ κατοικεῖ!

Ἄσχετος ἔρωσ ἔχει παιδαριωδίας· τὰ ἄλλα πάθη ἔχουσι μικροπρεπείας. Αἴσχος εἰς τὰ πάθη ἅτινα καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον μικροπρεπῆ! Τιμὴ πρὸς τὸ καθιστὸν αὐτὸν παιδίον!

Παράδοξον! Ἦκούσθη τοῦτο ποτέ; Διάκειμαι ἐντὸς νυκτός. *Ὀν τι, ἀπελθὼν, παρέλαβε τὸν οὐρανὸν μου.

*Ω! νὰ ἐκοιτώμεθα ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ μηνήματος, ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου, ἔχοντες ὁ εἷς τοῦ ἄλλου τὴν χεῖρα ἐντὸς τῆς χειρὸς, καὶ ἐνίοτε, ἐντὸς τοῦ σκότους, νὰ ἐψαύομεν ἀκροθιγῶς τὸν δάκτυλον ὁ εἷς τοῦ ἄλλου! τόσονθ' ἤρκει εἰς ἐμὲ ὡς πρᾶξεισος.

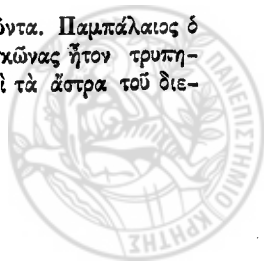
Πάσχεις διότι ἐράς; ἔρα πλείοτερον. Τὸ ἐκ τοῦ ἔρωτος ἀποθνήσκειν, ταῦτ' ἐξ ἔρωτος ζῆν.

*Ω ἀγαλλιᾶσαις τῶν μικρῶν πτηνῶν! Ἐχουσι τὸ κελᾶδημα, διότι ἔχουσι τὴν φωλεάν.

*Ὁ ἔρωσ εἶναι οὐράνιος ἀναπνοὴ ἐκ τῆς αὔρας τοῦ παραδείσου.

*Ἐμβριθεῖς καρδίαι, νόες σοφοί, λάβετε τὴν ζωὴν ὡς ὁ Θεὸς τὴν ἔπλασε· εἶναι μακρὰ δοκιμασία, ἀκατάληπτος προπαρασκευὴ διὰ τὴν ἀγνωστον μοῖραν. Ἡ μοῖρα αὕτη, τὴν ἀληθῆ ἐννοῶ, ἀρχίζει εἰς τὸν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς πρώτης βαθμίδος τοῦ τάφου. Τότε ἐμφανίζεται τι εἰς αὐτὸν, καὶ τότε ἰμόλις ὁ ἄνθρωπος διακρίνει τὸ ὀριστικόν. Ὅριστικὸν λέγω. Οἱ ζῶντες βλέπουσι τὸ ἀόριστον· μόνον εἰς τοὺς νεκροὺς καθίσταται ὄρατὸν τὸ ὀριστικόν. Ἐντοσούτω δὲ, ἀγαπάτε καὶ πάσχετε· ἐλπίζετε καὶ μελετᾶτε. Οὐαὶ εἰς τὸν ἐρασθέντα μόνον σωματίων, σχημάτων, ἐπιφανειῶν! Ὁ θάνατος θ' ἀξελείψῃ τὰ πάντα εἰς αὐτόν. Προσπαθῆτε νὰ ἐράσθε ψυχῶν, διότι ταύτας θ' ἀπανεύρετε.

*Ἀπήντησα καθ' ὁδὸν νέον πενέστατον, ἐρώντα. Παμπάλαιος ὁ πῖλός του, τετριμμένον τὸ ἐνδυμά του εἰς τοὺς ἀγκῶνας ἦτον τρυπημένον· τὰ νερά τοῦ διεπέρων τὰ ὑποδήματα, — καὶ τὰ ἄστρα τοῦ διεπέρων τὴν ψυχὴν.

Πόσον μέγα τὸ ἀγαπᾶσθαι! Τί ἔτι μείζον; τὸ ἀγαπᾶν! Ἐκ τοῦ πολλοῦ πάθους, ἡ καρδία καθίσταται ἡρωϊκῆ. Μόνον ἐκ παντός ὄ,τι καθαρὸν συντίθεται, καὶ μόνον ἐπὶ παντός ὄ,τι ὑψηλὸν καὶ μέγα ἐρείδεται. Καθὼς εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναφυῇ ἀκαλήφη ἐπὶ χιόνος, ὁμοίως ἀδύνατον νὰ βλαστήσῃ εἰς αὐτὴν ἀνάξιος στοχασμός.

Ἐὰν οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἐρῶν εἰς τὸν κόσμον, ὁ ἥλιος θὰ ἐσβύνητο.

Ε'.

Ἡ Τιτίκα μετὰ τὴν ἐπιστολήν.

Ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης, ὁ νοῦς ὄλος τῆς Τιτίκας ἐβυθίσθη εἰς μελέτην· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἀνήγειρε τοὺς ὀφθαλμούς της ἀπὸ τοῦ τελευταίου στίχου τοῦ τετραδίου, ὁ περικαλλῆς ἀξιωματικὸς, (ἦτον δὲ ἡ ὥρα του) διέβη θριαμβευτικῶς ἔμπροσθεν τῆς κιγκλίδος. Ἡ Τιτίκα τὸν εὔρεν ἀπεχθέστατον.

Πάλιν ἔπесον τὰ ὄμματά της ἐπὶ τοῦ τετραδίου, τοῦ ὁποίου τὴν ἐφαίνετο ὠραιότατος ὁ γραφικὸς χαρακτήρ. Ὅλον τὸ τετραδίον ἦτον γεγραμμένον διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χειρὸς, ἀλλὰ μὲ διαφόρους μελάνας, ἀλλοῦ μὲν βαθυτάτας, ἀλλοῦ δὲ ὑπολεύκους, ὥστε διεκρίνετο ὅτι ἐγράφη εἰς τὸ διάστημα πολλῶν ἡμερῶν, ἀτάκτως, ἀσκόπως, τυχαίως, ὡς στεναγμὸς πρὸς στεναγμὸν. Ἡ Τιτίκα ποτὲ δὲν εἶχεν ἀναγνώσει τι παρόμοιον. Ἐκαστος τῶν μυστηριωδῶν στίχων ἐκείνων ἀνέλαμπεν εἰς τὰ ὄμματά της καὶ ἐπλήρου τὴν καρδίαν της παραδόξου φωτός. Ἡ ἀνατροφή τὴν ὁποίαν ἔλαβε, τὴν ἀνέφερε πάντοτε περὶ ψυχῆς, οὐδέποτε περὶ ἔρωτος, σχεδὸν ὡς νὰ ἐδίδετο εἰς αὐτὴν ἡ ἰδέα τοῦ δαυλοῦ καὶ ὄχι ποσῶς τῆς φλογός. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἀνεκάλυψεν εἰς αὐτὴν διὰ μιᾶς ὄλον τὸν ἔρωτα, τὸ πάθος, τὴν ζωὴν, τὴν αἰωνιότητα, τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀρχὴν, τὸ τέλος του. Ὑπῆρχεν ὡς χεὶρ ἥτις ἠνοίχθη καὶ ἐβρῦψεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της αἰφνιδίως δραγμὸν ἀκτίων. Τί ἦτον τοῦτο τὸ χειρόγραφον; ἐπιστολή. Ἐπιστολή ἀνεπίγραφος, ἀνώνυμος, ἀχρονολόγητος, ἀνυπόγραφος, κατεπείγουσα καὶ ἀφιλοκερδῆς, αἰνιγμα ἐξ ἀληθειῶν συγχείμενον· αἰνιγμα γεγραμμένον ὑπ' ἀνθρώπου ἔχοντος τὸν πόδα ἐντὸς τοῦ τάφου καὶ τὸν δάκτυλον ἐντὸς τοῦ οὐρανοῦ. Ὅσοι στίχοι, τόσοι σταλαγμοὶ ψυχῆς, ὡς οὕτως εἰπεῖν.

Γ.

7

Τώρα, τίς ἔγραψε τὰς σελίδας ταύτας; ἐκ τίνος προήρχοντο; Ἡ Τιτίκα δὲν ἐδίστασε περὶ τούτου οὐδὲ στιγμήν. Εἶς μόνος. Ἐκεῖνος!

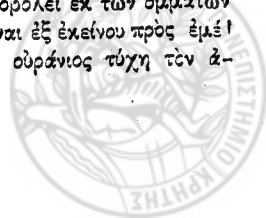
Ἔγινεν ἀμέσως ἡμέρα ἐν τῇ διανοίᾳ της. Ἀνεφαίνοντο τὰ πάντα. Ἡσθάνετο ἀρρήτῳ χαρὰν, καὶ παλμούς βαθεῖς, ἐνδομύχους. Τὴν ἔγραφεν ἐκεῖνος! αὐτὸς οὗτος! αὐτὸς τοῦ ὁποίου ἡ χεὶρ εἰσῆχθη διὰ τῆς κιγκλίδος ταύτης! Ἐνῶ αὐτὴ τὸν ἐλησμόνει, αὐτὸς τὴν ἀνεκάλυπτε! Ἄλλὰ τὸν ἐλησμόνησεν ἄρᾳ γε πρὸς στιγμήν; Ὅχι ποτέ! Πάντοτε τὸν ἠγάπα, πάντοτε τὸν ἐλάτρευεν. Εἶχε σκεπασθῆ τὸ πῦρ ἐπὶ τινὰ καιρὸν, ἀλλ' ὑπετρέφετο, μάλιστα δὲ ἔσκαψε βαθύτερον τοὺς μυχοὺς τῆς καρδίας, καὶ τώρα ἐξερρήγγυτο πάλιν καὶ τὴν κατεκυρίευσεν. Τὸ τετράδιον τοῦτο ὑπῆρχεν ὡς φέψαλος πεσὼν εἰς τὴν ψυχὴν της ἐκ τῆς ἄλλης ἐκείνης ψυχῆς. Ἡσθάνετο τὴν πυρκαϊᾶν ἀνανευομένην. Πᾶσα λέξις τοῦ χειρογράφου εἰσεδυσεν εἰς τὰ ἐνδόμυχά της — Ὡ ναί! ἔλεγε καθ' ἑαυτήν· ἐπαναβλέπω αὐτὰ δλα. Εἶναι ὅσα εἶχα ἤδη ἀναγνώσει καὶ ἐντὸς τῶν ὀμμάτων του.

Τρίτον ἤδη εἶχεν ἀναγνώσει τὸ τετράδιον. ὅτε ὁ ὑπασιπότης Θεόδουλος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κιγκλίδα, κροτῶν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τοὺς περνιστήρας τῶν υποδημάτων του. Ἡ Τιτίκα ἠναγκάσθη νὰ ἐγείρη τὸ βλέμμα της. Τὸν εἶδεν ἄνοστον, ἀνάλατον, μωρὸν, ἀχρησταν, ἄχαριν, δυσάρεστον, αὐθάδη καὶ ἀσχημότητα. Ὁ ἀξιοματικὸς ἐμειδίασε πρὸς αὐτήν. Αὐτὴ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον ἠγανακτημένη. Ἄν ἦτον τρόπος, θὰ ἔρριπτότε τι κατὰ τῆς κεφαλῆς του.

Ἐφυγε λοιπὸν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐκλειδώθη εἰς τὸν κοιτῶνά της διὰ ν' ἀναγνώσῃ ἐκ νέου τὸ χειρόγραφον, διὰ νὰ τὸ ἀποστηθίσῃ καὶ νὰ σκεφθῆ. Ἀφοῦ δὲ καλῶς τὸ ἀνέγνωσε, τὸ ἠσπάσθη καὶ τὸ ἔκρυψεν εἰς τὸ στήθος της.

Τετέλεσται, ἡ Τιτίκα ἐπανεπέσεν εἰς τὸν βαθὺν ἀγγελικὸν ἔρωτα. Ἡ ἄβυσσος τῆς Ἐδέμ ἠνοιχθῆ ἐκ νέου ἐνώπιον αὐτῆς. Ὁλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἦτον ὡς καταπεπληγμένη. Μόλις ἐπρόσσεχεν εἰς ἄλλο τι. Ὁχρία ἐκ διαλειμμάτων καὶ ἐρρίγει. Ἐνίοτε τὴν ἐφαίνετο ὅτι ἦτον ὄνειρον· διὰ νὰ βεβαιωθῆ ὅτι δὲν ἦτον ὄνειρον, ἀλλὰ πρᾶγμα, ἔψαυεν ὑπὸ τὴν ἐσθῆτά της τὸ προσφιλὲς ἔγγραφον, τὸ ἔθλιβεν ἐπὶ τῆς καρδίας, ἠσθάνετο τὰς γωνίας του ἐπὶ τῆς σαρκὸς της, καὶ ἂν ὁ Ἀγγιάνης τὴν ἐβλέπε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, θὰ ἐπτοσίτο διὰ τὴν ἔκτακτον καὶ ἕως τότε ἄγνωστον χαρὰν ἣτις ἠκτινοβόλοι ἐκ τῶν ὀμμάτων της. — Ὡ, βέβαια! ἔλεγεν, εἶναι ἐξ ἐκείνου. Εἶναι ἐξ ἐκείνου πρὸς ἐμέ!

Καὶ ἐπίστευσεν ὅτι ἀγγέλων ἐπέμβασις, οὐράνιος τύχη τῶν ἀπέδοσεν εἰς αὐτήν.

Ἡ μεταμορφώσεις τοῦ ἔρωτος! ἡ οὐράνιος τύχη καὶ ἡ ἐπέμβασις τῶν ἀγγέλων αὐτῆ, ἦτον τὸ σφαιρίδιον ἐκεῖνο τὸ ἐκ ζύμης ψωμίου, τὸ ῥιφθὲν παρ' ἑνὸς κλέπτου πρὸς ἄλλον κλέπτην, ἄνω τῶν στεγῶν τῆς φυλακῆς Φόρκης, ἀπὸ αὐλῆς εἰς αὐλήν.

ΙΣ΄.

Οἱ γέροντες ἐπλάσθησαν ἵνα ἀπέρχωνται ἐν ὥρᾳ δεούσης.

Τὸ ἐσπέρας, ἐξῆλθε τῆς οἰκίας ὁ Ἀγιάννης, ἡ δὲ Τιτίκα ἐστολίσθη. Διώρθωσε τὴν κόμην της καθὼς ἐνόμιζεν ὅτι ἔπρεπεν εἰς αὐτὴν καλῆτερον, καὶ ἐφόρεσε μίαν ἐσθῆτα ἣτις ἦτον ἀνοικτοτέρα περὶ τὸν τράχηλον, κατὰ παραδρομὴν τοῦ ψαλιδίου τῆς ραπτρίας, ἢ ἐκ προνοίας αὐτῆς. Ταῦτα δὲ πάντα χωρὶς νὰ γνωρίζῃ οὐδ' αὐτὴ τὴν αἰτίαν. Ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθῃ; ὄχι. Ἐπερίμενέ τινα ἐπίσκεψιν; ὄχι.

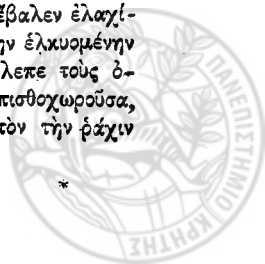
Κατέβη εἰς τὸν κῆπον περὶ λύχνων ἀφάς. Ἡ Παναγιώτα ἐνησολεῖτο εἰς τὸ μαγειρεῖόν της, κείμενον πρὸς τὴν ὀπισθίαν αὐλήν. Ἦρχισε νὰ περιπατῇ ὑπὸ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων, ἐκτοπίζουσα αὐτοὺς ἐκ διαλειμμάτων διὰ τῆς χειρὸς, ἐπειδὴ τινὲς αὐτῶν ἦσαν χαμηλοτάτοι. Οὕτω δὲ προέβη μέχρι τοῦ ἐδωλίου. Ἡ πέτρα εἶχε μείνει ἐπ' αὐτοῦ. Ἐκάθησε, καὶ ἔθεσε τὴν ἀπαλὴν καὶ λευκὴν της χεῖρα ἐπὶ ταύτης τῆς πέτρας, ὡς θέλουσα νὰ θωπεύσῃ καὶ νὰ εὐχαριστήσῃ αὐτὴν.

Ἐκεῖ, αἰσθάνεται τὴν ἀνεξήγητον ἐκείνην ἐντύπωσιν, ἣν αἰσθανόμεθα ὅτε ἀνθρωπὸς τις ἴσταται ὀπισθεν ἡμῶν, ἀν καὶ δὲν τὸν εἶδομεν. Στρέφει τὴν κεφαλὴν της, καὶ ἀνορθοῦται.

Ἦτον ἐκεῖνος.

Ἦτον ἀσκεπής. Ἐφαίνεται ὠχρὸς καὶ ἰσχνότερος. Μόλις διεκρίνετο τὸ μέλαν τοῦ ἐνδυμα. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐσκεπάζοντο ὑπὸ τοῦ πέπλου τῆς σκιάς. Ὑπὸ τὸν γλυκὴν χαρακτήρα του εἶχε τι ἴδιον τοῦ θανάτου καὶ τῆς νυκτός. Δὲν ἦτον φάντασμα ἀκόμη, καὶ ἤδη δὲν ἦτον οὐδὲ ἀνθρωπος. Ὁ πῖλός του εὗρίσκετο ἐρρήμμενος εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων τινῶν βημάτων, ἐντὸς τῶν θάμνων.

Ἡ Τιτίκα παρ' ὀλίγον ἔχανε τὰς αἰσθήσεις. Δὲν ἔβαλεν ἐλαχίστην φωνήν. Ὄπισθοχώρει ἡσυχῶς, ἐπειδὴ ἡσθάνετο ἑαυτὴν ἐλκυομένην πρὸς ἐκεῖνον. Αὐτὸς ἔμενε ἀκίνητος. Ἡ Τιτίκα δὲν ἔβλεπε τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ὅμως ἡσθάνετο τὸ βλέμμα των. Ὄπισθοχωροῦσα, ἀπήντησε τὸν κορμὸν ἑνὸς δένδρου, καὶ ἐστήριξεν εἰς αὐτὸν τὴν ῥάχιν της. Ἄνευ τοῦ δένδρου τούτου θὰ ἔπιπτε.

Τότε δὲ ἤκουσε τὴν φωνὴν του, τὴν φωνὴν ἣν δὲν εἶχεν ἀκούσει ποτὲ, μόλις διακρινομένη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ψιθυρισμοῦ τῶν φύλλων, καὶ λέγουσαν· — Ζητῶ συγγνώμην, ἐμβήκα. Δὲν ἐμποροῦσα νὰ ζῶ καθὼς ἤμουν, καὶ ἤλθα. Ἄνεγνώσατε τὰ φύλλα, τὰ ὁποῖα ἔβαλα ἐπάνω εἰς ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ κάθισμα; Μ' ἐνθυμείσθε τελείως; Μὴν ἔχετε κἀνένα φόβον ἀπ' ἐμέ. Ἐπέρασε τόσος καιρὸς! Ἐνθυμείσθε τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἤτενίσατε εἰς ἐμέ; Εἰς τὸ Λουξεμβούργον. Καὶ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν διέβητε ἀπ' ἐμπρός μου; ἦτον ἡ 16 ἰουνίου καὶ ἡ 2 ἰουλίου. Πλησιάζει ἔτος. Ἐκτοτε παρήλθε καιρὸς πολὺς, χωρὶς νὰ σᾶς ἰδῶ πλέον. Ἠρώτησα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἔμαθα ὅτι πλέον δὲν σᾶς ἔβλεπαν. Ἐκατοικοῦσατε εἰς τὴν ὁδὸν Δυτικὴν, εἰς μίαν νέαν οἰκίαν, τρίτον πάτωμα. Βλέπετε ὅτι γνωρίζω. Διότι ἐγὼ σᾶς ἠκολούθουν. Τί ἄλλο νὰ καίω; Ἐπειτα, σᾶς ἔχασα. Μίαν φορὰν μ' ἐφάνη ὅτι σᾶς εἶδα νὰ διαβαίνετε ἀπὸ τὸ Ὁδεῖον ἐκαθήμενη ὑπὸ τὰς στήλας τῆς στοᾶς καὶ ἀνεγίνωσκα μίαν ἐφημερίδα. Ἐτρεξά. Ἄλλὰ τίποτε. Ἦτον μία ἄλλη· με ἠπάτησε τὸ καπελλινόν της· ἦτον ὡσάν τὸ ἰδικόν σας. Τὴν νύκτα, ἔρχομαι ἐδῶ. Μὴ φοβείσθε, κἀνεὶς δὲν με βλέπει. Ἐρχομαι καὶ βλέπω ἐκ τοῦ πλησίον τὰ παράθυρά σας. Περιπατῶ πολὺ σιγᾶ, διὰ νὰ μὴν ἀκούσατε, ἐπειδὴ ἴσως θὰ ἐφοβείσθε. Προχθὲς τὸ ἑσπέρας ἤμουν ὀπισθὲν σᾶς· ἐστράφητε νὰ ἰδῆτε, καὶ ἀμέσως ἔφυγα. Μίαν φορὰν, σᾶς ἤκουσα νὰ τραγωδῆτε. Ἦμουν εὐτυχῆς. Σᾶς βλέπτει τίποτε ἂν σᾶς ἀκούω ἔξω ἀπὸ τὸ κλειστὸν παράθυρον νὰ τραγωδῆτε; Δὲν με φαίνεται νὰ σᾶς πειράζῃ αὐτὸ τελείως. Εἶσθε. πῶς νὰ εἰπῶ! ὁ ἄγγελός μου· ἀφίετε νὰ ἔρχωμαι ὀλίγον. Νομίζω ὅτι ἐγὼ ἐντὸς ὀλίγου θ' ἀποθάνω. Ἄν ἤξεύρετε! ἐγὼ, σᾶς λατρεύω! Συγχωρεῖτέ με· σᾶς ὀμιλῶ, οὐδ' ἐξεύρω τί σᾶς λέγω· σᾶς δυσαρεστῶ ἴσως . . . τῶντι σᾶς! δυσαρεστῶ;

— Ἄ! μητέρα μου! εἶπεν ἡ Τιτίκα, καὶ ἐκάμφθη ὡς μὴ δυναμένη πλέον νὰ στηριχθῆ εἰς τοὺς πόδας της.

Ἐτρεξε, τὴν ἐπῆρε, διότι ἔπιπτε· τὴν ἐπῆρεν εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ τὴν ἐσφιγξε, χωρὶς νὰ αισθάνεται τί ἔπραττε. Τὴν ὑπεστήριξε καὶ τοι κλονούμενος καὶ αὐτός. Εἶχεν ὡς πλήρη καπνοῦ τὴν κεφαλὴν του· ἔβλεπεν ὡς ἀστραπάς· οἱ στοχασμοὶ του διελύοντο εἰς ἀτμόν τὸν ἐφαίνετο ὅτι ἔπραττε θρησκευτικὸν ἔργον, καὶ συγχρόνως ἱεροσυλίαν. Πόθον ἄλλως τε δὲν εἶχε τὸν ἐλάχιστον ἐπὶ τῆς ἐρασιμίας γυναικὸς ταύτης, ἥς ἠσθάνετο τὸ σχῆμα ἐπὶ τοῦ στήθους του. Ἦτον ἀπολωλώς ἐκ τοῦ ἔρωτος.

Ἐλαβεν ἡ κόρη τὴν χεῖρά του καὶ ἔθεσεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς καρδίας της. Αὐτὸς ἠσθάνθη τὸ χαρτίον ὑπὸ τὴν ἐσθῆτα, καὶ εἶπε ψελλίζων,

— Μὲ ἀγαπᾶς λοιπόν;

Αὐτὴ ἀπεκρίθη, ἀλλὰ τόσον ἡσύχως, ὥστε ἡ φωνὴ τῆς ἦτον μᾶλλον πνοή, καὶ μόλις ἠκούετο. — Σώπα! τὸ γνωρίζεις.

Καὶ ἔκρυψε τὸ ἐρυθρίασαν πρόσωπόν της εἰς τὸν κόλπον τοῦ νεανίου, ἐναβρυνθέντος καὶ ἐνθουσιασθέντος.

Ὁ Μάριος ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου, καὶ αὐτὴ πλησίον του. Δὲν εἶχον πλέον λόγους. Ἦρχισαν ἤδη τὰ ἄστρα ν' ἀκτινοβολῶσι. Πῶς ἔγινε καὶ τὰ χεῖλη των συναπηντήθησαν; Πῶς γίνεται καὶ τὸ πτηνὸν κελαδεῖ, καὶ ἡ χιών ἀναλύεται, καὶ τὸ ῥόδον ἀνοίγεται, καὶ ὁ μάιος ἡ-βαῖ, καὶ ἡ ἡὼς λευκάζει; ὅπισθεν τῶν μελανῶν δένδρων ἐπὶ τῆς φρισ-σούσης τῶν λόφων χαίτης;

Ἐν φίλημα, καὶ ἰδοὺ τὸ δλον. Ἐσκήρτησαν δὲ ἀμφοτέροι, καὶ εἶδον ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἐντὸς τῆς σκιάς μὲ ἐλλαμπῆ ὄμματα. Οὐδ' ὅτι ἡ νύξ ἦτον κρυερά ἡσθάνοντο, οὐδ' ὅτι ἡ πέτρα ἦτον ψυχρά, οὐδ' ὅτι τὸ χόρτον ἦτον κάθυγρον, ἀλλ' ἐβλέποντο καὶ εἶχον τὴν καρδίαν πλήρη στοχασμῶν. Αἱ χεῖρές των εὐρέθησαν συνημμέναι ἐν ἀγνοίᾳ των.

Δὲν τὸν ἠρώτα ἡ κόρη, καὶ οὐδὲ ἦλθε τοῦτο εἰς τὸν νοῦν της, πόθεν εἰσῆλθε καὶ πῶς εἰσεχώρησεν εἰς τὸν κῆπον. Τὴν ἐφαίνετο τό-σον ἀπλοῦν ὅτι ὁ νέος οὔτος εὐρίσκετο ἐκεῖ πλησίον της!

Ἐνίστε τὸ γόνυ τοῦ Μαρίου ἤγγιζε τὸ γόνυ τῆς Τιτίκας, καὶ ἔφριττον ἀμφοτέροι. Ἐκ διαλειμμάτων, ἡ Τιτίκα ὑπετραύλιζε λέξιν τινά. Ἔτρεμεν εἰς τὰ χεῖλη της ἡ ψυχὴ της, ὡς ἐπὶ ἀνθοῦς δρόσου ψεκάς.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὠμίλησαν. Ἡ νύξ ἦτον γαλήνιος καὶ ἔνα-στρος ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς των. Τὰ δύο ταῦτα ὄντα, τὰ ὡς πνεύ-ματα ἀγνά, εἶπον τὰ πάντα τὰ θνειρά των, τὰς παραφοράς, τὰς ἐκ-στάσεις, τὰς χιμαίρας, τὰς ἀθυμίας των, πῶς ἐλατρεύοντο μακρόθεν, πῶς ἐπεπόθουν τὴν παρουσίαν των, πῶς ἀπηλπίζοντο ὅταν πλέον δὲν ἔβλεπον ἀλλήλους. Αἱ δύο αὗται καρδίαι διεχύθησαν ἡ μία ἐντὸς τῆς ἄλλης, ὥστε ἐντὸς μιᾶς ὥρας, ἡ ψυχὴ τῆς νέας εὐρίσκετο ἐντὸς τοῦ νέου, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ νέου ἐντὸς τῆς νέας.

Ἄφου δὲ εἶπον τὰ πάντα, αὐτὴ ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν της εἰς τὸν ὤμόν του, καὶ τὸν ἠρώτησε·

- Πῶς ὀνομάζεσαι;
- Μάριος. Καὶ σύ;
- Τιτίκα ὀνομάζομαι.

ΕΚΤΟΙ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΓΑΒΡΙΑΣ.

Α'.

Ἄνεμον τῶν ἀνέμων.

Ἀπὸ τοῦ 1823, ἐνῶ τὸ καπηλεῖον τοῦ Μομφερμειλίου ἐξεπίπτε καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐβυθίζετο εἰς τὰ χρέη, τὸ ζεῦγος τῶν Θεναρδιέρων ἔσχεν ἄλλα δύο τέκνα, ἀρρένα ἀμφοτέρα. Ἦσαν λοιπὸν πέντε ὄλα ὁμοῦ· δύο μὲν θυγατέρες, τρεῖς δὲ υἱοί. Πολλά.

Ἡ Θεναρδιέρου ἀπηλλάγη τῶν δύο τελευταίων, ἀηλίκων ἔτι καὶ μικροτάτων, μὲ χαρὰν ἀλλόκοτον εἰς μητέρα· διότι εἰς τὴν γυναῖκα ταύτην μόνον ἐν τμήμα φύσεως ἐνουπήρχεν. Ἦτον μήτηρ, ἀλλ' ὄχι ἐπέκεινα τῶν θυγατέρων της. Τὸ κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μίσος της ἤρχιζεν ἐκ τῶν ἀρρένων της. Πρὸς τοὺς υἱούς της ἡ κακία της ἦτον ἀπόρημος· ἡ καρδιά της δύσβατος πρὸς αὐτούς. Εἶδομεν ἤδη στί ἀπεστρέφετο τὸν πρέσβυτον. Ἐβδελύττετο λοιπὸν τοὺς ἄλλους δύο. Διατί; Διότι οὕτω. Ἡ τρομερωτέρα τῶν αἰτιῶν, καὶ ἡ ὄλως ἀνεπίδεκτος φιλονεικίας τῶν ἀποκρίσεων. Διότι οὕτω. — Τί τὰ θέλω μίαι τσοῦρμα παιδιὰ! ἔλεγεν αὐτὴ ἡ μήτηρ.

Ἄς ἐξηγήσωμεν πῶς κατώρθωσαν οἱ Θεναρδιέροι νὰ ἐκποιήσωσι τὰ δύο τελευταῖα τῶν τέκνα, μάλιστα δὲ καὶ μὲ κέρδος.

Ἡ φαυλόβιος ἐκείνη Γεωργοῦλα, περὶ ἧς ἔγινε λόγος καὶ ἀνωτέρω, ἦτον αὐτὴ ἥτις εἶχε κατορθώσει νὰ τὴν δίδῃ ὁ γέρον Γιλνορμάνδος ἐν σιτηρέσιον διὰ τὰ δύο τέκνα, τὰ ὁποῖα ἔρριπεν εἰς τὴν ράχιν του. Γενομένης κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν δεινῆς ἐπιδημίας ἐν Παρι-

οίσις ἐπὶ τῶν βρεφῶν, ἡ Γεωργοῦλα ἔχασεν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὰ δύο τῆς ἀρρένα, τὸ μὲν τὸ πρῶτῳ, τὸ δὲ τὸ ἑσπέρας. Μεγάλῃ συμφορᾷ δι' αὐτὴν ἔχανε μὲ αὐτὰ ὀγδοήκοντα φράγχα κατὰ μῆνα, πληρωνόμενα ἀκριβέστατα, ἐν ὀνόματι τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου. Τί ἐπενόησε τότε ἡ Γεωργοῦλα; Νὰ εὔρη δύο ἄλλα βρέφη. Ἡ Θεναρδιέρου εἶχε δύο τῆς αὐτῆς ἡλικίας, τοῦ αὐτοῦ φύλου. Ἐξαιρετος ἀντικατάστασις διὰ τὴν μίαν, ἐξαιρετος ἀπαλλαγὴ διὰ τὴν ἄλλην. Τὰ μικρὰ τῶν Θεναρδιέρων κατέστησαν μικρὰ τῆς Γεωργοῦλας. Ἡ Γεωργοῦλα τὰ ἐπῆρε καὶ μετοίκησεν εἰς ἄλλην ὁδόν.

Ἡ ἐξουσία δὲν ὑπωπτεύθη τίποτε. Μόνον ἡ Θεναρδιέρου ἀπήνησε διὰ τὴν προμήθειαν ταύτην δέκα φράγχα κατὰ μῆνα, τὰ ὅποια ἡ Γεωργοῦλα ὑπεσχέθη, μάλιστα δὲ καὶ ἐπλήρωσε. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ γέρον Γιλνορμάνδος ἐξηκολούθησε νὰ πληρῶνῃ. Τοὺς ἔξ μῆνας μίαν φορὰν ἤρχετο καὶ ἐπεσκεπτετο τὰ βρέφη. Δὲν διέκρινε λοιπὸν τὴν μεταβολὴν. — Κύριε ἐλέησον, αὐθέντη, πῶς σὲ ὁμοιάζουν! τὸν ἔλεγεν ἡ Γεωργοῦλα.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὁ Θεναρδιέρος μετωνομάσθη Ἴονδρέτης. Αἱ δύο του θυγατέρες καὶ ὁ Γαβριάς μόλις ἔλαβον καιρὸν νὰ γνωρίσωσιν ὅτι εἶχον δύο μικροὺς ἀδελφούς. Εἰς ἓνα τινὰ βαθμὸν δυστυχίας, οἱ στενωτέροι συγγενεῖς φαίνονται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου ὡς σκιαί, μόλις διακρινόμεναι ἐν τῷ θυθῷ τοῦ βίου, καὶ εὐκόλως γινόμεναι ἀόρατοι.

Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἡ Θεναρδιέρου παρέδωσε τὰ δύο τῆς βρέφη εἰς τὴν Γεωργοῦλαν, μὲ ῥητὴν ὑπόσχεσιν ὅτι παρητεῖτο αὐτῶν διὰ παντός, εἶχε δεῖξει ὅτι δῆθεν ἐδίσταζε ν' ἀποφασίσῃ τοῦτο. Εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν ἄνδρα τῆς — Πῶς γίνεται! αὐτὸ εἶναι: μίᾳ ἐγκατάλειψις τέλος πάντων. Ὁ δὲ Θεναρδιέρος ἀπήνησεν μὲ ὄλον του τὸ φλέγμα. — Τὸ αὐτὸ καὶ χειρότερον ἔκαμε καὶ ὁ φιλόσοφος Ρουσσώ!

Ἀπὸ τοῦ δισταγμοῦ, ἡ μήτηρ μετέβη εἰς τὸν φόβον. — Ἄλλ' ἂν τὸ μάθη ἡ ἀστυνομία, εἶναι συγχωρημένον αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Ὁ Θεναρδιέρος ἀπεκρίθη, — Ὅλα εἶναι συγχωρημένα. Καὶ ἔπειτα, παιδιὰ πτωχά, ποῖος θέλεις νὰ γυρίσῃ νὰ τὰ ἰδῇ ἀπὸ σιμά! Ποῖος θέλεις νὰ καθῆσῃ νὰ ἐξετάσῃ ἀπὸ ποῦ κρατεῖ ἡ σκούφια τους!

Ἡ Γεωργοῦλα ἡγάπα τὰ στολιδία ἤθελε νὰ ἦναι ἐνδεδυμένη τοῦ συρμοῦ. Συνεκατοίκει μὲ μίαν ἄλλην περιφνημον κλέπτριαν μίαν ἀγγλίδα ἐγκαλλιξισμένην γυναῖκα τετραπερασμένην, ἔχουσαν χώραν εἰς πλουσιωτάτας οἰκογενείας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀξιοσύστατον.

Τὰ δύο μικρὰ ἄτινα περιῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Γεωργοῦλας δὲν ἔζων κακῶς. Τὰ ὀγδοήκοντα φράγχα ἐσύστηνον αὐτὰ εἰς τὴν προσοχὴν τῆς ἔκρεπε νὰ τὰ περιποιῆται, ἐπειδὴ ἦσαν ὁ πόρος τῆς. Εὐ-

ρον, τὰ ταλαιπώρα, εἰς τὴν θετὴν μητέρα των ὅτι δὲν εἶχον εἰς τὴν γνησίαν· καλὰ φορέματα, καλὴν τροφήν.

Ἐξῆσαν οὕτως ἐπὶ τινὰ ἔτη. Ὁ Θεναρδιέρος ἐπροσδόκα ἐξ αὐτῶν μεγάλας ὠφελείας εἰς τὸ μέλλον. Μίαν ἡμέραν εἶπεν εἰς τὴν Γεωργοῦλαν, παραδίδουσας εἰς αὐτὸν τὰ δέκα φράγκα, τὸ μηνιαῖον, — εἶναι χρεία νὰ τοὺς δώσῃ « ὁ πατέρας τους » καὶ ἀνατροφήν.

Αἴφνης, τὰ δύο ταῦτα ἄθλια πλάσματα ἐβρίβησαν εἰς τὸ μέσον τῆς ζωῆς ἀποτόμως, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ τὴν ἀργίσωσιν. Ὀλίγον καιρὸν ἀφοῦ ἡ Γεωργοῦλα εἶχε διαβιβάσει εἰς τὴν Ἐπονίην τὸ περὶ τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου γραμματίον, μίαν ἡμέραν παρουσιάζεται ἡ ἀστυνομία εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Γεωργοῦλας, τὴν συλλαμβάνει ἐπὶ ὑποψίαις συνοχοῆς μὲ τοὺς κακούργους οἵτινες εὐρέθησαν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Ἰονδρέτου, καὶ μετὰ τῆς Γεωργοῦλας ἀπάγει καὶ τὴν καλὴν σου τὴν ἀγγλίδα, τὴν δεσποινίδα Μίς. Τὰ δύο μικρὰ ἐπαιζον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς ὀπισθίαν τινὰ αὐλὴν καὶ δὲν εἶδον τὴν ἀπαγωγὴν ταύτην. Ὅταν ἠθέλησαν ἔπειτα νὰ ἔμβωσιν εἰς τὴν οἰκίαν, τὴν εὗρον κενὴν καὶ κλειδωμένην. Σκυτοτόμος τις, καθήμενος ἀπέναντι, τὰ ἐκάλυψε καὶ τοῖς ἔδωκεν ἓν τμήμα χαρτίου, τὸ ὁποῖον ἡ μήτηρ των εἶχεν ἀφίσει δι' αὐτά. Ἐπὶ τοῦ χαρτίου ὑπῆρχε γεγραμμένον τὸ ὄνομα καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ Κ. Γιλνορμάνδος ἔστειλε συνήθως τὸ μηνιαῖον. — Νὰ, πάρτε αὐτὸ, τοῖς εἶπεν ὁ γείτων. Δὲν εἶναι πλέον ἐδῶ τὸ σπίτι σας. Παγαίνετε εἰς αὐτὸν τὸν κύριον. Κατοικεῖ σιμα. Εἰς τὸν πρῶτον δρόμον, ἀριστερά. Ἐρωτᾶτε μὲ αὐτὸ τὸ χαρτί εἰς τὸ χέρι, καὶ σᾶς δείχνουν.

Τὰ παιδιὰ ἀνεχώρησαν πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἐκείνην τὸ πρεσβύτερον ὠδήγει τὸ νεώτερον μὲ τὸ χαρτίον ἀναχείρας ἦτον δὲ ψῦχος, καὶ οἱ μικροὶ τοῦ δάκτυλοι, ὡς παγωμένοι, μόλις τὸ ἔσφιγγον. Ἐνῶ ἐστρέφετο διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἄλλην ὁδόν, ἐφύσητε δυνατὸς ἄνεμος, καὶ τοῦ ἀφήρησε τὸ χαρτίον. Ἐγίνετο δὲ ἤδη καὶ νύξ, ὥστε τὸ παιδίον δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ τὸ εὔρῃ.

Ἐτυχον οὕτω τὰ δύο μικρὰ περιφερόμενα τυχαίως εἰς τὰς ὁδοὺς.

Β'.

Ἐνθα ὁ μικρὸς Γαβριᾶς ἐπωφελεῖται τὰ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος.

Εἰς Παρισίους, πολλάκις ἐν ὥρᾳ ἕαρος πνέουσιν ἄνεμοι ὀριμεῖς, παγετώδεις· νομίζει τις ὅτι ἡ θύρα τοῦ χειμῶνος εἶναι ἡμίκλειστος ἔτι,

καὶ ἐξ αὐτῆς ἔρχεται ἡθρ. Τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1832, ὅτε ἐνέσκηψεν εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ πρῶτον ἡ μεγάλη ἐπιδημία τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἡ χολέρα, οἱ παγετώδεις οὗτοι ἀνεμοὶ ὑπῆρξαν δριμύτεροι παρά ποτέ· πολ-
λαὶ δὲ συγχρόνως βρονταὶ καὶ ἀστραπαί.

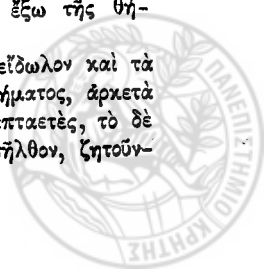
Ἐν ἐσπέρας, ὅτε ὁ καιρὸς ἦτον τόσον ἀχρεῖος, ὥστε ἐφαίνετο εἰς τοὺς κατοίκους τῶν Παρισίων ὅτι ἐπέστρεψεν ὁ ἰανουάριος, καὶ διὰ τοῦτο ἐπανέλαβον τοὺς χειμερινούς των μανδύας, ὁ μικρὸς Γαβριᾶς, ῥα-
κένδυτος κατὰ τὸ σῦνηθες καὶ τρέμων ὑπὸ τὰ ῥάχη αὐτοῦ εὐθύμως, ἴστατο ὡς ἐκστατικὸς ἐνώπιον ἐνὸς κουρείου, καὶ ἐβλεπε. Ἦτον δὲ στολισμένος μ' ἕν μάλλινον περιώμιον γυναικεῖον, τὸ ὁποῖον τίς οἶδε ποῦ εἶχεν εὔρει, καὶ τὸ ἐφόρει τυλιγμένον περὶ τὸν λαιμὸν μέχρι τῆς ῥινός του. Ὁ μικρὸς Γαβριᾶς ἐφαίνετο θαυμάζων τὰ μέγιστα εἰδῶλον τι κήρινον γυναικὸς, μὲ ἀνοικτὰ στήθη καὶ μὲ ἄνθη εἰς τὴν κεφαλῆν, εἰδῶλον περιστρεφόμενον διὰ μηχανῆς ἔνδοθεν τῶν ὑάλων τοῦ κουρείου, καὶ δεικνύον πρὸς τοὺς διαβάτας μεταξὺ δύο λυχνιῶν τὸ μείδιμα αὐ-
τοῦ· ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς ἦτον ὅτι ὁ Γαβριᾶς παρετήρει μήπως ἠδύνατο νὰ βάλῃ εἰς τὸ χέρι κἀνὲν σαπώνιον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπορευέτο ἀ-
μέσως νὰ μεταπωληθῆ πρὸς ἕν σολδῖον εἰς τινὰ τῶν κουρέων, τῶν ἔξω τῶν θυρῶν τῆς πόλεως. Πολλάκις κατῴρθωσεν νὰ πορισθῆ τοιουτοτρό-
πως τὸν ἐπιούσιον του ἄρτον. Συνειθίζε δὲ τότε νὰ λέγῃ, ὅτι « ἐμπαρ-
μπέριζε τοὺς μπαροπέρηδαις. »

Ἐνῶ ἐθεώρει τὸ εἰδῶλον καὶ ἐπωφθαλμιάζεν εἰς τὸ σαπώνιον, ἔ-
λεγε συγχρόνως μεταξὺ τῶν ὀδόντων του, — Τρίτη. — Ὅχι, δὲν ἦτον
τρίτη. — Τρίτη ἦτον; — Ἴσως νὰ ἦτον τρίτη. — Ναι, ἦτον τρίτη.

Ἄγνωστον τί ἐνόει μὲ τοῦτον τὸν μονόλογον. Ἐὰν ὁ μονόλο-
γος οὗτος εἶχε σχέσιν μὲ τὴν τελευταίαν φορὰν καθ' ἣν ὁ Γαβριᾶς
ἠῦρε καὶ ἔφαγε, παρῆλθον ἕκτοτε τρεῖς ἡμέραι, διότι ἡ σήμερον ἦτον
παρασκευή.

Ὁ κουρεὺς ἐν τούτοις ἐξῆριζεν ἐντὸς τοῦ καλῶς θερμοασμένου
ἐργαστηρίου του κύριόν τινα, ῥίπτων ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν λοξὰ βλέμ-
ματα πρὸς τὸν ἐχθρὸν, ἦτοι πρὸς τὸ παγωμένον καὶ αὐθαδες τοῦτο
χαμίνιον, τὸ ὁποῖον εἶχε μὲν τὰς δύο χεῖρας ἐντὸς τῶν θυλάκων τοῦ
πανταλονίου του, ἀλλὰ τὴν μάχαιραν τῆς πονηρίας του ἔξω τῆς θή-
κης τῆς.

Ἐνῶ ἐξέταζεν ὁ Γαβριᾶς τὸ γυναικεῖον ὠραῖον εἰδῶλον καὶ τὰ
σαπώνια τὰ ἀγγλικά, δύο μικρὰ παιδία, ἀνίσου ἀναστήματος, ἀρκετὰ
καθαρῶς ἐνδεδυμένα καὶ νεώτερα αὐτοῦ, τὸ μὲν ἔως ἑπταετῆς, τὸ δὲ
ἔως πενταετῆς, ἦνοιξαν τὴν θύραν τοῦ κουρείου καὶ εἰσῆλθον, ζητοῦν-

τα, τις οἶδε τί ἐλεημοσύνην ἴσως, μὲ φωνὴν ~~παινήν~~ και θρηνώδη, μάλλον ομοιάζουσαν μὲ οἰμωγὴν ἢ μὲ δέησιν. Ἐλάλουν και τὰ δύο συγχρόνως, και οἱ λόγοι των ἦσαν ἀκατάληπτοι, διότι διέκοπτον λυγμοὶ τὴν φωνὴν των, και ἔτρεμον ἐκ τοῦ ψύχους οἱ ὀδόντες τοῦ πρεσβυτέρου. Ὁ κουρεὺς ἐστράφη θυμωδῶς, και, χωρὶς νὰ παραιτήσῃ τὸ ξυράφιόν του, τὸ μὲν πρεσβύτερον ἀπώθησε διὰ τῆς ἀριστεράς, τὸ δὲ νεώτερον διὰ τοῦ γόνατος ἕως ἔξω, εἰς τὴν ὁδὸν, και ἔκλεισεν ἐκ νέου τὴν θύραν του λέγων, — Νὰ ἐμβαίνουν, νὰ κρυώνουν τοὺς ἀνθρώπους διὰ τίποτε!

Τὰ δύο παιδιὰ ἐπῆραν πάλιν τὸν δρόμον κλαίοντα. Ἐν τούτοις, ἐπῆλθε νέφος εἰς τὸν οὐρανὸν, και ἤρχισε νὰ βρέχῃ.

Τρέχει ὁ μικρὸς Γαβριᾶς κατόπι των, τὰ προσθάνει, και τὰ ἐρωτᾷ. — Μωρέ! τί εἶναι μωρέ; τί ἔχετε;

— Δὲν ξεύρομεν ποῦ νὰ πάμεν νὰ κοιμηθοῦμεν, ἀπεκρίθη τὸ πρεσβύτερον.

— Και αὐτὸ εἶναι ὅλο σας τὸ κακό! εἶπεν ὁ Γαβριᾶς. Εἶδες ἐκεῖ τὸ μέγα πρᾶγμα; Ἄμ' δὲν μὲ λέτε πῶς εἴσθε κοτόπουλα!

Και ἀναλαβὼν τόνον ὑπεροχῆς και φιλόφρονος προστασίας, — Μωρέλια! τοῖς εἶπεν, ἐλάτ' ἐδῶ μαζῆ μου, κ' ἔγνοια σας.

— Ἐρχόμεθα, κύριε, ἀπεκρίθη τὸ πρεσβύτερον.

Και τὰ δύο παιδιὰ ἠκολούθησαν τὸν Γαβριᾶν, ὡς νὰ ἠκολούθουν ἀρχιεπίσκοπον. Ἐπαυσαν τὸν κλαυθμόν των. Ὁ Γαβριᾶς κατηθύνηθη πρὸς τὴν Βασιλλίαν, ἀφοῦ ἔρριψε πρὸς τὰ ὀπίσω, πρὸς τὸ ἐργαστήριον τοῦ κουρέως, βλέμμα ἐμπλεον ὀργῆς. — Ἄνθρωπος χωρὶς σπλάγχνα. Σωστὸς οὐραγγοτάγῃς, εἶπεν ἐντὸς τῶν ὀδόντων του.

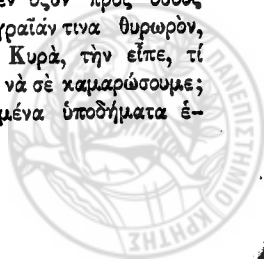
Γυνὴ τις κοινὴ, ἰδοῦσα καθ' ὁδὸν τὰ τρία παιδιὰ πορευόμενα κατὰ γραμμὴν, και ἐπι κεφαλῆς τὸν Γαβριᾶν, ἔβαλε γέλωτα. Ὁ γέλως οὗτος προσέβαλε τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς τριάδος.

— Καλημέρα, κυρὰ Σ τ ο γ κ α θ ἔ ν α! εἶπεν ὁ Γαβριᾶς.

Και πάλιν μετὰ μίαν στιγμὴν ἐνθυμηθεὶς τὸν κουρέα, ἐπρόσθεσεν, — Ἐκαμα λάθος και εἶπα ἄλλο ζῶ ἀντ' ἄλλου ὄφης, ἤθελα νὰ εἰπῶ, και εἶπα οὐραγγοτάγῃς.

Ἡ πρὸς τὸν κουρέα ἀδημονία τὸν κατέστησεν ὀξὺν πρὸς ὅσους ἀπῆντα. Ἰδὼν, ἐνῶ ἐπῆδα ρυάκιόν τι τῆς ὁδοῦ, γρατῖάν τινα θυρωρὸν, φέρουσαν ἀναχειράς τὸ μακρόν της σάρωθρον, — Κυρὰ, τὴν εἶπε, τί κρατεῖς τὸ ἄλογό σου εἰς τὸ χέρι; δὲν τὸ καβαλᾷς νὰ σὲ καμαρώσουμε;

Και συγχρόνως ἐπροπηλάκισε τὰ βερενικωμένα ὑποδήματα ἐνὸς διαβάτου.

— Παληγοαἰδοῦρι! ἔκραξεν ὁ διαβάτης πρὸς αὐτόν.

Ὁ Γαβριᾶς ὕψωσε τὴν μύτην ἄνω τοῦ περιωμίου του.

— Ὁ κύριος ἔχει τίποτε παράπονον;

— Ἐναντίον σου, κατεργάρη!

— Μὲ κακοφάινεται τὸ γραφεῖον εἶναι κλειστό, εἶπεν ὁ Γαβριᾶς. Δὲν δέχομαι πλέον παράποννα.

Ἐν τούτοις, ἐξακολουθῶν ν' ἀναβαίνει τὴν ὁδόν, παρετήρησε κόρην τινα ἕως δεκατετραετῆ, ἣτις ἐζήτηε παρὰ τῶν διαβατῶν ἐλεημοσύνην, ὄλη ῥιγῶσα, καὶ φοροῦσα μίαν ἐσθῆτα βραχυτάτην, ὥστε ἐφαίνοντο τὰ γόνατά της. Ἡ ἐσθῆς ἐβραχυθῆ, διότι δὲν εἶχε ν' ἀλλάξῃ αὐτὴν ἢ κόρην, οὐδ' ἀποῦ ἀνεπτύχθη τὸ σῶμά της. Πράττει ἢ ἀνάπτυξις τῆς ἡλικίας τοιαῦτα κάγνια ἢ ἐσθῆς σμικρύνεται καθ' ἣν ὥραν ἢ γυμνότης καθίσταται ἄσημος.

ὦ, τὴν καυμένη! εἶπεν ὁ Γαβριᾶς. Μηδὲ φουστάνι κἄν δὲν ἔχει. Μωρὲ, νὰ, κακομοῖρα! ἔπαρε αὐτὸ τοῦλάχιστον.

Καὶ ἐκτυλίξας τὸ μάλλινόν του περιώμιον, τὸ ἔρριψεν ἀπὶ τῆς πελιδνῆς ἐκ τοῦ ψύχους ὠμοπλάτης τῆς ἐπαίτιδος, ἣτις τὸ ἔλαβε σιγῶσα καὶ βλέπουσα μὲ ἀπορίαν τὸν μικρὸν τοῦτον εὐεργέτην· σιγῶσα δὲ, διότι εἰς ἓνα τινὰ βαθμὸν δυστυχίας, ὁ πτωχὸς, ἐντὸς τῆς καταπλήξεώς του, στενάζει διὰ τὸ κακόν, καὶ πλέον δὲν εὐχαριστεῖ διὰ τὸ καλόν.

Τούτου γενομένου, — Πρρρρ! μωρὲ παιδί, κρῦο! εἶπεν ὁ Γαβριᾶς συγκρουομένων τῶν ὁδόντων του.

Ἐπὶ τοῦ πρρρρ! τούτου, ἡ βροχὴ κατέστη ῥαγδαία. Οἱ τοιοῦτοι κακοὶ οὐρανοὶ γίνονται τιμωροὶ τῶν ἀγαθῶν πράξεων. — Μάνα μου! ἀμ' αὐτὸ πάλιν τί θὰ εἰπῇ; ἀνέκραξεν ὁ Γαβριᾶς. Ξαναπιάνει ἡ βροχὴ! Ἄ! αὐτὴ δὲν ἦτον ἡ συμφωνία μας.

Καὶ ἐπανελάβε τὸν δρόμον του. Τὰ δύο ἄλλα μικρὰ κατόπιν του πάντοτε.

Διέβαινον ἔμπροσθεν ἐνὸς ἀρτοποιεῖου, ὅτε στραφεῖς πρὸς αὐτὰ ὁ Γαβριᾶς, — Ἀἱ, μωρέλια! εἶπεν, ἐφάγαμεν τίποτε;

— Εἴμεθα, κύριε, ἀπὸ τὸ πρῶτ' νηστικοί, εἶπε τὸ μεγαλύτερον τῶν δύο παιδιῶν.

— Μὰ δὲν μὲ λέτε; σεῖς, πατέρα, μητέρα δὲν ἔχετε;

— Ἐχομεν τὸν παπᾶ καὶ τὴν μάμα, ἀλλὰ δὲν ξεύρομεν τοῦ εὐρίσκονταί.

— Καλῆτερον εἶναι κάποτε αὐτὸ, παρὰ νὰ τοὺς ἤξεύρετε, εἶπε ὁ Γαβριᾶς ὡς σκεπτικὸς φιλόσοφος.

— Εἶναι τώρα δύο ὥραις ὅπου περιπατοῦμεν εἰς τοὺς δρόμους:

ἐζητήσαμεν τίποτε πράγματα εἰς ὄλαις ταῖς γωνιαῖς, ὅμως τίποτε δὲν εὕρισκομεν τίποτε.

— Ναι, ξεύρω, ἀπεκρίθη ὁ Γαβριᾶς. Οἱ σκύλοι πᾶν καὶ τὰ τρώγουν ὄλα.

Ἐν τούτοις, ὁ Γαβριᾶς εἶχε σταθῆ, καὶ ἔψαυεν εἰς τοὺς κόλπους τῶν φορεμάτων του, κατὰ ζητῶν. Τέλος, ἀνήγειρε θριαμβευτικῶς τὴν κεφαλὴν. — Εὐρέθηκε! εἶπε. Τώρα ἡσυχάσετε. Ἔχω διὰ νὰ δειπνήσωμεν καὶ οἱ τρεῖς. Νὰ τὸ· τὸ καμαρόνετε;

Ἦτον ἔν σολδίον.

Χωρὶς δὲ νὰ δώσῃ εἰς τὰ δύο μικρὰ καιρὸν νὰ μείνωσιν εἰς ἔκστασιν, προσώθησεν ἀμφοτέρα πρὸ αὐτοῦ εἰς τὸ ἀρτοπωλεῖον, καὶ ἔβαλε τὸ σολδίον ἐπὶ τῆς τραπέζης κράξας, — Ψωμᾶ! ἐνὸς σολδιοῦ ψωμί!

Ἐὐτοὺς ἀρτοπώλης ἔλαβεν ἕν ψωμίον καὶ μαχαίριον.

— Τρία κομμάτια κάμε το, ψωμᾶ! εἶπεν ὁ Γαβριᾶς, καὶ ἐπρόσθεσεν ἀξιοπρεπῶς, — Εἴμεθα τρεῖς ἀνωματοί.

Ἰδὼν δὲ ὅτι ὁ ἀρτοπώλης, παρατηρήσας τοὺς τρεῖς ἀνωματοί, εἶχε λάβει ἕν ἐκ τῶν μελανῶν ψωμίων του, ἠκόντισε βλέμμα ἀγέρωχον πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτησε, — Τ' εἶναι αὐτό!

— Ψωμί· πολὺ καλὸ ψωμί, δευτέρας ποιότητος.

— Τέτοιο μαυρόψωμο! ἀνέκραξεν ὁ Γαβριᾶς. Ἄσπρο ψωμί ἐγὼ θέλω, ἄσπρο σὰν τὸν κρίνο. Ἐγὼ φιλεύω τὰ παιδιὰ.

Ἐὐτοὺς ἀρτοπώλης ἐμειδίασεν ἐκὼν ἀέκων κόπτων δὲ τὸ λευκὸν ψωμίον, πικρεθῆρει τὰ παιδιὰ μὲ συμπαθῆ τινα τρόπον, ὅστις ἐπέιραξε τὸν Γαβριᾶν.

— Τί μᾶς κυττάζεις ἀπ' ἐπάνω ὡς κάτω; τί τάχατε;

Ἐὐτοὺς ἀρτοπώλης ἐσιώπησε· κόψας δὲ τὸ ψωμίον, αὐτὸς μὲν ἔλαβε τὸ σολδίον καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς τὴν χρηματοδόχην του, ὁ δὲ Γαβριᾶς εἶπε πρὸς τοὺς δύο του συντρόφους, — Τρώτε, παιδιὰ!

Καὶ ἔδοσεν εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἕν τεμμάχιον. Ἐκράτησε τὸ μικρότερον δι' ἑαυτὸν.

— Δρόμο τώρα, εἶπεν ὁ Γαβριᾶς.

Καὶ πάλιν κατηνθῆθησαν πρὸς τὴν Βασιλλίαν. Ἐκ διαλειμμάτων, ὡσάκις διέβαινον ἔμπροσθεν ἐργαστηρίου τινὸς πεφωτισμένου, τὸ μικρότερον τῶν παιδίων ἴστατο καὶ ἔβλεπε τὴν ὥραν εἰς ἕν ὠρολόγιον μολύβδινον, τὸ ὁποῖον ἐκρέματο διὰ σπάγου ἀπὸ τοῦ λαμποῦ του.

— Τὴν δουλειά του αὐτός! ἔλεγεν ὁ Γαβριᾶς. Μετὰ τινα δὲ σκέψιν, ἐπρόσθετεν ἐντὸς τῶν ὀδόντων του, — Ἀκούς, γονεοί! Νὰ εἶχα ἐγὼ παιδιὰ!

Ἦσαν πλησίον τῆς φυλακῆς Φόρκης, δετε εἷς τῶν διαβατῶν ἀνεκράζε, — Μωρὲ Γαβριᾶ, μωρὲ σὺ εἶσαι;

— "Α! ὁ Παρνασσός! εἶπεν ὁ Γαβριᾶς.

Ἦ ὁ Παρνασσός ἐφόρει κυανᾶ ὀμματουᾶλια διὰ νὰ ἦναι δυσδιάγνωστος, ἀλλ' ὁ Γαβριᾶς τὸν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως.

— Τί βροῦχο εἶν' αὐτὸ ὁποῦ ἔπιασες κ' ἐφόρες; τί χρῶμα; κατάπλασμα ἀπὸ λιναρόσπορο νὰ τὸ εἰπῆς, τί νὰ τὸ εἰπῆς; Καὶ τί εἶδους ματουᾶλια; ἰατρὸς μοῦ γίνηκες; Καλὰ μεταμορφωμένος εἶσαι!

— Σιγὰ, μωρὲ! εἶπεν ὁ Παρνασσός μὴ φωνάζεις δυνατὰ!

Καὶ ἔσυρε τὸν Γαβριᾶν μακρὰν ἀπὸ τοῦ φωτὸς τῶν ἐργαστηρίων. Τὰ δύο δὲ μικρὰ ἠκολούθουν μηχανικῶς, διὰ χειρὸς κρατούμενα.

Συνήχθησαν ὅλοι ὑπὸ τὴν σκοτεινὴν καμάραν μιᾶς μεγάλης θύρας, ὅπου ἐπροφυλάττοντο ἀπὸ παντὸς βλέμματος, καὶ ἀπὸ τῆς βροχῆς.

Ἐκεῖ δὲ, — Ξεύρεις ποῦ παγαίνω; ἠρώτησεν ὁ Παρνασσός.

— Εἰς τὸ μοναστήρι τῆς Κλαψανήβας (1), εἶπεν ὁ Γαβριᾶς.

— Χαμένε! Πάγω νὰ εὔρω τὸν Ζαμπετάκη.

— "Α! ἀνεκράξεν ὁ Γαβριᾶς, τὸν Ζαμπετάκη; Καὶ δὲν τὸν ἔχουν αὐτὴν τὴν ὥρα εἰς τὴν παληότρυπα;

— Τῶκοψε λάσπη, ἀπεκρίθη ὁ Παρνασσός.

Καὶ τότε διηγήθη εἰς τὸν Γαβριᾶν διὰ βραχείων, ὅτι πρῶτὴ τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἡμέρας, ὁ Ζαμπετάκης, μεταφερόμενος εἰς ἄλλην φυλακὴν, τὴν τῆς Κογκιργηρίας, ἐδραπέτευσε, στραφεὶς ἀριστερόθεν, ἀντὶ νὰ στραφῆ δεξιόθεν ἐν τῷ διαδρόμῳ τῆς ἀνακρίσεως.

Ἦ ὁ Γαβριᾶς ἐθαύμασε τὴν ἐπιτηδειότητα. Ἦ ὁ Παρνασσός ἐπρόσθεσέ τινας λεπτομερείας περὶ τῆς δραπέτευσως τοῦ Ζαμπετάκη, εἰπὼν ἐπὶ τέλους, — "Ω! καὶ νὰ ἤξευρες κάποια ἄλλα!

Ἐνῶ ἤκουε ὁ Γαβριᾶς, ἔλαβε μηχανικῶς τὴν ῥάβδον τοῦ Παρνασσοῦ παίζων δὲ μετ' αὐτῆς, ἔσυρε τὸ ἀνω μέρος τῆς, καὶ ἰδοὺ ἐφάνη εἰς ὀβελός.

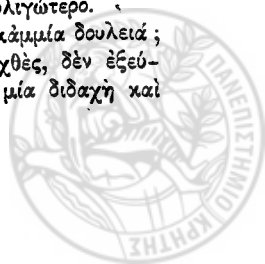
— "Α! ἀνεκράξεν ὁ Γαβριᾶς, τί εἶν' αὐτό; Τί! μὴν ἔχεις σκοπὸ νὰ τὰ βάλῃς μὲ τοὺς χτυπιάδαις;

— Διὰ καλὸ καὶ διὰ κακὸ, ἀπεκρίθη ὁ Παρνασσός, πάντοτε πρέπει νὰ κρατῆ κανεὶς ἐπάνω του κἀνὲν ἀγκυλὶ, τὸ ὀλιγώτερο.

— Πέ με, ἐπηρώτησεν ὁ Γαβριᾶς, εἶναι ἀπόψε κάμμια δουλειά;

— Κάτι ἤμπορεῖ νὰ τύχη . . . Ἀληθινά προχθὲς, δὲν ἐξεύρεις τί με συνέβηκε. Ἀπαντῶ ἕνα, καὶ μὲ φιλοδωρεῖ μία διδασχὴ καὶ

(1) Τῆς λαιμητόμου.

τὸ πουγγί του. Βάλλω τὸ πουγγί εἰς τὸν κόλπο μου, ὀπίσω ἀπὸ τὸ φόρεμά μου. Ψάχω μετὰ μία στιγμή εἰς τὸν κόλπο μου . . . δὲν εὐρίσκω τίποτε.

— Καὶ οὔτε τὴν διδασχῆ; ἠρώτησεν ὁ Γαβριᾶς γελῶν.

— Σὺ τώρα ποῦ παγαίνεις; ἀντηρώτησεν ὁ Παρνασσός.

Ὁ Γαβριᾶς ἔδειξε τοὺς δύο προστατευομένους του, καὶ εἶπε —
Πάγω νὰ βάλω αὐτὰ τὰ παιδιὰ νὰ κοιμηθοῦν.

— Ποῦ;

— Εἰς τὸ σπίτι μου.

— Καὶ ποῦ εἶναι τὸ σπίτι σου;

— Εἰς τὸ σπίτι μου.

— Καὶ ἔχεις λοιπὸν κατοικίαν;

— Ἐννοεῖται.

— Καὶ ποῦ εἶναι ἡ κατοικία σου;

— Μέσα εἰς τὸν ἐλέφαντα, εἶπεν ὁ Γαβριᾶς.

— Μέσα εἰς τὸν ἐλέφαντα!

— Μέσα εἰς τὸν ἐλέφαντα τί ἀπορεῖς τάχατε; Δὲν σὲ φαίνεται νὰ γίνεται;

Ἡ ἐρώτησις αὕτη τοῦ Γαβριᾶ ἔφερε τὸν Παρνασσὸν εἰς ὠριμωτέραν κρίσιν περὶ τοῦ καταλύματος τοῦ παιδίου.

— Γίνεται μωρ' εὐγέ σου! ἐμένα δὲν ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν ἰδικὸ μου τὸν νοῦ. Καὶ εἶσαι ἐκεῖ μέσα ἀναπαυμένος;

— Πολὺ ἀναπαυμένος. Ἐκεῖ μέσα δὲν ἔχει νὰ πάγη νὰ ἔρχεται ὁ ἀέρας, καθὼς ὑποκάτω ἀπὸ τὰ γεφύρια.

— Καὶ πῶς ἐμβαίνεις;

— Ἐμβαίνω.

— Ἐχει κάμμία τρύπα πουθενά;

— Ἐχει ὅμως μὴν τὸ εἰπῆς κάνονός' ἀνάμεσα εἰς τὰ δύο τὰ ἐκπροσθινὰ ποδάρια του. Ἡ ἀστυνομία δὲν τὸ παρετήρησε.

— Καὶ σκαλόνεις ἐπάνω; Ἐνόησα.

— Τὸ ἓνα χέρι ἐκεῖ, τὸ ἄλλο πλέον ἐπάνω, κρὶκ, κρὰκ, ἔγινε ἄλλος ἔπειτα κάνεις.

Μετὰ δέ τινα σιωπὴν, ὁ Γαβριᾶς ἐπρόσθεσε — Αὐτὰ τὰ μικρὰ ἔχω νὰ τ' ἀναιβάσω μὲ μία κλίμακα.

Ὁ Παρνασσός ἐγέλασε — Ποῦ διάβολο τὰ ἤυρες αὐτά;

Ὁ Γαβριᾶς ἀπεκρίθη μὲ ἀπλότητα — Ἐνας μ. π. α. ρ. μ. π. ἔρ. η. σ. με τὰ ἐφιλοδώρησε. Καληνύκτα λοιπὸν παγαίνω εἰς τὸν ἐλέφαντά μου. Ἄν κάμμία νύκτα μὲ χρειασθῆς, ἔλα ἐκεῖ νὰ μ' εὔρης. Θυρωρὸ δὲν ἔχει τὸ σπίτι μου. ἐρωτᾶς μόνον, ἂν ἦναι μέσα ὁ κύριος Γαβριᾶς.

— Καλά, εἶπεν ὁ Παρνασσός· καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησε κατευθυνόμενος πρὸς τὴν Γρέβην, ὁ δὲ Γαβριᾶς μὲ τὰ δύο του μικρὰ, διὰ χειρὸς κρατούμενα, ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον αὐτοῦ πρὸς τὴν Βασιλλίαν.

Πρὸ εἴκοσι ἐτῶν, ἐσώζετο εἰσέτι εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τῆς πλατείας τῆς Βασιλλίας ἐλέφας τις, κατεσκευασμένος ἐκ ξύλων καὶ πηλοῦ, ὕψος ἔχων ἕως τεσσαράκοντα ποδῶν, καὶ φέρων ἐπὶ τῶν νώτων πύργον ὁμοιον μὲ αἰκίδιον. Ὁ ἐλέφας οὗτος ἐκτίσθη ἐξ ἰδέας τοῦ Ναπολέοντος, πρὸς στολισμὸν τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς πλατείας. Πέριξ αὐτοῦ ὑπῆρχον κάγκελα.

Ὅλιγοὶ ξένοι ἐπεσκέπτοντο τὸ κτίριον τοῦτο, καὶ οὐδεὶς τῶν διαβατῶν παρετήρει πλέον αὐτὸ. ὅσημέραι ἐρεπιούμενον.

Σήμερον, ἀντ' αὐτοῦ ὑφούται εἰς τὴν πλατείαν ἐκείνην ἡ λεγομένη στήλη τοῦ Ἰουλίου.

Ἐλθὼν εἰς τὸν κολοσσὸν τοῦτον ὁ Γαβριᾶς μετὰ τῶν ἄλλων δύο παιδιῶν, ἔλαβέ τινα κλίμακα, κειμένην εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐλέφαντος ἐντὸς τῶν χόρτων, καὶ ἔστησεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῶν ποδῶν τοῦ κολοσσού. Ἡ κορυφή τῆς κλίμακος ἐφθανε μέχρι τρύπας τινὸς, φαινομένης εἰς τὴν καιλίαν τοῦ ἐλέφαντος.

Ὁ Γαβριᾶς ἔδειξε τὴν κλίμακα καὶ τὴν ὄπην εἰς τοὺς δύο μικροῦς του φίλους, εἰπὼν εἰς αὐτοὺς, — Ἀναβῆτε, καὶ χωσθήτε μέσα ἐκεῖ.

Τὰ δύο μικρὰ ἐφάνησαν φοβούμενα τὸ σκότος τῆς τρύπας.

— Μὴν ἔχετε κἀνένα φόβον! ἀνέκραξεν ὁ Γαβριᾶς. Κυττάξετε.

Καὶ ἐναγκαλισθεὶς τὸν ἕνα τῶν ποδῶν τοῦ ἐλέφαντος, ἀνέβη ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ εἰς τὴν ὄπην, ἀναρρώχόμενος· δὲν κατεδέχθη κἀν νὰ μεταχειρισθῇ τὴν κλίμακα. Εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ κολοσσού ὡς ἐρπετὸν εἰσδύον εἰς τὸ σχίσμα τοίχου, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν παρουσίασε τὴν κεφαλὴν του εἰς τὰ χεῖλη τῆς σκοτεινῆς ὄπης.

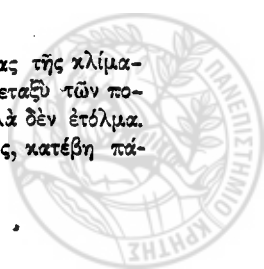
— Ἀναβῆτε τώρα καὶ σεῖς, εἶπε· θὰ ἰδῆτε τι καλὰ εἶν' ἐδῶ μέσα.

Τὸ πρεσβύτερον τῶν παιδιῶν ἀνέβη τὴν κλίμακα, ἂν καὶ μὲ διαταγμὸν ὁ Γαβριᾶς τὸ ἐνεθάρρυνε διὰ τῶν λόγων του, καὶ ὅταν ἐπλησίασεν εἰς τὴν ὄπην, τὸ ἔλαβεν ἐκ τῆς μιᾶς τῶν χειρῶν, καὶ τὸ ἐβοήθησε νὰ εἰσέλθῃ.

— Τώρα, τῷ εἶπε, κάθησε.

Ἐξῶ ἔβρεγε. Τὸ νεώτερον ἔμεινε παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίμακος· ἀφοῦ ἀνέβη ὁ ἀδελφός του, αὐτὸ δὲ ἔτυχε μόνον μεταξὺ τῶν ποδῶν τοῦ μεγάλου ἐκείνου ζώου, ἠθέλησε νὰ κλαύσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα.

Ὁ Γαβριᾶς, ἐναγκαλισθεὶς τὸν πόδα τοῦ ἐλέφαντος, κατέβη πάλιν.

λιν ὡς σαυρῖδιον, ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸ πενταετὲς γήπιον, καὶ ἔθεσεν αὐτὸ εἰς τὸ μέσον τῆς κλίμακος. — Ἀνάβαινε τώρα, τὸ εἶπε.

Καὶ αὐτὸς δὲ ἀνέβαινε κατόπιν του.

— Ἐγὼ θὰ σοῦ τὸν σηκώσω ἀπὸ κάτω, εἶπε πρὸς τὸν πρεσβύτερον ἀδελφόν, καὶ σὺ ἀπ' ἐπάνω σύρε τον.

Μετὰ μίαν στιγμήν, τὸ μικρὸν ἀνέβη, προσωθούμενον ἀφ' ἐνός, ἀνελκόμενον ἀφ' ἑτέρου, καὶ εἰσέδυσε καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ὀπήν. Τότε ὁ Γαβριᾶς ἀπέβριψε διὰ τοῦ ποδός του ὡς ἄχρηστον πλέον τὴν κλίμακα, πεσοῦσαν εἰς τὰ χόρτα, καὶ ἐχειροκρότησεν ἀνακράζας, — Τώρα εἴμεθα καλά! Ζήτω τὸ Σύνταγμα! εἰσθε εἰς τὸ σπίτι μου.

Τῶνόντι δὲ ὁ Γαβριᾶς εὐρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἦ ἀπροσδόκητος ὠφέλεια τοῦ ἀνωφελούς! Ὁ μέγας ἐκεῖνος κολοσσός, τὸν ὁποῖον αἱ Παρισίανοι ἴσταντο καὶ ἔβλεπον ὡς διόλου ἀχρηστον πράγμα, ἐχρησίμευε προφυλάττων κατὰ τοῦ ψύχους, κατὰ τῆς χιόνος καὶ τῆς βροχῆς, μικρόν τι παιδίον ἄνευ πατρός καὶ μητρός, ἐν ἀσθενὲς πλάσμα, ἄσιτον, γυμνόν, ἄστεγον. Περιέθαλπεν ἐν πλάσμα ἀθῶον, ἀποβαλλόμενον ἀπὸ τῆς κοινωνίας. Ἐχρησίμευεν ἐλαττόνων τὸ δημόσιον ἀμάρτημα. Ἐπῆρχεν ἄσυλον ἠνεωγμένον πρὸς ὄν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκλείετο πᾶσα θύρα. Ἴδου εἰς τι ἐχρησίμευεν ὁ ἐλέφας τῆς Βασιλλίας, ἡ παράδοξος ἐκεῖνη ἰδέα τοῦ Ναπολέοντος. Οἱ ἄνθρωποι περιεφρόνησαν τὴν ἰδέαν ταύτην, ὁ Θεὸς τὴν ἐχρησιμοποίησε.

Ἡ ὀπή διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆλθεν ὁ Γαβριᾶς, ἐξῶθεν ἐφαίνετο μόλις, κρυπτομένη ὑπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ ἐλέφαντος, καὶ ἦτον δὲ τόσον στενὴ, ὥστε μόνον γαλαῖ καὶ μικροὶ πίθηκες ἠδύναντο νὰ τὴν διέλθωσι.

— Πρῶτον ἀπ' ὄλα, εἶπεν ὁ Γαβριᾶς, ἄς εἰπούμεν εἰς τὸν θυρωρό μας, ὅτι δὲν εἴμεθα μέσα.

Καὶ προχωρήσας πρὸς τὸ ἐνδότερον, ἀσφαλῶς ὁμοῦ, ὡς ἄνθρωπος διαγιγνώσκων καὶ ἐν τῷ σκότει τὰ κατατόπια τῆς ἰδίας του οἰκίας, ἔλαβε σανιδίον τι καὶ ἔκλεισε τὴν ὀπήν.

Ἐπέστρεψε πάλιν ὁ Γαβριᾶς εἰς τὸ σκότος, καὶ τὰ παιδιά ἤκουσαν τότε τὸν θροῦν φωσφορικοῦ πυρείου. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν δὲν ἦσαν τὰ πυρεῖα ταῦτα τέλεια ὡς σήμερον, ἀλλ' ἤδη ὑπῆρχον ἐν χρήσει. Ἐφωτίσθη ὀλίγον ἐξ αὐτοῦ τὸ ἄντρον. Ὁ Γαβριᾶς εἶχεν ἀντὶ κηρίου θρυαλλίδα τινα ἐμβεβαμμένην εἰς βητήνην ταύτην προσήναψε, καὶ ἀπέκτησεν οὕτω φῶς διαρκές, φῶς ὁμοῦ τὸ ὁποῖον μᾶλλον ἐκάπνιζεν ἢ ἐφώτιζε. Ὅπως δὴποτε, κατέστησεν ὄρατὰ τὰ ἐντὸς τοῦ ἐλέφαν-

τος, και βλέποντες περὶ αὐτοὺς οἱ δύο μικροὶ ξένοι ἠσθάνοντο παραπλήσιόν τι τοῦ Ἰωανᾶ ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους. Διεκρίνοντο αἱ δοκοὶ καὶ αἱ σανίδες, αἰτνες ὑπεβάσταζον τὸν πηλόν. Τινὲς τῶν δοκῶν καὶ σανίδων τούτων ἦσαν ἐτοιμόρροποι· ἄλλαι εἶχον πέσει ἐκ τῆς ῥάχους τοῦ κολοσσοῦ εἰς τὴν κοιλίαν του, τῆς ὁποίας ἐνέπλησαν μετὰ τοῦ χρώματος τὴν κοιλότητα, ὥστε ἠδύνατο ὁ Γαβριᾶς νὰ περιπατῆ ἐντὸς τοῦ ἐλέφαντος του ὡς εἰς τόπον ἐπίπεδον.

Τὸ νεώτερον τῶν δύο παιδίων συνεστάλη πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν χαμηλῇ τῇ φωνῇ, — Τί σκοτεινά!

Ὁ Γαβριᾶς δὲν ἠνέχθη τὸν λόγον τούτον μάλλον ὅμως διὰ ν' ἀποβάλλωσι τὰ παιδιά τὸν φόβον των, ἢ διὰ νὰ ἐλέγξῃ αὐτὰ, — Τί κάθεσθε καὶ λέτε; τοῖς εἶπεν ἄσχημα σὰς φαίνεται; Τὸ παλάτι τοῦ Κεραμικοῦ μού ἠθέλετε; Ἐδῶ εἴμεθα πολὺ ὠραῖα! Στοχάσου· ἔξω ἂν ἐμένετε, ἐκεῖ θὰ ἦτον σκοτεινά. Ἐπειτα βρέχει· ἐδῶ μέσα βροχῇ, τίποτε. Ἐξω εἶναι κρύο· ἐδῶ μέσα δὲν ἐμβαίνει ἀέρας ἀπὸ πουθενά. Ἐξω, ἕνας σωρὸς ἀνθρώπων· ἐδῶ μέσα δὲν εἶναι κανεὶς. Ἐξω, δὲν ἔχει οὔτε φεγγάρι· ἐδῶ μέσα, κῦτταξε τὸ κερί μου! . . . Στάσου τώρα νὰ ἰδῆς καὶ τὸ κρεββάτι μου. Ἐλάτε μαζῇ μου.

Πρὸς τὸ βάθος τοῦ ἐλέφαντος, ὅπου ὁ τόπος ἐστένευεν, ἔκειτο τῶντι ἡ κλίνη τοῦ Γαβριᾶ, κλίνη τελεία, δηλαδὴ μὲ στρώμα καὶ μὲ ἐπάπλωμα. Τὸ στρώμα ἦτον ψάθα, τὸ ἐπάπλωμα ἐκ μαλλίνου ὑφάσματος φαιῶ, σχεδὸν καινουργές. Τὴν κλίνην ταύτην ἐπροφύλαττε κινητὸν τι δίκτυον ἐκ συρμάτων σιδηρῶν, ἐν εἶδει παραπετάσματος.

— Ξαπλωθῆτε, εἶπεν ὁ Γαβριᾶς φέρων ἀναχειράς τὸ κηρίον του, καὶ ἀναστράς τὸ δίκτυον. Ξαπλωθῆτε, ἐπειδὴ τώρα θὰ σβύσω τὸν πολυέλαιο.

Ὁ πρεσβύτερος τῶν δύο ξένων του, παρατηρῶν τὸ δικτυωτὸν ἐκεῖνο παραπέτασμα, ἠρώτησε τὸν Γαβριᾶν, αὐτὸ τί ἦτον;

— Αὐτό; εἶπεν ὁ Γαβριᾶς σοβαρῶς· αὐτὸ εἶναι διὰ τοὺς ποντικούς. Πλαγιάστετε! Νὰ, ὅλα αὐτὰ ὅπου βλέπετε, τὰ ἡῦρα καὶ τὰ ἔφερα μόνος μου, σιγὰ, σιγὰ. Ταῖς ψάθαις ταῖς ἔχουν εἰς τὸν Βοτανικὸ Κήπον διὰ τὰ θηρία. Σκαλόνοις ἀπὸ ἕνα παράθυρο χαμηλὸ, κ' ἐκεῖ εὐρίσκεις ὅσαις θέλης.

Καὶ ταῦτα λέγων ἐσκέπαζε διὰ μιάς ἄκρας τοῦ ἐπαπλώματος τὸ νεώτερον παιδίον, τὸ ὁποῖον, αἰσθανθὲν τὸ θάλλος, εἶπε — Τί ζεστά ὅπου εἶναι! τί καλά!

Ὁ Γαβριᾶς ἔρριψε βλέμμα ἀγαλλιᾶσως ἐπὶ τοῦ ἐπαπλώματος. — Νά· καὶ αὐτὰ, εἶπε, τὰ μάλλινα σκεπάσματα, τὰ ἔχουν εἰς τὸν Βο-

τανικό Κῆπο, διὰ τοὺς πιθήκους. Τὰ εἶχαν διὰ τὰ ζῶα τοὺς τὰ ἐπῆρα. Οὔτε τοὺς ἐκακοφάνηκε, τῶν ζῶων, ἐφοῦ τοὺς εἶπα πῶς ἦταν διὰ τὸν ἐλέφαντα.

Μετὰ δέ τινα μικρὰν σιγὴν, — Πηδᾶς, ἐπρόσθεσεν, ἐπάνω ἀπὸ τοῦχο, καὶ γράφεις εἰς τὰ παληοπάπουτσά σου τὴν ἀστυνομία καὶ τὴν κυβέρνησι.

— Δὲν φοβᾶσαι τοὺς χωροφύλακας, νὰ μὴ σέ ἰδοῦν; ἠρώτησε τὸ πρεσβύτερον τῶν παιδίων.

— Χωροφύλακες δὲν λέν κτυπιάδες, λέν ἀπεκρίθη ὁ Γαβριᾶς.

Τὸ νεώτερον παιδίον εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, ἀλλ' ἐσιώπα. Ἐπειδὴ δὲ εὐρίσκετο εἰς τὴν ἄκραν τῆς ψάθας, ἐνῶ τὸ πρεσβύτερον ἦτον εἰς τὸ μέσον, ὁ Γαβριᾶς τὸ περιέπτυξε διὰ τοῦ ἐπαπλώματος, ὡς θὰ ἐπράττε μήτηρ, καὶ διὰ νὰ τοῦ σχηματίσῃ προσκεφάλαιον, ἔχωσε παλαιά τινα ράκη ὑπὸ τὴν ψάθαν, πρὸς τὴν κεφαλὴν του. Ἐπειτα δὲ, ἀποταθεὶς πρὸς τὸ πρεσβύτερον, — Αἱ; τῷ εἶπε· δὲν εἶν' ἐδῶ καλά;

— ὦ, ναί· τί καλά! ἀπεκρίθη τὸ πρεσβύτερον παιδίον, βλέπον τὸν Γαβριᾶν μὲ ἦθος ἀγγέλου διασωθέντος.

Τὰ δύο ἄθλια παιδιά, ἂν καὶ κάθυγρα, ἤρχισαν ἤδη νὰ ζεσταίνωνται.

— Ἀμὴ προτῆτερα διατί ἐκλαίετε; εἶπεν ὁ Γαβριᾶς.

Καὶ δεῖξας τὸ νεώτερον πρὸς τὸν ἀδελφόν του, — Ἐκεῖνον, ἄφες τον εἶναι ἀκόμη μικρός· σὺ ὁμῶς, μεγάλος πλέον, καὶ νὰ κλαῖς! ἄπρεπο πράγμα· φαίνεται κἀνεὶς δὲν ἐξεύρω πῶς.

— Εὐρεθήκαμεν μέσα εἰς τὴν μέση τοῦ δρόμου. Ποῦ νὰ πᾶμε δὲν ἤξεύραμεν. Κατοικία δὲν εἴχαμεν.

— Κατοικία δὲν λέν Πιόλα νὰ λές. Ἔτσι τὸ λέν, εἶπεν ὁ Γαβριᾶς.

— Ὅλομόναχα τὴν νύκτα!

— Οὔτε νύκτα νὰ μὴ λές νύκτα σούρπα τὴν λέν τὴν νύκτα. Ἄκουε τώρα ἐμένα νὰ σέ εἰπῶ. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ στενοχωρεῖσαι διὰ τίποτε. Ἐγὼ ἔχω τὴν ἔγνοια σας. Θὰ ἰδῆς τί καλά θὰ τὴν περάσωμεν! Τὸ καλοκαίρι θὰ παγαίνωμεν εἰς τὴν Γλακιέρα μὲ τὸν Κουρούπη, ἓνα φίλου μου, νὰ κολυμβοῦμεν, καὶ νὰ τρέχωμεν γυμνοί, νὰ κάμνωμεν ταῖς πλύστραις νὰ σκοῦν ἀπὸ τὸ κακό τους. Βάλλουν ταῖς φωναῖς· δὲν ξεύρεις πόσο γελοῦμεν! Ἐπειτα θὰ σᾶς παγαίνω εἰς τὸ θέατρο. Νὰ ἰδῆς τί εὐμορφα! Γνωρίζω θεατριστάδαις πολλοὺς· μάλιστα καὶ ἐγὼ παράστησα μία φορὰ. Μᾶς ἔβαλαν, πολλὰ παιδιά, ἀποκάτω ἀπὸ

ένα σεντόνι μεγάλο, κ' ἐτρέχαμεν. Ἐπαραστήναμεν καθὼς κάμνει· ἡ θάλασσα. Νὰ ἰδῆς! Καὶ εἰς τὸ Μελοδράμα ἤμποροῦμεν νὰ παγαίνωμεν χάρισμα. Εἰς τὸ Μελοδράμα, φαντάσου, εἶναι ἄλλοι ὅπου πληρόνουν εἴκοσι σολδιά διὰ νὰ ἐμβουν, οἱ μαγκούφδες! Ὑστερα, θὰ παγαίνωμεν νὰ βλέπωμεν πῶς κόπτουν ταῖς κεφαλαῖς εἰς τὴν γιλλοτίνα. Θὰ σὰς δεῖξω νὰ ἰδῆτε καὶ τὸν δῆμιο. Ξεύρω καὶ ποῦ κατοικεῖ. Τὸν λέν κὺρ Σαμφῶν, τὸ ὄνομά του.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔπεσε μία σταγὼν ῥητινῆς ἐκ τοῦ κηρίου ἐπὶ τοῦ δακτύλου τοῦ Γαβριᾶ, καὶ αὕτη τοῦ ἐπανεφέρε τὸν νοῦν εἰς τὸ πραγματικὸν μέρος τῆς ζωῆς.

— Νὰ παρ' ἡ ὀργή! εἶπε· τὸ κερὶ μου πάγει νὰ καῖ. Προσοχή! Δὲν ἤμπορῶ νὰ καίω περισσότερο παρὰ ἐνὸς σολδιοῦ κερὶ τὸν μῆνα. Ὅταν κάνεις πλαγιάση, πρέπει νὰ κοιμηθῆ. Δὲν ἔχομεν καιρὸ νὰ διαβάζωμεν μυθιστορήματα. Εἶναι καὶ τὸ ἄλλο, ὅπου τὸ φῶς ἔμπορεῖ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν χαραμίδα, καὶ νὰ τὸ στοχασθοῦν οἱ κτυπιᾶδες.

— Ναι, εἶπε καὶ τοῦτο, ἀπεκρίθη μετὰ συστολῆς τὸ πρεσβύτερον τῶν παιδίων· ὅτι ἤμπορεῖ νὰ πέσῃ εἰς τὴν ψάθα καμμία σπιθα, καὶ νὰ καῖ τὸ σπιτί.

Ἐν τούτοις, ὁ καιρὸς ἔξω ἐμαίνεται. Ἦκούετο ἀναμέσον τῶν βροντῶν ὁ ῥαγδαῖος ὑετὸς πλήττων τὴν ῥάχιν τοῦ κολοσσοῦ.

— Βρέχε ὅσον θέλῃς! εἶπεν ὁ Γαβριᾶς. Μ' ἄρῃσει ν' ἀκούω τὸ νερὸ νὰ τρέχῃ τὸν κατήφορο ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ σπιτιοῦ. Ὁ χειμῶνας εἶναι ἓνα ζῶν τετράποδο· χάνει τὴν πραγματεία του, χάνει τὸν κόπο του, καὶ θυμόνει ὁ παλινόγερος. Αἱ, παιδιὰ· τώρα σιωπῆ νὰ κοιμηθοῦμεν. Σκεπασθῆτε καλὰ· θὰ σβύσω τὸ κερὶ μου. Νὰ τὸ σβύσω;

— Ναι, σβύσέ το, εἶπε τὸ πρεσβύτερον, εἴμεθα καλὰ. Ὅραῖο εἶναι τὸ προσκέφαλό μου· τὸ αἰσθάνομαι ὡσάν πτεροῦ ὑποκάτω ἀπὸ τὴν κεφαλή μου.

— Δὲν λέν τὴν κεφαλή μου, ἀνέκραξεν ὁ Γαβριᾶς· λέν τὴν τροῦκά μου.

Τὰ δύο παιδιὰ συνεσφίχθησαν πρὸς ἄλληλα, διὰ νὰ ἔχῃ καὶ ὁ Γαβριᾶς ἱκανὸν τόπον. Οὗτος ἐπρόσεξε νὰ τὰ σκεπασῇ καλῆτερον, ἐπένελαβε — Κοιμηθῆτε καλὰ, καὶ ἐφύσησε τὸ κηρίον του.

Μόλις ἐσβέσθη τὸ φῶς, καὶ ἠκούσθη θόρυβος εἰς τὸ σιδηροῦν δίκτυον, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ἐκοίτοντο· ἐνόμισες ὅτι ἐξέετο ὑπὸ δούλων καὶ ὀδόντων. Ἐβάλλοντο δὲ συγχρόνως καὶ φωναί τινες λεπταὶ καὶ ὀξεῖαι. Τὸ μικρότερον τῶν παιδίων, ἀκούσαν τὸν θόρυβον τοῦτον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, ἐφοβήθη καὶ ὤθησεν ἐλαφρῶς τὸν ἀδελφόν του, διὰ νὰ

τὸν ὀμιλήσει· ἀλλ' αὐτὸς ἤδη εἶχεν ἀποκοιμηθῆ. Τότε ὁ μικρὸς, ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ φόβου, ἐτόλμησε ν' ἀποταθῆ πρὸς τὸν Γαβριᾶν, ἀλλὰ μὲ φωνὴν μόλις ἀκουομένην — Κύριε;

— Τί τρέχει; εἶπεν ὁ Γαβριᾶς, ὅστις μόλις εἶχε κλείσει τὰ βλέφαρά του.

— Τί εἶναι αὐτά;

— Ποῖα;

— Αὐτὰ ὅπου ὄλο ζύνουν τὰ σύρματα.

— Εἶναι ποντικοί, ἀπεκρίθη ὁ Γαβριᾶς.

Καὶ ἔθεσεν ἐκ νέου τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον. Τῶν-
όντι, τὰ ἐντόσθια τοῦ ἐλέφαντος ἔβριθον ποντικίων· καὶ ἐνόσω μὲν ἔφεγγε τὸ κηρίον, δὲν ἐτόλμων νὰ προχωρήσωσιν, ἀλλ' ἅμα τὸ σπήλαιον, τὸ ὅποιον εἶχον, ὡς χώραν αὐτῶν, ἀπεδόθη εἰς τὸ σκότος, ὄσφρανθέντα σάρκας ἐκεῖσε νωπᾶς, ἔτρεξαν ἀγέληδὸν ἐπὶ τοῦ δικτυωτοῦ πλέγματος τὸ ὅποιον εὐτυχῶς ἐπροφύλαττεν ἐν σχήματι σκηνῆς τὴν κλίνην τοῦ Γαβριᾶ, καὶ ἔδακνον τὸ σύρμα, ζητοῦντες νὰ διασπάσωσι τὰ ἅμματα.

Τὸ μικρὸν δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῆ.

— Κύριε! ἐπαναλαμβάνει.

— Τί; εἶπεν ὁ Γαβριᾶς.

— Εἶναι μεγάλοι ποντικοί;

— Πολὺ μεγάλοι.

Πάλιν τὸ παιδίον ἐσιώπησεν. Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον, — Κύριε! εἶ-
πεν ἐκ νέου.

— Τί θέλεις; εἶπεν ὁ Γαβριᾶς.

— Διατί δὲν ἔχεις ἓνα γάτον;

— Ἐφερα ἓναν, ἀπεκρίθη ὁ Γαβριᾶς, ἀλλὰ μοῦ τὸν ἔφαγαν.

Τὸ μικρὸν ἤρχισε νὰ τρέμῃ ἐκ τοῦ φόβου.

— Ποῖος τὸν ἔφαγε; ἠρώτησε πάλιν τὸν Γαβριᾶν.

— Οἱ ποντικοί.

— Καὶ λοιπὸν, κύριε, αὐτοὶ οἱ ποντικοὶ ἠμποροῦσαν νὰ μᾶς φά-
γουν καὶ ἡμᾶς;

— Ἐννοεῖται! ἀπεκρίθη ὁ Γαβριᾶς.

Ὁ τρόμος τοῦ παιδίου προέβη ἐπ' ἄπειρον· ἀλλ' ἔσπευσεν ὁ Γα-
βριᾶς νὰ προσθέσῃ — Μὴ φοβείσαι ὄμως, ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦν νὰ
περάσουν μέσα. Καὶ ἔπειτα, ἐγὼ εἶμ' ἐδῶ. Νά· πιᾶσε τὸ χέρι μου. Σιώ-
παινε, καὶ κοιμήσου!

Συγχρόνως δὲ ὁ Γαβριᾶς ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ μικροῦ ἄνωθεν
τοῦ ἀδελφοῦ του, ὁ δὲ μικρὸς ἔστριγγε τὴν χεῖρα τυχῆν καὶ ἐνεκρ-

διώθη· διότι τὸ ἰάκρος καὶ ἡ δύναμις ἔχουσι μυστηριώδη τοιαύτην ἐπιρροήν ἐπὶ τῶν ἀσθενεστέρων.

Ἐσιώπησαν πάλιν περὶ αὐτοὺς τὰ πάντα ἡ ὀμιλία τῶν δύο παιδίων ἀπεμάκρυνε τοὺς μῦς, πτοήσασα αὐτοὺς εἶναι ἀληθῆς ὅτι μετ' ὀλίγον ἐπικηλήθον, καὶ ἔκαμον μεγάλην ταραχήν, ἀλλὰ τὰ τρία παιδιά, βυθισμένα εἰς τὸν ὕπνον, δὲν ἤκουον πλέον τίποτε.

Διήλθον αἱ ὥραι τῆς νυκτός. Τὸ σκότος ἐκάλυπτε τὴν ἐκτεταμένην πλατεῖαν τῆς Βασιλλίας, ἄνεμος χειμερινὸς ἠνωμένος μετ' ἐν τῇ βροχῇ ἠγεῖρετο ἐκ διαλειμμάτων σφοδρὸς, οἱ νυκτοπερίπολοι περιεφέροντο ἐρευνῶντες εἰς πᾶσαν θύραν καὶ γωνίαν, εἰς πᾶσαν δεινὰ ἀποστοχίαν καὶ εἰς πάντα περίβολον, καὶ ἀναζητοῦντες τοὺς νυκτερινοὺς ἀλίτας τῆς πόλεως. Διεβῆαιον οἱ περίπολοι οὗτοι σιωπηλῶς ἔμπροσθεν τοῦ ἐλέφαντος, ἀλλὰ τὸ τέρας τοῦτο, ὄρθιον, ἀκίνητον, μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοιχτοὺς εἰς τὸ σκότος, ἐφαίνετο ὡς ἀναλογιζόμενον μετ' εὐχαριστήσεως τὴν ἀγαθὴν του πράξιν, ὅτι ἐσκέπαζεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὰ τρία πτωχὰ παιδιά, καθυδόντα ἐν τῇ κοιλίᾳ του.

Περὶ τὸ λυκαυγές, ἀνθρωπὸς τις ἐξεληθὼν ἐκ μιᾶς τῶν ὁδῶν αἰτινες ἀπέληγον εἰς τὴν πλατεῖαν, ἤλθε τρέχων πρὸς τὸν ἐλέφанта, καὶ ἐστάθη ὑπὸ τὴν κοιλίαν του. Ἦσαν κάθυγρα καὶ ἀπέσταζον ὕδατος τὰ σφοδρέματά του σημεῖον ὅτι διήλθεν ὀλην ἐκείνην τὴν νύκτα εἰς τὸ ὑπαιθρον. Μόλις ἀφίχθεις ὑπὸ τὸν ἐλέφанта, ἔβαλε πρὸς τ' ἄνω παρὰ δόξόν τινα φωνήν, τὴν ὅποιαν μόνον οἱ ψιττακοὶ δύνανται νὰ προσφέρωσιν, ἀτελῶς δὲ καὶ μόλις νὰ ἐκφράσωσι τὰ γράμματα. «Κιρκικιού!»!

Εἰς τὴν δευτέραν ἐπανάληψιν ταύτης τῆς λέξεως, ἠκούσθη ἐνδοθεν τοῦ ἐλέφαντος ἄλλη φωνή, καθαρὰ καὶ φαιδρὰ, φωνὴ παιδίου.—Ναί!

Καὶ ταυτοχρόνως σχεδὸν ἤρθη ἡ σανὶς διὰ τῆς ὁποίας ἦτον κλεισμένη ἡ ὀπή τοῦ ἐλέφαντος, καὶ ἐξεληθὼν ἐξ αὐτῆς ἐν παιδίον, κατέβη πάραυτα διὰ τοῦ ποδὸς τοῦ κολοσσοῦ εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἐστάθη πλησίον τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ παιδίον ἦτον ὁ Γαβριᾶς· ὁ ἀνθρωπος οὗτος ἦτον ὁ Παρνασσός. Περὶ δὲ τῆς κραυγῆς «κιρκικιού», αὕτη, ὡς φαίνεται, ἀντιστοίχει πρὸς τὴν ἐρώτησιν, «Εἶναι μέσα ὁ κύριος Γαβριᾶς;» ἦν τὸ παιδίον εἶπεν εἰς τὸν Παρνασσὸν νὰ κάμη, ἐάν ποτε αὐτὸς τὸ ἀνεζήτει.

Μόλις λοιπὸν τὴν εἶχεν ἀκούσει ὁ Γαβριᾶς, καὶ παραιτήσας τὴν κοίτην του, καὶ κλείσας πάλιν μετὰ προσοχὴν τὸ δικτυωτὸν πλέγμα, διὰ νὰ μὴ ἐνοχληθῶσιν οἱ ξένοι του ὑπὸ τῶν ποντικίων, ἦρε τὴν καταπακτὴν καὶ κατέβη.

— Σὲ χρειάζομεθα, λέγει ὁ Παρνασσός πρὸς τὸν Γαβριᾶν, μόλις αὐτὸν ἀναγνωρίσας. Ἔλα γλίγωρα νὰ μᾶς δώσης ἓνα χέρι.

Τὸ παιδίον, χωρίς νὰ ζητήσῃ ἄλλην ἐξήγησιν, — Πᾶμεν! εἶπε. Καὶ ἀμφοτέροι ἀνεχώρησαν πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος· πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, ὁποῦθεν εἶχεν ἔλθει ὁ Παρνασσός.

Γ'.

Αἱ περιπέτειαι τῆς δραπετεύσεως.

Ἰδοὺ τὶ συνέβη κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην νύκτα εἰς τὴν φυλακὴν Φόρκην.

Ὁ Ζαμπετάκης, ὁ Βύζουνας, ὁ Γουλομάρας καὶ ὁ Θεναρδιέρος ἐσυμφώνησαν νὰ δραπετεῦσωσιν, ἂν καὶ ὁ τελευταῖος ἦτον ἀποκεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἄλλων, εἰς ἰδιαιτέραν φυλακὴν, ὅπου δὲν ἦτον συγχωρημένον εἰς κἀνενα νὰ τὸν ἰδῇ. Ἦδη ὁ Ζαμπετάκης εἶχε δραπετεῦσαι, ὡς γινώσκομεν ἐξ ὧσιν εἶπεν ὁ Παρνασσός πρὸς τὸν Γαβριᾶν. Ὁ Παρνασσός ἐμελλε νὰ βοηθήσῃ καὶ τοὺς ἄλλους ἔξωθεν.

Ὁ Βύζουνας, ἐντὸς τῆς φυλακῆς ὅπου εἶχε βληθῆ ἐπὶ ἓνα μῆνα ἀπομεμονωμένος, ἔλαβε καιρὸν, πρῶτον νὰ κατασκευάσῃ ἓν σχοινίον, καὶ δεύτερον νὰ τεχνολογήσῃ καλῶς καὶ ὠρίμως ἓν σχέδιον. Τὸ κακὸν τῆς ἀπομονώσεως τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλουσιν εἰς τινὰς τῶν κακούργων εἶναι, ὅτι ἀρίνονται νὰ σκεφθῶσιν ἡσύχως, ὄντα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε μάλιστα νὰ ἐνασφαλῶσιν εἰς ἐργασίας.

Ἐσκέφθη λοιπὸν ὁ Βύζουνας, καὶ ἐξῆλθε τῆς ἀπομεμονωμένης εἰρηκτῆς του μὲν ἓν σχοινίον. Ἐπειδὴ αὗτος δὲ ἐθεωρεῖτο ὡς λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τὴν αὐλὴν τὴν λεγομένην τοῦ Μεγάλου Καρόλου, τὸν ἔβαλον εἰς τὸ λεγόμενον Νεόδητον. Πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εὗρεν ἐντὸς τοῦ Νεοδητῆ, ἦτον ὁ Γουλομάρας· δεύτερον, ἓν καρφίον. Ὁ Γουλομάρας, δηλαδὴ τὸ ἔγκλημα· ἓν καρφίον, δηλαδὴ ἡ ἐλευθερία.

Καιρὸς νὰ δώσωμεν τελειότεραν τινὰ ἰδέαν περὶ τοῦ Βύζουνα. Οὗτος κατὰ μὲν τὸ φαινόμενον ἦτον κράσεως λεπτῆς· ἄνθρωπος καθ' ὑπόκρισιν νωθρότατος, καλῆς συμπεριφορᾶς, ἀλλὰ πανουργότατος κλέπτης, ἔχων τὸ μὲν βλέμμα θωπευτικόν, τὸ δὲ μείδιωμα ἀνήμερον. Τὸ βλέμμα του μὲν προήρχετο ἐκ τῆς θελήσεως του, τὸ μείδιμά του δὲ ἐκ τῆς φύσεώς του. Κυρίως ἐγυμνάσθη καὶ ἦτον ἐπιτηδειότατος ἐπὶ τῶν στεγῶν· ν' ἀναβαινῆ καὶ ν' ἀποσκᾶ τὰς ἐπ' αὐτῶν μολιβδίνιας πλάκας, διὰ νὰ τὰς μεταπωλῇ.

Ἐδραῖζε τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ δραπετεῦσῃ, ὅτε ἦσαν ἐργάται ἐπὶ τῶν στεγῶν τῆς φυλακῆς, διὰ νὰ τὰς ἐπιδιορθώσωσιν· ὑπάρχουν ὁμοῦ

ἐντὸς τῶν φυλακῶν καὶ ὑπηρεταὶ ἢ φύλακες προδίδοντες τὴν ἐξουσίαν, καὶ βοηθοῦντες τινὰς τῶν κακούργων νὰ ἀποδιδράσκωσι.

Κατ' αὐτὴν ἐκείνην λοιπὸν τὴν νύκτα, καθ' ἣν ὁ Γαβριᾶς ἐφιλοξένησε τὰ δύο μικρὰ παιδιά, ἅτινα εὔρε περιπλανώμενα εἰς τὰς ὁδοὺς, ὁ Βύζουνας καὶ ὁ Γουλομάρας, γινώσκοντες ὅτι ὁ Ζαμπετάκης, δραπετεύσας τὸ πρῶν, τοὺς ἐπερίμενεν εἰς τὸν δρόμον μὲ τὸν Παρνασσόν, ἠγέρθησαν ἡσύχως καὶ ἤρχισαν νὰ τρυπῶσι μὲ τὸ καρφίον, τὸ ὁποῖον εἶχεν εὔρει· ὁ Βύζουνας, μίαν καπνοδόχην ἣτις διήρχετο διὰ τῆς φυλακῆς των, κειμένης εἰς τὸ τρίτον πάτωμα τῆς οἰκοδομῆς ἐκείνης.

Αἱ βρονταὶ τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀνεμοζάλης ταραχῆ ἐβοήθησαν ἐξαίρετως τὴν ἐργασίαν των, οὐδόλως ἀκουομένην. Εἰς τὴν αὐτὴν φυλακὴν ἦσαν καὶ ἄλλοι κατάδικοι, οἵτινες, ἂν καὶ ἐξύπνησαν, ὑπεκρίθησαν ὅτι ἐκοιμῶντο. Ὁ Βύζουνας ἦτον ἐπιτήδεις· ὁ Γουλομάρας ῥωμαλέος. Ἐτρύπησαν τὴν καπνοδόχην, εἰσῆλθον εἰς αὐτὴν, τὴν ἀνέβησαν ἀναρρίχώμενοι, ἐβίασαν τὴν σιδηρᾶν κιγκλίδα ἣτις τὴν ἐπροφύλαττεν ἄνωθεν, καὶ εὔρεθησαν οἱ δύο φοβεροὶ κακούργοι ἐπὶ τῆς στέγης. Ἡ βροχὴ ἐμαίνετο μετὰ τοῦ ἀνέμου, ἡ δὲ στέγη ὑπῆρχεν ὀλισθηρὰ. Ἔδεσαν τὴν μίαν ἄκρην τοῦ σχοινοῦ των εἰς τὴν κιγκλίδα τῆς καπνοδόχης, κατέβησαν δι' αὐτοῦ εἰς ἄλλην στέγην χαμηλοτέραν, ἐπήδησαν ἐξ αὐτῆς εἰς μίαν αὐλὴν, ὅπου ἐλούοντο οἱ κατάδικοι, ἦνοιξαν ὄχι δυσκόλως τὴν θύραν αὐτῆς, καὶ εὔρεθησαν εἰς τὴν ὁδόν. Ταῦτα πάντα ἐντὸς τριῶν ὥρῶν.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς, εὔρον τὸν Ζαμπετάκη καὶ τὸν Παρνασσὸν περιφερομένους εἰς τὰ πέριξ. Ἐν μέρος τοῦ σχοινοῦ των, συντριβὲν, εὔρισκετο εἰς τὰς χεῖράς των τὸ ἄλλο μέρος ἔμεινε κρεμάμενον ἀπὸ τῆς στέγης τῆς φυλακῆς.

Κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα, ὁ Θεναρδιέρος ἦτον εἰδοποιημένος, οὐδεὶς οἶδε πῶς, περὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐνεργουμένης δραπετεύσεως, καὶ ἔμενεν ἄγρυπνος. Εἶχον δὲ καὶ τοῦτον εἰς τὴν αὐτὴν φυλακὴν, ἀλλ' εἰς θάλαμόν τινα τοῦ ὑπερώου, ἔχοντα ἓνα φεγγίτην ἐπὶ τῆς στέγης.

Περὶ τὴν μίαν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, διέκρινε δύο σκιὰς διαβάσας ἔμπροσθεν τοῦ φεγγίτου του, ἐντὸς τῆς βροχῆς καὶ τῆς θυέλλης. Ἡ μία ἐστάθη πρὸς στιγμὴν εἰς τὸν φεγγίτην, καὶ ἐφάνη κύψασα διὰ νὰ ἴδῃ ἐντὸς αὐτοῦ. Ἦτον ὁ Βύζουνας. Ὁ Θεναρδιέρος τὸν ἀνεγνώρισε καὶ ἐνόησε.

Ἐπὶ τοῦ Θεναρδιέρου ἦσαν ἀγρυπνότεροι οἱ φύλακες. Ἰστατο πάντοτε ἔξω τῆς θύρας του εἰς στρατιώτης μὲ τὸ τουφέκιον ἐτοιμον πρὸς ἐκπυρσοκρότησιν. Ὁ στρατιώτης ἠλλάσσετο ἀπὸ δύο εἰς δύο ὥρας. Ὁ

Θεναρδιέρος εἶχεν εἰς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας δεσμὰ βάρους πεντήκοντα λιτρῶν. Περί τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ μεσημβριάν, ἤρχετο καθεκάστην καὶ τὸν ἐπεσκέπτετο εἰς δεσμοφύλαξ, ὅστις, ἐμβαίνων εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἀπέθετε πλησίον τῆς κλίνης του ἓν μέλαν ψωμίον δύο λιτρῶν, σταμνιον νεροῦ, καὶ γαβάθαν πλήρη ζωμοῦ, ἀλιποῦς ὀλωσδιόλου· παρετήρει δ' ἔπειτα τὰ σιδηρὰ δεσμὰ του μὴ ἦσαν ῥαγισμένα ποῦ, καθὼς καὶ τὴν κιγκλίδαν τοῦ φεγγίτου του, ἔπειτα δὲ ἀνεχώρει. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἤρχετο καὶ δις τῆς νυκτός.

Εἶχον συγχωρήσει ὁμοῦς εἰς τὸν Θεναρδιέρον νὰ ἔγῃ μέγαν τινα ἦλον, διὰ νὰ κερφῶνῃ εἰς ἓν σχίσμα τοῦ τοίχου τὸ ψωμίον του, καὶ « νὰ τὸ προσυλάττη τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὰ ποντίκια », ὡς αὐτὸς ἔλεγε. Δὲν ἠρνήθησαν τοῦτο εἰς αὐτὸν, ἐπειδὴ τὸν ἐπετήρουν ἀδιαιλείπτως· ἀλλὰ βραδύτερον ἐνθυμήθησαν, ὅτι εἰς τῶν δεσμοφυλάκων εἶχεν εἰπεῖ, — Καλύτερα θὰ ἦταν νὰ τοῦ ἄφριναν, ἀντὶ τοῦ σιδηροῦ, ἓνα ξύλινον καρφί.

Περί τὰς δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἦλθον ν' ἀλλάξωσι τὸν στρατιώτην, καὶ ἀντὶ τοῦ μέχρι τοῦδε, ἐνὸς γηραλέου, ἔθεσαν ἓνα νεοσύλληκτον. Μετ' ὀλίγον ἦλθε καὶ ὁ συνήθης δεσμοφύλαξ καὶ ἔκαμε τὴν τακτικὴν ἐπίσκεψίν του, δὲν παρετήρησεν ὁμοῦς τίποτε, ἐκτὸς τῆς ἀκρας νεότητος τοῦ σταθμεύοντος στρατιώτου. Ὅταν μετὰ δύο ὥρας, δηλαδὴ εἰς τὰς τέσσαρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἦλθον ν' ἀντικαταστήσωσι τὸν νεοσύλληκτον δι' ἄλλου στρατιώτου, εὔρον αὐτὸν κοιμώμενον ἐξωθεν τῆς θύρας τοῦ Θεναρδιέρου, καὶ ἐξηπλωμένον ὡς ξύλον. Περί δὲ τοῦ Θεναρδιάρου, οὗτος ἔγινεν ἄφαντος. Μόνον τὰ σιδηρὰ τὰ δεσμὰ ἐκείντο εἰς τὸ ἔδαφος συντετριμμένα. Εἰς τὴν ὄροφὴν ἐφαίνετο μία τρύπα, καὶ ἄλλη μία τρύπα εἰς τὴν στέγην. Ἐλεῖπε δὲ καὶ μία τῶν σανίδων τῆς κλίνης του· ἀλλ' εὗρέθη ἀφ' ἐτέρου μία φιάλη οἴνου, κενὴ κατὰ τὸ ἥμισυ· τὸ ἄλλο ἥμισυ εἶχε πῖει ὁ στρατιώτης, καὶ ἀπεκοιμήθη ἐκ ταύτης τῆς πόσεως· διότι ἀνεκάλυφθη ἀκολούθως, ὅτι ἐντὸς τοῦ οἴνου ἐκείνου ὑπῆρχεν ὄπιον.

Ἐλεῖπε δὲ καὶ ἡ λόγχη τοῦ στρατιώτου.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐγιναν αἱ ἀνακαλύψεις αὗται, ἐνομίσθη ὅτι ὁ Θεναρδιέρος ἦτον ἤδη μακράν· τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ἂν καὶ δὲν εὐρίσκετο πλέον εἰς τὸ αὐτὸ κτίριον, δὲν ἦτον ὁμοῦς καὶ ἀπηλλαγμένος εἰσέτι ἀπὸ παντὸς κινδύνου.

Ὁ Θεναρδιέρος, ἐξελθὼν εἰς τὴν στέγην, εὔρε τὸ τμήμα τοῦ Βύζουνα κρεμάμενον ἀπὸ τῆς κιγκλίδος ἣτις ἐσκέπαζε τὴν παπνοδόχην· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ σχοινίον τοῦτο εἶχε μείνει βραχὺ, δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ μεταχειρισθῇ καὶ αὐτὸς, καθὼς ὁ Βύζουνας καὶ ὁ Γουλομάρας.

Ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ ἀλλαγῶθεν τρόπον σωτηρίας. Αἱ ἀστραπαὶ τὸν ἐβοήθουν. ἀλλ' ἐνταύτῳ καὶ τὸν ἐτύφλωνον. Πῶς ἔκαμε καὶ εὐρέθη, ἐπάνω εἰς τὸν τοίχον ἐνὸς κτιρίου ἀποκεχωρισμένου ἀπὸ τῶν φυλακῶν. εἶναι ἄγνωστον μέχρι τοῦδε. Ἴσως μετεχειρίσθη τὰς κλίμακας καὶ τὰ σανιδώματα τῶν ἐπισκευαζόντων τὰς στέγας τῶν φυλακῶν. Ἴσως καὶ ἡ ἀποῦσα σανὶς τῆς κλίνης του τὸν ἐχρησίμευσεν· ἀλλ' ὅπωςδὴποτε, ὁ τοίχος ἐκεῖνος ἀπεῖχεν ἀρκετά. Το ἄλμα τοῦ Θεναρδιέρου ἐφαίνετο κατὰ πάντα τρόπον ἀδύνατον. Ἐρηῦρεν ἄρα γε νέαν τινα μέθοδον ὑπαγορευθεῖσαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς φοβεραῆς ἐκείνης δίψης τῆς ἐλευθερίας, τῆς μεταβαλλούσης τοὺς κρημνοὺς εἰς λάκκους, τὰς σιδηρᾶς κηχλίδας εἰς καλαθόπλεκτα ἔρκη, τὸν νάνον εἰς ἀθλητὴν, τὸν ποδαλγὸν εἰς πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ, τὴν εὐήθειαν εἰς ἔνστιγμα, τὸ ἔνστιγμα εἰς νοημοσύνην καὶ τὴν νοημοσύνην εἰς μεγαλοφυΐαν; Οὐδεὶς ἔγνω περὶ τοῦτου πώποτε.

Δὲν δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν πάντοτε τὰ θύματα τὰ ὁποῖα εἶναι ὁ ἀνθρωπος ἱκανὸς νὰ κατορθώσῃ, θέλων νὰ λυτρωθῇ διὰ τῆς δραπετεύσεως. Ὁ δραπετεύων εἶναι ἀνθρωπος ἐμπνευσμένος, δαιμόνιος κατ' ἐκείνας τὰς ὥρας· ἐν τῷ μυστηριῶδει φέγγει τῆς φυγῆς ὑπάρχει ἄστρον καὶ ἀστραπή· ἠλεκτρισμός. Μὴ ἐρωτᾶτε ποτὲ πῶς κωλύρωσεν ἐκεῖνος ὁ ἀνθρωπος καὶ ἀνέβη εἰς ἐκείνην τὴν στέγην, ἢ πῶς κατέβη ἐξ αὐτῆς· ἡ δύναμις τῆς ὁρμῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἀπελευθέρωσίν του εἶναι πρᾶγμα ἀκαταμέτρητον.

Ὅπωςδὴποτε, ὁ Θεναρδιέρος, κάθυγρος ὑπὸ τοῦ ἰδρώτος καὶ τῆς βροχῆς, ἀφοῦ κατέσχισε τὰ φρεμάτά του, καὶ ἐξέδειρε τὰς χεῖρας, τοὺς ἀγκωνᾶς του καὶ τὰ γόνατα, εἰς αἰμάσσοντα, ἀρίχθη ἐπὶ τῆς αἰχμῆς ἐνὸς ὑψηλοῦ τοίχου, ὅστις ἴστατο παρέκει ὄρθιος καὶ μεμονωμένος, ἐπειδὴ ἦτον κρημνισμένη ἡ οἰκοδομὴ ἣτις ἐστηρίζετό ποτε ἐπ' αὐτοῦ· ἐκεῖ δὲ, ἐπὶ τῆς αἰχμῆς τῆς ταύτης, εὐρίσκετο ἐξηπλωμένος, πρηγῆς, δίδυμι εἶχον κοπῆ πλέον αἱ δυνάμεις του.

Τὸ σχοινίον του ἦτον βραχύ· ὁ τοίχος εἶχεν ὕψος τριῶν πετωμάτων ἀπὸ τοῦ λιθοστρώτου τῆς ὁδοῦ. Ὁ γὰρ, σκεπαζόμενος μὲν ἀκόμη ὑπὸ τῆς νυκτὸς, ἔντρομος δὲ ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐμελλε ν' ἀκούσῃ τὸ ὠρολόγιον τῆς πλησιεστέρας ἐκκλησίας σημαῖνον ὥραν τετάρτην, ὥραν καθ' ἣν συνήθως ἠλλάσσετο ὁ στρατιώτης ὅστις τὸν ἐφύλαττε, καὶ καθ' ἣν ἐμελλον νὰ εὕρωσι τὸν στρατιώτην τοῦτον κωμώμενον, τὴν δὲ στέγην τῆς φυλακῆς του τρυπημένην, βλέπων μετὰ φρίκης ὑπὸ τὸ φῶς τῶν φαναρίων τῆς ὁδοῦ τὸ ὑγρὸν καὶ μέλαν αὐτῆς λιθόστρωτον, τὸ καμπόθητον καὶ ἐνταυτῷ φοβερώτατον

λιθόστρωτον ἐκεῖνο, ὅπερ ἦν θάνατος καὶ ὁμοῦ ἐλευθερία, ἐπερίμενε. Κατώρθωσαν ἄρα γε νὰ δραπετεύωσιν οἱ ἄλλοι, οἱ σύντροφοὶ του; τὸν ἐπερίμενον; ἔμελλον νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειάν του; Ἔστηγε τὸ οὖς καὶ ἠκροᾶτο. Ἐκτὸς ἐνὸς νυκτοπεριπόλου, οὐδεὶς διέβη ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀφ' οὗ εὐρίσκετο αὐτὸς ἐκεῖ.

Ἐσήμανεν ἡ τετάρτη ὥρα. Ὁ Θεναρδιέρος ἐρρίγησεν ὑπὸ φρίκης. Μετ' ὀλίγας ἔτι στιγμᾶς, ἠκούσθη ἐκ τῶν φυλακῶν συγκεχυμένος θόρυβος, ὁποῖος ἀκούεται ὅταν ἀνακαλυφθῆ ὅτι ἐδραπέτευσέ τις κατὰδικος. Θύραι ἀνοιγόμεναι καὶ κλειόμεναι, τριγμὸς κιγκλιβῶν σιδηρῶν, κρότος στρατιωτῶν τρεχόντων, αἱ βραγχώδεις φωναὶ τῶν δεσμοφυλάκων, ἡ κλαγγὴ τῶν τουφεκίων τῆς φρουρᾶς, ἠχούντων ἐπάνω εἰς τὰς πέτρας τῶν αὐλῶν, ὅλα ἠκούοντο ὑπὸ τοῦ Θεναρδιέρου. Φῶτα ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον εἰς τὰ παράθυρα τῶν αἰθουσῶν ὅπου ἐκοιμῶντο οἱ πεφυλακισμένοι, μία λαμπρὰς ἔτρεχεν ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ Νεοδημητοῦ, ὁπόθεν ἔγιναν αἱ ἀποδράσεις· προσεκλήθησαν οἱ πυροσβέσται ἀπὸ τοῦ πλησίον στρατιῶνος· αἱ περικεφαλαῖαι των, φωτιζόμεναι ὑπὸ τῆς λαμπάδος ἐντὸς τῆς βροχῆς, ἐπροχώρουν ἢ ἐπέστρεφον κατὰ τὸ μῆκος τῶν στεγῶν. Καὶ συγχρόνως ἔβλεπεν ὁ Θεναρδιέρος πρὸς τὸ μέρος τῆς Βασιλλίαιας ἀμυδρῶς ὑποφώσκουσαν τὴν αὐγὴν εἰς τὰ κάτω τοῦ οὐρανοῦ.

Αὐτὸς εὐρίσκετο ἐπὶ τοῦ στενοῦ τοίχου ἐκείνου, προηγῆς ὑπὸ τὸν βραγδαῖον ὑέτον, δύο ἔχων βάραθρα, δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, μὴ δυνάμενος νὰ σκεύσῃ ὑπὸ τὸ ζαλὸν δέος τῆς ἐνδεχομένης πτώσεως του καὶ τῆς βεβιαίας συλλήψεώς του. Ἡ διάνοιά του μετέβηκεν ἀπὸ τῆς μιᾶς τῶν ἰδεῶν τούτων εἰς τὴν ἄλλην, ὡς τὸ πληκτρον κώδωνος — Ἄν πέσω, ἐθανατώθηκα· ἂν μείνω, ἐπιάσθηκα.

Εἰς τοιαύτην διακείμενος ἀγωνιώδη θέσιν, βλέπει αἰφνιδίως εἰς τὴν ὁδὸν, ἣτις ἦτον εἰσέτι σκοτεινὴ, ἓνα ἄνθρωπον ἐρχόμενον λαθραίως πρὸς τὸν τοῖχον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εὐρίσκετο, ἔπειτα καὶ ἄλλον ἄνθρωπον, μὲ τὴν αὐτὴν προφύλαξιν, ἔπειτα τρίτον, ἔπειτα τέταρτον. Ὅταν συνήχθησαν οἱ τέσσαρες ἄνθρωποι οὗτοι, τῶν ὁποίων δὲν ἠδύνατο ἐκ τοῦ ὕψους ὁ Θεναρδιέρος νὰ διακρίνῃ τὰ πρόσωπα, ἤρχισαν νὰ συνομιλῶσι μὲ σιγαλέαν φωνήν. Ὁ Θεναρδιέρος ἔδοσεν ὄλην του τὴν ἀκρόασιν· διῆλθεν ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν του πρᾶγμα τι παρεμφερὲς μὲ ἐλπίδα.

Ὁ πρῶτος τῶν ἀνθρώπων ἔλεγε· — Πᾶμε, πᾶμε. Τί καθήμεθα ἐδῶ καὶ κάμνομεν;

Ὁ δεῦτερος ἀπεκρίθη· — Βρέχει ἀδιάκοπα· σοῦπα ἐγινήκαμεν. Ὅπου καὶ νὰ ἦναι ἡμπορεῖ νὰ περάσῃ ἡ νυκτοφυλακὴ. Εἶν' ἐκεῖ πα-

ρακάτω ἕνας στρατιώτης καὶ σταθμεύει. Θὰ μᾶς πιάσουν, μωρὲ παι-
διά, μόνον πᾶμε, τὸ καλὸ ὁποῦ σᾶς θέλω.

Ὁ τρίτος ἤναντιοῦτο· οὕτως ἔλεγε· — Μωρὲ, μὴ βιάζεσθε,
μωρὲ· ἀκόμη ὀλίγο ἄς τὸν περιμείνωμεν. Ἐμπρὲς νὰ λάβῃ χρεῖα ἀ-
πὸ τὰ μᾶς.

Ὁ πρῶτος ἦτον ὁ Βύζουνας, ὁ δεύτερος ὁ Ζιμπεταάκης, ὁ τρί-
τος ὁ Παρνασσός. Περὶ δὲ τοῦ τετάρτου, οὕτως ἐσιώπη, ἀλλ' ἀνεγνώρισε
καὶ τοῦτον ὁ Θεναρδιέρρος ἐκ τῶν πλατέων νώτων του. Ἦτον ὁ Γουλο-
μάρας.

— Τί χρεῖα θὰ λάβῃ, υπέλαβεν ὀρηκτικῶς ὁ Βύζουνας, ὁποῦ
οὔτε θὰ ἠμπόρευσε νὰ κατορθώσῃ νὰ φύγῃ. Εἶναι ἀμάθητος ἀπὸ τέτοια.
Αὐτός, ποῦ θὰ σκαρριφθῇ ὁ νοῦς του νὰ σχίσῃ τὸ ὑποκάμισό του καὶ
νὰ κόψῃ τὰ σενδόνια του διὰ νὰ καθήσῃ νὰ κάμῃ σχοινί, νὰ τρυπήσῃ
θύρας, νὰ κάμῃ ψεύτικα κλειδιά, νὰ κόψῃ τὰ σιδερά του, νὰ κρεμάσῃ
ἀπ' ἔξω τὸ σχοινί του, νὰ κρυφθῇ, νὰ ἀλλάξῃ τὸ σχῆμά του! χρειαί-
ζεται ἄλλη παρὰ τὴν ἰδική του πονηριά! Δὲν εἶναι τρόπος νὰ τὸ κα-
τώρθωσῃ νὰ φύγῃ· δὲν εἶναι διὰ τέτοιαις δουλειαῖς, ὄχι!

— Κ' ἐγὼ αὐτὸ στοχάζομαι, ἐπρόσθεσεν ὁ Ζιμπεταάκης. Θὰ τὸν
ἔπιασαν ἐπάνω εἰς τὴν δουλειά. Ποῖος ξεῦρει; κένενος θὰ τὸν ἐπα-
ραμόνευσε· ἠμπορεῖ καὶ νὰ προδόθῃκε ἀπὸ κένενα πρόβατο. Θὰ ξεμου-
στηρευθῆκε, καὶ θὰ τὴν ἔπαθε. Δὲν ἀκούς τί κακὸ γίνεται, τί φωναῖς
μέσα εἰς τὴν φυλακή! Εἶδες, ἐπῆραν ταῖς στέγαις μὲ τὰ κεριά εἰς τὸ
χέρι, ν' ἀναζητοῦν. Μὴ σου μένη ἀμφιβολία πῶς θὰ τὸν ἔπιασαν! Ἀ-
πόφασιν· εἴκοσι χρόνια εἰς τὴν ῥάχη του. Ἐγὼ, ὄχι· πῶς φοβοῦμαι ξεύ-
ρεις πῶς δὲν φοβοῦμαι· ἀλλὰ τοῦ κακοῦ καθήμεθα ἐδῶ καὶ περιμένο-
μεν. Ἄν θέλῃς, καθήμεθα ἀκόμη, ὅμως σοῦ προλέγω πῶς θὰ τὴν πά-
θωμεν. Ἦ! Ἐλα, ἔλα! πᾶμε μαζὴ νὰ πιοῦμεν ἕνα παληὸ κρασί!

— Ἔτσι τὸ λὲς ἐσύ; Ἔτσι δὲν ἀφίνου τούς συντρόφους, εἶπεν
ὁ Παρνασσός.

— Μὰ, μωρὲ παιδί, σοῦ λέγω τὸν ξανάπιασαν. Αὐτὴν τὴν
ῥα, δὲν ἀγοράζω τὸν ξενοδόχο σου οὔτε δι' ἕνα σολδί. Τίποτε δὲν ἠμ-
ποροῦμεν νὰ τοῦ κάμωμεν. Τὸ καλλήτερον ὁποῦ ἠμποροῦμεν εἶναι νὰ
παγαίνωμεν νὰ τὸ στρίβωμεν ἀπ' ἐδῶ. Κάθε στιγμή, μού φαίνεται πῶς
μὲ κρατεῖ ἀπὸ τὸ χέρι ἕνας χωροφύλακας.

Ἡ ἀντίστασις τοῦ Παρνασσοῦ ἐξησθένει ἐκ τῶν λόγων τούτων·
ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ τέσσαρες οὗτοι ἄνθρωποι, πιστοὶ εἰς τὸν
συνέταιρόν των, ὡς ὅλοι οἱ κακοῦργοι, οἵτινες ποτὲ μεταξὺ των δὲν ἐγ-
καταλείπονται, περιεφέροντο ὅλην τὴν νύκτα ἐπείξ τῆς Φόρκης, ἀψη-

φούντες πάντα κίνδυνον, μὲ τὴν ἐλπίδα ἴσως ἴδωσι τὸν Θεναρδιέρον προκύπτοντα ἄνωθεν τοίχου τινός. Ἄλλ' ἡ ραγδαία βροχή, ὁ κατακλυσμός ἐκεῖνος, κατάλληλος τῶντι διὰ κακοποιούς, ἐπειδὴ ἠρήμωσεν ὄβλας τὰς ὁδοὺς, τὸ ψῦχος, τὰ κάθυγρα φορέματά των, ὁ ἐντὸς τῶν φυλακῶν ἀκούσιμος θόρυβος, ἡ προχωρημένη ὥρα, οἱ νυκτοπερίπολοι, ἡ ἀποπτώσα ἐλπίς, ὁ ἐπελθὼν φόβος, ὅλα ταῦτα τοὺς παρεκίνησαν ν' ἀναχωρήσωσιν· ὥστε καὶ ὁ Παρνασσός αὐτός, ὅστις ἦτον ἴσως καὶ ὀλίγον τι γαμβρός τοῦ Θεναρδιέρου, ἐνέδιδε. Μίαν ἔτι στιγμὴν, καὶ θὰ ἀνεχώρουν. Ὁ Θεναρδιέρος τὸ ἐβλεπεν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ τοὺς κράξῃ· ἂν ἠκούετο ὑπὸ τῶν δεμοφυλάκων, ἠφανίζετο. Τί ἐπενόησεν; ἔλαβεν ἐκ τοῦ κόλπου του τὸ τμήμα τοῦ σχοινίου τοῦ Βύζουνα, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀποσκάσει ἀπὸ τῆς καπνοδόχης τοῦ Νεοδημήτου, καὶ τὸ ἐβρῆσε πρὸς τοὺς συντρόφους του.

Τὸ σχοινίον τοῦτο ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας των.

— Μωρ' ἓνα σχοινί! εἶπεν ὁ Ζαμπετάκης.

— Αὐτὸ εἶναι τὸ σχοινί μου! εἶπεν ὁ Βύζουνας.

— Μωρ' ὁ ξενοδόχος εἶν' ἐκεῖ ἐπάνω, εἶπεν ὁ Παρνασσός.

ἤγειραν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ ἄνω. Ὁ Θεναρδιέρος προσέτινε τὴν κεφαλὴν του ὀλίγον.

— Μωρὲ παιδιὰ, γλίγωρα! εἶπεν ὁ Παρνασσός· ἔχεις, μωρὲ Βύζουνα, τὸ ἄλλο τὸ κομμάτι τοῦ σχοινοῦ;

— Ναί, τὸ ἔχω. Ἔτο ἔ! . . .

— Δέστε το, μωρὲ, νὰ τοῦ τὸ ρίψωμεν ἐπάνω, νὰ δέσῃ εἰς τὸν τοῖχο τὴν μίαν ἄκρη, καὶ ἡμπορεῖ νὰ τοῦ ἦναι ἀρκετὸ νὰ καταβῆ.

Ὁ Θεναρδιέρος ἐτόλμησε τότε νὰ λαλήσῃ ἄνωθεν.

— Εἶμαι πιασμένος ἀπὸ τὸ κρῦο παγωμένος.

— Ζεσταίνεσαι, ζεσταίνεσαι.

— Δὲν ἡμπορῶ νὰ σαλεύσω.

— Ἀφίνεσαι μὲ τὸ σχοινί εἰς τὸ χέρι, καὶ ἡμεῖς σὲ πιάνομεν.

— Μὰ, μωρὲ, τὰ χέρια μου δὲν πιάνουν, τὰ χέρια μου!

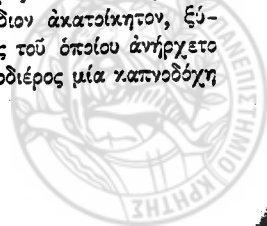
— Τὸ σχοινί μοναχὰ νὰ ἡμπορούσες νὰ ἔδενες ἐπάνω αὐτοῦ!

— Δὲν θὰ ἡμπορέσω.

— Πρέπει ν' ἀναβῆ ἓνας ἀπὸ μᾶς, εἶπεν ὁ Παρνασσός.

— Τί κάθεσαι καὶ λές! τρία πατώματα ὕψος! εἶπεν ὁ Βύζουνας.

Ὑπὸ τὸν τοῖχον ὑπῆρχε χαμηλόν τι οἰκίδιον ἀκατοίκητον, ξύλινον, παλαιὸν καὶ σεσαθρωμένον, ἀπὸ τῆς στέγης τοῦ ὁποῖου ἀνήρχετο σχεδὸν ἕως εἰς τὸ ὕψος ὅπου εὕρισκετο ὁ Θεναρδιέρος μία καπνοδόχη κεραμιδίγη στενὴ ἕμως.

— 'Απ' ἐκεῖ ἤμποροῦσε ν' ἀναβῆ κανένας μας, ἀπεκρίθη ὁ Παρνασσός.

— 'Απ' ἐκείνη ἐκεῖ τὴν καπνοδόχην; ἀνέκραξεν ὁ Ζαμπετάκης· νὰ χωρέτῃ ἐκεῖ μέσα ἕνας ἄνθρωπος! ποτέ. Νὰ εἶχαμε κανένα παιδί!

— Ἄχ! ποῦ εἶναι τώρα ἕνα παιδί! εἶπεν ὁ Βύζουνας.

— Ναι, ἕνα παιδί ἐχρειάζονταν, εἶπεν ὁ Γουλομάρας.

— Σταθῆτε καὶ περιμένετε, εἶπεν ὁ Παρνασσός. Τὸ ἔχω τὸ παιδί. Καὶ συγχρόνως ἔτρεξε, κατευθυνόμενος πρὸς τὴν Βασιλλίαν.

Παρῆλθον ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ λεπτά, ὀκτακιτχίλιοι αἰῶνες πρὸς τὸν Θεναρδιέρον. Ὁ Ζαμπετάκης, ὁ Βύζουνας καὶ ὁ Γουλομάρας συνέσφιγον τὰς ὀδόντας των. Τέλος, ἐπέστρεψεν ὁ Παρνασσός, ἀσθμαίνων καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Γαβριᾶ. Ἡ βροχὴ ἐξηκολούθει νὰ καθιστᾷ ἐρήμην τὴν ὁδόν.

Ἄμα ἐλθὼν ὁ μικρὸς Γαβριᾶς, εἶδε μὲ ἀταραξίαν τὰς εἰδεχθεῖς μορφὰς ἐκείνας μίαν πρὸς μίαν, καὶ τὰς ἀνεγνώρισε. Ἡ κόμη του ἀπέσταξεν ὕδατος.

— Μωρὲ, τὸν λέγει ὁ Γουλομάρας, εἶσαι ἄνδρας, μωρὲ;

— Πῶτος! ἐγώ; ἀπεκρίθη ὁ Γαβριᾶς ἀναστείλας ὑπεροπτικῶς τοὺς ὤμους· κακομοίρη, ὡτὰν ἐμένα παιδιὰ εἶναι ἄνδρες, καὶ ὡτὰν ἐσὺ ἄνδρες εἶναι παιδιὰ.

— Εἶδες τί γλῶσσα τὴν ἔχει! ἀνέκραξεν ὁ Ζαμπετάκης.

— Ἄμ' τί θάρσες; ἐπρόσθεσεν ὁ Βύζουνας· τοῦ Παρισίου ἕνα παιδί δὲν εἶναι ὡσὰν τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ!

— Τί εἶναι νὰ γίνῃ; ἠρώτησεν ὁ Γαβριᾶς.

— Νὰ σκαλώσῃς ἐκεῖ ἐπάνω, ἀπ' αὐτὴ τὴν καπνοδόχην, ἀπεκρίθη ὁ Παρνασσός. Εἶσαι καλὸς, μωρὲ Γαβριᾶ;

— Καὶ νὰ πάρῃς μαζὶ σου' καὶ αὐτὸ τὸ σχοινί, εἶπεν ὁ Ζαμπετάκης.

— Νὰ τὸ δέσῃς ἐκεῖ, ἐπρόθεσεν ὁ Βύζουνας.

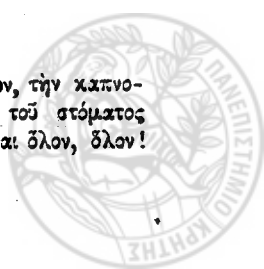
— Εἰς τὰ ἐπάνω αὐτοῦ τοῦ τοίχου, εἶπεν ὁ Ζαμπετάκης.

— Εἰς τὸ σίδερο τοῦ ανοικτοῦ ἐκείνου παραθύρου, ἐπρόσθεσεν ὁ Βύζουνας.

— Αἶ, καὶ ἔπειτα; ἠρώτησεν ὁ Γαβριᾶς.

— Ἐπειτα, τίποτε, εἶπεν ὁ Γουλομάρας.

Τὸ παιδίον ἐξέτασε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ σχοινίον, τὴν καπνοδόχην, τὸν τοίχον, τὰ παράθυρα, καὶ τότε ἔκαμε διὰ τοῦ στόματος μορφασμὸν τινα περιφρονήσεως, σημαίνοντα, — Αὐτὸ εἶναι ὄλον, ὄλον!

Σημειωτέον ὅτι ὁ σωλὴν τῆς καπνοδόχης ἐκείνης, ὡς κατασκευασμένος ἐκ κεράμου, ἦτον εἰς διάφορα μέρη τετραυσιμένους καὶ χαίτων, ἐξ οὗ ἠυκολύνετο ἡ ἀνάβασις.

— Εἶν' ἐκεῖ ἐπάνω ἕνας ἄνθρωπος, εἶπεν ὁ Παρνασσός, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ σώσης.

— Θέλεις νὰ τὸν σώσης; ἠρώτησεν ὁ Βύζουνας.

— Ἄκουσ' ἐκεῖ! ἀπεκρίθη τὸ χαμίνιον, ὡς νὰ τῷ ἐφάνη ἡ ἐρώτησις αὐτῆ ἀνήκουστος. Συγχρόνως δὲ καὶ ἀφήρεσε τὰ πέδιλά του.

Ὁ Γουλομάρας ἤρπασε τὸν Γαβριᾶν, καὶ τὸν ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ χαμηλοῦ οἰκιδίου, τοῦ ὁποῖου αἱ σκωληκόβρωτοι σάνιδες ἐκάμπτοντο ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ παιδίου. ἔρριψε δ' ἔπειτα εἰς αὐτὸ τὸ σχοινίον, συνδεθὲν ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ Βύζουνα ἐπὶ τῆς ἀπουσίας τοῦ Παρνασσού, καὶ ὁ Γαβριᾶς κατηυθύνθη πρὸς τὴν καπνοδόχην, ἐντὸς τῆς ὁποίας καὶ εἰσηλθεν εὐκόλως δι' εὐρυχώρου τινὸς ὀπῆς, ἠνεωγμένης εἰς τὴν βᾶσιν τῆς.

Ὁ Θεναρδιέρος, ἄνωθεν τοῦ τοίχου, περιμένων νὰ προκύψῃ ἡ κεφαλὴ τοῦ παιδίου ἀπὸ τῆς καπνοδόχης ὡς ζωὴ καὶ σωτηρία του, ἔκυψε καὶ ἔβλεπεν ἐντὸς αὐτῆς μετὰ παλμῶν. Ἦδη ὑπέφωσκεν ἡ αὐγὴ. Ὁ Γαβριᾶς, ἅμα φθάσας εἰς τὴν κορυφὴν τῆς καπνοδόχης, ἀνεγνώρισε τὸν Θεναρδιέρον. — Πά! εἶπεν, εἶναι ὁ πατέρας μου! . . . Αἶ, ἀς ᾄδῃ καὶ αὐτός.

Καὶ λαβὼν τὸ σχοινίον εἰς τοὺς ὀδόντας του, ἀνέβη ἐκεῖθεν ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ τοίχου, ἐκάθησε περιβάδην ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἔδεσε τὸ σχοινίον του εἰς τὸν σιδηροῦν στροφέα τοῦ ἐνὸς παραθύρου, τὸ ὁποῖον ἦτον πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος.

Μετὰ μίαν στιγμὴν, ὁ Θεναρδιέρος εὐρίσκετο εἰς τὴν ὁδὸν μετὰ τοὺς συντρόφους του. Ἄμα ἐπάτησεν εἰς τὸ λιθόστρωτον τοῦ δρόμου, ἅμα ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἐκτὸς κινδύνου, ἀπέδρα καὶ κόπος καὶ τρέμος καὶ παγετός· τὰ δεινὰ ἐκ τῶν ὁποίων ἐξῆλθε διελύθησαν ὡς καπνός, ἐξύπνησε δὲ ἀμέσως ὄλη του ἡ ὠμὴ καὶ ἀγρία διάνοια, καὶ ἰδοὺ ὁ πρῶτος λόγος, τὸν ὁποῖον ὑπηγόρευσε εἰς πᾶν ἄνθρωπον τοῦτον. — Τώρα, ποῖον θὰ πᾶμεν νὰ φάγωμεν;

Περιττὸν δὲ νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν λόγον τοῦτον, προδήλως σημαίνοντα, ποῖον νὰ φονεύσωμεν καὶ ἐνταυτῷ νὰ γυμνώσωμεν. Νὰ φάγωμεν, τουτέστι, νὰ ἐξαλείψωμεν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

— Δὲν ἔχομεν καιρὸ νὰ ὁμιλήσωμεν εἰς μάκρος, εἶπεν ὁ Βύζουνας. Μόνον δύο λόγους καὶ χωριζόμεθα. Ἦταν μία δουλειὰ ὡσάν καλὴ εἰς τὸν δρόμον τοῦ Πλουμέτου, ἕνα δρόμον ἐρημικόν· ἕνα μονα-

χικό σπίτι· ἔχει ἐπάνω εἰς τὸν δρόμο ἓνα κῆπο μικρὸ, μὲ μόνο κάγ-
κελα, καὶ γυναῖκες μοναχαῖς εἰς τὸ σπίτι.

— Αἰ, καὶ δὲν τὴν ἐπιχειροῦμεν αὐτὴ τὴν δουλειά; ἠρώτησεν
ὁ Θεναρδιέρος.

— Ἡ Ἐπονίνα, ἡ κόρη σου, ὑπῆγε καὶ εἶδε, ἀπεκρίθη ὁ Ζαμ-
πετάκης.

— Κ' ἔφερον εἰς τὴν Γεωργοῦλα παξιμαδί, ἐπρόσθεσεν ὁ Γου-
λομάρας. Δὲν εἶναι νὰ γίνῃ ἐκεῖ τίποτε.

— Ἀφοῦ τὸ λέγει ἡ κόρη μου, δὲν θὰ εἶναι τίποτε, εἶπεν ὁ Θε-
ναρδιέρος. Ὅμως πάλιν νὰ ἰδοῦμεν.

— Ναι, ναι, εἶπεν ὁ Βύζουνας, πρέπει νὰ βεβαιωθούμε κα-
λῆτερα.

Ἐν τούτοις δὲ, οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν τῶν ἀλιτηρίων ἐπρόσεχε πλέον
εἰς τὸν Γαβριᾶν, ὅστις ἐπὶ τῆς συνομιλίας ταύτης ἐκάθητο περιμένων
ἴσως ὁ πατήρ του θὰ τὸν ἀπηύθυνέ τινα λόγον. Ἐπειτα δὲ, φορέσας τὰ
πέδιλά του, — Αἰ, πλέον δὲν μὲ χρειάζεσθε, εἶπε· ἡ δουλειά σας ἔ-
γινε. Πάγω νὰ ξυπνήσω τὰ μωρέλια μου.

Καὶ ἀνεχώρησε. Ἀνεχώρησαν δὲ συγχρόνως καὶ οἱ πέντε ἄνδρες.

Ἀφοῦ ὁ Γαβριᾶς ἀπεμακρύνθη, λαμβάνει ὁ Ζαμπετάκης τὸν Θε-
ναρδιέρον κατὰ μέρος, καὶ τὸν λέγει·

— Τὸν εἶδες αὐτὸν τὸν μικρό;

— Ποῖον μικρό;

— Αὐτὸν ὁποῦ ἀνέβηκεν εἰς τὸν τοῖχο καὶ σοῦ ἔφερε τὸ σχοινί.

— Δὲν πρόσεξα.

— Σὰν νὰ μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι ὁ υἱός σου. Δὲν ξεύρω ἂν ἀ-
πατῶμαι, ὅμως σὰν ἐκεῖνος μ' ἐφάνηκε.

— Πά! εἶπεν ὁ Θεναρδιέρος, στοχαῖζεσαι;

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

ΤΑ ΑΡΓΟΤΙΚΑ. (1)

Τὰ ἀργοτικά εἶναι ἐνδυμασία, τὴν ὁποίαν ἡ καθομιλουμένη γλῶσσα φορεῖ, ὅταν θέλῃ νὰ πράξῃ τι κακόν. Διὰ νὰ μὴ γνωρισθῇ, μετέρχεται λέξεις προσωπεῖα καὶ μεταφορὰς ῥάκη· οὕτω δὲ καθίσταται εἰδεχθεστάτη, σχεδὸν ἀγνωρίστος.

Ἐννοοῦμεν τὴν κατ' αὐτῆς ἀπέχθειαν τοῦ ἀναγνώστου· ἀλλὰ προκειμένου τοῦ νὰ ἐρευνηθῇ μέχρι τίνος προχωρεῖ τὸ βάθος ἐνὸς ἔλικους, ἐνὸς βόθρου ἢ μιᾶς τινος κοινωνίας, πταίει ἄρα γε ὁ βουλούμενος νὰ εἰσδύσῃ μέχρι τοῦ πυθμένος; Τοῦτο εἶναι μάλιστα ἀνδρείον ἐνίοτε, ἢ τοῦλάχιστον ἀπλοῦν καὶ ὠφέλιμον, ἄξιον τέλος τῆς συμπαθοῦς προσοχῆς ἣν ἀξίζει πᾶς ὁ ἀναδεχόμενος καὶ ἐκπληρῶν τὸ καθήκον αὐτοῦ. Διατί νὰ μὴ ἐξερευνήσῃ τις, διατί νὰ μὴ σπουδάσῃ τὰ πάντα; Διατί νὰ σταθῇ καθ' ὁδόν; Δύναται τὸ χειρουργικὸν ἐργαλεῖον, ὁ καθεστῆρ, νὰ σταθῇ, ἀλλ' ὁ εἰσάγων αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ σταθῇ πώποτε.

(1) Ὁ συγγραφεὺς ἐνδιατρίβει ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ εἰς τὰ περὶ τὴν παραγωγὴν καὶ ἐτυμολογίαν τῆς σολοικοῦ διαλέκτου ἥτις, ἐν χρήσει οὔσα παρὰ τοῖς κατούργοις τῶν Παρισίων, καλεῖται παρ' αὐτῶν ἀργοτικὴ γλῶσσα. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀφοῦ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐδόσαμεν ἰδέαν τινὰ τῆς διαλέκτου ταύτης, ἀκούμεθα εἰς αὐτά. Ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης ὀλίγον καρπὸν καὶ μικρὰν τέρψιν θὰ ἐξηγεν ἐκ τῶν τεσσάρων κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα ὁ γάλλος συγγραφεὺς ἀφιερῶ εἰς τὸ θέμα τοῦτο· ὅθεν συμπτύσομεν αὐτὰ, ἀρούμενοι ὅσα μόνον βλέπομεν ἐφαρμοζόμενα γενικώτερον εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων. — Σημ. τοῦ Μεταφραστοῦ.

Βεβαίως, τὸ νὰ ἐρευνᾷ τις εἰς τὴν ὑποστάθμην τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἔνθα παύει τὸ χῶμα, ἀρχεται δὲ ὁ βόρβωρος, τὸ νὰ ἀλιεῖν ἐντὸς τῶν παχυλῶν κυμάτων τούτων, καὶ ἀνασπῶν νὰ ῥίπτῃ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ ἀσπαίρον τὸ μυστρὸν καὶ ὄλον πηλοῦ ἀποστάζον ἰδίωμα τοῦτο, τὸ φλυκταινώδες τοῦτο λεξικόν, οὕτως ἐκάστη λέξις φαίνεται ὡς ἀηδῆς σπόνδυλος τέρατός τινος τῆς ἰλῦος καὶ τῆς σκοτίας, δὲν εἶναι ἔργον εὐάρεστον, καὶ οὐδὲ εὐκόλον. Ἄλλὰ πρέπει ἄρά γε νὰ παραιτῆται ἕνεκα τῆς βδελυγμίας τινῶν πραγμάτων ἢ σπουδῆ αὐτῶν; Πρέπει ἄρά γε ὁ ἰατρός νὰ φεύγῃ ὅταν παρουσιάζηται εἰς αὐτὸν βδελυρόν τι ἔλκος; Πρέπει ἄρά γε νὰ μὴ σπουδάζῃ ὁ φυσιολόγος τὴν ἔχιδραν, τὴν νυκτερίδα, τὴν σκολόπενδραν, τὴν ἀράχην, ἀλλὰ νὰ ῥίπτῃ αὐτὰ εἰς τὸ σκότος, λέγων, "Ω! εἶναι ἀηδῆ!

Τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ ἱστορικοῦ τῶν ἡθῶν καὶ ἰδεῶν ἢ ἐπαγγελία αὐτοῦ εἶναι αὐστηρὰ οὐχ ἦττον τῆς τοῦ ἱστορικοῦ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων. Οὗτος μὲν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πολιτισμοῦ, τὰς ἐριδας τῶν βασιλέων, τὰς γεννήσεις τῶν βασιλοπαίδων, τοὺς γάμους τῶν ἡγεμόνων, τὰς μάχας, τὰς συνελεύσεις, τοὺς δημοσίους ἀνδρας, τὰς εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου γινομένας ἐπαναστάσεις, ὄλον τὸ ἔξω μέρος τῶν πραγμάτων ὁ δὲ ἄλλος ἱστορικὸς ἔχει νὰ ἐξετάσῃ τὰ ἐντὸς, τὸ βάθος, τὸν λαὸν τὸν ἐργαζόμενον καὶ ἀσχόντα καὶ προσδοκῶντα, τὴν γυναῖκα τὴν μοχθοῦσαν, τὸ παιδίον τὸ ἀγωνιῶν, τοὺς ὑποκώφους ἐκείνους πολέμους ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον, τὰς κρυπτὰς θηριωδίας, τὰς προλήψεις, τὰς συμπεφωνημένας ἀνομίας, τὰς ὑποχθόνιους τοῦ νόμου ἀντιδράσεις, τοὺς μυστικούς ἐξελιγμούς τῶν ψυχῶν, τὰς ἀδιοράτους φρικιᾶσεις τοῦ πλήθους, τοὺς λιμῶ ἀπολλυμένους, τοὺς ἀνυποδήτους, τοὺς γυμνόχειρας, τοὺς ἀποκλήρους, τὰ ὄρφανὰ, τοὺς δυστυχεῖς καὶ ἀτίμους, ὅλα τὰ σκωλήκια ἄτινα περιφέρονται ἐν τῷ σκότει. Εἶναι χρεῖα νὰ καταβῆ οἰκτιριμῶν καὶ ἄμα αὐστηροδικαίως, ὡς ἀδελφὸς καὶ ὡς κριτῆς ἐνταυτῷ, εἰς τὰς εἰρκτὰς, εἰς τοὺς λάκκους ἐκείνους, ὅπου ἔρπουσι φύρδην μίγδην οἱ αἱμάσσοντες καὶ οἱ μαστίζοντες, οἱ κλαίοντες καὶ οἱ βλασφημούντες, οἱ παθαίνοντες τὸ κακὸν καὶ οἱ πράττοντες αὐτό. Μικρότερα ἄρα γε τῶν Μακιαβέλη ἔχει νὰ εἴπῃ ὁ Δάντης; Ἡ μήπως τὰ ὑπὸ τὴν κοινωνίαν, ὡς βαθύτερα καὶ ζοφερώτερα, δὲν εἶναι τόσον σπουδαῖα ὅσον τὰ ἐπὶ τῆς κοινωνίας; Γνωρίζει τις καλῶς τὸ ἔρος, ἀν δὲν γνωρίζῃ τὸ σπῆλαιον;

Πρέπει ὅμως καὶ νὰ εἰπώμεν ἐν παρόδῳ μὴ τις εἰκάσῃ ἐκ τῶν προηγουμένων λόγων ἡμῶν, ὅτι μεταξὺ τῶν δύο κλάσεων τῶν ἱστορικῶν θέτομεν διάφραγμα ἀποχωρίζον αὐτοὺς ὀλωσδιόλου. Ὅχι. Οὐδεὶς εἶναι καλὸς ἱστορικὸς τοῦ φανεροῦ καὶ δημοσίου βίου τῶν λαῶν, ἐὰν δὲν ἦναι συγχρόνως, ἐν τινι μέτρῳ, καὶ ἱστορικὸς τοῦ βαθέως καὶ κρυπτοῦ αὐτῶν βίου· ὡς καὶ οὐδεὶς εἶναι καλὸς ἱστορικὸς τῶν ἐντὸς, ἐὰν δὲν ἦναι, χρείας τυχοῦσης, καὶ ἱστορικὸς τῶν ἐκτὸς. Ἡ τῶν ἠθῶν καὶ ἰδεῶν ἱστορία εἰσδύει εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πραγμάτων, καὶ αὕτη πάλιν ἀμοιβαίως. Ὅλοι οἱ χαρακτῆρες τοὺς ὁποῖους ἡ θεία Πρόνοια χαραττεῖ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἐκάστου ἔθνους ἔχουσι κατὰ βάθος τοὺς παραλλήλους αὐτῶν, ἀμυδροὺς μὲν, ἀλλὰ διασκεχρισμένους, καὶ ὅλοι οἱ ἐν τῷ βάθει ὄργανοι παράγουσι σεισμούς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἐπειδὴ ἡ ἀληθὴς ἱστορία εἶναι μὲ ὅλα ἀναμειγμένη, ὁ ἀληθὴς ἱστορικὸς εἰς ὅλα πρέπει νὰ ἀναμιγνύηται.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι κύκλος ἔχων ἐν μόνον κέντρον· ἀλλ' ἔλλειψις ἔχουσα δύο ἐστίαις. Ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ πράγματα, ἡ δὲ εἶναι αἱ ἰδέαι.

Εἴημεν οἰκτίρμονες πρὸς τοὺς παιδευομένους. Φεῦ! τί ἄλλο εἴμεθα καὶ ἡμεῖς αὐτοί; Τί εἶμαι ἐγὼ, ὅστις σὰς ὀμιλῶ; Τί εἰσθε σεῖς, οἵτινες μὲ ἀκούετε; Πόθεν ἐρχόμεθα; Εἶναι ἄρα γε βέβαιον ὅτι οὐδὲν ἐπράξαμεν πρὶν γεννηθῶμεν; Ἡ γῆ αὕτη, εἶναι ἕλωσ ἀνόμοιος μὲ εἰρικήν;

Τίς οἶδεν ἂν ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἐκ τῶν τιμωρουμένων τὸ δεύτερον ὑπὸ δίκης θείας.

Παρατηρήσατε τὴν ζωὴν ἐκ τοῦ πλησίον. Εἶναι τοιαύτη, ὥστε πανταχόσε βλέπει τις τὴν τιμωρίαν.

Εἶσαι ἐκ τῶν λεγομένων εὐτυχῶν; Ἐν τούτοις εἶσαι καθεκάστην περιλῦπος. Ἐκάστη ἡμέρα ἔχει τὴν μεγάλην τῆς θλίψιν ἢ τὴν μικράν τῆς φροντίδα. Χθὲς ἔτρεμες διὰ τὴν ὑγείαν τινὸς προσφιλοῦς σοι· σήμερον φοβεῖσαι διὰ τὴν ἰδίαν σου ὑγείαν· αὔριον κάπως θ' ἀνησυχῆσῃς διὰ χρήματά σου κινδυνεύοντα, μεθαύριον διὰ τὴν κατὰ σοῦ διατριβὴν συκοφάντου τινὸς, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν διὰ τὴν συμφορὰν τινὸς φίλου. Ἐπειτα, ὁ καιρὸς ὁ ἀχρεῖος· ἔπειτα, συνετρίβη ἡ ἀπωλέσθη πρᾶγμα τι· ἔπειτα, ἡ συνειδήσις καὶ ἡ σπονδυλικὴ στήλη σε τύπτουσι διὰ τινὰ ἠδονήν· ἄλλοτε ἀσχάλλεις διὰ τὴν πορείαν τῶν ὀημοσίων πραγμάτων. Ἀφίνω τὰ ἀλλαγῆ τῆς καρδίας. Καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐν νέφος διαλύεται, ἄλλο σχηματίζεται. Εἰς τὰς ἑκατὸν ἡμέρας, μὲν ὅλις ὑπάρχει μία πλήρους χαρᾶς καὶ πλήρους ἡλίου. Καὶ εἶσαι ἐκ

τῶν ἐλίγων εὐτυχῶν ἀνθρώπων. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἡ γύξ κατὰ-
θηται ἐπ' αὐτῶν ἀένναος.

Οἱ ἔρθῶς σκεπτόμενοι σπανίως λέγουσι περὶ τῶν ἀνθρώπων, —
εὐτυχεῖς καὶ δυστυχεῖς. Εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, εἰς τοῦτο τὸ προκύλιον
βεβαίως ἄλλου τινὸς κόσμου, δὲν ὑπάρχουσι εὐτυχεῖς.

Ἡ ἀληθὴς διάκρισις τῶν ἀνθρώπων εἶναι αὕτη — οἱ φωτεινοί,
καὶ οἱ σκοτεινοί — ἔχι οἱ εὐτυχεῖς καὶ οἱ δυστυχεῖς.

Νὰ ἐλαττωθῇ λοιπὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν σκοτεινῶν, καὶ ν' αὐξηθῇ
ὁ ἀριθμὸς τῶν φωτεινῶν, ἰδοὺ ὁ σκοπός. Καὶ διὰ τοῦτο κράζομεν
διδασκαλίαν! ἐκπαιδεύειν! ἐπιστήμην! Τὸ διδάσκειν ἀνάγκωσιν, εἶναι
ταῦτον τοῦ ἀνάπτειν πῦρ. Πᾶσα λέξις συλλαβιζομένη σπινθηροβολεῖ.

Ἄλλως τε, ὁ λέγων φῶς, ἐννοεῖται ὅτι δὲν λέγει χαρά. Πά-
σχει ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐντὸς τοῦ φωτός· διότι καὶ τὸ πολὺ φῶς καίει.
Ἡ φλόξ εἶναι ἐχθρὸς τῆς πτέρυγος. Νὰ καίης χωρὶς νὰ παύσης πε-
τώμενος, ἰδοὺ τὸ θαῦμα τῆς μεγαλοφυΐας.

Διότι καὶ ἔταν διδαχθῆς, καὶ ἔταν ἀγαπήσης, πάλιν πάσχει·
Ἡ ἡμέρα γεννᾶται ἐντὸς δακρύων. Οἱ φωτεινοί, καὶ ἂν ἄλλο τι δὲν
ἔχουν νὰ θρηγήσωσι, θρηνοῦσι διὰ τοὺς σκοτεινοὺς.

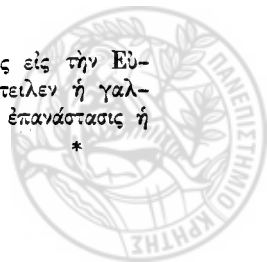
Τὸ δὲ πάσχειν ἐγκυμονεῖ τὴν ὀργήν· ἐνῶ αἱ κλάσεις
τῶν ἀνθρώπων, αἵτινες ζῶσιν ἐν ἀνέσει, ἀποτυφλοῦνται, ἢ ἀποκοι-
μῶνται (διότι, οὕτως, ἢ ἄλλως ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κεκλεισμένους),
τὸ μῖσος τῶν δυστυχῶν κλάσεων ἀνάπτει τὴν δαῖδα αὐτοῦ ἐκ τινος
πνεύματος ἀδημονοῦντος ἢ κακεντρεχοῦς, τὸ ὅποιον καθήμενον ἐν πα-
ραβύστῳ τινὶ ρεμβάζει, καὶ τότε περιερχόμενον ἐξετάζει τὴν κοινωνίαν.

Τρομερὸν πρᾶγμα ἡ ἐξέτασις τοῦ μίσους!

Ἐντεῦθεν, ἐὰν οἱ δυστυχεῖς χαιροῖ! θελήσωσιν, ἐντεῦθεν οἱ φρι-
κτοὶ ἐκεῖνοι κλύδωνες οὐς ὠνόμαζον ποτὲ ἐν Παρισίσις ἰακωβίνια,
(jacqueries) καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους παραβαλλόμενοι οἱ καθαρῶς πο-
λιτικοὶ σάλσι, εἶναι ἀθύρματα παιδικά· οἱ κλύδωνες ἐκεῖνοι, οἵτινες
δὲν ἦσαν πλεόν ἢ πάλῃ τοῦ καταδυναστευομένου κατὰ τοῦ καταδυ-
ναστεύοντος, ἀλλ' ἡ στάσις τῆς κακούχιας κατὰ τῆς εὐεξίας! Καὶ τό-
τε ἀνατρέπονται τὰ πάντα.

Τὰ ἰακωβίνια εἶναι οἱ σεισοὶ τῶν λαῶν.

Τοῦτον λοιπὸν τὸν κίνδυνον, ὅστις ἐπέκειτο ἴσως εἰς τὴν Εὐ-
ρώπην περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος, ἀνέστειλεν ἡ γαλ-
λικὴ ἐπανάστασις, ἡ μεγίστη αὕτη χρηστὴ πρᾶξις. Ἡ ἐπανάστασις ἡ

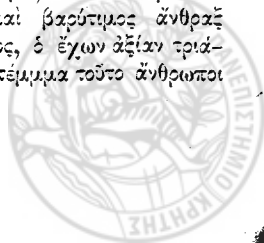

γαλλική, ἥτις ἄλλο δὲν ἦτον εἰμὴ τὸ ἰδανικὸν καλὸν ὠπλισμένον διὰ ῥομφαίας, ἀνωρθώθη, καὶ διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς βιαίας κινήσεως, ἔκλεισε τὴν θύραν τοῦ κακοῦ καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ καλοῦ.

Ἐφερὲν εἰς φῶς τὸ ζήτημα τὸ ἀληθές, ἐκήρυξε τὴν ἀλήθειαν, ἀπέδιωσε τὸ μίσμα, ὑγίανε τὸν αἰῶνα, ἐστεφάνωσε τὸν λαόν. Περὶ αὐτῆς ἔξεσιν εἰπεῖν ὅτι ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου, δοῦσα αὐτῷ δευτέραν ζωὴν, τὸ δικαίωμα. Ὁ δέκατος ἔννατος αἰὼν κληρονομεῖ καὶ ἐπωφελεῖται τὸ ἔργον αὐτῆς, καὶ ἰδοὺ σήμερον ἡ κοινωνικὴ καταστροφή περὶ ἧς εἵπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, τυγχάνει ἀδύνατος ἀπλῶς. Τυφλὸς ὁ διαβάλλων καὶ μωρὸς ὁ φοβούμενος αὐτήν. Ἡ δαμαλίς ἐμβολιζομένη σώζει ἀπὸ τῆς νόσου εὐφρογίας ἡ ἐπανάστασις εἶναι ἡ δαμαλίς τῶν ἰακωβινίων.

Χάρις εἰς τὴν ἐπανάστασιν ἐκείνην, ἡ κοινωνικὴ κατάστασις ἤλλαξε. Ἐὰ τιμαρωτικὰ καὶ μοναρχικὰ νοσήματα δὲν εἶναι πλέον ἐντὸς τοῦ αἵματος ἡμῶν. Ἐν τῇ ἡμετέρα κράσει δὲν ὑπάρχει πλέον μεσαιῶν. Ἀπῆλθον οἱ καιροὶ ὅτε ἐγίνοντο ἐκρήξεις φοβερῶν μυρμηκοφωλεῶν ὅτε οἱ ἄνθρωποι ἠσθάνοντο ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν διατρέχουσιν ὑπόκωφόν τινα καὶ σκοτεινὴν βοήν ὅτε ἀνῆρχοντο εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πολιτισμοῦ κυματισμοί, γινόμενοι ἐκ τῆς ἐξογκώσεως ὑπονόμων ἐμπλέων ἀσπαλάκων, καὶ ὅτε ἐβράχίζετο ἡ γῆ εἰς σχίσματα, καὶ ἠνοιγέτο τὸ ἄνω τῶν σπηλαίων, καὶ αἰφνιδίως ἐξήρχοντο ἐκ τῆς γῆς τερατώδεις κεφαλαί.

Ἡ ἔννοια τῆς ἐπανάστασεως εἶναι ἔννοια ἠθικῆ. Τὸ αἶσθημα τοῦ χρέους. Ὁ νόμος πάντων εἶναι ἡ ἐλευθερία, λήγουσα ἐνθα ἀρχεται ἡ ἐλευθερία τοῦ ἄλλου, καθὼς εἶπε θαυμασίως ὁ Ῥοβεσπιέρρος. Ἡ πρώτη φωνὴ τῶν πληθῶν τοῦ λαοῦ, ἅμα αὐτὰ φωτισθῶσι καὶ μεταλυθῶσι, εἶναι « ἀποθανήτωσαν οἱ ἀρπαγες τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος! » Ἡ πρόοδος εἶναι τίμιος ἄνθρωπος. Τίνες ἐν ἔτει 1848 προέπεμψαν τοὺς θησαυροὺς τῶν ἀνακτόρων; Ἄνθρωποι ἐξ ἐκείνων οἵτινες συνάγουσι τὰ ῥάκη διὰ νὰ ζήσωσι. Τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἐφρούρησαν τὸ θησαυροφυλάκιον. Ἐλάμπρυνε τοὺς ῥακενδύτας τοῦτους τότε ἡ ἀρετὴ. Μεταξὺ τῶν ἀμαξῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων μετεκομίζοντο οἱ θησαυροὶ τοῦ Κράτους, τινὲς περιεῖχον κιβώτια ἡμίκλειστα, ἐντὸς τῶν ὁποίων διεκρίνετο τὸ γηραῖον τῆς Γαλλίας στέμμα, ὅλον ἀδαμαντοκόλλητον ἠκτινοβόλει δὲ ὁ ἐπ' αὐτοῦ μέγας καὶ βαρύτιμος ἀνθράξ τῆς βασιλείας, ὁ τοῦ ἀντιβασιλέως ἐπιλεγόμενος, ὁ ἔχων ἀξίαν τριάκοντα ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἐφρούρουν τὸ στέμμα τοῦτο ἄνθρωποι ἀνυπόδητοι.

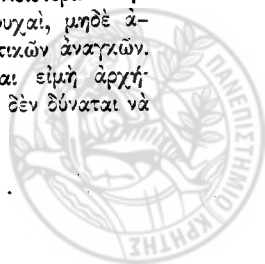

Λοιπὸν δὲν ἔχει πλέον ἰακωβίνα. Μὲ κακοφαίνεται ὅτι λυποῦντα ἀκούοντες τοῦτο οἱ ἐπιτήδειοι, ἀλλὰ τὸ παλαιὸν τοῦτο φόβητρον ἔλαμε τὸ τελευταῖον ἀποτέλεσμα του, καὶ πλέον δὲν δύναται νὰ ἦναι χρήσιμον εἰς τὴν πολιτικὴν. Τὸ μέγα ἔλαττήριον τοῦ κοκκίνου μορμολυκείου συνετρίβη. Οὐδεὶς πλέον ἀγνοεῖ τοῦτο. Δὲν φοβίζει πλέον τὸ φόβητρον. Τὰ πτηνὰ συνοικειωθέντα μὲ τὸ ἀνδρείκελον, ἔρχονται καὶ κἀθιγνται ἐπ' αὐτοῦ, οἱ δὲ πολῖται προσβλέπουσιν εἰς αὐτὸ καὶ γελῶσι.

Ἄλλ' οὕτως ἔχοντας τοῦ πράγματος, ἔλειψεν ἄρα γε πᾶς κοινωνικὸς κίνδυνος; Ὁχι βέβαια. Ἰακωβίνα ἔχει πλέον περὶ τούτου ἡ κοινωνία δύναται νὰ ἴσυχῃ τὸ αἷμα δὲν θ' ἀναβῆ πλέον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς· πρέπει ὅμως νὰ φροντίσῃ ὥστε ν' ἀναπνήρῃ ἐν ἀνέσει. Φόβος ἀποπληξίας δὲν ὑπάρχει· ἀλλ' ἡ φθίσις δὲν ἔλειψε. Τῆς κοινωνίας ἡ φθίσις καλεῖται πενία.

Ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκει καὶ ἐξ ὑπονόμου καὶ ἐκ κεραυνοῦ. Δὲν θὰ πᾶσσωμεν ἐπαναλαμβάνοντες ὅτι τὸ πρῶτον τῶν ἀδελφικῶν χρεῶν εἶναι, νὰ φροντίζωμεν περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀποκλήρων καὶ καμνόντων, νὰ τοὺς ἀνακουφίζωμεν, νὰ τοὺς ἀερίζωμεν, νὰ τοὺς φωτίζωμεν, νὰ τοὺς ἀγαπῶμεν, νὰ ἐκτείνωμεν μεγαλοπρεπῶς τὸν ὀρίζοντα αὐτῶν, νὰ δαφιλεύωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐκπαίδευσιν ὑφ' ὅλα τὰ σχήματα, νὰ τοὺς διδῶμεν τὸ παράδειγμα τῆς φιλοπονίας, οὐδέποτε δὲ τῆς ὀκνηρίας, νὰ ἐλαττώνωμεν τὸ βάρος τοῦ ἀτομικοῦ φορτίου αὐξάνοντας τὰς νύξεις τοῦ παγκοσμίου σκοποῦ, νὰ περιορίζωμεν τὴν πτωχείαν, χωρὶς νὰ περιορίζωμεν τὸν πλοῦτον, νὰ συσταίνωμεν στή-
δια εὐρύχωρα κοινῆς καὶ δημῶδους ἐργασίας, νὰ ἔχωμεν ὡς ὁ Βρι-
ἄρρεω ἑκατὸν χεῖρας, ὅπως τείνωμεν αὐτὰς πανταχόσε πρὸς τοὺς τεθλιμμέ-
νους καὶ ἀδυνάτους, νὰ μετερχώμεθα τὴν ἐκ συνεισφορᾶς δύναμιν πρὸς τὸ μέγα χρέος τοῦ ἀνοίγειν ἐργοστάσια πρὸς πάντα βραχίονα, σχολεῖα πρὸς πᾶσαν ἐπιτηδειότητα καὶ ἐργαστήρια πρὸς πάντα νοῦν· ν' αὐξάνωμεν τὸν μισθὸν, νὰ ἐλαττώνωμεν τὸν κόπον, νὰ σταθμιζώμεν τὸ δοῦναι καὶ τὸ λαβεῖν, ἤτοι νὰ χορηγώμεν ἀπόλαυσιν ἀνά-
λογον τῆς προσπάθειας καὶ χορτασμὸν ἀνάλογον τῆς χρείας, ἐνὶ λόγῳ, νὰ κάμωμεν τὴν κοινωνικὴν μηχανὴν ν' ἀναδώσῃ ὑπὲρ τῶν πασχόντων καὶ τῶν ἀγνοούντων πλείοτερον φῶς καὶ πλείοτέραν εὐη-
μερίαν τοῦτο, μὴ λησμονῶσι πώποτε αἱ φιλάνθρωποι ψυχαί, μηδὲ ἀ-
γνοῶσιν αἱ φιλαυτοὶ καρδίαι, εἶναι ἡ πρωτίστη τῶν πολιτικῶν ἀναρχῶν.

Καὶ σημειωτέον ὅτι ὅλα ταῦτα πάλιν δὲν εἶναι εἰμὴ ἀρχή· τὸ δὲ ἀληθὲς ζήτημα ἔγκειται εἰς τοῦτο — ἡ ἐργασία δὲν δύναται νὰ ἦναι νόμος, χωρὶς νὰ ἦναι δικαίωμα.

Δὲν ἐκτεινόμεθα περισσότερο ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐνταῦθα δὲν εἶναι ὁ ἀρμόδιος τόπος.

Ἐὰν ἡ φύσις ὀνομάζεται Πρόνοια, ἡ κοινωνία πρέπει νὰ ὀνομάζεται Πρόοψις.

Ἡ νοερά καὶ ἡ ἠθικὴ αὔξησις εἶναι ὄχι ὀλιγώτερον ἀναγκαιὰ καὶ ἀνυπερέβητος παρ' ἔσσην ἡ ὑλικὴ βελτίωσις. Τὸ γινώσκειν εἶναι ἄρτος, τὸ διανοεῖσθαι εἶναι πρώτη ἀνάγκη, ἡ ἀλήθεια εἶναι τροφή ὡς ὁ σίτος. Νοῦς, ἄγευστος ἐπιστήμησιν καὶ σοφίας, ἀδυνατεῖ. Οἰκτεῖρατε, καθὼς τοὺς στομάχους, οὕτω καὶ τὰ πνεύματα τὰ μὴ ἐσθίοντα. Ἐὰν ὑπαρχῇ τι ὀδυνηρότερον σώματος ψυχροῦραγούντος δι' ἔλλειψιν ἄρτου, εἶναι ψυχὴ ἀποθνήσκουσα ἐκ πείνης φωτός.

Ἄπαντα ἡ πρόοδος τείνει πρὸς τὸ μέρος ὅπου κεῖται τὸ ζήτημα περὶ οὗ ὁ λόγος. Μίαν ἡμέραν θὰ μείνῃ ὁ κόσμος ἐκστατικὸς. Ἀναβαίνοντας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὰ βαθύτερα στρώματα θὰ ἐξέλθωσι φυσικῶς ἐκ τῆς ζώνης τῆς ἐσχάτης ἀπορίας. Ἡ ἐξάλειψις τῆς πένιας θὰ γίνῃ δ' ἀπλῆς τινὸς ἀνυψώσεως τοῦ ἐπιπέδου.

Μεγάλως δὲ λανθάνεται ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τῆς εὐκταίας ταύτης λύσεως. Ἀληθῶς, τὸ παρελθὸν ἔχει μεγάλην ἀκόμη ἰσχὴν κατὰ τὴν παρούσαν ὥραν. Ἀναλαμβάνει. Ἡ ἀνανέωσις αὐτῆ ἐνὸς πτώματος εἶναι τῶντι πρᾶγμα τεράστιον. Τὸ βλέπω ὀδεῦον καὶ ἐρχόμενον. Φαίνεται ὡς νικητῆς ὁ νεκρὸς οὗτος καθίσταται κατακτητῆς. Ἔρχεται μὲ ὄλην τὴν λεγεῶνα μὲ τὰς προλήψεις, μὲ τὴν σπάθην του, μὲ τὸν δεσποτισμὸν του, μὲ τὴν σημαίαν του, μὲ τὴν ἀμάθειαν ἀπό τινος ἡδῆ καιροῦ ἐκέρδησε δέκα μάχας. Προβαίνει, ἀπειλεῖ, γελᾷ, εἶναι εἰς τὰς θύρας μας. Ἀλλὰ δὲν ἀπελπίζομεθα ἡμεῖς. Πωλοῦμεν ἡμεῖς τὸ πεδῖον ὅπου στρατοπεδεύει ὁ Ἀντίβας.

Ἡμεῖς αἱ πιστεύοντες, τί ἔχομεν νὰ φοβηθῶμεν; Στρέφονται ποτὲ πρὸς τὰ ὀπίσω οἱ ποταμοί; Οὔτε αἱ ἰδέαι λοιπὸν δὲν στρέφονται πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ἄλλ' ἔμως, ἄς σκεφθῶσι καλῶς οἱ ἀπχαινόμενοι τὸ μέλλον. Λέγοντες « ὄχι » εἰς τὴν πρόοδον, δὲν καταδικάζουσι τὸ μέλλον, ἀλλ' ἑαυτούς. Κακὴν νόσον δίδουσι εἰς ἑαυτούς ἐμβολιάζοντα τὸ παρελθόν. Εἰς μόνος ὑπάρχει τρόπος ν' ἀποσύρῃ τις τὴν Αὔριον ν' ἀποθάνῃ.

Ἡμεῖς δὲ κἀνένα δὲν θέλομεν θάνατον τὸν τοῦ σώματος, ἔσσην τὸ δυνατόν βραδύτερον τὸν τῆς ψυχῆς, ποτέ τοῦτο θέλομεν.

Ναί, ναί τὸ αἰνίγμα θὰ εἴπῃ τὴν λύσιν του ἡ σφιγξ ἢ ἀλήγη τὸ πρόβλημα θὰ σαφηνισθῇ. Ὁ λαὸς ὃν ἐσχεδίασεν ὁ δέκατος

ἔγδος αἰῶν, θὰ ζωγραφηθῆ τέλειος ὑπὸ τοῦ δεκάτου ἐνάτου. "Ὅστις ἀμφιβάλλει περὶ τούτου εἶναι ἠλήθιος. Πέπρωται, ἄνωθεν πέπρωται τὸ φαινόμενον τῆς μελλούσης, τῆς προσεχοῦς ἐκκολάψεως τῆς παγκοσμίου εὐημερίας.

"Ἀπειροὶ προσωθήσεις, ἐπὶ τὸ αὐτὸ κινεῖσθαι τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις, τὰς φέρουσιν ὄλας ἐν δεδομένῳ τινὶ καιρῷ εἰς τὴν λογικὴν κατάστασιν, δηλαδὴ εἰς τὴν ἰσορροπίαν δηλαδὴ εἰς τὴν εὐθυδικίαν. Δύναμις τις συγκειμένη ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ κυβερνᾷ αὐτήν· αὕτη ἡ δύναμις εἶναι θαυματουργός· διὰ τὴν πρᾶξιν αὕτη ἡ δύναμις τεραστίως λύσεις πραγμάτων, μὴ ἀπαντᾷ περισσώτεραν δυσκολίαν παρ' ὅσην ἀπαντᾷ πράττουσα τὰς παραδόξους περιπετείας; Βοηθουμένη ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, προσερχομένης ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, βοηθουμένη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ γεγονότος, προσερχομένου ἐξ ἄλλου τινός, ὀλίγον πσοεῖται ἐκ τῶν ἀντιρήσεων ἐπὶ προβλημάτων ἅτινα φαίνονται ἀδύνατα εἰς τοὺς χυδαίους. Εἶναι τόσον ἐπιτηδεῖα νὰ ἐξάγῃ λύσιν ἐκ τῆς προσεγγίσεως τῶν ἰδεῶν, ὅσον καὶ διδασκαλίαν ἐκ τῆς προσεγγίσεως τῶν πραγμάτων ὥστε τὰ πάντα δύναται τις νὰ προσδοκᾷ ἐκ τῆς μυστηριώδους ταύτης δυνάμεως τῆς προόδου, ἥτις, αἰφνης μίαν ἡμέραν, φέρει τὴν Ἀνατολὴν ἐνώπιον τῆς Δύσεως εἰς τὸ βάθος ἐνός μνήματος, καὶ συγκαλεῖ τοὺς ἰμάμηδαις εἰς συνουμίαν μὲ τὸν Βοναπάρτην ἐν τῷ μυχῷ τῆς μεγάλης πυραμίδος.

Ἐντοσοῦτω, μὴ διακοπώμεθα, μὴ ἀμφιρρέπωμεν· δὲν ὑπάρχει καιρὸς ἀναπαύσεως εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ τῶν πνευμάτων πορείαν πρὸς τὰ ἔμπρός. Ἡ κοινωνικὴ φιλοσοφία εἶναι οὐσιωδῶς ἡ ἐπιστήμη τῆς εἰρήνης. Ταύτης ὁ σκοπὸς εἶναι, καθὼς πρέπει νὰ ἦναι καὶ ἡ ἐκβάσις, νὰ διαλύσῃ τὰς ὀργὰς διὰ τῆς σπουδῆς τῶν ἀνταγωνισμῶν. Ἐξετάζει, ἐρευνᾷ, ἀναλύει ἔπειτα δὲ πάλιν ἀνασυνθέτει. Προβαίνει ἐξαλείφουσα ἀπὸ παντός πράγματος τὸ ἐν αὐτῷ μῖσος.

Τὸ νὰ καταστραφῆ μία κοινωνία ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ὅστις ἐνσκήπτει ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, εἶναι πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πολλάκις εἶδομεν ἢ ἱστορία γέμει ναυαγίων λαῶν καὶ βασιλείων· ἔρχεται ἡμέρα, καὶ ἦθη, νόμοι, θρησκείαι, ἀφαρπάζονται ἀπαξάπαντα ὑπὸ τῆς διερχομένης καταγιγδός. Οἱ πολιτισμοὶ τῆς Ἰνδίας, τῆς Χαλδαίας, τῆς Περσίας, τῆς Ἀσσυρίας, τοῦ Αἰγύπτου, ἐξηγήθησαν ἀλληλοδιαδόχως. Διατί; ἄγνωστον. Τίνα τὰ αἷτια τῶν συμφορῶν τούτων; Ἄγνωστον. Ἡδύνατο αἱ κοινωνίαι αὗται νὰ σωθῶσιν; ἐξ αὐτῶν προήλθε τὸ πταῖσμα; ἐπέμεινον εἰς ὀλέθριόν τι κακόν, τὸ ὁποῖον καὶ τὰς ἀπώλεσε; κατὰ πόσον ἐνέχεται ἡ αὐτοκτονία εἰς τοὺς τρομεροὺς τούτους νεκροὺς

ένος ὄλου ἔθλους, καὶ μιᾶς ὄλης γενεᾶς; Ἐρωτήσεις ἄνευ ἀποκρίσεως. Τοὺς καταδεδικασμένους πολιτισμούς καλύπτει ἡ σκοιά. Ὅς φαίνεται, τὸ σκάφος αὐτῶν δὲν ἦτον καλῶς ἐστεγανωμένον κατὰ τῶν ὑδάτων, καὶ κατεποντίσθησαν. Ἄλλο παρὰ τοῦτο δὲν ἔχομεν νὰ εἰπώμεν καὶ οὕτω λοιπὸν βλέπομεν ἐκπεπληγμένοι, εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ τοῦ ὠκεανοῦ τὸν ὁποῖον ἐνομάζουσι παρελθόν, ὅπισθεν τῶν πελωρίων κυμάτων τούτων, τῶν αἰώνων, καταβυθιζόμενα τὰ κολοσσιαῖα σκάφη ταῦτα, τὴν Βαβυλῶνα, τὴν Νινευί, τὴν Ταρσόν, τὰς Θήβας, τὴν Ῥώμην, ὑπὸ τὸν φοβερὸν ἄνεμον ἐν πνέουσιν ὄλα τὰ στόματα τῆς σκοτίας.

Ἄλλ' ἐκεῖ σκοτία, ἐδῶ αἴγλη. Ἄγνοοῦμεν τὰς νόσους τῶν ἀρχαίων πολιτισμῶν, γινώσκουμεν ὅμως τὰς ἀσθενείας τοῦ ἡμετέρου. Ἐχομεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ φωτίζειν αὐτὸν πανταχόσε θεώμεθα τὰς καλλονας του καὶ γυμνοῦμεν τὰς ἀσχημίας του. Ὅπου ἂν πονῆ, ἐρευνοῦμεν καὶ ὅταν ἅπαξ ἴδωμεν ποῦ ἐμφωλεύει τὸ κακόν, ἢ σπουδῆ τῆς ἀφορμῆς ἄγει εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἱατρικοῦ. Ὁ ἡμέτερος πολιτισμὸς, ἔργον εἴχουσιν αἰώνων, εἶναι τὸ τέρας καὶ ὁμοῦ τὸ θαῦμα αὐτῶν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ σωθῆ. Θὰ σωθῆ. Ἡδῆ εἶναι ἀρκετὸν τὸ νὰ τὸν ἀνακουφίζωμεν τὸ νὰ τὸν φωτίζωμεν εἶναι οὐσιῶδες ἐπίσης. Πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν πρέπει νὰ συμβάλλωσιν ὄλαί αἱ ἐργασίαι τῆς κοινωνικῆς φιλοσοφίας. Σήμερον οἱ σκεπτικοὶ ἔχουσι μέγα χρέος· τὸ νὰ στηθακροῶνται τὸν πολιτισμὸν.

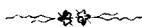
Ἡ δὲ στηθακρόσσις αὕτη ἐνθαρρύνει. Ὑπὸ τὴν κοινωνικὴν θνητότητα ἀκροῦμεθα τὴν ἀνθρωπίνην ἀφθαρσίαν. Ἡ γῆ δὲν ἀποθνήσκει, ἂν καὶ ἔχη τῇ δε κάκεισε κρατῆρας ἡφαιστίων, οἶον! Ἐλκη ἀναδιδόντα τὸ πῦρ των. Νόσοι λαῶν δὲν θανατόνουσι τὸν ἄνθρωπον.

Καὶ μολοντούτο, οἱ προσέχοντες εἰς τὴν κλινικὴν τῆς κοινωνίας συμβαίνει ν' ἀνατείνωσι τὴν κεφαλὴν ὡς ἀπελπιζόμενοι. Οἱ ἰσχυρότεροι, οἱ φιλοσοργότεροι, οἱ λογικώτεροι, ἔχουσι στιγμὰς καθ' ἃς περιέρχονται εἰς ἀθυμίαν. Θὰ ἔλθῃ ἀρὰ γε αὐτὸ τὸ μέλλον; Τόσον παχυλὸν ἐπιπολάζει ἐπ' αὐτοῦ σκότος, ὥστε σχεδὸν ἐπιδέγεται ἡ σκέψις αὕτη δισταγμὸν. Ἀφ' ἑνός, βλέπομεν τόσῃν φιλαυτίαν! ἀφ' ἑτέρου, τόσῃν ἀθλιότητά! Εἰς μὲν τοὺς ἐγωῖστας, τὰς προλήψεις, τὸ σκότος τῆς πλουσίας ἀνατροφῆς, τὴν ἐκ τῆς μέθης τοῦ πλοῦτου αὔξησιν τῶν ὀρέξεων, τὴν ἐκ τῆς ὀλβιότητος ζάλην ἐκείνην, τὴν κωφαινοῦσαν τὸν ἄνθρωπον, τὸν φόβον μὴ τύχη καὶ πάθωμεν, ὅστις κατανατᾶ εἰς τινὰς ἀποστροφή πρὸς τοὺς πάσχοντας, τὸ ἐγὼ ἐκεῖνο, τὸ τόσον ἐξογκωμένον καὶ ἐξοιδημένον, ὥστε φράττει τὴν ψυχὴν. Εἰς δὲ τοὺς

ἀθλίους, τὸν φθόνον, τὴν ἐποφθαλμίαςιν, τὸ μῖσος ὅταν βλέπωσι τοὺς ἄλλους εὐφραϊνομένους, τοὺς βαθεῖς ἐκείνους σεισμούς τοῦ ἀνθρώπινου κτήνους πρὸς τὰς κτηνώδεις ἀπολαύσεις, τὴν θλίψιν, τὴν χρείαν, τὴν ἄγνοιαν, τὴν τε μεμολυσμένην καὶ τὴν ἀπλοϊκὴν.

Νὰ ἐξακολουθῶμεν ἄρα γε ἀτενίζοντες πρὸς τὸν οὐρανόν; τὸ φωτεινὸν σημεῖον τὸ ἐν αὐτῷ διακρινόμενον, εἶναι ἄρα γε ἐκ τῶν σβεννυομένων; Φρικτὴ παρίσταται ἡ θέσις τοῦ ἰδανικοῦ ἀγαθοῦ εἰς ἐκεῖνα τὰ βᾶθη φαίνεται μικρὸν, ἀπομεινωμένον, μόλις ὄρατὸν, μαρμαῖρον μὲν, ἀλλὰ περικυκλωμένον ὑφ' ὄλων ἐκείνων τῶν πελωρίων μελανῶν ἀπειλῶν, αἵτινες εἶναι περὶ αὐτὸ συσσωρευμένα.

Καὶ ὅμως εὐρίσκεται ἐκτὸς παντὸς κινδύνου, ὡς ἄστρον εἰς τὰ στόματα τῶν νεφῶν.

BIBLION OTΔOON.

ΤΕΡΨΕΙΣ ΚΑΙ ΘΛΙΨΕΙΣ.

Α΄.

Πλήρες φῶς.

Ἐσυμπέραναν ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἡ Ἐπονήη, ἀναγνώρισασα διὰ τῆς σιδηρᾶς κιγκλίδος τὴν κάτοικον τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου, ὅπου τὴν εἶχε στείλει ἡ Γεωργούλα, πρῶτον ἀπέτρεψε τοὺς κακούργους ἐκείνους ἀπὸ τῆς εἰρημένης ὁδοῦ, ἔπειτα δὲ ὠδήγησεν ἐκεῖσε τὸν Μάριον μετὰ πολλῶν δὲ ἡμερῶν ἐκστάσεις ἐνώπιον ταύτης τῆς κιγκλίδος, ὁ Μάριος, ἐλκυόμενος ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐκείνης δυνάμειος ἦτις ὠθεῖ τὸν σίδηρον πρὸς τὸν μαγνήτην καὶ τὸν ἐρωτόληπτον πρὸς τὰς πέτρας ἐξ ὧν εἶναι οἰκοδομημένη ἡ οἰκία τῆς πεφλημένης του, εἰσῆλθεν ἐπὶ τέλος εἰς τὸν κῆπον τῆς Τιτίκας, καθὼς πάλαι ποτὲ ὁ Ῥωμαῖος εἰς τὸν κῆπον τῆς Ἰουλίττης· καὶ εὐκολώτερον μάλιστα ὁ Μάριος, ὅστις δὲν εἶχε νὰ ὑπερβῇ τοῖχον, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐκτοπίσῃ μίαν τῶν ἐσκωριασμένων βράβδων τῆς κιγκλίδος, κινουμένην ἐντὸς τοῦ βοθρίου τῆς δίκην ἔδοντιῶν γεροντικῶν. Ἡ ὁδὸς ἦτον ἐρήμη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ Μάριος ἤρχετο πάντοτε διὰ νυκτός· ἔθεν δὲν ἐκινδύνευε νὰ παρατηρηθῇ παρ' οὐδενός.

Ἀπὸ τῆς εὐλογημένης λοιπὸν ὥρας ἐκείνης, καθ' ἣν ἡ βραβω-
νίσθησαν αἱ δύο αὐταὶ ψυχαὶ δι' ἐνὸς φιλήματος, ὁ Μάριος ἤρχετο
καθεκάστην, διὰ νυκτός. Ἐὰν ἡ Τιτίκα περιέπιπτε κατ' ἐκείνην τὴν
στιγμὴν τῆς ζωῆς τῆς εἰς τὸν ἔρωτα ἀνδρός τινος ἀσέμνου καὶ τολ-
μηροῦ, βεβαίως θὰ ἠφρανίζετο· ὁ ἔρωτος, ἔταν καταντήση ἀπόλυτος,

καθιστᾶ τυφλὴν τὴν αἰδῶ. Καὶ τότε αἱ μᾶλλον γενναῖαι φύσεις ἐν-
δίδουσιν. Ἄλλ' ὦ πόσους κινδύνους διατρέχετε, εὐγενεῖς ψυχαὶ! Πολ-
λάκις σεῖς δίδετε τὴν καρδίαν, καὶ ἡμεῖς λαμβάνομεν τὸ σῶμα. Σὰς
μένει δ' ἔπειτα ἡ καρδία, καὶ βλέπετε αὐτὴν ἐντὸς τῆς σκιάς καὶ
φρίττετε. Μέσον ἔρον ὁ ἔρωσ δὲν ἔχει ἢ ἀρανίζει, ἢ σώζει. Ὁλοῦ ἢ
ἀνθρωπίνῃ εἰμαρμένῃ ἔγκειται εἰς τοῦτο τὸ δίλημμα. Τὸ δίλημμα τοῦτο,
ἀπώλεια ἢ σωτηρία, οὐδεὶς θέτει μᾶλλον ἀνυπερθέτως ἢ ὁ ἔρωσ. Ὁ
ἔρωσ εἶναι ἢ ἡ ζωὴ, ἢ ὁ θάνατος. Αἶκνον καὶ φέρετρον ὁμοῦ. Τὸ
αὐτὸ αἰσθημα λέγει ναὶ καὶ ὄχι ἐντὸς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ἐξ
ὄλων τῶν πραγμάτων ἅτινα ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς, ἡ ἀνθρωπίνῃ
καρδία εἶναι τὸ ἐξ οὗ προάγεται πλειότερον φῶς, φεῦ! καὶ πλειό-
τερον σκότος.

Ἡδδέκρησεν ὁ Θεὸς ἵνα ὁ ἔρωσ τὸν ὁποῖον ἀπήνησεν ἡ Τιτίκα,
τύχη εἰς ἐκ τῶν ἐρώτων οἵτινες σώζουσι. Καθ' ὅλον τὸν μᾶϊον τοῦ
1832, συναπηντῶντο κατὰ πᾶσαν νύκτα εἰς τὸ πτωχὸν ἐκεῖνο ἄγριον
κηπάριον, ὑπὸ τὰ καθεκᾶστην εὐωδέστερα καὶ πυκνότερα ἐκεῖνα χα-
μόδενδρα, δύο ὄντα ἐκ πάσης σεμνότητος καὶ ἀθωότητος συγκεκριθη-
μένα, ἐμπλεα εὐφροσυνῶν οὐρανίων, πλησιέστερα πρὸς τοὺς ἀρχαγ-
γέλους ἢ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἀγνά, τίμια, ἐνθουσιώδη, ἀκτινοβο-
λοῦντα, φέγγοντα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ ἐν τοῦ ἄλλου ἐντὸς τοῦ
σκότους. Ἠγγίζοντο, ἐβλέποντο, συνέπλεκον τὰς χεῖρας, καὶ συνεσφίγ-
γοντο ἄλλ' ὑπῆρχε μία τις ἀπόστασις, τὴν ὅποιαν δὲν ὑπερέβαινον.
Ὅχι ὅτι τὴν ἐσέβοντο, ἀλλὰ τὴν ἠγνόουν. Ὁ Μάριος ἠσθάνετο τινα φραγ-
μὸν, τὴν ἀγνότητα τῆς Τιτίκας, καὶ ἡ Τιτίκα ἠσθάνετο ἐν στήριγμα, τὴν
χρησιότητα τοῦ Μαρίου. Τὸ πρῶτον φίλημα ὑπῆρξε καὶ τὸ τελευ-
ταῖον. Ἐκτοτε ὁ Μάριος δὲν προσέβη παρέκει τοῦ ν' ἀσπάζεται ἀκρο-
θιγῶς τὴν χεῖρα, ἢ τὸ περιώμιον, ἢ ἓνα τῶν βροστρύχων τῆς Τιτίκας.
Ἡ Τιτίκα πρὸς αὐτὸν ὑπῆρχεν ἄρωμα καὶ ὄχι γυνή. Μόνον τὴν ἀ-
νέπνεε. Αὐτὴ τίποτε δὲν τὸν ἠρνεῖτο, καὶ αὐτὸς τίποτε δὲν τῆς ἐξή-
τει. Ἡ Τιτίκα ἦτον εὐδαίμων, ὁ Μάριος ἠυχαρισημένος. Ἐξῶν ἐν-
τὸς τοῦ θελητήρου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐξεστὶ νὰ ὀνομάσῃ τις θάμβος
ψυχῆς ἐκ ψυχῆς.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τοῦ ἔρωτος, στιγμὴν καθ' ἣν ἡ τρυφή
ἔρχεται ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον παντοδυναμίαν τῆς ἐκστάσεως, ὁ Μάριος,
ὁ ἀγγελικὸς τὴν ἀγνότητα Μαρίας, εὐκολώτερον θὰ ἀνέβαινεν εἰς τὴν
οἰκίαν μιᾶς κοινῆς, παρά ν' ἀνασύρη τὴν ἐσθῆτα τῆς Τιτίκας μέχρι
τοῦ ἀστραγάλου της. Συνέβη ποτὲ, εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης, νὰ κύψῃ
ἡ Τιτίκα διὰ νὰ λάβῃ πρᾶγμα τι ἀπὸ χαμαὶ ἠνοιχθῆ δὲ ὀλίγον ἔ

στηθόδεσμός της και ἐφάνη ἡ βάσις τοῦ τραχήλου της. Ὁ Μάριος ἀπέσπρεψε τοὺς ὀφθαλμούς.

Τί διέτρεχε μεταξύ τῶν δύο τούτων πλασμάτων; Τίποτε. Ἐλάτρευοντο.

Τὴν νύκτα, ὅταν ἦσαν ἐκεῖ, ὁ κήπος ἐκαῖνος ἐφαίνετο τόπος ζῶν καὶ ἱερός. Ἠνοίγοντο περὶ αὐτὰ ἕλα τὰ ἄνθη καὶ ἀνέδιδον πρὸς αὐτὰ θυμιάματα ἠνοίγοντο δὲ καὶ αὐτῶν αἱ ψυχαὶ καὶ διεχέοντο ἐντὸς τῶν ἄνθων. Καὶ ἐμεθύσκατο περὶ αὐτὰ ἡ τρυφηλὴ φύσις, καὶ τὰ δένδρα ἔφρισσον ἐκ τοῦ ψιθυρισμοῦ τῶν ἐρωτικῶν λόγωντων.

Τί δὲ λόγοι ἦσαν ἐκαῖνοι; Πνοαί. Οὐδὲν ἄλλο. Αἱ πνοαὶ αὐτὰ ἦσαν ἱκαναὶ νὰ συγκινῶσιν ἕλην ταύτην τὴν φύσιν. Γοητεία, τὴν ὁποίαν δυσκόλως θὰ κατελάμβανε τις ἂν ἀνεγίνωσκεν ἐντὸς βιβλίου τὰς συνομιλίας ταύτας, συνομιλίας γεγεννημένας διὰ νὰ αἰρωνται καὶ νὰ διασκορπίζωνται ὡς καπνοὶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου εἰς τὰ φύλλα. Ἀφαιρέσον ἀπὸ τοῦ ψιθυρισμοῦ δύο ἔραστῶν τὴν μελωδίαν τὴν ἐκ τῆς ψυχῆς ἐξερχομένην καὶ ἐν εἴδει λύρας συνοδεύουσαν αὐτὸν, τὸ ὑπόλοιπον εἶναι σκιά. "Ω! λέξεις αὐτὸ καὶ μόνον; Αἶ, ναί! παιδαριώδη πράγματα, παλιλλογίαι, γέλωτες διὰ τίποτε, μάταιαι λέξεις, μωρία, πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ὑψηλότερον καὶ βαθύτερον! τὰ μόνα πράγματα ἅτινα ἀξίζουσιν τὸν κόπον νὰ λεχθῶσι καὶ ν' ἀκουσθῶσι!

Ναί, αὐτὰς τὰς ἀνοησίας, αὐτὰς τὰς μωρίας, ὁ ἄνθρωπος ὅστις δὲν τὰς ἤκουσε, ὅστις δὲν τὰς ἐπρόφερε ποτὲ, εἶναι ἄνθρωπος εὐηθέστατος, βλάξ, κακὸς ἄνθρωπος.

Ἡ Τιτίκα ἔλεγεν εἰς τὸν Μάριον, — Ξεύρεις; . . . ὀνομάζομαι Εὐφροσύνη.

— Εὐφροσύνη; Πῶς! Τιτίκα ὀνομάζεσαι.

— "Ω! Τιτίκα εἶναι ἓνα ἄσχημον ὄνομα, τὸ ὅποιον μ' ἔδωκαν ἔτσι, ὅταν ἤμουν μικρὴ. Τὸ ἀληθές μου ὄνομα εἶναι Εὐφροσύνη. Δὲν τὸ ἀγαπᾶς αὐτὸ τὸ ὄνομα; Εὐφροσύνη;

— Ναί . . . ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα Τιτίκα δὲν εἶναι ἄσχημον.

— Τὸ ἀγαπᾶς καλῆτερα παρὰ τὸ Εὐφροσύνη;

— Νὰ σὲ εἰπῶ . . . Ναί.

— Αἶ, τότε λοιπὸν κ' ἐγὼ τὸ ἀγαπῶ καλῆτερα. Τῶντί, Τιτίκα εἶναι εὐμορφον. Λέγε με Τιτίκα λέγε με.

Καὶ τὸ μειδιάμα αὐτῆς, ταῦτα προφερούσης, καθίστα τὸν διάλογον τοῦτον εἰδύλλιον ἄξιον ἐπουρανίων, ὄχι ἐπιγείων, λειμώνων καὶ δασῶν.

"Ἄλλοτε τὸν παρατήρει ἀτενωῶς καὶ ἔλεγε, — Κύριέ μου, εἶσαι ὠραῖος, εἶσαι ὠραιότατος· ἔχεις πνεῦμα, δὲν εἶσαι ὡσάν ἐμὲ ζῶν,

εἶσαι πλέον σοφὸς παρ' ἐμέ, ἀλλ' εἰς ἓνα μόνον πρᾶγμα δὲν σ' ἔχω ἄξιον νὰ μὲ υπερτερήσῃς· σὲ ἀγαπῶ!

Καὶ ὁ Μάριος, ὑπὸ τὸ σαπφειρωμένον ἐκείνο ὑπαίθρον, ἐνόμιζεν ὡς νὰ ἤκουε στροφὴν μελλομένην ὑπὸ τινος ἀστρου.

"Ἢ τὸν ἐκτόπα ἐλαφρά, ὅταν ἔβηγε, καὶ τὸν ἔλεγεν, — "ὦ, κύριε, μὴ βῆγεις· δὲν θέλω ἐγὼ νὰ βῆγουν χωρὶς τὴν ἀδεία μου εἰς τὸ σπίτι μου. Αὐτὸ εἶναι ἀχρεῖον· νὰ μὲ ἀνησυχῆς. Ἐγὼ θέλω νὰ εἶσαι καλὰ· πολὺ καλὰ· πρῶτον, διότι ἂν δὲν ἦσουν καλὰ, θὰ ἐγινόμην δυστυχιστάτη. Τί ἤθελες ἐγὼ τότε νὰ κάμω;

Καὶ τοῦτο ἦτον ἀπλοῦστατα θεῖον.

Μίαν φορὰν, ὁ Μάριος εἶπεν εἰς τὴν Τιτίκαν, — Φαντάσου! ἓνα καιρὸν, ἐνόμιξα ὅτι ὠνομάζεσο Οὐρανία.

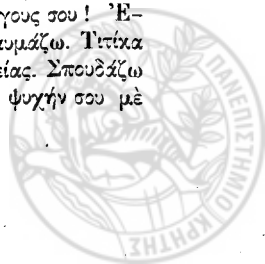
Ἐγέλασαν ὅλην τὴν νύκτα μὲ αὐτό.

"Ἄλλοτε, συνέβη νὰ εἶπῃ ὁ Μάριος, — "ὦ! μίαν ἡμέραν, εἰς τὸ Λουξεμβούργον, μὲ ἤλθε νὰ κάμω κομμάτια ἓνα ἀπόμαχον!

Διεκόπη ὁμῶς ἕως ἐδῶ· δὲν ἠθέλησε νὰ προβῆ περαιτέρω, διότι ἔπρεπε νὰ εἶπῃ εἰς τὴν Τιτίκαν περὶ τοῦ κνημιδοδέτου της, καὶ αὐτὸ τὸν ἦτον ἀδύνατον.

Ὁ Μάριος ἐφαντάζετο τὴν μετὰ τῆς Τιτίκας ζωὴν τοιαύτην, χωρὶς τι ἄλλο· δηλαδή, νὰ ἔρχεται καθεσπέραν εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου, νὰ ἐκτοπίσῃ τὴν σιδηρὰν ράβδον τῆς κηκλίδος τοῦ κήπου, νὰ κάθηται εἰς ἐκεῖνο τὸ ἐδῶλιον πλησίον τῆς ἐρασμίας του, νὰ ἐγγίξῃ μὲ τὴν πτυγὴν τὴν ὁποίαν ἐσχημάτιζε πρὸς τὸ γόνυ τὸ πανταλόνιον του τὴν ἄδραν ἐσθῆτα τῆς Τιτίκας, νὰ θωπεύῃ τὸν ὄνυχα τοῦ δακτύλου της, νὰ ὠσφραίνεται ἄνθος τι ἀφοῦ καὶ ἐκεῖνη τὸ ὠσφραίνεται, αὐτὴ δὲ πάλιν ἀφοῦ τὸ ὠσφραίνεται αὐτὸς· νὰ θεωρῇ διὰ τῶν φύλλων τοὺς ἀστέρας ταῦτα, καὶ μόνον ταῦτα αἰωνίως. Καὶ διεβίωνον ἐν τούτοις νὰ νέφῃ ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς αὐτῶν.

— "ὦ! ἐπιθύριζεν ὁ Μάριος, πόσον ὠραία εἶσαι! πόσον εἶσαι! Ἐγὼ, νὰ σὲ κυττάξω καλὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, δὲν τολμῶ. Καὶ δι' αὐτὸ θεωρῶ μόνον τὸ ὄλον σου. Εἶσαι μία χάρις. Δὲν ἐξέυρω τί γίνεται εἰς ἐμέ. Τὰ χρᾶσπεδα τοῦ φορέματός σου, ὅταν ὀλίγον φαίνεται ὑπ' αὐτὰ ἡ ἄκρη τοῦ ὑποδηματίου σου, μὲ φέρουν ἐκτὸς ἐμαυτοῦ. Ἐπιπαιτα, ὁμιλεῖς, καὶ βλέπω τόσην φρόνησιν εἰς τοὺς λόγους σου! Ἐνίστε μὲ φαίνεσαι ὡς ὄνειρον. Λάλει· σὲ ἀκούω, σὲ θαυμάζω. Τιτίκα μου! ἐγὼ εἶμαι τῇ ἀληθείᾳ τρελλός. Εἶσαι ἀξία λατρείας. Σπουδάζω τοὺς πόδας σου μὲ τὸ μικροσκοπίον, καὶ σπουδάζω τὴν ψυχὴν σου μὲ τὸ τηλεσκοπίον.

Καὶ ἡ Τιτίκα ἀπεκρίνετο. — Αἰσθάνομαι ὅτι εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ, ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τώρα, ἠϋξησεν ἀκόμη ὁ ἔρωσ μου.

Ἡ Τιτίκα ἦτον αὐτόχροημα ἀφέλεια, σεμνότης, διαφάνεια, λευκότης, αἰδώς, ἀκτίς. Βόρειον σέλας εἰς σχῆμα γυναικὸς, ἰδοὺ ἡ Τιτίκα.

Ἄλλ' ὅμως, ἐν ἀγνοίᾳ καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν καρδιῶν τῶν ὑπὸ τῆς σεμνότητος βεβακχουμένων, ἡ ἀνεπίληστος φύσις δὲν ἀπολείπει ποτέ. Αὕτη εἶναι πάντοτε ἐκεῖ παρούσα, μὲ τὸν σκοπὸν τῆς τὸν κτηνώδη καὶ ὑψηλόν· ὅποιαδήποτε δὲ ἂν ὑπάρχη ἡ τῶν ψυχῶν ἀθωότης, αἰσθάνεται τις, καὶ εἰς τὴν αἰδημονεστέραν αὐτὴν συναναστροφήν, τὴν μυστηριώδη ἐκείνην χροιάν, ἐξ ἧς διακρίνεται τὸ ζεύγος δύο ἑραστῶν ἐκ τοῦ ζεύγους δύο ἀπλῶν φίλων.

Ἐλατρεύοντο.

Β'.

Τίς ἦν ὁ κύων.

Ἐν τῇ ἀγαλλιάσει των, ὁ κόσμος ὑπῆρχε πρὸς αὐτοὺς ἀμυδρός. Οὐδ' ἐπρόστεχον εἰς τὴν χολέραν, ἀποδεκατίζουσαν τοὺς Παρισίους κατ' αὐτὸν ἐκείνον τὸν μῆνα. Ὁ Μάριος διεκοίνωσεν εἰς τὴν Τιτίκαν ὅτι ἦτον δικηγόρος, ὅτι ἔξῃ γράφων διάφορα πράγματα διὰ τοὺς βιβλιοπώλας, ὅτι ὁ πατήρ του ἐξηγημάτισε συνταγματάρχης, ὅτι διέπρεψεν εἰς τοὺς πολέμους ἡρωϊκῶς, καὶ ὅτι αὐτός, ὁ Μάριος, εἶχεν ἕνα πάμπαν πλούσιον μὲ τὸν ὅποιον ἦτον δυσηρεστημένος. Τὴν εἶπε δὲ προσέτι ὅτι εἶχε τίτλον βρωῶνος, πράγμα τὸ ὅποιον ὅμως δὲν ἔκαμεν εἰς τὴν Τιτίκαν οὐδαμίαν ἐντύπωσιν. Ὁ Μάριος βαρῶν; ἡ Τιτίκα δὲν ἐνόησε τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ὁ Μάριος ἦτον ὁ Μάριος.

Τὸν εἶχεν εἰπεῖ δὲ καὶ αὐτὴ, ὅτι ἀνετράφη εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Πίικου, ὅτι καὶ αὐτῆς ἡ μήτηρ ἀπέθανεν, ὡς ἡ τοῦ Μαρίου· ὅτι ὁ πατήρ τῆς ὀνομάζετο κύριος Θερασνέμης· ὅτι ἦτον ἀγαθότατος ἄνθρωπος, πολὺ ἐλεήμων πρὸς τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πτωχός, καὶ ἐστερεῖτο ὅλων τῶν πραγμάτων, διὰ νὰ μὴ στερήσῃ αὐτὴν οὐδενός.

Πράγμα παράδοξον! ἐν τῇ ἁρμονίᾳ εἰς ἣν ἔξῃ ὁ Μάριος ἀφότου ἔβλεπε τὴν Τιτίκαν, τόσον συγκεχυμένα κατέστησαν πρὸς αὐτὸν τὰ παρελθόντα, καὶ τόσον ἀπώτατα τὰ καὶ ἔτι πρόσφατα, ὥστε

ἤρκεσθη μὲ μόνα ὅσα τὸν εἶπεν ἡ Τιτίκα, καὶ οὔτε ἐνθυμήθη νὰ τὴν ἐρωτήσῃ περὶ τῆς νυκτερινῆς ἐκείνης σκηνῆς, ἣτις εἶχε λάβει χώραν εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ Θεναρδιέρου, οὐδὲ περὶ τῆς ἐκ τοῦ πυρακτωμένου σιδήρου πληγῆς τοῦ πατρός της, ἢ περὶ τῆς παραδόξου φυγῆς του.

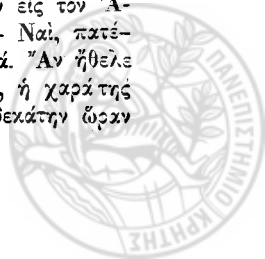
Ὁ Μάριος εἶχε λησιμονήσῃ πρὸς στιγμὴν πάντα ταῦτα, οὐδ' ἐγίνωσχε τὸ ἐσπέρας τί εἶχε πράξει τὸ πρωτὶ, οὐδὲ ποῦ εἶχε γευμάτισει, οὐδὲ μὲ ποῖον ὠμίλησεν· αἱ ἀκοαὶ του ἦσαν πλήρεις ἁσμάτων καθιστώντων αὐτὸν κωφὸν εἰς πάντα ἄλλον στοχασμὸν μόνον καθ' ὅσας ὥρας ἐβλέπε τὴν Τιτίκαν ἠσθάνετο τὴν ὑπαρξίν. Ἐπειδὴ κατὰ τὰς ὥρας ταύτας εὐρίσκετο εἰς τὰ οὐράνια, φυσικῶς ἐλησμόνει τὰ ἐπίγεια. Οὕτω ζῶσιν οἱ ὑπνοβάται τοὺς ὁποίους ἀποκαλοῦσιν ἐρωτολήπτους.

Καί, φεῦ! τίς δὲν ἠσθάνθη ταῦτα πάντα; Διατί ἔρχεται ὥρα καὶ ἐξερχόμεθα τοῦ κυανοῦ τούτου αἰθέρος, καὶ διατί ἡ ζωὴ ἐξηκολουθεῖ καὶ ἔπειτα;

Οὕτως ἔζων τὰ δύο ταῦτα πλάσματα, μετέωρα, μετὰξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, μετὰξὺ τῶν Σεραφεῖμ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὅσον περικαλλῆς καὶ ἄν ἦτον ἡ Τιτίκα, ἐνίοτε ὁ Μάριος ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμούς του ἐνώπιόν της· διότι ὁ καλλήτερος τρόπος τοῦ νὰ βλέπῃ τις ψυχὴν, εἶναι νὰ κλείῃ τὰ βλέφαρα.

Ὁ Μάριος καὶ ἡ Τιτίκα δὲν ἐξέταζον ποῦ ἐμέλλε τοῦτο νὰ τοὺς φέρῃ. Ἐθεωροῦντο ὡς ἀρχιθέντες εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον. Παραδόξως εἶναι τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀξίωσις, νὰ θέλωσιν ὅπως ὁ ἕως τοὺς φέρῃ ποῦ.

Περὶ δὲ τοῦ Ἀγιάννη, οὗτος διετέλει εἰς τελείαν ἀγνοίαν τῶν διατρεχόντων. Ἡ Τιτίκα ἦτον εὐθυμος, τοῦτο ἤρκει εἰς τὸν Ἀγιάννην διὰ νὰ ἦναι εὐτυχῆς. Αἱ φροντίδες, οἱ διαλογισμοὶ τῆς Τιτίκας διὰ τὸν Μάριον, οὐδὲν ἀφήρουν ἀπὸ τῆς καθαρότητος τοῦ σεμνοῦ καὶ ἱλαροῦ μετώπου της. Εὐρίσκετο εἰς τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν ἡ παρθένος φέρει τὸν ἔρωτα, ὡς ὁ ἄγγελος φέρει τὸ κρίνον. Ὡστε ὁ Ἀγιάννης ἦτον ἡσυχος. Ἄλλως τε, ὅταν δύο ἐρασταὶ συνεννοῶνται, τὰ πάντα λίαν καλῶς ἔγρουσιν, ὁ δὲ τρίτος, ὅστις δὴποτε, τυφλοῦται ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν μικρῶν προφυλάξεων, τὰς ὁποίας λαμβάνουσιν ἐνώπιόν του. Παραδείγματος χάριν, ποτὲ ἡ Τιτίκα δὲν ἀντέλεγεν εἰς τὸν Ἀγιάννην. Ἄν αὐτὸς ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ εἰς περίπατον, — Ναι, πατέρα μου. Ἄν αὐτὸς ἤθελε νὰ μείνῃ, — Ναι, πολὺ καλά. Ἄν ἤθελε νὰ διέξῃ ὅλην τὴν ἐσπέραν εἰς τὰ δωμάτια τῆς Τιτίκας, ἢ χαρῆς ἦτον πολλῆ. Ἐπειδὴ δὲ ἀπεσύρετο πάντοτε κατὰ τὴν δεκάτην ὥραν

τῆς νυκτὸς, ὁ Μάριος, δσάκις συνέβαινε τοῦτο, εἰσῆρχετο εἰς τὸν κήπον μετὰ τὰς δέκα, ἅμα ἤκουεν ἐκ τῆς ὁδοῦ τὴν Τιτίκαν ἀνοίγουσαν τὴν πρὸς τὸν κήπον θύραν τῆς. Ἐννοεῖται ὅτι τὴν ἡμέραν ποτὲ δὲν ἐφρίνετο ὁ Μάριος. Ὁ Ἀγιάννης οὔτε ἐνθυμεῖτο πλέον ἢν ὑπῆρχε Μάριος. Μίαν φορὰν μόνον, ἔν πρώτῃ, συνέβη νὰ εἶπῃ εἰς Τιτίκαν, — Ποῦ ἠκούμβησες καὶ ἤσπρισεν ἀπο τὸν τοῖχον ἡ ῥάχισ σου; Διότι τὴν νύκτα τῆς προτεραίας, ὁ Μάριος, παίζων μετ' αὐτῆς, τὴν εἶχε στηριξεῖ ἐπὶ τοῦ τοῖχου.

Ἡ κυρὰ Παναγιώτα ἐκοιτάζετο ἐνωρίς ἀφοῦ ἐτελείωνε τὴν ἐργασίαν τῆς, ἡ μόνη τις φροντίς ἦτον νὰ κοιμηθῇ. Ἠγνῶσι τὰ πάντα καὶ αὐτὴ ὡς ὁ Ἀγιάννης.

Ποτὲ ὁ Μάριος δὲν ἔβαλλε τὸν πόδα του ἐντὸς τῆς οἰκίας. Ὁσάκις ἐξῆρχετο τοῦ κήπου, ἢ εἰσῆρχετο, ἐπρόσχε νὰ συναρμόξῃ πάλιν καλῶς τὴν μετατοπιζομένην σιδηρᾶν ῥάβδον τῆς κιγκλίδος, διὰ νὰ μὴ παρατηρηθῇ ἐκτοπισμὸς τις ὑπὸ τῶν διαβατῶν. Ἀνεχώρει δὲ συνήθως περὶ τὸ μεσονύκτιον, καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Κουρφειράκου. Ὁ Κουρφειράκος ἔλεγε πρὸς τὸν Βαχορέλην. — Καλὲ, πιστεύεις; ὁ Μάριος τώρα ἔρχεται καὶ πλαγιάζει μετὰ τὰ μεσάνυχτα.

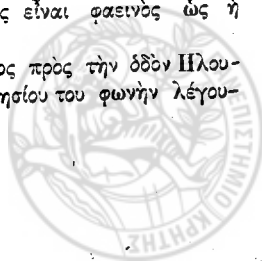
Ὁ Βαχορέλης ἀπεκρίνετο, — Βλέπεις τα; Ἀπὸ σιγανὸ ποτάμι.

Ἐνίοτε ὁ Κουρφειράκος ἐσταύρωνε τὰς χεῖράς του, καὶ πρὸς τὸν Μάριον ἀτεινίζων, τὸν ἔλεγε πρεσβυτικῶς, — Νέε, νέε! ἐπῆρες, καθὼς βλέπω, ἓνα δρόμον ὅπου δὲν με ἀρέσκει παντελῶς.

Ὁ Κουρφειράκος, καθὸ πρακτικὸς, δὲν ἐννοεῖ τοὺς πλατωνισμοὺς τοῦ Μαρίου, καὶ συνεχῶς τὸν παρεκίνει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ πραγματικόν. Μίαν πρώϊαν τὸν εἶπε — Σὺ, φίλε μου, πρὸς τὴν σελήνην ἀεροπορεῖς; σὲ βλέπω εἰς τὸ βασίλειον τῶν ὀνείρων, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς φαντασίας, ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἣτις καλεῖται Πομφόλυξ. Σὲ παρακαλῶ, κάμε με τὴν χάριν, εἰπέ με τὸ ὄνομά τῆς. Πῶς ὀνομάζεται;

Μὴ γένοιτο νὰ ἐξέλθῃ τὸ μυστικὸν τοῦ Μαρίου ἐκ τῶν χειλέων του. Εὐκολώτερον θὰ ὑπέμενε νὰ τοῦ ἀτοσπάσωσι τοὺς ὄνυχας ἀπὸ τῆς σαρκὸς, παρὰ νὰ προσφέρῃ τὰς τρεῖς συλλαβάς ἐξ ὧν συνέκειτο τὸ ἄρρητον ὄνομα. Τιτίκα. Ὁ ἀληθὴς ἔρωσ εἶναι φαινὸς ὡς ἡ ἠὼς καὶ σιωπηλὸς ὡς ὁ τάφος.

Ἐν ἑσπέρας, ἐνῶ καθυθύνετο ὁ Μάριος πρὸς τὴν ὁδὸν Ἠλουμέτου, κεκυφὼς κατὰ τὸ σῆθηες, ἀκούει πλησίου του φωνὴν λέγουσαν, — Καλησπέρα σας, κύριε Μάριε.

Ἐγείρει τὴν κεφαλὴν, καὶ βλέπει τὴν Ἐπονίην. Ἡ θεὰ αὐτὴ τὸν ἐπροξένησε παράδοξον ἐντύπωσιν. Οὐδ' ἀπαξ διενόηθη τὴν κόρην ταύτην, ἀφ' ἧς ἡμέρας αὐτὴ τὸν εἶχεν ὀδηγήσει εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου δὲν τὴν εἶδεν ἔκτοτε, καὶ σκέδον τὴν ἑλησμόνησεν. Εἶχε λόγους νὰ εὐγνωμονῇ πρὸς αὐτὴν, τὴν ἔχρωσται τὴν παρούσαν εὐδαιμονίαν του, καὶ ὅμως ἡ συναπάντησις τῆς τὸν ἠνόγησεν. — "Α! σὺ εἶσαι! Ἐπονίη; ἀπεκρίθη ὀλίγον τι τεθορυβημένος· τί θέλεις;

— Θέλω . . .

Καὶ διεκόπη, ὡς νὰ ἔχασε τοὺς λόγους ἢ ἄλλοτε τοσοῦτον ἀφροντιεῖ αὐτὴ καὶ τολμηρὰ κόρη. Ἐπειράθη νὰ μειδιάσῃ, καὶ δὲν ἠδυνήθη.

— "Ἦθελα . . .

"Ἐπειτα πάλιν ἐσιώπησε, καὶ ἔμεινε μὲ τεταπεινωμένους τοὺς ὀφθαλμούς.

— Καλὴν νύκτα, κύριε Μάριε, εἶπεν ἀγωνιδίως, καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν.

Γ.

"Ἔργα σκοτεινά.

Τὴν ἐπαύριον, ἦτον ἡ 3 ἰουνίου 1832, ἡμέρα ἣτις εἶναι χρεῖα νὰ σημειωθῇ, ἕνεκα τῶν σπουδαίων συμβάντων τὰ ὅποια κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν αἰωροῦντο εἰς τὸν ὀρίζοντα τῶν Παρισίων ὡς νέφη βαρύντατα. — Ὁ Μάριος κατηρθύνετο πάλιν πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς Τιτίκας, ὅτε διέκρινε μεταξὺ τῶν δένδρων τῆς ὁδοῦ τὴν Ἐπονίην ἐρχομένην πρὸς αὐτόν. Δύο ἡμέρας κατὰ συνεχεῖαν! ἦτον πολλὴ ἡ ἀδιακρισία. Ἠλλάξε δρόμον ἀποτόμως, καὶ κατηρθύνθη εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου ἀλαχρόθεν.

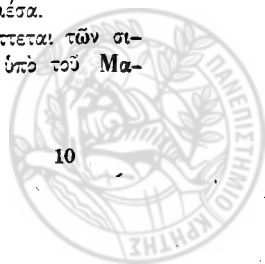
Ἡ Ἐπονίη τὸν ἠκολούθησεν ἐν ἀγνοίᾳ του τὸν εἶδε μεταποπίσαντα τὴν σιδηρᾶν ῥάβδον τῆς κιγκλίδος, καὶ εἰσδύσαντα εἰς τὸν κήπον.

— Τὸν εἶδες! εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἐμβαίνει καὶ μέσα.

Πλησιάζει τότε ἡ Ἐπονίη εἰς τὴν κιγκλίδα, ἄπτεται τῶν σιδηρῶν ῥάβδων αὐτῆς μίαν πρὸς μίαν, καὶ εὗρισκει τὴν ὑπὸ τοῦ Μαρίου ἐκποπισθεῖσαν.

— Ἐμάθαιμεν! εἶπε περιλύτως.

Γ.

Καὶ ἐκάθησεν ἐκεῖ πλησίον, εἰς μίαν γωνίαν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ φαίνεται ἐνδοθεν. Ἔως μίαν ὥραν ἐπερίμεινεν ἐκεῖ ἀκίνητος καὶ σκεπτομένη ἐν σιωπῇ.

Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς νυκτός, εἰς ἓκ τῶν δύο ἢ τριῶν διαβατῶν τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου, γέρων τις κύριος, σπεύδων νὰ διέλθῃ ὅσον τάχος τὸν ἔρημιον ἐκεῖνον καὶ κακοφῆμον δρόμον, ἐνῶ διέβαινε πλησίοθεν τῆς κιγκλίδος, ἤκουσεν ὑπόκωφόν τινα καὶ ἀπειλητικὴν φωνὴν λέγουσαν, — Δι' αὐτὸ τὸν ἔβλεπα κάθε βράδυ καὶ ἤρχετο πρὸς τὰ ἐδῶ!

Ὁ διαβάτης εἶδε περὶ αὐτὸν, ἀλλὰ δὲν διέκρινε κανένα· ἐφοβήθη νὰ προσέξῃ περισσότερον εἰς τὴν γωνίαν ὅπου ἡ Ἐποινίη ἦτον καθημένη, καὶ κατέσπευσε τὸ βῆμά του. Ἐπραξέ δὲ φρονίμως, διότι μετὰ τινος στιγμᾶς εἰσῆλθον εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου ἕξ ἀνθρώποι· λίαν ὑποπτοί, ὃ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἀν καὶ καὶ ἕξ ἀποστάσεως.

Ἄμα ἔφθασεν ὁ πρῶτος αὐτῶν εἰς τὴν κιγκλίδα τοῦ κήπου· ἐστάθη περιμένων καὶ τοὺς ἄλλους· μετὰ μίαν στιγμὴν, ἦσαν συνηγμένοι ἐνώπιον τῆς κιγκλίδος καὶ οἱ ἕξ. Ἦρχισαν δὲ τότε νὰ συνομιλῶσι χαμηλῇ τῇ φωνῇ.

— Ἐδῶ εἶναι, εἶπεν ὁ εἰς ἕξ αὐτῶν.

— Εἶναι· μέσα εἰς τὸ περιβόλι· κανένας σκύλος; ἠρώτησεν ἕτερος.

— Δὲν ξεύρω· ὅμως διὰ καλὸ καὶ διὰ κακὸ, ἐγὼ ἐπῆρα μαζὴ μου ἓνα καλὸ μπουκούνι διὰ νὰ τοῦ ρίψωμεν.

— Ἐχεις μαστίχα (¹) διὰ τὰ ὑαλιᾶ;

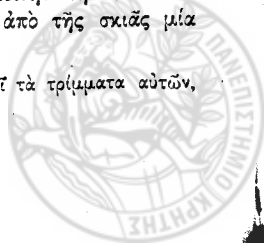
— Ναί.

— Τὰ κάγκελα εἶναι παλαιὰ, εἶπε πέμπτος τις, ἔχων φωνὴν ἐγγαστριμύθου.

— Τόσον τὸ καλῆτερο, ἀπεκρίθη ὁ λαλήσας δεύτερος· δὲν θ' ἀκουσθῇ τὸ πριόνι, ὅταν θὰ κόπτεται.

Ὁ ἕκτος δὲν εἶχεν ἀνοίξει ἀκόμη τὸ στόμα διὰ νὰ εἴπῃ τι, ἀλλὰ μόνον παρετήρει ἐξεταστικῶς τὴν κιγκλίδα, ὡς εἶχε πράξει πρὸ μικροῦ ἡ Ἐποινίη, λαμβάνων ἀλληλοδιαδόχως τὰς ῥάβδους τῆς, καὶ σείων αὐτὰς μετὰ προφύλαξιν. Ἄμα ἤγγισεν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ὁ Μάριος εἶχεν ἀπεσπασμένην, ἐξῆλθεν αἰφνιδίως ἀπὸ τῆς σκιᾶς μίαν

(¹) Ζύμη ἥτις, τιθεμένη ἐπὶ τῶν ὑάλων, κρατεῖ τὰ τριμμάτα αὐτῶν, διὰ νὰ μὴ πέσωσι καὶ κάμωσι κρότον.

χείρ, και πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ βραχιονόσ του, τὸν ἀπώθησε βιαίως. Συγχρόνως δὲ καὶ φωνή τις εἶπε πρὸς αὐτόν· — Ἔχει σκύλον!

Εἶδε τότε ὄρθιαν ἐνώπιόν του μίαν κόρην ὠχράν.

— Μωρὲ, ποία εἶν' αὐτή; ἀνέκραξεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐξαφισθείς.

— Ἡ κόρη σου, ἀπεκρίθησαν οἱ ἄλλοι πρὸς αὐτόν.

Τῶντι, ἦτον ἡ Ἐπονίνη, ἀποτεينوμένη πρὸς τὸν Θεναρδιέρον. Τότε λοιπὸν οἱ ἄλλοι πέντε ἄνδρες, ἦτοι ὁ Μαγκοπαραδιάς, ὁ Γουλομάρας, ὁ Ζαμπετάκης, ὁ Παρνασὸς καὶ ὁ Βύζουνας, προσήλθον σωπηλῶς, καὶ μὲ τὴν ἀπαίσιον ἐκείνην βραδύτητα, τὴν συνήθη εἰς τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώπους τοῦ σκότους, φέροντες ἀναχαίρας ἕκαστος καὶ ἐν ἐργαλεῖον σιδηροῦν.

— Τί κάθες ἐδῶ καὶ κάμνεις; Τί θέλεις ἀπὸ καὶ μᾶς; Ἐτρελλάθηκες; ἀνέκραξεν ὁ Θεναρδιέρος. Ἥλθες νὰ μᾶς ἐμποδίσῃς ἀπὸ τὴν δουλειά μας;

Ἡ Ἐπονίνη ἐπήδησεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ γελῶσα.

— Ὅχι, παπάκα μου· ἐγὼ ἀπὸ τὴν δουλειά σας δὲν σᾶς ἐμποδίζω ποτέ. Ἀλλὰ δὲν σᾶς εἶπα ἐγὼ μὲ τὸ μέσον τῆς Γεωργοῦλας, ὅτι δὲν εἶναι διὰ νὰ γίνῃ ἐδῶ κάμμια δουλειά; Παξιμαδί· δὲν σᾶς τὸ ἐμήνυσα; Φίλησέ με, παπάκα μου! Δὲν μὲ φιλεῖς, ὕστερ' ἀπὸ τόσον καιρὸ ὅπου ἔχω νὰ σὲ ἰδῶ! Εἶσαι λοιπὸν ἔξω ἀπὸ τὴν φυλακή;

Ὁ Θεναρδιέρος ἐπειράθη ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῆς ἀγιάλης τῆς Ἐπονίνης ὑπογογγύζων, — Αἱ, καλὰ! αἱ, καλὰ. μ' ἐφίλησες πλέον. Ναι, ναι, ἠμπόρεσα ν' ἐβγήκα ἀπὸ τὴν φυλακή. Τώρα, πάγαινε, καὶ ἀφισέ μας.

Ἄλλ' ἡ Ἐπονίνη δὲν τὸν παρήτει· ἐξηκολούθει νὰ τὸν θωπεύῃ παντοίοις τρόποις, — Παπάκα μου! λέγουσα, καὶ πῶς ἠμπόρεσες καὶ τὸ κατώρθωσες; Ἐχρειάσθη βέβαια πολὺς νοῦς διὰ νὰ κατορθωθῇ. Εἰπέ με, εἰπέ με πῶς! Καὶ ἡ μητέρα; ποῦ εἶναι τώρα ἡ μητέρα μου;

— Καλὰ εἶναι, ἀπεκρίθη ὁ Θεναρδιέρος· δὲν ξεύρω ποῦ εἶναι. ἄφες μας τώρα· πάγαινε.

— Ἄ! αὐτὸ δὲν γίνεται, ὑπέλαβεν ἡ Ἐπονίνη· νὰ ἔχω τέσσαρας μῆνας νὰ σὲ ἰδῶ, καὶ μόλις νὰ ἠμπορέσω νὰ σὲ φιλήσω, καὶ πάλιν νὰ φύγω εὐθύς!

Καὶ ἐκρεμάσθη ἐκ νέου περὶ τὸν τράχηλον τοῦ πατρός της.

— Ἄ! μὰ τί εἶν' αὐτὸ τὸ πράγμα! ἀνέκραξεν ὁ Ζαμπετάκης.

— Ξεμπερδεύε! ἐπρόσθεσεν ὁ Γουλομάρας· ὅπου καὶ νὰ ἦναι, ἠμπορεῖ νὰ περάσῃ ἀπ' ἐδῶ ἢ νυκτοφυλακή.

Ἡ Ἐπονίνη ἐστράφη πρὸς τοὺς πέντε ἀλιτηρίους. — Ἄ! εἶπεν εἶναι ὁ Βύζουνας. Τί κάμνεις, Ζαμπετάκη; Τί κάμνεις, Μαγκοπαρὰδιᾶ; Γουλομάρα, δὲν μὲ γνωρίζεις; Παρνασσέ, τί νέα ἔχομεν;

— Μωρὲ, ὅλοι σὲ γνωρίζουν· πάγει καλὰ, εἶπεν ὁ Θεναρδιέρος, ἀλλ' ἄμε πάγαινε εἰς τὸ καλὸ. Καληνύχτα· ἀφίσε μας ἡσυχοῦς.

— Αὐτὴ εἶναι ὥρα διὰ τὰ τσακάλια, καὶ ὄχι διὰ ταῖς ὀρνιθιας, εἶπεν ὁ Παρνασσός.

— Καταλαβαίνεις ὅτι ἐδῶ ἤλθαμεν διὰ δουλειᾶ, ἐπρόσθεσεν ὁ Ζαμπετάκης.

Ἡ Ἐπονίνη ἔλαβε τὸν Παρνασσὸν ἐκ τῆς χειρός.

— Πρόσεξε! ἀνέκραξεν οὗτος· θὰ κοπῆς κρατῶ μαχαίρι εἰς τὸ χέρι μου.

— Σεύρεις, Παρνασσούλη μου, ἐγὼ εἶμαι τοῦ πατέρα μου κόρη· πιστεύσετε ὅταν σὰς λέγω. Ζαμπετάκη, κύρ Γουλομάρα, αὐτὴν τὴν ὑπόθεσι τὴν εἶχαν ἀναθέσει εἰς ἐμὲ, διὰ νὰ λάβω πληροφορίας. Ἐπληροφορήθηκα λοιπὸν, καλὰ ἐπληροφορήθηκα, ὅτι ἐδῶ δουλειὰ δὲν εἶναι. Σὰς κάμνω ὄρκον πῶς εἰς αὐτὸ τὸ σπίτι δὲν εἶναι νὰ γίνῃ δουλειὰ. Σεύρετε ἀπὸ ἄλλαις περιστασiais τί καλὰ σὰς ἐπληροφόρησα.

— Μοναχὰ γυναῖκες κατοικοῦν, εἶπεν ὁ Γουλομάρας.

— Ὅχι· ἐπῆγαν εἰς ἄλλο σπίτι. Εἰς αὐτὸ τώρα δὲν κατοικεῖ κανεὶς.

— Ὅμως ἐγὼ βλέπω, καὶ εἶναι φῶς, εἶπεν ὁ Ζαμπετάκης.

Καὶ ἔδειξεν εἰς τὴν Ἐπονίνην, ὅτι ὄπισθεν τῶν δένδρων περιεφέρετο τῶντι εἰς λύχνος εἰς τὸ ἀνώγειον τῆς οἰκίας ἐκείνης. Ἡ Παναγιώτα εἶχε πλύνει ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ ἤπλωνεν εἰς τὸ ἀνώγειον τὰ φορέματα διὰ νὰ στεγνωθῶσι.

— Ἦλθαν κάποιοι πτωχοὶ καὶ ἐκατόικησαν, εἶπεν ἡ Ἐπονίνη· ἄνθρωποι τῆς ἐλεημοσύνης.

— Ἄμε, πάγαινε ἔς τὸν διάβολο! ἀνέκραξεν ὁ Θεναρδιέρος. Ἄρσὺ ἔμβωμεν μέσα καὶ ἰδοῦμεν, τότε σὲ λέγω ἂν ἦναι τῆς ἐλεημοσύνης αὐτοῖσου οἱ πτωχοί!

Καὶ συγχρόνως τὴν ἀπόθησε, καὶ ἠθέλησε νὰ προβῆ.

— Παρνασσέμου, φίλε μου, εἶπεν ἡ Ἐπονίνη, σὺ ὅστις μοῦ εἶσαι τόσο καλὸς, μὴν ἐμβῆτε αὐτοῦ μέσα, σὰς παρακαλῶ.

— Θὰ κοπῆς σὲ εἶπα, ἀπήντησεν ὁ Παρνασσός.

— Θὰ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ; ἐπρόσθεσεν ὁ Θεναρδιέρος θυμωδῶς· νὰ ἀφίσης τοὺς ἀνθρώπους νὰ κάμουν τὴν δουλειάτους;

— Ἀποφασιστικὰ λοιπὸν θέλετε νὰ ἐμβῆτε; ἤρωτησεν ἡ Ἐπονίη ἀφίσασα τοῦ Παριασοῦ τὴν χεῖρα.

— Λιγούλακι! εἶπε γλευαστικῶς ὁ ἐγγαστρίμυθος.

Ἐσθίριξε τότε ἡ Ἐπονίη τὰ νῶτα αὐτῆς ἐπὶ τῆς κινγκλίδος, ἐνώπιον τῶν ἐξ ἀλιτηρίων, ὀπλισμένων ὄλων, καὶ ἐντὸς τῆς νυκτὸς φαινομένων ὡς τόσων δαιμόνων, καὶ εἶπε μὲ φωνὴν ἔντονον — Ἐγὼ λοιπὸν δὲν θέλω νὰ ἐμβῆτε. Κάμετε ὅ,τι σᾶς περιᾶ.

*Ἐμειναν ὄλοι ὡς ἐμβρόντητοι.

— Ὀλίγον ἂν δοκιμάσετε, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἐπονίη, νὰ ἐγγίσετε αὐτὰ τὰ κάγκελα, βάλλω τὰς φωνὰς, κτυπῶ ταῖς θύρας ὄλων τῶν σπιτιῶν, ἐξυπνῶ ὄλον τὸν κόσμον, καὶ σᾶς πιάσουν καὶ τοὺς ἐξ οἱ χωροφύλακες.

— Τὸ κάμνει, εἶπεν ὁ Θεναρδιέρος κρυφίως πρὸς τὸν Βύζου-ναν καὶ πρὸς τὸν ἐγγαστρίμυθον εἶναι ἰκανὴ νὰ τὸ κάμη.

— Ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν πατέρα μου, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἐπονίη.

Ἐναρδιέρος ἐπλησίασε πρὸς αὐτήν.

— Μὴν ἔρχεσαι πολὺ πλησίον μου, καλὲ ἄνθρωπε! εἶπε πρὸς τὸν Θεναρδιέρον, τὸν πατέρα της.

— Μωρὲ, τί ἔχει αὐτὴ; ἐψιθύρισεν εἰς τοὺς ὀδόντας τοῦ ὁ Θεναρδιέρος. Σκύλου κόρη! . . .

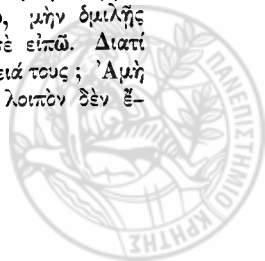
Ἡ Ἐπονίη ἐγέλασε τρομερῶς πῶς. Λέγε ὅ,τι θέλεις, ὅμως μέσα δὲν ἐμβαίνει κανείς. Ἐγὼ σκύλου κόρη δὲν εἶμαι, ἀφοῦ εἶμαι κόρη λύκου. Εἴσθε ἐξ, ἀλλὰ δὲν με μέλει τίποτε. Εἴσθε ἄνδρες, καὶ εἶμαι γυναῖκα, ὅμως δὲν σᾶς φοβούμαι καθόλου. Μὴ ζητήσετε νὰ ἐμβῆτε εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ σπίτι, ἐπειδὴ σᾶς προειδοποιῶ ὅτι γαυγίζω. Σᾶς εἶπα ὅτι ἔχει σκύλον τὸ σπίτι, καὶ δὲν ψεύσθηκα. Ὁ σκύλος εἶμ' ἐγώ. Τραβάτε λοιπὸν τὸν δρόμο σας· παγαίνετε ὅπου ἄλλοῦ θέλετε, ὅμως ἐδῶ μὴν ἔρχεσθε, σᾶς τὸ ἀπαγορεύω! Δὲν φοβούμαι κανένα σας.

Καὶ προσηλώσασα τὸ βλέμμα της ἐπὶ τοῦ Θεναρδιέρου, ἐπρόσθεσεν — Οὔτε σέ, πατέρα μου.

Ἐναρδιέρος πάλιν ἠθέλησε νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτήν. —

Μὴ πλησιάσῃς! ἀνέκραξεν ἡ Ἐπονίη, γενομένη φοβερά.

Ἐστάθη τότε ὁ Θεναρδιέρος, καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν μὲ πραότη-
τα. — Καλὰ, ἐγὼ δὲν πλησιάζω, ὅμως, παιδί μου, μὴν διμλήης
τόσον δυνατὰ. Ἄκουσε, μωρὴ Ἐπονίνα, ἄκουσε νὰ σέ εἰπῶ. Διατί
θέλεις νὰ ἐμποδίσῃς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν δουλειά τους; Ἀμὴ
πῶς ἀλλέως θὰ κερδησωμεν τὸ ψωμί μας; Κάμμειν λοιπὸν δὲν ἔ-
χεις πλέον ἀγάπην πρὸς τὸν πατέρα σου;

— Μὲ σκοτίζεις! εἶπεν ἡ Ἐπονίνη.

— Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ζήσωμεν, μᾶς χρειάζεταιαι ψωμί . . .

— Σκάσετε.

Τοῦτο δὲ εἰπούσα, ἐκάθησε πλησίον τῆς κιγκλίδος μὲ τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τοῦ γόνατος καὶ τὴν σιαγόνα ἐντὸς τῆς χειρὸς, ὑποτονθούρουσα ἄσμά τι, καὶ κινούσα κατὰ ῥυθμὸν τὸν πόδα τῆς.

Οἱ ἔξ ἀλιθῆριοι συνήχθησαν διὰ νὰ συμβουλευθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου. Τὰ σχήματά τῶν ἐμαρτύρουν ὀργὴν κατὰ τῆς κόρης, καὶ ἐνταύτῳ ταπεινώσιν ἐνώπιον αὐτῆς. Ἡ Ἐπονίνη τοὺς παρετῆρει μὲ ἦθος ἀγρίου, ἀλλ' ἤσυχον.

— Αὐτὴ κάποιον συμφέρον ἔχει, ἔλεγεν ὁ Ζαμπετάκης. Μὴν εἶναι ἐρωτευμένη μὲ τὸ αὐθεντικὸ τοῦ σπιτιοῦ; Εἶναι κρῖμα ν' ἀποτύχωμεν αὐτὴ τὴν δουλειά. Δύο γυναῖκες, καὶ ἓνας γέρονς, ὅστις κατοικεῖ εἰς τὴν ὀπίσω αὐλὴν, χωριστὰ ἀπ' αὐταῖς. Πρέπει νὰ ᾖναι Ἐβραῖος. Δὲν πρέπει αὐτὴ τὴν δουλειὰ νὰ τὴν χάσωμεν ἀπὸ τὰ χέρια μας.

— Αἱ καλὰ! ἐμβῆτε λοιπὸν ἐσεῖς, εἶπεν ὁ Παρνασσὸς, κάμετε ὅτι θὰ κάμετε, καὶ ἐγὼ μένω ἔξω μὲ αὐτὴν, καὶ ἂν δοκιμάσῃ νὰ βάλῃ φωνή . . .

Ὁ Παρνασσὸς ἔδειξε τὴν γυμνὴν του μάχαιραν, ἧς ἔλαμψεν ὁ σίδηρος εἰς τὸ φῶς τοῦ φαναρίου τῆς ὁδοῦ.

Ὁ Θεναρδιέρος δὲν ἔλεγε λέξιν, ἀλλ' ἐφαίνετο ἔτοιμος νὰ πράξῃ, ὡς ἤθελον οἱ ἄλλοι.

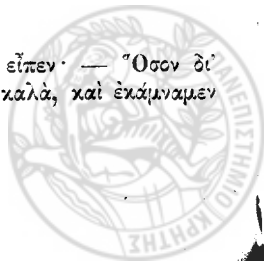
Ἄλλ' ὁ Βύζουνας ἦτον ὀλίγον τι οἰωνοσκόπος, καὶ αὐτὸς ἔμενε σωπηλὸς καὶ περίσκεπτος, ἐνῶ εἰς τοῦτον ἐχρεωστεῖτο ἡ εἰσῆγησις τῆς προκειμένης ἀποπείρας. Ἐθεωρεῖτο ὡς τολμηρότατος ἐπιχειρηματίας, καὶ μόνον διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν ἀφοβίαν του εἶχεν ἀπογυμνώσει ποτὲ ἓνα σταθμὸν χωροφυλάκων. Προσέτι δ' ἔκαμνε στίχους καὶ ἁσμάτια, καὶ δι' ὅλα αὐτὰ τὸν ἐσέβοντο πολὺ οἱ συναίτιοί του.

— Σὺ, Βύζουνα, τί μᾶς λές; τὸν ἠρώτησεν ὁ Ζαμπετάκης.

— Ἐγὼ, τί νὰ σᾶς εἰπῶ, μωρὲ παιδιά; Σήμερα τὸ πρωτὶ ἀπῆντησα δύο σποργήτια καὶ ἐμάλωνα νὰ πρὸς τὸ βράδυ, μ' ἔτυχε μία γυναῖκα ὅπου πιάσθηκε μαζῆ μου. Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι καλὰ σημάδια. Ἐγὼ λέγω νὰ παγαίνωμεν.

Τέλος, ἀνεχώρησαν.

Καθ' ὁδὸν, ἐνῶ ἀνεχώρουν, ὁ Παρνασσὸς εἶπεν. — Ὅσον δι' ἐμὲ, ἂν ἤθελαν, ἐγὼ τὴν ἐκάρφωνα καλὰ καὶ καλὰ, καὶ ἐκάμναμεν τὴν δουλειὰ μας ἐξαίρετα.

Ὁ Ζαμπετάκης ἀπεκρίθη. — Ἐγὼ ἔχῃ. Μίαν γυναῖκα, ἐγὼ ποτὲ δὲν τὴν κτυπῶ.

Φθάσαντες εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ, ἐστάθησαν, καὶ ἔλαβε χώραν μεταξὺ αὐτῶν ὁ ἐπόμενος αἰνιγματώδης διάλογος.

— Ποῦ θὰ πάμεν ἀπόψε νὰ πλαγιασῶμεν;

— Ὑποκάτω ἀπὸ τὰ Παρίσια.

— Κρατεῖς ἐπάνω σου, Θεναρδιέρε, τὸ κλειδὶ τῶν καγκέλων;

— Καὶ ἀμφιβάλλεις;

Ἡ Ἐπονίνη τοὺς ἠκολούθησε μακρόθεν, κατασκοπεύουσα τὴν διεύθυνσιν των, μέχρι τοῦ βουλευβέρτου, ὅπου χωρισθέντες ἐχάθησαν εἰς τὸ σκότος, ὡς νὰ ἀνελύθησαν.

Δ.

Ὁ Μάριος δίδει τὴν διεύθυνσιν τῆς κατοικίας του εἰς τὴν
Τιτίκαν.

Ἐνῷ ἡ Ἐπονίνη, κύων μὲ ἀνθρωπίνην μορφήν, ἐκάθητο πλησίον τῆς κηκλίδος προφυλάττουσα αὐτὴν κατὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν ξέ κακοποιῶν, ὁ Μάριος εὐρίσκετο πλησίον τῆς Τιτίκας.

Οὐδέποτε ὁ οὐρανὸς ὑπῆρξε μᾶλλον ἑναστρὸς, μᾶλλον γοητευτικός· οὐδέποτε τὰ δένδρα οὕτως ὑποτρέμοντα· οὐδέποτε ἡ τῶν χόρτων ὁσμὴ οὕτω διαπεραστική. Τὰ πτηνὰ ἐκοιμῶντο ἐντὸς τῶν φύλλων ἡδιστα πτερυγίζοντα ἐκ διαλειμμάτων ἅπασαι αἱ ἀρμονίαι τῆς γαλήνης τοῦ παντός ἦσαν συνάδουσαι πρὸς τὴν ἐνδόμυχον μουσικὴν τοῦ ἔρωτος. Οὐδέποτε ὁ Μάριος ὑπῆρξεν εὐδαιμονέστερος. Ἄλλ' ὅμως εὗρε περίλυπον τὴν Τιτίκαν. Ἡ Τιτίκα εἶχε κλαύσει. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἦσαν ἐρυθροί.

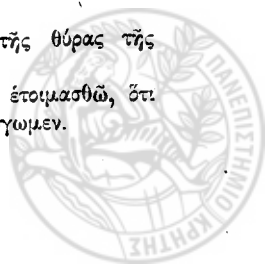
Τούτο ὑπῆρξε τὸ πρῶτον νέφος εἰς τὸν οὐρανὸν τοῦ ἐξαισίου ὄνειρου των.

Πρὸ παντὸς ἄλλου λόγου, ὁ Μάριος τὴν ἠρώτησε, — Τί ἔχεις;

Ἡ Τιτίκα ἀπεκρίθη, — Σὲ λέγω.

Ἐπειτα δ' ἐκάθησεν εἰς ἓν ἐδώλιον, πλησίον τῆς θύρας τῆς κατοικίας τῆς, καὶ ὁ Μάριος πλησίον αὐτῆς τρέμων.

— Ὁ πατέρας σήμερον τὸ πρῶτ' ἔειπε νὰ ἐτοιμασθῶ, ὅτι εἶχε κάποια υποθέσεις, καὶ θὰ χρειασθῆ ἴσως νὰ φύγωμεν.

Ὁ Μάριος ἔφριξεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. "Ὅταν ὁ ἀνωρωπος ἐγγίξῃ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς, ἀποθνήσκω, σημαίνει ἀναχωρῶ· δταν ὁμοως εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀναχωρῶ, σημαίνει ἀποθνήσκω. Πλησίον τῆς Τιτίκας, ἠσθάνετο ὅτι εὐρίσκετο πλησίον τοῦ κτήματός του, πλησίον δεσπότου καὶ ὁμοῦ δούλου του. Τόσον συνετύπωσαν αἱ ψυχαὶ των, ὥστε ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἐπαναλάβῃ ἕκαστος τὴν ἰδικήν του, θὰ τοὺς ἦτον ἀδύνατον νὰ τὰς ἀναγνωρίσωσιν. — Αὐτὴ εἶναι ἡ ἰδική μου. — "Ὅχι, εἶναι ἡ ἰδική μου αὐτὴ. — Σὲ βεβαίω ὅτι ἔχεις λάθος. Ἴδου ἐγὼ εἶμαι αὐτὴ. — Σὲ φαίνεται ὅτι αὐτὴ εἶσαι σύ, ἀλλ' εἶμαι ἐγώ. Ὁ Μάριος ἦτον πράγμα τι, τὸ ὅποιον ἀπετέλει μέρος τῆς Τιτίκας, καὶ ἡ Τιτίκα ἦτον πράγμα τι, τὸ ὅποιον ἀπετέλει μέρος τοῦ Μαρίου. Ὁ Μάριος ἠσθάνετο τὴν Τιτίκαν ζῶσαν ἐντὸς του. Τὸ νὰ ἔχη, τὸ νὰ κέκτηται τὴν Τιτίκαν, πρὸς αὐτὸν δὲν διέφερε τοῦ ἀναπνεῖν. Ἐν τῷ μέσῳ λοιπὸν τῆς πεποιθήσεως καὶ μέθης ταύτης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὄλως παρθενικῆς ταύτης, ἀπολύτου καὶ ἀνεκλαλήτου ἀποκτήσεως, ἔπεσον αἰφνιδίως αἱ λέξεις « θὰ χρειασθῇ νὰ φύγωμεν », καὶ μετ' αὐτῶν εἶπεν ἡ φωνὴ τῶν πραγμάτων εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Μαρίου, — Ἡ Τιτίκα δὲν εἶναι ἰδική σου!

Ὁ Μάριος ἐξύπνησε. Πρὸ ἕξ ἡδὴ ἑβδομάδων, ὁ Μάριος ἔζη ἔξω τῆς ζωῆς· αἱ λέξεις, θὰ φύγωμεν! τὸν εἰσῆζαν πάλιν εἰς αὐτὴν βιαίως.

Οὔτε λέξιν ἠδυνήθη νὰ εὔρη· ἡ Τιτίκα ἠσθάνθη μόνον τὴν χειρὰ του ψυχράν.

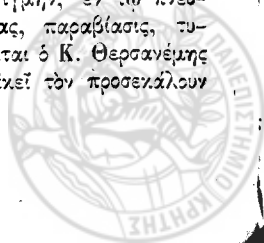
— Τί ἔχεις; τὸν εἶπε τώρα καὶ αὐτὴ.

— Δὲν ἐννοῶ τί εἶχες εἰπεῖ, ἀπεκρίθη ὁ Μάριος, μὲ τόσον σιγαλέαν φωνὴν, ὥστε μόλις τὸν ἤκουσεν ἡ Τιτίκα.

— Σήμερον τὸ πρῶτ', ἐπρόσθεσεν ἡ κόρη, μὲ εἶπεν ὁ πατήρ μου νὰ ἐτοιμασθῶ διὰ ν' ἀναχωρήσωμεν, διότι ἦτον ἀναγκασμένος νὰ κάμῃ ἓνα ταξεῖδ'· ὅτι ἐχρειάζετο ν' ἀγοράσῃ ἓνα μέγα κιβώτιον δι' ἐμὲ, δερμάτινον, κ' ἓνα μικρὸν διὰ τὰ ἰδικά του φορέματα· ὅτι ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος πρέπει νὰ ἦναι ὅλα ἐτοιμα, καὶ ὅτι θὰ ἀποδημήσωμεν ἴσως εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

— Ἄλλ' αὐτὸ εἶναι πράγμα τυραννικώτατον! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος.

Καὶ εἶναι βέβαιοι ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Μαρίου δὲν ὑπῆρχε κατάχρησις ἐξουσίας, παραβίασις, τυραννία, βαρβαρότης ὁμοία ταύτης· τοῦ ν' ἀπέρχεται ὁ Κ. Θερασάνης μετὰ τῆς θυγατρὸς του εἰς τὴν Ἀγγλίαν, διότι ἐκεῖ τὸν προσεχάλου αἰ' ὑποθέσεις του.

— Καὶ πότε ἀναχωρεῖτε ; τὴν ἠρώτησε μὲ ἀσθενῆ φωνήν.

— Δὲν εἶπε.

— Καὶ πότε ἐπιστρέφετε ;

— Δὲν εἶπε πότε.

Ὁ Μάριος ἀνηγέρθη, καὶ ἠρώτησε ψυχρῶς. — Τιτίκα, καὶ σὺ θὰ ὑπάγῃς ;

Ἡ Τιτίκα ἔστρεψε πρὸς αὐτὸν τοὺς ὠραίους ὀφθαλμούς της, πλήρεις ὄντας ἀνησυχίας, καὶ ἀπεκρίθη τεθορυβημένη, — Πού ;

— Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ; θὰ ὑπάγῃς σὺ ;

— Πῶς θέλεις ἐγὼ νὰ κάμω ; ἀπήντησε συνάφασα τὰς χεῖρας.

— Λοιπὸν θὰ ὑπάγῃς ;

— Ἄν ὑπάγῃ ὁ πατήρ μου ;

— Λοιπὸν θὰ ὑπάγῃς ;

Ἡ Τιτίκα ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ Μαρίου καὶ τὴν ἔσφιξε χωρὶς ν' ἀποκριθῆ.

— Καλὰ, εἶπεν ὁ Μάριος. Τότε λοιπὸν, κ' ἐγὼ θὰ ὑπάγω ἄλλου.

Ἡ Τιτίκα ἠσθάνθη τὴν σημασίαν τοῦ λόγου τούτου μᾶλλον ἢ ἐνόησεν αὐτόν. Τόσον δὲ ὠχρίασεν, ὥστε τὸ πρόσωπόν της κατέστη κατάλευκον ἐντὸς τοῦ σκότους.

— Τί θέλεις μὲ τούτο νὰ εἰπῆς ; ὑπετραύλισε.

Ὁ Μάριος ἠτένισε πρὸς αὐτήν, ἔπειτα ἀνήγειρε βραδέως πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἀπεκρίθη, — Τίποτε.

Ὅταν κατεβίβασε πάλιν τὰ βλέφαρά του πρὸς τὴν γῆν, εἶδε τὴν Τιτίκαν μειδιῶσαν πρὸς αὐτόν. Το μείδιμα γυναικὸς ἀγαπωμένης ! ἔχει μαρμαρυγὴν, ἥτις τὴν νύκτα διακρίνεται.

— Τί παιδιὰ ὅπου εἴμεθα ! Ξεύρεις, Μάριε, μία ἰδέα μ' ἔρχεται.

— Τί ;

— Ἀναχώρησε καὶ σὺ, ἂν ἡμεῖς ἀναχωρήσωμεν ! Ἐγὼ θὰ σὲ εἰπῶ ποῦ ! Ὅπου καὶ ἂν εἶμαι, ἔλα καὶ σὺ !

Ὁ Μάριος ἤδη εἶχεν ἐξυπνήσει· ἤδη εἶχεν ἐπανέλθει εἰς τὸ πραγματικὸν τῆς ζωῆς. — Ν' ἀναχωρήσω κ' ἐγὼ μὰ τὴν σου ! ἀνέκραξε. Τρελλή εἶσαι σὺ ; Ἐγὼ διὰ ν' ἀναχωρήσω χρειάζονται χρήματα, καὶ ποῦ ; Δὲν ἔχω ! Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ; Ἐγὼ ἐδῶ πρέπει νὰ χρεωστῶ, καλὰ δὲν ἐνθυμούμαι, ἀλλ' ὑπὲρ τὰ δέκα εἰκοσάφραγκα εἰς τὸν Κουρφεράκον, ἓνα φίλον μου, τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζεις. Ἐγὼ ἓνα παλαιὸν πῖλον, ὅστις ὅμως δὲν ἀξίζει οὔτε τρία φράγκα, ἓνα

ἔνδυμα ἀπὸ τσόχαν, τοῦ ὁποίου λείπουν κάμποσα κομβία, ἀπὸ τὰ ἐμπροσθινὰ τὸ ὑποκάμισόν μου εἶναι καταξεσχισμένον, περνοῦν ἀπ' ἔξω οἱ ἀγκῶνές μου, εἰς τὰ ὑποδήματά μου ἐμβαίνουν τὰ νερά· τώρα ἔξ ἐβδομάδας οὔτε ἐφρόντισα δι' αὐτὰ πλέον, καὶ δὲν σέ τὸ εἶπα. Ἐγὼ, Τιτίκα, εἶμαι ἕνας ἄθλιος νέος. Μὲ βλέπεις μόνον διὰ νυκτὸς καὶ μὲ δίδεις τὸν ἔρωτά σου· νὰ μ' ἔβλεπες ἡμέραν, δὲν θὰ μ' ἔδιδες οὐδ' ἓνα λεπτόν! Νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Ἀγγλίαν! Οὔτε διὰ τὸ διαβατήριόν μου δὲν ἔχω νὰ πληρώσω!

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐσθήριξε τὸ μέτωπόν του εἰς τὸν κορμὸν παρακειμένου τινὸς δένδρου, ὄρθιος, ἔχων τὰς δύο του χεῖρας ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς, μὴ αἰσθανόμενος οὐδὲ τὸν φλοιὸν τὸν καταξέοντα τὴν ἐπιδερμίδα τοῦ μετώπου, οὐδὲ τὸν πυρετὸν ὅστις τοῦ ἐσφυρηλάτει τὰς μὴνιγγας, ἀκίνητος καὶ ἔτοιμος νὰ πέσῃ, ὡς ἄγαλμα τῆς Ἀπελπισίας.

Ἔμεινεν ἰκανὴν ὥραν εἰς ταύτην τὴν θέσιν. Εἰς τοιαύτας ἀβύσσους, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἰκανὸς νὰ μείνῃ αἰωνίως ἀκίνητος. Ἀλλὰ τέλος ἐστράφη, ἀκούσας ὀπίσω του κλαυθμὸν ἤρεμον καὶ πεπνιγμένον.

Ἐκλαίεν ἡ Τιτίκα· ἐκλαίεν ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας πλησίον τοῦ Μαρίου, βυθισμένου ὄντος εἰς τοὺς διαλογισμοὺς.

Τότε ἦλθεν αὐτὸς πλησίον τῆς, ἔπεσε γονυκλίνης, καὶ κύψας, ἔλαβε τὴν ἄκραν τοῦ ποδὸς τῆς, προέχουσαν τῆς ἐσθῆτος, καὶ τὴν ἠσπάσθη.

Ἡ Τιτίκα τὸν ἀφῆκε νὰ πράξῃ, τοῦτο σιωπῶσα· δὲν τὸν ἠμπόδισε. Εἶναι στιγμαὶ καθ' ἃς ἡ γυνὴ ἀποδέχεται, ὡς θεότης κατηφῆς καὶ ἐθελήμων, τὴν λατρείαν τοῦ ἔρωτος.

— Μὴ κλαίης, εἶπε πρὸς αὐτήν.

— Ναί! ἀφοῦ ἐγὼ ἴσως θ' ἀναχωρήσω, καὶ σὺ δὲν θέλεις νὰ μὲ ἀκολουθήσης!

— Μὲ ἀγαπᾷς; ἠρώτησεν ὁ Μάριος.

Ἡ Τιτίκα τὸν ἀπεκρίθη, κλαυθυερῶς τὴν λέξιν τοῦ παραδείσου ἐκείνην, ἥτις οὐδέποτε εἶναι τόσον θελξίνους, ὅσον προφερομένη ἐντὸς τῶν δακρῶν! — Σὲ λατρεύω!

— Μὴ κλαίης, ἐπανέλαβεν ὁ Μάριος, μὲ φωνὴν ἥτις ἐνέφαιναν ἀνεκλάλητον θωπεϊάν. Εἶπέ με, θέλεις νὰ κάμῃς αὐτὴν τὴν χάριν εἰς ἐμέ; νὰ παύσης κλαίουςα;

— Σὺ μὲ ἀγαπᾷς; ἠρώτησεν ἡ Τιτίκα.

Ἄ Μάριος ἔλαβε τὴν χεῖρά τῆς.

— Τιτίκα, ποτὲ δὲν ἔδοσα τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου εἰς κανένα, διότι τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου τὸν φοβοῦμαι. Αἰσθάνομαι τὸν πατέρα

μου πλησίον του. Σὲ δίδω λοιπὸν τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου τὸν ἱερώ-
τερον, ὅτι ἂν σὺ ἀναχωρήσης, θὰ ἀποθάνω.

Τόσον δὲ πάνδημος μελαγχολία περιεῖχeto εἰς τὸν τόνον μὲ
τὸν ὁποῖον ἐπρόφερον ὁ Μάριος τοὺς λόγους τούτους, ὥστε κατέλαβε
τὴν Τιτίαν τρόμος. Ἡσθάνθη τὸ ρίγος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται
ὁ ἄνθρωπος, ὅταν διέρχεται διὰ τοῦ νοός του σοβαρὸν τι πράγμα, μὴ
ἐπιδεχόμενον ἀμφιβολίαν. Ἐκ τῆς καταπλήξεώς της ἔπαυσε τοῦ νὰ κλαίῃ.

— Τώρα ἄκουσε, εἶπεν ὁ Μάριος· αὔριον μὴ με περιμένῃς.

— Διατί;

— Νὰ μὲ περιμένῃς μεθαύριον.

— ὦ! διατί;

— Θὰ ἰδῆς.

— Μίαν ἡμέραν χωρὶς νὰ σὲ ἰδῶ! Ἀδύνατον.

— Ἄς θυσιάσωμεν μίαν ἡμέραν, διὰ νὰ ἔχωμεν ὅλην ἴσως
τὴν ζωήν.

Καὶ ὁ Μάριος ἐπρόσθεσε, λαλῶν κατ' ἰδίαν· — Εἶναι ἄνθρω-
πος ὅστις δὲν μεταβάλλει κάρμιν ἀπὸ τὰς ἔξεις του, καὶ μόνον τὸ
ἐσπέρας δέχεται.

— Διὰ ποῖον ἄνθρωπον λέγεις; ἠρώτησεν ἡ Τιτίκα.

— Ποῖος; ἐγώ; δὲν εἶπα τίποτε.

— Λοιπὸν εἰς τί ἔχεις τὰς ἐλπίδας σου;

— Περιμένει ἕως μεθαύριον.

— Τὸ θέλεις ἀνυπερθέτως;

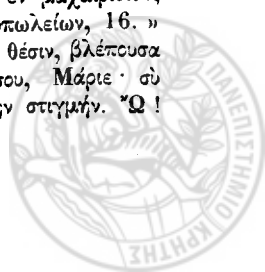
— Ναί, Τιτίκα, τὸ θέλω.

Ἐλαβεν ἡ Τιτίκα τὴν κεφαλὴν του μεταξὺ τῶν δύο της χει-
ρῶν, ἀνυψωθείσα εἰς τὰς ἄκρας τῶν ποδῶν της, διὰ νὰ φθάσῃ μέχρι
τοῦ ἀναστήματός του, καὶ ἠρεύνησεν ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν του διὰ νὰ
διακρίνῃ τὴν ἐλπίδα του.

— Ἀληθινά, εἶπεν ὁ Μάριος· εἶναι χρεῖα νὰ σὲ εἰπῶ πού
κατοικῶ, διότι ἐνδέχεται νὰ συμβῆ τι . . . τίς οἶδε! Ἐγὼ κατοικῶ
εἰς τοῦ φίλου μου, περὶ τοῦ ὁποίου σὲ προανέφερα. Ὀνομάζεται Κουρ-
φεράκος· ὁδὸς Ἰαλοπωλείων, ἀριθ. 16.

ἠρεύνησε δὲ εἰς τὸν κόλπον του, ἐξήγαγεν ἓν μαχαιρίδιον,
καὶ ἐχάραξε δι' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ τοίχου, « Ὀδὸς Ἰαλοπωλείων, 16. »

Ἐν τούτοις, ἡ Τιτίκα ἐπανέλαβε τὴν προτέραν θέσιν, βλέπουσα
αὐτὸν ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν. — Εἰπέ με τὴν ἰδέαν σου, Μάριε· σὺ
ἔχεις μίαν τινὰ ἰδέαν εἰς τὸν νοῦν σου αὐτὴν τὴν στιγμὴν. ὦ!
εἰπέ με τὴν διὰ νὰ περάσω μίαν νύκτα καλῆν!

Θέλεις τὴν ἰδέαν μου νὰ σὲ τὴν εἰπῶ ; Ἰδοὺ εἶναι ἀδύνατον νὰ θελήσῃ ὁ Θεὸς νὰ μᾶς χωρίσῃ. Περιμένε με μεθαύριον.

— Καὶ τί νὰ κάμω ἕως τότε ; ἠρώτησεν ἡ Τιτίκα· Σὺ... σὺ εἶσαι ἔξω, παραγίνεις, ἔρχεσαι ! Τί εὐτυχεῖς εἶναι οἱ ἄνδρες ! Ἐγώ, τώρα θὰ μείνω κατάμονος ! ὦ, πόσον θὰ εἶμαι περίλυπη ! Εἶπέ με ἀύριον τὸ ἑσπέρας, τί θὰ κάμῃς ; Εἶπέ με.

— Κάτι θὰ ἀποπειραθῶ.

— Τότε λοιπὸν, ἐγὼ ἕως τότε θὰ παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ ἐπιτύχῃς. Ἄλλο δὲν σ' ἐρωτῶ, ἀφοῦ δὲν θέλεις. Σὺ εἶσαι ὁ κύριός μου. Θὰ περάσω τὴν αὐριανὴν ἑσπέραν μὲ τὴν μουσικὴν θὰ τραγωδηθῶ ἐκεῖνο τὸ ἄσμα τοῦ Εὐρυάνθου, τὸ ὁποῖον ἤλθες ἕνα βράδυ καὶ ἤκουσες ἔξωθεν τοῦ παραθύρου μου, καὶ σὲ ἤρεσε. Μεθαύριον ὁμοίως, θὰ ἔλθῃς ἐνωρίς. Θὰ σὲ περιμένω ἀπὸ τὰς ἑννέα τῆς νυκτός· γινώριζε. Θεέ μου, Θεέ μου ! τί θλίψις ! πόσον αἱ ἡμέραι εἶναι ἀπέραντοι ! ἤκουσες ; εἰς τὰς ἑννέα ὥρας ἀκριβῶς, θὰ εἶμαι εἰς τὸν κῆπον διὰ σέ.

— Καὶ ἐγώ.

Καὶ αὐτομάτως, παρορμηθέντες συγχρόνως καὶ οἱ δύο ὑπὸ τῶν ἠλεκτρικῶν ἐκείνων ρευμάτων ἅτινα βάλλουσιν εἰς συγκοινωνίαν ἀδιάλειπτον δύο ψυχὰς ἀμοιβαίως ἐρωμένιας, ἔπεσον ὁ εἰς εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἄλλου, χωρὶς νὰ προσέξωσιν ὅτι τὰ χεῖλη των συνήφθησαν, ἐνῶ τὰ βλέμματά των ἀνυψωμένα πρὸς τ' ἄνω, καὶ ἔμπλεα δακρύων καὶ ἐκστάσεως, θεώρουν τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ.

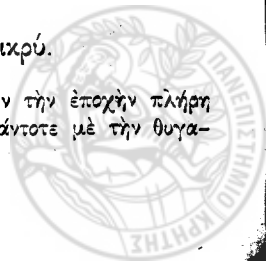
Ὅταν ὁ Μάριος ἐξῆλθεν, ἡ ὁδὸς ἦτον ἐρήμη. Ἐξῆλθε καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Ἐπωνίη ἠκολούθει μέχρι τοῦ βουλευβάρτου τοὺς κακοποιοὺς ἐκείνους.

Τὴν ὥραν καθ' ἣν ὁ Μάριος εἶχε στηρίζει τὸ μέτωπόν του εἰς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου, ἀνέβη εἰς τὸν νοῦν του ἰδέα τις ἰδέα, φεῦ ! τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ἐθεώρει ὡς ἄφρονα καὶ ἀκατόρθωτον ἀλλ' ἔλαβε μίαν ἐσχάτην ἀπόφασιν.

Ε΄.

Γραῖα καὶ νέα καρδιά ἀντικρύ.

Ὁ γέρον Γιλνορμάνδος εἶχε κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πλήρη τὰ ἐνενηήκοντα καὶ ἕν ἔτη του. Ἐκατοῖκει δὲ πάντοτε μὲ τὴν θυγα-

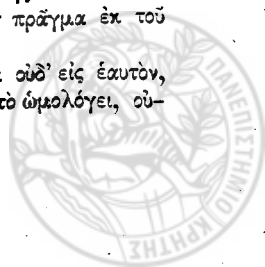
τέρα του εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν, ὅπου τὸν εἶχομεν ἀφίσει. Ἐνθυμούμεθα τὸν πρεσβύτερον τοῦτον, γέροντα ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων, οἵτινες περιμένουσι τὸν θάνατον ὀρθιοί, ὀρθιώτατοι, καὶ τοὺς ὁποίους ἡ ἡλικία κατεπιφορτίζει μὲν, ἀλλὰ δὲν τοὺς λυγίζει, καὶ αὐταὶ δὲ αἱ λύπαι δὲν τοὺς κατακλῆπτουσι.

Μολοῦντοῦτο, ἀπό τινος ἤδη καιροῦ, ἡ θυγάτηρ του ἔλεγεν, « Ὁ πατέρας μου ἐτράχισε πλέον.» Ὁ γέρον Γιλνορμάνδος δὲν ἐῤῥάπιζε πλέον τὰς θεραπαίνας οὐδ' ἐπλήττε πλέον μὲ τὴν ῥάβδον του τόσον στιβαρῶς τὸ πρέθυρον τῆς οἰκίας του, ὅσκις ἐβράδυνεν ἡ Σοφία νὰ τοῦ ἀνοίξη τὴν θύραν. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ γέρον ὑπῆρχε πλήρης ἀθυμίας. Δὲν ἐκάμπτετο μὲν, οὐδ' ἐνέδιδεν, ἐσωτερικῶς ὅμως εἶχε χαλαρωθῆ. Ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν ἤδη, ἐπερίμενε τὸν Μάριον σταθερῶ ποδὶ, ὡς ὀρθῶς εἶπεῖν τὸν ἐπερίμενε μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ παλῆ ὄπαιδο αὐτὸ θὰ ἐπανήρχετο σήμερον ἢ αὔριον, καὶ θὰ ἔκρουε τὴν θύραν του πλὴν τώρα ἐσχάτως, εἰς τινὰς ὥρας, εἰς τὰς μῦρας του ὥρας, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, ὅτι ἀκόμη ὀλίγον καιρὸν ἂν ὁ Μάριος ἀνέβαλλε τὴν ἐπιστροφὴν του. . . — Δὲν ἐθλίβετο ὅτι θ' ἀπέβησεν ἐθλίβετο ὅτι ἴσως δὲν θὰ ἐπανεβλεπε τὸν Μάριον. Τὸ νὰ μὴ ἐπανάδη τὸν Μάριον, οὔτε στιγμὴν ἀνέβη εἰς τὴν φαντασίαν του ὡς δυνατόν, μέχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας· τώρα ὅμως ἤρχιζε νὰ ἐμφανίζεται εἰς τὸ πνεῦμά του ἡ ἰδέα αὕτη, καὶ τοῦ ἐπάγωνε τὸ αἶμα. Ἡ ἀπουσία, καθὼς συμβαίνει πάντοτε εἰς τὰ φυσικὰ καὶ ἀληθῆ αἰσθήματα, ἠῤῥξεν ἔτι μᾶλλον τὴν φιλοστοργίαν τοῦ πάππου πρὸς τὸ ἀχάριστον τέκνον, τὸ ὁποῖον ἀνεχώρησε κατ' ἐκεῖνον τὸν τρόπον καὶ τὸν παρήτησε. Τὸν ἥλιον, τὸν ὠραῖον ἥλιον, ἀναπολεῖ πολὺ μᾶλλον ἡδέως ὁ νοῦς κατὰ τὰς νύκτας τοῦ δεκεμβρίου, ὅταν τὸ ψῦχος ᾖναι δέκα βαθμῶν.

Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος ᾔτον, ἢ ἐνόμιζεν ὅτι ᾔτον, ὅπως ἀνίκανος νὰ κάμη, αὐτὸς πάππος, τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὸν ἐγγονόν του. — Κάλλιον νὰ σκάσω, ἔλεγε. Δὲν ἐβλεπε πταῖσμα κάνεν ἐκ μέρουστου ἀλλ' ἐν τούτοις ἀνεπὸλει τὸν Μάριον μὲ βαθυτάτην ἀγάπην· τὸν ἐνθυμεῖτο μὲ τὴν ἄφωνον ἐκείνην ἀπελπισίαν ἀγαθοῦ ὑπεργήρου ἀνθρώπου, ἀπερχομένου πλέον εἰς τὸ σκότος τῆς ἄλλης ζωῆς.

Ἡδὴ ἤρχησαν νὰ τοῦ πίπτωσι καὶ οἱ ὀδόντες· πράγμα ἐκ τοῦ ὁποίου ἠῤῥξανεν ἡ μελαγχολία του.

Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος, ἂν καὶ δὲν τὸ ὠμολόγει οὐδ' εἰς ἑαυτὸν, ἐπειδὴ θὰ ἐντρέπετο καὶ θὰ ἠγανάκτει φοβερὰ ἐὰν τὸ ὠμολόγει, οὐδέποτε ἠγάπησεν ἐρωμένην ὡς ἠγάπα τὸν Μάριον.

Εἶχε βάλει νὰ ἀναρτήσωσιν εἰς τὸν τοῖχον τοῦ κοιτώνος του, ἀπέναντι τοῦ προσεφαλαίου τῆς κλίνης του, ὡς πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ βλέπῃ πρῶτον ἅμα ἐξυπνῶν, παλαιὰν τινὰ εἰκόνα τῆς ἄλλης του θυγατρὸς, τῆς ἀποθανούσης· τῆς κυρίας Πομμερσύ· εἰκόνας ζωγραφηθείσης ὅταν αὐτὴ ἦτον δεκαοκταετής. Ἡτένιζε πάντοτε πρὸς τὴν εἰκόνα ταύτην, καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν συνέβη νὰ ψιθυρίσωσι τὰ χεῖλη του ἐνῶ τὴν παρετήρει, — Εὐρίσκω ὅτι πολὺ ὁμοιάζει.

— Μὲ τὴν ἀδελφὴν μου ; ἠρώτησεν ἡ δεσποινὶς Γιλνορμάνδου.
Ὡ, ναί, πατέρα !

— Καὶ μὲ αὐτὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον.

Μίαν ἄλλην ἡμέραν, ἐνῶ ἐκάθητο μὲ τὰ δύο του γόνατα συννωμένα, καὶ μὲ κλειστὰ σχεδὸν ὄμματα, ἐν σχήματι ἀθυμίας, ἐτόλμησεν ἡ θυγάτηρ του νὰ τὸν ἐρωτήσῃ· — Πατέρα, πάντοτε εἶσθαι ἀγανακτημένος ;

Καὶ ἐστάθη ἕως ἐδῶ, μὴ τολμῶσα νὰ προβῇ περαιτέρω.

— Κατὰ τίνας ; ἠρώτησεν ὁ γέρον.

— Κατὰ τοῦ Μαρίου, τοῦ πτωχοῦ ;

Ἀνῆγειρεν ὁ γέρον βραδέως τὴν κεφαλὴν του, ἐπέθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸν κάτισχον καὶ κατηροτριωμένον ὑπὸ ρυτίδων γρόνθον του, καὶ ἀνέκραξεν ὅσον ἠδύναντο ἐντονώτερον οἱ πνεύμονές του· — Τοῦ Μαρίου, τοῦ πτωχοῦ, λέγεις ! Αὐτὸς ὁ κύριος εἶναι ἓνα ὑποκειμένον τῆς κρεμάλας, ἓνας χαμένος ἐκεῖ, ἓνα παιδάριον ἀχάριστον, καυχησιάρικο, χωρὶς καρδιά, χωρὶς ψυχὴν, ἓνας ἀλαζών, ἓνας κακώτροπος !

Καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν του, διὰ νὰ μὴ παρατηρήσῃ ἡ θυγάτηρ του ἐν δάκρυ, τὸ ὁποῖον τοῦ ἤλθεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας, εὐρίσκετο πλησίον τῆς θυγατρὸς τοῦ μόνης. Παρῆλθον τέσσαρες ὥραι τελείας σιωπῆς· ἔπειτα, αἰφνιδίως, κρᾶζει πρὸς αὐτὴν θυμωδῶς· — Εἶπαμεν δὰ, εἶπαμεν, νὰ μὴν ἀναφέρεται πλέον μεταξύ μας αὐτὸ τὸ ὄνομα.

Ἡ θεία Γιλνορμάνδη ἐπέφυγεν ἕκτοτε πάντα λόγον περὶ τοῦ Μαρίου, ποιήσασα κατὰ νοῦν τὸ βαθὺ διαγνωστικὸν τοῦτο· — Ὁ πατέρας ποτὲ δὲν ἠγάπησε πολὺ τὴν ἀδελφὴν μου, ἀφότου ὑπῆγεν ἐκεῖνη ἡ μακαρίτισσα καὶ ἔκαμε τὴν ἀνοσησίαν ὅπου ἔκαμε. Εἶναι φυσικὸν λοιπὸν ὅτι ἔχει ἀπέχθειαν κατὰ τοῦ Μαρίου.

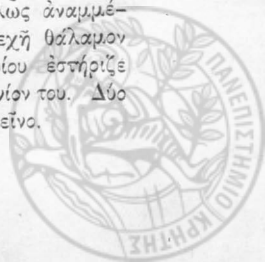
Ἡ ἀνοησία τὴν ὅποιαν ἔκαμεν ἡ ἀδελφὴ τῆς, ἦτον ὅτι ἐνυμφεύθη τὸν συνταγματάρχην Πομμερσύ.

Ἐντοσοῦτω, ὅσον καὶ ἂν ἐπροσπάθησεν ἡ γεροντοκόρη νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν εὐνοούμενόν τῆς ἀξίωματικὸν τῶν λογιχτῶν ἀντὶ τοῦ

Μαρίου, δὲν τὸ κατώρθωσεν. Ὁ Θεόδουλος δὲν ἠτύχησε νὰ ἀρέσῃ εἰς τὸν γέροντα. Τὸ κενὸν τῆς καρδίας δὲν πληροῦται μὲ ἕτι ἂν δώσῃ εἰς αὐτό. Καὶ ὁ Θεόδουλος ὅμως, ἂν καὶ τὸν εἴλκυεν ἡ ὁσμὴ τῆς κληρονομίας, δὲν ἀνείχετο νὰ καταβάλῃ ὅλας τὰς προσπάθειάς του, ν' ἀλλάξῃ τὰ συστήματά του χάριν αὐτῆς. Ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐπροξένει εἰς τὸν λογγίτην ἀνίαν, καὶ ὁ λογγίτης ἐνέπνεεν ἀποστροφήν πρὸς τὸν γέροντα. Ὁ Θεόδουλος ἦτον βέβαια φαιδρὸς νέος, ἀλλὰ φλύαρος· ἦτον μάταιος, ἀλλ' ἐκ τῶν χυδαίων φίλος τῆς καλῆς ζωῆς, ἀλλὰ καλὸς σύντροφος· εἶχεν ἐρωμένες, τοῦτο εἶναι ἀληθές, καὶ πολλὰ ἔλεγε περὶ αὐτῶν, ἀληθῆ καὶ ταῦτα· ἀλλ' ἐδυσφήμει. "Ὀλοῖται αἱ ἀρεταὶ εἶχον ἐλάττωμα. Ἐβαρύνθη ὁ Κ. Γιλνορμάνδος νὰ τὸν ἀκούῃ διηγούμενον ὅσα κατώρθωνεν εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν κατοικοῦντων πέριξ τοῦ στρατώνος. Καὶ τέλος πάντων, ὁ Θεόδουλος ἤρχετο ἐνίστε φοριῶν ἐθνόνσημον τρίχρωμον· αὐτὸ δὲν τὸ ὑπέφερον ὁ Κ. Γιλνορμάνδος. Εἶπεν εἰς τὴν θυγατέρα του μίαν τῶν ἡμερῶν — "Ἀκουσε νὰ σὲ εἰπῶ· τὸν Θεόδουλον τὸν ἐχόρτασα ἀρκετά. Δὲν ἔχω τόσον πολλὴν κλίσην πρὸς ἀνθρώπους τοῦ πολέμου ἐν καιρῷ εἰρήνης. Ἄν θέλῃς σὺ, δέχου τον. Τὸ κατ' ἐμὲ, περισσότερον νοστιμιέομαι τοὺς μαχαιροκόπους ἐκείνους τοὺς φοβερούς, παρ' αὐτοὺς οἱ ὅποιοι προπατοῦν εἰς τὸν δρόμον καὶ σύρουν τὸ σπαθὶ των ἐπάνω εἰς τὸ λιθόστρωτον. Πλέον βέβαια ὑποφερτὴ εἶναι ἡ κλαγγὴ τῶν μαχαιρῶν εἰς τὴν μάχην, παρά ὁ κρότος αὐτὸς τῶν θηκῶν. Τὰν, τὰν, ἀξιωματικὸς περὶνᾶ. "Ὅταν ἦναι ἓνας ἀνδρας, ἀληθινὸς ἀνδρας, οὔτε κομποφανίας ποιαύτας καταδέχεται, οὔτε τὴν μέσην του προσπάθει νὰ τὴν σφίξῃ ὡσὰν δεσποινίς. Οὔτε τρομάρα καὶ φοβέρα, οὔτε εὐαισθησίαις ἀνανδραῖς. Φύλαξε τὸν Θεόδουλον διὰ τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ συγχώρει με καὶ ὁ Θεὸς συγχωρήσει σε.

Ἡθέλῃσεν ἡ κόρη του νὰ τὸν εἰπῇ· — "Ἄλλ' ἐν τούτοις εἶναι μικρὸς σου ἀνεψιός. Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος ἔτυχε νὰ ἦναι πάππος μὲν ἀπὸ κορυφῆς μέχρις οὐχῶν, μέγας δὲ θεῖος παντελῶς. Ἐχων πνεῦμα πολὺ κατὰ βάθος, καὶ καλῶς γινώσκων νὰ συγκρίνῃ, ἐλυπήθη ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Μαρίου, ἀφοῦ παρέβαλε μετ' ἐκείνου τὸν Θεόδουλον.

"Ἐν ἑσπέρας, τὸ ἑσπέρας τῆς 4 ἰουνίου, ἐκάθητο πλησίον τῆς ἐστίας του, τὴν ὁποίαν, ἂν καὶ ἐν ὥρᾳ θέρους, εἶχε καλῶς ἀναμμένην, καὶ ἐθερμαίνεται. Ἡ θυγάτηρ του ἦτον εἰς τὸν προσεχῆ θάλαμον ράπτουσα. Πλησίον του ἔκειτο ἐν τραπέζιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστήριζε τὸν ἀγκῶνα, ἐξηπλωμένος ὢν εἰς τὸ ἀναπαυτικὸν θρονίον του. Δύο κηρία ἴσαντο ἐπὶ τοῦ τραπέζιου, φωτίζοντα τὸ δῶμα ἐκεῖνο.

Ἀνεπόλει δὲ τὸν Μάριον κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν μὲ στοργὴν καὶ πικρίαν ἐνταυτῷ, ἐπικρατούσης κατὰ τὸ σῦνηθες τῆς πικρίας. Ὅταν παρωξύνετο ἡ πατρικὴ φιλοστοργία του, ἤρχετο πάντοτε εἰς ἀναβρασμὸν, καὶ μετεβάλλετο εἰς ὀργήν. Ἐπροσπάθει λοιπὸν νὰ κατευνάσῃ τὴν ὀργὴν του ταύτην, λέγων καθ' ἑαυτὸν ὅτι ἦτον χρεῖα ὑπομονῆς, καὶ ἐπειθετο ὅτι ποτὲ πλέον δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Μάριος, ἀφοῦ δὲν ἐπέστρεψε μέχρι τοῦδε. Ἐπειθετο, ἀλλ' ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ στέρξῃ εἰς αὐτὸ ἡ πατρικὴ καρδιά του, καὶ διὰ τοῦτο ἐπανελάμβανε μὲ ἄλγος τὴν συνήθη του ἐπωδὸν — Γίνεται αὐτὸ τὸ πρῶγμα! νὰ μὴν ἐπιστρέψῃ πλέον ποτὲ αὐτὸ τὸ παλιὸ παιδί!

Εἶχε λοιπὸν τὸ μέτωπόν του κεκυφὸς ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ τὸ βλέμμα του προσηλωμένον ἐπὶ τῆς τέφρας τῆς ἐστίας του, βλέμμα θρηνώδες καὶ ὀμοῦ θυμῶδες.

Ἐνῷ ἦτον βυθισμένος κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, εἰσέρχεται ὁ γηραιὸς ὑπηρέτης του, ὁ Βάσκος, καὶ τὸν λέγει — Ὁ κύριος Μάριος ἐπιθυμεῖ, αὐθέντη, νὰ σὰς ἰδῇ.

Ἀμέσως ἀνακάθηται ὁ γέρον Γιλνορμάνδος, ὠχρότατος, ὡς πτώμα ἐγειρόμενον διὰ γαλβανικοῦ τιναγμοῦ. Ὁλον του τὸ αἷμα ἐπλημύρησε περὶ τὴν καρδίαν του.

— Τί ὁ κύριος Μάριος, εἶπες;

— Ἐγὼ δὲν γνωρίζω, αὐθέντη, ἀπεκρίθη ὁ ὑπηρέτης φοβηθεὶς δὲν τὸν εἶδα ἐγὼ ὁ ἴδιος ἢ Σοφία ἤλθε καὶ μὲ τὸ εἶπε. Ἐξω, λέγει, εἶναι ἕνας νέος· εἶπε εἰς τὸν αὐθέντην, ὅτι εἶναι ὁ κύριος Μάριος.

— Ἄς ἔμβῃ μέσα, ἀπεκρίθη ὑποτραυλιζῶν ὁ γέρον Γιλνορμάνδος.

Καὶ ἔμεινε χωρὶς νὰ μετακινήθῃ ἐκ τῆς θέσεώς του, μὲ τὴν κεφαλὴν κλονουμένην καὶ τὸ ὄμμα προσηλωμένον εἰς τὴν θύραν, ἕως οὔ, ἀνοιχθείσης τῆς θύρας ταύτης, εἰσῆλθε νέος τις. Ἦτον ὁ Μάριος.

Ὁ Μάριος ἐστάθη εἰς τὸ κατώφλιον, ὡς περιμένων τὴν ἀδειαν νὰ εἰσέλθῃ. Ἡ οἰκρότης τῶν φορεμάτων του δὲν διεκρίνετο, ἀλλὰ μόνον ἡ μορφή του, ἥτις ἐφαίνετο γαλήνιος καὶ ἀξιοπρεπής, ἀν καὶ παρὰ δόξως περίλυπος.

Ὁ γέρον Γιλνορμάνδος ἦτον ὡς ἐκπληκτος ἐκ τοῦ θάμβους καὶ τῆς χαρᾶς του· ἔμεινε στιγμᾶς τινας καθὼς ἐνώπιον φαεινῆς ὀπτασίας· εἶναι θαῦμα πῶς δὲν ἔχασε τὰς αἰσθήσεις του! Ἐβλεπε τὸν Μάριον, καὶ κατὰ νοῦν ἔλεγεν, — Αὐτὸς εἶναι αὐτός.

Τέλος, μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ἐτῶν, τὸν ἐπανέβλεπε! Τὸν εὔρεν ὠραῖον, εὐγενῆ, εὐπρεπῆ, νέον πλέον, ἄνδρα ἐντελῆ, χαριέστατον. Τὸν ἤλθε ν' ἀνοίξῃ τὰς ἀγκάλας του, νὰ τὸν κράξῃ, νὰ χυθῇ περὶ τὸν τράχηλόν του· τὰ σπλάγχνα του ἀνελύθησαν εἰς ἀγαλλίασιν, οἱ λόγοι τῆς πατρικῆς φιλοστοργίας ἐξώγχοῦντο εἰς τὰ ἐντὸς του, καὶ ἐστενοχωρεῖτο τὸ στήθος του ἐκ τῆς πληθούς καὶ τῆς ὀρυκτικῆς τῶν, ὡς νὰ ἤθελον νὰ ἐκχυθῶσι, καὶ ἐκρατοῦντο· ὅλη τέλος πάντων ἡ φιλοστοργία του κατώρθωσε νὰ τοῦ ἔλθῃ εἰς τὰ χεῖλη, ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἀντιθέσεως τοῦ χαρακτῆρός του, ἀντὶ νὰ ἐκφρασθῇ διὰ συμπαθῶν λόγων, ἐξεφράσθη διὰ λόγων ἀποτόμων.

— Τί ἤλθες ἐδῶ νὰ κάμῃς; ἠρώτησε τὸν νέον.

Ἄφωτος ἀπεκρίθη μὲ ἀμυχανίαν· — Κύριε

Ἄφωτος γέρον Γιλνορμάνδος ἤθελε νὰ πῆσῃ εὐθύς ὁ Μάριος εἰς τὰς ἀγκάλας του. Τὸν δυσπρόστησε καὶ τοῦ Μαρίου ὁ τρόπος, καὶ ὁ ἰδιόκός του. Ἡσθάνθη ὅτι αὐτὸς μὲν προσηνέχθη ἀποτόμως, ὁ δὲ Μάριος ψυχρῶς. Ἀφόρητον ἦτον εἰς τὸν καλὸν γέροντα τὸ νὰ αἰσθάνεται ἐντὸς του μὲν τόσῃ ἀγάπῃ, τόσῃ συμπάθειαν, καὶ νὰ μὴ δύναται ἐκτὸς του νὰ φανῇ εἰμὴ σκληρὸς. Ἐπανήλθεν εἰς αὐτὸν ἡ πικρία. Διέκοψε τὸν Μάριον θυμωδῶς.

— Καὶ τότε λοιπὸν διατί ἤλθες;

Τὸ τότε αὐτὸ ἐσήμαινεν, Ἄφωτος δὲν ἔρχεσθαι νὰ μὲ ἀσπασθῆς.

Ἄφωτος ἠτένισε πρὸς τὸν πάππον του, ὠχρὸν ὄντα ὡς τὸ μάρμαρον. — Κύριε

Ἄφωτος γέρον ἐπανελάβε σοβαρῶς τὸν λόγον. — Ἦλθες νὰ μὲ ζητήσης συγχώρησιν; Ἐγνώρισες τὸ πταῖσμά σου;

Ἐνόμιζεν ὅτι ἔφερε τὸν Μάριον τοιουτοτρόπως εἰς τὴν ἀρμοδίαν ὁδὸν, καὶ ὅτι « τὸ παιδί » ἔμελλε νὰ κλίνη εἰς τὴν μετάνοιαν. Ἄφωτος Μάριος ὁμοῦ ἐφριξεν. Ἐζήτητο παρ' αὐτοῦ ν' ἀπαρνηθῇ τὸν πατέρα του. διὰ τοῦτο, ταπεινώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀπεκρίθη, — Ὁχι, κύριε.

— Τότε λοιπὸν, ἀνέκραξεν ὁ γέρον μὲ φωνὴν πλήρη σπαραγμοῦ καὶ ἐνταυτῷ ὀργῆς, τί μὲ θέλεις;

Ἄφωτος Μάριος συνῆψε τὰς χεῖράς του ἱκετικῶς, ἐπροχώρησεν ἐν βῆμα, καὶ μὲ φωνὴν τρέμουσαν καὶ ἀσθενῆ, — Κύριε, εἶπε, σπλαγχνισθητέ με.

Ἡ λέξις αὕτη ἐσπάραξε τὸν γέροντα Γιλνορμάνδον· ἐὰν ἤρ-
χετο ταχύτερον, θὰ τὸν ἔκαμπτεν· ἀλλ' ἤλθε πολὺ ἀργά. Ἄφωτος
πάππος ἀνηγέρθη, καὶ ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς ράβδου του μὲ ἀμφοτέρας τὰς

χειρας· τὰ χεῖλη του ἦσαν λευκά· τὸ μέτωπον συνεσπάτο, ἀλλὰ τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημά του ὑπερεῖχε τοῦ Μαρίου, ἔχοντας προσκλινῆ τὴν κεφαλὴν.

— Ἐγὼ νὰ σὲ σπλαγχνισθῶ! Ἡ μούρη σου, ἓνας ἄνδρας πλέον ἕως ἐκατὶ ἐπάνω, ζητεῖς νὰ σὲ σπλαγχνισθῆ ἓνας γέρον ἐνενηνητα ἐνὸς χρόνων! Σὺ τώρα ἐμβαίνεις εἰς τὴν ζωὴν, ἐνῶ ἐγὼ ἐβγαίνω ἀπ' αὐτήν. Παγαίνεις εἰς τὰ θεάτρα, εἰς τοὺς χοροὺς, εἰς τὰ καφενεῖα, εἰς τὸ σφαιριστήριον, ἔχεις πνεῦμα, ἀρέσκεις εἰς τὰς γυναῖκας, εἶσαι ἓνας νέος εὐειδῆς, καὶ ἐγὼ αἰμοπτῶ ἐπάνω εἰς τὰ κούτσουρα τῆς φωτιάς μου, μέσα εἰς τὴν μέση τοῦ καλοκαιριοῦ. Σὺ, εἶσαι πλούσιος· ἔχεις τὰ μόνα πλούτη αὐτοῦ τοῦ κόσμου· ἐγὼ, δλας τὰς πτωχείας τῶν γηρατειῶν· τὰς ἀσθενείας, τὴν ἀπομόνωσιν! Ἔχεις τὰ ὀνόδοντια σου τὰ τριανταδύο, τὸν ὑγιῆ στόμαχον, τὴν ὀξυδερχῆ θρασιν, τὴν ὑγείαν, τὴν εὐθυμίαν, τὴν κόμην τὴν πυκνήν· βλέπω τὰ ὠραῖά σου μαῦρα μαλλιά· εἰς ἐμὲ δὲν ἔμειναν οὔτε καὶ τὰ λευκά μου· ἔχασα τὰ ὀνόδοντια μου, χάνω τοὺς πόδας μου, χάνω τὸ μνημονικόν μου, πάντοτε συγχέω τριῶν δρόμων τὰ ὀνόματα· θέλω νὰ εἰπῶ ἄλλο καὶ λέγω ἄλλο. Ἴδου ἡ κατάστασίς μου. Σὺ, ἔχεις ἐμπρός σου ὄλον τὸ μέλλον ἡλιοφεγγές· ἐγὼ ἤρρηξα νὰ μὴ βλέπω πλέον εἰς αὐτὸ τίποτε· τόσον ἐπροχώρησα εἰς τὴν νύκτα. Σὺ ἔχεις ἔρωτας, αὐτὸ ἐννοεῖται· ἐμὲ πλέον δὲν ἀγαπᾶ κανεὶς εἰς τὸν κόσμον, κανεὶς, καὶ μὲ λέγεις νὰ σὲ σπλαγχνισθῶ! Παράδοξον! Ἴδου ἓνα πράγμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ κωμικοῦ Μολιέρου. Ἐὰν καὶ εἰς τὰ δικαστήρια παίζετε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, κύριοι δικηγόροι, σᾶς συγχαίρω εἰλικρινῶς. Εἶσθε τῶντι εὐτράπελοι!

Καὶ ὁ γέρον ἐπρόσθεσε μὲ θυμώδη φωνήν — Λοιπὸν, κύριε! τί με θέλεις καὶ ἤλθες;

— Κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Μάριος, γνωρίζω ὅτι ἡ παρουσία μου σᾶς εἶναι δυσάρεστος, ἀλλ' ἐν μόνον πράγμα ἤλθα νὰ σᾶς ζητήσω, καὶ φεύγω παρευθὺς.

— Εἶσαι ἓνας ἀνόητος! εἶπεν ὁ γέρον. Ποῖος σὲ εἶπε νὰ φύγῃς;

Τοῦτο δὲ ἦτον ἡ ἐξήγησά τῆς φιλοστόργου ὁρμῆς, τὴν ὁποίαν ὁ Γιλνορμάδος ἤσθάνετο εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του· δηλαδὴ ἤθελε μὲ τοῦτο νὰ εἶπη, — Ἄλλὰ ζητήσέ μου συγγνώμην! Πέσε εἰς τὸν λαϊμόν μου γλίγωρα! Ὁ Γιλνορμάδος κατελάμβανεν ὅτι ὁ Μάριος ἔμελλε νὰ τὸν ἀφίσῃ μετὰ τινὰς στιγμὰς, ὅτι ἡ ψυχρὰ ὑποδοχὴ του τὸν ἔθλιβεν, ὅτι τὸ ἀπότομον τοῦ τρόπου του τὸν ἀπέ-

βαλλε. Κατελάμβανε ταῦτα πάντα καὶ ἔλυπεῖτο, καὶ ἐφοβεῖτο· ἐπειδὴ δὲ ἡ λύπη του ἐτρέπετο πάραυτα εἰς ὀργήν, ἠΰξανεν ἡ τραχύτης τοῦ τρόπου του. Ὁ Γιλνορμάνδος ἤθελε νὰ τὸν ἐννοήσῃ ὁ Μάριος, καὶ ὁ Μάριος δὲν ἐννοεῖ τίποτε. Ἐλύσσα λοιπὸν ἐκ τούτου ὁ καλὸς γέρων.

Ἀποτείνεται ἐκ νέου πρὸς τὸν Μάριον. — Πῶς εἶναι δυνατόν! τὸν λέγει· ἔλειψες ἀπὸ τὸ προσήκον σέβας πρὸς ἐμέ, τὸν πάππον σου, ἄριστος τὸ σπίτι μου διὰ νὰ ὑπάγῃς δὲν ἐξεύρω ποῦ κατελύπησες τὴν θεῖαν σου· ὑπήγες (περὶ τούτου δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία) διὰ νὰ ζήσῃς ἐλευθέρως τὴν ζωὴν τὴν νεανικὴν, νὰ κυττάξῃς εἰ ποῖαν θὰ ἀρέσῃς, νὰ ἐπιστρέφῃς καθ' ὅποιανδήποτε ὥραν ἤθελες εἰς τὸ δωμάτιόν σου, νὰ διασκεδάξῃς, νὰ ἡβᾷς· τόσον καιρὸν δὲν μ' ἐδουλοῦσες οὔτε σημεῖον ἂν ζῆς· ἔκαμες χρέη χωρὶς κἂν νὰ μὲ εἰπῆς νὰ τὰ πληρώσω, ἔσπασες ὑαλιὰ ὅσα ἠθέλησες, ἔκαμες ἄνω κάτω τὸν κόσμον, καὶ ἔρχεσαι μετὰ τέσσαρα ἔτη εἰς τὸ σπίτι μου, καὶ δὲν ἔχεις ἄλλο παρ' αὐτὸ νὰ μὲ εἰπῆς;

Ὁ βίαιος οὗτος τρόπος, μὲ τὸν ὅποιον ἤθελεν ὁ γέρων νὰ φέρῃ τὸν ἔγγονον του εἰς αἰσθήματα υἱικῆς στοργῆς, ἄλλο δὲν παρήγεν εἰμὴ σιωπὴν εἰς τὸν Μάριον. Ὁ Γιλνορμάνδος ἔδεσε λοιπὸν τότε τὰς χεῖρας, σχῆμα τὸ ὅποιον παρ' αὐτῷ ἐσήμαιεν ἐπιταγήν, καὶ ἐπρόσθεσε μὲ πικρίαν — Λοιπὸν, νὰ τελειώνωμεν. Ἦλθες, λέγεις, καὶ νὰ μοῦ ζητήσῃς; Τί πρᾶγμα εἶναι αὐτό; ἄς τὸ ἀκούσωμεν.

— Ἦλθα, εἶπεν ὁ Μάριος μὲ βλέμμα ἀνθρώπου ὅστις πίπτει εἰς βάραθρον· ἦλθα νὰ σᾶς ζητήσω τὴν ἀδειαν τοῦ νὰ νυμφευθῶ.

Ὁ Γιλνορμάνδος ἐσήμανε τὸ κωδώνιον, καὶ παρουσιάσθη εἰς τὴν θύραν ὁ Βάσκος.

— Εἶπέ τὴν κόρην μου νὰ ἔλθῃ ἐδῶ.

Μετὰ μίαν στιγμὴν, ἠνοιχθὴ πάλιν ἡ θύρα, καὶ ἰδοὺ ἡ δεσποινὴς Γιλνορμάνδου, δὲν εἰσῆλθε μὲν, ἀλλ' ἐνεφανίσθη μόνον. Ὁ Μάριος ἴστατο ὀρθιος, ἄφωνος, μὲ τὰς χεῖρας κρεμαμένας, μὲ ὄψιν ἐγκληματίου. Ὁ Γιλνορμάνδος ἐπεριπάτει κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ θαλάμου. Στρέφεται, καὶ λέγει πρὸς τὴν θυγατέρα του — Τίποτε. Ἴδου, ὁ κύριος Μάριος. Χαιρέτισέ τον. Ὁ κύριος θέλει νὰ νυμφευθῇ. Δι' αὐτὸ σ' ἐζήτησα. Τώρα* πάγαίνε.

Ἡ ξηρὰ καὶ βραχεῖα φωνὴ τοῦ γέροντος ἐμαρτύρει παραδόξως ὅτι ἔβραζεν ἐντός του ὁ θυμὸς. Ἡ θεῖα παρετήρησε τὸν Μάριον μὲ ἀπορίαν, ἐφάνη ὡς μόλις ἀναγνωρίσασα αὐτὸν, δὲν ἔκαμεν ὅμως κἂν ἐπρόφερε συλλαβὴν, ἀλλ' ἀπέδρα κατὰ τὴν προῆν τοῦ πατρὸς της, ταχύτερον ἢ πτερὸν ἀπέναντι καταιγίδος.

Ὁ γέρον Γιλνορμάνδος ἐπλησίασεν ἐν τούτοις εἰς τὴν ἐστίαν, καὶ ἐστήριξε τὴν ῥάχιν του εἰς τὸ μάρμαρον αὐτῆς.

— Νὰ νυμφευθῆς! εἰκοσιενὸς ἔτους νέος! Καὶ ὄλα συμφωνημένα! Μόνον μίαν ἄδειαν σὲ μένει νὰ ζητήσης! Μόνον μία διατύπωσις ἀπολείπεται. Κάθισε. Ἀφότου ἀνεχωρήσατε, ἀφότου δὲν ἔλαβα πλέον τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἰδῶ, εἴχετε μίαν ἐπανάστασιν. Οἱ ξυπόλυτοι ἐπῆραν τὰ ἐπάνω. Πρέπει αὐτὸ νὰ σ' εὐχαρίστησε. Δὲν εἶσαι, μὲ φαίνεται, δημοκρατικὸς ἀφότου εἶσαι βαρῶν; Δὲν ἐξεύρω πῶς ἐμπορεῖς αὐτὰ τὰ δύο καὶ τὰ συμφωνεῖς. Ἔχεις τὸ παράσημον τοῦ λουλίου; ἦσουν καὶ σὺ μὲ αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ἐκυρίευσαν τὸ παλάτι τοῦ Λούβρου; Ἐδῶ πλησίον, εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, κατάντικρυ τῆς ὁδοῦ Νονανδιέρης, ὑπάρχει μία ἴσφαιρα κανονίου κολλημένη εἰς τὸν τοῖχον, μὲ τὴν ἐπιγραφὴν 28 ἰουλίου 1830. Πάγαινε νὰ τὴν ἰδῆς. Κάνει καλὸν ἀποτέλεσμα. Ἄ! τῶν φίλων σου τὰ καμώματα εἶναι ἀριστουργήματα! Καὶ λοιπὸν θέλεις νὰ νυμφευθῆς τώρα; μὲ ποῖαν, νὰ ἔχωμεν καλὸν ἐρώτημα; Ἐμπορῶ, χωρὶς νὰ φανῶ ἀδιάκριτος, νὰ ἐρωτήσω τίς εἶναι αὐτὴ μὲ τὴν ὁποίαν θέλεις νὰ νυμφευθῆς;

Ἐσιώπησεν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λάβῃ καιρὸν ὁ Μάριος ν' ἀποκριθῆ, ἐπρόσθεσεν ἀποτόμως, — Εἶπέ με πρῶτον πάντων, ἔχεις κἀνὲν ἐπάγγελμα; ἐσχημάτισες τίποτε περιουσίαν; πόσα κερδίζεις ἀπὸ τὰ δικηγορικὰ σου;

— Τίποτε, εἶπεν ὁ Μάριος βλοσυρῶς.

— Τίποτε; Μόνον ἀπὸ τὰ χιλια διακόσ' φράγκα ὅπου ἔχεις ἀπ' ἐμὲ περιμένεις νὰ ζήσης;

Ὁ Μάριος δὲν ἀπεκρίθη.

— Τότε λοιπὸν ἐνόησα, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Κ. Γιλνορμάνδος θὰ ἦναι πλουσία ἢ νύμφη.

— Ὅσον εἶμαι κ' ἐγὼ πλούσιος.

— Πῶς; δὲν ἔχει κάμμιαν προῖκα;

— Ὅχι.

— Ἐλπίδας, τίποτε;

— Δὲν ξεύρω.

— Μὲ τὸ ὑποκάμισο θὰ τὴν πάρῃς αὐτὴν; Καὶ τί πράγμα εἶναι ὁ πατέρας της;

— Δὲν ξεύρω.

— Αὐτὴ πῶς ἐπονομάζεται;

— Δεσποινὶς Θερσανέμη.

— Θέρισε τί;

— Θερσανέμης έπονεμάζεται ό πατήρ της.

— Ττιττ; έπεφώνησεν ό γέρων.

— Κύριε! άνέκραξε δυσηρεστημένος ό Μάριος.

‘Ο Γιλνορμάνδος τόν διέκοψε, και είπεν ώς λαλών καθ’ έαυτόν.

— Έκατάλαβα είκοσιενός έτους, έπάγγελμα κάνεν, μόνον χίλια διακόσια φράγκα τόν χρόνον . . . ή κυρία βαρώνη Ποιμερσού θά παγαίνη μόνη, ν’ αγοράζει ένός λεπτού άνθρον.

— Σας παρακαλώ, άνέκραξεν ό Μάριος, βλέπων εξαλειφόμενην τήν τελευταίαν του έλπίδα δι’ αγάπην Θεού! γονυκλιτώσ σας καθικετεύω, δότε με τήν άδειά σας να τήν νυμφευθώ.

‘Ο γέρων έβαλεν δξύν τινα γέλωτα, διά τού όποιου έβηχε και έλάλει ένταύτῳ.

— Χα! χα! χα! ‘Ο κύριος ήλθε να λάβη τήν άδειαν τήν ιδικήν μου! από σέβας τάχα προς τόν πάππον του. Νομίζεις ότι δέν είμαι μέσα εις τόν νοϋν σου έγώ! Νομίζεις ότι πιστεύω έγώ ότι, αν είχες σήμεραν τού νόμου τήν ηλικίαν, αν ήσουν είκοσιπενταετής, θά έσυλλογείσο αν ύπάρχη ό πάππος σου! Νομίζεις δέν καταλαμβάνω ότι χωρίς καθόλου να μ’ έρωτήσης θά έκαμνες ότι σε κατέβαινε! « Έγώ θά τήν πάρω, θά μ’ έλεγες. — Ποία είναι αυτή ή καλότυχη όπού θά πάρης; — Η . . . αδιάφορον ποία, κόρη τού . . . αδιάφορον τινος παπουτσι δέν έχω να φορέσω, αυτή ύποκάμισο δέν έχει να φορέση, αδιάφορον. έγώ θέλω να ρίψω εις τήν θάλασσαν τὸ μέλλον μου, τήν νεότητά μου, τήν ζωήν μου! έγώ θέλω να κάμω μία βουτιά μέσα εις τὸ πέλαγος της δυστυχίας με μίαν γυναίκα εις τόν λαίμονα θέλω να κάμω τού κεφαλιού μου πρέπει να συγκατανεύσης και συ εις αυτό! — Και έγώ τότε θά ήμουν ήναγκασμένος να σε είπω, — Παιδί μου, κάμε όπως σε φωτίση ό Θεός, δέσε τήν πέτρα σου τριγύρω τού λαίμου σου, νυμφεύσου τήν Σπρωξανέμη σου, τήν Κοφανέμη, πώς τήν είπες; . . . — Αυτό, κύριε, είναι πράγμα τὸ όποιον δέν θά γίνη με τήν θέλησίν μου ποτέ! πώποτε!

— Πατέρα μου . . .

— Ποτέ!

‘Ο τόνος με τόν όποιον ό γέρων έπρόφερε τὸ « Ποτέ » τούτο έχομε πᾶσαν έλπίδα τού Μαρίου. Διήλθεν ούτος τόν θάλαμον με βραδέα βήματα, με κεκλιμένην κεφαλήν, κλονούμενος, δμοιος μάλλον με άνθρωπον άποθνήσκοντα ή αναχωρούντα. ‘Ο Γιλνορμάνδος τόν ήκολούθει διά τῶν όφθαλμών του, έως οἷ ό Μάριος έφθασεν εις τήν

θύραν διὰ νὰ ἐξέλθῃ. Τότε ὁ γέρον ἔκαμε τέσσαρα βήματα ὀρθή-
τικά, συνέλαβε τὸν Μάριον ἐκ τοῦ τραχήλου, τὸν ἔφερεν ὀπίσω βιαίως,
τὸν ἔβριψεν εἰς μίαν καθέδραν, καὶ τὸν εἶπε·

— Κάθησε νὰ μὲ διηγηθῆς!

Ἔσπασε αὐτὴν τὴν μεταβολὴν, τὴν ἔκαμεν ἡ λέξις, πατέρα μου,
διαφυγοῦσα ἐκ τῶν χειλέων τοῦ Μαρίου.

Ἔμεινεν ὁ Μάριος νὰ τὸν βλέπῃ.

— Λέγε με, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον· διηγήσου με, αὐτὸν τὸν ἔ-
ρωτα πῶς ἔτυχε καὶ τὸν συνέλαβες; λέγε· εἰπέ με τὰ ὅλα! Τί εὐχὴ
Κυρίου! τί ἀγρίμια, τὰ ταλαίπωρα, εἶναι αὐτοὶ οἱ νέοι οἱ σημερινοί!

— Πατέρα μου, ἐπανελάβεν ὁ Μάριος . . .

Ἔσπασε ἡ ὄψις τοῦ γέροντος ἔλαβεν ἀνέκφραστον ἰλαρότητα.

— Ναί, καλὰ πατέρα σου λέγε με.

Τόση ἀγαθότης, καὶ τόση γλυκύτης, καὶ τόση πατρικὴ ἀγάπη
ἐνουπήρχεν εἰς ταύτην τὴν τραχύτητα τοῦ γέροντος, ὥστε ὁ Μάριος,
ἐπὶ τῆς αἰφνιδίου ταύτης μεταβάσεως ἀπὸ τῆς ἀπελπισίας εἰς τὴν
ἐλπίδα, ἔμεινεν ἐκθαμβος· εἶχε καθῆσει πλησίον τοῦ τραπεζίου, καὶ εἰς
τὸ φῶς τῶν δύο κηρίων ὁ γέρον Γιλνορμάνδος παρετήρει τὰ ὅλα
πεπαλαιωμένα τοῦ νέου φορέματα μὲ θαυμασμόν.

— Ἐγὼ λοιπὸν, πατέρα, εἶπεν ὁ Μάριος . . .

— Ἄκουσε νὰ σὲ εἰπῶ, ἀνέκραξεν ὁ Γιλνορμάνδος, διακόψας
αὐτόν· τῶνόντι δὲν ἔχεις λεπτόν; Σὲ βλέπω καὶ εἶσαι ἐνδυμένος
ὡσάν κανέναν κλέπτην.

Καὶ ἐρευνήσας εἰς συρτάριόν τι, ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ ἓν βαλάντιον
καὶ τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ τραπεζίου.

— Νὰ, εἶπε· λάβε ἑκατὸν εἰκοσάφραγκα, ν' ἀγοράσῃς ἓνα
καινούργιον πῖλον διὰ νὰ φορῆς·

— Πατέρα μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Μάριος, καλέμου πα-
τέρα! νὰ ἤξεύρετε πόσον τὴν ἀγαπῶ! Πρῶτην φορὰν τὴν εἶδα εἰς
τὸ Λουξεμβούργον· ἤρχeto νὰ περιπατήσῃ. Κατ' ἀρχάς, δὲν ἔδοσα
τόσην προσοχὴν! ἔπειτα, δὲν ἐξεύρω πῶς, τὴν ἠγάπησα. Πόσα ὑπέ-
φερα! Τέλος, τὴν βλέπω τώρα, καθεκάστην εἰς τὴν κατοικίαν της,
χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ ὁ πατήρ της. Ἄλλ' ἀναχωροῦν φαντάζεσθε τὴν
δυστυχίαν μου. Βλεπόμεθα εἰς τὸν κήπον, ὅταν νυκτώσῃ ὁ πατήρ της
θέλει νὰ τὴν πάρῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ὡς ἐκ τούτου, ἐστοχάσθην νὰ
σὰς εἴρω καὶ νὰ σὰς διηγηθῶ τὸ πρᾶγμα. Ἐγὼ θὰ τρελλαθῶ,
θ' ἀποθάνω, θὰ λάβω μεγάλην ἀσθένειαν· ἐγὼ θὰ πνιγῶ. Πρέπει νὰ
τὴν νυμφευθῶ ἀφεύκτως, αὐτὴν τὴν νέαν. Ἴδου ὅλη ἡ ἀλήθεια. Νομίζω

ὅτι δὲν ἐλησημόνησα τίποτε. Κατοικεῖ εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου, εἰς ἓνα κῆπον μὲ θύραν ἀπὸ κάγκελα. Ἐκεῖ, πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἀπομάχων.

Ὁ γέρον Γιλνορμάνδος ἐκάθητο πλησίον τοῦ Μαρίου ὅλος ἀγαλλίασις. Καθηδυνόμενος ἐκ τῆς φωνῆς του, καθηδύνητο συγχρόνως καὶ ἐκ τῆς ὁσφρήσεως μιᾶς ἀφθόνου λήψεως ταμβάκου, τὸν ὁποῖον ἐκράτει μεταξὺ τῶν δύο δακτύλων ὑπὸ τὴν ρινά του.

Μόλις ἀκούσας τὴν λέξιν Πλουμέτου, εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου, διέκοψε τὴν ἀπορρόφησιν τοῦ ταμβάκου, καὶ ἀφῆκε τὸν ὑπόλοιπον νὰ χυθῆ ἐπὶ τῶν γονάτων του.

— Πλουμέτου, εἶπες! εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου; Στάσου, σὲ παρακαλῶ! — Δὲν εἶναι, νομίζω, ἓνας στρατῶν πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος; Ὡ, βέβαια. Ἦκουσα τὸν Θεόδουλον, τὸν ἐξαδέλφόν σου, νὰ μὲ λέγῃ περὶ αὐτῆς τῆς κόρης. Ξεύρεις, τὸν λογχίτην, τὸν ἀξιωματικόν. — Ὡ, ναί, ἤκουσα, ἤκουσα καὶ ἄλλοτε περὶ τῆς μικρᾶς αὐτῆς. — μία κιγκλῖς σιδηρᾶ εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου μέσα εἰς ἓνα κῆπον. Πιστεῶν ὅτι ξεύρεις νὰ ἐκλέγῃς καλά. Αὐτὴν τοῦλάχιστον τὴν λέγουν κάμποσον νόστιμην. Μεταξὺμας ἄς μείνῃ τοῦτο νομίζω ὅτι ὁ χάχας αὐτὸς, ὁ λογχίτης σου, τὴν ἐτριγύρισε κάμποσον. Δὲν ξεύρω πλέον μέχρι τίνος ἐπροχώρησε. Τέλος πάντων, ἀδιάφορον. Ἐπειτα, δὲν πρέπει καὶ νὰ τὸν πιστεῦῃ κανεὶς τόσον. Ἀγαπᾶ νὰ καυχᾶται. Τί νὰ σὲ εἰπῶ, Μάριε; τὸ κατ' ἐμὲ, εὐρίσκω φυσικὸν τὸ νὰ τρέφῃ κάποιον ἔρωτα ἓνας νέος ὡσὰν ἐσέ. Εἶναι τῆς ἡλικίας σου. Κάλλιον σὲ ἀγαπῶ ἐρωτῶληπτον, παρὰ ἰακωβῖνον. Λόγον δὲν ἔχει ὅτι περισσότερον ἐπιθυμῶ νὰ σὲ βλέπω περιπαθῆ δι' ἓνα ποδογύρον. . . τί λέγω ἐγὼ ἓνα. . . διὰ δέκα ποδογύρους, παρὰ διὰ τὸν Ῥοβεσπιέρον. Καὶ σὲ δέχεται λοιπὸν αὐτὴ ἡ μικρὰ κρυφίως τοῦ πατρός της; Ἐννοεῖται. Αὐτὸ εἶναι φυσικόν. Εἰς τὸν καιρὸν μου, κ' ἐγὼ εἶχα ἓνα πλῆθος ὡσὰν αὐτὴν ἱστορίας. Ξεύρεις ὅμως; εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα πρέπει κανεὶς ν' ἀποφεύγῃ τὸ τραγικὸν μέρος των. Ἀποφυγῆ, μὲ κάθε τρόπον ἀποφυγῆ ἀπὸ τὰ στέφανα. Γλυστρᾶ ὁ νέος ὁ στοχαστικὸς, καὶ ποτὲ δὲν πιάνεται. Ἐγὼ ἐγήρασα εἰς αὐτά. Ἀλλὰ τυχαίνει τίποτε στενοχωρία; ὑπομονή, ὅτι ἐγίνε, ἐγίνε καταφεύγει ὁ ἔγγονος εἰς τὸν πάππον του, ἄνθρωπον κατὰ βῆθος ἀγαθόν, καὶ εἰς τοῦ ὁποίου τὸ παλαιὸν συρτάρι εὐρίσκονται πάντοτε κάμποσοι κύλινδροι ἀπὸ λοδοβίγια, καὶ τὸν λέγει, παπποῦ, αὐτὸ καὶ αὐτό. Καὶ ὁ πάππος ἀποκρίνεται — πρᾶγμα φυσικόν αὐτὰ εἶναι τῆς νεότητος. Ἦμουν κ' ἐγὼ νέος. θὰ γηράτῃς καὶ σύ. Τὰ αὐτὰ, παῖδί μου, θ' ἀποδώσης καὶ σύ

μίαν ημέραν εἰς τὰ ἐγγόνια σου. Λάβε ἑκατὸν, διακόσια φλωρία. Διασκέδασε καὶ σύ. Μακρὰν ὄμως ἀπὸ ὑπανδρείαν μὲ ἔννοεις;

Ὁ Μάριος ἔμεινεν ὡς λίθος ἐκ τῆς ἀπορίας του μὴ δυνηθεὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, ἔκαμε μόνον σχῆμα ἀρνήσεως διὰ τῆς κεφαλῆς.

Ὁ γέρων Γιλνορμάνδος ἔβαλε μέγαν γέλωτα, ἐμεσόκλεισε τὸ γηραιὸν βλέφαρόν του, ἐκτύπησε τὸ γόνυ τοῦ Μαρίου διὰ τῆς παλάμης, ἠτένισε πρὸς αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτί, καὶ τὸν εἶπε μὲ ἀγάπην, ἀναστείλας τοὺς ὤμους του. — Ζαβέ! παλαβέ! κουτέ! ἐρωμένην σου μόνον! μόνον ἐρωμένην σου ἔχε την!

Ὁ Μάριος ὠχρίασε. Δὲν ἐνόησε τὸν πάππον του παντελῶς. Ὅλα ὅσα ἤκουσεν ἐξ αὐτοῦ διέβησαν ἔμπροσθέν του ὡς φαντασμαγορία. Οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν Τιτίκαν, εἰς αὐτὸ τὸ κρίνον. Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος παρελάλει· ἀλλὰ καὶ παραλαλῶν, εἶπεν εἰς τὸ τέλος μίαν λέξιν, τὴν ὁποίαν ὁ Μάριος ἐνόησε, καὶ ἡ λέξις αὕτη ἦτον θανάσιμος ὕβρις πρὸς τὴν Τιτίκαν. — Μόνον ἐρωμένην σου ἔχε την· ὁ λόγος οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ σοβαροῦ νέου ὡς μάχαιρα.

Ἡγέρθη, ἔλαβε τὸν πῖλόν του χαμόθεν, καὶ κατῆυθύνθη πρὸς τὴν θύραν μὲ βῆμα στερεδόν, βῆμα ἀποφάσεως· ἐκεῖ δὲ φθάσας, ἐστράφη, ἔκυψεν ὑποκλινέστατα ἐνώπιον τοῦ πάππου του, ἤγειρε πάλιν τὴν κεφαλὴν, καὶ εἶπε·

— Πρὸ πέντε ἐτῶν, καθυβρίσετε τὸν πατέρα μου σήμερον, καθυβρίζετε τὴν σύζυγόν μου. Δὲν σᾶς ζητῶ πλέον τίποτε, κύριε. Σᾶς προσκυνῶ.

Ἐκθαμβος ὁ γέρων Γιλνορμάνδος, ἤνοιξε τὸ στόμα, ἤπλωσε τὰς χεῖρας, ἐπειράθη ν' ἀνεγερθῇ, ἀλλὰ πρὶν δυνηθῇ νὰ προφέρῃ λέξιν, ἡ θύρα ἐκλείσθη ἐκ νέου καὶ ὁ Μάριος κατέστη ἀφανής.

Ὁ γέρων ἔμεινεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀκίνητος καὶ ὡς κεραυνόπληκτος, μὴ δυνάμενος οὐδὲ νὰ λαλήσῃ, οὐδὲ ν' ἀναπνεύσῃ, ὡς νὰ ἔσφιγξε τὸν λαμόν του μίᾳ χεῖρ. Τέλος πάντων ἀπεσπᾶσθη ἀπὸ τῆς καθέδρας του, ἔτρεξε πρὸς τὴν θύραν ὅσον δύναται νὰ τρέξῃ ἐνενηκοντούτης γέρων, τὴν ἤνοιξε, καὶ ἀνέκραξε·

Βοήθειαν! βοήθειαν!

Ἐτρεξεν ἡ θυγάτηρ του, καὶ μετ' αὐτὴν οἱ ὑπηρέται.

— Τρέξετε νὰ τὸν προφθάσετε, ἀνεφώνησε θρηνωδῶς· τί τὸν ἔκαμα; αὐτὸς τρελλὸς εἶναι; φεύγει! Ἄ, Θεέ μου! ἂ, Θεέ μου! αὐτὴν τὴν φορὰν πλέον δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ!

Ἐπορεύθη πρὸς τὸ παράθυρον, τὸ πρὸς τὴν ὁδὸν, τὸ ἦνοιξε μὲ τὰς τρεμούσας του γεροντικὰς χεῖρας, ἔκυψεν ἐξ αὐτοῦ ὄλος, ὥστε μὲν τὸν ἐκράτουσεν ὁ Βάσκος καὶ ἡ Σοφία, σύροντες αὐτὸν ὀπισθεν, καὶ ἀνέκραξε·

— Μάριε! Μάριε! Μάριε! Μάριε!

Ἄλλ' ὁ Μάριος δὲν ἠδύνατο ἤδη πλέον ν' ἀκούσῃ, ἐπειδὴ ἐξελθὼν τῆς οἰκίας ἔλαβε πλαγίαν τινὰ ὁδόν.

Ὁ γέρον ἐφερε δις ἢ τρίς ἀμφοτέρας τὰς χεῖράς του εἰς τὰς παρειάς του κοπτόμενος, ὀπισθοχώρησε μὲ κλονούμενον βῆμα, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ καθέδρας τινὸς ἐκεῖ παρακειμένης, χωρὶς φωνῆν, χωρὶς δάκρυα, σείων τὴν κεφαλὴν καὶ σαλεύων τὰ χεῖλη ὡς ἡλήθιος, οὐδὲν ἄλλο πλέον ἔχων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς τὴν καρδίαν, εἰμὴ χάρις σκοτεινόν.

BIBAIION ENNATON.

ΠΟΥ ΠΟΡΕΥΟΝΤΑΙ;

A.

Ὁ Γιάννης Ἀγιάννης.

Κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, πρὸς τὰς τέσσαρας ὥρας μετὰ μεσημβρίαν, ὁ Ἀγιάννης ἐκάθητο μόνος εἰς τὸ ἐρημικώτερον μέρος τοῦ Πεδίου τοῦ Ἄρεως, ἔξω τῆς πόλεως τῶν Παρισίων. Ἐῖτε δὲ χάριν προφυλάξεως, εἴτε ποθῶν νὰ μελετήσῃ σχεδίωντι, ἢ καὶ ἀπλῶς ἕνεκα μεταβολῆς τινος εἰς τὰς ἔξεις του, μεταβολῆς ἐξ ἐκείνων, αἵτινες εἰσάγονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς ὅλους τοὺς βίους, τώρα ἐξήρχετο σπανίως μὲ τὴν Τιτίκαν. Ἐφόρει τὴν ἐργατικὴν του βέσταν, καὶ πανταλόνιον ἐξ ὑφάσματος φαιοῦ· ἔκρυπτε δὲ τὴν μορφήν του ὑπὸ τὸ πλατὺ σκιαδίου τοῦ κασκέτου του. Περὶ τῆς Τιτίκας τώρα ἦτον πάντῃ ἡσυχος καὶ ἠὺχαριστημένος· διελύθη δλωσδιόλου ἡ αἰτία, ἐξ ἧς εἶχε πτοηθῆ καὶ διαταραχθῆ ἐπὶ τινα καιρὸν· ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς ἢ δύο ἐβδομάδων, ἄλλης φύσεως ἀνησυχίαί τὸν ἐκυρίευσαν. Μίαν ἡμέραν, περιπατῶν εἰς τὸ βουλευτάρτον, εἶχε παρατηρήσει τὸν Θεναρδιέρον καὶ δὲν ἀνεγνωρίσθη μὲν παρ' αὐτοῦ, χάρις εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῆς ἐνδυμασίας του, ἀλλὰ τὸν ἐπανείδε πολλάκις, ὥστε ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ Θεναρδιέρος περιεφέρετο εἰς τὴν συνοικίαν ἐκείνην παραμονεύων.

Ἦρκεσε τοῦτο νὰ τὸν φέρῃ εἰς μεγάλην τινα ἀπόφασιν. Ἡ παρουσία τοῦ Θεναρδιέρου συνεπῆγε πάντα κίνδυνον. Ἄλλως τε καὶ ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἐφαίνετο ἀνήσυχος κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἕνεκα δὲ τῶν πολιτικῶν ταραχῶν, ἦτον ἄγρυπνος πολὺ καὶ φιλύποτος

ἡ ἀστυνομία, καὶ εἰς τοιαύτας ὥρας ὑπόκειται πάντοτε εἰς τὸ ν' ἀνακαλυφθῆ εὐκολώτερον πᾶς ὅστις ἔχει ἰδιαιτέρας ἀφορμὰς νὰ κρύπτῃ τὴν ὑπαρξίν του· ζητοῦσα ἡ ἀστυνομία ἔνοχόν τινα πολιτικοῦ ἐγκλήματος, ἐνεδέχεται ν' ἀνακαλύψῃ ἕνα ἄνθρωπον ὡς τὸν Ἀγιάννην ἀντ' αὐτοῦ. Ὁ Ἀγιάννης ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ, ὄχι μόνον ἐκ Παρισίων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς Γαλλίας, καὶ νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Το εἶπε λοιπὸν εἰς τὴν Τιτίκαν, καὶ οὐδ' ἤθελε νὰ χάσῃ καιρὸν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ὧφειλε ν' ἀναχωρήσῃ. Εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως καθήμενος διανοεῖτο μυρία πράγματα· τὸν Θεναρδιέρον, τὴν ἀστυνομίαν, τὴν ἀποδημίαν του, καὶ τὴν δυσκολίαν τοῦ νὰ λάβῃ διαβατήριον.

Ταῦτα πάντα τὸν καθίστων περίφροντιν.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλο τι ἀνεξήγητον τοῦ ἀπησχόλει τὸν νοῦν. Τὸ πρωὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἡμέρας, πρῶτος αὐτὸς ἐξεγερθεὶς τῆς κλίνης, ἐξῆλθε μόνος εἰς τὸν κῆπον καὶ περιεφέρετο. Τὰ παράθυρα τῆς Τιτίκας ἦσαν κλειστά εἰσέτι. Παρατηρεῖ αἰφνιδίως ἐγκραγαμμένας εἰς τὸν τοίχον, διὰ καρφίου βέβαια, τὰς λέξεις — Ὅδοσ Ὑαλοπωλείων, 16.

Ἡ ἐγγράφει ἐφαίνετο πρόσφατος ἦτον ἔτι λευκοτάτη ἐπὶ τοῦ παμπάλαιου κονιάματος τοῦ μελανοῦ τοίχου ἐκείνου· τὰ χόρτα, τὰ παρὰ πόδας τοῦ αὐτοῦ τοίχου, ἦσαν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο κοκκισμένα ἔτι ὑπὸ τοῦ ξεσθέντος κονιάματος. Ὁφθαλμοφανῶς αἱ λέξεις αὗται ἐχαράχθησαν κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα.

Τί ἔτρεχε; διατί κατεδεικνύετο ἡ οἰκία ἐκείνη; δι' ἄλλους ἦτον τοῦτο σημεῖον, ἢ ἦτον πρὸς αὐτὸν κάμμία εἰδοποίησις; Ὅπως δὴποτε, ὑπῆρχε πρόδηλον ὅτι ἄνθρωποι ἄγνωστοι εἰσεχώρουν εἰς τὸν κῆπον. Ἐνθυμήθη καὶ τὰς ἄλλας παραδόξους περιστάσεις ἐξ ὧν εἶχον πτοηθῆ ἡ Τιτίκα καὶ ἡ Παναγιώτα. Μυρία ἰδέαι ἤλθον εἰς τὸν νοῦν του· δὲν ἠθέλησεν ὅμως νὰ δείξῃ εἰς τὴν Τιτίκαν τὰς εἰς τὸν τοίχον ἐγκεχαραγμένας λέξεις, φοβούμενος μὴ τὴν πτοήσῃ πάλιν.

Τὸ μέρος ὅπου ἐκάθητο ἦτον λακκῶδες ἐν τῷ μέσῳ τῶν διαλογισμῶν του, παρετήρησε τὴν σκιὰν ἀνθρώπου, ὅστις ἐστάθη ὀπίσω του, πρὸς τὰ ἐπάνω. Ἐνῶ ἐκινεῖτο διὰ νὰ στραφῇ καὶ νὰ ἴδῃ τίς ἦτον, πίπτει εἰς τὰ γόνατά του ἐν χαρτίον διπλωμένον εἰς τέσσαρα, ὡς νὰ τὸ ἐρρίψεν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ μία χεῖρ. Λαμβάνει τὸ χαρτίον, τὸ ἀνοίγει, καὶ ἀναγινώσκει, — **ΝΑ ΜΕΤΟΙΚΗΣΕΤΕ.**

Αἱ λέξεις αὗται ἦσαν γεγραμμένα διὰ μολυβδίδος. Μεγάλα τὰ γράμματα.

Ἐγείρεται ἀμέσως ὁ Ἀγιάννης, ἀλλὰ πλέον δὲν εἶδε κανένα ὀπίσω του· παρατηρεῖ περίξ του, καὶ διακρίνει ὅτι μεγαλύτερον ἢ

παιδίον, μικρότερον ἢ ἄνδρα, φοροῦν μίαν βλουζαν φαϊὰν, πανταλόνιον ἐκ βελούδου βαμβακίνου, χρώματος χύματος, διασκελλίζον ἓνα τοῖχον, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ἐπήδησε, καὶ οὕτως ἔγινεν ἄφηντον.

Ὁ Ἀγιάννης ἐπέστρεψε πάραυτα εἰς τὴν οἰκίαν του περίσκεπτος.

B'.

Ὁ Μάριος.

Ὁ Μάριος εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τοῦ πάππου του ἀπηλπισμένος, ἂν καὶ ὀλίγον ἠλπίζεν ἐρχόμενος εἰς ἐπίσκεψίν του.

Τὰ περὶ τοῦ λογιτίου Θεοδούλου, τοῦ ἐξαδέλφου του, οὐδόλως τὸν ἀνησύχησαν καὶ τοῦτο ἐννοοῦσιν εὐκόλως ὅσοι παρετήρησαν τὰς ἀπαρχὰς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας μὲ προσοχήν. Ὁ Μάριος εὐρίσκετο εἰς τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν τὸ κακὸν δυσκόλως πιστεύεται· βραδύτερον ἐπέρχεται ἡ ἡλικία καθ' ἣν πιστεύονται εὐκόλως τὰ πάντα. Αἱ ὑποψίαι ἄλλο δὲν εἶναι εἰμὴ ρυτίδες. Ἡ πρώτη νεότης ρυτίδας δὲν ἔχει ὁμοίως δὲν ἔχει καὶ ὑποψίας. Νὰ ὑποπτευθῇ τὴν Τιτίαν ὁ Μάριος! Εὐκολώτερον θὰ ἔπραττε πλῆθος ἄλλων τοιούτων ἀμαρτημάτων· ἀλλ' αὐτὸ οὐδέποτε.

Περιεπλανήθη εἰς τὰς ὁδοὺς, καταφύγιον τῶν πασχόντων. Μυρία διελογίσθη, οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἔμεινεν εἰς τὴν μνήμην του. Πρὸς τὰς δύο μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐπέστρεψεν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ Κουρφειράκου καὶ ἔπεσεν ἐνδεδυμένος εἰς τὸ στρώμα του. Ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος, ὅτε μόλις κατώρθωσε ν' ἀποκοιμηθῇ τὸν ἀχρεῖον ἐκεῖνον ὕπνον, τὸν βαρὺν, ὅστις ἀφίνει τὰς ἰδέας νὰ μυρμηκιάσιν ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου. Ὅταν ἐξύπνησεν, εἶδεν ὀρθίους εἰς τὸν θάλαμόν του, ἐτοιμούς νὰ ἐξέλθωσι, καὶ μὲ τὸν πῖλον εἰς τὴν κεφαλὴν, τὸν Κουρφειράκον, τὸν Ἐνζολωρᾶν, τὸν Φυλλίδην, καὶ τὸν Κομπεφεῆρην.

— Ἐρχεσαι καὶ σὺ, τὸν εἶπεν ὁ Κουρφειράκος, εἰς τὴν κηδεαίαν τοῦ στρατηγοῦ Λαμάρκου;

Τὸν ἐφάνη ὅτι ὁ Κουρφειράκος ὠμίλει κινεζιστί.

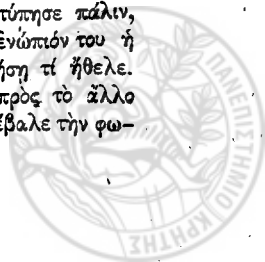
Ἐξῆλθε μετ' αὐτοὺς, ὀλίγον ἔπειτα, θέσας εἰς τὸν θύλακά του τὰ πιστόλια, ἅτινα ὁ Ἰαβέρης τὸν εἶχεν ἐμπιστευθῇ ἐπὶ τοῦ συμβάντος ἐκεῖνου τῆς 3 φεβρουαρίου. Ἐκτοτε τὰ πιστόλια ταῦτα ἔμεινον εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ ἦσαν ἀκόμη φορτωμένα. Δύσκολον νὰ μαν-

τεύση τις ὑπὸ τίνος μέλανος διαλογισμοῦ κατείχεται παραλαβῶν ταῦτα τὰ ὄπλα.

Ὅλην τὴν ἡμέραν περιεφέρετο ἀγνοῶν ποῦ ἔβρεχεν ἐκ διαλειμμάτων, ἀλλ' αὐτὸς οὔτε τὸ ἠσθάνετο ἠγόρασεν ἐκ τίνος ἀρτοπωλείου ἐνὸς σολδίου ψωμίον διὰ τὴν γευματίσθη, τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν θύλακά του, καὶ τὸ ἐλησμόνησε. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ἐλούσθη εἰς τὸν ποταμὸν, χωρὶς τὴν προσέξῃ οὐδ' εἰς τοῦτο παντάπασιν. Ὑπάρχουν στιγμαὶ, καθ' ἃς ἔχει τις κάμινον ὑπὸ τὸ κρανίον του. Ὁ Μάριος εὐρίσκειτο εἰς μίαν τῶν τοιούτων στιγμῶν. Οὐδὲν πλέον ἠλπίζεν, οὐδὲν ἐφοβείτο τοιοῦτος κατέστη ἀπὸ τῆς χθῆς. Ἐπερίμενε μὲ πυρετώδη ἀνυπομονησίαν τὴν ἐπέλθῃ ἢ ἐσπέρα· μίαν μόνον εἶχεν ἰδέαν εὐκρινῆ εἰς τὸν νοῦν του — ὅτι εἰς τὰς ἐννέα ὥρας ἔμελλε τὴν ἴδῃ τὴν Τιτίκαν. Ἡ ἐσχάτη αὕτη εὐδαιμονία ἦτον κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ὅλον τὸ μέλλον του ἔπειτα, σκιά. Ἐκ διαλειμμάτων, ἐνῶ ἐπεριπάτει εἰς τὰ ἐρημικώτερα τῶν βουλεβάρτων, τὸν ἐφαίνετο ὡς τὴν ἤκουεν εἰς τοὺς Παρισίους ἀλλοκότους φωνὰς καὶ ἐξερχόμενος ἐκ τῶν διαλογισμῶν του ἔλεγε, — Τί τρέχει; μήπως μάχονται;

Περὶ λύχνων ἀφᾶς, ἀκριβῶς εἰς τὰς ἐννέα ὥρας, εὐρέθη εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν του πρὸς τὴν Τιτίκαν. Ὁταν ἐπλησίασεν εἰς τὴν κιγκλίδα, τὰ πάντα ἐλησμόνησε. Δὲν εἶχεν ἰδῆ τὴν Τιτίκαν ἀπὸ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὥρων ἰδοῦ ἔμελλε τὴν ἐπανιδῆ· ἐξηλείφθη πᾶς ἄλλος διαλογισμὸς, καὶ μία μόνη χαρὰ, βαθεῖα καὶ ἀνεκλάλητος, τὸν κατεκυρίευσεν. Τοῦτο ἔχουσι τὸ ἐξαισιοναῖ στίγμαὶ καθ' ἃς ὁ ἄνθρωπος ζῆ αἰῶνας, ὅτι πάντοτε, ἐνῶ διατρέχουσι, πληροῦσιν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν καρδίαν.

Ὁ Μάριος μετετόπισε τὴν κιγκλίδα καὶ εἰσέδυσεν εἰς τὸν κήπον. Ἡ Τιτίκα δὲν εὐρέθη εἰς τὴν θέσιν, ὅπου συνήθως τὸν ἐπερίμενε. Διῆλθεν ὁ Μάριος τὴν λόχμην καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὴν θύραν τῆς κατοικίας τῆς. — Ἴσως ἐκεῖ μὲ περιμένει, εἶπε κατὰ νοῦν. — Ἡ Τιτίκα δὲν ἦτον οὐτ' ἐκεῖ. Ἠγειρε τὰ ὄμματά του, καὶ εἶδεν ὅτι τὰ παράθυρα ἦσαν κεκλεισμένα. Ἐκάμε τὸν γύρον τοῦ κήπου, ὁ κήπος ὑπῆρχεν ἐρημος. Τότε ἐπέστρεψε πρὸς τὴν οἰκίαν, καὶ παράφορος ἐκ τοῦ ἔρωτος, ἐποτημένος, ἑκτὸς ἑαυτοῦ ἐκ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀνησυχίας, ἐκτύπησε τὰ παράθυρα. Ἐκτύπησεν, ἐκτύπησε πάλιν, ἀν καὶ ἦτον φόβος ν' ἀνοιχθῶσι, καὶ τὴν παρουσιασθῇ ἐνώπιόν του ἡ βλοσυρὰ μορφή τοῦ πατρὸς, ὅστις ἔμελλε τὴν τὸν ἐρωτήσῃ τί ἤθελε. Τὸ κακὸν τοῦτο δὲν ἦτον τίποτε πρὸς τὸν Μάριον, ὡς πρὸς τὸ ἄλλο κακὸν, τὸ ὁποῖον διέβλεπεν ἦδη. Μετὰ τοὺς κτύπους, ἔβαλε τὴν φω-

νήν και ανέκραξε, — Τιτίκα! Τιτίκα! με τόνον μάλιστα έπιτακτικόν. Ουδεμία απόκρισις. Τετέλεσται. Ουδεις εις τον κήπον, ουδεις εις την οικίαν.

Έμεινεν ο Μάριος βλέπων ασκαρδαμυκτι την πένθιμον οικίαν εκείνην, την ως μνήμα σκοτεινήν, και σιωπηλήν και κενήν. Εΐδε το πέτρινον εδάλιον όπου καθημενος έπέρασε τόσας έρασμίας ώρας πλησίον της Τιτίκας. Τότε δ' έκάθησεν εις τας βαθμίδας της θύρας με καρδίαν πλήρη γλυκύτητος και αποφάσεως, ηύλόγησεν εν τῷ βάθει της διανοίας του τον έρωτά του, και ειπε καθ' έαυτον, ότι αφού ή Τιτίκα ανεχώρησεν, άλλο πλέον δέν τον απελείπετο, ειμή ο θάνατος.

Αΐφνης ακούει φωνήν, ήτις τον εφάνη προερχόμενη εκ της οδου φωνήν καλούσαν αυτον δια των δένδρων

— Κύριε Μάριε!

‘Ο Μάριος ανορθούται. — Τι; λέγει, τί;

— Αυτου εισθε, κύριε Μάριε;

— Ναί.

— Κύριε Μάριε, οι φίλοι σας σας περιμένουν εις το οδόφραγμα της οδου Καναβίδος.

‘Η φωνή αυτη δέν ήτον εις τον Μάριον διόλου άγνωστος. ώμοιαζε με την βραγχώδη και τραχειάν φωνήν της ‘Εποίνης. ‘Ο Μάριος έτρεξε προς την κιγκλιδα, μετετόπισε την κινητήν ράβδον της, προέτεινε την κεφαλήν του, και ειδέ τινα φεύγοντα δραμαίως εις το σκοτός. Τον εφάνη ως νέος τις.

Γ’.

‘Ο Κ. Βοϊδάς.

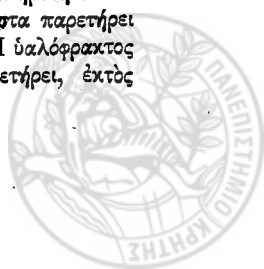
Το βαλάντιον του ‘Αγιάννη απέβη ανωφελές εις τον Κ. Βοϊδάν. ‘Ο Κ. Βοϊδάς, αξιοσέβαστος εν τη νηπιώδει αυστηρότητι του, δέν ήθέλησε να δεχθῆ το δῶρον των αστέρων, μη πιστεύσας ότι αστρον δύναται να νομισματοκοπηθῆ εις χρυσά λοδοβίκια. Πως να μαντεύση ότι το εξ ουρανού πεσον χρήμα εκείνο προήρχετο εκ του Γαβριά; Έφερε λοιπόν το βαλάντιον εις την αστυνομίαν, ως πράγμα το οποϊον έχαθη παρά τινος και εύρέθη υπ' αυτου, και το αφήκεν εις τας χειράς της, δια να δοθῆ εις τον παρουσιασθησόμενον και ζητησόντα. Είναι βέβαιοι

ὅτι τὸ βαλάντιον τοῦτο ἐχάθη· ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι οὐδεὶς τὸ ἀνεζήτησε, καὶ οὕτως οὐδόλω· ἐβοήθησε τὸν Κ. Βοῖδᾶν.

* Ἄλλως τε, ὁ Κ. Βοῖδᾶς ἐξηκολούθησε βυθιζόμενος ἐπὶ μάλλον καὶ μάλλον εἰς τὴν πενίαν. Αἱ ἀπόπειραι τὰς ὁποίας ἔκαμε πρὸς καλλιέργειαν τοῦ ἰνδικοῦ, ἀπέτυχον καὶ εἰς τὸν Βοτανικὸν Κήπον, καθὼς εἶχον ἀποτύχει εἰς τὸ ἐν Αὐστέρλιτση κηπάριόν του. Πέρουσιν ἐχρεώσται τοὺς μισθοὺς τῆς θεραπαίνης του· τώρα ὡς εἶδομεν, ἐχρεώσται καὶ τὰς τριμηνίας τοῦ ἐνοικίου του. Τὸ κατὰσθημα παρὰ τοῦ ὁποίου εἶχε δανεισθῆ ἐπὶ ἐνεχυρῶ τῶν χαλκογραφικῶν πλακῶν τοῦ πονήματός του ἐπώλησεν αὐτὰς μετὰ παρέλευσιν δεκατριῶν μηνῶν. Χαλκουργὸς τις μετέβαλε τὰς πλάκας ταύτας εἰς χύτρας. Δὲν τὸν ἔμεινε πλέον τίποτε ἐκ τοῦ ἔργου ὅλης του τῆς ζωῆς. Ἔχρησε νὰ τρώγῃ τὸ ἐκ τῶν τελευταίων ἀντιτύπων του ἀργύριον βλέπων δὲ ὅτι καὶ ὁ μικρότατος οὗτος πόρος του ἐξηντλεῖτο, ἠμέλησε τὸν κήπον του καὶ τὸν ἀφῆκε νὰ μεταβληθῆ εἰς χέρσον. Πολὺ πρότερον εἶχε παύσει τοῦ νὰ τρώγῃ τὰ δύο ὡὰ καὶ τὸ βόειον κρέας. Περιώρισε τὴν τροφήν του εἰς ψωμίον καὶ γεώμηλα. Ἐπώλησε δὲ καὶ τὰ τελευταῖα ἔπιπλά του· ἐπώλησεν ἔπειτα καὶ πᾶν ὅ,τι εἶχε διπλοῦν διὰ τὴν κλίνην του καὶ διὰ τὴν ἐνδυμασίαν του, τέλος δὲ τὰς χαλκογραφίας καὶ τὰ ἔσχατα ἀντίτυπα αὐτῶν. Εἶχεν ὅμως ἀκόμη τὰ πολυτιμότερα τῶν βιβλίων του, μεταξὺ τῶν ὁποίων τινὰ σπανιώτατα· ἐκ τούτων ἦτον εἰς Διογένης Λαέρτιος, ἐκδοθεὶς ἐν Λουγδούνῳ ἐν ἔτει 1644, μὲ τὰς περιφήμες παραλλαγὰς τοῦ ἐν τῷ Οὐατικανῷ εὑρισκομένου χειρογράφου τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, καὶ ἐκείνας δύο ἄλλων χειρογράφων τῆς Βενετίας, ἃς ἐξηρεῦνησε τοσοῦτον καρπίμως ὁ Ἐρρίκος Στέφανος.

Ὁ Κ. Βοῖδᾶς δὲν ἤναπτε ποτὲ πῦρ εἰς τὸν θάλαμόν του, καὶ ἐκοιμᾶτο πρὶν ἔτι νυκτώσῃ, διὰ νὰ μὴ καίῃ κηρίον. Ἐνομιζε δὲ τις ὅτι δὲν εἶχε γείτονας· τὸν ἀπέφευγον ὅταν ἐξήρχετο· πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν τοῦ διέφευγε τὴν προσοχήν. Ἡ ἔνδεια παιδίου κινεῖ εἰς ἔλεος μητέρα τινὰ, ἢ ἔνδεια νέου κινεῖ εἰς ἔλεος νέαν τινὰ, ἢ ἔνδεια γέροντος οὐδένα κινεῖ εἰς ἔλεος. Τὸ γῆρας εἶναι ἐξ ὄλων τῶν δυστυχιῶν ἢ ψυχροτέρα. Ἄλλ' ὅμως ὁ Κ. Βοῖδᾶς δὲν ἔχασεν ὀλοσδιόλου τὴν παιδικὴν γαλήνην του. Ὁ ὀφθαλμὸς του ἀπέκτα ζωηρότητα τινὰ εἰσέτι, προσηλούμενος ἐπὶ τῶν βιβλίων του, ὁσάκις μάλιστα παρεθῆρει τὸν Διογένην Λαέρτιον, τὸ μοναδικὸν τοῦτο ἀντίτυπον. Ἡ ὑαλόφρακτος βιβλιοθήκη του ὑπῆρχε τὸ μόνον ἔπιπλον τὸ ὁποῖον διεθῆρει, ἐκτὸς τῶν ἀνυπερθέτως ἀναγκαίων.

Μίαν ἡμέραν, ἢ κυρὰ Πλούταρχος τὸν εἶπε·

— Δὲν ἔχω πῶς ν' ἀγοράσω νὰ φάγωμεν.

Δὲν εἶχε δηλαδὴ ν' ἀγοράσῃ τὸ ψωμίον καὶ τὰ γεώμηλα, κατὰ τὸ σὺνηθες.

— Ἔπαρε, καὶ εἶπε ὅτι ἀκολούθως πληρώνομεν.

— Ξεύρεις πῶς δὲν μὲ δίδουν μὲ πίστωσιν.

Ὁ Κ. Βοῖδᾶς ἤνοιξε τὴν βιβλιοθήκην του, παρετήρησε πολλὴν ὥραν τὰ βιβλία του, τὸ ἔν μετὰ τὸ ἄλλο, ὡς πατὴρ ἠναγκασμένος νὰ δώσῃ εἰς θυσίαν ἓν ἐκ τῶν τέκνων του καὶ μὴ ἀποφασίζων ποῖόν ἐξ αὐτῶν, ἔπειτα ἔλαβεν ἓν μὲ ὀρμὴν, τὸ ἔθεσεν ὑπὸ τὴν μασχάλην του, καὶ ἐξῆλθε. Μετὰ δύο ὥρας, ἐπέστρεψεν οὐδὲν πλέον κρατῶν βιβλίον ὑπὸ μάλῃς, ἀφῆκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τριάκοντα σολδία, καὶ εἶπεν, — Ἔπαρε νὰ φάγωμεν.

Ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς, ἡ κυρὰ Πλούταρχος εἶδε καταβαίνουσαν ἐπὶ τῆς ἀφελοῦς μορφῆς τοῦ γέροντος σκοτεινὴν τινα σκέπην, ἥτις πῶποτε πλέον δὲν ἤρθη ἀπ' αὐτῆς.

Τὴν ἐπαύριον, τὴν μετὰ τὴν ἐπαύριον, καθεκάστην, ἦτον ἀνάγκη νὰ πωληθῇ καὶ ἄλλο τεῦχος. Ὁ Κ. Βοῖδᾶς ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του μὲ ἓν βιβλίον, καὶ ἐπέστρεφε μὲ ἓν νόμισμα ἀργυροῦν. Βλέποντες αὐτὸν οἱ τῶν βιβλίων μεταπράται ἠναγκασμένοι νὰ πωλῇ, ἠγόραζον παρ' αὐτοῦ ἀνθ' ἐνὸς φράγκου βιβλία, διὰ τὰ ὅποια αὐτὸς εἶχε πληρώσει φράγκα εἴκοσιν, ἐνίοτε μάλιστα καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους βιβλιοπώλας. Τεῦχος πρὸς τεῦχος, ἐξεκενοῦτο ἅπανα ἡ βιβλιοθήκη του. Ἦρχοντο στιγμαὶ καθ' ἃς ἔλεγεν. — Ἐχει ὁ Θεὸς εἶμαι ὀγδοηκοντοῦτης. Τοῦτο δ' ἐσήμαιεν εἰς τὸν νοῦν του, ὅτι ἔτρεφε τὴν ἐλπίδα νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος τῶν βιβλίων του. Ἡ κατῆφειά του ἠῤῥαξαν. Ἐλαβεν ὅμως καὶ μίαν χαρὰν κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας. Ἐξῆλθε μὲ ἓν βιβλίον, τὸ ὅποιον ἐπώλησε τριάκοντα πέντε σολδία, καὶ ἐπέστρεψε μὲ ἓν ἄλλο, τὸ ὅποιον ἠγόρασε σολδία τεσσαράκοντα. — Χρεωστῶ δύο σολδία, εἶπε πρὸς τὴν κυρὰν Πλούταρχον περιχαρῶς.

Ἐκείνην τὴν ἡμέραν δὲν ἔφαγε τίποτε.

Ἦτον μέλος τῆς Βοτανικῆς Ἑταιρίας, ὅπου ὑπῆρχε γνωστὴ ἡ δυστυχία του. ἦλθε λοιπὸν μίαν ἡμέραν πρὸς ἐπίσκεψίν του ὁ πρόεδρος τῆς ἐταιρίας ταύτης, καὶ τὸν ὑπεσχέθη νὰ ὁμιλήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς γεωργίας ὑπουργόν, ὡς καὶ ἔπραξε. — Πῶς γίνεται! ἀνεκράξεν ὁ ὑπουργός. Ἐννοεῖται! Ἐνας γηραιὸς ἐκεῖ ἄνθρωπος, ἐπιστήμων! Ἐνας βοτανολόγος! Ἐνας ἄνθρωπος τόσο ἀβλαβής! Πρέπει νὰ γίνῃ κάτι δι' αὐτὸν, ἀναμφιβόλως!

Τὴν ἐπιούσαν, ὁ Κ. Βοϊδᾶς ἔλαβε προσλητήριον διὰ τὸ γεῦμα τοῦ ὑπουργοῦ. Ἐδειξε, τρέμων ἐκ τῆς χαρᾶς του, τὸ γράμμα πρὸς τὴν κυρὰν Πλούταρχον.

— Ἐσώθημεν! τὴν εἶπε.

Τὴν δὲ προσδιωρισμένην ἡμέραν, ἐπορεύθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὑπουργοῦ. Παρατήρησεν ὅτι τὰ φορέματά του, τὰ ὑποδήματά του, ἐν γένει ἢ ἐνδυμασία του, ἐπροξένουν ἀπορίας εἰς τοὺς ὑπηρέτας. Δὲν τὸν ἀπηύθυνε κανεὶς τὸν λόγον, οὐδ' ὁ ὑπουργὸς αὐτός. Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς νυκτός, ἐνῶ εἰσέτι ἐπερίμενον ἓνα λόγον, ἤκουσε τὴν γυναῖκα τοῦ ὑπουργοῦ, ὥραιαν κυρίαν μὲ τὸν τράχηλον ὄλον ἀνοικτόν, κυρίαν λαμπράν, πρὸς τὴν ὁποίαν δὲν ἐτόλμησε κἄν νὰ πλησιάσῃ, τὴν ἤκουσεν ἐρωτῶσαν, — Δὲν μὲ λέγετε, ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ γέρον κύριος;

Ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του περὶ τὸ μεσονύκτιον, πεζὸς, ὑπὸ βαγδαίαν βροχήν. Εἶχε πωλήσει ἐν καλὸν βιβλίον διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ ἔχθημα, πορευόμενος εἰς τοῦ ὑπουργοῦ τὴν οἰκίαν.

Ἐλαβε τὴν ἔξιν νὰ ἀναγινώσκῃ κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν, πρὶν κοιμηθῆ, σελίδας τινὰς τοῦ Διογένους Λαερτίου του. Ἐγίνωσκεν ἀρκετὰ καλὰ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἄλλη εὐχαρίστησις παρ' αὐτὴν δὲν τὸν εἶχε μείνει πλέον.

Παρήλλον ἐβδομάδες τινὰς τοιοιουτρόπως. Αἰφνιδίως, πίπτει ἀσθενὴς ἡ κυρὰ Πλούταρχος. Εἶναι τι θλιβερώτερον τοῦ νὰ μὴν ἔχῃ τις πῶς ν' ἀγοράσῃ ψωμίον παρὰ τοῦ ἀροτωπώλου· τὸ νὰ μὴν ἔχῃ πῶς ν' ἀγοράσῃ τὰ ἱατρικὰ τοῦ φαρμακοποιοῦ. Ἐν ἐσπέρας, ὁ ἱατρὸς διώρισεν ἱατρικὸν τι μεγάλης τιμῆς πρὸς τοῦτους δὲ, ἐπειδὴ ἐδεινούτο ἡ νόσος, ἐχρειάσθη ἄλλη τις θεραπεία διὰ νὰ ἄγρυπνῇ ἐπὶ τῆς ἀσθενούσης. Ὁ Κ. Βοϊδᾶς ἤνοιξε τὴν βιβλιοθήκην του· αὕτη δὲν περιεῖχε πλέον, εἰμὴ τὸν Διογένην Λαέρτιον.

Ἐλαβεν ὑπὸ τὴν μασχάλην του τὸ μόνον ἀντίτυπον, καὶ ἐξῆλθε τῆς οἰκίας· ἦτον δὲ ἡμέρα 4 ἰουνίου 1832. Ἐπέστρεψε μὲ ἑκτὸν φράγκα. Ἔθεσε τὴν στήλην τῶν εἴκοσι πενταφράγκων ἐπὶ τραπέζιου τινός, πλησίον τοῦ προσκεφαλαίου τῆς γραφίας θεραπαίνης, καὶ χωρὶς νὰ εἶπῃ λέξιν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά του.

Τὴν ἐπιούσαν, ἦτον ἀκόμη αὐγὴ, ὅτε ἐξῆλθε καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸν κηπὸν του, πλησίον τοῦ φράκτου· ἐκεῖ δὲ, ἀκίνητος, μὲ κεκλιμένην κεφαλὴν, προσήλωσε τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὰς μεμαραμένους πρασιὰς του. Ἐβρεχεν ἐκ διαλειμμάτων, ἀλλ' ὁ γέρον ἐφαίνετο μὴ αἰσθανόμενος τοῦτο. Μετὰ μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, παράδοξος

ἐξεβράγη ἐντὸς τῶν Παρισίων θόρυβος, ὁμοιάζων μὲ ἐκπυρσοκροτή-
σεις τουφεκίων καὶ ἀλαλαγμούς.

Ὁ γέρον Βοῖδᾶς ἤγειρε τὴν κεφαλὴν ἀνωθεν τοῦ φράκτου,
παρετήρησε διαβαίνοντα ἓνα κηπουρὸν, καὶ ἠρώτησεν αὐτόν·

— Τί εἶναι; τί τρέχει;

Ὁ κηπουρὸς, φέρων ἐπὶ τοῦ ὤμου τὴν δίκελλάν του, ἀπε-
κρίθη μὲ ἀταραξίαν, — Στάσις ἐσηκώθησαν εἰς τὸ ποδᾶρι.

— Πῶς ἐσηκώθησαν εἰς τὸ ποδᾶρι;

— Νά κτυπιοῦνται.

— Καὶ διατί κτυπιοῦνται;

— Ἄ! διατί κτυπιοῦνται! εἶπεν ὁ κηπουρὸς.

— Πρὸς ποῖον μέρος; ἐπηρώτησεν ὁ Κ. Βοῖδᾶς.

— Ἐκεῖ, κατὰ τὸ Ὀπλοστάσιον.

Ὁ γέρον Βοῖδᾶς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἔλαβε τὸν πῖ-
λόν του, ἐζήτησε μηχανικῶς ἐν βιβλίον διὰ νὰ τὸ βάλῃ ὑπὸ τὴν
μασχάλην του, δὲν ἤυρε κανέν, εἶπεν, — Ἄ! ἐλησμόνησα! καὶ ἀνεχώ-
ρησεν ὡς ἐμβρόντητος.

BIBΛION ΔΕΚΑΤΟΝ.

Η 5 ΙΟΥΝΙΟΥ 1832.

Α'.

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ζητήματος.

Ἀπὸ τί σύγκειται μία στάσις ; ἀπὸ τίποτε καὶ ἀπὸ ὅλα. Ἀπὸ ἤλεκτρισμόν σχηματιζόμενον ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ μίαν φλόγα αἰφνιδίως ἀναδιδόμενην, ἀπὸ μίαν δύναμιν περιπλανωμένην, ἀπὸ μίαν πνοήν διαβαίνουσαν. Ἡ πνοὴ αὕτη ἀπαντᾷ κεφαλὰς λαλούσας, ἐγκεφάλους ὀνειροπολοῦντας, ψυχὰς πασχούσας, πάθη καίοντα, πενίας βρυχωμένας, καὶ ἐπαίρει αὐτά.

— Καὶ τὰ φέρει ποῦ ;

Εἰς τὴν τύχην διὰ μέσου τῶν Κρατῶν, τῶν νόμων, τῆς εὐημερίας καὶ ὑπεροφίας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Αἱ ὀργίλαι πεποιθήσεις, οἱ παρωξυμένοι ἐνθουσιασμοὶ, αἱ ἠρεθισμένα ἀγανακτῆσεις, αἱ καταστελλόμεναι ἀριμάνειοι ὄρμαι, τὰ ἐξημιμένα νεανικὰ θάρρη, αἱ γενναῖαι τυφλότητες, ἡ περιέργεια, ἡ πρὸς τὴν μεταβολὴν κλίσις, ἡ δίψα δι' ἀπροσδόκητα πράγματα, τὰ ἀμυδρὰ μίση, αἱ μνησικαχίαι, πᾶσα κενοδοξία νομίζουσα ὅτι ἡ τύχη δὲν τὴν βοηθεῖ, τὰ κενὰ ὄνειρα, πᾶς ὅστις ἐλπίζει νὰ κρημνισθῇ τι ἐκ τῶν καλῶς ἐχόντων διὰ νὰ εὕρῃ αὐτὸς ἔξοδον, τέλος πάντων, χαμηλότερον, ὁ συρφετός, αὐτὸς ὁ εὐφλόγιτος βόρβορος, ἰδοὺ τὰ στοιχεῖα τῆς στάσεως.

Ἄ, τι μέγιστον καὶ ὅτι χαμερπέστατον. Ἡ στάσις εἶναι εἶδος σίφωνος τῆς κοινωνικῆς ἀτμοσφαιρας, σίφωνος σχηματιζομένου ἐν

*

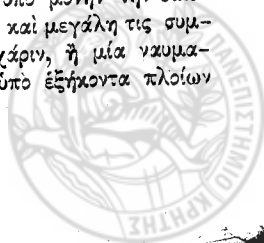
ἀκαρεῖ ἔν τισι καταστάσεσι τῆς θερμοκρασίας. Ἐν τῇ περιδινησεί αὐ-
τοῦ ἀναβαίνει, τρέχει, βροντᾷ, ἀποσπᾷ, θερίζει, κρημνίζει, ἐκρίζονει
παρασύρων μεγάλας φύσεις καὶ μικράς, ἰσχυροὺς καὶ ἀδυνάτους νόας,
στελέχη δένδρων καὶ ἄχυρα.

Οὐαὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν ὅποιον ἀφαρπάζει! οὐαὶ δὲ καὶ εἰς ἐκεῖνον
κατὰ τοῦ ὁποίου προστριβῆ! Συντριβεὶ καὶ ἐξαφανίζει ἀμφοτέρους.
Εἰς ἐκεῖνους τοὺς ὁποίους ἀφαρπάζει, μεταδίδει παράδοξον δύνα-
μιν. Πληροῖ τὸν τυχόντα ἐκ τῆς ἰσχύος τῶν περιστάσεων με-
ταβάλλει ἅπαντας εἰς μολυβδόβολα. Ἐνα ἀχθοφόρον, τὸν καθιστᾷ
στρατηγόν.

Κατὰ τινας πολιτικούς πονηροὺς, μίᾳ μικρᾷ στάσις ὠφελεῖ εἰς
τὴν καθεστῶσαν ἐξουσίαν. Σύστημα ἢ στάσις παγίονει ὅσας τῶν κυ-
βερνήσεων δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ. Δοκιμάζει τὴν πίστιν τοῦ στρα-
τοῦ συγκεντρώνει τοὺς πολίτας, τανύει τοὺς μυῶνας τῆς ἀστυνομίας.
Εἶναι μία γυμναστικὴ εἶναι σχεδὸν ὑγιεινὴ. Ἡ ἐξουσία αἰσθάνεται
ἑαυτὴν μᾶλλον εὐεκτοῦσαν μετὰ μίαν στάσιν, καθὼς ὁ ἄνθρωπος
μετὰ μίαν τρίψιν τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Πρὸ τριακοντα ἐτῶν, ἡ στάσις ἐθεωρεῖτο ἄλλως πως· διότι περὶ
παντὸς πράγματος ὑπάρχει θεωρία τις, ἡ ὅποια καλεῖ αὐτὴ ἑαυτὴν
«ὀρθὸν λόγον.» Εἶναι μία πολιτικὴ σχολὴ καλουμένη μέσος ὅρος·
δηλαδὴ οὔτε θερμὸν, οὔτε ψυχρὸν ὕδωρ, ἀλλὰ χλιαρὸν. Ἡ σχολὴ
αὕτη, ἐπιπολαίως κρίνουσα, καὶ ἀνατέμνουσα τ' ἀποτελέσματα χωρὶς
ν' ἀνατρέχῃ εἰς τὰς αἰτίας, κατακρίνει ἀγερώχως τὰς στάσεις τῶν
ἀγχιῶν.

Κατὰ τὴν σχολὴν ταύτην, «Πᾶσα στάσις κλείει τὰ ἐργαστήρια,
κρημνίζει τὴν ἀξίαν τῶν δημοσίων χρεωγράφων, διακόπτει τὸ ἐμ-
πόριον, ἐμποδίζει τὰς ἐπιχειρήσεις, ἐπιφέρει χρεωκοπίας ἀμέσως δὲ
ἀναργυρία, αἱ ἰδιωτικαὶ καταστάσεις ἀνησυχοῦν, ἡ δημοσία πίστως
κλονεῖται, ἡ βιομηχανία ἀμηχανεῖ, τὰ κεφάλαια ἀποδεδιλοῦν καὶ
κρύπτονται, τὸ ἡμερομίσθιον ὑποτιμᾶται, φόβος πανταχοῦ. Ἐντεῦθεν
ζημίαι. Ὑπελογίσθη ὅτι ἡ πρώτη ἡμέρα μιᾶς τινος στάσεως εἰς τὴν
Γαλλίαν ἐξημίωσε τὸν τόπον κατὰ εἴκοσιν ἑκατομμύρια φράγκων, ἡ
δευτέρα τεσσαράκοντα, ἡ τρίτη ἐξήκοντα. Μία τριήμερος στάσις ἀ-
πρόφορᾷ ἑκατὸν εἴκοσιν ἑκατομμύρια, τούτεστι, ὑπὸ μόνῃν τὴν οἰκο-
νομικὴν ἔποψιν, μία στάσις εἶναι ἐπιζήμιος ὅσον καὶ μεγάλη τις συμ-
φορὰ· τὸ ναυάγιον ἑνὸς στόλου, παραδείγματος χάριν, ἢ μία ναυμα-
χία καθ' ἣν θὰ ἠφανίζετο στόλος συγκεῖμενος ὑπὸ ἐξήκοντα πλοίων
τῆς γραμμῆς.

« Βεβαίως ἔχουσι καί τι καλὸν αἱ στάσεις, διότι ἀνυψοῦσι τὴν πολιτικὴν ἀνδρίαν· ἀλλὰ τὸ καλὸν τοῦτο δύναται ἄρα γε νὰ ἰσομετρηθῇ μὲ τὸ χυνόμενον αἷμα, μὲ τὴν διακοπὴν τῆς προόδου; Ὅχι βέβαια. Ὅστε αἱ στάσεις εἶναι ὀλέθριαι.»

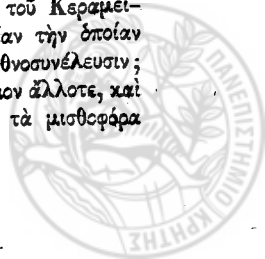
Τὸ καθ' ἡμᾶς ἀποβάλλομεν τὴν λέξιν στάσιν, ὡς λίαν εὐρείαν ἔχουσαν ἔννοιαν, διάκρισιν ἡμεῖς ποιοῦντες μεταξὺ δημοτικοῦ καὶ δημοτικοῦ κινήματος. Δὲν ἐρωτῶμεν ἡμεῖς ἐὰν μία στάσις ζημιῶσιν ὅσον μία μάχη. Καὶ πρῶτον μὲν, μάχη διατί; Ἐρχόμεθα ἐνταῦθα εἰς τὸ περὶ πολέμου ζήτημα. Μὴ ὁ πόλεμος δὲν εἶναι μάλιστα δεινὴ ὄσον καὶ ἡ στάσις; Καὶ ἔπειτα, ὅλαι ἄρα γε αἱ στάσεις εἶναι συμφοραὶ; Ἐὰν ἡ στάσις τῆς 14 ἰουλίου ἐξημίωσε κατὰ ἑκατὸν εἴκοσιν ἑκατομμύρια τὴν Γαλλίαν, ἡ ἀποκατάστασις Φιλίππου τοῦ Ε' εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὴν ἐξημίωσε κατὰ δισχιλία ἑκατομμύρια. Ἄν κατ' ἄλλα τόσα ἐξημίωσιν τὴν Γαλλίαν ἡ στάσις ἐκείνη τῆς 14 ἰουλίου, θὰ ἐπροτιμῶμεν αὐτήν.

Ἄλλως τε, ἡμεῖς δὲν θέλομεν τοὺς ἀριθμοὺς τούτους, οἱ ὁποῖοι φαίνονται ὡς ἐπιχειρήματα καὶ εἶναι ἀπλῶς λέξεις. Ἡμεῖς ἐξετάζομεν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν στάσιν. Δὲν θέλομεν νὰ μάθωμεν τ' ἀποτελέσματα, ἀλλ' ἐρευνῶμεν τὴν ἀφορμὴν.

Β'.

Τὸ βάθος τοῦ ζητήματος.

Ἐπάρχει στάσις, καὶ ὑπάρχει ἀνταρσία· δύο ὄργανα· ἡ μὲν ἀδικος, ἡ δὲ δικαία. Εἰς τὰ δημοκρατικὰ Κράτη, τὰ μόνον ἐν δικαιοσύνῃ καθιδρυμένα, συμβαίνει ἐνίοτε νὰ σφετερίζηται μία φρατρία· τότε δὲ διεγείρονται οἱ πάντες, καὶ ἡ ἀναγκαῖα διεκδίκησις τοῦ δικαιώματος ἐνὸς ἐκάστου κατανατᾶ πολλὰκις μέχρι τῆς τῶν ὀπλων χρήσεως. Εἰς ὅλα τὰ ζητήματα ὅσα ἀφορῶσι τὴν κοινὴν κυριαρχίαν, ὁ πόλεμος τοῦ ὄλου κατὰ τοῦ μέρους εἶναι ἀνταρσία· ἡ ἐπίθεσις τοῦ μέρους κατὰ τοῦ ὄλου εἶναι στάσις. Ἡ κατὰ τοῦ Κεραμεικοῦ προσβολὴ εἶναι δικαία ἢ ἀδικος, κατὰ τὴν ἐξουσίαν τὴν ὅποιαν περιέχει· ὁ Κεραμεικὸς τὸν βασιλέα περιέχει, ἢ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν; Τὸ αὐτὸ πυροβόλον στημένον κατὰ τοῦ πλήθους ἔχει δικαίον ἄλλοτε, καὶ ἔχει ἀδικον ἄλλοτε. Ἡ αὐτὴ ἐπιφάνεια, διάφορον βάθος· τὰ μισθοφόρα

στρατεύματα υπερασπίζονται τὸ ψευδές· ὁ Βοναπάρτης υπερασπίζεται τὸ ἀληθές. Πράγμα τὸ ὁποῖον ἐπλάσεν ἡ γενικὴ ψηφοφορία ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ κυριαρχίᾳ αὐτῆς, δὲν δύναται νὰ μεταποιηθῇ ὑπὸ τῶν τριῶν.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ πράγματα τοῦ πολιτισμοῦ ἀπλῶς· χθές τὸ πλῆθος ἔβλεπεν ἐναργῶς τὸ κοινὸν συμφέρον, αὐριον ἐνδέχεται νὰ τὸ βλέπῃ θολερῶς. Ἡ θραῦσις μηχανῶν, ἡ διαρπαγὴ ἀποθηκῶν, ἡ συντριβὴ σιδηροδρόμων, ἡ καταστροφὴ ἀποβαθρῶν, οἱ λανθασμένοι δρόμοι τοῦ πλῆθους, ἔταν ὁ λαὸς ἀνανεύῃ πρὸς τὴν πρόοδον, ὁ Ῥάμος φονευόμενος ὑπὸ τῶν μαθητῶν, ὁ Ρουσσὸ ἀποβαλλόμενος ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ λιθοβολούμενος, εἶναι ἡ στάσις. Ὁ Ἰσραὴλ κατὰ τοῦ Μωϋσέως, αἱ Ἀθηναὶ κατὰ τοῦ Φωκίωνος, ἡ Ῥώμη κατὰ τοῦ Σκηπίωνος, εἶναι ἡ στάσις· οἱ Παρίσιοι κατὰ τοῦ φρουρίου τῆς Βασιλλίας, εἶναι ἡ ἀνταρσία. Οἱ στρατιῶται κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἱ ναῦται κατὰ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ ἀποστασία· ἀποστασία παράνομος· διατί; Διότι ὁ Ἀλέξανδρος πράττει πρὸς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ξίφους, ἔτε πράττει ὁ Κολόμβος πρὸς τὴν Ἀμερικὴν διὰ τῆς ναυτικῆς πυξίδος· ἔτε Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Κολόμβος ἀνακαλύπτουσιν ἕνα κόσμον. Αὗται αἱ δωρεαὶ ἐνὸς ὀλοκλήρου κόσμου εἰς τὸν πολιτισμὸν, εἶναι τοιαῦται προσθηκαὶ φωτὸς, ὥστε πᾶσα ἀντίστασις ἐναντίον αὐτῶν ὑπάρχει ἔνοχος. Ἐνίστε ὁ λαὸς ἀπιστεῖ πρὸς ἑαυτὸν. Τὸ πλῆθος προδίδει τὸν λαὸν ἐνίστε. Ὁ σεισμὸς ὁ ἐκ τῶν παθῶν καὶ ἀμαθειῶν εἶναι ἄλλος παρὰ τὴν δόνησιν τῆς προόδου. Ἐγέρθητε, ἔστω· ἀλλ' ἐγέρθητε διὰ νὰ μεγαλυνηθῆτε. Δεῖξατέ μοι, ποῦ κατευθύνεσθε; Μόνον πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὑπάρχει ἀνταρσία. Πᾶσα ἄλλη ἔγερσις εἶναι κακὴ· πᾶν βῆμα βίαιον πρὸς τὰ ὀπίσω εἶναι στάσις· ἡ ὀπισθοδρόμησις εἶναι ἀπόπειρα κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ ἀνταρσία εἶναι ἡ ὀργὴ τῆς ἀληθείας. Ὁ Δάντων κατὰ Λοδοβίκου τοῦ δεκάτου ἔκτου, εἶναι ἀνταρσία· ὁ Ἐβέρτου κατὰ τοῦ Δαντῶνος, εἶναι ἀνταρσία· ἡ καταστροφὴν τοῦ Ἐβέρτου εἶναι στάσις.

Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Λαφαγέττης, ἔτι ἂν ἡ ἀνταρσία ἦναι ἐν τισι περιστάσεσι τὸ ἱερώτατον τῶν χρεῶν, ἡ στάσις ἐνδέχεται ν' ἀποβῇ τὸ ὀλεθριώτατον τῶν τολμημάτων.

Πᾶσα ἔνοπλος διαμαρτύρησις, καὶ δικαιοτάτη οὖσα, ἄρχεται ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀκαταστασίας. Πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς φῶς τὸ δικαίωμα, γίνεται πάντοτε θόρυβος καὶ ἀφρός. Κατ' ἀρχάς, ἡ ἀνταρσία εἶναι στάσις, καθὼς ὁ ποταμὸς εἶναι κατ' ἀρχάς χειμῶνος. Συνήθως ἀπο-

λήγει εἰς τὸν ὠκεανὸν ὅστις καλεῖται Ἐπανάστασις. Ἐνίοτε ὅμως ἡ ἀνταρσία, καταβαίνουσα ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων ὁρέων ἄτινα ἐπικρατοῦσι τοῦ ἠθικοῦ ὀρίζοντος, τῆς δικαιοσύνης, τῆς σοφίας, τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καὶ σχηματιζομένη ἐκ τῆς καθαρωτέρας χιόνος τοῦ ἰδανικοῦ, μετὰ μακρὰν κατάπτωσιν ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, καὶ ἀποῦ ἀντανακλασθῆ εἰς τὰ διαφανῆ ρεῖθρα αὐτῆς ὁ οὐρανός, αὐτὴ δὲ αὐξηθῆ κατὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ θριαμβευτικὴν πορείαν τῆς ὑπὸ πολλῶν ρουακίων χυνομένων ἐντὸς αὐτῆς, χάνεται αἰφνιδίως εἰς βόθρον, καθὼς ὁ Ῥήνος εἰς τέλμα. Ὁ βόθρος οὗτος ἐσκάφη πάντοτε ὑπὸ τῶν περιωρισμένων ἰδιωτικῶν συμφερόντων τῆς ἀστυκῆς τάξεως.

Καὶ ταῦτα μὲν πάντα ἐν τῷ παρελθόντι· τὸ δὲ μέλλον εἶναι ἄλλο. Ἡ γενικὴ ψηφοφορία, ἐπίνοια τῶν τελευταίων χρόνων, τοῦτο ἔχει τὸ θαυμάσιον, ὅτι διαλύει τὴν στάσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς, καὶ ὅτι, δίδουσα ψῆφον εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἀνταρσίας, ἀφαιρεῖ τὸ ὄπλον παρ' αὐτῆς. Ἡ λειποθυμία τῶν πολέμων, τοῦ τε ἐμφυλίου καὶ τοῦ μετ' ἄλλοτριῶν, εἶναι ἡ ἀναπόφευκτος πρόοδος. Ὅ,τι καὶ ἂν ᾔηται τὸ Σήμερον, τὸ Αὔριον ἔσεται ἡ εἰρήνη.

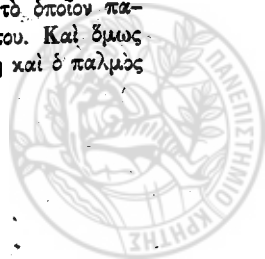
Ὅπωςδὴποτε, τὰ ἰδιωτικὰ συμφέροντα τῆς ἀστυκῆς τάξεως ὀλίγον θέλουσι νὰ ἐξεύρωσι κατὰ τι διαφέρει ἡ στάσις τῆς ἀνταρσίας. Ἐνώπιον αὐτῶν, ὅλα εἶναι ἀνατροπῆ, ἀκαταστασί· ὁ κύων ζητεῖ νὰ δαγκάσῃ τὸν αὐθέντην του· ὁ κύων πρέπει τότε νὰ τιμωρηθῆ, νὰ δεσμευθῆ δι' ἀλύσεως· ὕλακτεῖ ὅμως τότε ὁ κύων, οὕτω δεσμευόμενος καὶ θερόμενος, ἕως οὔ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐξογκοῦται αἰφνιδίως, καὶ εἰς τὸ σκότος φαίνεται ὁμοία τῆς τοῦ λέοντος.

Καὶ τότε ἡ τάξις τῶν ἀσπῶν ἀνακράζει· «Ζήτω ὁ λαός!»

Τώρα μετὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην, ἐρωτῶμεν, τί εἶναι πρὸς τὴν ἱστορίαν τὸ κίνημα, τὸ ὁποῖον ἐγένετο ἐν Παρισίοις κατὰ ἰούνιον τοῦ 1832; Στάσις, ἡ ἀνταρσία;

Εἶναι ἀνταρσία. Τὸ κίνημα τοῦτο, τὸσον παρέστησε μεγαλεῖον ἐπὶ τῆς αἰφνιδίου ἐκρήξεώς του, καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς θλιβεράς καταστροφῆς του, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸ ὡς στάσιν, τὸ ἀναφέρουσι μετὰ σεβασμοῦ.

Τὰ πράγματα ἄτινα ἐρχόμεθα νὰ διηγηθῶμεν ἀνήκουσιν εἰς τὸ δραματικὸν καὶ ζωηρὸν ἐκεῖνο μέρος τῆς ἱστορίας, τὸ ὁποῖον παραλείπει ὁ ἱστορικὸς, διὰ τὴν ἔλλειψιν καιροῦ καὶ τόπου. Καὶ ὅμως ἐν τούτῳ, ὡς εἶπομεν καὶ προηγουμένως, ἔγκειται ἡ ζωὴ καὶ ὁ παλμός τῆς ἀνθρωπίνης φορᾶς.

Γ'.

Ταφή παρέχουσα ἀφορμὴν εἰς γέννησιν.

Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1832, ἂν καὶ ἐπὶ τρεῖς ὄλους μῆνας ἡ χολέρα εἶχε καταψύξει τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων καὶ κατευνάσει τὸν ὄργασμὸν αὐτῶν, ἡ πόλις τῶν Παρισίων ὑπῆρχε πρὸ πολλοῦ διατεθειμένη εἰς σάλον. Ἡ πόλις τῶν Παρισίων ὁμοιάζει μὲ πυροβόλον ὅταν αὐτὸ ᾗναι ἔμπλεον, εἷς μόνος σπινθήρ καὶ ἰδοῦ ἡ ἐκπυροσκόπησις. Τὸν ἰούνιον τοῦ 1832, τοιοῦτος σπινθήρ ὑπῆρξεν ὁ θάνατος ἐνὸς στρατηγοῦ τοῦ στρατηγοῦ Λαμάρκου.

Ὁ Λαμάρκος ἦτον ἄνθρωπος μὲ φήμην, ἄνθρωπος ἐνεργητικός.

Ἐφάνη καὶ εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ἐπὶ Ναπολέοντος, ἀνδρείος, καὶ εἰς τὸ βῆμα, ἐπὶ τῆς παλινρθώσεως τῶν Βουρβόνων. Εἶχεν εὐγλωττίαν ὡς καὶ γενναιότητα. Ἄνθρω φιλελεύθερος, ἠγαπᾶτο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐπειδὴ εἶχε πεποίθησιν εἰς τὸ μέλλον, καὶ ἠγαπᾶτο ὑπὸ τοῦ πλῆθους, ἐπειδὴ εἶχεν ὑπηρετήσῃ καλῶς τὸν αὐτοκράτορα. Ἀπεστρέφετο τὰς συνθήκας τοῦ 1815 ὡς ὕβριν προσωπικὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐμίσει τὸν Βελλιγκτῶνα. Ὁ Ναπολέων ἀπέθανε προφέρων τὴν λέξιν, στρατιά ὁ Λαμάρκος, προφέρων τὴν λέξιν, πατρίς.

Ὁ θάνατός του ἐπροβλέπετο, καὶ ὁ μὲν λαὸς ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον τοῦτον ὡς ζήμιαν, ἡ δὲ κυβέρνησις ὡς εὐκαιρίαν. Ὁ θάνατος οὗτος ὑπῆρξε πένθος. Καθὼς πᾶν ὅ,τι πικρὸν, οὕτω καὶ τὸ πένθος δύναται νὰ τραπῇ εἰς ἀποστασίαν. Τοῦτο λοιπὸν καὶ συνέβη.

Τὴν παραμονὴν καὶ τὴν πρώτην τῆς 5 ἰουνίου, ἡμέρας προσδιορισθείσης διὰ τὴν ταφὴν τοῦ Λαμάρκου, τὸ πρόστασιον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, ὅπου ἐμελλεν ἡ κηδεῖα νὰ πλησιάσῃ, ἔλαβεν ὄψιν φοβεράν. Ἐπλήσθησαν θορύβου αἱ πολύκλαδοι τῆς συνοικίας ταύτης ὁδοί. Ἐκαστος ἐπλήζετο μὲ ὅ,τι εὑρίσκει πρόχειρον. Ἄνθρωπός τις, ὀνόματι Ἰακελίνης, προσερχόμενος πρὸς τοὺς ἐργάτας οἵτινες διέβαινον, ὁποιοδήποτε καὶ ἂν ᾗσαν, — Νὰ σὲ πῶ! τοὺς ἔλεγεν ἔλα νὰ σὲ κεράσω. — Ἐπλήρωσε δέκα σολδίων οἶνον, καὶ τοὺς ἠρώτα: — Ἐχεις δουλειά; — Ὁχι. — Πάγαινε εἰς τὸ δεῖνα μέρος: θὰ εὑρῆς κάποιον Φισπιέρρον, καὶ αὐτὸς θὰ σὲ δώσῃ δουλειά. — Εὑρίσκειν ὁ ἐργάτης τὸν Φισπιέρρον, καὶ ἐλάμβανε παρ' αὐτοῦ ὄπλα καὶ φυσέκια. Ἐγνωσμένοι τινες ἀρχηγοὶ ἐπηγγέλλοντο τὸν ταχυδρομόν, δηλαδὴ ἔτρεχον εἰς τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου, διὰ νὰ συνάξωσι!

τοὺς ἰδιχοὺς των. Οἱ ἐν τοῖς καπηλείοις συγγήγοντο εἰς ὀμίλους καὶ συνδιελέγοντο ψιθυρίζοντες — Ποῦ ἔχεις τὸ πιστόλι σου; Ὑποκάτω ἀπὸ τὴν βλοῦζάμου. Ἄμῃ σύ; — Μέσα ἀπὸ τὸ ὑποκάμισό μου.

Λοιπὸν τὴν 5 ἰουνίου, ἡ κηδεῖα τοῦ στρατηγοῦ Λαμάρκου διήλθε τοὺς Παρισίους μὲ ἄλλην τὴν ἐπίσημον στρατιωτικὴν πομπὴν, αὐξήθεισαν ὅπως οὖν καὶ διὰ τῶν προφυλακτικῶν μέτρων τῆς ἐξουσίας. Παρηκολούθουν τὸ φέρετρον δύο τάγματα τῆς γραμμῆς καὶ δεκακισχίλιοι ἐθνοφύλακες· εἶποντο δὲ τὰ πυροβόλα τῆς ἐθνοφυλακῆς. Ὁ νεκρικός δῆφος ἐσύρετο ὑπὸ νέων. Εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ ἤρχοντο οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν Ἀπομάχων, φέροντες κλάδους δάφνης. Ἐπειτα δὲ ἄπειρον πλῆθος μὲ σημαίας ἰσπανικὰς, ἰταλικὰς, γερμανικὰς, πολωνικὰς, παιδία μὲ κλάδους θάλασσου, ἄνδρες μὲ ῥάβδους καὶ τινες μάλιστα μὲ ξίφη, ὅλοι ἀτάκτως, καὶ ὅμως ὅλοι μὲ μίαν ψυχὴν. Καὶ ἀναριθμητοὶ δὲ θεαταὶ ἦσαν καθ' ὁδὸν τεταγμένοι, ἕως ἐπάνω εἰς τὰ δένδρα, εἰς τὰ παράθυρα, εἰς τοὺς ἐξώστους, εἰς τὰς στέγας, ὡς μύρμηκες, ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδια. Ὅλων τὰ ὄμματα ἦσαν πλήρη ἀνησυχου περιεργείας. Ἐν πλῆθος ἔνοπλιον διεβάνειν, ἐν ἄλλο πλῆθος περιφέροντι ἐβλεπε τὸ διαβαίνειν.

Παρετῆρει δὲ καὶ ἡ κυβέρνησις· αὕτη παρετῆρει ἔχουσα τὴν χεῖρα τεθειμένην ἐπὶ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους. Ἡ αὐλὴ τοῦ Λουβρου ἦτον πλήρης πυροβολικοῦ· ἐδῶ ἴσταντο ἔτοιμα νὰ κινηθῶσιν εἰς τὸ πρῶτον πρόσταγμα τέσσαρες ἴλαι καραμπινοφόρων ἰππέων· ἐκεῖ ἄλλαι ἴλαι δραγόνων· εἰς τοὺς στρατῶνας, ἦτο δεδομένον σύνθημα. Ἡ ἐξουσία ἐνὶ λόγῳ ἐκράτει αἰωρημένας ἐπὶ τοῦ ἀπειλητικοῦ πλῆθους εἰκοσιτέσσαρας χιλιάδας στρατιωτῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ τριάκοντα χιλιάδας εἰς τὰ προάστεια.

Μεταξὺ τῶν προκεπεπόντων τὸ λείψανον ἐκυκλοφόρου παντοῖα φῆμαι. Τινὲς ἔλεγον ὅτι οἱ λεγιτισταὶ κατὶ ἔμελλον νὰ ἐπιχειρήσωσι. Ἄγνωστος τις διέδιδεν ὅτι εἰς ὠρισμένην τινὰ ὥραν δύο ἐργάται ἐμελλον ν' ἀνοίξωσιν εἰς τὸν λαὸν τὰς θύρας ὀπλοποιείου τινός. Τῇ δὲ κάκεισε, μεταξὺ τοῦ πλῆθους, κατεχομένου ὑπὸ παλμῶν εὐγενούς συγκινήσεως, διεκρίνοντο καὶ τινὰ προσώπα κακοποιῶν καὶ ἀχρεῖα στόματα λεγοντα. Ν' ἀρπάξωμεν! ν' ἀρπάξωμεν! Διότι σάλοι τινὲς ἀνακατώνουσι τὸ βάθος τῶν τελμάτων καὶ τότε ἀναβαίνει εἰς τὸ ὕδωρ ἄπειρος βόρβορος. Φαινόμενον εἰς τὸ ὅποιον δὲν εἶναι ὄλος ἀλλότρηται αἱ καλῶς συγκεροτημέναι ἀστυνομαίαι.

Ἡ κηδεῖα προέβη μὲ βῆμα βραδύ, πένθιμον βῆμα μέχρι τῆς Βασιλλίας. Ἐβρεγεν ἐκ διαλειμμάτων, ἀλλ' ἠδιαφόρει τὸ πλῆθος

βρεχόμενον. Διάφορα περιστατικά, ὡς τὸ φέρετρον γύρω τῆς στήλης Βανδρόμου περιαχθὲν, πέτραι τινὲς ριφθεῖσαι κατὰ τοῦ δουκὸς Φίτζαμ, ὅστις εἶχε φανῆ εἰς ἓνα ἐξώστην χωρὶς ν' ἀφαιρέσῃ τὸν πῖλον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του, ὁ γαλατικὸς ἀλεκτρυὼν ἀποσπασθεὶς ἀπότινος δημοτικῆς σημαίας καὶ προπηλακισθεὶς, χωροσύλαξ τις μαχαιρωθεὶς καθ' ὁδόν, ἀξιωματικὸς τις ἀνακράξας: Ἐγὼ εἶμαι δημοκρατικὸς, οἱ μαθηταὶ τοῦ πολυτεχνικοῦ Σχολείου ἐπελθόντες παρὰ τὴν γενομένην αὐτοῖς ἀπαγόρευσιν, αἱ φωναὶ αἱ ἀκουσθεῖσαι εἰς τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν, Ζήτω τὸ πολυτεχνικὸν Σχολεῖον! Ζήτω ἡ δημοκρατία! — ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα συνέβησαν ἐπὶ τῆς κηδείας. Εἰς τὴν Βασιλλίαν, μακρὰν γραμμαὶ καὶ ἄλλων περιέργων ἀνθρώπων, δεινῶν τὴν ὄψιν, ἐφάνησαν καταβαίνουσαι ἀπὸ τοῦ προαστείου τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου. Τὰ νέα ταῦτα πλήθη ἠνώθησαν μετὰ τῆς ἐκφορᾶς, καὶ τότε ἤρχισε νὰ διαχύνεται πανταχόσε φοβερὸς τις ἀναβρασμὸς.

Ἦκούσθη τις λέγων εἰς ἕτερον — Βλέπεις ἐκεῖνον ἐκεῖ μετὰ τὸ γενάκι τὸ κόκκινον; αὐτὸς εἶνα! ὁποῦ θὰ εἰπῇ πότε πρέπει νὰ πυροβολήσουν.

Τὸ φέρετρον διήλθε τὴν Βασιλλίαν, προέβη, καὶ ἀφίχθη εἰς τὴν πλατεῖαν τὴν πρὸ τῆς γεφύρας τῆς Αὐστερλίσης. Ἐκεῖ ἐστάθη Κύκλος τις ἐσχηματίσθη περὶ αὐτό. Τὸ ἀπειρον ἐκεῖνο πλήθος ἐσίγησεν. Ἐλάλησεν ὁ Λαφαγέττης, ἀποχαιρετήσας τὸν Λαμάρκον, ἀπασαὶ δ' αἱ κεφαλαὶ ἀπεκαλύφθησαν μετὰ σέβας, καὶ ἀπασαὶ αἱ καρδίαι ἔπαλλον. Παρουσιάσθη τότε αἰφνιδίως ἐπιπρόσ τις μετὰ φορέματα μελανὰ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους φέρων σημαίαν κοκκίνην ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἐκράτει δόρυ καὶ ἐπ' αὐτοῦ σκούφον κόκκινον. Ὁ Λαφαγέττης ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν του.

Ἡ ἐρυθρὰ αὕτη σημαία διήγειρε τρικυμίαν καὶ ἐχάθη ἐντὸς αὐτῆς. Μία φοβερὰ κραυγὴ ἠγέρθη, κραυγὴ συνταράξασα ὄλον τὸ πλήθος. — Εἰς τὸ Πάνθειον τὸν Λαμάρκον! εἰς τὸ Πάνθειον! — Εἰς τὸ δημαρχεῖον τὸν Λαφαγέττην! — Πολλοὶ νεανίαι ἤρχισαν νὰ σύρῳσι τὸν νεκρικὸν δίφρον πρὸς τὴν γεφυραν τῆς Αὐστερλίσης, ἀποζεύξαντες τοὺς ἵππους, καὶ ἄλλο πλήθος τὸν Λαφαγέττην πρὸς τὸ Δημαρχεῖον, ἐντὸς ἀγοραίου ὄχηματος.

Ἐν τούτοις ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἄκρου τῆς γεφύρας ἦλθε καὶ ἐκλείσει τὴν ἔξοδον αὐτῆς ἵππικόν ἕτερον ἵππικόν, οἱ δραγόνιοι, ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῶν συρόντων τὸν Λαφαγέττην. Οἱ δραγόνιοι προσήρχοντο βραδέως, σιωπηλοὶ, περιμένοντες μετὰ βλοσυρὸν ἦθος τὴν προσέλευσιν τοῦ λαοῦ, ὅστις ἔσυρε τὸ ὄχημα τοῦ Λαφαγέττου. Φθάσαν-

τες μέχρις ἀποστάσεως διακοσίων βημάτων, ἐστάθησαν. Τὸ ὄχημα τοῦ Λαφαγέττου ἐπροχώρησε μέχρις αὐτῶν, ἤνοιξαν τὴν φάλαγγά των, τὸ ἄφισαν νὰ διέλθῃ, καὶ πάλιν ἐκλείσθησαν ἐπ' αὐτοῦ.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, οἱ δραγῶνοι καὶ τὸ πλῆθος ἤγγιζοντο. Αἱ γυναῖκες ἔρευγον περιδεεῖς.

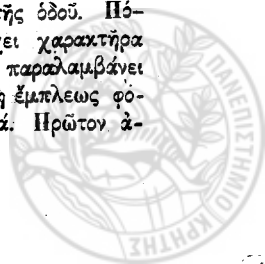
Τί συνέβη κατὰ τὴν ὀλεθρίαν στιγμήν ταύτην; Οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν. Δύο νερέλαι σκοτειναὶ ἤλθον εἰς σύγκρουσιν. Οἱ μὲν διηγούνται ὅτι ἤκούσθησαν ἐκ τοῦ Ὀπλοστασίου σάλπιγγες παρακελεύουσαι τοὺς ἵππους νὰ κτυπήσωσιν, οἱ δὲ ὅτι παιδάριον τι ἐτραυμάτισε διὰ μαχαίριον ἓνα τῶν δραγῶνων. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἤκούσθησαν τρεῖς ἐκπυροσφορτήσεις, ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, καὶ ἐκ μὲν τῆς πρώτης ἐφονεύθη εἰς Ἰλαρχος, ἐκ δὲ τῆς δευτέρας κωφή τις γραῖα κλείουσα τὸ παράθυρον αὐτῆς, ἐκ δὲ τῆς τρίτης ἐκῆν ἡ ἐπωμίς ἐνὸς ἀξιωματικοῦ. Γυνὴ τις ἀνέκραξε· Πολὺ ὀγλίγωρα ἤρχισαν! ὦφθη δὲ αἰφνιδίως μία ἄλλη ἴλη ἵππικῆς ἐρχομένη, καλπαζόντων τῶν ἵππων, μετὰς σπάθας γυμνάς, σαρόνουσα πᾶν ὅ,τι ἀπῆντα ἐνώπιον αὐτῆς.

Τότε δὲ τετέλεσται ἐπῆρε πλῆσον ἡ ὀργή· γενικὴ τριχυμία· αἱ πέτραι πίπτουσι ὡς βροχή, ἀρχίζουσι τὰ τουφέκια, τὰ πιστόλια, ἐγείρεται τὸ πρῶτον ὀδοφράγμα, οἱ νέοι αἵτινες ἔσυρον τὸν νεκρικὸν δίφρον διέρχονται τὴν γέφυραν τῆς Αὐστερλίσης τρέχοντες καὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῆς ἀστυνομικῆς φρουρᾶς, ὀρμῶσιν οἱ καρabiνοφόροι εἰς βοήθειαν αὐτῆς, οἱ δραγῶνοι σπαθίζουσι δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, τὸ πλῆθος διασκορπίζεται πανταχόθεν, φήμη πολέμου ἀφίπταται πρὸς τὰ τέσσαρα πέρατα τῶν Παρισίων· ἀκούονται κραυγαί, εἰς τὰ ὄπλα! τρέχουσι, ρίπτει ὁ εἰς τὸν ἄλλον, ἄλλοι φεύγουσιν, ἄλλοι ἀνθίστανται. Ἡ ὀργὴ διαδίδει τὴν στάσιν, καθὼς ὁ ἄνεμος διαδίδει τὸ πῦρ.

Δ.

Οἱ τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἀναβρασμοί.

Οὐδὲν παραδοξότερον τοῦ σάλου τῶν στάσεων. Ὅλα ἐκρήγγυνται διὰ μιᾶς. Προεβλέπετο τοῦτο; ναί. Ἦτο προπαρασκευασμένον; ὄχι. Καὶ πόθεν ἐξῆλθε τοῦτο λοιπόν; ἐκ τῶν λίθων τῆς ὁδοῦ. Πόθεν ἔπεσεν; ἐκ τῶν νεφελῶν. Πῶς μὲν ἡ ἀνταρσία ἔχει χαρακτῆρα συνωμοσίας, πῶς δὲ ἀπροόπτου πράγματος. Ὁ τυχὼν, παραλαμβάνει ἐν ρεύμα τοῦ λαοῦ, καὶ τὸ φέρει ὅπου βούλεται. Ἀρχὴ ἔμπλεως φόβου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναμίγνυται τις φαιδρότης τρομερᾶ. Πρῶτον ἀ-

κούνται κραυγαί, ἔπειτα τὰ ἐργαστήρια κλείονται, καὶ γίνονται ἄφαντα τὰ ἐπιδείγματα αὐτῶν ἔπειτα ἐκπυρσοκροτήσεις ποῦ καὶ ποῦ, ἄνθρωποι τρέχουσι κλείονται μὲ κρότον αἱ θύραι. Ὑπηρέτριαι ἀκούονται γελῶσαι ἐντὸς τῶν αὐλῶν καὶ λέγουσαι, « ἔχουσι νὰ γίνουσι ἱστορίαις ! »

Δὲν παρήλθον δεκαπέντε λεπτά, καὶ ἰδοὺ τὶ διέτρεχε σχεδὸν ταυτοχρόνως εἰς ὄλας τὰς συνοικίας τῶν Παρισίων.

Ἐδῶ μὲν εἰκοσὰς νέων, μὲ μακρὰ γένεια καὶ μακρὰς κόμας, εἰσῆρχοντο εἰς καπηλεῖόν τι καὶ ἐξήρχοντο ἐξ αὐτοῦ μετὰ μίαν στιγμήν, φέροντες σημαίαν τρίχρωμον, ὀριζόντειον καὶ διὰ μέλανος πέπλου κεκαλυμμένην, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν ἔχοντες τρεῖς ἄνδρας ἐνόπλους, ὧν ὁ μὲν ἐκράτει σπάθην, ὁ δὲ τουφεκίον, ὁ δὲ δόρυ.

Ἐκεῖ δὲ πολίτης τις, κοσμίως ἐνδεδυμένος, ἄνθρωπος προγαστωρ μὲ ἠχηρὰν ἰφώνην, μὲ φαλακρὸν κρονίον, μὲ ὑψωμένον μέτωπον, μὲ μέλαν γένειον καὶ τραχεῖς μύστακας, ἐπρόσφερε παφρόσηα πρὸς τοὺς διαβάτας φυσέκια.

Ἄλλαχού δὲ ἄλλοι ἄνδρες μὲ γυμνοὺς βραχιόνας περιέφερον μέλαιναν σημαίαν μὲ λευκὰ γράμματα: « Δημοκρατίαν ἢ θάνατον. »

Εἰς μίαν συνοικίαν διηρηπάγη ἓν ὄπλοποιεῖον, εἰς τρεῖς ἄλλας ἐπατήθησαν τρία ὄπλοπωλεῖα, καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὥρας, αἱ χίλια χεῖρες τοῦ πλήθους ἤρπασαν καὶ ἀπήγαγον διακῆσια τριᾶκοντα τουφεκία, σχεδὸν ὄλα δίκροτα, ἐξήκοντα τέσσαρα σπαθία, ὀγδοῆκοντα τρία πιστόλια. Διὰ νὰ ὀπλισθῶσι δὲ περισσότεροι, ὁ μὲν ἐλάμβανε τὸ τουφεκίον, ὁ δὲ τὴν λόγχην του.

Ἐκρουον τῶν οἰκιῶν τὰς θύρας, εἰσῆρχοντο, καὶ ἐκάθηντο νὰ κατασκευάσωσι φυσέκια. Γυνὴ τις διηγεῖτο: « Δὲν ἤξευρα τί ἦταν τὰ φυσέκια μὲ τὸ εἶπεν ὁ ἄνδρας μου. »

Εἰς μίαν ὁδὸν ἔκειτο χαμαὶ κτίστης τις, θανάτωθεὶς ἐκ τῆς βολῆς ἐνὸς τουφεκίου.

Ἐν γένει δὲ, ὅπου δρόμος, ἔχθη, πλατεῖα ἢ ἀγορὰ, ἄνδρες ἀσθμίνοντες, ἐργάται, σπουδασταί, παντὸς εἶδους ἄνθρωποι, ἀνεγίνωσκον διακηρύξεις, ἔκραζον, Εἰς τὰ ὄπλα! συνέτριβον τὰ φανάρια τῶν ὁδῶν, ἀπεξεύγνουσαν τὰ ὄχηματα, ἀνέσκαπτον τὰ λιθόστρωτα, ἔθραυον τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν, ἐξερρίζωνον τὰ δένδρα, ἠρέωνον εἰς τὰ κατώγια, ἐκύλιον βαρέλια, συνεσώρευον λίθους, ἔπιπλα, σανίδας, ἤγειρον ὀδοφράγματα.

Ἐβίαζον τοὺς μᾶλλον φιλησύχους τῶν ἀστών νὰ τοὺς δώσωσι χεῖρα βοήθειας. Εἰσῆρχοντο εἰς οἰκίας ὅπου ἦσαν μόνον γυναῖκες,

υπεχρέωνον αὐτὰς νὰ τοὺς φέρωσι τὰ ὄπλα τῶν ἀπόντων ἀνδρῶν των, καὶ τότε ἔγραφον ἔξωθεν τῆς θύρας διὰ κιμωλίας γῆς, « Τὰ ὄπλα παρεδόθησαν. » Τινὲς υπέγραφον διὰ τῶν ὀνομάτων των ἀποδεικτικὰ ὅτι ἔλαβον τὸ τουφέκιον ἢ τὴν σπάθην, καὶ ἔλεγον, « Αὐριον, στείλατε εἰς τὸ δημαρχεῖον νὰ τὰ ζητήσετε. » Ἀφώπλιζον εἰς τὰς ὁδοὺς ὄσους φύλακας ἀπῆντων μεμονωμένους, καὶ ἀπέσπων ἀπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τὰς ἐπωμίδας.

Εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, οἱ σπουδασταὶ ἐξήρχοντο εἰς σμήνη ἐκ τῶν κατοικιῶν των, καὶ διένεμον εἰς τοὺς παροδίτας ὄπλα. Μόνον εἰς ἓν μέρος ἀνθίσταντο οἱ κάτοικοι, καταλύοντες αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὸ ἐγειρόμενον ὁδοφράγμα· καὶ μόνον εἰς ἓν μέρος ἐκάμπτοντο οἱ ἀντάρται· εἰς τὴν ὁδὸν Τέμπλου ἐγκατέλειψαν τὸ ἀτελὲς ἔτι ὁδοφράγμα των, ἀφοῦ ἐπυροβόλησαν ἐναντίον ἀποσκάσματός τινος ἔθνοφυλάκων, καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο εὔρεν ἐπὶ τοῦ ὁδοφράγματος ἐκείνου μίαν σημαίαν κοκκίνην, ἓν δέμα φυσεκίων καὶ τριακόσια μολυβδόβολα. Οἱ ἔθνοφύλακες ἔσχισαν τὴν σημαίαν, καὶ ἔφερον τὰ ράκη αὐτῆς εἰς τὰς αἰχμάς τῶν λογῶν των.

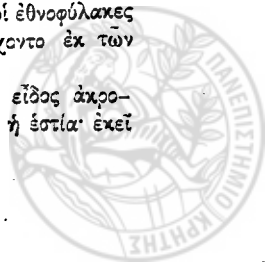
Ταῦτα πάντα ἐγίνοντο, ὡς εἶπομεν, ταυτοχρόνως εἰς ὄλα τὰ μέρη τῆς πόλεως ἐν μέσῳ πολλοῦ θορύβου, ὡς πλῆθος ἀστραπῶν ἐντὸς μιᾶς καὶ μόνης βροντῆς.

Δὲν εἶχε παρέλθει μία ὥρα, καὶ ἐξῆλθον ἀπὸ τῆς γῆς εἰκοσιεπτὰ ὁδοφράγματα εἰς μόνην τὴν συνοικίαν τῶν Ἀγορῶν παραλείπομεν τὰ ἀναρίθμητα ἄλλα εἰς τὰς εἴκοσι διαφόρους συνοικίας τῶν Παρισίων. Προέβαιεν ἄλλως τε ἢ στάσις κατὰ σοφωτάτην, στρατιωτικὴν τακτικὴν. Οἱ στενοὶ καὶ σχολιοὶ δρόμοι, ὡς πλήρεις γωνιῶν καὶ ἄλλων προσκοιμμάτων, ἐξελέχθησαν θαυμασίως· ἐκεῖνοι μάλιστα οἱ περὶ τὰς Ἀγοράς, οἱ σχηματίζοντες ἀληθῆ λαβύρινθον· Ἐλέγετο ὅτι ἡ ἑταιρία τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ ἔλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀνταρσίας· ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι διεύθυνεν αὐτὴν ἡ γενικὴ ὁρμή.

Ἀφ' ἐνὸς ἠγέρθησαν πανταχόσε ὁδοφράγματα ὡς ἐκ θαύματος, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκυριεύθησαν ὄλαι σχεδὸν αἱ θέσεις τῆς φρουρᾶς. Περὶ ὧραν πέμπτην μετὰ μεσημβρίαν, ἡ στάσις εἶχε καταλάβει τὸ τρίτον τῶν Παρισίων.

Ἐν τούτοις, τὰ τύμπανα ἔχρουν τὸ πολεμικόν, οἱ ἔθνοφύλακες ἐνεδύοντο ἐν τάχει καὶ ὀπλιζόντο, αἱ λεγεῶνες ἐξήρχοντο ἐκ τῶν ἐνοριακῶν δημαρχείων, τὰ τάγματα ἐκ τῶν στρατώνων.

Ἡ ἀνταρσία κατέστησε τὸ κέντρον τῶν Παρισίων εἶδος ἀκροπόλεως ἀδιεξόδου, σχολιάς, κλοσσιαίας. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἡ ἐστία· ἐκεῖ

ἔκειτο προδήλως τὸ ζήτημα. Τὰ ἄλλα δὲλα ἦσαν ἀκροβολισμοί. Ἡ ἀπόδειξις ὅτι ἐκεῖ ἔμελλον τὰ πάντα ν' ἀποφασισθῶσιν, ἦτον ὅτι ἀκρίβεια ἐκεῖ ἤσυχον τὰ πάντα.

Εἷς τινα τῶν ταγματῶν οἱ στρατιῶται ἐφαίνοντο ἀμφίβολοι, ἐξ οὗ παρίστατο ζοφερώτερα ἢ ἐγγίζουσα κρίσις. Οἱ Παρισιανοὶ ἐνθουμοῦντο πόσον ἐχειροκρότησεν ὁ λαὸς τὸν ἰούλιον τοῦ 1830 τὴν οὐδετερότητα τοῦ ὕβου τῆς γραμμῆς. Δύο ἀτρόμητοι ἄνδρες, δεδοκιμασμένοι ἐκ τῶν παρελθόντων μεγάλων πολέμων, ὁ στρατάρχης Λοβὼ καὶ ὁ στρατηγὸς Βυγεὼ (Bugeaud) εἶχον τῶν στρατευμάτων τὴν ἀρχηγίαν· ὁ Βυγεὼ ὑπὸ τὸν Λοβὼ. Πολυάριθμοι περίπολοι περιεφέροντο διὰ τὰ ἴδωσι τίνες τῶν ὁδῶν διέκειντο εἰς ἀνταρσίαν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἀντάρται ἀπὸ μέρους των ἔθετον κατασκόπους εἰς τὴν γωνίαν τῶν σταυροδρομιῶν καὶ ἔστελλον τολμηροὺς περιπόλους ἔξω τῶν ὁδοφραγμάτων. Παρεμνεύοντο ἀμφοτέρωθεν τὰ διαμαχόμενα μέρη. Ἡ κυβέρνησις, μ' ἓνα στρατὸν εἰς τὴν διάθεσίν της, ἐδίσταζε. Ἐπλησίαζεν ἡ νύξ, καὶ ἤδη ἠκούετο ὁ κῶδων τῆς ἐκκλησίας σημαίνων κίνδυνον. Ὁ τότε ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργὸς, στρατάρχης Σούλτ, ὅστις εἶχεν εὐρεθῆ εἰς τὴν μάχην τῆς Αὐστερλίσης, παρετήρει ταῦτα κατηφῆς.

Οἱ παλαιοὶ οὔτοι ναῦται, ὄντες συνειθισμένοι εἰς τὴν τακτικὴν, τὴν ναυτικὴν πυξίδα ταύτην τῶν μαχῶν, ἦν καὶ μόνην ἔχουσιν ὀδηγόν των, ἔρχονται εἰς ἀμηχανίαν ὁσάκις τύχῳσιν ἐνώπιον τοῦ ἀπείρου ἀφροῦ τούτου, ὅστις καλεῖται δημόσιος ὄρηξ. Ὁ ἄνεμος τῶν ἐπαναστάσεων δὲν ἐξοικονομεῖται.

Ἐτρεχον οἱ ἐθνοφύλακες τῶν προαστείων ἐν τάχει καὶ ἐν ἀταξίᾳ· ἀπηντῶντο τῇ δε κακείσε στρατεύματα καταβαίνοντα μὲ βῆμα γοργόν· τὰ πυροβόλα τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου ἔλαβον θέσιν εἰς τὴν πλατείαν τοῦ Καρβουσέλου· ἀπὸ τῶν Βιγκεννῶν ἤγγοντο ἄλλα πυροβόλα.

Εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κεραμικοῦ ἐγένετο ἐρημία. Ὁ Λοδοβίνος Φίλιππος ἦτον γαληνότερος.

Ε'.

Ἠράγματα μοναδικὰ ἐν Παρισίῳ.

Ὡς εἴπομεν, ἐντὸς δύο ἐτῶν, ἡ πόλις τῶν Παρισίων εἶχεν ἰδῆ καὶ ἄλλας ἀνταρσίας. Ἐξω τῶν ἐν ἀνταρσίᾳ συνδικιῶν, συνήθως ἢ φυσιογνωμία τῆς πόλεως ταύτης φαίνεται παραδόξως ἡσυχω-

τάτη ἐπὶ πάσης στάσεως. Οἱ Παρίσιοι συνειθίζουσι τάχιστα εἰς δλα — Τίποτε, λέγουσι· στάσις — καὶ τόσας ἔχουσιν ἐνασχολήσεις οἱ ἄνθρωποι, ὥστε δὲν χάνουσι τὴν ἡσυχίαν των διὰ τόσον μικρὸν πρᾶγμα. Μόναι αἱ τοιαῦται ἀπειρομεγέθεις πόλεις δύνανται νὰ παρέξωσι τοιαῦτα θεάματα. Συνήθως, ὅταν ἀρχίσῃ ἡ ἐπανάστασις, ὅταν ἀκουσθῇ τοῦ τυμπάνου ὁ κρότος, ἡ ἀνάκλησις τῶν στρατευμάτων, ἡ ἐξοδος αὐτῶν, ὁ ἐργαστηριοῦχος λέγει εἰς τὸν γείτονά του — Φαίνεται ὅτι εἰς τὴν δεῖνα ἢ εἰς τὴν δεῖνα ὁδὸν τὸ πρᾶγμα ἦναψε.

Καὶ πολλάκις μάλιστα ἐν τῇ ἀμεριμνησίᾳ του δὲν λέγει ὁδὸν. ἀλλὰ μόνον, — Κάπου.

Ἀκολούθως, ὅταν ἀκουσθῶσιν αἱ ἐκπυρσοκροτήσεις τῶν τακτικῶν στρατευμάτων, ὁ ἐργαστηριοῦχος, λέγει, — Πᾶ! ὡς φαίνεται, αὐξάνει καὶ πάγει.

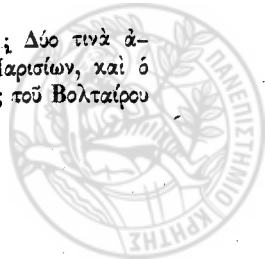
Μετὰ μίαν στιγμὴν, ἐὰν πλησιάσῃ ἡ στάσις πρὸς τὸ μέρος του, κλείει τὸ ἐργαστήριόν του μετὰ σπουδῆς, δηλαδὴ θέτει εἰς ἀσφάλειαν τὰς πραγματείας του, καὶ τρέχει νὰ ἐκθέσῃ τὴν ζωὴν του.

Εἰς μίαν ὁδὸν ἢ τρίοδον, τὰ στρατεύματα κυριεύουσι, χάνουσι, καὶ πάλιν κυριεύουσιν ὁδοφράγματα· τὸ αἷμα ῥέει, τὰ σφυδράλλια κατσομαστιζοῦσι τὰς ὄψεις τῶν οἰκιῶν, τὰ μολυβδόβολα θανατοῦσι τοὺς ἄνθρώπους εἰς τὴν κλίνην των, τὸ ἔδαφος τῆς ὁδοῦ εἶναι ἐστρωμένον ἀπὸ πτώματα. Ὀλίγον παρέκει, εἰς τὰς γειτονικὰς ὁδοὺς, ἀκούεται ἐντὸς τῶν καφερείων ἢ σύγκρουσις των σφαιρῶν τοῦ σφαιριστηρίου.

Τὰ θεάτρα ἀνοίγουσι τὰς θύρας των καὶ παίζουσι κωμωδίας· οἱ φιλοπράγμονες συνδιαλέγονται καὶ γελῶσιν ὀλίγον παρέκει τῶν ὁδῶν ὅπου μαίνεται ὁ πόλεμος· τὰ ἀγοραῖα ὀχήματα ἐξακολουθοῦσι τὴν ἐργασίαν των· οἱ εἰς γεῦμα προσκεκλημένοι πορεύονται εἰς τὴν πρόσκλησιν, καὶ πολλάκις τὸ γεῦμα δίδεται εἰς τὴν αὐτὴν συνοικίαν ὅπου γίνεται μάχη. Τῷ 1831 διεκόπησαν οἱ τουφεκισμοί, ἕως νὰ διαβῇ ἡ συνοδία ἐνὸς γάμου.

Οἱ περιφερόμενοι καὶ πωλοῦντες εἰς τὰς ὁδοὺς ποτὶ ὅποιαδήποτε, συμβαίνει νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ τῆς γραμμῆς τῶν στρατευμάτων εἰς τοὺς ὑπερασπιστὰς τῶν ὁδοφραγμάτων, καὶ τ' ἀνάπαλιν, προσφέροντες ἀμερολήπτως ποτῆριον μελικράτου, τώρα μὲν πρὸς τὴν κυβερνήσιν, τώρα δὲ πρὸς τὴν ἀναρχίαν.

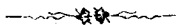
Εἰς ποίαν πόλιν ἀπαντάται τοιοῦτο φαινόμενον; Δύο τινὰ ἀπαιτοῦνται δι' αὐτό· τὸ μέγεθος τῆς πόλεως τῶν Παρισίων, καὶ ὁ φαιδρὸς αὐτῆς χαρακτήρ. Ἀπαιτεῖται νὰ ᾖναι ἡ πόλις τοῦ Βολταίρου καὶ ἐνταῦτῷ τοῦ Ναπολέοντος.

Ἄλλ' αὐτὴν τὴν φορὰν, ἡ μεγαλόπολις ἠσθάνθη τι ἀνώτερον τῆς καρτεροφυχίας τῆς. Τὴν 5 ἰουνίου 1832 κατελήφθη ὑπὸ φόβου. Εἰς τὰς ἀπωτέρας καὶ τὰς μᾶλλον ἀδιαφόρους ἐνορίας ἐκλείσθησαν τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν ἐνῶ ἀκόμη ἦτον ἡμέρα. Οἱ ἀνδρειότεροι ὠπλίσθησαν, οἱ δὲ δειλότεροι ἐκρύβησαν. Οἱ διαβάται ἔλειψαν. Πολλοὶ τῶν ὁδῶν ἦσαν ἔρημοι. Διεδίδοντο εἰδήσεις ἀπαισίου. — "Ὅτι ὁ Λοβὼ καὶ ὁ Βυγεῶ συνεκέντρωσαν τὰ στρατεύματα, καὶ τὰ μεσάνυχτα, ἢ πρὸς τὴν αὐγὴν, ἔμελλον νὰ κινηθῶσι ταυτοχρόνως τέσσαρες φάλαγγες κατὰ τοῦ κέντρου τῆς στάσεως, ἡ μὲν ἐκ τῆς Βασιλλίας. αἱ δὲ ἄλλαχόθεν· ὅτι οὐδεὶς ἐγίνωσκε τί ἔμελλε νὰ συμβῆ, ἀλλ' ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰν τὸ πρᾶγμα ἦτον πολὺ σπουδαῖον. Ὁ διαταγμὸς τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ ἐξηγεῖτο ἐπὶ τὸ δεινότερον. Διατί ἀμέσως δὲν ἐπέπιπτε κατὰ τῆς ἀνταρσίας; Τί ἐπερίμενε; Τί ἐσχεδιάζε; Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ στρατάρχης Σούλτ ὑπῆρχε περίσκεπτος. Ὁ γέρον λέων ἐφαίνετο ὀσφραϊνόμενος ἐντὸς τῆς σκιάς ταύτης τέρας τι ἄγνωστον.

Τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο, τὰ θέατρα δὲν ἠνοίχθησαν· οἱ περίπολοι περιεφέροντο ὀργίλως· οἱ διαβάται ἐκρατοῦντο ὑπ' αὐτῶν, ἐρευνώντων τί εἶχον κρυμμένον εἰς τὰ φορέματά των· οἱ ὑποκτοὶ συνελαμβάνοντο. Μέχρι τῆς ἐνάτης ἑσπερινῆς ὥρας ἐστάλησαν εἰς τὰς φυλακὰς ὀκτακόσια ἄτομα. Ἐγεμον αἱ φυλακαί. Ἀσυνείθιστος τρόμος κατεῖχεν ἅπαντας τοὺς κατοίκους.

Πᾶσα οἰκία ὠχυροῦτο, ἐκλείετο καλῶς· αἱ σύζυγοι καὶ αἱ μητέρες ἦσαν πλήρεις ἀνησυχίας· ἄλλο δὲν ἤκουέ τις, εἰμῆ, — "Ἄ Θεέ μου; καὶ ποῦ νὰ ἦναι αὐτὴν τὴν ὥραν! ἀκόμη δὲν φαίνεται!" Ἐπειτα ἔκυπτον ἀπὸ τῆς ἔξω ἰύρας εἰς τὸ κατώφλιον καὶ ἠχροῶντο τὰς φωνὰς, τὰς κραυγὰς, τὸν μακρυνὸν ἐκεῖνον θόρυβον πραγμάτων περὶ τῶν ὀποίων ἔλεγον, — « Νὰ, αὐτὸ εἶναι ἱππικόν! » ἢ, — « Αὐτὸ εἶναι πυροβολικόν! » Σάλπιγγες, τύμπανα, τουφεκισμοὶ, πρὸ πάντων δὲ ὁ θρηνώδης ἤχος τοῦ κώδωνος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μέρρη, σημαίνοντος ἀδιακόπως ὅτι ἐφίστατο κίνδυνος. Ἐπεριμένετο, ὁ πρῶτος κανονοβολισμὸς. Παρουσιάζοντο ἄνθρωποι εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ, καὶ ἔτρεχον αἰφνιδίως φεύγοντες καὶ κράζοντες, — Ἐμβάτε εἰς τὰ σπίτια σας! Καὶ ἔσπευδον οἱ ἐν ταῖς οἰκίαις νὰ βάλωσι τὰ κλεῖθρα τῶν θυρῶν. Καθόσον ἐνύκτωνεν, ἡ πόλις ἐλάμβανεν ἀπαισιώτερον χαρακτῆρα.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

ΤΟ ΑΤΟΜΟΝ ΣΥΖΕΥΓΝΥΤΑΙ ΤΗΝ ΘΥΕΛΛΑΝ.

Α'.

Ὁ Γαβριᾶς ποιητῆς καὶ πόθεν.

Καθ' ἦν στιγμὴν ὁ λαὸς ὁ ἀκολουθῶν τὸ φέρετρον συνεχρούσθη, μὲ τὸ στράτευμα ἐνώπιον τοῦ Ὀπλοστασίου, καὶ οἱ μὲν ὤρμων μὲ τὰς κραυγὰς τῆς ἐφόδου, οἱ δὲ ἀνεχώρουν μὲ τὴν ὠχρότητα τῆς φυγῆς, παιδίον τι ῥυπαρὸν καὶ μὲ φορέματα εἰς ῥάκη μεταβεβλημένα, διαβαίνον ἔμπροσθεν ἑνὸς ἐργαστηρίου ὅπου γυνή τις ἐπώλει πράγματα παλαιὰ, καὶ ἰδὼν μεταξὺ αὐτῶν ἐν ἐσχωριασμένον πιστόλιον, ἤρπασεν αὐτὸ ἀνακράξαν· — Κυρὰ, πῶς σὲ λέν, αὐτὸ θὰ σοῦ τὸ πάρω δανεικὸ.

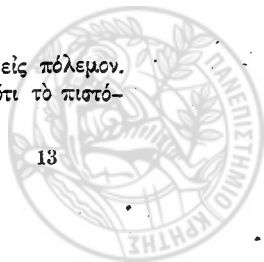
Καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ ἀπάντησιν, ἔφυγε τρέχον. Μετὰ δύο δὲ λεπτά, τὸ πλῆθος τῶν φευγόντων ἐκ τῆς κηδεῖας ἀπῆλθησε τὸ παιδίον τοῦτο καθ' ὄδον, ἐπισείον τὸ πιστόλιόν του καὶ ᾄδον,

Στὰ σκοτεινὰ, 'ς τὰ σκοτεινὰ
"Ὅλα σὲ φαίνονται βουνά·
Λιγάκι πάρα πέρα
Σὲ φέγγ' ἡ καλημέρα.
Κύττα νὰ ζῆς μὲ ἀρετῇ.
Τῆ, τῆ, καπέλλο μου πλατὺ

Τὸ παιδίον τοῦτο ἦτον ὁ Γαβριᾶς, ἀπερχόμενος εἰς πόλεμον. Μέλις ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ βουλευβάρτον παρετήρησεν ὅτι τὸ πιστόλιόν του δὲν εἶχε λύκον.

Γ.

13

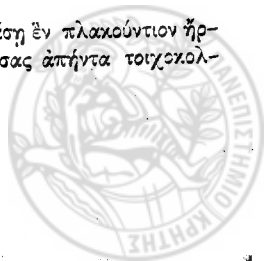
Τίνος δὲ ἦσαν οἱ στίχοι οὗτοι, καθ' οὓς ἐρρύθμιζε τὸ βῆμά του. ὡς καὶ ὅσοι ἄλλοι ἀδόμητοι χρείας τυχοῦσης ὑπ' αὐτοῦ; Μᾶς εἶναι ἄγνωστον. Τίς οἶδεν; ἴσως καὶ ἰδιοκίτου. Ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἐ-
χρημάτισε τυπογράφος ὥστε ἦτον γραμματισμένον χαμίνιον ὁ
Γαβριάς.

Ἄλλως τε, δὲν εἶχε τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν ὅτι τὰ δύο νήπια εἰς τὰ ὁποῖα προσέφερε τὴν φιλοξενίαν τοῦ ἐλέφαντός του κατὰ τὴν βροχεράν ἐκείνην καὶ ἀχρεῖαν νύκτα, ἦσαν ἀδελφοί του, κατὰ θεῖαν πρόνοιαν συναντηθέντες ὑπ' αὐτοῦ. Τὸ μὲν ἐσπέρας συνήντησε τοὺς ἀδελφούς του, τὸ δὲ πρωὶ τὸν πατέρα του. Τοιαύτη πρὸς αὐτὸν ἡ νύξ ἐκείνη. Ἀφίσας τὸν πατέρα του μὲ τοὺς συντρόφους του, εἶχεν ἐπι-
στρέψει ἐν τάχει εἰς τὸν ἐλέφαντά του κατεβίβασεν ἐπιτηδείως τὰ δύο παιδία, συνεμερίσθη μετ' αὐτῶν τὸ πρόγευμά του, ὁποιονδήποτε, καὶ ἔπειτα ἀνεχώρησεν ἐμπιστευθεὶς αὐτὰ εἰς τὴν ἀγαθὴν μητέρα ὁδὸν, ἥτις ἀνέθρεψεν ὡς ἔγγιστα καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον. Τοῖς εἶπε δὲ ἀφίνων αὐτὰ, νὰ ἐπιστρέψωσι τὸ ἐσπέρας πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, καὶ εἰς ἀποχαιρετισμὸν ἐπρόσθεσε τὰ ἀκόλουθα — Αἱ, ἐγὼ τώρα, μωρὲ παι-
διά, τὸ στρίβω ἂν δὲν εὐρήτη τὸν πατᾶ ἢ τὴν μάμα, πάλιν τὸ βρά-
δυ ἐλθῆτ' ἐδῶ νὰ μ' εὔρετε. Νὰ ἰδῶ, κατὶ νὰ σᾶς εὔρω νὰ φάτε, καὶ νὰ σᾶς πλαγιάσω.

Ἄλλὰ τὰ δύο παιδία πλέον δὲν ἀνεφάνησαν ἢ ἡ ἐξουσία τὰ εὔρε περιφερόμενα καὶ τὰ συνήγαγε, ἢ ἀγύρτης τις τερατοποιὸς τὰ ἀπεπλάνησεν, ἢ καὶ ἀπλῶς ἔχασαν τὸν δρόμον. Τὰ κατώτατα τοῦ σημερινοῦ κοινωνικοῦ κόσμου γέμουσι τοιοῦτων ἀπολωλότων ἰχνῶν. Ἐν βραχυλογίᾳ, ὁ Γαβριάς δὲν ἐπανεῖδε τα παιδία ταῦτα. Παρῆλθον δέκα ἢ δώδεκα ἐβδομάδες ἄπ' ἐκείνης τῆς νυκτός. Πολλάκις ἔκτοτε ἔτυχε νὰ ξέση τὴν κεφαλὴν του λέγων· Τί διάβολο νὰ ἔγιναν τὰ δύο μου τὰ παιδία;

Ἐντοσοῦτω κατέβαινε μὲ τὸ πιστόλιόν του ἀνὰ χεῖρας. Εἰς μίαν τῶν ὁδῶν, εἶδεν ὅλα τὰ ἐργαστήρια κλειστά, πλην ἑνός, ὅπου ἐπωλοῦντο πλακούντια· πράγμα ἀξίον μεγάλης σπουδῆς. Ψηλαφεῖ ὁ Γαβριάς τὰ πλευρά του, ἐρευνᾷ εἰς τοὺς θύλακας τοῦ πανταλονίου του, δὲν εὐρίσκει οὐδ' ὄβολόν. Βάλλει φωνήν, — Μάνα μου! καὶ προχω-
ρεῖ περαιτέρω.

Ἐκ τῆς ὀργῆς του ὅτι δὲν εἶχε ν' ἀγοράσῃ ἐν πλακούντιον ἤρ-
χισε νὰ σχίξῃ τὰς εἰδοποιήσεις τῶν θεάτρων, ὅσας ἀπῆντα τοιχοκολ-
λημένας.

Β'.

Ὁ γέρον θαυμάζει τὸ παιδίον.

Διαβαίνων ἔμπροσθεν τοῦ κουρέως ὅστις εἶχεν ἀποβάλλει τὰ δύο παιδιά, ἔλαβε λίθον, τὸν ἔρριψε κατὰ τῶν ὑάλων τοῦ παραθύρου του καὶ συνέτριψε μίαν ἐξ αὐτῶν. Ἐξῆλθεν ἀμέσως ὁ κουρέως εἰς τὴν θύραν του, καὶ εἶδε τὸν Γαβριᾶν τρεπόμενον εἰς φυγὴν.

— Κύτταξε τώρα, κύτταξε! στρέφεται καὶ λέγει πρὸς γηραιόν τινα στρατιωτικὸν τὸν ὁποῖον ἐξυρίζε κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. τώρα, εἰς αὐτὸ τὸ χαμίινι ἐκεῖ, τί ἔκαμα; Τίποτε. Τὸ κακὸν μόνον νὰ γίνῃ, ἀπλῶς διὰ τὸ κακόν.

Σείων ἐν τούτοις ὁ Γαβριᾶς τὸ πιστόλιόν του εἰς τὸν ἀέρα, ἠσθάνετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξαπτόμενον τὸν πολεμικὸν οἰστρόν του.

— Ὅλα θὰ πᾶν καλά, ἔλεγε, καὶ ἐπροχώρει. Καιρὸς νὰ ἐξαφρισθῇ τὸ ζουμί. Ἐμπρός! Ἐγὼ τὴν ζωὴ μου ἔμπροστά εἰς τὴν πατρίδα δὲν τὴν ἔχω διὰ τίποτε. Κάτω ὁ δεσποτισμὸς, νὰ πάρ' ἡ ὀργή! καὶ ἄς χαθῇ καὶ ἡ καπνοσακκουλά μου. Τί!

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ὠλίσθησεν ὁ ἵππος ἐνὸς ἐθνοφύλακος, τοῦ τάγματος τῶν λογχιτων, καὶ ἔπεσε χαμαὶ μετὰ τοῦ ἀναβάτου. Ὁ Γαβριᾶς ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς ὁδοῦ τὴν πιστόλαν του, ἀνήγειρε τὸν ἄνδρα, καὶ ἐβοήθησεν αὐτὸν ν' ἀνεγείρῃ τὸν ἵππον του. Ἐπειτα ἐπῆρε πάλιν τὸ πιστόλιόν του, καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Φθάσας εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἠνώθη μετὰ τινα συμμορίαν ἔχουσαν ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἐνζολωρᾶν, τὸν Κουρφειράκον, τὸν Κομπεφέρρην καὶ τὸν Φυλλίδην. Ἦλθαν ἔπειτα καὶ προσετέθησαν εἰς αὐτοὺς καὶ ὁ Βαχορέλης μετὰ τὸν Προυβέριον.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶχεν ἐν τούφκειον κυνηγετικὸν δίχροτον ὁ Κομπεφέρρης ἐν τούφκειον ἐθνοφύλακος, φέρον ἀριθμὸν τάγματος, καὶ εἰς τὴν ζώνην δύο πιστόλια, τὰ ὅπαια ἐφαίνοντο, ἐπειδὴ τὰ κομβία τοῦ ἐνδύματός του ἦσαν ἀνοικτά· ὁ Προυβέριος ἐν παλαιὸν κοντοτούφεκον τοῦ ἵππικοῦ· ὁ Βαχορέλης μίαν καραμπίναν, ὁ Κουρφειράκος ἔσειεν ὑψωμένον ἓνα ὄβελον ἐξ ἐκείνων οἵτινες κρύπτονται ἐντὸς ῥάβδου· ὁ Φυλλίδης, σπάθην γυμνήν· οὗτος δὲ προηγίτο πάντων, κράζων, — Ζήτω ἡ Πολωνία!

Ἦρχοντο ἐκτετραχλησιμένοι, ἄνευ πύλου εἰς τὴν κεφαλὴν, ἀσθμαίνοντες, κάθυγροι ἐκ τῆς βροχῆς μὲ ἀστραπὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς. Ὁ Γαβριᾶς τοὺς ἐπλησίασε μὲ γαλήνην.

— Ποῦ παγαίνομεν; ἠρώτησεν.

— Ἐλα μαζί, ἀπεκρίθη ὁ Κουρφειράκος.

Ὅπισθεν τοῦ Φυλλίδου προέβαιναν, ἢ μᾶλλον, ἐσκίρτα, ὁ Βαχορέλης, ἰχθύς ἐν τῷ ὕδατι τῆς στάσεως. Εἶχε δὲ ἐν ἐσωκάρδιον κόκκινον, καὶ οἱ λόγοι του ἦσαν ἐξ ἐκείνων οἵτινες καταθαύουσι πᾶν τὸ προστυγχάνον. Τὸ χρῶμα τοῦ ἐσωκαρδίου του κτεφόβισεν ἓνα τῶν διαβητῶν, ὅστις καὶ ἀνέκραξεν ἐποτημένος, — Νὰ, οἱ κόκκινοι!

— Τί κόκκινον, τί κόκκινον! εἶπεν ὁ Βαχορέλης. Τί φόβος εἶναι ἀπὸ μία παπαροῦνα τάχατε; Δὲν κάμνετε, κύριε, τὸν σταυρόν σας, ν' ἀφίσετε μόνα τὰ κερασφόρα ζῶα νὰ φοβούνται τὸ κόκκινον.

Καὶ ἰδὼν εἰς μίαν γωνίαν τῆς ὁδοῦ τοιχοκολλημένην μίαν ἀγγελίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῶν Παρισίων, ἐπιτρέποντος εἰς τὸ « ποίμνιον του » νὰ τρώγῃ ὡς τὴν τεσσαρακοστὴν, ὁ Βαχορέλης ἀνέκραξε.

— Ποίμνιον, κατ' εὐφημισμὸν, ἀντὶ τοῦ κτήνη.

Καὶ ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ τοίχου τὴν ἀγγελίαν. Τοῦτο δὲ κατέθελλε τὸν Γαβριᾶν, ὅστις ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐνησχολήθη νὰ σπουδάσῃ ὅλα τὰ τοῦ Βαχορέλη κινήματα.

— Ὡ Βαχορέλη, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς, δὲν ἔκαμες καλὰ ἔπρεπε ν' ἀφίσης αὐτὴν τὴν εἰδοποίησιν εἰς τὴν ἡσυχίαν τῆς ἡμεῖς ἔχομεν περὶ ἄλλων νὰ φροντίσωμεν δαπανᾶς τὴν ὀργὴν σου ἀνωφελῶς. Φύλαξε τὸ ἐφόδιόν σου νὰ τὸ μεταχειρισθῆς ἄλλου. Ὁ στρατιώτης δὲν πυροβολεῖ ποτὲ ἔξω τῶν τάξεών του καθὼς λοιπὸν γίνεται μὲ τὸ τουφέκι, οὕτω πρέπει νὰ γίνεται καὶ μὲ τὴν ψυχὴν. Δαπανώμενος ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, ὀλίγος ἔσῃ ἐφ' ἃ δεῖ.

— Ὁ καθεὶς ἔχει τὰς ἰδέας του, Ἐνζολωρᾶ, ἀπήντησεν ὁ Βαχορέλης. Το ἰδικόν μου τὸ στομάχι δὲν σηκώνει αὐτὴν τὴν ἐπισκοπικὴν πεζογραφίαν· ἐγὼ θέλω νὰ τρώω αὐγά, χωρὶς νὰ μὲ δίδουν δι' αὐτὸ ἄδειαν. Ἄλλως τε, ἐγὼ δὲν δαπανῶμαι, ἀλλὰ προανακρούω, ἀκονίζομαι· ἔσχισα αὐτὴν τὴν εἰδοποίησιν διὰ ν' ἀνοίξῃ μὲ τοῦτο ἡ δρεξίς μου.

Ταῦτα εἰπὼν, ὁ Βαχορέλης παρετήρησεν εἰς παράθυρόν τι ἓνα νέον ὄχρον, μὲ γένειον μέλαν, βλέποντα αὐτοὺς διαβαίνοντας. Ἦτον, ὡς φαίνεται, εἰς τῶν Φίλων τῶν Ἀναλφαβητῶν. διότι πρὸς ταῦτον ἀποταθεῖς, — Φυσέλια, γλίγωρα! ἀνέκραξε. Παρασκευή! παρασκευή!

Ἠκολούθει δὲ αὐτοὺς πολὺ καὶ θορυβῶδες πλῆθος, σπουδασταὶ, τεχνῖται, νέοι διαφόρων ἐταιριῶν μυστικῶν, οἱ μὲν ὀπλισμένοι διὰ βράβδων, οἱ δὲ διὰ λογχῶν, τινὲς, ὡς ὁ Κομπεφέρρης, διὰ πιστολίων κρυμμένων εἰς τὰ πανταλόνιά των. Γέρων τις τὸ φαινόμενον ὑπέργηρος, ὠδεε μετ' αὐτῶν ἕλων. Ὅπλον αὐτὸς δὲν ἐκράτει κανέν, ἀλλ' ἔσπευδε διὰ νὰ μὴ μένη ὀπίσω, ἀν καὶ περίσκεπτος.

Ἰδὼν αὐτὸν ὁ Γαβριάς, — Πά! ἀμὴ τοῦτος τί εἶναι; εἶπεν εἰς τὸν Κουρφειράκον.

— Ποῖος; αὐτός; εἶναι γέρωσ.

*Ἦτον ὁ κύριος Βοϊδᾶς.

Γ'.

Ὁ γέρων.

Καιρὸς νὰ εἴπωμεν τὰ προηγηθέντα τούτων.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς καὶ οἱ φίλοι του ἦσαν μετὰ τῶν συνοδευόντων τὴν κηδεῖαν. Ὅταν ὤρμησαν οἱ δραγόνιοι, ὁ Ἐνζολωρᾶς, ὁ Κουρφειράκος, καὶ ὁ Κομπεφέρρης ἦσαν ἐκ τῶν πρώτων οἵτινες ἐκραύγασαν, — Εἰς τὰ ὁδοφράγματα! Παρέκει εἶχον ἀπαντήσαι γέροντά τινα προβαίνοντα εἰλκυσε δὲ οὗτος τὴν προσοχὴν των, ἐπειδὴ ἐπεριπάτει ἐλικοειδῶς ὡς μέθυσος, καὶ πρὸς τούτοις ἐκράτει τὸν πῖλόν του ἀναχειράς, ἀν καὶ ἔβρεχεν ἀπὸ πρωΐας, καὶ κατ' αὐτὴν ἐκείνην μάλιστα τὴν στιγμὴν ἡ βροχὴ ἦτον βαγδαία. Ὁ Κουρφειράκος ἀνεγνώρισεν τὸν κύριον Βοϊδᾶν, ἐπειδὴ πολλακίς τὸν εἶχεν ἰδῆ συνοδευόντα τὸν Μάριον μέχρι τῆς θύρας του. Γινώσκων ὁ Κουρφειράκος τὰς φιλησθήχους ἕξεις καὶ τὸν φύσει δειλὸν χαρακτῆρα τοῦ πολιῦ ἀνδρός τούτου, καὶ ἀπορήσας ὅτι τὸν ἔβλεπε μεταξὺ τοῦ θορύβου, εἰς ἀπόστασιν ὀλιγίστων βημάτων ἀπὸ τοῦ ἵππικου, καὶ σχεδὸν ἐν τῷ μέσῳ τῶν μολυβδοβόλων, ἐπλησίασε πρὸς αὐτόν.

— Κύριε Βοϊδᾶ, τὸν εἶπε θὰ κάμετε καλὰ νὰ ἐπιστρέψετε εἰς τὴν οἰκίαν σας.

— Διατί;

— Ὁ κόσμος θὰ γίνῃ ἄνω, κάτω.

— Πάγει καλά.

— Σπαθιά, τουφέκια, κύριε Βοϊδᾶ.

- Πάγει καλά.
- Κανόνια.
- Καλά, πολὺ καλά. Σεῖς οἱ ἄλλοι ποῦ παγαίνετε ;
- Παγαίνομεν νὰ κρημνίσωμεν τὴν κυβέρνησιν.
- Πολὺ καλά.

Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ προχωρῆ κατόπιν των. Ἐκτοτε δὲν ἐπρόφερε λέξιν. Αἰφνιδίως, τὸ βῆμά του ἐστερεώθη. Ἐργάται τινὲς τὸν ἐπρότεινον νὰ στηριχθῆ εἰς τὸν βραχίονά των, ἀλλ' αὐτὸς ἀπεποιήθη τοῦτο δι' ἀποφατικοῦ νεύματος τῆς κεφαλῆς. Προέβαινε σχεδὸν εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῆς φάλαγγος, ἔχων τὴν κίνησιν ἀνδρὸς βαδίζοντος, καὶ τὸ πρόσωπον συγχρόνως ἀνδρὸς κοιμωμένου.

— Εἶδες τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ γερόντιον τί λύσσαν τὴν ἔχει! ἐψιθύριζον μεταξύ των οἱ σπουδασταί. Διεδόθη μεταξύ τοῦ πλήθους ἐκείνου φήμη, ὅτι ὁ γέρον οὗτος ἦτον ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς παλαιᾶς ἐπαναστατικῆς ἐθνοσυνελεύσεως, — ἐκ τῶν τυραννοκτόνων ἐκείνων.

Τὸ πλῆθος τοῦτο κατηυθύνθη πρὸς τὰ Ἰαλοπωλεῖα. Ὁ μικρὸς Γαβριάς ἤγειτο πάντων ἄδων μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων του :

Ἡ Σταμάτα
Πλένει πιάτα
Κ' ὁ Χατζῆς τὴν λαχταρεῖ·
Τὸ ταμποῦκι
Στὸ σεντοῦκι
Ἀκουμβᾶ καὶ τὴν θεωρεῖ.
— Ἄχ, μωρή!
Ὡχ, μωρή!
Μὴ μοῦ κάμνης τὸ βαρὺ.
Μόνον ἓνα Θεὸν ἔχω,
Βασιλέα μόνον ἓνα,
Λεπτὸ ἓνα,
Καὶ παποῦτσι μόνον ἓνα.

— Ἄμε χάσου!
Τὰ φαστῆκια δὲν ἔμπορῶ
Ἐγὼ φίλο
Σὰν τὸ μῆλο,
Σὰν ἐμένα δροσερό.
— Ἄχ, μωρή!
Ὡχ, μωρή!
Μὴ μοῦ κάμνης τὸ βαρὺ.

Μόνον ἓνα Θεὸν ἔγω,
Βασιλέα μόνον ἓνα,
Λεπτὸ ἓνα,
καὶ παποῦτσι μόνον ἓνα. ¹⁾

Τὸ πλῆθος τοῦτο κατηρθύνετο πρὸς τὸν "Ἅγιον Μέρρην.

Δ'.

Νεοσύλληκτοι.

Τὸ πλῆθος ἤρξανε κατὰ πᾶσαν στιγμήν. Παρέκει, ἀνθρωπὸς τις ὑψηλὸς, μὲ φαῖαν κόμην, τοῦ ὁποίου ἡ τραχεῖα καὶ τολμηρὰ μορφή ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν εἰς τὸν Κουρφειράκον, τὸν Ἐνζολωρᾶν καὶ τὸν Κομπεφέρρην, μὴ γνωρίζοντας αὐτὸν, προσετέθη εἰς τὴν συμμορίαν των. Ὁ Γαβριάς, ὡς ἐνησυχολημένος εἰς τὸ νὰ ἄδῃ, νὰ συρῆξῃ καὶ νὰ τρέχῃ ἐμπρὸς κρούων τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα τῶν ἐργαστηρίων διὰ τῆς λαβῆς τῆς ἀνευ λύκου πιστόλας του, δὲν ἐπρόσεξεν εἰς αὐτὸν τὸν ἀνθρωπον.

Διερχόμενοι τὴν ὁδὸν τῶν Ὑαλοπωλείων, διέβησαν ἔμπροσθεν τῆς θύρας τοῦ Κουρφειράκου.

— Τὸ πράγμα ἦλθε δεξιά, εἶπεν οὗτος· ἐλησμόνησα τὸ πουργι μου καὶ ἔχασα τὸ σκιαδιόν μου.

Καὶ ὄφισας τὸ πλῆθος ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν του, τρεῖς, τρεῖς διασκελιζὼν τὰς βαθμίδας, καὶ ἔλαβε παλαιόν τινα πῖλον καὶ τὸ βαλάντιόν του. Ἐλαβε δὲ πρὸς τούτοις καὶ κιβώτιόν τι εὐμέγεθες, τὸ ὁποῖον ἦτο χωσμένον ἐντὸς τῶν ἀπλύτων φορεμάτων του. Ἐνῶ κατέβαινε πάλιν τρέγων, ἡ θυρωρὸς τῆς οἰκίας του κράζει πρὸς αὐτὸν·

— Κύριε Κουρφειράκε!

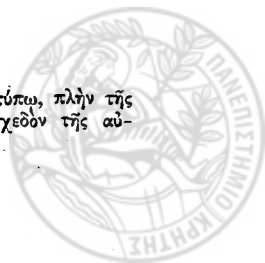
— Τί θέλεις;

— Εἶναι κάποιος ὅπου ζητεῖ νὰ σᾶς ὁμιλήσῃ.

— Ποῖος;

— Δὲν τὸν ξεύρω.

¹⁾ Ὅπως διάφοροι τούτων εἶναι οἱ στίχοι ἐν τῷ πρωτοτύπῳ, πλὴν τῆς τελευταίας ἐπερδοῦ, ἀλλ' ὡσαύτως ἔξω τοῦ προκειμένου, καὶ σχεδὸν τῆς αὐτῆς φύσεως. — Σημ. τοῦ Μεταφρ.

- Ποῦ εἶναι τον ;
- Μέσα, εἰς τὴν κάμερῃ μου.
- Δὲν ἔχω καιρόν !

— Ἄλλὰ σὰς περιμένει τώρα ὑπὲρ τὴν μία ὥρα, νὰ ἐπιστρέψετε ! ἐπρόσθεσεν ἡ θυρωρός.

Συγχρόνως δὲ παρουσιάσθη ἐξεληθὼν τοῦ οἰκιδίου τῆς θυρωροῦ νέος τις, εἶδος ἐργάτου, ἰσχνός, ὠχρός, μικροῦ ἀναστήματος, ἔχων ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐρυθρὰ στίγματα, φορῶν μίαν τρυπημένην βέσταν καὶ πανταλόνιον ἐκ βελούδου βαμβακίνου παμπάλαιον, καὶ τέλος ὁμοιάζων μᾶλλον μὲ κόρην φοροῦσαν ἐνδυμασίαν παιδίου ἢ μὲ νέον. Οὗτος, ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Κουρφειράκον μὲ φωνήν, ἣτις οὐδὲν κοινὸν εἶχε μὲ τὴν γυναικειάν, φωνὴν βραγχώδη, — Σὰς παρακαλῶ, τὸν εἶπεν, ὁ Κ. Μάριος ποῦ εὐρίσκεται ;

— Δὲν ζεῦρω· δὲν εἶν' ἐδῶ.

— Θὰ ἔλθῃ ἀπόψε ;

— Δὲν γνωρίζω. Ἐγὼ δὲν θὰ ἔλθω, βέβαια.

Ὁ ἄγνωστος νέος παρετήρησεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν Κουρφειράκον, καὶ τὸν ἠρώτησε, — Διατί ;

— Διατί, διότι.

— Τώρα ποῦ παγαίνετε ;

— Ἐσένα τί σὲ μέλει ;

— Θέλετε νὰ μὲ δόσετε νὰ σηκῶνω ἐγὼ αὐτὸ τὸ κιβώτιον ;

— Ἐγὼ παγαίνω εἰς τὰ ὁδοφράγματα.

— Θέλετε νὰ ἔλθω μαζῇ σας ;

— Ἄν θέλῃς ! ἀπεκρίθη ὁ Κουρφειράκος. Ὁ δρόμος εἶναι ἀνοικτὸς δι' ὄλους.

Καὶ ἔφυγε τρέχων, διὰ νὰ προσθάσῃ τοὺς φίλους του. Φθάσας αὐτοὺς, ἔδωκεν εἰς ἕνα ἐκ τούτων τὸ κιβώτιόν του, διὰ νὰ τὸ βαστάξῃ. Μόλις μετὰ δεκαπέντε λεπτὰ παρετήρησεν ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος τοὺς ἠκολούθει τῶντι.

Τὰ τοιαῦτα πλήθη δὲν πορεύονται ὅπου θὰ θέλωσιν. Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι τρέχουσιν ὅπου τὰ φυσήσῃ ὁ ἄνεμος. Διέβησαν τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Μέρρη καὶ εὐρέθησαν αἰφνιδίως εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου.

Μεγα Τροικίου

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

ΚΟΡΙΝΘΟΣ.

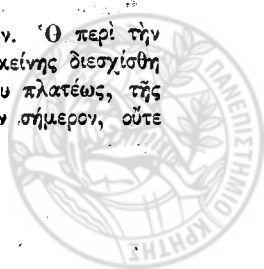
Α΄.

Ἱστορία τῆς Κορίνθου ἀπὸ κτίσεως αὐτῆς.

Εἰς τῆς Κανναβίδος τὴν ὁδὸν ὑπῆρχε κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν καπηλεῖόν τι, ἔκτοτε περιφημον, καλούμενον Κόρινθος. Τὸ ὀδοφράγμα τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀνεγερθῆ αὐτόσε, κατέχει εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πραγμάτων ἄτινα δηγοῦμεθα τόπον μέγαν, ἂν καὶ ἠλαττώθη ἡ φήμη αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ὀδοφράγματος τοῦ Ἁγίου Μέρρη, ὑπερτερήσαντος κατὰ τὰ ἄλλα. Κόρινθος δὲ ἐπωνομάσθη τὸ μνησθὲν καπηλεῖον ἀπὸ βότρου τινος κορινθιακῆς σταφυλῆς, τὸν ὁποῖον ἐπιτηδεῖός τις ζωγράφος, φοιτητῆς ποτε τοῦ καπηλείου, εἶχε ζωγραφῆσει ἄνωθεν τῆς θύρας αὐτοῦ. Ἐκτοτε ἀπὸ Καπηλείου τῶν Ῥόδων, ὡς ἦτον ἡ παλαιὰ ἐπωνυμία του, ἐλέχθη Καπηλεῖον τοῦ βότρου τῆς Κορίνθου, καὶ κατὰ συγκοπὴν Κόρινθος. Ὁ τελευταῖος τῶν διαδόχων αὐτοῦ ὠνομάζετο γέρω Λύκος.

Εἰς τὸ καπηλεῖον τοῦ γέρο Λύκου, ὅπου εὐρίσκετο ἔχι μόνον ποτὸν, ἀλλὰ καὶ προσφάγιον, ἔτρεχε τότε πολὺς κόσμος διὰ νὰ γευθῆ ἰχθύας τινας μάλιστα, κυπρίνους, τοὺς ὁποίους ἐμαγειρενε νοστιμώτατα ὁ γέρω Λύκος.

Οὐδὲν ἐκ τούτων ὅλων σώζεται μέχρι σήμερον. Ὁ περὶ τὴν Κόρινθον λαβύρινθος τῶν στενῶν ὁδῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διεσχίσθη καὶ ἠνοίχθη ἐν ἔτει 1847 ὑφ' ἑνὸς καὶ μόνου δράμου πλατέως, τῆς ὁδοῦ Ῥαμβουτοῦ ὥστε οὔτε Κόρινθος ὑπάρχει πλέον σήμερον, οὔτε Κανναβίς.

Ἐκ τῶν συγναζόντων εἰς τὴν Κόρινθον ἦσαν ὁ Κουρφειράκος καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ. Ὁ Μέγαρος πρῶτος εἶχεν ἀνακαλύψει τὸ καπηλεῖον τοῦτο. Ἐπῖνον οἱ φίλοι ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἔτρωγον καὶ ἐκραύγαζον, καὶ ἢ ἐπλήρωνον ὀλίγον, ἢ κακῶς ἐπλήρωνον ἢ καὶ δὲν ἐπλήρωνον τίποτε, ἐτύγγανον καλῆς δεξιώσεως. Ὁ γέρω Λύκος ἦτον ἄνθρωπος ἀγαθός, ἀν καὶ τραχὺς περὶ τοὺς τρόπους, καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον μᾶλλον ζητῶν ἀφορμὴν νὰ ἔλθῃ εἰς ἔριν μετ' αὐτῶν, ἢ νὰ τοὺς φέρῃ τὸ ζωμίον. Τὸ ἰδίωμα τοῦτο τοῦ γέρω Λύκου ἤρεσκεν εἰς τοὺς νέους, γνωρίσαντας ἅπασι τὸν χαρακτήρα του. Εἶχε μεγάλους μυστακὰς, καὶ ἄλλοτε ὑπῆρξε διδάσκαλος τῆς ξιφομαχίας. Ἐσυνεθίζε νὰ βάλῃ αἰφνιδίως τοὺς γέλωτας. Βαρεῖα δὲ, ὡς λέγουσιν εἰς τὴν Γαλλίαν, φωνὴ, καλὸς διάβολος. Βάθος κωμικὸν μὲ ἐπιφάνειαν τραγικὴν. Ἡ εὐχαρίστησις του ἦτον νὰ σὲ προξενήσῃ φόβον, καθὼς αἱ ταμβακοθήκαι ἐκεῖναι ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀναπηδᾷ ἀπροδοκῆτως φόβητρον τι.

Γυναῖκα δὲ εἶχε τὴν κυρὰ Λυκοῦ, ἔν ὃν μὲ γένεια, δυσειδέστατον.

Ὁ γέρω Λύκος ἀπέθανε περὶ τὸ ἔτος 1830, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐχάθη ἡ μαγειρικὴ τῶν κυπρίνων. Ἡ σύζυγός του ἐξηκολούθησε τὸ καπηλεῖον, ἀλλὰ κακῶς δὲν ἐκληρονόμησε τὴν τέχνην τοῦ ἀνδρός τῆς, κατὰ δυστυχίαν καὶ ὁ οἶνος δὲ, ὅστις καὶ ζῶντος τοῦ μακαρίτου ἦτον κακός, τώρα ἦτον χεῖριστος. Μολοντοῦτο, ὁ Κουρφειράκος καὶ οἱ φίλοι του ἐξηκολούθησαν νὰ ἔρχωνται εἰς τὴν Κόρινθον, — οἴκτιφ φερόμενοι, ὡς ἔλεγεν ὁ Ἄετός.

Δύο θεράπαινοι, ἡ μὲν καλουμένη Τηγανίτα, ἡ δὲ Στυφάδω, καὶ τῶν ὁποίων ἄλλα ὀνόματα δὲν ἦσαν γνωστὰ, ἐπήγαινον καὶ ἤρχοντο βοηθοῦσαι τὴν κυρὰ Λυκοῦ καὶ θέτουσαι ἐπὶ τῶν τραπεζῶν τὰς λαγήνους τοῦ οἴνου καὶ τὰ γλάστρινα τριβλία. Ἡ Τηγανίτα, μία χονδρῆ, ὀλοστρογγυλός, κοκκίνη καὶ φωνοκόπος, ἦτον δυσειδής ὅσον καὶ περισσότερον παρ' ὅσον — ποῖον νὰ εἰπῶμεν τέρας τῆς μυθολογίας; Ἀδιάφορον πάντοτε ὅμως ὠραιότερα τῆς κυρὰ Λυκοῦς. Ἡ Στυφάδω, ὑψηλὴ, λεπτή, λευκὴ ὡς λυμφατικῆς κράσεως, μὲ μέλανας γύρους πέριξ τῶν ὀμμάτων καὶ βλεφαρίδας καταπιπτούσας ἐπ' αὐτῶν, πάντοτε κατάκοπος καὶ καταβεβαρυμένη, ἐξυπνῶσα πρώτη καὶ κοιμωμένη τελευταία, ὑπηρετεῖ πάντας, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἄλλην θεράπαιναν, ἐν σιωπῇ καὶ πραότητι, μειδιῶσα ὑπὸ τὸν κόπον τῆς πολλῆς ἐργασίας μὲ εἶδος τι μειδιάματος ἀποκεκοιμημένου.

Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς αἰθούσης οὗρου ἐδίδετο τὸ φαγητὸν ὁ Κουρ-
φειράκος εἶχε γεγραμμένον διὰ κιμωλίας γῆς τὸν ἐπόμενον στίχον·

Ἄν ἐμπορέσης κάλεσε, καὶ ἂν τολμήσης φάγε.

B.

Προηγούνται τὰ ὀστέϊα.

Ὡς εἶπομεν καὶ ἄλλοτε, ὁ Ἄετός ἐκατοῖκει μᾶλλον εἰς τὸ
δωμάτιον τοῦ Εὐμορφίδου ἢ ἀλλαχόσε. Ἴδιον κατάλυμα εἶχεν ὡς
ἔχουσι τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἐν κλαδίον. Οἱ δύο φίλοι συνέζων,
συνέπινον, συνήβων, συνεκοιτάζοντο. Ὅλα τὰ εἶχον κοινὰ, καὶ λέγον-
τες ὅλα δὲν ἐξαιροῦμεν τίποτε. Τὸ πρῶτὸν τῆς 5 ἰουνίου, ἀπῆλθον
διὰ νὰ γευματίσωσιν εἰς τὴν Κόρινθον. Τοῦ Ἄετοῦ τὸ ἔνδυμα ἦτον
ἤδη πεπαλαιωμένον, ἀλλ' ὁ Εὐμορφίδης εἶχε καλὴν τὴν στολήν.

Ἦτον ὥρα ἐνάτη τῆς πρωΐας, ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὴν Κόρινθον·
ἀνέβησαν δὲ εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα, οὗρου τοὺς ὑπεδέχθησαν ἡ Τη-
γανίτα καὶ ἡ Στυφάδω.

— Γλίγωρα στρεΐδια, τυρὶ καὶ χοιρομέρι, εἶπεν ὁ Ἄετός.

Καὶ ἐκάθησαν εἰς μίαν τράπεζαν ἀμφοτέροι.

Τὸ καπηλεῖον ἦτον κενόν· ἄλλοι παρ' αὐτοὺς δὲν εἶχον ἔλθει.

Ἡ Στυφάδω ἔφερεν ἀμέσως καὶ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης πρῶ-
τον πάντων μίαν φιάλην οἴνου. Ἠξέυρε τὸν Εὐμορφίδην καὶ τὸν
Ἄετόν.

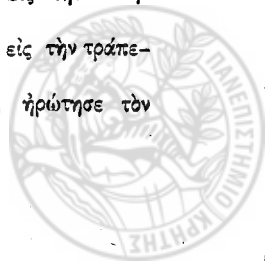
Ἐνῶ κατεγίνοντο εἰς τὴν βρῶσιν τῶν πρώτων ὀστρεϊδίων, πα-
ρουσιάσθη κεφαλὴ τις προσελθούσα ἀπὸ τῆς κλίμακος, καὶ ἤκουσθη
φωνὴ τις λέγουσα, — Διέβαινα, καὶ εἰς τοὺς μυκτῆράς μου ἦλθεν
ὀσμὴ εὐάρεστος τυροῦ τῆς Βρίας. Καὶ ἰδοὺ ἐγώ.

Ἦτον ὁ Μέγαρος.

Λαβῶν δὲ καθέδραν καὶ πλησιάσας, ἐκάθησεν εἰς τὴν αὐτὴν
τράπεζαν. Ἐγίναν δὲ τρεῖς.

Ἡ Στυφάδω, ἅμα ἰδοῦσα τὸν Μέγαρον, ἔφερεν εἰς τὴν τράπεζ-
αν δύο φιάλας οἴνου.

Καὶ τὰς δύο αὐτὰς φιάλας θὰ τὰς πίης; ἠρώτησε τὸν
Μέγαρον ὁ Ἄετός.

· Ὁ Μέγαρος ἀπεκρίθη.

— "Ὅλοι εἶναι εὐφυεῖς οἱ ἄνθρωποι, σὺ μόνος εἶσαι μπου-
ταλοειδέστατος. Δύο φιάλαι οἴνου, ποτὲ δὲν ἤκουσα νὰ ἐπρο-
ξένησαν θαυμασμὸν εἰς ἓνα ἄνθρωπον.

· Καὶ οἱ μὲν δύο πρῶτοι ἤρχισαν ἐκ τοῦ φαγητοῦ τὸ πρόγευμα·
ὁ δὲ Μέγαρος ἤρχισεν ἐκ τοῦ ποτοῦ. Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ κατεπόθη
τὸ ἥμισυ τῆς μιᾶς τῶν δύο φιαλῶν.

— Ἐκατάλαβα, εἶπεν ὁ Ἄετός· ὁ ἰδικός σου ὁ στόμαχος θὰ
ἔχη τρύπα, καθὼς ὁ πίθος τῶν Δαναΐδων.

— Ἐμπορεῖ καὶ νὰ ἔχη, καθὼς τὴν ἔχει ὁ ἀγκυῶνάς σου, ἀπε-
κρίθη ὁ Μέγαρος.

Καὶ ἀποπιῶν τὸ ποτήριόν του. — "Ἄκουσε νὰ σὲ εἰπῶ, Ἄετέ,
ἐπρόσθεσε ἄς ἀφίσωμεν τώρα τοὺς ἐπιταφίους λόγους· τὸ φόρεμά σου
ἐπαλαιώθη παραπολύ.

— Ναι, ροιαύτην ἔχω ἐλπίδα, ἀπήντησεν ὁ Ἄετός· διὰ τοῦτο
καὶ συνοικειώθημεν, ἐγὼ καὶ αὐτὸ, δὲν ἐξεύρεις πόσον καλά. Συνε-
μορφώθη μ' ἐμέ καθ' ὅλα· ἐπῆρεν ὅλα τὰ κοῖλα καὶ ὅλα τὰ κυρτὰ
τοῦ σώματός μου, καὶ μοῦ τὰ κρατεῖ ἐνηγγαλισμένα τόσον ἀπαλὰ,
τόσον ἀνενόηλα! θαρρῆεις ὅτι μὲ περιθάλλει ἡ μάνα μου. Κάμμιάν
μου κίνησιν δὲν ἐμποδίζει, οὔτε ἐνοχλεῖ. Κατ' ἄλλο δὲν τὸ αἰσθάνο-
μαι, εἰμὴ καθότι μὲ κρατεῖ ζεστόν. Τὰ παλαιὰ φορέματα ὁμοιάζουν
μὲ τοὺς παλαιούς φίλους, ἐν ἐνὶ λόγῳ.

— Ἐχει δίκαιον ὁ Ἄετός, ἀνέκραξεν ὁ Εὐμορφίδης· φόρεμα
παλαιόν, φίλος παλαιός.

— Μέγαρε, ἠρώτησεν ὁ Ἄετός, ἀπὸ τὸ βουλευβάρτον ἔρχεσαι;

— Ὁχι.

— Πρὸ μικροῦ, ἐγὼ καὶ ὁ Εὐμορφίδης, εἶδαμεν κ' ἐπέρασεν ἡ
κεφαλή τῆς συνοδίας.

— Ἐξάίσιον θέαμα! ἀνέκραξεν ὁ Εὐμορφίδης. Ἐπρεπε νὰ ἰδῆς.

— Κύτταξε διαφορὰ, εἶπεν ὁ Ἄετός ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Εὐ-
μορφίδην. Κύτταξε! ποῖος νὰ πιστεύσῃ βλέπων τὴν ἡσυχίαν αὐτοῦ
τοῦ δρόμου, ὅτι εἶναι ἄνω κάτω τὰ Παρίσια; Καὶ ἀπ' αὐτὸ κάνεις
καταλαμβάνει ὅτι εἰς τοῦτο τὸ μέρος ἦσαν ἓνα καιρὸν ὅλο μοναστή-
ρια. Ἀνέγνωσα μίαν φορὰν ἐκτεταμένην καὶ λεπτομερῆ περιγραφὴν
αὐτῶν. Ἦσαν εἰς τὸ μέρος τοῦτο ὡσάν τὰ μυρμήκια οἱ καπουκίνοι·
ἀπ' ἐκεῖνους τοὺς γυμνόποδας, ἀπὸ τοὺς ἄλλους τοὺς μὲ τὰ σάνδαλα,
ἀπὸ τοὺς ἄλλους, οἵτινες ἔχουν κουρευμένην τὴν κορυφὴν τῆς κεφα-
λῆς των, γενάτοι, ξυρισμένοι, ἀξύριστοι, λευκοί, μαῦροι, ψαροί, φραγι-

κισκανοί, καρμηλῖται, μικροί καὶ μεγάλοι αὐγουστινιανοί . . . σὰν τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς μου, ἂν εἶχα.

— Μὴν ὀμιλεῖτε περὶ καλοσγήρων, εἶπεν ὁ Μέγαρος διακόψας τὸν Ἄετον, διότι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα φέρει φαγοῦραν εἰς τὸ σῶμά μου.

Καὶ μόλις εἰπὼν τοῦτο ἔβαλε κραυγὴν.

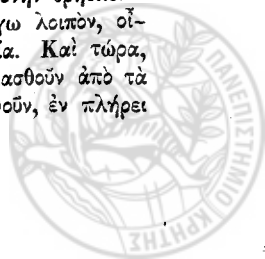
— Πούφ! ἐκατάπια ἓνα στρεῖδι κακό. Τώρα πάλιν θὰ μ' ἔλθῃ ἡ ὑπογονδρία μου. Τὰ στρεῖδιχα ἔωλα, αἱ ὑπηρέτριαι ἀσχημαῖς. Ἐβδελύχθηκα καὶ ἐμίσησα τὸ ἀνθρώπινον γένος. Πρὸ ὀλίγου ἐπέρασα ἀπὸ τὸ μέγα ἐκεῖνο δημόσιον βιβλιοπωλεῖον τῆς ὁδοῦ Ῥιχελιεύς. Ἐκεῖνος ἐκεῖ ὁ σωρὸς τῶν ὀστρακοδερμάτων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζουον βιβλιοθήκην, μὲ προξενεῖ ἀποστροφήν καὶ μόνον ἂν τὸν συλλογισθῶ. Πόσο χαρτί, μωρὲ παιδί! πόσο μελάνι! πόσα ὀρνιθοσκαλισματα! Ἄνθρωποι ἐκάθησαν καὶ τὰ ἔγραψαν ὄλ' αὐτά; Μωρὲ, ποῖος ἦτον ἐκεῖνος ὁ χηνοφαροκέφαλος ὅστις εἶπεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι δίπουν ἄπτερον, ἐνῶ τόσῃν κάμνει χρῆσιν περῶν! Ἄλλο. Χθὲς ἀπήντησα καθ' ὁδὸν μίαν νέαν, τὴν ὁποῖαν ἐγνώριζα· μίαν κόρην ὡσὰν τὸ κρῦο τὸ νερό· τὴν βλέπω ἔλθῃ χαρούμενην, ἰλαροτάτην, πανευδαίμονα· ἐνόμιζες ὅτι ἐπετοῦσεν εἰς τὸν οὐρανὸν, μὲ τοὺς ἀγγέλους, ἢ ἀθλία! ἢ ἔλεεινή! διότι χθὲς ἓνας κάποιος τραπεζίτης, ἓνας ἀσχημάνθρωπος, ἔκτρωμα, γεμάτος ἀπὸ εὐφρογιάς εἰς τὸ πρόσωπον, κατεδέχθη νὰ τὴν θελήσῃ! Ὡ, ἀλλοίμονον καὶ τρισαλλοίμονον! ἡ γυνὴ ἐλακύεται καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοσίτου ὡς ὑπὸ τοῦ Ναρκίσσου· αἱ γαλαί, βλέπεις, δὲν κυνηγοῦν μόνον τὰ ποντίκια, ἀλλὰ καὶ τὰ πτηνά. Τώρα, αὐτὴ ἡ κόρη, δὲν εἶναι δύο μῆνες ὅπου ἦταν φρόνιμη, εἰς τὸ σπιτάκι τῆς τὸ πτωχικό, ἐξενοδούλευεν, ἔρραπτεν, ἔτρωγε τὸ ψωμάκι τῆς, μ' ἓνα κρεββατάκι ἐκεῖ ἀπὸ ἄχυρα, μὲ μίαν μικρὴν γλάστρα ὕπου εἶχε βασιλικὸν φυτευμένον, εἰς τὸ παραθυρὸ τῆς. Ἦτον εὐχαριστημένη. Σήμερον εἶναι τραπεζίτης. Αὐτὴ ἡ μεταβολὴ ἔγινεν ἀπόψε τὴν νύκτα. Σήμερον τὸ πρῶν ἀπήντησα τὸ θῦμα τοῦτο καθ' ὁδὸν, περιχαρέστατον. Τὸ ἀηδέστερον ἀπ' ὅλα εἶναι, ὅτι καὶ σήμερον, ἦτον εὐμορφή, ἀνάθεμά την, καθὼς ἦτον χθὲς. Διόλου δὲν ἐφαίνετο εἰς τὸ πρόσωπόν τῆς ὁ τραπεζίτης τῆς. Τὰ ῥόδα τοῦλάχιστον τοῦτο ἔχουν τὸ καλὸν, ἢ τὸ κακὸν, ὅτι φαίνονται ἐπάνω των τὰ ἔχνη τῆς κάμπτῃς ἥτις ἐπέρασε καὶ τὰ ἐβόσκησε. Ἄ! ἐτελείωσε· ἠθικὴ δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀπόδειξις ἡ μυρσίνη, σύμβολον τοῦ ἔρωτος, ἢ δάφνη, σύμβολον τοῦ πολέμου, ἢ ἐλαία, σύμβολον τῆς εἰρήνης, ἢ μηλέα, ἥτις ὀλίγον ἔλειψε νὰ φέρῃ ἄνω κάτω τὸν Ἄδὰμ μὲ τὸν ἀπηγορευμένον τῆς καρπὸν. Περὶ δὲ τοῦ δικαίου ἄς εἰπῇ καὶ ἄλλος. Οἱ Γαλάται ὀρε-

γονται νὰ σφετερισθοῦν τὴν Κλύσην ἢ Ῥώμην τὴν ὑπερασπίζεται, καὶ ἐρωτᾷ τοὺς Γαλάτας, ἢ Κλύση τί κακὸν τοὺς ἔκαμαν; Ὁ Βρέννος ἀποκρίνεται: — Ὅτι κακὸν ἔκαμαν εἰς σὲ οἱ Ἕκκουοι, οἱ Οὐόλοσκοι καὶ οἱ Σαβίνοι, οἵτινες ἦσαν γείτονές σου. Ὁμοίως οἱ Κλυσαεῖς εἶναι ἰδιοὶ μας γείτονες. Ἐννοοῦμεν τὴν γειτνιασιν καθὼς τὴν ἐννοεῖς καὶ σύ. Ἐκλεψες τὴν Ἄλβην, παίρνομεν καὶ ἡμεῖς τὴν Κλύσην. Ἡ Ῥώμη τότε εἶπεν Ὅχι, δὲν τὴν παίρνετε. Ὁ Βρέννος ἐκυρίευσεν τὴν Ῥώμην, καὶ ἔπειτα ἔκραξε, *Vae victis!* (οὐαὶ τοῖς νενικημένοις). Ἴδου τί εἶναι καὶ τὸ δίκαιον. Θέλω νὰ σᾶς εἰπῶ αὐτὸς ὁ κόσμος γέμει θηρίων σαρκοβόρων! γέμει ὀρνέων! γέμει ἀετῶν!

Καὶ ἔτεινε τὸ ποτήριόν του πρὸς τὸν Εὐμορφίδην, πληρώσαντα αὐτὸ, ἔπειτα δ' ἔπιε καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὀμιλῇ, χωρὶς σχεδὸν νὰ διακοπῇ τελείως ὑπὸ τοῦ ποτηρίου τούτου, τὸ ὅποιον οὐδεὶς παρετήρησε, καὶ οὐδ' αὐτὸς ὁ ἴδιος.

— Ὁ Βρέννος, ὁ κυριεύων τὴν Ῥώμην, εἶναι ἀετός· ὁ τραπεζίτης, ὁ κυριεύων τὴν ῥάπτριαν, εἶναι ἀετός. Ὁσση αἰδῶ ἔχει ὁ εἷς, ἔχει καὶ ὁ ἄλλος. Μὴ πιστεύωμεν λοιπὸν εἰς τίποτε. Ἐν μόνον πρᾶγμα εἶναι ἀληθές, τὸ πίνειν. Ὅποιανδῆποτε καὶ ἂν ἔχῃς γνώμην, εἴτε τὸ πράσινον προκρίνης, εἴτε τὸ κίτρινον, πίνε. Κάθῃσαι καὶ μὲ λέγεις, τὸ βουλευβάρτον, τὴν συνοδίαν, καὶ τὰ λοιπὰ. Τί! πάλιν ἐπανάστασιν θὰ ἔχωμεν; Ἀπορῶ, μὰ τὸν Θεόν! μὲ τὸν Θεὸν δι' αὐτὰ τὰ ἐνδεῆ μέσα τῆς προνοίας του. Εἶναι χρεῖα νὰ κάθῃται κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἀνοίγῃ τὸν ὄχετον ὁ ὅποιος φράττεται. Ἴδου ἐμποδίσθησαν πάλιν τὰ νερὰ, δὲν τρέχουν. Ἐπανάστασιν λοιπὸν ἀμέσως. Ἐγὼ, εἰς τὴν θέσιν του, θὰ ἤμουν ἀπλούστερος· δὲν θὰ ἐτάναυα κάθε στιγμὴν τὴν μηχανήν μου· θὰ ἦγα καὶ θὰ ἔφερα τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τὸ αὐτί· θὰ ἐπλεκα τὰ συμβησόμενα ἐν πρὸς ἐν τοὺς κρίκους δλης αὐτῆς τῆς ἀλύσεως, τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου χωρὶς ν' ἀφίνω ἐν τῷ μεταξύ σπασίματα. Τί ἐχρειάζοντο τὰ ἔκτακτα μέσα. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ὀνομάζετε πρόδοον προβαίνει ὠθούμενον πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἀπὸ δύο ἐλατήρια· τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰς περιστάσεις. Τὸ θλιβερόν ὅμως εἶναι, ὅτι ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν καθίσταται ἀναγκαία ἢ ἐξαιρέσις. Καὶ διὰ τὰς περιστάσεις, καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἀρκοῦν τὰ συνήθη. Χρειάζονται μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ἔξοχοι νόες, καὶ μεταξύ τῶν περιστάσεων ἐπαναστάσεις. Ἀπαιτοῦνται συμπτώσεις τινὲς σημαντικαὶ· ἄνευ τούτων, τίποτε δὲν γίνεται· μία τρύπα εἰς τὸ νερό. Ἀκόμη καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι χρεῖα νὰ ἔρχωνται ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν κομῆται· σημεῖον ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανὸς ἔχει

ἀνάγκην τοιούτων διαδραματιστῶν. Ἐξαφνα, χωρίς νά περιμένη κάνεις, σου τοιχοκολλᾷ ὁ Θεός ἐν μετέωρον ἐπὶ τοῦ στερεώματος· καί τὸ καμαρόνεις μὲ κεχηνὸς στόμα· ἓνα ἄστρον ἐκεῖ, μὲ μίαν οὐρὰν ἀπέ-
 ραντον. Καί μὲ αὐτὸ τινάζει ὁ Καῖσαρ, τὰ πέταλα· ὁ Βρούτος τοῦ
 κτυπᾷ μία μαχαιρία, καί ὁ Θεός μία κομητιᾶ . . . Κράκ! νά
 σου καί ἓνα βόρειον σέλας, μία ἐπανάστασις, ἓνας μέγας ἄνθρωπος·
 τὸ 1793 μὲ μεγάλα γράμματα, ὁ Ναπολέων προμηνύεται· ὁ κομη-
 τῆς τοῦ 1811 τοιχοκολλημένος εἰς τὸν οὐρανόν. Πάμ! πούμ! θέαμα
 ἔκτακτον. Ἐγείρετε πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμούς, χαστομύγηδες!
 Ἴδῃτε τί ἀκτένιστο ἄστρο! τί ξεμαλλιάρικο! Τοιοῦτο θά φανῇ καί τὸ
 ὄραμα. Καλὲ Θεέ μου, καλὲ, σὺ τὰ κάμνεις αὐτὰ; Αὐτὰ, μεγάλα
 μὲν εἶναι, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀρκετὰ. Ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ, ἕως οὗ γίνεται
 μία ἐπανάστασις. Καί μὲ τοῦτο τί; ὅτι ὁ Θεὸς μετέρχεται τοιαῦτα
 μικροπρεπῆ τεχνάσματα. Πολὺ πτωχὸς θά ἦτον ὁ Θεός, ἂν ἀπ' αὐτὰ
 ἐπερίμενε. Ὡ! σκάνω, σκάνω ἀπὸ τὸ κακό μου νά βλέπω ὄλας αὐτὰς
 τὰς ἀθλιότητας. Νά βλέπω μάλιστα αὐτὸν τὸν Ἄετὸ τὸν κακομοίρη,
 καθὼς εἶναι φαλακρὸς, καί νά συλλογίζωμαι ὅτι εἶμαι τῆς ἡλικίας
 του. Μὴ σε κακοφαίνεται, Ἄετὲ φίλε, ἐπικρίνω, ἀλλὰ δὲν κατηγορῶ.
 Ὁ κόσμος εἶναι καθὼς εἶναι. Ὅμιλῶ χωρίς κακίαν κάμμίαν, ἀλλ'
 ἀπλῶς λέγω ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔχω εἰς τὴν συνείδησίν μου. Αἰσθάνομαι
 ὅτι δὲν ἐπλάσθην διὸ νά εἶμαι Παρισιανὸς, δηλαδὴ διὰ νά ταλαν-
 τεύωμαι πάντοτε μεταξὺ τῆς χορείας τῶν ὀκνοπεριπατητῶν καί τῆς
 χορείας τῶν ταραχοποιῶν! Ἐγὼ ἐπλάσθην διὰ νά εἶμαι Τούρκος,
 νά βλέπω ὄλην τὴν ἡμέραν χουρίδας ὀρχουμένας τοὺς ἡδυπαθεῖς
 ἐκεῖνους χοροὺς, καί νά κρατῶ τὸν ναργελὲ, καθήμενος διπλοποδητῆ,
 ἢ μικρὸς τις ἡγεμῶν γερμανὸς, παρέχων ἓνα ἡμισυν στρατιώτην εἰς
 τὴν Γερμανικὴν Ὅμοσπονδίαν, καί ἐνασχολῶν τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως
 του εἰς τὸ νά στεγνῶνῃ τὰ πόδιλά του ἐπὶ τοῦ φράκτου του, δηλαδὴ
 ἐπὶ τοῦ συνόρου του! Ἴδου διὰ ποίας τύχας ἤμην ἐγὼ γεννημένος!
 Ναι, εἶπα ὅτι ἤθελα νά ἤμην Τούρκος, καί δὲν ἀποσύρω τὸν λόγον
 μου. Δὲν καταλαμβάνω διατί τάχα νά λέγουν διὰ τοὺς Τούρκους αὐτὰ
 ὅσα λέγουν; Ὁ Μωάμεθ ἔχει τι καλόν· σέβας πρὸς τὸν ἐφευρετὴν
 τῶν σεραγιῶν μὲ τὰς χουρίδας, καί τῶν παραδείσων μὲ τὰς ὀδαλί-
 κισσας! Μὴ περιυβρίζωμεν τὸν μωαμεθανισμόν, τὴν μόνην θρησκείαν
 ἥτις εἶναι κεκοσμημένη δι' ἐνὸς ὀρνιθῶνος! Ἐπαναλέγω λοιπὸν, οἶ-
 νον, καί πάλιν οἶνον. Ἡ γῆ εἶναι μία μεγάλη ἀνοησία. Καί τώρα,
 ὡς φαίνεται, αὐτὰ ὄλοι οἱ χαμένοι θά πάγουν νά πιασθοῦν ἀπὸ τὰ
 μαλλιά, νά σπάσουν τὰ βρωθούνια τους, νά κατασκοτωθοῦν, ἐν πλήρει

θέρει, Ιούνιον μῆνα, ἐν ᾧ καιρῷ ἠδύναντο νὰ πορευθοῦν εἰς τὴν ἐξοχὴν, μὲ μίαν καλὴν καὶ — ἔστω καὶ αἰσθηματικὴν — εἰς τὸν βραχιονά των, ν' ἀναπνεύσουν εἰς τοὺς ἀγρούς τὸ ἄρωμα τῶν νεοθερίστων χόρτων! Τί ἀνοησία τρανή! τρανή! Πρὸ μικροῦ παρετήρουν ἓνα παλαιοφάναρρον, σπασμένον, εἰς ἓν ἐργαστήρι ὅπου ἐπιλοῦντο παλαιὰ πρόγματα, καὶ μία σκέψις μου ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν. Καιρὸς εἶναι. εἶπα, νὰ ἐφωτίζετο τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον. Ἄχ, ναί! ἰδοὺ ἐγὼ περιέπεσα ἐκ νέου εἰς τὰς μελαγχολίας μου! Τί θὰ εἶπῃ νὰ καταπῆ κανεὶς ἓνα στρεῖδι, καὶ νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν μίαν ἐπανάστασιν! "Ω! ἀηδὴς παληόκοσμος!

— Ἀληθινά, εἶπες ἐπανάστασιν, ἀνέκραξεν ὁ Εὐμορφίδης· ὡς φαίνεται, ὁ Μάριος εἶναι καλὰ καὶ καλὰ ἐρωτευμένος.

— Ἐγινεν ἀκόμη γνωστὸν ποῖαν ἀγαπᾷ; ἠρώτησεν ὁ Ἄετός.

— Ὅχι.

— Τί εἶπες;

— Ὅχι, σὲ λέγω.

— Τοῦ Μαρίου οἱ ἔρωτες! ἀνέκραξεν ὁ Μέγαρος. Ἐγὼ νὰ σὰς εἰπῶ τί εἶδους θὰ εἶναι. Ὁ Μάριος, φίλοι μου, εἶναι ἓνας ἀτμός· θὰ ἤρῃ λοιπὸν κάμμίαν ὀμίχλην. Ὁ Μάριος εἶναι ἐκ τοῦ γένους τῶν ποιητῶν. Ποιητὴς εἶναι συνώνυμον τοῦ τρελλός. Ὁ Μάριος καὶ ἡ Μαρία του, ἢ ἡ Μαρίτσα του, ἢ ἡ Μαρουλλά του, ἢ ἡ Μαρουδίτσα του, ἐμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε τί ζεῦγος θὰ ἀποτελοῦν ποῖοι θὰ εἶναι οἱ ἔρωτές των. Ἐκστάσεις ὅπου λησμονεῖται τὸ ἐλάχιστον φίλημα. Ἐπὶ τῆς γῆς ἀγνοί, ἀλλὰ συνεζευγμένοι εἰς τὰ οὐράνια. Ψυχὰ ἔχουσαι αἰσθήσεις. Κοιμῶνται μαζῇ μέσα εἰς τοὺς ἀστέρας.

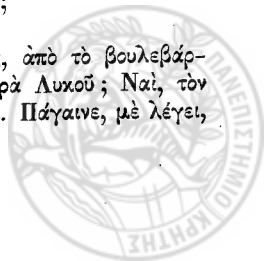
Ὁ Μέγαρος ἤρχιζεν ἤδη τὴν δευτέραν του φιάλην, καὶ ἴσως καὶ τὴν δευτέραν ὀμιλίαν, ὅτε ἀνέδυσεν ἐκ τῆς κλιμακὸς νέα κεφαλή. Παρουσιάσθη παιδίον τι μόλις δεκαετὲς, οἰκτρῶς ἐνδεδυμένον, κίτρινον τὴν ὄψιν, ἔχον πρόσωπον μᾶλλον παρεμφερὲς μὲ ρύγχος ζώου ἢ μὲ μορφήν ἀνθρώπου, κόμην ἀδραν καὶ ἀκτένιστόν, ζωηροτάτους ὀφθαλμούς, κάθυγρον ἐκ τῆς βροχῆς καὶ ἠὺχαριστημένον.

Τὸ παιδίον τοῦτο, ἀν καὶ δὲν ἐγνώριζε κανένα τῶν τριῶν, ἀπηθύνηθη ὁμοῦς ἀδιστακτικῶς πρὸς τὸν Ἄετόν.

— Ἡ αὐθεντιά σας εἶσθε ὁ κύριος Ἄϊτός;

— Ναί, τί θέλεις;

— Μ' ἔστειλεν ἓνας ξανθός, ἓνας ὑψηλός, ἀπὸ τὸ βουλευβάρτον, νὰ ἔλθω ἐδῶ. Γνωρίζεις, μὲ εἶπε τὴν κυρὰ Λυκοῦ; Ναί, τὸν ἀποκρίνομαι, τὴν χήρα, εἰς τὴν ὁδὸν Καναβίδα. Πάγαινε, μὲ λέγει,

τὸ λοιπὸν, καὶ θὰ εὐρῆς κάποιον κύριον Ἄιτον, εἰς τὴν ὁποῖον νὰ εἰπῆς ἐκ μέρους μου, Α. Β. Ἐκατάλαβα ἀμέσως ὅτι θὰ τὸ κάμνουν διὰ τὴν ἀστείρευθῆν μαζῆ σας. Μ' ἔδωσε καὶ δέκα σολδιά διὰ τὸν κόπο μου.

— Εὐμορφίδη, δάνεισέ με δέκα σολδιά, εἶπεν ὁ Ἄετός· καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Μέγαρον.

— Μέγαρε, δάνεισέ με δέκα σολδιά.

Ἄετός ἔδωκεν εἴκοσι σολδιά εἰς τὸ παιδίον.

— Εὐχαριστῶ, εἶπε τὸ παιδίον.

— Πῶς ὀνομάζεσαι; τὸ ἠρώτησεν ὁ Ἄετός.

— Κουρούπη· εἶμαι ὁ φίλος τοῦ Γαβριά.

— Μείνε ἐδῶ, μαζῆ μας, εἶπεν ὁ Ἄετός.

— Κάθησε μαζῆ μας νὰ φᾶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Μέγαρος.

— Δὲν ἠμπορῶ, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον· εἶμαι μαζῆ μὲ τὴν συνοδίαν· ἐγὼ εἶμαι ὅπου φωνάζω, Κάτω ὁ ὑπουργὸς ὁ Πολιτυνιάκ!

— Καὶ χαιρετίσαν τοὺς τρεῖς κυρίους μὲ τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον ἔχουν τὰ χαμίνια, ὅταν θέλουν νὰ ἀποδείξωσι μέγα σέβας, σύραν δηλαδὴ πολὺ πρὸς τὰ ὀπίσω τὸν ἓνα τῶν ποδῶν του, ἀνεχώρησε.

— Αὐτὸ εἶναι καθαρὸν ὀλωσδιόλου χαμίνιον, εἶπεν ὁ Μέγαρος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ παιδίου. Ποικίλα εἶναι τῶν χαμινίων τὰ εἶδη. Ναύτης ὢν τὸ χαμίνιον λέγεται μ ο ὕ τ σ ο ς, καὶ βασιλεὺς ὢν λέγεται εἰς τὴν Γαλλίαν δ ε λ φ ἰ ν.

Ἐν τούτοις ὁ Ἄετός σκεπτόμενος, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, — Α. Β. τοῦτο σημαίνει, Κηδεῖα Λαμάρκου, βέβαια.

— Ὁ ξανθὸς καὶ ὑψηλὸς αὐτὸς, εἶπεν ὁ Μέγαρος πρὸς τὸν Ἄετον, πρέπει νὰ ᾔηται ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— Αἶ, θὰ παγαίνωμεν; ἠρώτησεν ὁ Ἄετός.

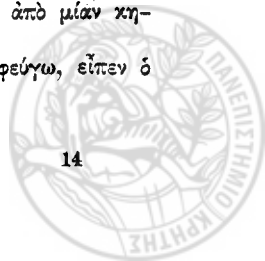
— Βρέχει, εἶπεν ὁ Εὐμορφίδης, καὶ ξεύρεις; ἔχω ὄκρον καμωμένον νὰ παγαίνω εἰς τὴν φωτιά, ὄχι ὅμως εἰς τὸ νερόν. Δὲν θέλω νὰ μ' ἔλθῃ συνάγγη.

— Ἐγὼ δὲν τὸ κουνῶ ἀπ' ἐδῶ, εἶπεν ὁ Μέγαρος. Προτιμῶ ἓνα γεῦμα παρὰ ἓνα λείψανον.

— Λοιπὸν, δὲν παγαίνωμεν! ἀνέκραξεν ὁ Ἄετός. Τότε βάλετε νὰ πίνωμεν. Ἄλλως τε, ἔμπορεῖ κάνεις καὶ νὰ λείψῃ ἀπὸ μίαν κηδεῖαν, χωρὶς νὰ λείψῃ ἀπὸ μίαν ἐπανάστασιν.

— Ἄ! ὅσον διὰ τὴν ἐπανάστασιν, δὲν ἀποφεύγω, εἶπεν ὁ Εὐμορφίδης.

Ἄετός ἔτριψε τὰς χεῖράς του.

— Τέλος πάντων, ἔχομεν νὰ ἐπιδιωρθώσωμεν τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1830.

— Εἰς ἐμὲ εἶναι σχεδὸν ἀδιάφορος αὐτὴ ἡ ἐπανάστασις σας, εἶπεν ὁ Μέγαρος. Ἐγὼ πρὸς τὴν τωρινὴν κυβέρνησιν δὲν ἔχω ἀπέχθειάν τινα. Τὸ στέμμα μετεβλήθη εἰς σκουφὸν βαμβακερὸν· τὸ σκῆπτρον εἰς ἀλεξιβρόχιον.

Ἡ αἴθουσα ἦτο σκοτεινὴ, τὰ πυκνὰ σύννεφα τῆς βροχῆς ἔφερον τὴν σκιάν τῆς ἑσπέρας πρὸ τῆς ὥρας. Εἰς τὸ κατήλειον, καὶ οὔτε εἰς τὴν ὁδὸν δὲν ὑπῆρχε φυγὴ· ὅλοι ὑπῆγον νὰ ἴδωσι « τὰ συμβησόμενα. »

— Μωρὲ παιδιὰ, μεσημέρι εἶναι ἢ μεσάνυκτα; ἀνέκραξεν ὁ Ἄετός. Ἐγὼ δὲν βλέπω τὸν δάκτυλόν μου. Αἱ! Στυφάδι, φέρε φῶς!

Ἄ! Ὁ Μέγαρος ἔπιπε περίλυπος.

— Ὁ Ἐνζολωρᾶς περιφρονεῖ ἐμὲ, εἶπεν ὁμιλῶν καθ' ἑαυτὸν Ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶπε βέβηλα· ὁ Εὐμορφίδης εἶναι ἀσθενής, ὁ Μέγαρος μέθυσος. Καὶ ἔστειλε λοιπὸν τὸν Κουρούπη εἰς τὸν Ἄετόν. Ἄν ἤρχετο ὁ ἴδιος νὰ μὲ παραλάβῃ, θὰ τὸν ἠκολούθουν. Μένω κ' ἐγὼ τώρα ἀδιάφορος· Ἐνζολωρᾶ φίλε! δὲν ἔρχομαι εἰς τὴν κηδεῖαν σου.

Ἐμειναν τοιοιτοτρόπως εἰς τὸ κατήλειον καὶ οἱ τρεῖς. Περὶ τὰς δύο μετὰ μεσημβρίαν, ἡ τράπεζα πλησθὸν τῆς ὁποίας ἐκάθητο ἦτον πλήρης φιαλῶν κενῶν. Δύο ἀλειμματοκηρία ἐφώτιζον αὐτοὺς, τὸ μὲν ἰστάμενον ἐπὶ κηροπηγίου ὀρειχαλκίνοῦ πρασινίσαντος, τὸ δὲ ἐπὶ μιᾶς ῥαγισμένης φιάλης· Ὁ Μέγαρος εἶχε πίνει πολὺ, ὅχι ὁμῶς μέχρι μέθης βαρέας.

— Μωρὲ παιδιὰ! ἔλεγε μωρὲ ποῖος ἐπῆγε κ' ἐξεκρέμασε χωρὶς τὴν ἀδειάν μου τὰ ἀστρα, διὰ νὰ τὰ στήσῃ ἐπάνω εἰς τοῦτο τὸ τραπέζι ὡσάν κεριά;

Σημεῖον ὅτι διέκρινον μὲν ἀκόμη οἱ ὀφθαλμοὶ του τὸ φῶς τῶν ἀλειμματοκηρίων, ἀλλ' ὡς ἐντὸς ὁμίχλης.

Ἄ! Ὁ Ἄετός, ἂν καὶ αὐτὸς οἰνοβαρής, διετήρει τὴν γαλήνην του. Ἐκάθητο ἔχων τὰ νῦτα ἐστραμμένα πρὸς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον, καὶ ἡ ῥάχισ του κατεβρέχετο ἐκ τοῦ κατακλιπτοντος ὑετοῦ· ἔβλεπε δὲ μόνον τοὺς δύο φίλους του.

Αἰφνιδίως, ἀκούει ὀπισθὲν του θόρυβον, βήματα κατεσπευσμένα, κραυγὰς.

— « Εἰς τὰ ὄπλα! » Στρέφεται, καὶ παρατηρεῖ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, δηλαδὴ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς ὁδοῦ Καννα-

βίδος, τὸν Ἐνζολωρᾶν διαβαίοντα μὲ τὴν καρραμπίναν τοῦ ἀναχειράς καὶ τὸν Γαβριᾶν μὲ τὴν πιστόλαν του, τὸν Φυλλίδην μὲ τὴν σπάθην του, τὸν Κουρφεϊράκον μὲ τὸ ξίφος του, τὸν Προυβέριον μὲ τὸ κοντοτούφεκόν του, τὸν Κομπεφερρὴν μὲ τὸ τρυφέκιον, καὶ τὸν Βαχορέλην ἰσαύτως μὲ τρυφέκιον· κατόπιν τῶν δὲ ὄλον ἐπέτιον τὸ ἔνοπλον καὶ τρικυμῶδες πλῆθος, ἀκολουθοῦν αὐτούς.

Ἡ ὁδὸς Κανναβίδος δὲν ἦτον πολὺ μακρά· ὁ Ἄετος ἐσχημάτισε μὲ τὰς δύο χεῖράς του σάλπιγγα περίξ τοῦ στόματός του, καὶ ἀνεβόησε.

— Κουρφεϊράκε! Κουρφεϊράκε! αἱ!

Ὁ Κουρφεϊράκος, ἀκούσας τὴν κραυγὴν, καὶ στραφεὶς, καὶ ἰδὼν τὸν Ἄετον, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Κανναβίδος, ὅπου ἐστάθη μετὰ τινα βήματα καὶ ἀνέκραξε πρὸς αὐτὸν.

— Τί θέλεις;

— Ποῦ παγαίνετε;

— Νὰ ἐγείρωμεν ἓνα ὁδοφράγμα, ἀπεκρίθη ὁ Κουρφεϊράκος.

— Ὁδοφράγμα; ἐγείρατέ το ἐδῶ. Ἐδῶ εἶναι καλὴ ἡ θέσις!

Ἐδῶ νὰ τὸ ἐγείρετε!

— Καλὰ λέγει ὁ Ἄετος, εἶπεν ὁ Κουρφεϊράκος πρὸς τοὺς ἄλλους.

Καὶ κατόπιν ἐνὸς νεύματός του, εἰσώρμησε τὸ πλῆθος εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Κανναβίδος.

Γ'

Ὁ Μέγαρος ἐσκοτίσθη.

Ἐγινόντι ἡ θέσις ἦτον θαυμασία πρὸς ἀνέγερσιν ὁδοφράγματος, διότι τῆς Κανναβίδος ἡ ὁδὸς, ἐνῶ πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἦτον πλατεῖα, πρὸς τὸ καπηλεῖον τῆς Κορίνθου καθίστατο βαθμῶδον στενωτέρα καὶ σχεδὸν ἀδιέξοδος· δὲν τὴν ἔφραττε μὲν ὀλωσδιόλου ἢ τοῦ καπηλείου οἰκοδομῆ, ἀλλ' ὁ στενὸς δρόμος τοῦ Μονδετούρου, ὅστις διήρχετο μεταξὺ τῆς οἰκοδομῆς ταύτης καὶ τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος ἠδύνατο νὰ φραγθῆ δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν εὐκολώτατα, καὶ οὕτω ν' ἀποβῆ ἀδύνατος πᾶσα ἐπιθεσις ἐκ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ὁπόθεν μόνον ἦτον ἀνακτὴ ἡ ὁδὸς τῆς Κανναβίδος.

Ὁ Ἄετος, καί τοι παραζαλισμένος ὑπὸ τοῦ οἴνου, διέκρινε δὲ ἐνὸς καὶ μόνου βλέμματος τὸ στρατηγικὸν τῆς θέσεως, οὐδὲν ἦν τοῦ τοῦ Ἀνίβρα νήφοντος.

Καθὼς δὲ εἰσέρρουσεν εἰς τὴν ὁδὸν τὸ πλῆθος, ὄλαι αἱ οἰκίαι κατεθρομβήθησαν, κυριευθέντων ὑπὸ φόβου τῶν κατοικῶν των. Ἐγγιναν ἀμέσως ἄφαντοι οἱ διαβάται. Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, δεξιόθεν, ἀριστερόθεν, πρὸς τὸ βάθος, θύραι, παράθυρα ἐκλείσθησαν ἀπὸ τῶν κατωτάτων μέχρι τῶν ἀνωτάτων, μέχρι τῶν στεγῶν. Γραῖά τις ἔβαλεν ἐν στρώμα ὄπισθεν τοῦ παραθύρου τῆς, διὰ νὰ προφυλαχθῇ καλῆτερον κατὰ τῶν μολυβδοβόλων. Μόνη ἡ οἰκία τοῦ καπηλείου ἔμεινεν ἀνοικτῆ, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ἐπρόφθασε καὶ εἰσώρμησεν εἰς αὐτὴν τὸ πλῆθος.

— Παναγία μου! Παναγία μου ἔκραζε στεναζόουσα ἡ κυρὰ Λυκοῦ.

Ὁ Ἄετος κατέβη εἰς προὔπαντησιν τοῦ Κουρφεϊράκου.

Ὁ Εὐμορφίδης ἔκυψεν ἀπὸ τὸ παράθυρον διὰ νὰ ἴδῃ ἅμα δὲ παρατηρήσας τὸν Κουρφεϊράκον, — Αἱ! ἀνέκραξε πρὸς αὐτὸν, Κουρφεϊράκε φίλε, πῶς ἔεν ἐπήρες μαζὴ σου ἐν ἀλεξιβρόχιον, διὰ νὰ μὴ βρέχεσαι. Καθὼς εἶσαι, θὰ κρουολογήσης.

Ἐν τῷ μεταξῷ τούτῳ, τὸ πλῆθος ἀπέσπασε ἐντὸς ὀλίγων τιῶν λεπτῶν ἀπὸ τῶν χαμηλῶν παραθύρων τοῦ καπηλείου τὰς σιδηρᾶς κιγκλίδας των, διὰ νὰ τὰς μετχχειρισθῇ ἀντὶ ὄπλων, καὶ εἶχεν ἀνασκάψει μέγα μέρος τοῦ λιθοστρώτου. Ὁ Γαβριᾶς καὶ ὁ Βαχορέλης συνέλαβον ἐν ἀμάξιον τὸ ὁποῖον διέβαινε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν πλήρες ἀσβέστου ἀναλελυμένης. Ἐχυσαν δὲ τὴν ἀσβεστον ταύτην ὑπὸ τοὺς λίθους, οἷτινες συνεσωρεύοντο ἀδιαλείπτως. Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἤνοιξε τὸ ὑπόγειον τοῦ καπηλείου, ὅπου ἡ ἀποθήκη τῶν οἴνων τῆς κυρὰ Λυκοῦς, καὶ ἔστειλεν ὄλα τὰ κενὰ βαρέλια ὅσα εὑρέθησαν ἐντὸς αὐτοῦ, νὰ προστεθῶσιν εἰς τὸ ὑλικὸν διὰ τοῦ ὁποίου ἠγείρετο τὸ ὀδόφραγμα. Ὅταν ὁ Ἄετος καὶ ὁ Κουρφεϊράκος ἐπέστρεψαν εἰς τὴν ὁδὸν, τὸ ἥμισυ αὐτῆς ἦτον ἤδη πεφραγμένον διὰ προτειχίσματος ὑψηλοτέρου ἐνὸς ἀναστήματος ἀνδρός.

Οὐδὲν δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ τὴν χεῖρα τοῦ λαοῦ, κτίζουσαν πᾶν ὅ,τι κτίζεται διὰ καταλύσεως.

Ἡ Τηγανίτα καὶ ἡ Στυφάδω ἀνemiχθησαν μὲ τοὺς ἐργάτας. Μετέφερον λίθους καὶ αὐταί.

Ἐν λεωφορείον διαβαῖνον ἐκ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἐκρατήθη ὑπὸ τοῦ πλῆθους ὁ Ἄετος διεσκέλισε τὴν σωρείαν τῶν πετρῶν, ἔτρεξεν, ἐκράτησε τὸν ἠνίοχον, διέταξε τοὺς ἐπιβάτας νὰ ἐξέλθωσιν, ἐβροήθησε περιποιοτικῶς τὰς γυναῖκας νὰ καταβῶσι, καὶ ἐπ-

ανήλθεν άγων τούς δύο ίππους μέ τó λεωφορείον, και λέγων, — Ού παντός πλείν είς Κόρινθον.

Μετά μίαν στιγμήν, οί μέν ίπποι, άποξευχθέντες, άπελύθησαν είς τήν τύχην δια τής οδού Μονδετούρου, τó δέ λεωφορείον κατέκειτο, πλαγίως έρριμένον, μεταξύ τών άλλων πράγματων έξ ών έσχηματιζέτο τó δόδρογμα.

Ή κυρά Λυκού κατέφυγεν είς τó επάνω πάτωμα τού καπηλείου της περιδεής. Έκ τής καταπλήξεώς της οί όφθαλμοί της έβλεπον άμυδρώς τά περι αυτούς. Ουδ' έτόλμα νά βάλη φωνήν, άλλα μόνον εψιθύριζε, — Τó τέλος τού κόσμου! τó τέλος τού κόσμου!

Ο Εύμορφίδης ήσπάζετο τόν τραχύδερμαν, τόν έρυθρόν και ρυτιδωμένον λαιμόν τής κυρά Λυκούς, και έλεγε: χλευαστικώς πρós τόν μέθυσον Μέγαρον, — Άγαπητέ φίλε, έγώ πάντοτε έθεώρησα τόν λαιμόν μιάς γυναικός ώς τó άβρότατον τών πραγμάτων.

Άλλ' ό Μέγαρος άνέβη είς τά άνώτατα ύψη τού διθυράμβου. Είσελθούσης τής Τηγανίτας, έλαβεν αυτήν εκ τής μέσης, και ένώ τήν εκράτει τοιουτοτρόπως εκραζεν έξω τού παραθύρου πρós τήν όδόν βάλλων μεγάλους γέλωτας.

— Ή Τηγανίτα είναι άσχημη! ή Τηγανίτα είναι τώντα ό,τι ήμπορεί κάνεις νά φαντασθῆ άσχημότερον! Είναι μία Χίμαιρα ή Τηγανίτα, άλλα σάς βεβαιώ, συμπολίται, ότι είναι μία κόρη πολλά καλή: σάς δίδω λόγον ότι θά πολεμήση ώσαν άνδρας. Και ή κυρά Λυκού, συμπολίται, μή τήν βλέπετε ότι είναι γραία: έχει άνδριάν όσσην φαντάζεσθε. Ίδῆτε τά μουστάκια της: από τόν άνδρα της τά εκληρονόμησε. Και αυτή, και αυτή, θά πολεμήση. Θά τάς ίδούν οί εναντίοι και θά τά χρειασθούν εκ τού φόβου. Δέν θά ξεύρουν πού νά πán νά κρυφθούν. Φίλοι συσπουδασταί! ότι τήν κυβέρνησιν θά τήν ανατρέψωμεν, ότι θά τήν στείλωμεν κατά διαβόλου, είναι τόσοσν βέβαιον, όσον βέβαιον είναι ότι ύπάρχουν μεταξύ τού μαργαρικού όξεος και τού μυρμηκικού δύο έτερα: άγκαλά και είναι: τούτο άδιάφορον. Κύριοι, ό πατήρ μου είχε πάντοτε άποστροφήν πρós έμέ, διότι δέν ήδυνάμην νά έννοήσω τά μαθηματικά. Είς τόν ιδιούσν μου τόν νούν άλλο δέν χωρεί, είμή ό έρως και ή έλευθερία. Έγώ είμαι τó καλό παιδί, ό Μέγαρος! και έπειδή χρήματα δέν είχα ποτέ, έσυνειθισα πλέον είς αυτό, και ώς εκ τούτου ποτέ δέν μ' έλειψαν χρήματα: αν όμως έτύχαιεν έγώ νά ήμην πλούσιος, είς τόν κόσμον δέν θά ύπῆρχαν πτωχοί! Θά έβλέπετε! Ω! αν τά μεγάλα τά πουργιά τά είχαν αί καλά! ψυχαί, τι ώραία θά πῆγαιαν όλα τά πράγματα!

Φαντάζομαι νὰ εἶχεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὰ πλοῦτη τοῦ Ῥοσχίλαου, παραδείγματος χάριν. Τί καλὰ θὰ ἔκαμνεν; Ἐλαί τώρα, Τηγανίτα, ἓνα φιλάκι δόσε με, νὰ μὲ χαρῆς! Εἶσαι ἐρωταριά, καὶ ὁμοῦ συνεσταλμένη κοιματί πιὸ πεταχτὴ σὲ ἤθελα, ἂ χριστιανή! Ἐχεις κάποια μάγουλα τὰ ὁποῖα δὲν ἤμπορεῖ κάνεις νὰ φιλήσῃ, εἰμὴ ὡς μάγουλα ἀδελφῆς, τὸ πολὺ· καὶ πάλιν ἔχεις κάποια χεῖλη τὰ ὁποῖα τὸ ζητοῦν τοῦ ἔραστοῦ τὸ φιλῆμα· ἀνάθειμά τα, τὸ ζητοῦν!

— Μωρὲ σῦντα πλέον, βαρέλι! ἀνέκραξεν ὁ Κουρφεϊράκος πρὸς αὐτόν.

Ἐὸ Μέγαρος ἀπεκρίθη· — Εἶμαι καπετάνος ἐγὼ ὁποῦ βλέπεις, καὶ πάσης φιλολογίας προφέσωρας!

Ἐὸ Ἐνζολωρᾶς, ὅστις ἴστατο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁδοφράγματος μὲ τὸ ὄπλον του ἀναχειρᾶς, ἤγειρε τὸ ὠραῖον αὐστηρόν του πρόσωπον, καὶ ἠτένισε πρὸς τὸν Μέγαρον βλοσυρῶς.

— Μέγαρε, ἔκραξε πρὸς αὐτόν, ἄμε πάγαινε νὰ χωνεύσῃς τὸ κρασί σου ἐξω ἀπ' ἐδῶ. Ἐδῶ ἔχομεν χρεῖαν ἐνθουσιασμοῦ καὶ ὄχι μέθης. Μὴν ἀτιμάζεις τὸ ὁδόφραγμα!

Ἐὸ ὀργίλος οὗτος λόγος ἐπροξένησε παραδόξως εἰς τὸν Μέγαρον ἀποτέλεσμα μέγα, ὡς νὰ ἐχύθη κατὰ τοῦ προσώπου του ποτήριον ὕδατος ψυχροῦ. Ἐφάνη ὡς συνελθὼν διὰ μιᾶς ἐκ τῆς μέθης. Ἐκάθησε πλησίον μιᾶς τραπέζης εἰς τὸ παράθυρον, ἐστήριξε τοὺς ἀγκώνάς του ἐπ' αὐτῆς, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν ἀγκώνων, καὶ ἀτενίσας μὲ ἀνέκφραστον τινὰ ἠπιότητα πρὸς τὸν Ἐνζολωρᾶν, τὸν εἶπεν, — Ἄφες με νὰ κοιμηθῶ ἐδῶ ἔπου κάθημαί.

— Ἄλλοῦ πάγαινε νὰ κοιμηθῆς, ἀνέκραξεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— Ἄφες με ἐδῶ νὰ κοιμηθῶ, ἐπανελάβεν ὁ Μέγαρος προσηλάσας ἐπὶ τοῦ Ἐνζολωρᾶ τούς τεβολωμένους ὀφθαλμούς του· ἄφες με εἰς ν' ἀποθάνω.

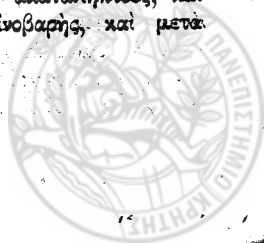
Ἐὸ Ἐνζολωρᾶς τὸν παρετήρησε μὲ ὑπεροφίαν.

— Οὔτε νὰ πιστεύσῃς τι εἶσαι σὺ ἰκανός, Μέγαρε, οὔτε νὰ σκεφθῆς, οὔτε νὰ θελήσῃς, οὔτε νὰ ζήσῃς, οὔτε ν' ἀποθάνῃς.

Ἐὸ Μέγαρος ἀπήντησε τότε σοβαρῶς.

— Αὐτὸ μὲ λέγεις; Ὅα ἰδίς.

Ἐπετραύλισε δὲ καὶ ἄλλους τινὰς λόγους ἀκαταλήπτους, καὶ τέλος ἡ κεφαλὴ του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης σινοβαρῆς, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν κατελήφθη ὑπὸ ἕννου βαθέως.

Δ.

Ἀπόπειρα παραμυθίας πρὸς τὴν χήραν κυρὰ Λυκοῦ.

Ὁ Βαγορέλης, βλέπων τὸ ὁδόφραγμα ἀνυψούμενον, ἀνεκράξεν ἑκοτακτικῶς — Κύτταξε, κύτταξε πῶς ἐξετραχηλίσθη ὁ δρόμος ὡς ἐκ θαύματος!

Ὁ δὲ Κουρφειράκος, διαρπάζων ἐπάνω κάτω τὰ τοῦ καπηλείου, ἐπροσπάθει νὰ παρηγορήσῃ τὴν γραιῖαν κάπηλον.

— Αἱ, κυρὰ Λυκοῦ! τὴν ἔλεγε, δὲν ἐπαραιοποιεῖς προχθὲς ὅτι σ' ἐνήγαγον εἰς τὸ δικαστήριον καὶ σὲ κατεδίκαναν εἰς πρόστιμον, διότι ἡ Σπιφάδω ἐτίναξεν ἓνα τάπητα ἀπὸ τοῦ παράθυρον;

— Ναί, καλέ μου κύρ Κουρφειράκε, αὐτὸ εἶναι ἀληθινόν. Ἄ! θεέ μου, τί; καὶ αὐτὸ τὸ τραπέζι θὰ μοῦ τὸ βάλετε εἰς ἐκεῖνον τὸ ἄνεμον ὅπου ἐπιάσετε καὶ κατασκυιάζετε εἰς τὴν μέση τοῦ δρόμου; Σωστὰ ἑκατὸ φράγκα μοῦ ἐπῆρε πρόστιμο ἢ κυβέρνησις τόσα διὰ τὸν τάπητα ὅπου ἐτινάχθηκε, καθὼς καὶ διὰ μία γλάστρα μὲ λουλούδια, ὅπου ἔπεσεν εἰς τὸν δρόμο ἀπὸ τοῦ ἐπάνω παράθυρο. Ἐκατὸ φράγκα μοῦ ἐπῆραν οἱ ἀθεόφοβοι!

— Καλὰ τοὺς λὲς, κυρὰ Λυκοῦ! δι' αὐτὸ καὶ ἡμεῖς τώρα θὰ τοὺς ἐκδικηθούμεν νὰ ἰδῆς πῶς θ' ἀποζημιωθῆς.

Ἡ κυρὰ Λυκοῦ δὲν ἐφαίνετο ἐννοῶσα τὴν ἀποζημίωσιν, ἣν τῇ ὑπέσχετο ὁ Κουρφειράκος· ἀλλ' ἡ ταλαίπωρος ἰκανοποιήθη καθὼς ἡ γυνὴ ἀραβὸς τινος, ἡ ὁποία, ραπισθεῖσα ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἔτρεξε νὰ παραπονηθῇ εἰς τὸν πατέρα τῆς ζητούσα παρ' αὐτοῦ ἐκδίκησιν καὶ λέγουσα, — Πατέρα, χρεωστεῖς εἰς τὸν ἄνδρα μου ὕβριν ἀντι ὕβρεως. Ἐρωτᾷ ὁ πατήρ — Πῶς! τί σὲ ἔκαμε; — Μ' ἐφράπισε. — Ποῖαν ἀπὸ τὰς δύο παρεκίς σου ἐφράπισε; — Αὐτὴν τὴν ἀριστεράν. Ὁ πατήρ ἐφράπισε τὴν δεξιάν παρεῖαν, καὶ εἶπεν — Ἴδου σὲ νῆχαιοίστησα. Πάγαινε τώρα, καὶ εἰπέ εἰς τὸν ἄνδρα σου, ὅτι αὐτὸς ἐφράπισε τὴν κόρην μου, ἀλλὰ κ' ἐγὼ ἐφράπισα τὴν γυναῖκά του.

Ἡ βροχὴ εἶχε καύσει τὸ πλῆθος ἠῶσαν. Ἐργάται τινὲς ἔφερον ὑπὸ τὰ φορέματά των ἐν βαρέλιον πυριτίδος, ἐν κένιστρον περὶστον φιάλας μὲ βιτριόλιον, δάδας καὶ λυχνάρια, ἐξ αὐτῶν ἐκεῖνων ἅτινα ἐχρησίμευσαν εἰς τὴν πρὸ ὀλίγων ἔτι ἡμερῶν, κατὰ τὴν 1ην μαΐου, φωταψίαν διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ βασιλέως. Συγχρόνως δὲ ἔθραυσαν τὸ ἐν καὶ μόνον φανάριον τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος, καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἀπέ-

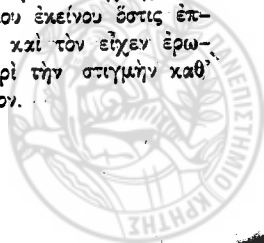
νακτι αὐτῆς, εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ὡς καὶ ἅπαντα τὰ τῶν πλησιεστέρων ὁδῶν.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς, ὁ Κομπεφερρῆς καὶ ὁ Κουρφεϊράκος διηύθυνον τὰ πάντα. Ἦδη ἠγείροντο δύο ὁδοφράγματα ταυτοχρόνως, ἀμφοτέρωσιν στηριζόμενα εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς Κορίνθου καὶ τὸ μὲν ἔκλειε τὴν ὁδὸν τῆς Κανναβίδος, τὸ δὲ τὴν ὁδὸν τοῦ Μονδετούρου, πρὸς τὴν στενὴν ὁδὸν Κύκνου. Κατεγίνοντο δὲ αὐτοῖσι εἰς τὸ ἔργον ἕως πενήκοντα ἄνδρες, ὧν οἱ τριάκοντα εἶχον τουφέκια, τὰ ὅποια ἐρχόμενοι, ἤρπασαν ἀφ' ἐνὸς ὀπλοπωλείου, πατήσαντες αὐτό.

Ἄπαντες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἐργάται καὶ σπουδασταὶ κατεγίνοντο μετὰ σπουδῆς ν' ἀποπερατώσωσι τὸ ἔργον συμβοηθούμενοι δὲ συνωμλῶν ἐνταυτῷ περὶ τῆς ἐνδεχομένης ἐκβάσεως. Ἐλέγον ὅτι περὶ τὰς τρεῖς ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐμελλόν νὰ τοὺς ἔλθωσι βοήθειαι· ὅτι ἐν τῶν ταγματῶν τοῦ στρατοῦ βεβαίως τὸ εἶχον ἐκ τοῦ μέρους τῶν ὅτι ἐμελλεν ὅλη ἡ πόλις τῶν Παρισίων νὰ ἀναστατωθῇ. Τρομεροὶ λόγοι φαειρῶς προφερόμενοι καὶ ὡς μεταξὺ ἀδελφῶν, ἂν καὶ οὐδεὶς ἐγίνωσκε τὸ ὄνομα τοῦ ἐτέρου. Τοῦτο ἔχουσι τὸ ὠραῖον οἱ μεγάλοι κίνδυνοι, ὅτι φέρουσιν εἰς φῶς τὴν ἀδελφότητα τῶν ἀγνώστων.

Εἰς τὸ μαγειρεῖον ἀνήφθη πῦρ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐχύνοντο μολυβδόβολα ἐκ τῶν κοχλιαρίων καὶ ἄλλων ἐκ κασστέρου σκευῶν τοῦ καπηλείου. Καὶ συγχρόνως ἔπινον οἱ εἰς τοῦτο καταγινομένοι. Πρὸς τὸ βάθος ὑπῆρχεν αἰθουσά τις, ὅπου ἦτον στημένον σφαιριστήριον. Ἐκεῖ, ἡ κυρὰ Λυκοῦ καὶ αἱ δύο παρακόραι τῆς, διαφόρως ὑπὸ τοῦ τρόμου συγκεκινημένοι, ἡ μὲν ὡς ἀπεκτηνωμένη, ἡ δὲ ἀσθμαίνουσα, ἡ δὲ ἀνήσυχος, ἔσχιζον παλαιὰ χειρομάνδηλα καὶ ἔκαμνον ξαντὸν, συμβοηθούμενοι εἰς ταύτην τὴν ἐργασίαν ὑπὸ τριῶν ἀνταρτῶν, τριῶν παλληκαράδων ἕως ἐκεῖ ἐπάνω μὲ θασεῖα γένεια καὶ μεγάλους μύστακας, ὧν οἱ δάκτυλοι μολοντοῦτο ἔξαινον τὸ λιγὸν ὕφασμα μὲ ἐπιτηδεϊότητα ῥαπτρίας, ἐκῶ αἱ ὄψεις τῶν ἐπροξένουν τρόμον εἰς τὰς τρεῖς γυναῖκας.

Ὁ ὑψηλὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, τὸν ὅποιον ὁ Κουρφεϊράκος, Κομπεφερρῆς καὶ ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶχον παρατηρήσει καθ' ἣν ὥραν ἤρχοντο πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς Κανναβίδος, εἰργάζετο εἰς τὸ μικρὸν ὁδοφράγμα· ὁ Γαβριαῖς εἰργάζετο εἰς τὸ μέγα. Περὶ δὲ τοῦ νέου ἐκείνου ὅστις ἐπερίμενε τὸν Κουρφεϊράκον εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ τὸν εἶχεν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ Μαρίου, αὐτὸς ἐγένεν ἀφανῆς περὶ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν εἶχον συλλάβει καὶ ἀνατρέψει τὸ παντοφροεῖον.

Ὁ Γαβριάς, χαράς μεγάλας! ἤρχετο, ἀπῆρχετο, ἀνέβαινε, κατέβαινε, πάλιν ἀνέβαινε, ἐβρόντα, ἤστραπτε. Ἐλέγες ὅτι αὐτὸ τὸ παιδίον εἶχεν ἐπαγγελίαν νὰ ἐνθαφρῦνη πάντας. Ἐκέντα αὐτὸν τίποτε; ναι βέβαια, ἡ πενία του· τὸ κέντρον του ἦτον ἡ ἀθλιότης του, καὶ τὰ πτερά του ἡ χαρά του. Τὸν ἐβλεπον ἀδιαλείπτως, τὸν ἤκουον παντοῦ καὶ πάντοτε. Ἐπλήρου τὸν ἀέρα τὸν ἠσθάνετο τὸ ὑψηλὸν ὀδόφραγμα ἐκεῖνο ἐπάνω του. Ἐπείραζε τοὺς ἀργοὺς διαβάτας, παρῶτρυνε τοὺς ὀκνηροὺς νὰ κάμωσι καὶ αὐτοὶ, ἐνεκαρδιῶνε τοὺς ἀποκάμνοντας, ἐξύπνει τοὺς βυθιζομένους εἰς διαλογισμοὺς, τοὺς μὲν καθίστα εὐθύμους, τοὺς δὲ ἠρέθιζεν εἰς ὀργήν, ὅλους ἐβαλλεν εἰς κίνησιν, ἐκέντα τοῦτον τὸν σπουδαστὴν, ἔδακνεν ἐκείνον τὸν ἐργάτην· μῦτα ἐνὶ λόγῳ τοῦ ὑπόζυγιου ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐσύρετο ἡ πελωρία ἐπαναστατικῆ ἁμαξᾶ.

Εἰς τὰς μικράς του χεῖρας ὑπῆρχεν ἡ ἀένναος κίνησις, καὶ εἰς τοὺς μικροὺς του πνεύμονας ἡ ἀένναος κραυγὴ.

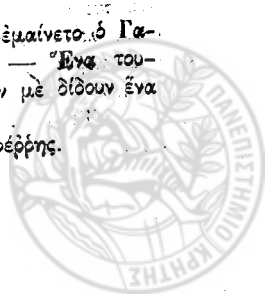
— Μωρὲ γειά σας! καὶ ἄλλαις πέτραις, καὶ ἄλλαις! ποῦ ἄλλου νὰ ἔχη πέτραις; Βαρέλια! φέρνετε βαρέλια. Κομματί λάσπη νὰ φραχθῇ αὐτὴ ἡ τρύπα ἐδωπά. Μία σκαφία ἀκόμη. Μικρὸ ἔγινε τὸ ὀδόφραγμα σας, μικρὸ! Ἀκόμη πρέπει νὰ τὸ ὑψηλώσετε. Βάλετε ὅ,τι καὶ ἂν ἦναι, ρίψετε ὅ,τι καὶ ἂν ἦναι, στοιβάξτε ὅ,τι καὶ ἂν ἦναι. Χαλάσετε τὸ σπίτι αὐτὸ. Νά! ἐκείνην ἐκεῖ τὴν θύρα μὲ τὰ ὑαλιὰ, τί τὴν βλέπετε καὶ δὲν τὴν παίρνετε;

Εἰς τὸ ἀκουσμα τοῦτο ἐβαλον οἱ ἐργαζόμενοι φωνάς. — Θύρα μὲ ὑαλιὰ! Μωρὲ, ἀπὸ μία θύρα μὲ ὑαλιὰ τί ὄφελος, μωρὲ πῖτσιχο;

— Σεῖς εἰσθε πῖτσιχα! ἀπεκρίθη ὁ Γαβριάς. Εἰς ἓνα ὀδόφραγμα ἐπάνω μία θύρα μὲ ὑαλιὰ· παγεὶ ἐξαίρετα. Εὐκόλα τὸ κτυποῦν μὲ αὐτὴν, δύσκολα ὅμως τὸ παίρνουν. Ὡς φαίνεται, σεῖς ποτὲ δὲν ἐκλείψατε μῆλα διασκελίζοντες τοῖχον μὲ σπασμένα ὑαλιὰ; Μία θύρα μὲ ὑαλιὰ κόπτει τοὺς κἄλους τῶν ποδαριῶν τῆς ἐθνοφυλακῆς, ὅταν θελήσῃ ν' ἀναβῆ ἐπάνω εἰς τὸ ὀδόφραγμα. Ἐννοεῖται! τὸ ὑαλι εἶναι· προδότης. Ἐκατάλαβα ὅτι ὁ νοῦς σας δὲν τρέχει πολὺ μακριὰ, ὄχι!

Ἄλλὰ βλέπων τὴν πιστόλαν του ἀνευ λῦκου ἐμαίνετο ὁ Γαβριάς. Ἐστρεχεν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἄλλον λέγων, — Ἐνὰ τουφέκι! κ' ἐγὼ ἤθελα ἓνα τουφέκι νὰ κρατῶ! Διατί δὲν μὲ δίδουν ἓνα τουφέκι;

— Σὺ νὰ κρατήσῃς τουφέκι; εἶπεν ὁ Κομπαφερόρης.

— Πά! ἀπήντησεν ὁ Γαβριᾶς, καὶ διατὶ ἔχι; Ἐγὼ εἶχα ἓνα, τὸ 1830, ἔταν ἐπιστῆθικάν με τὸν Κάρολον Δέκατον.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀνέστειλε τοὺς ὤμους. — Ἄς εὔρουν πρῶτον οἱ ἄνδρες καὶ τότε δίδουν καὶ εἰς τὰ παιδιὰ.

Ὁ Γαβριᾶς ἐστράφη πρὸς αὐτὸν ὑπερηφάνως, καὶ τὸν ἀπεκρίθη. — Ἄν σκοτωθῆς προτῆτερ' ἀπ' ἐμέ, θὰ πάρω τὸ ἰδικό σου, νὰ ξεύρης.

— Χαμίνοι! εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— Λογιώτατε! ἀπήντησεν ὁ Γαβριᾶς.

Ἔτυχε νὰ διαβαίῃ κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀπὸ τῆς ἀκρας τῆς ὁδοῦ κοιμψὸς τις νεανίας, ὀκνοπεριπατητῆς, ἀποπλανηθεὶς εἰς τὰς συνοικίας ταύτας· οὗτος ἐπέφερεν ἀντιπερισπασμόν. Ἄμα ἰδὼν αὐτὸν ὁ Γαβριᾶς, ἀνέκραξεν· Ἐλάτε καὶ σεῖς μαζὴ μας, κύριε! Τί δι-
άβολο! τίποτε λοιπὸν καὶ διὰ τὴν γραΐαν πατρίδα αὐτῆν;

Ὁ κοιμψὸς νεανίας ἔσπευσε νὰ γίνῃ ἄφαντος.

Ε΄.

Αἱ προπαρασκευαί.

Αἱ τότε ἐφημερίδες ἐσφαλμένως εἶχον εἰπεῖ, ὅτι τὸ ὁδοφραγμα τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος ἦτον ὑψηλὸν μέχρι τοῦ πρώτου πατώματος τῶν οἰκιῶν, καὶ ὅτι ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς του ὑπῆρχεν ἀπὸρθηγον. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι δὲν ὑπερεῖχε τῆς γῆς πλέον τῶν ἑξ ἢ ἑπτὰ ποδῶν· ἔγινε δὲ εἰς τρόπον ὥστε οἱ πολεμοῦντες ἐξ αὐτοῦ ἠδύναντο ἢ νὰ κρύπτονται ὀπισθὲν του, ἢ ν' ἀναβαίνωσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς του διὰ τετραπλῆς πινος τάξεως ἐστοιβασμένων πετρῶν σχηματίζουσιν οὕτως εἶδος βαθυίδων ἐνδοθεν. Ἐξῶθεν δὲ ἦτον πολὺ ἀνώμαλον καὶ δυσανάβατον, ἕνεκα τῶν βαρελίων, ἀμαξῶν, τραπεζῶν καὶ ἄλλων πραγμάτων ἀτάκτως ἐρρυθμμένων καὶ συμπεπλεγμένων. Ἀφέθη ὁμοῦ μία στενὴ δίοδος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἑνὸς τῶν τοίχων τῆς ὁδοῦ, ὥστε μόνως ἐχώρει νὰ διέλθῃ δι' αὐτῆς εἰς μόνος ἄνθρωπος. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁδοφράγματος τούτου ἐκυματοῦτο μία σηματοῦλα κοκκίνη.

Τὸ ἄλλο ὁδοφραγμα, τὸ μικρὸν, τῆς ὁδοῦ Μονδετούρου, δὲν ἐφαίνετο, ἐπειδὴ ἀπέκρυπτεν αὐτὸ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ καπηλείου.

Ὅλη αὐτή ἡ ἐργασία ἐγένετο ἄνευ ἐμποδίου τινὸς ἐντὸς μιᾶς ὥρας, καὶ δὲν παρουσιάσθη ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ οὔτε εἰς στρατιωτικὸς πῖλος, οὐδεμίαν λόγῃ. Ἐβλεπον οἱ διαβάται τὸ ὁδοφράγμα τοῦτο, καὶ κατέσπευδον τὸ βῆμά των φεύγοντες.

Ἀφοῦ ἀποπερατώθησαν τὰ δύο ὁδοφράγματα καὶ ἀνεπετάσθη ἡ σημαία, ἔσυρον ἔξω τοῦ καπηλείου μιᾶν τραπέζαν, καὶ ὁ Κουρφεϊράκος ἀνέβη ἐπ' αὐτῆς. Ἐφερε δὲ τότε ὁ Ἐνζολωρᾶς τὸ κιβώτιον περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω, καὶ τὸ ἤνοιξεν ὁ Κουρφεϊράκος. Τὸ κιβώτιον τοῦτο ἦτον πλήρες φυσεκίων. Ὄταν ὤφθησαν τὰ φυσεκία ἐφάνη μεταξὺ τῶν ἀνδρειοτέρων συγκλήσεις, καὶ ἐπεκράτησε σιγή τις πρὸς στιγμήν.

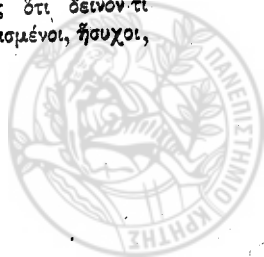
Ὁ Κουρφεϊράκος τὰ διένειμε μειδιῶν.

Ἐκαστος τῶν τοῦ πλήθους ἔλαβε τριάκοντα φυσεκία. Πολλοὶ ἔχοντας πυρίτιδα ἐκάθησαν νὰ κατασκευάσωσιν ἐξ αὐτῆς καὶ ἄλλα μὲ τὰ μυλιβδόβολα ἅτινα ἐχύνοντο. Περὶ δὲ τοῦ βαρελίου ἐκείνου μὲ τὴν πυρίτιδα, ἔκειτο κατὰ μέρος ἐπὶ μιᾶς τραπέζης, πλησίον τῆς θύρας, ἐπιφυλαττόμενον.

Ἦκούοντο καθ' ἅλῃν τὴν πόλιν τῶν Ἡαρισίων τὰ τύμπανα σημαίνοντα τὴν ἀνάκλησιν τῶν στρατιωτῶν ὑπὸ τὰ ὅπλα, ἀλλὰ τοῦτο καθήνησεν ἐπὶ τέλους ἀπλοῦς κρότος μονότονος, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἐπρόσεχε πλέον κἀνεὶς. Ὁ κρότος οὗτος ποτὲ μὲν ἀπεμακρύνετο, ποτὲ δ' ἐπλησιάζε.

Τὰ τουφέκια καὶ αἱ καρραμπίνας γεμίζονται ἤδη, ὅλα ὁμοῦ, ὄχι κατεσπευσμένως, ἀλλὰ μὲ πανηγυρικὴν τινα σοβαρότητα. Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀπῆλθε διὰ νὰ θέσῃ τρεῖς σκοποὺς ἔξω τῶν ὁδοφραγμάτων, τὸν μὲν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Καναβίδος, τοὺς δὲ εἰς τὰς ἄλλας ὁδοὺς, τὰς διασταυρουμένας μὲ τὴν τοῦ Μονδετούρου.

Ἐπειτα δὲ, ἀφοῦ τὰ ὁδοφράγματα ἀνηγέρθησαν, καὶ προσδιωρίσθησαν αἱ θέσεις, καὶ ἐγεμίσθησαν τὰ πυροβόλα, καὶ ἐτέθησαν οἱ σκοποὶ, ἀπομεμονωμένοι εἰς τὰς φοβερὰς ὁδοὺς ταύτας, διὰ τῶν ὁποίων οὐδεὶς διέβαινε πλέον, περικυκλωμένοι ὑπὸ τῶν σιωπηλῶν καὶ ὡς νεκρῶν οἰκιῶν ἐκείνων, ὅπου ψυχὴ δὲν ἐφαίνετο οὐδ' ἠκούετο, ἤδη καταλαμβάνομενοι ὑπὸ τῆς σκιάς τῆς ἑσπέρας, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους τούτου καὶ τῆς σιγῆς, ἔνθα ἠσθάνετο ὁ ἄνθρωπος ὅτι δευρόντι ἐπῆρχετο καὶ φρικῶδες καὶ τραγικόν, ἔνοπλοι, ἀποφασισμένοι, ἤσυχτοι, ἐπερίμενον.

ΣΤ΄.

Ἐντοσοῦτώ.

Εἰς δὲ τὰς ὥρας τῆς προσδοκίας ἐκείνης, τί ἔπραττον ;
Πρέπει νὰ τὸ εἰπώμεν, ἐπειδὴ εἶναι ἱστορία.

Ἐνῷ οἱ ἄνδρες κατεσκευάζον φυσέκια καὶ αἱ γυναῖκες ξαντόν, ἐνῷ μεγάλη τις χύτρα πλήρης κασσιτέρου καὶ μολύβδου ἀναλελυμένου πρὸς χύσιν μολυβδοβολῶν ἐκάπνιζεν ἐπὶ πυραύνου τινός, καὶ ἐνῷ οἱ σκοποὶ ἠγγρύπνουν ἐπὶ τοῦ ὁδοφράγματος κρατοῦντες ἔτοιμον τὸ δόλον αὐτῶν πρὸς ἐκπυρσοκρότησιν, καὶ ἐνῷ ὁ Ἐνζολωρᾶς, τοῦ ὁποίου τὴν προσοχὴν οὐδὲν ἦτον ἱκανόν, ν' ἀποσπᾶσθαι ἀπὸ τοῦ ἐπιδιωκομένου ἔργου, ἠγγρύπνει ἐπὶ τῶν σκοπῶν, ὁ Κομπεφεῆρης, ὁ Κουρφεϊράκος, ὁ Προυβέριος, ὁ Φυλλίδης, ὁ Ἄετος, ὁ Εὐμορφίδης, ὁ Βαχορέλης, καὶ τινες ἄλλοι, συναχθέντες ὡς εἰς τὰς εἰρηνικωτέρας ἡμέρας τῶν σχολαστικῶν συναναστροφῶν των, καὶ καθήσαντες εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ καπηλείου, ὁπόθεν ἠδύνατο νὰ βλέπωσι τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν ὁδὸν, ἐτοιμὰς ἔχοντες καὶ αὐτοὶ τὰς καραμπίνας των, οἱ λαμπροὶ οὗτοι νέοι, ἐγγὺς ὄντες τοῦ ἐσχάτου τῶν κινδύνων, ἤρχησαν νὰ ἀῶσιν ἐρωτικά ἄσματα.

ἽΟποῖα ; ἽΙδοῦ αὐτά.

Ἐνθυμῆσαι, ἐνθυμῆσαι τὴν γλυκεῖάν μας ζωὴν,
ἽΌταν εἶχομεν οἱ δύο,
ἽἘτι παῖδες ἐν τῷ βίῳ,
ἽΨυχὴν μίαν καὶ πνοήν!

ἽΌταν ἄλλος δὲν ὑπῆρχε ζῆλος νὰ μᾶς συγκινή,
ἽΠλὴν τοῦ πῶς νὰ στολισθῶμεν,
ἽΠρὸς ἀλλήλους νὰ φανῶμεν
ἽΠοθεῖνοι, ἐρατεινοί!

ἽΜετροῦμεν τῶν ὡραίων δύο μας ἠλικιῶν
ἽἘπιπρόσθετα τὰ ἔτη,
ἽΚ' ἦσαν ὅλα, ὅλα ἔτι
ἽΚάτω σαφαντατριῶν.

Καὶ εἰς τὸ δωμάτιόν μας τὸ μικρὸν καὶ πτωχικόν,
ἽΌλα ὅλα, χρυσὴ γνώμη,
ἽἽΟ χειμῶν αὐτὸς ἀκόμη
ἽἽἮσαν ἕαρος εἰκίον.

Ευτυχείς ημέραι δόξης, πατριωτικῆς ἀράς!

Ἐναντίον τῶν ἐν τέλει
Ἦλ' ἢ πόλις συνετέλει
Πανδαισίας ἱεράς

Κέραυνοὶ ἐξεκινούνοτο ῥήτορείας θαυμαστίης,

Κ' εἶγες περὶ τὴν ζωνίδα
Μίαν πάντοτε καρφίδα,
Κ' ἐκεντόμην εἰς αὐτῆς.

Παντοῦ σ' ἔβλεπεν μεθ' ἑαυτοῦ ὅταν δὲ ἀρτιμαθῆς

Δικηγόρος ἀνευ δίκης,
Σὲ ᾠδήγουν μετὰ νίκης
Ἐἰς τὸ Πράτον νὰ γευθῆς.

Τόσον κάλλος εἶγες, ὥστε τὰ ἐντός μου νὰ πεισθοῦν.

Πῶς τὰ βόδα, ἕνα, ἕνα
Ἐγυροῦσαν μαγευμένα
Διὰ νὰ σὲ στογασθοῦν.

Ἦκουα νὰ φιθυρίζουν, — Τί ώραία, τί καλή!

Θαρβεῖς τώρα θὰ πετάξῃ!
Πῶς λαλεῖ νὰ σὲ σπαράξῃ!
Κόμη, κύτταξε, πολλή!

Κ' ὑπὸ τὸν βραχίονά μου ὑποσφίγγων τὴν μικράν.

Τὴν εὐλύγιστόν σου χεῖρα,
— Ἀγαλλίαςαι καὶ μοῖρα! —
Σ' ἐπερίφερα μακράν.

Ἐπερνῶμεν, καὶ ὁ κόσμος περὶξ ἔλεγεν ἐμοῦ,

Ὁ Ἀπρίλιος ἤβησας
καὶ ὁ Μάιος ἀνθήσας
Συνεξεύχθησαν ὁμοῦ!

Δὲν μᾶς ἔμελε τελείως τῶν ὀλβίων ὁ κρωγμὸς.

καὶ διτήγομεν κρουμένοι.
Ἐπευχαριστημένοι,
Λατρευόμενοι, θερμῶς.

Μόλις ἦνοιγα τὰ χεῖλη, κ' ἡ ψυχὴ σου, ἐμβροθῆς

Ἦς ψυχῆ καρδιογνώστis,
Βλέπουσα τὸ πᾶν ἐντός της,
Ἀπεκρίνετο εὐθύς.

Ὅταν ἔλαβα τὸ πρῶτον φίλημά σου τὸ πυρὸν,

Κ' ἔφυγες μεθ' ἑαυτοῦ γαλασμένην
Κόμην, καὶ μεθ' ἑαυτοῦ φλογισμένην

Ὅφιν, κάτωγρος ἐστάθην Ἐθὸν εἶδα βλοσυρόν.

Ἐνθυμείσαι δὲ κ' ἐκείνα τὰ μεγάλα μας δεινά!

Ἐχανες μίαν χειρίδα,

Ἢ δὲν εἶχε θρυαλλίδα

Ὁ λυχνίσκος μας, κ' οἱ δύο μέναμεν ἔς τὰ σκοτεινά!

ὦ! καὶ ποῦ νὰ σὲ τὰ λέγω! πῶς δὲν εἴχαμεν λεπτά

Ἐν ἑσπέρας, κ' ἐπεινώμεν,

Κ' ἐχρειάστη νὰ γευθῶμεν

Ἐφ' ἑνὸς κλειστοῦ βιβλίου δέκα κάστανα ὀπτά!

Ἐγελῶμεν!! ἐνθυμείσαι τὰς ἀπείρους μας χαράς:

Ἦσαν ζέφυροι ἑῶοι,

Ἀπεπέταξαν ἀθρόοι.

Καὶ ἰδοὺ διατελοῦμεν εἰς ἡμέρας φλογεράς.

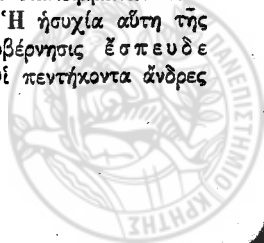
Ἡ ὄρα, ὁ τόπος, αἱ νεανικαὶ ἀναμνήσεις αὗται, ἀστéρες τινὲς ἤδη ἀρχίσαντες νὰ λαμπυρίζωσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἢ νεκρώσιμος ἡσυχία τῶν ἐρήμων ὁδῶν ἐκείνων, ὁ ἐπικείμενος μέγας κίνδυνος, παρεῖχον παθητικὸν τι θέλγητρον εἰς τοὺς στίχους τούτους, ἀδομένους μὲ χαμηλὴν φωνὴν εἰς τὸ σκότος ὑπὸ τοῦ Προυβερτίου, ὅστις ἦτον ποιητὴς ἡδύς, ὡς προείπομεν.

Ἐντοσοῦτω ἀνήφθη εἰς λυχνὸς ἐπὶ τοῦ μικροῦ ὀδοφράγματος, ἐπὶ δὲ τοῦ μεγάλου, μία δὰς, περιτεγισθεῖσα διὰ πετρῶν ἐκ τῶν τριῶν μερῶν, διὰ νὰ προφυλάττεται κατὰ τοῦ ἀέρος, καὶ οὕτω διατεθειμένη, ὥστε ἐπιπτεν ὄλον τὸ φῶς τῆς ἐπὶ τῆς σημαίας. Ἡ ὁδὸς καὶ τὸ ὀδοφράγμα ἔμενον εἰς τὸ σκότος, μόνον δὲ ἡ κοκκίνη σημαία ἐφωτίζετο φοβερῶς πως· διότι τὸ φῶς ἐκεῖνο προσέθετεν εἰς τὸ πορφουρὸν τῆς σημαίας χρῶμα οὐκ οἶδ' αὖτις τι πυρῶδες καὶ τρομερόν.

Ζ'.

Ὁ ὑψηλὸς νεοσύλλεκτος.

Ἡ νύξ ἐπῆλθε τελεία, καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετο ἐκ τῆς ἐξουσίας· ἠκούοντο μόνον ἀλαλαγμοὶ συγκεχυμένοι, καὶ ἐκ διαλειμμάτων τουφεκισμοί· σπάνιοι ὁμως οὔτοι, καὶ μακρνοί. Ἡ ἡσυχία αὕτη τῆς ἐξουσίας, παρατεινομένη, ἐσημαίνειν ὅτι ἡ κυβέρνησις ἔσπευδε βραδέως, συναθροίζουσα τὰς δυνάμεις τῆς. Οἱ πεντήκοντα ἄνδρες οὔτοι ἐπερίμενον ἐξηκοντάκις χιλίους.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς κατελήφθη ὑπὸ τῆς ἀνυπομονῆσας ἐκείνης ἥτις συναρπαίζει τὰς στιβάρους ψυχὰς εἰς τὰ πρόθυρα τῶν φοβερῶν συμβάντων. Πορεύεται καὶ εὕρισκει τὸν Γαβριᾶν καθήμενον καὶ κατασκευάζοντα φυσέκια εἰς τὴν κάτω αἴθουσαν τοῦ καπηλείου ὑπὸ τὸ ἀμφίβολον φῶς δύο ἀλειμματοκηρίων, ἰσταμένων εἰς ἀπέστασιν χάριν προφυλάξεως, ἐπειδὴ εἰς ὅλα τὰ τραπέζια ὑπῆρχε διεσκορπισμένη πυρίτις. Τὸ φῶς τοῦτο οὐδόλως ἐφαίνετο ἔξωθεν ἐπρόσεξαν μάλιστα οἱ ἀντάρται νὰ μὴ ὑπάρχη ἀναμμένος λύχνος τις εἰς τὰ ἄνω πατώματα.

Ὁ Γαβριᾶς κατεγίνετο εἰς τὰ φυσέκιά του, καὶ εἶχεν ὅλην τὴν προσοχὴν του εἰς αὐτά. Ὁ δὲ ὑψηλὸς ἀνὴρ, ὅστις ἠκολούθησε τὸ πλῆθος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν χαμηλὴν αἴθουσαν καὶ αὐτός, καὶ πορευθεὶς ἐκάθησε πλησίον ἐνὸς τραπέζιου ἐκ τῶν μᾶλλον ἀπωτέρων ἀπὸ τοῦ φωτός. Εἶχε δοθῆ εἰς αὐτὸν ἓν τουφέκιον ἐκ τῶν τοῦ μεγάλου σχήματος, καὶ τὸ ἐκράτει μεταξὺ τῶν σκελῶν του. Ὁ Γαβριᾶς, ὡς ἀπησχολημένος εἰς μυρία ἄλλα διασκορπιστικά πράγματα, δὲν εἶχε παρατηρήσει τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς.

Ἄλλ' ὅταν αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸ καπηλεῖον, ὁ Γαβριᾶς τὸν ἠκολούθησε μηχανικῶς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, θαυμάζων τὸ τουφέκιον του. Ἐπειτα δὲ, ἅμω ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐκάθησε, τὸ παιδίον ἀνηγέρθη διὰ μίας.

Ἐάν τις παρεμόνευε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς, θὰ τὸν ἔβλεπε περιεργαζόμενον παραδόξως πάντα τὰ τοῦ ὀδοφράγματος καὶ τὰ τῆς συμμορίας τῶν ἀνταρτῶν. Ἄφ' ἧς στιγμῆς ὁμοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ καπηλείου ἐφάνη μελετῶν κατὰ νοῦν, καὶ οὐδὲν πλέον βλέπων ἐκ τῶν διατρεχόντων. Ὁ Γαβριᾶς πλησιάζει πρὸς τὸν περίσκεπτον τοῦτον ἄνδρα, καὶ ἀρχίζει νὰ σπρέφεται περὶ αὐτὸν ἀκροβατῶν, καθὼς πράττομεν βαδίζοντες πλησίον ἀνθρώπου τὸν ὅποιον φοβούμεθα μὴ ἐξυπνήσωμεν. Συγχρόνως δὲ διέβαινον ἐπὶ τῆς παιδικῆς μορφῆς του, τῆς προπετοῦς καὶ ὁμοῦ σπουδαίας, τῆς ἐλαφρᾶς καὶ ὁμοῦ ἐμβριθοῦς, τῆς φαιδραῆς καὶ ὁμοῦ οἰκτρᾶς, ὅλα ἐκεῖνα τὰ σχήματα, τὰ σημαίνοντα, — "Α! πῶς εἶναι δυνατόν! — αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον! — θὰ ὄνειρεύωμαι! — νὰ ἦναι ἄρα γε αὐτός . . . ; — ὄχι, δὲν πρέπει νὰ ἦναι! — ἐκεῖνος εἶναι! — "Α! ὄχι! κτλ. κτλ.

Τὸ παιδίον ἔταλαντεύετο ἐπὶ τῶν πτερνῶν του, συνέσφιγγε τοὺς γρόνθους τοῦ ἐντὸς τῶν θυλάκων τοῦ πανταλονίου του, ἔσειε τὸν αὐχένα του ὡς πτηνόν, ἐκρέμαζε τὸ κάτω χεῖλός του ὑπερμέτρως εἰς

σχῆμα ἀμφιβολίας. Οὕτω διακείμενον ἦλθε καὶ τὸ ἤρην ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— "Ἀκουε, μωρὲ, λέγει ὁ Ἐνζολωρᾶς πρὸς αὐτὸ, σὺ ὅπου εἶσαι μικρὸς καὶ δὲν διακρίνεσαι, ἔβγα ἔξω ἀπὸ τὰ ὀδοφράγματα. καὶ τοῖχο, τοῖχο, πάγαινε νὰ ἰδῆς παντοῦ, εἰς τοὺς δρόμους τοὺς ἐδῶ τριγύρω, κύτταξε νὰ ἰδῆς τί βλέπεις, καὶ ἐπίστρεψε γλιγῶρα νὰ μὲ εἰπῆς.

Ὁ Γαβριᾶς ἀνωρθώθη καθ' ὅλον τὸ ὕψος τοῦ σώματός του.

— Νὰ, εἶπεν, ὅπου, καὶ οἱ μικροὶ ἠμποροῦν νὰ χρησιμεύσουν εἰς κάποιον πρᾶγμα. Καλὰ! τώρα παγαίνω ἀμέσως. Ὅμως κατὶ ἤθελα νὰ σὲ εἰπῶ προητέρα ἐμπιστεύου εἰς τοὺς μικροὺς, καὶ κύτταξε νὰ δυσιπιστῆς εἰς τοὺς μεγάλους . . .

Καὶ χαμηλώσας ὁ Γαβριᾶς τὴν φωνὴν, καὶ δεῖξας λαθραίως τὸν ὑψηλὸν ἄνδρα ἐκείνον. — Τὸν βλέπεις ἐκείνον ἐκεῖ, τὸν μεγάλον; ἐπηρώτησε.

— Ναι, τί :

— Εἶναι κατάσκοπος.

— Εἶσαι βέβαιος :

— Ἀκόμη δὲν πέρασαν δεκαπέντε ἡμέραις ὅπου μ' ἐπίασεν ἀπὸ τὸ αὐτὶ, καὶ μὲ κατέβασεν ἀπὸ τὸ χεῖλος τῆς Βασιλικῆς Γεφυρᾶς, ὅπου κάθουμουν καὶ ἐπαιρνα τὸν ἀέρα μου.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐστράφη ἀμέσως πρὸς ἐργάτην τινα, ἱστάμενον ὀλίγον παρέκει, καὶ τὸν εἶπε κρυφίως ὀλίγας λέξεις, μετὰ τὰς ὁποίας ὁ ἐργάτης ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης, καὶ ἔπειτα ἐπέστρεψε συνοδευόμενος ὑπὸ τριῶν ἄλλων ὁμοίων του. Οἱ τέσσαρες οὗτοι ἄνδρες, τέσσαρες ἀγχοφόροι ἐξ ἐκείνων τῶν εὐρυνώτων, ἐπορεύθησαν καὶ ἐκάθησαν ὀπισθεν τοῦ τραπεζίου εἰς τὸ ὅποιον εἶχε στηριγμένον τὸν ἀγκῶνά του ὁ ἄγνωστος, ἑτοιμοὶ νὰ ὀρμήσωσιν ἐπ' αὐτοῦ.

Τότε ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐπλησίασε πρὸς τὸν ἄγνωστον καὶ τὸν ἠρώτησε, — Ποῖος εἶσαι :

Ὁ ἄγνωστος ἐτινάχθη ἀκούσας τὴν ἀπότομον ταύτην ἐρώτησιν, ἠένισεν ἀσκαρδαμικτῶς πρὸς τὸν Ἐνζολωρᾶν, καὶ ἐφάνη κατανοήσας ὅλην τὴν ιδεάν του. Ἐμεδίασε δὲ τότε ὑπεροπτικώτατα καὶ περιφρονητικώτατα, καὶ ἀπεκρίθη ἀγερῶχος :

— Ἐννοῶ τί μ' ἐρωτᾷς . . . Ναι λοιπὸν, ναί !

— Τί ; εἶσαι κατάσκοπος ;

— Εἶμαι ἄνθρωπος τῆς ἐξουσίας.

— Καὶ ὀνομάζεσαι ;

— 'Ιαβέρης.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἔνευσεν εἰς τοὺς τέσσαρας ἄνδρας, καὶ πρὶν ἢ λάβῃ καιρὸν ὁ Ἰαβέρης νὰ στραφῆ, συνελήφθη ἀπὸ τοῦ τραχήλου, ἐρρίφθη χαμαὶ, ἐδέθη καὶ ἠρευνήθησαν οἱ θύλακες τῶν φορεμάτων του.

Εὐρέθη ἐπ' αὐτοῦ μικρὸν τι πιτάκιον στρογγύλον, κολλημένον μεταξὺ δύο ὑάλων, καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν φέρον τὰ ἐθνόσημα τῆς Γαλλίας τετυπωμένα μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν, Ἐπιτηρησις καὶ ἀγρυπνία, ἀφ' ἐτέρου δὲ, ΙΑΒΕΡΗΣ ἀστυνομικὸς ἐπιτηρητής, ἡλικίας πενήντηντα δύο ἐτῶν πρὸς δὲ καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ τότε ἀρχιστυνόμου, ὀνόματι Γισκέτου.

Εἶχε δὲ πρὸς τούτοις τὸ ὠρολόγιον καὶ τὸ βαλάντιόν του, περιέχον ὀλίγα τινὰ χρυσᾶ νομίσματα. Τὰ βαλάντιον καὶ τὸ ὠρολόγιον ἀφέθησαν εἰς αὐτόν· ἀλλ' ἔπισθεν τοῦ ὠρολογίου, ἐν τῷ βάθει τοῦ θυλακίου ὅπου ἦτον τεθειμένον, εὐρέθη διπλωμένον χαρτίον, φέρον τὰ ἐξῆς, γεγραμμένα διὰ τῆς χειρὸς αὐτῆς τοῦ ἀρχιστυνόμου.

« Ἄρα ἐκπλήρωση τὴν πολιτικὴν ἀποστολήν του, ὀφείλει ὁ ἐπιτηρητής Ἰαβέρης νὰ βεβαιωθῆ ἰδίως, εἰάν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, πλησίον τῆς γεφύρας τῆς Ἰένης, εὐρίσκοντα κακοποιοὶ κατεργαζόμενοι ἀνατρεπτικὰ σχέδια. »

Ἦγειραν ἔπειτα τὸν Ἰαβέρην, καὶ τὸν ἔδεσαν μετὰ τὰς χεῖρας ὀπίσω εἰς ἓνα στύλον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαμηλῆς αἰθούσης. Τότε δὲ ὁ Γαβριᾶς, ὅστις ἦτον παρὼν εἰς ὄλην ταύτην τὴν σκηνὴν, πλησιάζει πρὸς τὸν Ἰαβέρην, καὶ τὸν λέγει, — Τὸ ποντικὶ αὐτὴ τὴν φορὰ ἔπιασε, λέγω, τὸν αἴλουρο.

Ὁ Ἰαβέρης δὲν ἔβαλε τὴν ἐλαχίστην φωνήν. Ἰδόντες αὐτὸν δεδεμένον εἰς τὸν στύλον, ὁ Κουρφεϊράκος, ὁ Ἄετος, ὁ Εὐμορφίδης, ὁ Κομπεφερρῆς, καὶ ὅσοι ἄλλοι εὐρίσκοντο μεταξὺ τῶν δύο ὁδοφραγμάτων, ἔτρεξαν πρὸς αὐτόν. Τόσον δὲ περιεσφριγμένος ἦτον διὰ τῶν σχοινίων, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ κινηθῆ πῶσως· μόνον τὴν κεφαλὴν ἤγειρε μετὰ γαλήνην, ἰδίαν εἰς ἄνθρωπον, ὅστις οὐδέποτε ἐπρόφερε ψεῦδος.

— Εἶναι κατάσκοπος, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Ἰαβέρην, — Θὰ τουφεκισθῆς, τὸν εἶπε, δύο λεπτὰ πρὶν κυριευθῆ τὸ δόδραγμα.

— Καὶ διατὶ ὄχι τώρα ἀμέσως; ἠρώτησεν ὁ Ἰαβέρης ἀγερῶχος.

— Διότι ἡ πυρίτις μᾶς χρειάζεται.

— Τότε λοιπὸν μία μαχαίριά δότε με.

Γ.

— Κατάσκοπε, εἶπεν ὁ λαμπρὸς Ἐνζολωρᾶς, ἡμεῖς εἴμεθα δικασταὶ καὶ ὄχι φονεῖς.

Ἐπειτα ἔκραξε τὸν Γαβριᾶν.

— Σὺ! πάγαινε εἰς τὴν δουλειά σου! Ἐκεῖ ὅπου σέ εἶπα.

— Εὐθύς! ἀπεκρίθη τὸ παιδίον.

Πρὶν ὅμως ἀναχωρήσει, ἐστάθη μίαν στιγμὴν, καὶ πρὸς τὸν Ἐνζολωρᾶν ἀποταθὲν, — Ἀλήθεια, εἶπε, εἰς ἐμὲ θὰ δόξης τὸ τουφέκι του. Σοῦ ἀφίνω τὸν παιγνιδιάτωρα, ὅμως θέλω τὴν κλαρινέτα του. Μὲ αὐτὴ τὴν συμφωνία.

Καὶ ὁ Γαβριᾶς, χαιρετίσας στρατιωτικῶς, ἐξῆλθε τοῦ μεγάλου ὁδοφράγματος.

Η΄.

Ἐρωτήσεις καὶ ἀπορίαι περί τινος Καβούκης, ὅστις δὲν πρέπει νὰ ὠνομάζετο Καβούκης.

Μεταξὺ τῶν διαβατῶν οἵτινες εἶχον ἀκολουθήσει τὴν συνοδίαν τοῦ Ἐνζολωρᾶ, Κομπεφέρρη καὶ Κουρφειράκου, ὑπῆρχε καὶ τις ὡς ἀχθοφόρος, μὲ τετριμμένον τὸ ἔνδυμα ἐπὶ τῶν ὤμων, κάμνων μεγάλας χειρονομίας καὶ βάλλων κραυγὰς, ὡς ἄγριος μέθυστος. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, Καβούκης ὠνομαζόμενος ἢ ἐπιλεγόμενος, οἰνοβαρῆς, ἢ ὑποκρινόμενος τὸν οἰνοβαρῆ, εἶχε καθήσει μετὰ τινων ἄλλων εἰς ἓν τραπέζιον, τὸ ὅποιον εἶχον σύρει ἔξω τοῦ καπηλείου. Ὁ Καβούκης οὗτος, ἐνῶ ἔπιπε, παρετήρει μὲ περιέργειαν ἕψηλὴν τινα πενταόροφον οἰκίαν, φαινομένην πρὸς τὸ βάθος τῆς ὁδοῦ Μονδετούρου. Κράζει λοιπὸν αἰφνιδίως·

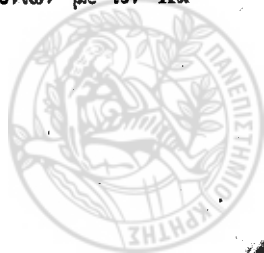
— Μωρὲ ἀδέλφια, εἰς ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ σπίτι θὰ ἦταν καλὰ ἀν εὐρισκόμεθα καὶ ἐτραβούσαμεν. Νὰ πιάσωμεν ἐκεῖνα ἐκεῖ τὰ παράθυρα, ὁ διάβολος νὰ ἔλθῃ δὲν θὰ ἠμπορεῖ νὰ προβάλλῃ, εἰς τὸν δρόμο τὴν μύτη του!

— Πάγει καλά, εἶπεν εἰς ἓκ τῶν συμπιόντων μὲ τὸν Καβούκην, ἀλλὰ τὸ σπίτι εἶναι κλειστό.

— Κτυποῦμεν, καὶ ἠμπορεῖ ν' ἀνοίξουν.

— Ἄ! δὲν σ' ἀνοίγουν.

— Σποῦμεν τὴν θύρα!

Ὁ Καβούκης ἔτρεξεν εἰς τὴν θύραν, ἔχουσαν πλῆκτρον βαρύν-
τατον καὶ ἔκρουσεν, ἀλλ' ἡ θύρα δὲν ἠνοίχθη. Κρούει ἐκ δευτέρου
δὲν ἀποκρίνεται κανεῖς. Ἐκ τρίτου σιωπῆ.

— Μωρὲ, δὲν κατοικεῖ αὐτοῦ μέσα ψυχή; κράζει ὁ Καβούκης.

Τίποτε.

Λαμβάνει τότε ἐν τουφέκιον καὶ ἀρχίζει νὰ κρούη τὴν θύραν
διὰ τοῦ ξύλου· ἀλλ' ἡ θύρα ἦτον δρυῖνη, χαμηλὴ, στενὴ, στερεὰ,
προπεφυλαγμένη ἐνδοθεν διὰ πλακῶν σιδήρου. Ἐτρεμεν ὅλη ἡ οἰκία
ἐκ τῶν κρουσμάτων, ἀλλ' ἡ θύρα δὲν ἐσαλεύετο.

Ἐφάνη ὅμως φῶς εἰς μικρόν τι παράθυρον τοῦ τρίτου πατώ-
ματος, καὶ παρουσιάσθη εἰς αὐτὸ ἡ περίφοβος μορφή μεσοκόπου τι-
νὸς ἀνθρώπου, φέροντος ἀναχειράς ἐν ἀλειμματοκήριον. Οὗτος ἦτον
ὁ θυρωρὸς τῆς οἰκίας ταύτης.

— Τί θέλετε; ἠρώτησεν ὁ ἀνθρωπος οὗτος;

— Ἄνοιξε! ἀπεκρίθη ὁ Καβούκης.

— Κύριοί μου, αὐτὸ δὲν γίνεται.

— Ἄνοιξε, σὲ λέγω!

— Εἶναι πρᾶγμα ἀδύνατον.

Ὁ Καβούκης ἔλαβε τὸ τουφέκιόν του καὶ ἐσχόπευσε τὸν θυ-
ρωρὸν, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς μὲν ἦτον κάτω, εἰς τὸ σκότος, ὁ δὲ θυρωρὸς
ὑψηλὰ μὲ τὸ φῶς, δὲν παρετήρησε τοῦτο ὁ δυστυχής.

— Θὰ ἀνοίξης, ἦ ὄχι;

— Ὅχι, κύριοί μου, δὲν ἀνοίγω.

— Ὅχι; λέγεις;

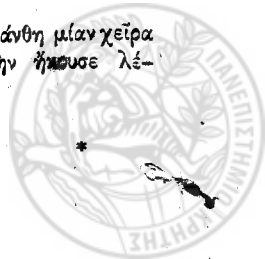
— Λέγω ὄχι, κάλοί μου . . .

Δὲν ἐπρόφθασεν ὁ θυρωρὸς νὰ τελειώσῃ τὸν λόγον του· ἔγινεν
ἡ ἐκπυρσοκρότησις, καὶ τὸ μολυβδόβολον εἰσελθὼν εἰς τὴν σιαγόνα
του ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ αἰχένος, διαπεράσας τὸν λάρυγγα. Ὁ γέρον ἔ-
πεσε χωρὶς νὰ βάλῃ οὔτε στεναγμόν· ἔπεσε δὲ καὶ τὸ κηρίον, καὶ
ἐσβέσθη, καὶ μόνον ἔμεινεν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ παραθύρου μία ἀκίνη-
τος κεφαλὴ καὶ ὀλίγος καπνὸς ὑπόλευκος ἀναδιδόμενος πρὸς τὴν
στέγην.

— Νά! εἶπεν ὁ Καβούκης, καταβιβάσας τὸ τουφέκιόν του εἰς
τὴν γῆν.

Μόλις ὅμως ἐπρόφερε τὸ « νὰ » τοῦτο καὶ ἤσθάνθη μίαν χεῖρα
τιθεμένη ἐπὶ τοῦ ὤμου του ὡς ἀετοῦ ποῦς, καὶ φωνὴν ἤκουσε λέ-
γουσαν πρὸς αὐτόν·

— Γονάτισε.

Ὁ φονεὺς ἐστράφη ὀπίσω του καὶ εἶδε τοῦ Ἐνζολωρᾶ τὴν λευκὴν καὶ ψυχρὰν μορφήν. Ἐκράτει δὲ ὁ Ἐνζολωρᾶς εἰς τὴν χεῖρα ἔν πιστόλιον.

Εἰλικύσθη ἐκεῖσε ἐκ τῆς ἐκπυροσφοκροτήσεως.

Ἐκράτησε διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς του τὸν Καβούκην ἐκ τοῦ περιλαιμίου, τῆς βλούζας καὶ τοῦ χιτῶνος ὁμοῦ.

— Γλίγωρα, γονάτισε, ἐπανελάβε.

Καὶ πραγματικῶς ἔκαμψεν ὁ λεπτὸς εἰκοσαετῆς νεανίας τὸν εὐρύνωτον καὶ ῥωμαλέον ἐκεῖνον ἄνδρα ὡς κάλαμον, καὶ τὸν ἐγονάτισεν εἰς τὴν λάσπην τῆς ὁδοῦ. Ἐπροσπάθησεν ὁ Καβούκης ν' ἀντισταθῆ, ἀλλ' ἐφαίνετο ὡς κεκρατημένος ὑπὸ δαίμονος καὶ ὄχι ἀνθρώπου.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶχε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐπὶ τοῦ προσώπου θεοειδές τι, ὁμοιότητα ἔχον μὲ τὴν μορφήν τῆς ἀρχαίας Θέμιδος.

Ὅλοι οἱ τοῦ ὁδοφράγματος ἔτρεξαν εἰς τὴν σκηνὴν ταύτην, ἔπειτα δὲ ἐστάθησαν εἰς ἀπόστασιν περίξ αὐτῆς, αἰσθανόμενοι ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ προφέρωσι λέξιν ἐνώπιον τοῦ πράγματος τὸ ὁποῖον ἔμελλον νὰ ἴδωσιν οἱ ὀφθαλμοὶ των.

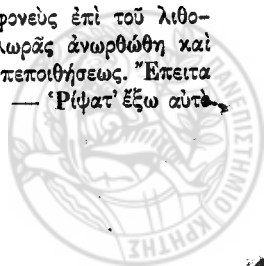
Ὁ Καβούκης, ἀφοῦ ἠττήθη, δὲν ἐπειράτο πλέον ν' ἀντιπαλαίσῃ, ἀλλ' ἔτρεμεν ὄλος. Ὁ Ἐνζολωρᾶς τὸν ἀφήκε καὶ ἐξήγαγε τὸ ὠρολόγιόν του.

— Προσευχῆσου, ἂν θέλῃς νὰ προσευχηθῆς, τὸν εἶπεν. Ἐχεις καιρὸν ἐνὸς λεπτοῦ.

— Κάμε ἔλεος! εἶπεν ὁ φονεὺς· ἔπειτα δ' ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπρόφερον ἀναρθρὰ τινα λόγια.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἔβλεπεν εἰς τὸ ὠρολόγιόν του· ἀφήκε νὰ παρέλθῃ τὸ λεπτόν, καὶ τότε ἔθεσε πάλιν τὸ ὠρολόγιον εἰς τὸ θυλάκιόν του. Τούτου γενομένου, ἔλαβεν ἐκ τῆς κόμης τὸν Καβούκην, σφραδάζοντα εἰς τὰ γόνατά του καὶ ὀλολύζοντα, καὶ ἐστήριξεν εἰς τὸ ὠτίον του τὸ στόμιον τοῦ πιστολίου. Πολλοὶ τῶν περιεστώτων ἀτρομήτων ἐκεῖνων ἀνδρῶν, οἵτινες εἰσῆλθον ἡσυχῶς εἰς τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον αὐτῶν.

Ἡκούσθη ἡ ἐκπυροσφοκρότης, ἔπεσεν ὁ φονεὺς ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου μὲ τὸ μέτωπον ἐμπρὸς, καὶ ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀνωρθώθη καὶ περιέφερε περὶ αὐτὸν βλέμμα αὐστηρὸν, πλήρες πεποιθήσεως. Ἐπειτα δὲ ἀπώθησε διὰ τοῦ ποδὸς τὸ πτώμα, καὶ εἶπε· — Ῥίψατ' ἔξω αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

Τρεῖς ἄνδρες ἤγειραν τὸ σῶμα τοῦ ἀθλήου ἐκείνου, σπασμωδοῦν εἰσέτι ἐκ τῶν τελευταίων μηχανικῶν τῆς ζωῆς σπασμῶν, καὶ τὸ ἀπέρριψαν ἄνωθεν τοῦ μικροῦ ὁδοφράγματος τῆς ὁδοῦ Μοντεδούρου.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἔμεινε περίσκεπτος. Τὸ πλῆθος ἐσιώπησεν περὶ αὐτόν.

— Ἀδελφοὶ συμπολίται, λέγει τέλος πρὸς τοὺς περιστώτας. ἡ πράξις αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὑπῆρχεν ἀνόσιος, καὶ ἡ ἰδική μου δὲ πράξις, φρικώδης ἀληθῶς. Ἐφόνευσες, διὸ τὸν ἐφόνευσες. Ἡναγκάσθην οὕτω νὰ πράξω, διότι καὶ ἡ ἀνταρσία πρέπει νὰ ἔχη τὴν πειθαρχίαν τῆς. Ὁ φόνος εἶναι ἔγκλημα πολὺ μᾶλλον ἐδῶ ἢ ἄλλου· εἴμεθα ὑπὸ τὰ βλέμματα τῆς ἐπαναστάσεως, εἴμεθα οἱ ἱερεῖς τῆς δημοκρατίας, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τοῦ καθήκοντος· δὲν πρέπει νὰ δόσωμεν ἀφορμὴν ὥστε ὁ ἀγὼν ἡμῶν νὰ συκοφαντηθῇ. Διὰ τοῦτο ἔκρινα καὶ κατεδίκασα εἰς θάνατον τὸν ἄνθρωπον τοῦτον. Ὅσον δὲ δι' ἐμέ, τὸν βιασθέντα νὰ κάμω ὅ,τι ἔκαμα, ἀλλὰ βδελυττόμενον τὴν πράξιν μου, ἔκρινα καὶ τὸν ἑαυτὸν μου ὡσαύτως, καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἴδῃτε εἰς ποίαν ποιήνῃ κατεδικάσθην.

Ὅσοι τὸν ἤκουσαν ἐκυριεύθησαν ὑπὸ φρίκης.

— Συμεριζόμεθα τὴν τύχην σου, εἶπεν ὁ Κομπεφερρῆς.

-- Ἔστω, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἐνζολωρᾶς. Ἀκόμη ἓνα λόγον ἔχω νὰ σοῦ εἰπῶ. Θανατώσας αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ὑπήκουσα εἰς τὴν ἀνάγκην· ἄλλ' ἡ ἀνάγκη εἶναι τέρας τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ἡ ἀνάγκη καλεῖται Πεπρωμένον. Ὁ δὲ νόμος τῆς προόδου θέλει ἵνα ἐξαλειφθῶσι τὰ τέρατα ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων, καὶ ἵνα τὸ Πεπρωμένον ἐκλείψῃ ἐνώπιον τῆς Ἀδελφότητος. Ὡ Ἀγάπη! τὸ μέλλον ἀνήκει εἰς σέ. Ὡ Θάνατε! σὲ μεταχειρίζομαι τὴν ὥραν ταύτην, ἀλλὰ σὲ μισῶ. Ἀδελφοὶ συμπολίται, ἐν τῷ μέλλοντι δὲν θὰ ὑπάρχη οὔτε ἀχλὺς, οὔτε κεραυνοί· οὔτε ἀμάθεια θηριώδης, οὔτε αἷμα ἀντὶ αἵματος. Καθὼς δὲν θὰ ὑπάρχη πλέον Σατὰν, οὕτως οὐδὲ Μιχαήλ ἀρχάγγελος. Ἐν τῷ μέλλοντι οὐδεὶς θὰ φονεύῃ ἄνθρωπον, ἡ γῆ θὰ ἱλαρυνθῇ, τὸ ἀνθρώπινον γένος μόνον θὰ ἀγαπᾷ. Θὰ ἔλθῃ, ἀδελφοὶ συμπολίται, ἡ ἡμέρα αὕτη· θὰ ἔλθῃ, καὶ διὰ νὰ ἔλθῃ μέλλομεν ν' ἀποθάνωμεν σήμερον.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐσιώπησεν ἀφοῦ εἶπε ταῦτα. Ἐκλείσθησαν τὰ παρθενικά του χεῖλη, καὶ ἔμεινεν ἀκόμη ὀλίγας στιγμᾶς ὄρθιος εἰς τὸ μέρος ὅπου ἔχυσε τὸ αἷμα, καὶ ὡς μάρμαρον ἀκίνητος.

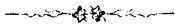
Ὁ Προυβέριος καὶ ὁ Κομπεφερρῆς συνέσφιγγον συμπηλῶς τὰς χεῖράς των, βλέποντες μετὰ θαυμασμοῦ τὸν Ἐνζολωρᾶν, καὶ στηριζόμενοι ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου εἰς τὴν γωνίαν τοῦ ὁδοφράγματος.

Σπεύσωμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀκολούθως, ὅταν ἔλα τὰ πτώματα τῶν πεσόντων κατὰ τὴν ἀποστασίαν ἐκείνην ἐξητάσθησαν, εὐρέθη ἐπὶ τοῦ Καβούκη ἀποδεικτικὸν γράμμα, ὅτι ἦτον ἄνθρωπος τῆς ἀστυνομίας.

Προσθετέον ὅτι, κατὰ παράδοσίν τινα τῆς ἀστυνομίας, ὁ Καβούκης ἦτον αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ Μαγχοπαρadiaς. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Καβούκη, ὁ Μαγχοπαρadiaς δὲν ἤκούσθη πλέον· δὲν ἄφισεν ἴχνος του· συνανεμίχθη μὲ τὸ ἀφανὲς καὶ ἀόρατον. Ὁ βίος του ὑπῆρξε σκότος ἢ τελευτῆ του νύξ.

Ὅλον τὸ πλῆθος κατείχετο εἰσέτι ὑπὸ τῆς συγκινήσεως τῆς ἐκ τοῦ τραγικοῦ ἐκείνου θεάματος, ὅτε ὁ Κουρφεϊράκος ἐπανεῖδεν ἐντὸς τοῦ ὀδοφράγματος τὸν μικρὸν νέον ἐκεῖνον, ὅστις τὸ πρῶτ' εἶχεν ἔλθει εἰς τὴν κατοικίαν του ζητῶν τὸν Μάριον.

Ὁ νέος οὗτος ἦλθε διὰ νυκτὸς καὶ ἠνώθη μὲ τοὺς ἀντάρτας. ἐφαίνετο δὲ τολμηρὸς καὶ ἄφροντις μεταξὺ αὐτῶν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ο ΜΑΡΙΟΣ ΕΝ ΤΗ ΣΚΙΑΙ.

Α΄.

Ἄπὸ τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου.

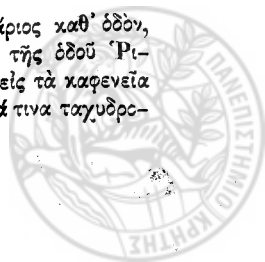
Ἡ φωνὴ ἐκείνη ἦτις εἰς τὴν σκιὰν τῆς ἑσπέρας εἶχε καλέσει τὸν Μάριον εἰς τὸ ὁδόφραγμα τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος, τὸν ἐφάνη ὡς ἡ φωνὴ τῆς εἰμαρμένης του. Ὁ Μάριος δὲν ἤθελε πλέον τὴν ζωὴν, καὶ ἰδοὺ παρουσιάζετο εἰς αὐτὸν ἡ εὐκαιρία τοῦ ν' ἀποθάνῃ ἐνῶ ἔκρουε τὴν πύλην τοῦ τάφου, προσέφερον εἰς αὐτὸν τὴν κλειδὰ τῆς μίας χειρὸς ἐντὸς τῆς σκιάς.

Ὁ Μάριος μετετόπισε τὴν κιγκλίδα διὰ τῆς ὁποίας τσαάκις διήλθεν, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ κήπου, καὶ εἶπεν, — Ἐμπρὸς λοιπόν!

Ἡ ὁδὸν καὶ ἡ ἀπελπισία τὸν ἔφερον εἰς ἀπόγνωσιν. Ἦρχισεν νὰ τρέχῃ. Ἐτυχε δὲ καὶ ὠπλισμένος, διότι ἐκράτει τὰ πιστόλια τοῦ Ἰαβέρη.

Ὁ νεανίσκος, τὸν ὁποῖον ἐνόμισεν ὅτι διέκρινε, ἐχάθη, εἰσελθὼν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως.

Τὰ πρῶτα ἐργαστήρια ἅτινα ἀπήνησεν ὁ Μάριος καθ' ὁδόν, ἦσαν ἀκόμη ἀνοικτὰ καὶ πεφωτισμένα· ὑπὸ τὰς στοὰς τῆς ὁδοῦ Ῥιβολίου αἱ γυναῖκες ἠγόραζον ἐντὸς τῶν ἐργαστηρίων, εἰς τὰ καφενεῖα ἐκάθηντο πολλοὶ καὶ ἔτρωγον παγωτὰ. Μόνον ὀχθήματ' αἵτινα ταχυδρομικὰ ἀνεχώρουν κατεσπευσμένως ἐκ τῶν ὑπουργείων.

Παρέκει, τὰ ἐργαστήρια ἦσαν κλειστά, καὶ οἱ κύριοι αὐτῶν ἴσταντο εἰς τὰς θύρας των καὶ συνωμίλουν, ἀλλ' οἱ διαβάται ἐκυκλοφόρουν, τὰ φανάρια ἦσαν ἀναμμένα, καὶ εἰς ὅλα τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν ἐφαίνετο φῶς, κατὰ τὸ σῆμα. Εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Παλαιρογιαλλοῦ ὁ Μάριος εἶδε συνηγμένον ἰππικόν.

Καθόσον ἀπεμακρύνετο τοῦ Παλαιρογιαλλοῦ ἔβλεπεν ὅτι τὰ πεφωτισμένα παράθυρα καθίσταντο ἀραιότερα· τὰ ἐργαστήρια κατὰ κλειστά, οὐδεὶς συνωμίλει εἰς τὰς θύρας των, ἢ ὁδὸς ἐφαίνετο ζοφερωτέρα, καὶ ἐνταυτῷ τὸ πλῆθος τῶν διαβατῶν πυκνότερον. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἤκούετο ὀμιλῶν, καὶ ὅμως ἐξ ὧν ὁμοῦ ἀνεδίδετο βόμβος τις βαθύς καὶ ὑπόκωφος.

Ὀλίγον παρέκει εἶδεν ἀθροίσματα ἀνθρώπων ἰστάμενα ἀκίνητα μεταξὺ τοῦ πλῆθους τῶν διαβατῶν, ὡς πέτραι μέλαιναι στέρεαι ἐν τῷ μέσῳ ρεῖθρων ὕδατος.

Προχωρήσας ἔτι περαιτέρω, τόσον εὗρε συμπεπυκνωμένον πλῆθος, ὥστε ἔμενεν ἀκίνητος· ἦτον σχεδὸν ἀδύνατον νὰ διέλθῃ τις. Ὅλοι δὲ συνωμίλουν χαμηλῇ τῇ φωνῇ, καὶ αἱ κεφαλαί των, κεφαλαὶ φοροῦσαι ὄχι πῖλους, ἀλλὰ κασκέττα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐσχημάτιζον ἐντὸς τοῦ σκότους κυματισμὸν τινα συγχευμένον. Παρέκει, εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς πλησιεστέρας πρὸς τὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, εἰς κἀνὲν πλέον παράθυρον δὲν ἐφαίνετο φῶς· ἀλλ' ὅμως δὲν ἦσαν ἔρημαι αἱ ὁδοὶ αὗται· διέκρινεν ἐντὸς αὐτῶν ὁ ὀφθαλμὸς τουφέκια στημένα εἰς δράγματα, λόγχας κινουμένας καὶ στρατεύματα κατεσκευασμένα εἰς τὸ ὑπαιθρον. Οὐδεὶς τῶν περιέργων διέβαινε τὸ ὄριον τοῦτο. Ἐκεῖ ἔπαυε πᾶσα κυκλοφορία. Ἐκεῖ ἐτελείωνε τὸ πλῆθος καὶ ἤρχιζον τὰ στρατεύματα.

Ὁ Μάριος ἤθελε νὰ προχωρήσῃ, καὶ ἤθελε μὲ ἤελθῃν ἀνθρώπου μὴ ἔχοντος πλέον ἐλπίδα. Τὸν προσεκάλεσαν, ὡφείλε νὰ ὑπάγῃ. Εὗρε τρόπον νὰ διέλθῃ τὸ πλῆθος, νὰ διέλθῃ δὲ διὰ πλαγίων δρόμων καὶ τὰ στρατεύματα, ἀποφυγῶν τοὺς περιπόλους, καὶ ἀποκρυβεῖς ἀπὸ τῶν σκοπῶν.

Τότε εὐρέθη εἰς μέρη φοικαλέα ἀληθῶς. Οὔτε διαβάτης πλέον ἐφαίνετο, ἐκεῖ οὔτε στρατιώτης, οὔτε τὸ ἐλάχιστον φῶς. Ἐρημία, σιωπὴ ἄκρα, νύξ. Εὐρέθη ὡς εἰς ἐν ὑπόγειον. Καὶ ὅμως ἐξηκολούθησε νὰ προχωρῇ.

Μετὰ τινα βήματα διέβη τις πλησιόθεν του τρέχων. Ἄνῆρ ἦτον ἢ γυνή; ἢ ἦσαν πολλοί; Δὲν ἠδυνήθη νὰ καταλάβῃ.

Ἀπὸ γύρου εἰς γύρον, ἀφίχθη εἰς μίαν ὁδὸν στενήν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ἀπήντησέ τι πρόσκομμα. Ἀπλώνει τὰς χεῖρας ἦτον ἐν φορτηγὸν ἀμάξιον ἀνεστραμμένον· συγχρόνως δὲ οἱ πόδες του ἀπαντῶσι λάκκους μικροὺς μὲ νερὰ καὶ πέτρας ἐκ τοῦ λιθοστρώτου ἀνεσκαμμένας καὶ τῇ δε κακείσε ἐρριμμένας, ἀλλαχοῦ δὲ συσσωρευμένας. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο εἶχε γίνει ἀπόπειρα ἐγέρσεως ὁδοφράγματος, τὸ ὁποῖον ἔπειτα ἐγκατελείφθη. Ἐπροχώρει ψηλαφητὶ ἔχων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ τοίχου τῶν οἰκιῶν. Ὀλίγον παρέκει τοῦ ὁδοφράγματος, τὸν ἐφάνη ὅτι διεκρίνετο λευκὸν τι πρᾶγμα. Ἐπλησίασε, τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἔλαβε σχῆμα. Ἦσαν οἱ δύο ἵπποι τοῦ παντοφορίου, ἵπποι λευκοί, οἵτινες ἀφ’ ὧν περιεφέρθησαν τυχαίως ἀπὸ ὁδοῦ εἰς ὁδὸν ὄλην τὴν ἡμέραν, τέλος ἐστάθησαν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο περιλύπως, ἄθλια ζῶα, μὴ ἐνοοῦντα καὶ αὐτὰ τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς ὁ ἀνθρώπος δὲν ἐννοεῖ τὰς πράξεις τῆς θείας Προνοίας.

Ὁ Μάριος ἄφισε τοὺς ἵππους ὀπίσω του. Εἰς μίαν ἄλλην ὁδὸν, τὴν ὁποίαν διήρχετο ὡσαύτως ἐν τῷ σκοτεινῷ, ἐσύριζεν εἰς τὰ ὕψηλα τοῦ ἐν μολυβδόβολον καὶ διεπέρασε μίαν λεκάνην ὀρειγαλικίνην ἧτις ἐκρέματο ἄνωθεν τῆς θύρας ἐνὸς κουρείου κλειστοῦ.

Καὶ τοῦτο δὲ ἀκόμη ἦτον σημεῖον ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ πλησίον ψυχὴ ζῶσα· ἀλλὰ παρέκει δὲν ἀπήντησε πλέον τίποτε.

Ὁλη αὕτη ἡ ὁδοπόρος τοῦ Μαρίου ὁμοιάζε κατάβασιν βαθμίδων σκοτεινῶν. Ἄλλ’ ὅμως αὐτὸς προέβη περαιτέρω.

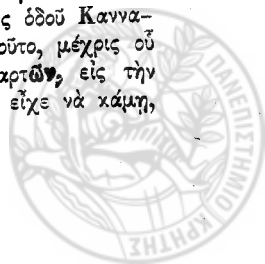
Β’.

Ὁ Μάριος διστάζει.

Ὁ Μάριος ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀγοράς.

Ἐκεῖ τὰ πάντα ἦσαν ἡσυχώτερα, σκοτεινότερα καὶ πλέον ἀκίνητα ἢ εἰς τὰς πλησίον ὁδοὺς.

Ἄλλ’ ὅμως ἄνω τῶν στεγῶν αἵτινες διεκρίνοντο ἀπέναντί του εἰς τὸν ὀρίζοντα ἐφαίνετο λεπτόν τι ἐρύθημα, καὶ ἦτον ἡ ἀντανάκλασις τῆς δαδὸς ἧτις ἤγαπτεν ἐπὶ τοῦ ὁδοφράγματος τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος. Ὁ Μάριος κατηυθύνθη πρὸς τὸ ἐρύθημα τοῦτο, μέχρις οὗ ἔφθασε, χωρὶς νὰ τὸν παρατηρήσῃ ὁ σκοπὸς τῶν ἀνταρτῶν, εἰς τὴν ἄκρην τῆς ὁδοῦ Μονδετούρου. Ὀλίγα πλέον βήματα εἶχε νὰ κάμῃ, διὰ νὰ εὐρεθῇ μεταξύ τῶν ἀνταρτῶν.

Ἐκάθησε τότε ὁ δυστυχῆς νέος εἰς τὸ κατώφλιον μιᾶς θύρας, ἑσταύρωσε τὰς χεῖρας, καὶ ἐνθυμήθη τὸν πατέρα του, ὄλην τὴν νεότητά του καταναλώσαντα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος. Εἶπεν ὅτι ἰδοὺ ἐσήμανε τέλος ἡ ὥρα καὶ δι' αὐτόν· ὅτι ἰδοὺ ἔμελλε μετὰ τὸν πατέρα του καὶ αὐτὸς νὰ ἀναδειχθῆ γενναῖος, ἀτρόμητος, νὰ τρέξῃ ἐναντίον τῶν μολυβδοβόλων, νὰ προτάξῃ τὸ στήθος του κατὰ τῶν λογχῶν, νὰ χύσῃ τὸ αἷμά του, νὰ ζητήσῃ τὸν ἐχθρὸν, νὰ ζητήσῃ τὸν θάνατον. Ἀλλ' ἐσκέφθη ἐνταυτῷ ὅτι ὁ πατήρ του ἐπολέμηε κατ' ἐχθρῶν ἀλλοτρίων, ἐνῶ τὸ πεδῖον τῆς μάχης εἰς τὸ ὅποιον αὐτὸς ἔμελλε νὰ καταβῆ, ἦτον ἡ ὁδὸς. ὁ δὲ προκείμενος ἀγὼν, ἦτον ὁ ἐμφύλιος πόλεμος!

Φρίκη λεπτή τὸν ἐκυρίευσε.

Ἐνθυμήθη τὸ ξίφος ἐκεῖνο τοῦ πατρὸς του, τὸ ὅποιον ὁ πάππος του εἶχε πωλήσει εἰς ἕνα μεταπράτην, πράξις διὰ τὴν ὅποιαν τότε ἐλυπήθη τὰ μέγιστα. Τώρα εἶπε κατὰ νοῦν, ὅτι καλῶς ἔγινεν ὅτι καλῶς ἔπραξεν ἡ ἀνδρεία καὶ ἄμεμπτος σπάθη ἐκεῖνη φυγοῦσα ἀπὸ τῶν χειρῶν του. Προεῖδε τὰ σημερινὰ συμβάντα προησθάνθη τὸν ἐμφύλιον τοῦτον πόλεμον, τὸν πόλεμον τῶν τριῶν, τὰ τραύματα τὰ διδόμενα καὶ λαμβανόμενα εἰς τὰ νῶτα, μεταξύ ἀδελφῶν. Ἡ σπάθη ἐκεῖνη, ἐρχομένη ἐκ τῶν ἐνδόξων νικῶν τοῦ Μαρρέγγου καὶ τῆς Φριδλάνδης, δὲν ἤθελε νὰ πορευθῆ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Κανναβίδος· μεθ' ὅσα ἔπραξεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πατρὸς, δὲν ἤθελε νὰ πράξῃ τὰ ἐπικείμενα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ υἱοῦ! Ἐὰν εἶχε τὴν σπάθην ἐκείνην, ἐὰν ἀφοῦ τὴν ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ νεκρικοῦ προσκεφαλαίου τοῦ πατρὸς του, ἐτόλμα νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὸν νυκτερινὸν ἀγῶνα τοῦτον μεταξύ Γάλλων, βεβαίως αὕτη θὰ τοῦ ἔκαιε τὰς χεῖρας καὶ θὰ ἐφλογίζετο ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του, ὡς ἡ ῥομφαία τοῦ ἀρχαγγέλου! Καλῶς καὶ δικαίως λοιπὸν, ἔλεγε, καλῶς καὶ δικαίως δὲν ὑπῆρχε πλέον ἡ σπάθη ἐκεῖνη πλησίον του· ὁ πάππος του κατέστη, ὁ ἀληθὴς φύλαξ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς του, καὶ προτιμότερον ἦτον νὰ πωληθῆ τὸ ξίφος ἐκεῖνο ἐπὶ δημοπρασίᾳ εἰς ἕνα μεταπράτην ὅποιον-δήποτε, καὶ νὰ ριφθῆ μεταξύ παλαιῶν σιδηρικῶν, παρὰ νὰ νύξῃ σήμερον τῆς πατρίδος τὴν πλευράν.

Ἐπειτα δὲ ἤρχισε νὰ κλαίῃ πικρῶς.

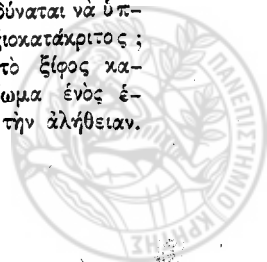
Ἀλλὰ πάλιν πῶς νὰ κάμῃ; Νὰ ζήσῃ, ἀνευ τῆς Τιτίκας; δὲν ἠδύνατο. Ἀφοῦ ἀνεχώρησεν ἐκεῖνη, δὲν τὸν ἔμενε πλέον ἄλλο, εἰμὴ ὁ θάνατος. Δὲν τὴν ἔδοσε τὸν λόγον τῆς τιμῆς του ν' ἀποθάνῃ; Ἡ Τιτίκα ἀνεχώρησε γινώσκουσα τοῦτο· ἄρα τὴν ἤρεσκε ν' ἀποθάνῃ ὁ

Μάριος. Καί τέλος, ἦτον φανερόν ὅτι ἡ **Τιτικά** δέν τόν ἠγάπα πλέον, ἀφοῦ ἔφυγε τοιοιουτρόπως, χωρίς νά τόν εἰδοποιήσῃ, χωρίς λέξι, χωρίς γράμμα, καί ἐνώ ἤξευρε τήν κατοικίαν του! Τί τόν ὠφέλει πλέον ἡ ζωή, καί διατί νά ζῆ εἰς τὸ ἐξῆς; "Ἐπειτα δέ, νά ἔλθῃ ἕως ἐδῶ, καί νά ὀπισθοπορήσῃ! νά πλησιάσῃ εἰς τόν κίνδυνον, καί νά φύγῃ! νά ἔλθῃ ἕως εἰς τὸ ὀδόφραγμα, καί νά δραπετεύσῃ! νά δραπετεύσῃ τρέμων ὄλος καί λέγων· **Εἶδα** ἀρκεῖ ὅτι εἶδα εἶναι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος· ἀναχωρῶ! **Νά** ἐγκαταλείψῃ τοὺς φίλους του, ἐνώ τόν ἐπερίμενον! ἐνώ ἴσως εἶχον χρεῖαν αὐτοῦ! ἐνώ ἦσαν μία δρᾶξ ἀνθρώπων ἐναντίον ἑνὸς στρατοῦ! **Νά** φανῇ πρὸς πάντα ρίψασπις, πρὸς τὸν ἔρωτα, πρὸς τὴν φιλίαν, πρὸς τὸν λόγον τῆς τιμῆς του! **Νά** δώσῃ εἰς τὴν δειλίαν του τὸ πρόσχημα τοῦ πατριωτισμοῦ! 'Αδύνατον· ἐν τὸ φάσμα τοῦ πατρὸς του ἦτον ἐκεῖ παρὸν, εἰς τὴν σκιάν, καί τὸν ἔβλεπεν ὀπισθοχωροῦντα, θά τοῦ ἐκτύπα τὰς πλευράς μὲ τὸ πλατὺ μέρος τῆς σπάθης του, καί θά ἔκραζε πρὸς αὐτόν, — **Ἐμπρός!** ἀνάνδρε!

"Ἐκυψε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθεος του, καί ἐβυθίσθη εἰς νέους διαλογισμοὺς μυρίους.

Τῶντι ὁ πατήρ του θά ὠργίζετο; Καί διατί; Διότι εἶναι περσιτάσεις καθ' ἃς ἡ ἐπανάστασις εἶναι χρέος. Πρόκειται περὶ ἰδέας τινὸς ἱεράς. Ἡ πατρίς θρηνεῖ, ἔστω! ἀλλ' ἡ φιλανθρωπία ἀγάλλεται. Καί ἄρά γε εἶναι ἀληθές ὅτι θρηνεῖ ἡ πατρίς; Ἡ **Γαλλία** αἰμάσσει, ἀλλ' ἡ ἐλευθερία μειδιά· καί ἐνώπιον τοῦ μειδιήματος τῆς ἐλευθερίας, ἡ **Γαλλία** λησμονεῖ τὸ τραῦμά της. Καί ἔπειτα, ἐξεταζομένων τῶν πραγμάτων ἐκ περιωπῆς εἶ: ὑψηλοτέρας, τί ἐμφύλιον πόλεμον ἔρχονται καί λέγουν;

Τί σημαίνει ἐμφύλιος πόλεμος; Ὑπάρχει ἄρά γε πόλεμος κατὰ ἀλλοτριῶν; Μήπως πᾶς πόλεμος μεταξὺ ἀνθρώπων δέν εἶναι πόλεμος μεταξὺ ἀδελφῶν; Ὁ χαρακτήρ παντὸς πολέμου εἶναι ὁ σκοπὸς δι' ὃν αὐτὸς γίνεται. Δέν ὑπάρχει πόλεμος ἀλλότριος, οὔτε ἐμφύλιος· ὑπάρχει πόλεμος ἀδικος καί πόλεμος δίκαιος. Μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θά συνταχθῇ τὸ ἀνθρώπινον συνυποσχετικόν, ὁ πόλεμος, ἐκείνος τοῦλάχιστον ὁ πόλεμος ὅστις εἶναι ἡ προσπάθεια τοῦ σπεύδοντος μέλλοντος κατὰ τοῦ βραδύνοντος παρελθόντος, δύναται νά ὑπάρχῃ ἀναγκαῖος. Κατὰ τί εἶναι ὁ τοιοῦτος πόλεμος ἀξιοκατάκριτος; Τότε μόνον ὁ πόλεμος εἶναι καταισχύνη, τότε μόνον τὸ ξίφος καθίσταται δολοφονικὸν ἐγγχειρίδιον, ὅταν φονεύῃ τὸ δικαίωμα ἑνὸς ἐκάστου, τὴν πρόοδον, τὸν ὀρθὸν λόγον, τὸν πολιτισμὸν, τὴν ἀλήθειαν.

Τότε, εἴτε μετὰ ὁμοφύλων, εἴτε μετὰ ἀλλοτρίων, ὁ πόλεμος ἐκεῖνος εἶναι θεοστυγῆς· καλεῖται κακούργημα. Ἐξω τοῦ ἱεροῦ πράγματος τὸ ὁποῖον λέγεται δικαιοσύνη, μὲ ποῖον δικαίωμα δύναται εἶδος τι πολέμου νὰ περιφρονήσῃ ἄλλο τι εἶδος; Τίς ὑπερτερεῖ τοῦ ἄλλου, ὁ Λεωνίδας μαχόμενος κατὰ τῶν ἀλλοτρίων, ἢ ὁ Τιμολέων μαχόμενος κατὰ τῆς τυραννίδος; Ὁ μὲν ὑπερασπιστῆς, ὁ δὲ ἐλευθερωτής. Θέλετε νὰ στιγματίσῃτε ἀδιακρίτως πᾶσαν ἔνοπλον ἐξέγερσιν ἐν τῇ πόλει αὐτῇ; Τότε κηρύξατε ἀτίμους καὶ ἐπονειδίστους τὸν Βροῦτον, τὸν Μάρκελλον, τὸν Ἀρνούλδον, τὸν Κολιγύ. Καθὼς ἡ ἐπιδρομὴ ἀλλοτρίων παραβιάζει τὸ γεωγραφικὸν σύνορον μιᾶς χώρας, οὕτω καὶ ὁ δεσποτισμὸς παραβιάζει τὸ ἠθικὸν αὐτῆς σύνορον. Ἡ τοὺς Ἀγγλοὺς ἀποδιώκομεν ἀπὸ τῆς Γαλλίας, ἢ τὸν τύραννον αὐτῆς, ἀνακτῶμεν τὰ ἡμέτερα, ἀνακτῶμεν τὴν χώραν τῆς Γαλλίας. Ἐρχεται ὥρα καθ' ἣν δὲν ἀρκουσι πλέον αἱ διαμαρτυρήσεις· μετὰ τὴν φιλοσοφίαν χρειάζεται ἡ πράξις· ἡ δύναμις ἐκτελεῖ ὅ,τι ἡ ἰδέα σχεδογραφεῖ. Ὁ δεσμώτης Προμηθεὺς ἀρχεται, καὶ ὁ Ἀριστογείτων τελειοῖ· ἡ ἐγκυκλοπαιδεία φωτίζει τὰς ψυχὰς, μία 10 αὐγούστου εἰς τὴν Γαλλίαν ἠλεκτρίζει αὐτάς. Μετὰ τὸν Αἰσχύλον ὁ Θρασύβουλος μετὰ τὸν Διδερότον, ὁ Δαντῶν. Τὰ πλήθη ἔχουσι πάντοτε τάσιν πρὸς τὸ νὰ δέχωνται δεσπότην. Ἐκ τοῦ ὄγκου αὐτῶν κατασταλάζει ἀπάθεια. Χρειάζεται νὰ σειῶνται τὰ πλήθη, νὰ προσωθοῦνται, ἔστω καὶ ἀποτόμως, νὰ ρίπτεται κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν των ἡ ἀλήθεια σφοδρῶς, καὶ ἄς τοὺς πληγῶνῃ, δὲν βλέπτει· δράγματα φωτὸς νὰ τοὺς κτυποῦν, ἔστωσαν καὶ τρομερὰ. Τὸ θάμβος τοῦτο ἐξυπνεῖ τὸ λαόν· ἄς τὸν κεραυνοβολήσῃ ἕλιγον ἢ ἰδίᾳ του σωτηρία. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῶν ἐπαναστάσεων καὶ τῶν πολέμων. Εἶναι χρεῖα νὰ ἐγερθῶσι μεγάλοι μαχηταί, νὰ φωτίσωσι διὰ τῆς θρασυτήτος των τὰ ἔθνη, καὶ νὰ σειῶσι τὴν οἰκτρὰν αὐτὴν ἀνθρωπότητα, τὴν ὁποῖαν κατακαλύπτει ἡ ἀχλὺς τοῦ θεοῦ δικαίωματος, ἡ καισαρικὴ δόξα, ἡ δύναμις, ὁ φανατισμὸς, ἡ ἀνεύθυνος ἐξουσία καὶ αἱ ἀπόλυτοι μεγαλειότητες. Ἐρρέτω ὁ τύραννος! Ἀλλὰ τί λέγεις; ποῖον ἔννοεῖς; Τὸν Λοδοβίικον Φίλιππον καλεῖς τύραννον; ὄχι· οὔτε αὐτὸν, οὔτε Λοδοβίικον τὸν Δέκατον Ἐκτον. Εἶναι ἀμφοτέρω ὅ,τι ἡ ἱστορία συνήθως ἀποκαλεῖ ἀγαθοὺς βασιλεῖς· ἀλλ' αἱ ἀρχαὶ δὲν κατακερματίζονται, ἡ λογικὴ τῆς ἀληθείας εἶναι εὐθεῖα, καὶ ἴδιον τῆς ἀληθείας εἶναι νὰ μὴ χαρίζεται εἰς κανένα. Οὐδεμίαν χάριν λοιπὸν πᾶσα καταπάτησις ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ καταστέλλεται· εἰς τὸν Δέκατον Ἐκτον Λοδοβίικον ἐνυπῆρχε τὸ θεῖον δικαίωμα· εἰς τὸν Λοδοβίικον Φίλιππον ἐνυπῆρχε τὸ

ἐπειδὴ Βουρβόνος· ἀμφότεροι ἐκπροσωποῦσι κατά τι μέτρον τὴν δήμευσιν τοῦ δικαίου, καὶ διὰ τὰ σαρωθῆ ἢ παγκόσμιος ἀρπαγῆ, πρέπει νὰ καταταπολεμηθῶσι· πρέπει τοῦτο, ὅτε ἡ Γαλλία εἶναι τὸ ἐξ οὗ ἡ ἀφετηρία. Ὅταν ὁ δεσπότης πέσῃ εἰς τὴν Γαλλίαν, πίπτει πανταχοῦ. Ἐν συντόμῳ, ν' ἀποκατασταθῆ ἡ κοινωνικὴ ἀλήθεια, ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἐλευθερίαν ὁ θρόνος αὐτῆς, ν' ἀποδοθῆ ὁ λαὸς εἰς τὸν λαόν, ν' ἀποδοθῆ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ κυριαρχία, νὰ ἐνδυθῆ πάλιν ἡ Γαλλία τὴν πορφύραν τῆς, νὰ ἐπανορθωθῶσιν ἀκεραίως ὁ ὄρθος λόγος καὶ ἡ εὐθυδικία, νὰ ἐξαλειφθῆ πᾶν σπέρμα ἀνταγωνισμοῦ διὰ τῆς ἀποδόσεως ἐκάστου εἰς αὐτὸν, νὰ ἐκλείψῃ τὸ πρόσκομμα τὸ ὁποῖον φέρει ἡ βασιλεία εἰς τὴν ἄπειρον ὁμόνοιαν τῆς οἰκουμένης, ὁποῖος ἀγὼν διακαιοτέρως, καὶ κατὰ συνέπειαν, ὁποῖος λαμπρότερος πόλεμος; Οἱ τοιοῦτοι πόλεμοι φέρουσι τὴν εἰρήνην. Ἐν πελώριον φρούριον προλήψεων, προνομίων, δεισιδαιμονιῶν, ψευδῶν, ληστευσιῶν, καταχρήσεων, βιασπραγιῶν, παρανομιῶν, σκότους, ἴσταται ὄρθιον ἐπὶ ἄνωθεν τοῦ κόσμου μὲ τὰ προπύργια αὐτοῦ, τὰ ἔμπλεξ μίσους. Πρέπει νὰ κατεδαφισθῆ αὐτὸ τὸ φρούριον, νὰ κατακρημνισθῆ ὁ τερατώδης οὗτος κολοσσός. Ἡ ἐν Αὐστερλίτσῃ νίκη εἶναι μέγα· ἡ ἄλωσις τῆς Βασιλλίας εἶναι ὑπέρλαμπρον.

Τοιαῦτα ἐνῶ διενοεῖτο ὁ Μάριος, περιέφερον ἐνταυτῶ τὰ βλέμματά του εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ ὁδοφράγματος, διότι ἡ ὁδὸς εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο ἦτον αὐτῆ ἐκείνῃ ἢ στενῇ, τὴν ὁποίαν ἀφήκαν οἱ ἀντάρται ἀνοικτὴν ἐκ τοῦ ἐνός ἄκρου. Οἱ ἀρτάρται συνωμῶνται χαμηλῇ τῇ φωνῇ χωρὶς νὰ σαλεύωσι. Ἄνωθεν αὐτῶν, εἰς ἔν τῶν παραθύρων τοῦ τρίτου πατώματος, ὁ Μάριος διέκρινέ τινα ὡσάν θεατὴν ἢ μάρτυρα, ὅστις τὸν ἐφάνη παραδόξως πῶς προσέχων εἰς τὰ διατρέχοντα. Ἦτον ὁ θυρωρός, ὁ δυστυχῆς, τὸν ὁποῖον εἶχε φονεύσει ὁ Καβούκης. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ὁ θανατωθεὶς ἐθεώρει τοὺς μέλλοντας νὰ θανατωθῶσι. Μακρὰ κηλὶς αἵματος, βεύσαντος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐκείνης κατέβαινε ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἕως εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, ὅπου ἴστατο.

ΒΙΒΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΠΕΛΠΙΣΙΑΣ.

Α'.

Ἡ σημαία· πράξις πρώτη.

Οὐδείς ἐφαίνετο εἰσέτι, ἐνῶ εἶχε σημάνει ἡ δεκάτη ὥρα τῆς νυκτός. Ὁ Ἐνζολωρᾶς καὶ ὁ Κομπεφερῆρης ὑπήγον καὶ ἐκάθησαν, μετὴν καραμπίναν ἀναχειῖρας, πλησίον τῆς διόδου τοῦ μεγάλου ὁδοφράγματος. Δὲν συνωμιλοῦν δὲ, ἀλλ' ἤκροῶντο, προσέχοντες καὶ τὰ ἐλαφρότερα καὶ μακρυνότερα βήματα.

Αἴφνης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπικρατούσης πενθίμου σιγῆς, ἀκούεται φωνή τις καθαρά, νεαρά, φαιδρά, ὡς ἐκ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἐρχομένη, καὶ ἄδουσα ἐπίτινος ἤχου δημοτικοῦ εἰς τὴν Γαλλίαν τὰ ἐπόμενα, λήγοντα εἰς κρωγμὸν, ὡς ὁ τοῦ ἀλέκτορος·

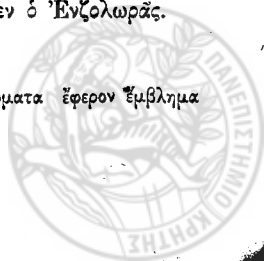
Πάγῳ νὰ χτικιάσω, φλε μου Βουζώ·
Στείλε στρατιώταις, πῶχῳ νὰ τοὺς πῶ.
Μὲ ψαρή καπότα, κ' ἐπ' ἄς τὸ σακὸ
Μ' ἓνα πετεινὰρι κοκοροικό! ¹⁾

Οἱ δύο συσπουδασταὶ συνέσφιγξαν τὰς χεῖράς των.

— Εἶναι ὁ Γαβριᾶς, τὸ ἀλεκτορίδιον, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— Μᾶς εἰδοποιεῖ, εἶπεν ὁ Κομπεφερῆρης.

¹⁾ Ἐπὶ Λοδοβίκου Φιλίππου τὰ γαλλικὰ στρατεύματα ἔφερον ἔμβλημα τὸν ἀλεκτρυόνα ἐπὶ τῶν πέλων.

Καὶ συγχρόνως βήματα ἀνθρώπου τρέχοντος διατάραζαν τὴν ἐρήμην ὁδόν· ἐφάνη δὲ ἀμέσως ὁ Γαβριάς, ὅστις εὐκαμπτότερος πιθήκου ὑπερέβη τὸ ὁδοφράγμα καὶ εἰσεπήδησεν ἀσθμαίνων.

— Τὸ τούφεκι μου! λέγει. Νά τους· ἔφθασαν.

Φρίκη τις ἠλεκτρικὴ διεδόθη εἰς ὄλους τοὺς ἐν τῷ ὁδοφράγματι, καὶ ἤκούσθη ἡ κίνησις τῶν χειρῶν ζητουσῶν τὰ ὄπλα.

— Θέλεις τὴν καραμπίνα μου; εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς πρὸς τὸ παιδίον.

— Τὸ μεγάλο τὸ τούφεκι ἐγὼ θέλω, ἀπεκρίθη ὁ Γαβριάς.

Καὶ ἔλαβε τὸ τούφεκιον τοῦ Ἰαβέρη.

Συγχρόνως σχεδὸν μὲ τὸν Γαβριᾶν εἰσήλθον εἰς τὸ ὁδοφράγμα καὶ δύο σκοποὶ, τὰ αὐτὰ λέγοντες. Ὁ τρίτος τῶν σκοπῶν, ὁ πρὸς τὰς Ἀγορὰς παραμονεύων δὲν ἐφάνη· σημεῖον ὅτι ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου οὐδεὶς ἤρχετο.

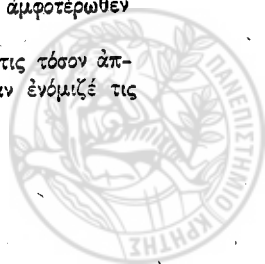
Ἐκαστος τῶν μαχητῶν ἔλαβε θέσιν. Τεσσαράκοντα τρεῖς ἀντάρται, ἐν οἷς ὁ Ἐνζολωρᾶς, ὁ Κομπεφερῆς, ὁ Κουρφειράκος, ὁ Ἀετὸς, ὁ Εὐμορφίδης, ὁ Βαχορέλης καὶ ὁ Γαβριάς, ἦσαν γονυκλινεῖς ἐνδοθεν τοῦ μεγάλου ὁδοφράγματος καὶ μόλις προτείνοντες τὰς κεφαλὰς ὑπὲρ τὴν κορυφὴν του, διὰ νὰ βλέπωσι. Ἦσαν ἔτοιμοι ὄλοι, μὲ τὰ τούφεκια καὶ τὰς καραμπίνας κατὰ τῆς ὁδοῦ ἐστραμμένας, προσεκτικοί, ἄφωνοι. Ἐξ ἕτεροι, διοικούμενοι ὑπὸ τοῦ Φυλλίδου, ἐτέθησαν εἰς τὰ παράθυρα τῶν δύο πατωμάτων τῆς Κορίνθου.

Διέτρεξαν εἰσέτι ὀλίγα στιγμαὶ, ἔπειτα ἤκούσθη κρότος βημάτων μεμετρημένων, βαρέων, πολλῶν ὁμοῦ, ἐρχομένων πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς Καναβίδος.

Τὰ βήματα ταῦτα ἐπλησίασαν· ἐπλησίασαν ἀκόμη, καὶ ἔπειτα ἐστάθησαν. Ἐν τούτοις διεκρίνετο ἀμυδρῶς πως ἐντὸς τοῦ σκότους, πρὸς τὸ βάθος τῆς ὁδοῦ, πληθὺς μεταλλικῶν νημάτων, λεπτῶν ὡς βελονῶν, κινουμένων, ὁμοίων μὲ τὰ ἀπερίγραπτα ἐκεῖνα φωσφορικὰ δίκτυα, τὰ ὁποῖα βλέπει τις ὑπὸ τὰ κλειστὰ βλέφαρά του τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τὸν ἔρχεται ὁ ὕπνος. Ἦσαν αἱ λόγχοι καὶ τὰ τούφεκια τῶν στρατιωτῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀντανακλάτο μακρόθεν τὸ φῶς τῆς δαδός.

Μετὰ τοῦτο ἔγινε νέα ἡσυχία, ὡς νὰ ἐπερίμενον ἀμφοτέρωθεν οἱ μὲν τοὺς δέ.

Αἴφνης, ἐκ τοῦ βάθους τῆς σκιάς ἐκείνης, φωνὴ τις τόσον ἀπαισιωτέρα καθόσον δὲν ἐφαίνετο κανεῖς, φωνὴ τὴν ὁποίαν ἐνόμιζέ τις ὅτι ἐπρόφερε τὸ σκότος αὐτὸ, ἀνέκραξε·

— Τίς εἶ;

Καί συγχρόνως ἠκούσθη ἡ κλαγγή τῶν τουφεκίων τιθεμένων κατὰ σκοπόν.

Ἄλλοτε ἔπειτα ἠκούσθη ἡ κλαγγή τῶν τουφεκίων τιθεμένων κατὰ σκοπόν.

— Γαλλικὴ ἐπανάστασις.

— Πῦρ! εἶπεν ἡ φωνή.

Μία ἀστραπὴ ἀμέσως ἐπορφύρωσε τὰς ὄψεις τῆς ὁδοῦ, ὡς να ἠναίθη διὰ μιᾶς ἡ θύρα καμίνου, καὶ πάλιν ἐκλείσθη.

Τρομερὸς δὲ κρότος ἐξερράγη κατὰ τοῦ ὁδοφράγματος. Ἐπῆσεν ἡ κοκκίωη σημαία. Τόσον βαγδαία ἤλθεν ἡ χάλαζα τῶν μολυβδοβόλων, ὥστε ἔκοψε τὸ ἰστίον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ σημαία αὕτη ἦτον ἀνηρητημένη. Ἦτον δὲ τὸ ἰστίον τοῦτο ὁ οἶαξ τοῦ λεοφορείου. Τινὰ τῶν μολυβδοβόλων, προσβαλόντα τὰς πέτρας τῶν τοίχων καὶ ἀνασκιρτήσαντα ἐπλήγησαν πολλοὺς.

Ἡ πρώτη αὕτη ἐκπυρσοκρότησις ἐπάγωσεν ὄλων τὸ αἷμα· οἱ τολμηρότεροι αὐτοὶ συνῆλθον εἰς ἑαυτούς. Εἶδον ὅτι εἶχον ἐναντίον των ὀλόκληρον σύνταγμα.

— Ἀδέλφια, εἶπεν ὁ Κουρφεϊράκος, μὴ χάνωμεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν πυρίτιδά μας. Ἀφίστατέ τους νὰ ἔμβουν εἰς τὸν δρόμον μέσα, καὶ τότε τοὺς ἀποκρινόμεθα.

— Καὶ πρῶτον ἀπ' ὄλα, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς, ἄς ἀναστήσωμεν τὴν σημαίαν!

— Καὶ κόψας ἔλαβε τὴν σημαίαν, ἣτις εἶχε πέσει εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῦ ἰδίου.

Ἦκούετο δὲ ἔξω ἡ κλαγγή τῶν ὀβελῶν εἰς τὰ τουφεκία, γεμιζόμενα ἐκ νέου ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

Κράζει ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— Ποῖος ἐδῶ εἶναι παληκᾶρι; ποῖος ἐμπορεῖ νὰ ἀναστήσῃ τὴν σημαίαν μας ἐπάνω εἰς τὸ ὁδοφράγμα;

Κάνεις δὲν ἀπεκρινετο. Τὸ ν' ἀναβῆ τις ἐπὶ τοῦ ὁδοφράγματος καθ' ἣν στιγμὴν βεβαίως ὄλα τὰ τουφεκία τῶν στρατιωτῶν ἐσκόπευον ἐκ νέου κατ' αὐτοῦ, ἦτον βέβαιος θάνατος. Ὁ ἀνδρειότερος τῶν ἀνθρώπων διατάζει νὰ καταδικάσῃ αὐτὸς ἑαυτόν. Καὶ ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀκόμη ἦτο κεκρατημένος ὑπὸ φρίκης. Ἐπαναλαμβάνει:

— Δὲν παρρουσιάζεται κανεὶς;

Β'.

Ἡ σημαία· πράξις δευτέρα.

Ἀφ' ἧς ὥρας εἶχον ἔλθει οἱ ἀντάρται εἰς τὴν Κόρινθον καὶ ἤρχησαν τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ὄχρωματος, οὐδεὶς πλέον ἐπρόσεξεν εἰς τὸν γέρο Βοῖδᾶν. Καὶ ὁμοῦ αὐτὸς τοὺς ἠκολούθησεν ἕως ἐκεῖ. Εἰσῆλθεν εἰς τὸ καπηλεῖον, καὶ εἶχε καθῆσαι ὀπισθεν τῆς θέσεως τῆς καπηλοῦ σιωπηλὸς καὶ βυθισμένος εἰς τὰς ἰδέας του. Ὁ Κουρφεϊράκος καὶ ἄλλοι ἐπλησίασαν καὶ τὸν εἶπον δις ἢ τρίς ν' ἀναχωρήσῃ, ἐπειδὴ ἦτον κίνδυνος, ἀλλ' αὐτὸς ἐφάνη ὅτι δὲν τοὺς ἤκουε. Ὅσαυτὸς δὲν τὸν ὠμίλει κἀνεὶς, τότε τὰ χεῖλη του ἐκινουῦντο, ὡς νὰ συνδιελέγετο μετὰ τινος, ἀλλ' ἄμα τὸν ἀπηύθυνέ τις τὸν λόγον, τὸ στόμα του καθίστατο ἀκίνητον, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐφαίνοντο ὡς ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου νεκροῦ, ἀν καὶ ἠνεωγμένοι. Ὀλίγας ὥρας πρὶν γίνῃ ἡ κατὰ τοῦ ὁδοφράγματος πρώτη ἐκπυρσοκρότησις, ἔλαβε θέσιν τινὰ, τὴν ὁποίαν καὶ ἐτήρησεν ἔκτοτε ἀμεταβλήτως, ἐπέθεσε τὰς δύο χεῖρας ἐπὶ τῶν δύο του γονάτων καὶ ἔκυψε τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὰ ἔμπροσ, ὡς νὰ ἐβλέπεν ἐντὸς βαράθρου. Τίποτε δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταβάλλῃ τὴν θέσιν του ταύτην· ἐνόμιζέ τις ὅτι ὁ νοῦς αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου δὲν εὕρισκετο ἐντὸς τοῦ ὁδοφράγματος, ἀλλὰ μόνον τὸ σῶμα. Ὅταν ἕκαστος εἶχε πορευθῆ νὰ λάβῃ θέσιν διὰ τὴν μάχην, ἄλλος δὲν ἔμεινεν εἰς τὰ κάτω τοῦ καπηλείου, εἰμὴ ὁ Ἰαβέρης, δεδεμένος εἰς τὸν στύλον, εἰς τῶν ἀνταρτῶν διὰ νὰ τὸν φυλάττῃ μὲ γυμνὸν ξίφος, καὶ ὁ Βοῖδᾶς. Ἄλλ' εἰς τὸν κρότον τοῦ πυροβολισμοῦ, ὁ φυσικὸς ἐκεῖνος τιναγμὸς ἐφάνη ὡς νὰ τὸν ἐξύπνησε· καὶ τότε μόνον ἠγέρθη διὰ μιᾶς, διῆλθε τὴν αἴθουσαν τοῦ καπηλείου, καθ' ἣν στιγμήν ὁ Ἐνζολωρᾶς ἔλεγε, — Δὲν παρυσιάζεται κἀνεὶς;

Ἐνεφανίσθη ὁ γέρον εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ καπηλείου.

Ὅλοι ἔμειναν ἐκπεπληγμένοι, ὅταν τὸν εἶδον.

— Νά! αὐτὸς ὁ γέρον εἶναι ὁ παλαιὸς ἐπαναστάτης! εἶναι ἕνας ἀπ' ἐκείνους τοὺς ἀντιπροσώπους, οἱ ὅποιοι ἐψήφισαν τὴν καταδίκην τοῦ βασιλέως Λοδοβίκου Δεκάτου Ἐκτου εἰς θάνατον!

Ἐνδέχεται ὅτι δὲν ἤκουσε ταῦτα ὁ Κ. Βοῖδᾶς.

Προχωρεῖ πρὸς τὸν Ἐνζολωρᾶν ἀπ' εὐθείας, καὶ οἱ ἀντάρται τὸν κάμνουν τόπον μετὰ σεβασμοῦ θρησκευτικοῦ· ἀρπάζει τὴν σημαίαν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Ἐνζολωρᾶ, ἐκθάμβου μείναντος, καὶ οὐδενὸς

τολμῶντος νὰ τὸν κρατήσῃ ἢ νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἀρχίζει ὁ ὀδοσκηνο-
τούτης γέρων οὗτος, μὲ κλονουμένην τὴν κεφαλὴν καὶ στερεὸν τὸν
πόδα, ν' ἀναβαίνει βραδέως τὰς κλιμακῆδον συσσωρευμένας πέτρας τοῦ
ὀδοφράγματος. Τόσον σεμνὸν καὶ μέγα ἐφάνη τοῦτο, ὥστε ὅλοι ἀνέ-
κραζαν οἱ περιεστῶτες·

— Ἀποκαλύψετε τὰς κεφαλὰς, χαιρετίσατε !

Ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τῶν βαθμίδων, ὅταν τὸ τρέμον
καὶ κλονοῦν τρομερὸν φάντασμα τοῦτο ἐφάνη ὄρθιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς,
μὲ τὴν κοκκίνην σημαίαν ἀναχειράς, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς
δαδῆς, ἐναντίον, χιλίων διακοσίων ἀοράτων πυροβόλων, ἐναντίον τοῦ
θανάτου, ὡς ἰσχυρότερον αὐτοῦ, ἐπεκράτησε γενικῆ τις σιγῆ, ὡς συμ-
βαίνει συνήθως ἐνώπιον θαύματος.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιγῆς ταύτης ὁ γέρων ἔσεισε τὴν κοκκίνην
σημαίαν καὶ ἀνέκραξε·

— Ζήτη ἢ ἐπανάστασις ! ζήτη ἢ δημοκρατία ! ἀδελφότητα !
ἰσότητα ! καὶ τὸν θάνατον !

Ἐκούσθη τότε ἐκ τοῦ ὀδοφράγματος λαλιά τις ἀπευθυνομένη
πρὸς αὐτὸ, ὡς ἱερέως σπεύδοντος νὰ τελειώσῃ ἱερολογίαν τινα. Ἦτον
δὲ, ὡς φαίνεται, ἀπεσταλμένος τῆς ἀστυνομίας, ὅστις ἀπηύθυνε τοὺς
νενομισμένους παρακελευστικούς λόγους του ἐκ τοῦ ἄλλου ἄκρου
τῆς ὁδοῦ.

Μετὰ τοῦτο, ἡ αὐτὴ βροντώδης φωνὴ ἣτις εἶχεν ἀνακράξει τὸ
Τίς εἶ ! ἀνεφώνησε.

— Ἀποσυρθῆτε !

Ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τῶν βαθμίδων, ὅταν τὸ τρέμον
καὶ κλονοῦν τρομερὸν φάντασμα τοῦτο ἐφάνη ὄρθιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς,
μὲ τὴν κοκκίνην σημαίαν ἀναχειράς, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς
δαδῆς, ἐναντίον, χιλίων διακοσίων ἀοράτων πυροβόλων, ἐναντίον τοῦ
θανάτου, ὡς ἰσχυρότερον αὐτοῦ, ἐπεκράτησε γενικῆ τις σιγῆ, ὡς συμ-
βαίνει συνήθως ἐνώπιον θαύματος.

— Ζήτη ἢ δημοκρατία !

— Πῦρ ! εἶπεν ἡ φωνή.

Δευτέρα ἐκπυροσκόρησις, καὶ ἔπεσε κατὰ τοῦ ὀδοφράγματος
νέα χάλαζα μολυβδοβόλων, ὡς πίπτουσι τὰ σφυδράλια.

Ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τῶν βαθμίδων, ὅταν τὸ τρέμον
καὶ κλονοῦν τρομερὸν φάντασμα τοῦτο ἐφάνη ὄρθιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς,
μὲ τὴν κοκκίνην σημαίαν ἀναχειράς, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς
δαδῆς, ἐναντίον, χιλίων διακοσίων ἀοράτων πυροβόλων, ἐναντίον τοῦ
θανάτου, ὡς ἰσχυρότερον αὐτοῦ, ἐπεκράτησε γενικῆ τις σιγῆ, ὡς συμ-
βαίνει συνήθως ἐνώπιον θαύματος.

Ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τῶν βαθμίδων, ὅταν τὸ τρέμον
καὶ κλονοῦν τρομερὸν φάντασμα τοῦτο ἐφάνη ὄρθιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς,
μὲ τὴν κοκκίνην σημαίαν ἀναχειράς, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς
δαδῆς, ἐναντίον, χιλίων διακοσίων ἀοράτων πυροβόλων, ἐναντίον τοῦ
θανάτου, ὡς ἰσχυρότερον αὐτοῦ, ἐπεκράτησε γενικῆ τις σιγῆ, ὡς συμ-
βαίνει συνήθως ἐνώπιον θαύματος.

Ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τῶν βαθμίδων, ὅταν τὸ τρέμον
καὶ κλονοῦν τρομερὸν φάντασμα τοῦτο ἐφάνη ὄρθιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς,
μὲ τὴν κοκκίνην σημαίαν ἀναχειράς, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς
δαδῆς, ἐναντίον, χιλίων διακοσίων ἀοράτων πυροβόλων, ἐναντίον τοῦ
θανάτου, ὡς ἰσχυρότερον αὐτοῦ, ἐπεκράτησε γενικῆ τις σιγῆ, ὡς συμ-
βαίνει συνήθως ἐνώπιον θαύματος.

ὥστε λησμονήσαντες πρὸς στιγμήν τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀμυναν, ἐπλησίασαν εἰς τὸ πτώμα μὲ σέβας καὶ ὁμοῦ φόβον τινὰ ἱερόν.

— Τί ἄνδρες εἶναι αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ τυραννοκτόνοι! εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

Ὁ Κουρφειράκος ἔκυψεν εἰς τὸ ὠτίον του καὶ τὸν εἶπε· — Ἄκουσε, τοῦτο λέγω ἰδιαιτέρως πρὸς σέ μόνον, διότι δὲν θέλω νὰ ἐλαττώσω τὸν ἐνθουσιασμόν. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πόρρω ἀπέιχε τοῦ νὰ ἦναι τυραννοκτόνος, ὡς νομίζεις. Ἐγὼ τὸν ἐγνώρισα. Ὀνομάζετο γέρω Βοϊδάς. Δὲν ξεύρω τί ἔπαθε σήμερον, ἀλλ' ἦτον ὁ ταλαίπωρος ἓνας ὀλιγόμουαλος. Νᾶ, παρατήρησε τὸ σχῆμα τῆς κεφαλῆς του, νὰ καταλάβῃς.

— Ὀλιγόμουαλος, ἀλλὰ κύτταξε ὅτι εἶχε καρδίαν Βρούτου, ἀπεκρίθη ὁ Ἐνζολωρᾶς.

Ἐπειτα ἀνύψωσε τὴν φωνὴν καὶ εἶπε πρὸς τοὺς περιεστώτας.

— Ἀδέλφια! Τοῦτο εἶναι παράδειγμα τὸ ὁποῖον δίδουν οἱ γέροντες εἰς τοὺς νέους. Ἡμεῖς ἐδισταζαμεν, καὶ αὐτὸς ἦλθεν ἀπὸ μέσα· ἡμεῖς ἀπεσυρόμεθα καὶ αὐτὸς ἐπροχώρησε! Ἴδου τί διδάσκουν οἱ τρέμοντες ἀπὸ γηρατεία πρὸς τοὺς τρέμοντας ἀπὸ φόβον! Ὁ πρεσβύτερος οὗτος εἶναι ἐνώπιον τῆς πατρίδος σεπτὸς ἀνὴρ. Πλήρης ἡμερῶν ἀπέθανε μεγαλοπρεπῶς! Ἄς προφυλάξωμεν τώρα τὸ πτώμα, καὶ ἕκαστος ἡμῶν ἄς ὑπερασπίσῃ τὸν νεκρὸν τοῦτον γέροντα, ὡς θὰ ὑπερασπίζετο τὸν πατέρα του τὸν ἴδιον ζωντανόν, καὶ ἡ παρουσία του μεταξὺ ἡμῶν ἄς καταστήσῃ ἀπόρθητον τὸ ὄδφραγμα.

Γενικὸς ψιθυρισμὸς ἐπιδοκιμασίας ἐπηκολούθησε τοὺς λόγους τούτους. Ὁ Ἐνζολωρᾶς τότε ἔκυψεν, ὑπήγειρε τοῦ γέροντος τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν ἤσπασθη εἰς τὸ μέτωπον· ἔπειτα μετακινήσας τὰς χεῖρας μὲ προσοχὴν φιλοστόργου υἱοῦ πρὸς νεκρὸν πατέρα, ὡς φοβούμενος μὴ τὸν κάμη νὰ πονέσῃ, τοῦ ἀφήρησε τὸ ἔνδυμα, ἔδειξεν εἰς ὄλους τὰς αἰμοσταγεῖς τρύπας τοῦ φορέματος τούτου, καὶ εἶπεν·

— Ἴδου τώρα ἡ σημαία μας.

Γ.

“Ο,τι κάλλιον θά ἔπραττεν ὁ Γαβριάς ἂν ἐλάμβανε τὴν
καραμπίναν τοῦ Ἐνζολωρᾶ.

Ἦπλωσαν ἐπὶ τοῦ γέροντος Βοιδᾶ μακρόν τι περιώμιον τῆς
κυρᾶς Λυκοῦς, καὶ ἕξ ἄνδρες σχηματίσαντες διὰ τῶν τουφεκίων τῶν
εἶδος κλίμακος, μετέφερον τὸ πτώμα μὲ κεφαλὰς ἀσκεπεῖς καὶ μὲ
πάνδημον βραδύτητα ἐπὶ τῆς μεγάλης τραπέζης ἥτις ἴστατο ἐν τῷ
μέσῳ τῆς αἰθούσης τοῦ καπηλείου.

“Ὅταν τὸ πτώμα διήρχετο πλησίον τοῦ Ἰαβέρη, αἰείποτε ἀ-
παθοῦς, ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶπε πρὸς τὸν κατάσκοπον, — Καὶ σὺ μετ’
ὀλίγον!

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ, ὁ μικρὸς Γαβριάς, ὅστις μόνος δὲν εἶχε
παραιτηθεῖ τὴν θέσιν του, ἐπρόσεχεν εἰς τοὺς ἐναντίους· τὸν ἐφάνη δὲ
ὅτι διέκρινεν εἰς τὸ σκότος τῆς ὁδοῦ ἀθρώπους ἐρχομένους πρὸς τὸ
ὁδόφραγμα μὲ ἡσυχίαν. Αἴφνης βάλλει φωνὴν τὸ παιδίον

— Προσέξετε! μωρ’ ἔρχονται!

“Ὁ Κουρφεϊράκος ὁ Ἐνζολωρᾶς, ὁ Προυβέριος, ὁ Κομπεφερῆς,
ὁ Εὐμορφίδης, ὁ Βαχορέλης καὶ ὁ Ἄετος, ἐξῆλθον ἅπαντες ἐκ τοῦ
καπηλείου μὲ θόρυβον. Σχεδὸν δὲν ἦσαν πλεόν εἰς καιρὸν. Διεκρί-
νοντο ἄνωθεν τοῦ ὁδοφράγματος ἀστράπτουσαι καὶ κυματούμεναι αἱ
αἰχμαὶ τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἤδη τινὲς στρατιῶται ὑψηλοὶ εἰσῆρχοντο,
οἱ μὲν διασκελλίζοντες τὸ λεοφορεῖον, οἱ δὲ διὰ τῆς στενῆς παρόδου,
καὶ προσωθούμενοι πρὸ αὐτῶν τὸ χαμίνιον, ὀπισθοδρομοῦν μὲν, ἀλλ’
ὄχι φεῦγον.

Ἡ στιγμή ὑπῆρχε κρίσιμος· ὠμοίαζεν ἡ ἔφοδος μὲ πλημμύραν
ποταμοῦ, τοῦ ὁποῖο τὰ ὕδατα ἐξογκούμενα εἰσρέουσιν ἤδη ὑπεράνω
τοῦ φράκτου των. Ἀκόμη ἐν δευτερόλεπτον ἂν παρήρχετο, τὸ ὁδό-
φραγμα θά ἐκυριεύετο.

“Ὁ Βαχορέλης ὤρμησε κατὰ τοῦ πρώτου στρατιώτου ὅστις
εἰσῆρχετο καὶ τὸν ἐφόνευσε ἐκ τοῦ συστάδην διὰ τῆς караμπίνας
του· ὁ δεύτερος στρατιώτης ἐφόνευσε τὸν Βαχορέλην διατρυπήσας αὐ-
τὸν διὰ τῆς λόγχης. “Ἔτερος εἶχεν ἤδη ρίψει χαμαὶ τὸν Κουρφεϊρά-
κον κρᾶζοντα· Βοήθειαν! “Ὁ ὑψηλότερος ὄλων, εἶδος κολοσσού, ἐπρο-
χώρει κατὰ τοῦ Γαβριά, κρατῶν προτεταγμένην τὴν λόγχην του. Τὸ
χαμίνιον ἔλαβε μεταξύ τῶν δύο βραχιόνων του τὸ μακρότατον τουφε-

κίον τοῦ Ἰαβέρη, ἐσκόπευσε κατὰ τοῦ γίγαντος, καὶ ἔδωσε πῦρ. Ἀλλὰ τὸ πῦρ δὲν μετεδόθη. Ὁ Ἰαβέρης δὲν εἶχε τὸ τουφέκιόν του φορτωμένον. Ὁ στρατιώτης ἔβαλε τοὺς γέλωτας καὶ ἤγειρε τὴν λόγχην ἐπὶ τοῦ παιδίου.

Πρὶν ὅμως ἐγγίσει ἡ λόγχη τὸν Γαβριᾶν, τὸ τουφέκιον τοῦ στρατιώτου ἔπεσεν ἀπὸ τῶν χειρῶν του, διότι ἤλθεν ἐν μυλυβδόβολον καὶ τὸν ἐκτύπησεν εἰς τὸ μέσον τοῦ μετώπου, καὶ ὁ στρατιώτης ἔπεσεν ὕπιος. Δεύτερον μυλυβδόβολον ἐκτύπησεν εἰς τὸ μέσον τοῦ στήθους τὸν ἄλλον στρατιώτην ὅστις εἶχεν ὀρμήσει ἐπὶ τοῦ Κουρφειράκου, καὶ ἔπεσε· χαμαὶ καὶ οὗτος.

Τὸ δεύτερον μυλυβδόβολον προῆλθεν ἐκ τοῦ Μαρίου, εἰσελθόντος κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἰς τὸ ὀδοφράγμα.

Δ'.

Τὸ βαρέλιον τῆς πυρίτιδος.

Ὁ Μάριος ἐδίσταζε μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἂν ἔπρεπε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ἀγῶνα ἢ νὰ μείνῃ ἀμέτοχος. Τέλος ἐνέδωσεν εἰς τὴν μυστικὴν καὶ ἐπιτακτικὴν ἐκείνην ζήτησιν, ἣν δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ ἀβύσσου πρόσκλησιν. Ἐνώπιον τοῦ ἐσχάτου κινδύνου, ἐνώπιον τοῦ θανάτου τοῦ Βοῖδᾶ, ἐνώπιον τοῦ Βαχορέλη φονευομένου, καὶ τοῦ Κουρφειράκου κρίζοντος βοήθειαν, καὶ τοῦ παιδίου ἐκείνου ἀπειλουμένου, καὶ τῶν φίλων του χρεῖαν ἔχόντων κατεπείγουσαν ἐπικουρίαν ἢ ἐκδικήσεως, ἐξέλιπε πᾶς δισταγμὸς ἐξ αὐτοῦ, καὶ ὤρμησεν εἰς τὴν πάλην κρατῶν ἀναχειρᾶς τὰ δύο του πιστόλια. Πυροβολήσας διὰ τοῦ πρώτου ἔσωσε τὸν Γαβριᾶν, καὶ διὰ τοῦ δευτέρου ἀπελύτρωσε τὸν Κουρφειράκον.

Συγχρόνως μὲ τὰς ἐκπυροστροφῆσεις καὶ τὰς κραυγὰς τῶν τραυματισθέντων στρατιωτῶν οἱ ἄλλοι ἔκαμον ἔφοδον ἐπὶ τοῦ χαρακώματος τὸ ὁποῖον καὶ κατέλαβον. Ἀνέβησαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὀδοφράγματος, ἀλλὰ δὲν κατέβαινον ἐντὸς, φοβούμενοι μὴ ὑπῆρχε τις παγίς. Ἐβλεπον μόνον βλοσυρῶς ἐντὸς τοῦ σκότους, ὡς νὰ ἴσταντο εἰς τὰ χεῖλη λάκκου λεόντων. Τὸ φῶς τῆς δαδῆς ἐφώτιζε τὰς λόγχας, τοὺς πῆλους καὶ τὰ ὀργίλα καὶ ἀνήσυχά των πρόσωπα.

Ὁ Μάριος δὲν εἶχε πλέον ὅπλα ἀφοῦ ἐξεκένωσε τὰ πιστόλιά του τὰ ἀπέρριψεν· εἶχεν ἰδῆ ὅμως τὸ βαρέλιον τῆς πυρίτιδος ἐντὸς τῆς χαμηλῆς αἰθούσης, πλησίον τῆς θύρας.

Ἐνῶ ἐστρέφετο διὰ τὰ παρατηρήσῃ πλαγίως, εἰς τῶν στρατιωτῶν ἐσκόπευσε νὰ πυροβολήσῃ ἐναντίον του. Ἄλλ' ἔκεινην τὴν ἰδίαν στιγμήν, μία χεὶρ ἐτέθη ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ τουφεκίου, καὶ τὸ ἔφραξε. Τίνος ἦτον αὕτη ἡ χεὶρ; Τοῦ νέου ἐκείνου, τοῦ μὲ τὸ πανταλόνιον ἐκ βελούδου. Ὁ στρατιώτης οὐχ ἦτον πυροβολεῖ, καὶ τὸ μολυβδόβολον διαπερᾶ τὴν χεῖρα, ἴσως δὲ καὶ τὸν ἐργάτην αὐτὸν, ἐπειδὴ ἔπεσεν· ἀλλ' ὁ Μάριος ἔμεινεν ἐκ τούτου ἀβλαβής.

Ὅλα δὲ ταῦτα ἐντὸς τοῦ καπνοῦ, καὶ μόλις τὰ διέκρινεν ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ Μαρίου ἐπιστρέφοντας εἰς τὸ καπηλεῖον. Εἶδεν ὅμως, ἀν καὶ ἀμυδρῶς, τὸ κατ' αὐτοῦ σκοπεῖον τουφεκίου, καὶ ὅτι μία χεὶρ τὸ εἶχε φράξει, ἤκουσε δ' ἔπειτα καὶ τὴν ἐκπυρσοκρότησιν· ἀλλ' εἰς τοιαύτας ὥρας τὰ πράγματα ὅλα φαίνονται ὡς ἀτμώδη, ὡς περιδινιζόμενα, καὶ εἰς κἀνὲν ἡ ὄρασις δὲν προσηλοῦται ἐξεταστικῶς. Αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος ὡς νὰ ὠθεῖται εἰς ἔτι πυκνότεραν σκιάν, καὶ τὰ πάντα εἶναι περὶ αὐτὸν νεφέλη.

Οἱ ἀντάρται ἐξαφνίσθησαν μὲν, ἀλλὰ δὲν ἐπτοήθησαν. Συνήχθησαν ἐκ νέου ὅλοι, καὶ ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀνέκραξε πρὸς αὐτοὺς, — Σταθῆτε, παιδιὰ! μὴν ἀδειάζετε τυχαίως τὰ ὅπλα σας!

Τῶνόντι, εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην σύγχυσιν ἠδύναντο νὰ τραυματισθῶσι μεταξὺ τῶν. Οἱ πλείστοι εἶχον ἀναβῆ εἰς τὸ παράθυρον τοῦ πρώτου πατώματος τοῦ καπηλείου καὶ εἰς τὸ ὑπεριῶν, ὁπόθεν ἐπεκράτουν τῶν στρατιωτῶν. Οἱ τολμηρότεροι δὲ, μετὰ τοῦ Ἐνζολωρᾶς, τοῦ Κουρφειράκου, τοῦ Προυβερίου καὶ τοῦ Κομπεφέρρου, στηρίζοντες τὰ γόνα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ τοίχου τῶν οἰκιῶν, ἀντέταττον ὑπερηφάνως τὰ στήθη των κατὰ τῶν στρατιωτῶν, τῶν ἰσταμένων ἐπὶ τῆς κάρυφης τοῦ ὀδοφράγματος. Τόσον δὲ πλησίον εὐρίσκοντο οἱ ἀντίπαλοι, ὥστε ἠδύναντο νὰ συνομιλῶσι μὲ μετρίαν φωνήν. Ἐβλέποντο ὅμως μόνον, καὶ εἶχον ἀμφοτέρωθεν τὰ πυροβόλα κατὰ σκοπὸν, ἔτοιμα.

Ὅταν ἦλθε πλέον τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ νὰ ἐκτραγῆ ὁ σπινθῆρ, ἀξιοματικῶς-τις μὲ μεγάλας ἐπωμίδας ἔτεινε τὸ ξίφος του καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἀντάρτας.

— Κάτω τὰ ὅπλα!

— Πῦρ! ἀνεφώνησεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

Ἀμφοτέρων τῶν ἀντιπάλων τὰ πυροβόλα ἐβροντοβόλησαν ταυτοχρόνως καὶ τὰ πάντα ἐγάρθησαν ἐντὸς τοῦ καπνοῦ πνιγγοῦ καπνοῦ

καὶ θριμύως, ἀναμέσον τοῦ ὁποίου ἐκυλλόντο μὲ οἰμωγὰς ἀσθενεῖς καὶ ὑποκώφους τραυματῖαι καὶ ψυχοβράχουτες.

Ἄφου διελύθη ὁ καπνὸς, ἀνεφάνησαν ἀμφοτέρωθεν οἱ ἀντίπαλοι, ἤρραιωμένοι μὲν, ἀλλὰ πάντοτε τὰς θέσεις κατέχοντες, καὶ γερμίζοντες ἐκ νέου τὰ ὄπλα των ἐν σιωπῇ.

Αἰφνιδίως, ἀκούεται βροντῶδης φωνῆ κράζουσα: — Φύγετε, δίδω φωτιὰ καὶ τινάζω τὸ ὀδόφραγμα εἰς τὸν ἀέρα!

Ὅλοι ἐστράφησαν πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἀνεδόθη αὕτη ἡ φωνή. Ὁ Μάριος εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸ καπηλεῖον καὶ λάβει τὸ βαρέλιον τῆς πυρίτιδος· ἔπειτα δὲ, ἐπωφεληθεὶς τὸν καπνὸν καὶ τὴν ἁμίχλην ἢ ὅποια κατεκάλυπτε τὸ περιπεφραγμένον ἐκεῖνο μέρος, ἐπροχώρησεν ὑπὸ τὸ ὀδόφραγμα μέχρι πλησίον τῆς καιούσης δαδός. Ἐν ἀκαρεῖ τότε, ἤρπασε πρῶτον τὴν δαδα, ἔπειτα εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς ἔρριψε τὸ βαρέλιον τῆς πυρίτιδος, ἐκρήμινισεν ἐπ' αὐτοῦ τὰς πέτρας αἵτινες ἐπροφύλαττον τὴν δαδα κατὰ τοῦ ἀέρος ὡς ἐντὸς κλωβίου, καὶ ὁ πάτος τοῦ βαρέλιου ἠνοιχθή πάραυτα.

Ὅλοι πλέον ἐνώπιον τοιοῦτου θεάματος, στρατιῶται καὶ ἀξιωματικοί, οἱ εὐρισκόμενοι ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἄκρου τοῦ ὀδοφράγματος καὶ βλέποντες τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ἔμειναν βλέποντες τὸν Μάριον ὡς ἐμβρόντητοι.

Μετὰ τὸν ὀδοφραγοντοῦτῃ ἐκεῖνον γέροντα, ὁ Μάριος εἰς ἐκεῖνην τὴν θέσιν, ἀγριωπὸς καὶ μὲ ὠρθωμένην τὴν κόμην, ἦτον ἡ ὄπτασις τῆς νέας ἐπαναστάσεως μετὰ τὸ ὄραμα τῆς παλαιᾶς.

— Δίδεις φωτιὰ, ὅμως καὶ σὺ καίεσαι! ἀνέκραξεν εἰς λοχίας!

Ὁ Μάριος ἀπεκρίθη, — Ναι, καὶ ἐγώ.

Καὶ ἐπλησίασε τὴν δαδα πρὸς τὸ βαρέλιον.

Ἦδη ὅμως ὄλοι εἶχον πηδήσει κάτω ἀπὸ τοῦ ὀδοφράγματος οἱ στρατιῶται, ἀφίνοντες τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς τραυματίας των, καὶ τρέχοντες φύρδην μίγδην καὶ ἐν ἀταξίᾳ πρὸς τὰ ἔσχατα τῆς ὁδοῦ, ὅπου ἐχάθησαν ἐκ νέου εἰς τὸ σκότος.

Τοὺς εἶχε κυριεύσει φόβος πανικός.

Τὸ ὀδόφραγμα ἔμεινεν οὕτως ἀπολυτρωμένον.

Ε΄.

Τέλος τῶν στίχων τοῦ Προυβερίου

Ὅλοι περιεκύκλωσαν τὸν Μάριον. Ὁ Κουρφεϊράκος ἐχύθη εἰς τὸν τράχηλόν του.

— Τέλος πάντων σ' ἔχομεν!

— ὦ, τί χαρά! εἶπεν ὁ Κομπεφερρής.

— Ἦλθες, καὶ εἰς τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς! εἶπεν ὁ Ἄετός.

— Χωρὶς ἐσέ, ἐγὼ τώρα θὰ ἤμην νεκρός! εἶπεν ὁ Κουρφεϊράκος.

— Χωρὶς ἐσᾶς, τώρα θὰ μὲ εἶχαν εἰς τὸ χέρι καλὰ καὶ καλὰ! ἐπρόσθεσεν ὁ Γαβριᾶς.

Ὁ Μάριος ἠρώτησε.

— Ποῦ εἶναι ὁ ἀρχηγός!

— Σὺ εἶσαι ὁ ἀρχηγός, εἶπεν ὁ Ἐνζολωράς.

Ὁ Μάριος καθ' ὄλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχε κάμινον εἰς τὸν ἐγκέφαλον· τώρα δὲ ἡ κάμινος ἔγινε ἀνεμοστρόβιλος, ὅστις ἐνῶ ἦτον ἐντὸς του ἀπετέλει ὡς νὰ ἦτον ἐκτὸς καὶ νὰ τὸν ἀφήρηπαζε. Τὸν ἐφαίνετο ὅτι ἤδη εὐρίσκειτο εἰς ἀπειρον ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ζωῆς. Οἱ δύο φεγγοβόλοι μῆνες τοὺς ὁποίους διήνυσεν ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἔρωτι οἱ ἀπολήξαντες ἀποτόμως εἰς τὸ φρικῶδες βάραθρον τοῦτο, ἡ Τυτίκα ἡ ἀπολεσθεῖσα πλέον δι' αὐτὸν, ὁ Κ. Βοϊδᾶς ὁ δεχόμενος τὸν θάνατον ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας, αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀρχηγός τῶν ἀνταρτῶν, ὅλα αὐτὰ τὰ πραγματὰ τὸν ἐφαίνοντο ὡς τερατώδης τις ἐφιάλτης. Ἐπρεπε νὰ συνάψῃ καλῶς τὰς ἰδέας του, διὰ νὰ καταλάβῃ ὅτι τὰ περὶ αὐτὸν ἦσαν πράγμα καὶ ὄχι ὄνειρον.

Ὁ Μάριος ἦτο νέος ἔτι, καὶ ὡς ὀλίγην λαβὼν τῆς ζωῆς πείραν, δὲν ἐγνώριζεν ὅτι δὲν ὑπάρχει πρᾶγμα πλησιέστερον ἡμῶν καὶ ἐφιστάμενον ἐφ' ἡμῶν τόσον, ὅσον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς φαίνεται ἀδύνατον, καὶ ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει πάντοτε νὰ προβλέπωμεν, εἶναι τὸ ἀπροσδόκητον. Παρίστατο εἰς τὸ ἴδιόν του δράμα ὡς εἰς θεατρικὴν παράστασιν τὴν ὁποῖαν βλέπει τις χωρὶς νὰ ἐννοῇ.

Ἐντὸς τοιαύτης ἀγλῦος διαχειμένου τοῦ νοός του, δὲν ἀνεγνώρισε τὸν Ἰαβέρην ὅστις, δεδεμένος ὢν εἰς τὸν στυλον οὐδὲ τὴν κεφαλὴν κἄν ἐκίνησεν ἐπὶ τῆς ἀψιμαχίας, καὶ μόνον ἐθεώρει τὴν περι αὐτὸν ἀνταρσίαν μὲ καρτερίαν μάρτυρος καὶ μεγαλοπρέπειαν δικαστοῦ.

Ἐν τούτοις οἱ στρατιῶται ἔμμενον ἀκίνητοι καὶ αὐτοὶ ἤκούοντο εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ θορυβοῦντες καὶ σαλευόμενοι ὡς μύρμηκες, ἀλλὰ δὲν εἰσήρχοντο, ἢ διότι ἐπερίμενον διαταγὰς, ἢ ἐπειδὴ, πρὶν ἐπιχειρήσασαι νέαν ἔφοδον κατὰ τοῦ ἀπορρήτου χαρακώματος τούτου, ἀνέμενον καὶ ἄλλην ἐνίσχυσιν. Οἱ δὲ ἀντάρται ἔθεσαν σκοποὺς, καὶ τινες ἐξ αὐτῶν, μαθηταὶ τῆς ἰατρικῆς σχολῆς, ἐκάθησαν νὰ δέσωσι τὰ τραύματα τῶν πληγθθέντων.

Εἶχον ῥίψει τὰς τραπέζας ὅλας ἔξω τοῦ καπηλείου, ἐκτὸς μόνων δύο, ἐπὶ τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο φουσέκια καὶ ξαντὸν, καὶ ἐκείνης ἐφ' ἧς ἔκειτο τὸ πτώμα τοῦ γέροντος. Ἐβαλον δὲ τοὺς τραυματίας ἐπὶ τῶν στρωμάτων τῆς κυρᾶς Λυκοῦς καὶ τῶν δύο θεραπεινῶν τῆς, αἰτινες καὶ αἰ τρεῖ-, ἔγιναν ἄφαντοι. Ἦσαν κρυμμένοι εἰς τὸ ὑπόγειον.

Τὴν χαρὰν τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ὀδοφράγματος κατέθλιψεν ὀδυνηρά τις στέρησις. Ἐλείπεν εἰς τῶν ἀνταρτῶν καὶ τίς! εἰς τῶν προσφιλεστέρων καὶ ἀνδρειοτέρων ὁ Ἰωάννης Προυβέριος. Ἐζητήθη μεταξὺ τῶν τραυματιῶν, ἀλλὰ δὲν εὐρέθη μεταξὺ τῶν νεκρῶν, οὔτε. Βεβαίως ἐζωγρήθη ὁ Προυβέριος.

— Ὁ φίλος μας περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐναντίων. λέγει ὁ Κομπεφέρρης πρὸς τὸν Ἐνζολωρᾶν. Αὐτοὶ ἔπιασαν τὸν φίλον μας, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τὸν πράκτορά των. Τί θὰ τον κάμωμεν αὐτὸν τὸν κατάσκοπον; Θέλεις τὸν θάνατόν του;

— Ναί! ἀπεκρίθη ὁ Ἐνζολωρᾶς, ἀλλ' ὅχι. Ὅσον θέλω τὴν ζωὴν τοῦ Προυβερίου.

Ταῦτα διέτρεχον ἐντὸς τῆς χαμηλῆς κίθουσης πλησίον τοῦ στύλου ὅπου ἦτον δεδεμένος ὁ Ἰαβέρης.

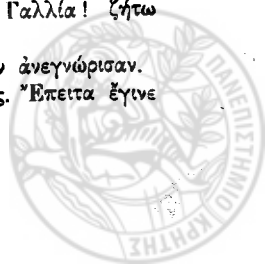
— Λοιπὸν, εἶπεν ὁ Κομπεφέρρης, ἀκουσε: θὰ δέσω τὸ μανδῆλι μου ἐπάνω εἰς ἓνα ῥαβδί καὶ θὰ ὑπάγω ὡς κήρυξ νὰ προτείνω νὰ τοὺς δώσωμεν τὸν ἀνθρωπὸν των ἀντὶ τοῦ ἰδικοῦ μας.

— Στάσου, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς θέσας τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ βραχιόνος τοῦ Κομπεφέρρου.

Ἦκούετο εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ κλαγγή τις ὀπλων ἢ ὁποία ἔδοσεν εἰς τὸν Ἐνζολωρᾶν ὑποψίαν κακῆν. Συγχρόνως δὲ ἀνεδόθη ἐκεῖθεν καὶ ἀβρηνώδης φωνὴ κράζουσα. — Ζήτω ἡ Γαλλία! Ζήτω τὸ μέλλον.

Ἦτον ἡ φωνὴ τοῦ Προυβερίου οἱ φίλοι του τὴν ἀνεγνώρισαν.

Ἦ ὁδὸς ἤστραψε, καὶ ἠκούσθη ἐκπυροσκοπήσις. Ἐπειτα ἔγινε νέα σιωπή.

- Τὸν ἐθανάτωσαν, ἀνέκραξεν ὁ Κομπερέρρης.
— Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐστράφη, πρὸς τὸν Ἰαβέρην καὶ τὸν εἶπεν·
— Οἱ φίλοι σου ἰδοὺ σὲ ἐτουφέκισαν.

ΣΤ΄

Ἡ ἀγωνία τοῦ θανάτου μετὰ τὴν τῆς ζωῆς.

Ἐνῶ ὄλων ἡ προσοχὴ ἦτον ἐστραμμένη πρὸς τὸ μέγα ὀδόφραγμα, τὸ ὁποῖον μόνον ἐφαίνετο ἀπειλούμενον, ὁ Μάριος ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τί ἐγίνετο εἰς τὸ ἄλλο ὀδόφραγμα, τὸ μικρὸν, τῆς ὁδοῦ Μονδετούρου, ὅπου ὅμως ἐπεκράτει ἄκρα ἡσυχία.

Ἐνῶ ὁ Μάριος, μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ταύτην, ἐπέστρεφεν, ἤκουσε τὸ ὄνομά του προφερόμενον ἐντὸς τοῦ σκότους ὑπὸ ἀσθενοῦς τινος φωνῆς.

— Κύριε Μάριε!

Ἀνεγνώρισεν ἀμέσως τὴν φωνὴν ἣτις καὶ πρὸ δύο ὥρῶν τὸν εἶχε καλέσει διὰ τῆς κιγκλίδος τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου μετὰ τὴν διαφορὰν, ὅτι ἡ φωνὴ αὕτη τώρα ὑπῆρχεν ἐξησθενημένη, λεπτή ὡς πνοή.

Παρατηρεῖ περὶ αὐτὸν, δὲν βλέπει κανένα.

Ἐνόμισεν ὅτι ἠπατήθη. Ἐκινήθη πρὸς τὰ ἐμπρός.

— Κύριε Μάριε! ἐπανελάβεν ἡ φωνή.

Τώρα πλέον δὲν τὸν ἔμεινεν ἀμφιβολία· ἤκουσεν εὐκρινέστατα.

Παρατηρεῖ ἐκ νέου γύρω του, καὶ πάλιν δὲν βλέπει ψυχὴν.

— Ἐδῶ, εἰς τοὺς πόδας σας, λέγει ἡ φωνή.

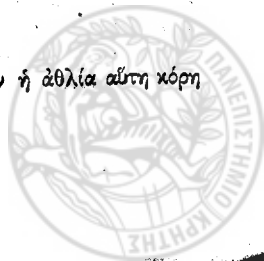
Κύπτει τότε, καὶ διακρίνει ἐντὸς τῆς σκιάς σχῆμά τι ἔρπον πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, ἐν πανταλόνιον ἀπὸ χονδρὸν βελουδὸν, σχισμένον πανταχόσε, πόδας γυμνοῦς, καὶ τι πρᾶγμα χυμένον κατὰ γῆς, ὡς αἷμα.

Δὲν με γνωρίζετε, κύριε Μάριε; λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ σχῆμα τοῦτο.

— Ὅχι.

Εἶμαι ἡ Ἐπονίνη.

Ὁ Μάριος ἔκυψε πάραυτα· τῶντι δὲ ἦτον ἡ ἀθλία αὕτη κόρη με ἀνδρικά φορέματα.

— Πώς εύρισκεςαι ἐδῶ ; πῶς κοίτεσαι αὐτοῦ ;

— Ἀποθαίνω, τὸν ἀποκρίνεται.

— Πῶς ! εἶσαι πληγωμένη ; Στάσου, στάσου νὰ σὲ μεταφέρωμεν εἰς τὸ κατηλεῖον, νὰ δέσωμεν τὰ τραύματά σου ! Αἰσθάνεσαι νὰ εἶσαι κτυπημένη κακὰ ; Πῶς νὰ σὲ πιάσω διὰ νὰ μὴν πονέσης ; Ποῦ ; δεῖξέ με ποῦ εἶσαι κτυπημένη. Ἄ ! εἶναι κἀνεὶς ἐκεῖ νὰ ἔλθῃ νὰ βοηθήσῃ ! Θεέ μου, θεέ μου ! Ἀλλὰ τί ἤλθες ἐδῶ νὰ κάμῃς ; ἐδῶ τί ἐγύρευες ;

Καὶ ἐζήτησεν ὁ Μάριος νὰ περάσῃ τὸν βραχίονά του ὑπ' αὐτήν, διὰ νὰ τὴν ἀνεγείρῃ.

Ἄνεγείρων αὐτὴν ἀπήντησε τὴν χεῖρά της.

Ἔβαλεν ἡ κόρη φωνὴν ἀσθενῆ.

— Σ' ἔκαμα κ' ἐπόνεσες ; ἠρώτησεν ὁ Μάριος.

— Ὀλίγον.

— Ἀλλ' ἐγὼ μόνον εἰς τὸ χέρι σὲ ἤγγισα.

Ἦγειρε τότε τὴν χεῖρά της πρὸς τὸ βλέμμα τοῦ Μαρίου, καὶ ὁ Μάριος ἐν τῷ μέσῳ τῆς χειρὸς ταύτης εἶδε μίαν τρύπαν μέλαιναν.

— Τί ἔχεις ἐκεῖ, εἰς τὸ χέρι ; τὴν ἠρώτησε.

— Εἶναι τρυπημένον.

— Τρυπημένον !

— Ναί.

— Πῶς !

— Ἐνα μολύβι ἐπέρασε.

— Πῶς ;

— Δὲν εἶδατε ἕνα τουφέκι ὅπου ἦτον κατεπάνω σας, ἕτοιμον νὰ πυροβολήσῃ ;

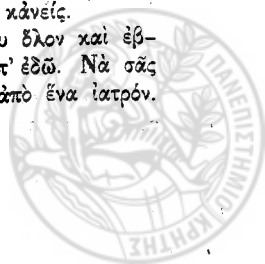
— Ναί, καὶ εἶδα ὅτι εἶχε ἔμβει ἕνα χέρι ἐμπρὸς, καὶ τὸ εἶχε φράξει.

— Ἦτον τὸ ἰδικόν μου τὸ χέρι.

Ὁ Μάριος ἔφριξε.

— Ἀχ ! ταλαιπῶρον παιδί, τί τρέλλα ἦτον αὐτὴ ὅπου ἔκαμες ! Ἀλλ' ἄς ἦναι· ἂν ἦναι αὐτὸ μόνον δὲν βλάπτει τίποτε, ἄφες νὰ σὲ φέρω εἰς ἕνα κρεβάτι, ν' ἀναπαυθῆς ἐκεῖ νὰ δέσουν τὸ τραύμα σου ἀπὸ μίαν πληγὴν εἰς τὸ χέρι δὲν ἀποθαίνει κἀνεὶς.

— Ναί, ἀλλὰ τὸ μολύβι ἐπέρασε τὸ χέρι μου ὄλον καὶ ἐβγῆκεν ἀπὸ τὴν ράχη. Εἰς μάστιγ θὰ μὲ σηκώσετε ἀπ' ἐδῶ. Νὰ σὰς εἰπῶ ἐγὼ πῶς ἤμπορεῖτε νὰ μὲ δέσετε, καλλήτερα ἀπὸ ἕνα ἰατρὸν. Καθῆσατε σιμά μου ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν πέτρα.

Ὁ Μάριος ὑπήκουσεν. Ἡ Ἐπονίνη ἔθεσε τὴν κεφαλὴν της ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ Μαρίου, καὶ χωρὶς νὰ τὸν ἴδῃ εἰς τὸ πρόσωπον, εἶπεν·

— ὦ! τί καλά! Νά! Τώρα δὲν αἰσθάνομαι πλέον κἀνένα πόνον.

Ἐσιώπησε δὲ πρὸς στιγμήν, καὶ ἔπειτα στρέψασα τὸ πρόσωπόν της μετὰ κόπου ἠτένισεν εἰς τὸν Μάριον.

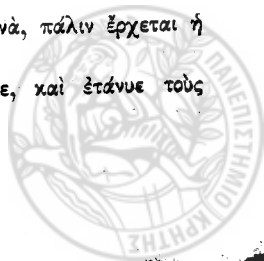
— Ἐξεύρετε, κύριε Μάριε; Μ' ἐπειράζε πολὺ, ὅταν σὰς ἔβλεπα καὶ ἐμβαίνετε εἰς ἐκεῖνον τὸν κῆπον. Ἦτον ἀνοησία μου ἀφοῦ ἐγὼ ἢ ἴδια σὰς εἶχα δεῖξει τὸ σπίτι. Καὶ τέλος πάντων ἔπρεπε νὰ στοχασθῶ ὅτι ἕνας νέος καθὼς εἴσθε σεις . . .

Διεκότη· ἔπειτα δὲ, — Ἐγὼ σὰς ἐφαίνομουν ἄσχημη, δὲν εἶναι ἀληθές; ἠρώτησε μὲ μειδίαμα σπαρακτικόν. Ἀκούσατε. Ἐδῶ εἶναι χαμένη ἢ ζωὴ σας, διότι τώρα κἀνεὶς δὲν θὰ ἔβγῃ ἔξω ἀπὸ τὸ ὀδόφραγμα. Σὰς ἔφερα ἐπίτηδες. Θὰ θανατωθῆτε, εἶναι βέβαιο. Καὶ ὁμως, ὅταν εἶδα ὅτι σὰς ἐσημάδευαν, ἔβαλα τὸ χέρι μου εἰς τὸ στόμα τοῦ τουφεκιοῦ. Τοῦτο σὰς φαίνεται παράδοξον ἀλλ' ἤθελα ν' ἀποθάνω προτῆτερ' ἀπὸ σὰς. Ὅταν ἐκτυπήθηκα, μόλις ἦλθα καὶ μετὰ βίας μόνη μου ἔως ἐδῶ, χωρὶς κἀνεὶς νὰ μὲ ἴδῃ, χωρὶς κἀνεὶς νὰ μὲ στηρίξῃ. Καὶ σὰς ἐπερίμενα, καὶ ἔλεγα· Δὲν θὰ ἔλθῃ ἄρά γε ἀπ' ἐδῶ; ὦ! ἠσθάνομουν τόσον δριμύεις πόνους! ἐδάγκανα τὰ φορέματά μου. Τώρα, εἶμαι καλά. Ἐνθυμεῖσθε τὴν ἡμέραν ὅπου ἐμβήκα εἰς τὴν κάμερή σας καὶ εἶδα εἰς τὸν καθρέπτη σας, καὶ τὴν ἡμέραν ὅπου σὰς ἀπήνησα ἐκεῖ ὅπου πλύνουν; Πῶς ἐκελαδοῦσαν τὰ πουλιά! Πόσος καιρὸς εἶναι ἀπὸ τότε; Δὲν εἶναι πολὺς. Μὲ εἶχατε δόσει ἕνα πεντάφραγκον, καὶ σὰς εἶχα εἰπεῖ· Δὲν θέλω τὰ χρήματά σας. Τοῦλάχιστον, ἐπῆρατε ἀπὸ χαμαὶ ἐκεῖνο τὸ πεντάφραγκον; Ξεῦρω ὅτι δὲν εἴσθε πλούσιος. Δὲν ἐστοχάστηκα νὰ σὰς εἶπω νὰ τὸ κἀρετε. Ἦτον τόσον ὠραῖος ἥλιος! δὲν εἶχε κρῦο καθόλου. Ἐνθυμεῖσθε, κύριε Μάριε; ὦ! ἐγὼ τώρα εἶμαι εὐτυχής! Ἦ ἀποθάνω μὲν ὄλοι.

Ὁ Μάριος παρετήρει τὴν ἀθλίαν κόρην μὲ βαθύτατον οἶκτον. Τὸ αἶμα ἔτρεχεν ἀπ' αὐτῆς ἀδιακόπως.

— ὦ! ἀνέκραξεν ἡ Ἐπονίνη αἰφνιδίως· νὰ, πάλιν ἔρχεται ἡ λειποθυμία. Χάνομαι ἀπὸ τοὺς πόνους, χάνομαι!

Καὶ λαβοῦσα τὸν ἐπενδύτην της τὸν ἔδακνε, καὶ ἐτάνυε τοὺς πόδας της ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς ὁδοῦ.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀντήχησεν εἰς τὸ ὁδόφραγμα ἡ φωνὴ ἀλεκτοριδίου, τοῦ μικροῦ Γαβριά. Εἶχεν ἀναβῆ τὸ παιδίον ἐπὶ μιᾶς τραπέζης διὰ νὰ γεμίσῃ τὸ μακρὸν του τουφέκιον, καὶ ἔμελλεν ἐν-
ταυτῷ φαιδρῶς ἐν ἄσμα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν δημοτικώτατον·

Σὰν βλέπ' ὁ χωροφύλακας ἐμπρὸς τὸν Λαφαγέτη.
Κράζει καὶ λέγει τὸν παιδιῶ.
Φευγιὸ, παιδιὰ! παιδιὰ, φευγιό! ')

Ἡ Ἐπονήνη ἠγέρθη ὀλίγον, ἔδωσεν ἀκρόασιν, καὶ ἔπειτα ἐ-
ψιθύρισεν·

— Εἶν' ἐκεῖνος, εἶπε.

Καὶ πρὸς τὸν Μάριον στραφεῖσα, — Εἶναι ὁ ἀδελφός μου ἐ-
κεῖ, ἐπρόσθεσε. Δὲν θέλω νὰ ἰδῆ. Θὰ μὲ μαλώσῃ.

— Ὁ ἀδελφός σου! ἠρώτησεν ὁ Μάριος, ἐνθυμούμενος καὶ ἐν
τῇ πικρίᾳ τῆς καρδίας του τὰ χρέη ἅτινα ὁ πατήρ του τὸν ἐκληρο-
δότησε πρὸς τοὺς Θεναρδιέρους· ποῖος εἶναι ὁ ἀδελφός σου;

— Αὐτὸς ὁ μικρὸς, ὅπου τραγουδεῖ.

— Αὐτός; αὐτός;

— Ναί.

Ἁ Ὁ Μάριος ἔκαμῃ τινὰ κίνησιν.

— Ὡ! εἶπεν ἡ Ἐπονήνη, μὴ φύγετε! τῶρα τελειῶνω γλί-
γυρα!

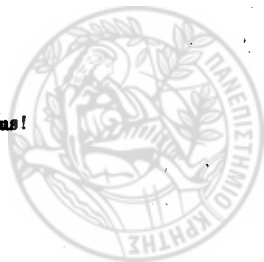
Πραγματικῶς, ἡ φωνὴ τῆς διεκόπτετο ὑπὸ τῶν λυγμῶν τοῦ
θανάτου· ἐπλησίαζε ὅσον πλέον ἠδύνατο τὸ πρόσωπόν της πρὸς τὸ τοῦ
Μαρίου.

— Ἀκούσατε, τὸν λέγει. Ἐχῶ ἐπάνω μου ἓνα γράμμα διὰ
σᾶς. Τὸ κρατῶ ἀπὸ χθές. Μὲ εἶπαν νὰ τὸ δώσω εἰς τὸ ταχυδρο-
μεῖον, ἀλλὰ τὸ ἐρύλαξα. Δὲν ἤθελα νὰ τὸ λάβετε. Ἄλλὰ θὰ μὲ
ἀποστρέψετε ἴσως, ὅταν μετ' ὀλίγον συναπαντηθῶμεν πάλιν ἐκεῖ. Δι-
ότι αἱ ψυχαὶ συναπαντῶνται μετὰ θάνατον, δὲν εἶναι ἀληθές; Ἴδου
λάβετε τὸ γράμμα σας.

Καὶ ἀρπάσασα τὴν χεῖρα τοῦ Μαρίου σπασμωδικῶς, τὴν ἔφερεν
εἰς τὸν θύλακα τοῦ ἐπενδύτου της. Ὁ Μάριος ἠσθάνθη τῶντι χαρ-
τίον ἐντὸς τοῦ θύλακός.

')

En voyant Lafayette,
Le gendarme répète:
Sauvons-nous! sauvons-nous! sauvons-nous!

— Λάβετε το, εἶπεν ἡ Ἐπονίνη.

Ὁ Μάριος ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν.

Ἡ δυστυχὴς ἔκαμε νεῦμα εὐχαριστήσεως καὶ συναϊνέσεως.

— Τώρα, διὰ τὸν κόπον μου, ὑπόσχεθῆτέ με . . .

Ἄλλ' ἐσιώπησε.

— Τί; ἠρώτησεν ὁ Μάριος.

— Ὑπόσχεθῆτε πρῶτον.

— Σὲ ὑπόσχομαι.

— Ὑπόσχεθῆτε, κύριε Μάριε, νὰ μὲ δώσετε ἓνα φίλημα εἰς τὸ μέτωπον ὅταν μὲ ἴδῃτε νεκράν. Θὰ τὸ αἰσθανθῶ.

Ἐπεσε δὲ τότε πάλιν ἡ κεφαλή της ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ Μαρίου καὶ ἐκλείσθησαν τὰ βλέφαρά της. Ὁ Μάριος ἐνόμισεν αὐτὴν ἐκπνεύσασαν. Ἡ Ἐπονίνη ἔμεινε ἀκίνητος ἀλλ' αἰφνιδίως, ἐνῶ ὁ Μάριος τὴν ἀθεώρει ὡς διὰ παντὸς κοιμηθεῖσαν, ἀνοίγει βραδέως τοὺς ὀφθαλμούς της, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπεκάθητο βαρὺς ἤδη ὁ θάνατος, καὶ τὸν λέγει μὲ τόνον, τοῦ ὁποῦ ἡ ἡδύτης ἐφαίνετο ὡς ἤδη προερχομένη ἐξ ἄλλου κόσμου.

— Καὶ θὰ σὰς τὸ εἰπῶ πλέον, κύριε Μάριε νομιζῶ ὅτι εἶχα πρὸς ἐσὰς ὀλίγον ἔρωτα.

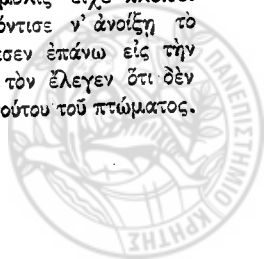
Ἐπειράθη πάλιν νὰ μειδιάσῃ, καὶ ἐξέπνευσε.

Ζ΄.

Ὁ Γαβριᾶς βαθὺς λογιστὴς τῶν ἀποστάσεων.

Ὁ Μάριος ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του ἔδωκεν ἓνα ἀσπασμὸν εἰς τὸ ὠχρὸν ἐκεῖνο μέτωπον, ὑγρὸν ὑπὸ μαργαριτῶν ψυχροῦ ἰδρώτος. Δὲν ἐπράξεν οὕτως ἀπιστίαν τινὰ πρὸς τὴν Τιτίκαν ἀπεχαιρέτισε τελευταίαν φορὰν μίαν ἀθλίαν ψυχὴν.

Τὴν δὲ ἐπιστολήν, τὴν ὅποιαν τὸν ἐνεχείρισεν ἡ Ἐπονίνη ἔλαβεν ὄχι ἄνευ συγκινήσεως. Ἦτόν ἀνυπόμονος νὰ τὴν ἀναγνώσῃ. Οὕτως εἶναι πλασμένη ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου· μόλις εἶχε κλείσει τὰ ὄμματα της ἡ ἀθλία κόρη, καὶ ὁ Μάριος ἐφρόντισε ν' ἀνοίξῃ τὸ γράμμα τὸ ὁποῖον ἐκράτει ἀναχείρας. Τὴν ἀπέθεσεν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἡσύχως καὶ ἀνεχώρησε. Φωνὴ τις ἐνδόμυχος τὸν ἔλεγεν ὅτι δὲν ἠδύνατο ν' ἀναγνώσῃ τὴν ἐπιστολήν ταύτην ἐνώπιον τούτου τοῦ πτώματος.

Ἐπλησίασεν εἰς ἓν φῶς, ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ καπηλείου. Τῆς ἐπιστολῆς ἢ ἐπιγραφῆς ἐφαίνετο οὕσα διὰ χειρὸς γυναικὸς καὶ δειλάμβανε τὰ ἐξῆς:

— Πρὸς τὸν κύριον, κύριον Μάριον Ποιμερσῦ, παρὰ τῷ κυρίῳ Κουρφεϊράκῳ, ὁδὸς Ἑλλησπολεῖων, ἀριθ. 16.

Σχίζει τὴν σφραγίδα, ἀνοίγει καὶ ἀναγινώσκει.

« Φίλτατέ μου, δυστυχῶς ὁ πατήρ θέλει ν' ἀναχωρήσωμεν ἀμέσως ἀπ' αὐτὴν τὴν οἰκίαν. Ἀπόψε λοιπὸν θὰ μετοικήσωμεν εἰς τὴν ὁδὸν Ἐνόπλου, ἀριθ. 7, καὶ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας θὰ εἴμεθα εἰς τὸ Λονδίνον. — Τιτίκα α. 4 ἰουνίου. »

Ὁ Μάριος τώρα πρῶτον ἐβλεπε τὸν γραφικὸν χαρακτήρα τῆς Τιτίκας.

Πῶς δὲ ἔγιναν οὕτω τὰ πράγματα, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν δι' ὀλίγων λέξεων. Ὅλα ἦσαν ἔργα τῆς Ἐπονίνης. Αὕτη μετὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 3 ἰουνίου δύο τινὰ ἔβαλε κατὰ νοῦν πρῶτον, νὰ μεταίωση τὰ κατὰ τῆς οἰκίας τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου σχέδια τοῦ πατρὸς τῆς καὶ τῶν κακούργων συνεταίρων του, καὶ δευτέρον νὰ χωρίσῃ τὸν Μάριον ἀπὸ τῆς Τιτίκας. Εὗρεν ἐλαφρόν τινα νέον, ὅστις χάριν παιδίας ἠλλάξε τὰ φορέματά του τὰ ἀνδρικὰ ἐνδυθεὶς τὰ φορέματά τῆς τὰ γυναικεῖα, καὶ πορευθεῖσα ἔδωσε τὴν εἰδοποίησιν ἐκείνην εἰς τὸν Ἀγιάννην, ὅτι ἔπρεπε νὰ μετοικήσῃ. Τῶντι, ὁ Ἀγιάννης, μόλις ἐπιτρέψας εἰς τὴν οἰκίαν του εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὴν Τιτίκα: « Ἀπόψε, Τιτίκα, πρέπει ν' ἀφίσωμεν αὐτὴν τὴν οἰκίαν, καὶ νὰ μετοικήσωμεν ἁπλοῦς μετὰ τὴν Παναγιώτα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου καὶ τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα ἀναχωροῦμεν εἰς τὸ Λονδίνον.

Τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο ἀκούσασα ἡ Τιτίκα ἔσπευσε νὰ γράψῃ δύο λέξεις πρὸς τὸν Μάριον. Ἀλλὰ μὲ ποῖον νὰ στείλῃ τὸ γράμμα τῆς εἰς τὸ ταχυδρομεῖον; Αὕτη μόνη δὲν ἐξήρχετο ἐκ τῆς οἰκίας νὰ στείλῃ τὴν Παναγιώταν, αὕτη θὰ ἠπόρει δι' αὐτὸ, καὶ βεβαίως θὰ ἐδείκνυε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν ἀθέντην τῆς. Ἐντὸς τῆς ἀμνηστίας ταύτης εὕρισκομένη, εἶδε διὰ τῶν καγκέλων τοῦ κήπου τὴν Ἐπονίνην, ἀνδρικὰ ἐνδεδυμένην, ἣτις περιεφέρετο ἀδιαλείπτως πῆρξιν τοῦ κήπου, κατοπτεύουσα τὰ διαβήματα τοῦ Μαρρίου. Τὴν ἔκραξε λοιπὸν ἡ Τιτίκα, νομίζουσα αὐτὴν ἐργάτην τινὰ νέον, καὶ τὴν ἔδωσε πέντε φράγκα καὶ ἐπιστολὴν. « Σὲ παρακαλῶ, τὴν εἶπεν, αὐτὸ τὸ γράμμα πάγαινέ το κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν του. Ἡ Ἐπονίνη ἔβαλε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν κῆλπον τῆς. Τὴν ἐπαύριον, 5 ἰουνίου, ἐπορεύθη εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Κουρφεϊράκου διὰ νὰ ζητήσῃ τὸν Μάριον, καὶ ὄχι νὰ

τόν δώση τὴν ἐπιστολὴν, ἀλλὰ (ὡς καταλαμβάνει πᾶσα ψυχὴ ἐρώσα καὶ ζηλεύουσα) νὰ « ἰδῆ. »

Ἐπερίμεινε λοιπὸν νὰ ἔλθῃ ὁ Μάριος, ἢ τοῦλάχιστον ὁ Κουρφεράκος, πάντοτε διὰ νὰ ἰδῆ. Ὄταν ὁ Κουρφεράκος τὴν εἶπε, — Παγαίνομεν εἰς τὰ ὁδοφράγματα, — τότε ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν τῆς Ἐπονίνης ἡ ἰδέα νὰ ῥίψῃ ἑαυτὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν θάνατον, ὡς θὰ ἐρρίπτετο εἰς πάντα ἄλλον, καὶ νὰ ὠθήσῃ καὶ τὸν Μάριον εἰς αὐτόν. Καὶ ἠκολούθησε λοιπὸν τὸν Κουρφεράκον, εἶδεν εἰς ποῖον μέρος ἠγείρετο τὸ ὁδοφράγμα, καὶ βεβαία οὔσα ὅτι ὁ Μάριος, ἐπειδὴ δὲν εἶχε λάβει κάμμίαν εἰδοποίησιν, κρατουμένης τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς τῆς Τιτίκας, ἔμελλε κατ' ἐκεῖνο τὸ ἑσπέρας νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κῆπον, κατὰ τὸ σύννηθες, ἢ Ἐπονίνῃ ἐπορευῆθῃ εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου, ἐπερίμεινε τὸν Μάριον ἐκεῖ, καὶ τὸν προσεκάλεσεν ἐν ὀνόματι τῶν φίλων του εἰς τὸ ὁδοφράγμα. Ἡ Ἐπονίνῃ ἐσυμπέρανε τὴν ἀπελπισίαν τοῦ Μαρίου, ὅταν αὐτὸς ἔμελλε νὰ χάσῃ τὰ ἴχνη τῆς Τιτίκας, καὶ δὲν ἠπατήθῃ εἰς τὴν προσδοκίαν τῆς. Ἐπέστρεψε δ' ἔπειτα καὶ αὐτὴ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Κανναβίδος. Εἶδομεν ἐκεῖ τι ἔπραξεν. Ἀπέθανε μὲ τὴν τραγικὴν ἐκείνην ἀγαλλίασιν τῶν ζηλευουσῶν καρδιῶν, αἰτινες συμπαρασύρουσι τὸν παρ' αὐτῶν ἀγαπώμενον εἰς τὸν θάνατόν των, λέγουσαι: « δὲν θὰ τὸν ἔχῃ ἄλλη κάμμια! »

Ὁ Μάριος κατεφίλησε τὴν ἐπιστολὴν τῆς Τιτίκας. Λοιπὸν τὸν ἠγάπα πάντοτε! Τὸν ἦλθε πρὸς στιγμὴν ἡ ἰδέα, ὅτι τῶρα δὲν ἔπρεπε ν' ἀποθάνῃ. Ἐπειτα ὁμως εἶπεν — Ἡ Τιτίκα ἀναχωρεῖ. Ὁ πατήρ της τὴν μεταφέρει εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ὁ πάππος μου δὲν στέργει εἰς αὐτὸ τὸ συνοικέσιον. Ἡ ἀθλία μου τύχη μένει ἡ αὐτή. Τί τὴν θέλω τὴν ζῶν καὶ πάλιν;

Ἐσκέφθη τότε ὅτι εἶχε νὰ ἐκπληρώσῃ δύο τινὰ χρέη· νὰ πληροφόρησῃ τὴν Τιτίκαν περὶ τοῦ θανάτου του, στέλλων πρὸς αὐτὴν τὸν τελευταῖον ἀποχαιρετισμὸν, καὶ νὰ σώσῃ ἀπὸ τῆς ἐπικειμένης καταστροφῆς τὸ ταλαίπωρον παιδίον ἐκεῖνο, τὸν ἀδελφὸν τῆς Ἐπονίνης καὶ υἱὸν τοῦ Θεναρδιέρου.

Ἐκράτει τὸ χαρτοφυλάκιόν του αὐτὸ ἐκεῖνο ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὕρισκετο καὶ τὸ τετράδιον ἔνθα ἦσαν γεγραμμένοι οἱ ἐρωτικοὶ στοχασμοὶ του διὰ τὴν Τιτίκαν. Ἀπέσπασεν ἐξ αὐτοῦ ἓν φύλλον ἄγραφον, καὶ ἔγραψε διὰ μολυβδοκονδύλου τὰ ἑξῆς:

« Νὰ ἐνωθῶμεν εἰς γάμον ἦτον ἀδύνατον. Ἐζήτησα τὴν ἀδελφὴν τοῦ πάππου μου, καὶ μὲ τὴν ἠρνήθη. Εἶμαι πτωχὸς, καὶ σὺ πτωχή. Ἦλθα εἰς τὴν οἰκίαν σου, δὲν σὲ ἤῤα· γνωρίζεις ποῖον

λόγον σ' ἔδωσα· θὰ τὸν ἐκτελέσω. Ἀποθνήσκω, καὶ σὲ ἀγαπῶ. "Ὅταν ἀναγινώσκῃς τὸ παρόν μου, ἡ ψυχὴ μου θὰ εὐρίσκεται πλησίον σου, καὶ θὰ σὲ μεριδιά. »

Μὴ ἔχων πῶς νὰ σφραγίσῃ τὴν ἐπιστολήν, ἐδίπλωσε μόνον τὸ χαρτίον εἰς τέσσαρα, καὶ τὸ ἐπέγραψε,

« Πρὸς τὴν δεσποινίδα Τιτίκαν Θερσανέμη, παρὰ τῷ Κ. Θερσανέμη, ὁδὸς Ἐνόπλου, ἀριθ. 7. »

Διπλωθείσης οὕτω καὶ ἐπιγραφείσης τῆς ἐπιστολῆς, ἔμεινε σὺν-
νοὺς πρὸς στιγμὴν ἔπειτα δ' ἐπανέλαβε τὸ χαρτοφυλάκιον, τὸ ἤνοιξε,
καὶ ἔγραψε διὰ τοῦ αὐτοῦ μολυβδοκονδύλου εἰς τὴν πρώτην σελίδα·

« Ὀνομάζομαι Μάριος Πομμερσύ. Τὸ πτώμά μου ἄς μετακομισθῇ
εἰς τοῦ πάππου μου, Κ. Γιλνορμάνδου, ὁδὸς Καλογραϊῶν, ἀριθμὸς 6. »

Ἐκρυσσε τὸ χαρτοφυλάκιον εἰς τὸν θύλακα τοῦ ἐνδύματός του,
καὶ ἔπειτα ἔκραξε τὸν Γαβριᾶν. Τὸ παιδίον ἔτρεξεν εἰς τὴν φωνὴν
τοῦ Μαρίου περιχαρῶς καὶ εὐγνωμόνως.

— Θέλεις νὰ μὲ κάμῃς μίαν χάριν;

— Ὅ,τι θέλετε, εἶπεν ὁ Γαβριᾶς. Ἐγὼ, χωρὶς ἐσᾶς, θὰ ἤ-
μουν αὐτὴν τὴν ὥρα βρασμένος.

— Βλέπεις αὐτὸ τὸ γράμμα;

— Ναί.

— Λάβε το. Ἐβγα ἀμέσως ἀπὸ τὸ ὁδόφραγμα, (ὁ Γαβριᾶς
ἤρχησε νὰ ξέῃ τὸ ὠτίον του, ἀνησυχήσας) καὶ αὔριον τὸ πρωτὶ πα-
γαίνεις καὶ τὸ δίδεις καθὼς ἐπιγράφεται, ἰδὲ . . . εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ
Ἐνόπλου, ἀριθ. 7.

— Καλά! ἀπεκριθὴ ὁ ἠρωϊκὸς παῖς, ἀλλ' ἂν εἰς αὐτὸ τὸ με-
ταξὺ ὅπου θὰ λείπω κυριεύσουν τὸ ὁδόφραγμα, δὲν θὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ.

— Τὸ ὁδόφραγμα δὲν θὰ τὸ κτυπήσουν πλέον προτοῦ νὰ φέγγῃ,
καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα· οὔτε ἐμποροῦν νὰ τὸ κυριεύσουν αὔριον ἕως
τὸ μεσημέρι.

Ἄληθῶς, τὰ στρατεύματα ἐξηκολούθουν ἡσυχούντα διακοπὴ ἐξ
ἐκείνων αἱ ὅποια συμβαίνουσιν εἰς τὰς μάχας συνεχῶς, καὶ μετὰ τὰς
ὁποίας γίνεται σφοδρότερα ἡ σύγκρουσις.

— Αἶ, δὲν γίνεται νὰ πάγω τὸ γράμμα σας αὔριον τὸ πρωτὶ;
ἠρώτησεν ὁ Γαβριᾶς.

— Αὔριον τὸ πρωτὶ δὲν θὰ εἶναι πλέον καιρὸς. Πιθανὸν νὰ
ῆναι πολιορκημένον ἀπὸ παντοῦ τὸ ὁδόφραγμα· θὰ κλεισθοῦν οἱ ὁρό-
μοι ὄλοι, καὶ δὲν θὰ ἐμπορῆς νὰ ἔβγῃς ἀπὸ πουθενά. Τώρα ἀμέσως
νὰ τὸ πᾶς.

Ὁ Γαβριάς ἔμεινεν ἀναποφάσιτος, ξέων περιλύτως τὸ ὄτιόν του. Αἴφνης ὅμως, ἀρπάξει τὴν ἐπιστολὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Μάρριου, καὶ λέγει, — Καλά! τὸ παγαίνω, δότε μὲ το.

Καὶ ἀνεχώρησε τρέχων διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ Μονδετούρου.

Ἡ σκέψις ἐξ ἧς ἀπεφάσισεν ὁ Γαβριάς διὰ μιᾶς νὰ κομίσῃ τὴν ἐπιστολὴν, ἦτον αὕτη:

— Εἶναι μόλις μεσάνυχτα ἡ ὁδὸς τοῦ Ἐνοπλοῦ δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπ' ἐδῶ παγαίνω ἀμέσως τὸ γράμμα, καὶ ἐπιστρέφω.

Δὲν οἰκοκύνωσεν ὅμως εἰς τὸν Μάρριον τὴν σκέψιν ταύτην, φοβηθεὶς μήποτε ἀπαντήσῃ ἐμπόδιόν τι ἐξ αὐτοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Η ΤΟΥ ΕΝΟΠΛΟΥ ΟΔΟΥΣ.

Α΄.

Προδοσία του κατόπτρου.

Ἐνῶ ἡ πόλις τῶν Παρισίων εὐρίσκετο εἰς τοιοῦτον ἀναβρασμόν, ὁ Ἀγιάννης εἶχεν ἐντὸς τῆς καρδίας ἕτερον κλύδωνα. Ἐντὸς ὀλίγων τινῶν ὥρῶν ἡ τύχη καὶ ψυχὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου κατακαλύφθησαν ὑπὸ νεφελῶν.

* Τὴν προτεραίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐκείνης, 5 ἰουνίου, ὁ Ἀγιάννης, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς Τιτίκας καὶ τῆς Παναγιώτας, ἐπορεύθη πρὸς τὸ ἑσπέρας καὶ κατοίκησεν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου, ὅπου τὸν ἐπερίμενε νέα περιπέτεια.

Ἡ Τιτίκα δὲν ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου ἀνευ ἀντιστάσεως. Πρῶτον ἤδη ἀφότου εὐρίσκετο πλησίον τοῦ Ἀγιάννη ἡ θέλησις αὐτῆς καὶ ἡ θέλησις τοῦ Ἀγιάννη ἐφάνησαν διακεκριμέναι, καὶ, ἂν ὄχι ἀσυμβίβαστοι, τούλάχιστον ἐναντία. Εἶχε φοβηθῆ πολὺ ὁ Ἀγιάννης ἐκ τῆς γραπτῆς ἐκείνης εἰδοποίησεως, νὰ μεταοικήσῃ, ἣν ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν ἄγνωστος χεῖρ, καὶ ὁ φόβος οὗτος τὸν εἶχε καταστήσει ἀμετάπειστον. Ἐνόμισεν ὅτι ἀνεκαλύφθη, καὶ κατεδιώκετο. Ἡ Τιτίκα ἠναγκάσθη, νὰ ἐνδώσῃ.

Ἦλθον ἀμφότεροι εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου χωρὶς ποσῶς ν' ἀνοίξωσι τὰ χεῖλη, χωρὶς νὰ προφέρῃ ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον λέξιν, ὡς ἦσαν βυθισμένοι ἕκαστος εἰς τοὺς ἰδίους του διαλογισμούς· ὁ μὲν

*

Ἀγιάννης τόσο ἀνήσυχος, ὥστε δὲν ἔβλεπε τὴν κατῆφειαν τῆς Τιτίκας, ἢ δὲ Τιτίκα τόσο περιλυπὸς, ὥστε δὲν ἔβλεπε τὴν ἀνησυχίαν τοῦ Ἀγιάννη.

Ὁ Ἀγιάννης παρέλαβεν, ὡς εἶδομεν, καὶ τὴν Παναγιώταν. πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν εἶχε κάμει κατὰ τὰς προλαβούσας ἀπουσίας του. Προησθάνετο ἔτι δὲν ἔμαλλε πλέον, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου, καὶ δὲν ἠδύνατο οὔτε ν' ἀφίσῃ τὴν Παναγιώταν ὀπίσω του οὔτε νὰ τὴν εἶπῃ τὸ μυστικόν του. Ἄλλως τε τὴν ἐγνώριζε γυναῖκα πιστὴν καὶ ἀφωσιωμένην. Ἀπὸ ὑπέρτερου εἰς κύριον ἢ προδοσία ἀρχίζει ἐκ τῆς περιεργείας, ἀλλ' ἡ Παναγιώτα, ὡς νὰ πρωτόσηθεθεράπεινα τοῦ Ἀγιάννη, δὲν εἶχε περιέργειαν. Ἐγὼ εἶμ' ἐπὶ καμωμένη, ἔλεγεν εἰς τὴν χυδαίαν τῆς διαλέκτου ἐγὼ κυττάζω νὰ κάμω τὴν δουλειά μου, καὶ τ' ἀποδέλοιπα δὲν εἶναι ἰδική μου ὑπόθεσι.

Εἰς τὴν ἀναχώρησιν ταυτὴν ἐκ τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου, ἀναχώρησιν ἣτις μᾶλλον ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ φυγὴ, οὐδὲν ἄλλο ἐκ τῶν ἐπίπλων του συναπέφερον ὁ Ἀγιάννης, εἰμὴ τὸν εὐώδη ἐκαίνον ὀδοπορικὸν σάκκον, τὸν ὁποῖον ἡ Τιτίκα ἀπεκάλει ἀχώριστον. Τὰ κιβώτια μὲ τὰ φορέματά των ἂν μετεκομίζοντο θὰ ἀπῆτουν ἀχθοφόρους, καὶ οἱ ἀχθοφόροι εἶναι τόσο μάρτυρες. Προσεκλήθη μόνον ἓν ὄχημα ἀγοραίων, καὶ ἀνεχώρησαν ἐντὸς αὐτοῦ.

Μόλις καὶ μετὰ βίας ἡ Παναγιώτα ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ κομμοδέσῃ ὀλίγα φορέματα καὶ τινα τῶν ἐν χρήσει πρὸς διακόσμησιν, ὡς κτένια καὶ λοιπά. Ἡ Τιτίκα ἐπῆρε μόνον τὰ χαρτῖα τῆς.

Ἐσπέρας ἀνεχώρησαν, ἐπίτηδες, διὰ νὰ μὴ διακριθῶσι καθ' ὁδὸν ὑπὸ τῶν διαβατῶν, καὶ ἡ Τιτίκα ἔλαβε καιρὸν νὰ γράψῃ τὴν ἐπιστολὴν τῆς ἐκείνην πρὸς τὸν Μάριον. Ὅταν εἶχον φθάσει εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου, ἤσαν πλέον νύξ. Ἐκοιμήθησαν ἐν σιωπῇ.

Τὸ κατάλυμα τῆς ὁδοῦ ἐκείνης εὕρισκετο εἰς μίαν ὀπισθίαν κυλῆν, εἰς τὸ δευτέρου πάτωμα μιᾶς οἰκίας, καὶ συνέκειτο ἐκ δύο κοιτῶνων, ἐνὸς ἐστιατορίου καὶ ἐνὸς μαγειρείου προσεχοῦς εἰς τὸ ἐστιατόριον. Εἰς τὸ μαγειρεῖον ὑπῆρχε καὶ τόπος διὰ νὰ κοιμᾶται ἡ Παναγιώτα. Τὸ ἐστιατόριον ἦτον ἐνταυτῷ καὶ ἀντιθάλαμος, καὶ διεχώριζε τοὺς δύο κοιτῶνας. Εἶχεν ἡ κατοικία αὕτη τὰ ἀναγκαϊότερα σκεῦη καὶ ἐπιπλα.

Ὁ ἄνθρωπος, καθὼς πολλάκις ἀνησυχεῖ ἀπερισκέπτως, οὕτω καὶ ἀπερισκέπτως ἡσυχεῖ τοιαύτη εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις. Μόλις ἤλθεν ὁ Ἀγιάννης εἰς τὸ νέον του κατάλυμα καὶ διελύθησιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ νέφη ἅτινα τὸν εἶχον καταστῆσι σκυθρωπὸν. Πολύ

ἐπενεργοῦσι μηχανικῶς εἰς καταπραΰνσιν τοῦ πνεύματος δύο τινὰ παρήμερος ὁδὸς, καὶ φιλήσυχοι κάτοικοι. Ὁ Ἀγιάννης ἀνέστανε.

Καὶ πρῶτον ἐφρόντισε νὰ λάβῃ τὸν ἀχώριστον πλησίον του. Ἐκκοιμήθη δὲ καλῶς. Ἡ νύξ παρέχει συμβουλήν, λέγει ὁ κοινὸς λόγος· ἀλλὰ καὶ κατευαίνει ἡ νύξ τὸν ἄνθρωπον. Τὴν ἐπιούσαν ἐξήπνησε σχεδὸν εὐθυμὸς. Εὗρε πολὺ καλὸν τὸ ἐστιατόριον, ἐνῶ ἦτον ἐλευσινὸν μόλις εἶχε μίαν παλαιὰν στρογγύλην τράπεζαν, ἐν κυλικεῖον χαμηλὸν μὲν ἓνα καθρέπτην κλίνοντα ὑπεράνω, μίαν καθέδραν σκληροβόρον, ἐκ τῶν ἀναπαυτικῶν ἐκείνων, καὶ τινὰς ἄλλας ἀπλὰς καθέδρας πλήρεις ἐκ τῶν κομβοδεμάτων τῆς Παναγιώτας. Εἰς ἓν ἐκ τῶν κομβοδεμάτων τούτων διεκρίνετο ἐξ ἑνὸς ἀνοίγματος ἡ στολὴ ἐθνοφύλακος, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Ἀγιάννης.

Περὶ δὲ τῆς Τιτίκας, αὐτὴ εἶπεν εἰς τὴν Παναγιώταν νὰ τὴν φέρῃ ὀλίγον ζῶμον εἰς τὴν κοιτῶνά της, καὶ μόλις ἐφάνη πρὸς τὸ ἐσπέρας.

Περὶ τὰς πέντε ὥρας, ἡ Παναγιώτα ἤτις περιεφέρετο ἐνησυχλημένη νὰ τακτοποιήσῃ τὰ πράγματα, ἀπέθεσε ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ ἐστιατορίου μίαν ὄρνιθα ψυχρὰν, τὴν ὁποίαν ἡ Τιτίκα μόλις ἤλθε νὰ ἴδῃ, καὶ τοῦτο χάριν τοῦ πατρὸς της· δὲν ἠθέλησε δὲ νὰ φάγῃ ποσῶς, ἀλλὰ προσφασθεῖσα ὅτι εἶχε κεφαλαλγίαν, καὶ καληνυκτίσασα τὸν Ἀγιάννην, ἐκλείσθη, εἰς τὸν κοιτῶνά της.

Ὁ Ἀγιάννης ἔφαγε μίαν πτέρυγα τῆς ὄρνιθος μὲ ὄρεξιν. Τρώγων, καὶ ὄλος ἐνταυτῷ προσηλωμένος εἰς τὰ μέλλοντα σχέδιά του, μόλις εἶχε προσέξῃ εἰς τὴν Παναγιώταν, λέγουσαν πρὸς αὐτὸν, — Ξεύρεις, αὐθέντη, εἶναι ταραχὴ μέσα εἰς τὰ Παρίσια. Κτυπιούνται.

Ὁ Ἀγιάννης σχεδὸν οὔτε ἤκουσε. Ἠγέρθη ἐκ τῆς τραπέζης, ἤρξατο νὰ περιπατῇ ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν θύραν καὶ ἀπὸ τῆς θύρας εἰς τὸ παράθυρον, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κατηνασμένον.

Καθόσον τὸ πνεῦμά του ἐγαληνία, ἐπανήρχετο εἰς τὸν νοῦν του ἡ Τιτίκα, ἡ μὴνὴ του φροντίς. "Ὅχι ὅτι ἀνησυχεῖ ἐκ τῆς ἡμικρανίας της, μικρᾶς νευρικῆς κρίσεως, δυστροφίας ἰδίας εἰς κόρην, στιγμιαίου νέφους· ἀλλ' ἐσκέπτετο περὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ κατὰ τὸ σῆνθος ἐσκέπτετο μὲ πραότητα, μὲ θάρρος. Δὲν ἐβλεπε τέλος πάντων κἀνὲν σπουδαῖον πρόσκομμα, ἱκανὸν νὰ τὸν ἐμποδίσῃ τοῦ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν βρῦν τοῦ εὐδαίμονος βίου του. Εἰς τινὰς ὥρας, ὅλα μᾶς φαίνονται ἀδύνατα· εἰς ἄλλας πάλιν ὥρας, ὅλα εὐκόλα. Ὁ Ἀγιάννης εὐρίσκετο εἰς μίαν τῶν καλῶν τούτων ὥρῶν. Συνήθως ἔρχονται μετὰ τὰς κακὰς, καθὼς ἡ ἡμέρα μετὰ τὴν νύκτα· διότι τοιοῦτος ὑπάρχει διαδοχικὸς νόμος ἐν τῷ βᾶθει τῆς φύσεως. Ἐμελέτα λοιπὸν ὁ Ἀγιάννης τὴν

εις Λονδίνον ἀποδημίαν του με τὴν Τιτίκαν, καὶ δὲν ἔβλεπεν ἐνώπιόν του εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰμὴ ἀνάπαυσιν καὶ ἀγαλλίασιν.

Ἐνῷ περιεπάτει βραδέως τοιαῦτα ἔχων κατὰ νοῦν, ἀπήντησαν οἱ ὀφθαλμοὶ του αἰφνιδίως πρᾶγμα τι παράδοξον.

Παρητήρησεν ἐνώπιόν του ἐντὸς τοῦ καθρέπτου ὅστις ἐκρέματο ἄνωθεν τοῦ κυλικείου προσκλινης, τοὺς ἐπομένους στίχους:

« Φίλτατέ μοι, δυστυχῶς ὁ πατήρ θέλει ν' ἀναχωρήσωμεν ἀμέσως ἀπ' αὐτὴν τὴν οἰκίαν. Ἀπόψε λοιπὸν θὰ μετοικήσωμεν εἰς τὴν ὁδὸν Ἐνόπλου, ἀριθ. 7, καὶ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας θὰ εἴμεθα εἰς τὸ Λονδίνον. — Τιτίκα. 4 ἰουνίου. »

Ὁ Ἀγιάννης ἔμεινεν ἐκστατικός.

Ἡ Τιτίκα εἶχεν ἀφίσει ἐπὶ τοῦ κυλικείου τὸν ἀπορροφητικὸν χάρτην τὸν ὁποῖον ἐφήρμοσεν ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς της διὰ νὰ στεγνώσῃ αὐτὴν ταχέως, καὶ ὡς ἐκ τῶν θλιβερῶν περιπτώσεων τοῦ νοός της, τὸν εἶχε λησιμονῆσει ἐκεῖσε. Ἀληθῶς ἐφαίνοντο οἱ στίχοι οὗτοι τετυπωμένοι ἐπὶ τοῦ ἀπορροφητικοῦ χάρτου εὐκρινῶς, ὁ δὲ καθρέπτης τοὺς ἀνταπέδιδεν ὀρθῶς καὶ ὄχι ἀντιστρόφως.

Ὁ Ἀγιάννης λοιπὸν εἶχε τοιοῦτοτρόπως ὑπ' ὄψιν τὴν ἐπιστολὴν, τὴν ὁποίαν ἡ Τιτίκα εἶχε γράψῃ τὴν προπεραίαν πρὸς τὸν Μάριον.

Πρᾶγμα ἀπλοῦν, ἀλλὰ κεραυνοβόλον. Ὁ Ἀγιάννης ἐπανελάβε τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ ὅμως δὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ κατ' ἀρχάς τοὺς ὀφθαλμοὺς του· τὸν ἐφαίνετο ὡς ὀπτική τις ἀπάτη. Ἐλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του τὸν ἀπορροφητικὸν χάρτην, τὸν παρητήρησεν, εἶδεν ὅτι ὁ χαρακτήρ ὁ γραφικὸς ἦτον πραγματικῶς τῆς Τιτίκας, ἀν καὶ ἀνεστραμμένος. Ἔθεσε πάλιν τὸν χάρτην ὑπὸ τὸν καθρέπτην, ὡς ἦτον πρῶν· εἶδεν, ἐνόησεν, ἐβεβαιώθη.

Ἀφῆκε τὸν χάρτην καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τῆς καθέδρας τεθορυβημένος. Ἀφίωνιν κατὰ μέρος ὅλους τοὺς ἄλλους κινδύνους, τοῦτο κυρίως ἠσθάνετο τὸ πικρὸν, ὅτι ἔχανε τὸ μόνον ὄν, εἰς τὸ ὁποῖον συνεκέντρουτο ὅλη του ἡ ἀγάπη ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ ταλαίπωρος Ἀγιάννης, ὁ γέρον, δὲν ἠγάπα βεβαίως τὴν Τιτίκαν ἄλλως πῶς ἢ ὡς πατήρ· ἀλλ' ἐντὸς τοῦ πατρικοῦ αἰσθηματός του συνεκεντρώθη πᾶσα ἀγάπη, ἣν δὲν εἶχεν αἰσθανθῆ ἔφ' ὅλης του τῆς ζωῆς. Ἠγάπα τὴν Τιτίκαν ὡς θυγατέρα του, καὶ τὴν ἠγάπα ὡς ἀδελφὴν του καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχε γνωρίσει πώποτε ἐρωμένην, οὔτε σύζυγον, ἡ δὲ φύσις εἶναι δανειστής κάμμίαν μὴ ἀνεχόμενος διαμαρτύρησιν, ὑπῆρχεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸ ἀναπαλλοτριώτον τοῦτο αἶσθημα

ἀναμεμιγμένον μετ' ἄλλα, ἀμυδρὸν, ἀμαθές, ἀγνόν, ἀγγελικόν, θεῖον ἀδιάγνωστον καὶ ἀόρατον, ἀλλὰ πραγματικόν. Ὅστε τὸ κυρίως λεγόμενον ἔρωσ ἐύρισκετο ἐντὸς τῆς ἀπείρου φιλοσοφίας του πρὸς τὴν Τιτίκαν, ἀλλ' ὡς ἐύρισκεται τὸ χρυσίον ἐντὸς ἑνὸς ὄρουσ σκοτεινὸν καὶ παρθενικώτατον.

Ὅταν λοιπὸν εἶδεν ὅτι τετέλεσται πλέον, ὅτι ἡ Τιτίκα ἀπεδίδρασκεν, ὅτι ἐξεγλύστρα ἐκ τῶν χειρῶν του, ὅτι ἦτον σύννεφον, ὅτι ἦτον νερόν· ὅταν ἐβεβαιώθη ὅτι ἄλλος τις ἦτον ὁ σκοπὸς τῆς καρδίας της, ἄλλος τις ὁ πόνθος τῆς ζωῆς της, ἄλλος τις ὁ φίλατος, αὐτὸς δὲ μόνον ὁ πατήρ· ὅταν δὲν τὸν ἔμεινε πλέον δισταγμὸς περὶ τούτου, ὅταν εἶπε καθ' ἑαυτὸν, — ἡ Τιτίκα ἀναχωρεῖ ἀπὸ πλησίον μου, ἡσθάνθη δριμυτάτην ὀδύνην ἐντὸς τῆς καρδίας του. Νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἔπραξε δι' αὐτὴν τὴν κόρην, καὶ τέλος νὰ ἦναι πρὸς αὐτὴν ὡς τίποτε!

Ἦλθεν εἰς ἀγανάκτησιν διηγήθη ἡ φίλαυτία του, καὶ τὸ ἐγὼ ἔβαλε μνηστῆρον ἐντὸς τῆς ἀβύσσου τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

Ὁ Ἀγιάννης ἐπανέλαβε τὸν ἀπορροφητικὸν χάρτην καὶ ἐπέισθη, ἐκ νέου· ἔμεινε ὡς κεραυνόπληκτος ἐπὶ τῶν λέξεων ἐκείνων, προσηλώσας, τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτῶν, καὶ τοιοῦτον ἐσχηματίσθη ἐντὸς του νέφους, ὥστε ἂν ἔβλεπέ τις θὰ ἔλεγεν ὅτι ὅλα τὰ ἐντὸς τῆς ψυχῆς ταύτης ἐκρημνίζοντο.

Τότε παρέβαλε περιστάσεις τινὰς, ἡμερομηνίας, ἐρυθμήματά τινα καὶ ὠχριάσεις τῆς Τιτίκας, καὶ εἶπε καθ' ἑαυτὸν, — Βέβαια εἶναι ἐκεῖνος. Ἐνθυμήθη τὸν Μάριον. Ἠγνῶει μὲν τὸ ὄνομά του, ἀλλ' εὔρεν ἀμέσως τὸν ἄνθρωπον. Ἀνεπόλησεν εἰς τὸν νοῦν του τὸν ἄγνωστον νεανίαν ἐκεῖνον ὅστις περιεφέρετο εἰς τὸν κῆπον τοῦ Λουξεμβούργου, τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον, καὶ οὐτιδανόν, καὶ εὐήθη, καὶ ἄνανδρον· διότι ἄνανδρον εἶναι τὸ νὰ ῥίπτῃ τις βλέμματα ἐρωτικὰ πρὸς κόρας αἵτινες ἔχουν πλησίον των τὸν πατέρα των, ἀγαπῶντα αὐτάς.

Ὁ Ἀγιάννης, ἀφοῦ καλῶς ἐνισχύθη εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ πάντα ἐξ ἐκείνου τοῦ νέου προήρχοντο, εἶδεν εἰς τὰ ἐντὸς του καὶ διέκρινεν ἕν φάσμα, τὸ Μίσοσ.

Αἱ μεγάλαι ὀδύνη περιέχουσιν ἀπελπισίαν· ὁ ἄνθρωπος εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ψυχὴν εἰσέρχονται αἰσθάνεται τι ἀποσυρόμενον ἀπ' αὐτῆς, τὸ θάρρος. Εἰς τὴν νεότητα, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν εἶναι πένθιμος βραδυτέρων, εἶναι ἀποτρόπαιος. Φεῦ, ὅταν τὸ αἷμα ἦναι θερμὸν, αἱ τρίχες μέλαιναί, ὅταν ἡ κεφαλὴ ἴσταται ὀρθία ἐπὶ τοῦ σώματος καθὼς ἡ φλόξ ἐπὶ τῆς λαμπάδος, ὅταν ἡ εἰς κύλινδρον τετυλιγμένη περ-

γαμηνή τῆς μελλούσης τύχης ἔχη ἀκόμη ὅλον τῆς σχεδὸν τὸν ὄγκον, ὅταν ἡ καρδιά πάλῃ ἔτι παλμούς οἴτινες δύνανται νὰ ἀναποδοθῶσιν εἰς αὐτήν, ὅταν ἔχη τις ἐνώπιόν του τὸν καιρὸν τοῦ νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ καταλυθέντα, ὅταν ὄλαι αἱ γυναῖκες βλέπωσι, καὶ πρόκηται ὄλα τὰ μειδιάματα, καὶ ὄλον τὸ μέλλον, καὶ ἅπας ὁ ὀρίζων, ὅταν ἡ δύναμις τῆς ζωῆς ᾖναι πλήρης, ἐὰν καὶ τότε ἡ ἀπελπισία εἶναι πρᾶγμα φρικτὸν, πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ ᾖναι εἰς τὰ γηρατεῖα, ὅταν τὰ ἔτη ἀποδιδράσκωσι ταχύπτερα, καὶ ἤδη ὁ ἄνθρωπος διακρίνει τοὺς ἀστέρας τῆς τελευτῆς!

Ἐνῷ ἦτον ὄλος βυθισμένος εἰς τοὺς διαλογισμούς του, εἰσῆλθεν ἡ Παναγιώτα. Ἠγέρθη τότε ὁ Ἀγιάννης καὶ τὴν ἠρώτησε·

— Καὶ πρὸς ποῖον μέρος εἶναι; ξεύρεις νὰ μὲ εἰπῆς;

Ἐκθαμβος ἡ Παναγιώτα, τοῦτο μόνον ἀπεκρίθη·

— Ἦναι πρᾶγμα, αὐθέντη;

— Δὲν μὲ εἶχες εἰπεῖ πρὸ ὀλίγου ὅτι κάπου κτυποῦνται;

— Ἄ, ναί, αὐθέντη. ἀπεκρίθη ἡ Παναγιώτα. Ἐκεῖ, κατὰ τὸ μέρος τοῦ Ἀγίου Μέρρη.

Πολλάκις ἐκ τοῦ βαθυτάτου τῶν διανοημάτων τοῦ ἀνθρώπου προέρχεται μηχανικὴ τις κίνησις ἐν ἀγνοίᾳ του. Ὑπὸ τὴν ὄθησιν τοιούτης τινὸς βεβαίως κινήσεως, τῆς ὁποίας μόλις εἶχε τὴν συναίσθησιν ὁ Ἀγιάννης, εὑρέθη μετὰ πέντε λεπτὰ ἔξω τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁδόν.

Εὑρέθη μὲ ἀσκεπῆ κεφαλὴν. καθήμενος εἰς μίαν μεγάλην πέτραν κειμένην ἔξω τῆς θύρας του, καὶ ἐφαίνετο ἀκρωμένος.

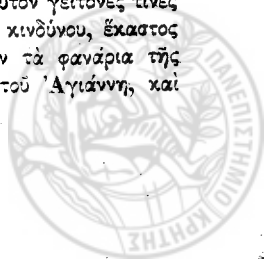
Ἦδη ἦτον νύξ.

Β΄.

Ὁ Φωτοσβέστης.

Πόσῳ ὄραν ἔμεινεν εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν, ἐντὸς τῶν τραγικῶν μελετῶν του, οὐδ' αὐτὸς ἴσως ἠδύνατο νὰ μᾶς εἰπῇ.

Ἡ ὁδὸς ἦτον ἐρήμη. Μόλις ἐπρόσεξαν εἰς αὐτὸν γείτονές τινες ἐπιστρέφοντες ἐν τάχει εἰς τὰς οἰκίας των. Ἐν ὄρα κινδύνου, ἕκαστος φροντίζει μόνον περὶ ἑαυτοῦ. Ὁ συνήθως ἀνάπτων τὰ φανάρια τῆς πόλεως ἤλθε καὶ ἤναψε τὸ ἀπέναντι τῆς θύρας τοῦ Ἀγιάννη, καὶ ἀνεχώρησε.

Ἦκούοντο ἐν τούτοις οἱ κώδωνες σημαίνοντες ὡς ἐν ὥρᾳ κινδύνου, καὶ φωναὶ μακρόθεν ὡς ἐκ τρικυμίας. Ἐν τῷ μέσῳ ταύτης ἔλης τῆς ταραχῆς, τὸ ὠρολόγιον τῆς πλησιεστάρας ἐκκλησίας ἐσήμανεν ὥραν ἐνδεκάτην τῆς νυκτός, μετὰ σοβαρότητος καὶ χωρὶς αὐτὸ νὰ σπεύδῃ ποσῶς· διότι ἡ μὲν φωνὴ τοῦ κινδύνου, εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἡ δὲ ὥρα, εἶναι ὁ Θεός.

Ὁ Ἀγιάννης ἔμμενεν ἀκίνητος, ἀν καὶ ἦτον ἡ ὥρα προχωρημένη. Σχεδὸν κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην στιγμὴν ἠκούσθη δυνατὴ ἐκπυροκρότησις ἐκ τοῦ μέρους τῶν Ἀγορῶν, ἔπειτα δὲ καὶ δευτέρα, τροδροτέρα τῆς πρώτης· ἦτον δὲ, ὡς φαίνεται, ἡ κατὰ τοῦ ὁδοφράγματος τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος ἐπιθεσις ἐκείνη, τὴν ὁποίαν, ὡς εἶδομεν, ἀντέκρουσεν ὁ Μάριος. Ὁ Ἀγιάννης ἐστράφη πρὸς τὸ μέρος ὀπίθεν ἤρχετο ὁ κρότος, ἠκούσθη, ἀλλ' ἔπειτα ἠσύχασεν ἐκ νέου ἐπὶ τῆς πέτρας ὅπου ἐκάθητο, ἐσταύρωσε τὰς χεῖράς του, καὶ ἡ κεφαλὴ του ἔκλινε πάλιν ἠσύχως ἐπὶ τοῦ στήθους του.

Ἐκεῖ, ἀκούει βήματα εἰς τὴν ὁδόν, πλησίον του· ἐγείρει τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ εἰς τὸ φῶς τοῦ φαναρίου διακρίνει ἐν παιδίον ἐρχόμενον περιχαρῶς τὸν Γαβριᾶν.

Ὁ Γαβριᾶς ἔβλεπεν εἰς τὸν ἀέρα ὡς νὰ ἀνεζήτουν εἰς αὐτὸν οἱ ὀφθαλμοὶ του πρᾶγμα τι· ἔπειτα δὲ ἐταπεινώσε τὰ βλέμματά του καὶ εἰς τὴν γῆν. Ἀνυψοῦτο ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῶν ποδῶν του καὶ ἐψηλάφει τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα. Ἦσαν δὲ ὅλα κατὰκλειστα, καὶ καλῶς κλειδωμένα.

Ἀφοῦ ἐβεβαιώθη περὶ τούτου ἐξετάσας πέντε ἢ ἕξ θύρας καὶ παράθυρα οἰκιῶν καὶ ἐργαστηρίων, ἔστρεψε πάλιν πρὸς τὸν ἀέρα τὰ ὄμματα.

Ὁ Ἀγιάννης ἐμβῆκε, εἰς περιέργειαν.

— Τί ἔχεις, καλὸ παιδί, τί ζητεῖς;

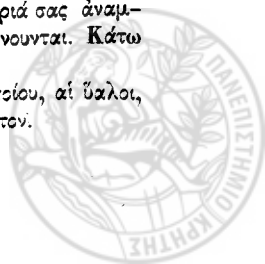
— Παιδί κ' ἀν εἶσαι! Πεινώ, ἀπεκρίθη ὁ Γαβριᾶς.

Ὁ Ἀγιάννης ἠρεύνησεν εἰς τὸ θυλάκιόν του καὶ ἐξήγαγεν ἐν πεντάφραγκον.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ, ὁ Γαβριᾶς ἔκυψε καὶ ἔλαβε μίαν πέτραν ἐκ τῆς ὁδοῦ. Εἶχε παρατηρήσει τὸ φανάριον.

— Πά! εἶπε· σεῖς ἔχετε ἀκόμη ἐδῶ τὰ φανάρια σας ἀναμμένα. Αὐτὸ εἶναι ἀταξία. Ἡ τάξις τώρα θέλει νὰ σπάνονται. Κάτω γλίγωρα!

Καὶ ἔρριψε τὸν λίθον του κατὰ τοῦ φαναρίου, τοῦ ὁποῦ, αἱ ὕλοι, συντριβεῖσαι, ἔπεσον μὲ μέγαν κρότον εἰς τὸ λιθοστρωτον.

Τὸ φανάριον ἐσείσθη βιαίως καὶ ἐσβέσθη τὸ φῶς, πλημμυρισθείσης τῆς θρυαλλίδος ὑπὸ τοῦ ἐλαίου. Πάραυτα δὲ κατέλαβε ζοφερὸν σκότος τὴν ὁδόν.

— Ἔτσι! εἶπεν ὁ Γαβριάς· βάλε δὲ τώρα, γέρω δρόμο, τὸν σκούφο σου τὸν νυκτικό:

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Ἀγιάννην, — Κ' ἐκείναις ἐκεῖ ταῖς κολώναις, εἶπε δεῖξας παρέχει τὸ κατάστημα τῶν Ἀρχείων, ἦταν χρεῖα κάποιος τρόπος νὰ εὔρεθῇ νὰ τὰς κάμωμεν ἕνα ὁδόφραγμα. Ἢὰ εὔρεθῇ.

Ὁ Ἀγιάννης ἐπλησίασε πρὸς τὸν Γαβριᾶν, λέγων καθ'ἑαυτὸν.
— Τὸ πτωχὸν πεινᾶ.

Καὶ ἔθεσεν ἐντὸς τῆς χειρὸς του τὸ πεντάφραγκον.

Ὁ Γαβριάς ἀνύψωσε τὴν ῥινα του, ἐκπλαγεὶς ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ νομίσματος, τὸ ὁποῖον ἐξέλαβεν ὡς χαλκῶν τῶν τεσσάρων σολδίων· τὸ παρατήρησεν ἐντὸς τοῦ σκότους, καὶ ἡ λευκότης του τὸν ἐθάμβωσε. Ἐκ σήμερος μόνον ἐγνώριζε περὶ πενταφράγκων· πολὺ ἐχάρη βλέπων εἰς τὴν παλάμην του ἕν ἐξ αὐτῶν. Το παρατήρησε λοιπὸν μὲ ἔκστασιν διὰ τινὰς στιγμάς, ἀλλ' ἔπειτα, στραφεὶς πρὸς τὸν Ἀγιάννην, ἔτεινε τὸ νόμισμα πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπε μεγαλοπρεπῶς:

— Λάβε το κύριε, ἐγὼ κάλλιον ἔχω νὰ σπάνω τὰ φανάρια. Αὐτὸ εἶναι θεριὸ μὲ μεγάλα νύχια, ἐμένα ὅμως δὲν μὲ τσουγγρανοῦ. Ἐμένα δὲν μὲ πλανοῦν αὐτὰ τὰ πράγματα.

— Ἄκουσε, παιδί μου· ἐσὺ μητέρα δὲν ἔχεις; ἠρώτησεν ὁ Ἀγιάννης.

— Μητέρα; Ἐμπορῶ νὰ ἔχω, καὶ περισσότερον ἀπὸ σέ.

— Φύλαξέ το λοιπὸν αὐτὸ διὰ τὴν μητέρα σου.

Ὁ λόγος οὗτος ἐπροξένησεν αἴσθησιν εἰς τὸν Γαβριᾶν.

— Ἀλήθεια τὸ λές; εἶπε· δὲν μὲ τὸ δίδεις διὰ νὰ μ' ἐμποδίσης νὰ σπάνω τὰ φανάρια;

— Σπάνε ὅ,τι θέλεις.

— Εὔγε λοιπὸν! εἶσαι καθὼς πρέπει ἄνθρωπος, εἶπεν ὁ Γαβριάς.

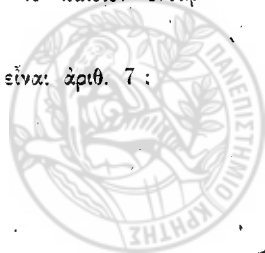
Καὶ ἔθηκε τὸ πεντάφραγκον εἰς ἕν τῶν θυλακίων του.

— Εἶσαι γείτωνας ἐδῶ; ἠρώτησε τότε τὸ παιδίον ἐνθαῦρονθὲν.

— Ναί, διατί;

— Ἐμποροῦσες νὰ μὲ δεῖξῃς ποῖο σπίτι εἶναι; ἀριθ. 7;

— Τί τὸ θέλεις;

Τὸ παιδίον ἐφυλάχθη τοῦ νὰ εἶπῃ, φοβηθὲν μήποτε ἠνοιχθῆ πολὺ εἰς τὸν ἄγνωστον τοῦτον ἄνθρωπον· ἔχωσε τοὺς δακτύλους ἐντὸς τῆς κόμης του, καὶ ἀπήντησε μόνον, — Τίποτε· ἐρωτῶ.

Αἱ ὑποψίαι καθιστῶσι πολλάκις τὸν ἄνθρωπον μάντιν.

— Μήπως σ' ἔδωσαν νὰ μὲ φέρῃς ἓνα γράμμα ὅπου περιμένω; ἠρώτησεν ὁ Ἀγιάννης τὸ παιδίον.

— Εἰς ἐσέ; εἶπεν ὁ Γαβριάς. Καὶ μὴν εἶσαι γυναῖκα ἢ κύνθητιά σου;

— Τὸ γράμμα εἶναι διὰ τὴν Τιτίκα· δὲν ἔχει αὐτὸ τὸ ἐπανόγραμμα; Κύτταξε νὰ ἰδῆς.

— Τιτίκα . . . ναι, θαρῶ νὰ ἦναι ὡσάν τέτοιο ἓνα ὄνομα παράξενο.

— Κύτταξε· ἂν ἦναι αὐτὸ, εἰς ἐμέ θὰ τὸ δώσῃς διὰ νὰ τῆς τὸ φέρω. Κύτταξε, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

— Τότε λοιπὸν πρέπει καὶ νὰ ξεύρῃς πῶς εἶμαι σταλμένος ἀπὸ τὸ δόφραγμα.

— Ἐννοεῖται, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

Ὁ Γαβριάς ἔχωσε τὴν χεῖρα εἰς ἓν ἄλλο θυλάκιόν του καὶ ἐξῆξεν ἓν χαρτίον διπλωμένον εἰς τέσσαρα.

* Ἐπειτα ἐχαίρετισε κατὰ τὸν τρόπον τῶν στρατιωτῶν.

— Κύτταξε καλὰ, εἶπε πρὸς τὸν Ἀγιάννην· αὐτὸ τὸ γράμμα θέλει σέβας. Ἔρχεται ἀπὸ τὴν προσωρινὴ κυβέρνησι.

— Δός με το, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

Ὁ Γαβριάς ἐκράτει τὸ χαρτίον ὑψωμένον ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του.

* -- Μὴ στοχασθῆς ὅτι αὐτὸ εἶναι κἀνένα ῥαβάζι ἐρωτικό. Εἶναι διὰ μίαν γυναῖκα, ὅμως εἶναι διὰ τὸν λαό. Ἡμεῖς πολεμοῦμεν, ὅμως σεβόμεθα τὰς γυναῖκας. Δὲν εἴμεθα ὡσάν τὸν μεγάλο κόσμο, ὅπου κατακομματιάζονται δι' αὐταῖς καὶ ἔπειτα ταῖς κάμνουν σκύβαλα.

— Δός με, δός με.

— Σὲ βλέπω ἄνθρωπο χρήσιμο, καὶ δι' αὐτό.

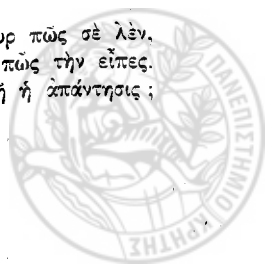
— Δός με γλίγωρα.

— Λάβε.

Καὶ ἐνεχείρισε τὸ χαρτίον εἰς τὸν Ἀγιάννην.

— Καὶ κάμε νὰ τῆς τὸ δώσῃς γλίγωρα, κύρ πῶς σὲ λέν. ἐπρόσθεσεν ὁ Γαβριάς, ἐπειδὴ τὸ περιμένει ἢ κυρὰ — πῶς τὴν εἶπες.

— Εἰς τὸν Ἅγιον Μέρρη πρέπει νὰ σταλθῆ ἢ ἀπάντησις; ἠρώτησεν ὁ Ἀγιάννης.

— "Αν τὴν ἔστειλες ἐκεῖ θὰ ἔκαμνες μία τρύπα εἰς τὸ νερό. Αὐτὸ τὸ γράμμα ἔρχεται ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς Κανναβίδος, ὅπου καὶ ἐπιστρέφω. Καλὴν νύκτα, αὐθεντικό. Καλὴν νύκτα!

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ Γαβριάς ἀνεχώρησε τρέχων, καὶ ἐγάθη εἰς τὴν σκιάν τῆς ὁδοῦ, ὡς καπνὸς εἰς τὸ σκότος· ἐπανῆλθε δὲ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου ἢ προτέρα ἄκρα σιωπῆ.

Θὰ ἔλεγέτις ὅτι ὁ Γαβριάς διελύθη, εἰς νέφος καὶ ἐξηλείφθη, ἐὰν, μετὰ τινὰς στιγμὰς δὲν ἤκούετο πρὸς τὴν διεύθυνσιν τὴν ὁποίαν ἔλαβε μέγας πάταγος ὑάλων συντριβομένων ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς ὁδοῦ, πάταγος ἐξυπνήσας ἐκ νέου ὅλην τὴν συνοικίαν.

Ὁ Γαβριάς συνέτριψε τὸ φανάριον τῆς πλησιεστέρας ὁδοῦ πρὸς κοινὴν τῶν γειτόνων ἀγανάκτησιν.

I'.

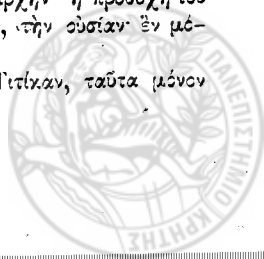
Κοιμωμένης τῆς Τιτίκας καὶ τῆς Παναγιώτας.

Ὁ Ἀγιάννης εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του μὲ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Μαρίου.

Ἀνέβη τὴν κλίμακα ψηλαφητὶ, εὐχαριστούμενος ἐκ τοῦ σκότους καθὼς γύψ κρατῶν εἰς τοὺς ὄνυχας τὴν βορὰν αὐτοῦ, ἤνοιξε καὶ πάλιν ἔκλεισε τὴν θύραν τῆς κατοικίας του ἡσύχως, ἔδωκεν ἀκρόασιν διὰ τὰ ἴδη μὴν ἤκούετο ψυχὴ τις ἐξυπνος, ἐπέστθη ἐξ ὅλων τῶν φαινομένων ὅτι ἡ Τιτίκα καὶ ἡ Παναγιώτα ἐκοιμῶντο, καὶ ἦναψ φῶς μὲ χεῖρας τρεμούσας· ἐν τῇ πράξει του ταύτη ὑπῆρχε κλοπή. Τέλος ἐκάθησε πλησίον τῆς τραπέζης, ἐστήριξε τοὺς ἀγκῶνάς του ἐπ' αὐτῆς, ἐξεδίπλωσε τὸ χαρτίον, καὶ ἀνέγνωσε.

"Ὅταν ὁ ἄνθρωπος διατελῆ ὑπὸ σφοδρὰν συγκίνησιν, καὶ πρόκειται ν' ἀναγνώσῃ, δὲν ἀναγινώσκει, ἀλλὰ κάμνει εἰσβόλην, ὡς οὕτως εἰπεῖν, βιαίαν εἰς τὸ ἔγγραφον τὸ ὅποιον κρατεῖ, τὸ σφίγγει ὡς θῦμα, τὸ μαζαλίζει, χώνει ἐντὸς τοὺς ὄνυχάς του ἐκ τῆς ὀργῆς ἢ τῆς χαρᾶς· τρέχει εἰς τὸ τέλος, πηδᾷ εἰς τὴν ἀρχήν· ἢ προσοχὴ του ἔχει πυρετόν· καταλαμβάνει περίπου τὴν ἔννοιαν, τὴν οὐσίαν ἐν μόνον ἔννοεῖ, καὶ τὰ ἄλλα ἐξαλείφονται.

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Μαρίου πρὸς τὴν Τιτίκαν, ταῦτα μόνον εἶδεν ὁ Ἀγιάννης·

« Ἀποθνήσκω. Ὅταν ἀναγινώσκῃς τὸ παρόν μου, ἡ ψυχὴ μου θὰ εὐρίσκηται πλησίον σου. »

Ἐνώπιον τῶν δύο τούτων στίχων τὸν ἤλθε θάμβος τι ἀπαίσιον· ἔμεινε πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος ὑπὸ τὸ ἄχθος τῆς μεταβολῆς τὴν ὁποῖαν ἔπαθεν αἰφνιδίως ἡ τῆς ψυχῆς του συγκίνησις· παρετήρησε τὸ γραμματίον τοῦ Μαρίου μὲ ἔκπληξιν ἀνθρώπου μεθύσου· εἶχε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του νέον τι φῶς, τὸν θάνατον τοῦ ὄντος τὸ ὁποῖον ἐμίσει.

Ἐβάλεε φρικώδη φωνὴν ἐνδομύχου χαράς. Οὕτω λοιπὸν ἠσύχαζεν. Ἡ κατὰστροφή τοῦ δράματος ἤρχετο ταχύτερα τῶν ἐλπίδων του. Τὸ ὄν τὸ ὁποῖον ἐγίνετο πρόσκρμα εἰς τὴν εἰμαρμένην του ἐξηλείφετο. Ἀπῆρχετο διὰ παντός, καὶ ἀπῆρχετο οἴκοθεν, ἐλευθέρως, ἐκουσίως. Αὐτὸς ἐπορεύετο ν' ἀποθάνῃ, χωρὶς ὁ Ἀγιάννης νὰ συντελέσῃ εἰς τοῦτο ποτῶς, χωρὶς νὰ ἦναι αὐτὸς ἐνοχος κατ' οὐδέν. ἴσως μάλιστα ἦτον καὶ νεκρὸς κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν.

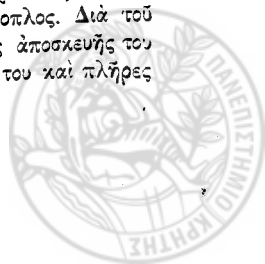
Ἐνταῦθα ἤρχησεν ἐντὸς τοῦ πυρετοῦ του νὰ ὑπολογίζῃ. —

Ὅχι, εἶπε, δὲν πρέπει νὰ ἦναι ἀκόμη θανατωμένος. Προφανῶς, ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη διὰ ν' ἀναγνωσθῇ ὑπὸ τῆς Τιτίκας τὴν ἄλλην ἡμέραν, τὸ πρωί· μετὰ τὰς δύο ἐκπυρσοκοροτήρεις αἱ ὁποῖαι ἤκουσθησαν μεταξύ ἐνδεκάτης ὥρας καὶ μεσονυκτίου, δὲν συνέβη τίποτε· ἂν θὰ προσβάλλουν οἱ στρατιῶται τὸ ὀδύφραγμα, θὰ τὸ προσβάλλουν σπουδαίως τὴν αὐγὴν, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε, ἀφοῦ αὐτὸς ἀνεμίχθη εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, εἶναι ἀφανισμένος· ἐπέσθη εἰς τὴν μηχανήν.

Ὁ Ἀγιάννης ἐπίστευεν ὅτι ἀπελευτρώθη· ὅτι ἐμελλε πάλιν νὰ ἦναι αὐτὸς μόνος μὲ τὴν Τιτίκαν. Ἐπαυεν ὁ διαγωνισμός· ἐπανελαμβάνετο τὸ μέλλον. Δὲν ἐμελλε νὰ κάμῃ ἄλλο, εἰμὴ νὰ κρατήσῃ τὸ γραμματίον τοῦτο εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ ἐνδύματός του. Ἡ Τιτίκα δὲν θὰ ἐμάνθανε ποτὲ τί ἀπέγινεν ἐκεῖνος ὁ φίλος. «Τὰ πράγματα θὰ γίνουσι μόνω των. Αὐτὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ. Καὶ ἂν δὲν ἐθανατώθῃ ἕως τώρα, βέβαια θὰ θανατωθῇ. Ὅποια χαρὰ!»

Εἰπὼν ταῦτα πάντα καθ' ἑαυτὸν, κατέστη σκυθρωπότατος. Ἐπειτα κατέβη καὶ ἐξύπνισε τὸν θυρωρὸν.

Μετὰ μίαν ὥραν περίπου, ὁ Ἀγιάννης ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του ἐνδεδυμένος τὴν στολὴν τοῦ ἐθνοφύλακος καὶ ἐνοπλος. Διὰ τοῦ θυρωροῦ ἐπρομηθεύθη ἐκ τῶν γειτόνων ὅσα ἐκ τῆς ἀποσκευῆς του ἔλειπον. Ἐξῆλθε λοιπὸν ἔχων πλήρη τὴν φουσεκοθήκην του καὶ πλήρες τὸ τουφέκιόν του, καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὰς Ἀγοράς.

Δ'.

Ὁ ὑπέρμετρος ζῆλος τοῦ Γαβριᾶ.

Ἐν τούτοις εἶχε συμβῆ τι ἀξιοδιήγητον εἰς τὸν Γαβριᾶν.

Ἄφου συνέτριψεν ὁ Γαβριᾶς τὸ φανάριον τῆς ὁδοῦ ἧτις συνήπτετο μὲ τὴν τοῦ Ἀγιάννη, προέβη εἰς τὴν περαιτέρω, ὅπου εὔρεθεις περικυκλώμενος ὑπὸ σκότους ζοφεροῦ, ἐνόμισεν ὡς κατάλληλον τὴν ὥραν νὰ δοθῆ εἰς τὰ τραγῳδιὰ του μὲ δλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων του.

Τὰ δὲ βήματά του, ἀντὶ νὰ βραδύνωνται ὑπὸ τοῦ ἄσματος, κατεσπεύδοντο τούναντίον· καὶ οὕτως ἐπροχώρει διασπείρων κατὰ μῆκος τῶν καθευδουσῶν ἢ ἐντρόμων οἰκιῶν τὰς ἐπομένας ἐπαναστατικωτάτας στροφάς.

Μὲς τὰ χαμόκλαδα τρία πουλιά
Τὶ λὲν ἠκούσετε γιὰ τὴν Μηλιά;
Κάποιον ἀκλούθησε ἔς τὴν ξενιτεῖά

Πῶς πᾶν καὶ γάνουνται ἔς αὐταῖς ταῖς χώραις
Ἠώμορφαις κόραις!

Πῶς πᾶν καὶ γάνουνται, μωρὲ παιδιὰ!
Λὸν λαριρά!

Θανάση φλε μου, δὲν ξερσ τί λές·
Ἐμένα ρώτησε ποῦ τὰ προχτὲς
Ἡ Φρόσω μ' ἔκραξε, — Ἐλα σὰν θές.

Πῶς πᾶν καὶ γάνουνται ἔς αὐταῖς ταῖς χώραις
Ἠώμορφαις κόραις!

Πῶς πᾶν καὶ γάνουνται, μωρὲ παιδιὰ!
Λὸν λαριρά!

Κ' εἶν ἡ διαβολισσαὶς ὅλο φωτιά·
Ἀπὸ τὸ μάτι τους μιά σαΐτια
Σὲ κάμει κ' ἄξαφνα κρεμνᾶς τ' αὐτιά.

Πῶς πᾶν καὶ γάνουνται ἔς αὐταῖς ταῖς χώραις
Ἠώμορφαις κόραις!

Πῶς πᾶν καὶ γάνουνται, μωρὲ παιδιὰ!
Λὸν λαριρά!

Ἐγὼ τὸν ἔρωτα τὸν ἀγαπῶ,
Θέλω τὴν Ὀλιγα καὶ τὴν Μπαμπῶ,
Κ' ὄλαις ταῖς ὡμορφαῖς τί νὰ σέ πῶ :

Πῶς πᾶν καὶ χάνονται 'ς αὐταῖς ταῖς χώραις
Ἡὼμορφαις κόραις!

Πῶς πᾶν καὶ χάνονται, μωρὲ παιδιά!
Λὸν λαριρά!

Ἡ Μάρω ζήτησε μὲ πονηριά
Ν' ἀνάψῃ τάχατε 'ς ἐμὲ φωτιά,
Κ' ἦναψε μόνη της, καὶ τί βαρειά!

Πῶς πᾶν καὶ χάνονται 'ς αὐταῖς ταῖς χώραις
Ἡὼμορφαις κόραις!

Πῶς πᾶν καὶ χάνονται, μωρὲ παιδιά!
Λὸν λαριρά!

Μὲ τ' ἄστρα πήγαμε διὰ νερό.
Ἐγὼ κ' ἡ ἀγάπη μου ἡ Μαργαρώ
Στ' ἄστρα τὴν ἔδειχνα — νὰ κ' ἄλλο 'δῶ!

Πῶς πᾶν καὶ χάνονται 'ς αὐταῖς ταῖς χώραις
Ἡὼμορφαις κόραις!

Πῶς πᾶν καὶ χάνονται, μωρὲ παιδιά!
Λὸν λαριρά!

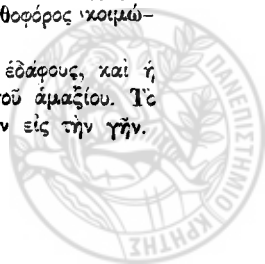
Ἄδων δὲ ὁ Γαβριᾶς συνώδευε τὰς λέξεις καὶ μὲ σχήματα. Τὸ πρόσωπόν του, ἀνεξάντλητος θησαυρὸς μορφασμῶν, παρίστα ἀλλεπάλληλα προσωπεῖα, φανταστικώτερα τῶν στομάτων τρυπημένου ὑφάσματος παραδερισμένου ὑπὸ τῶν ἀέρων. Δυστυχῶς, ἐπειδὴ ἦτον μόνος καὶ εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός, ἔμενον ὅλα αὐτὰ ἀόρατα. Ὑπάρχουν πλοῦτη χαμένα.

Αἰρνιδίως, ἴσταται ἀκίνητος.

— Ἄς σταθῇ τὸ τραγοῦδι κατὰ μέρος, εἶπε.

Τὸ παμπόνηρόν του ὄμμα διέκρινεν ὑπὸ τὴν καμάραν μεγάλης τινος θύρας ὡσάν πράγμα τι καὶ ὡσάν ἀνθρωπὸν τινα· τὸ πρᾶγμα ἦτον ἐν ἀμαξίον διτροχόν, ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια κινοῦνται διὰ τῶν χειρῶν πρὸς μεταφορὰν πραγμάτων, ὁ δὲ ἀνθρώπος ἦτον ἀχθοφόρος κοιμώμενος ἐντὸς τοῦ ἀμαξίου του.

Οἱ βραχίονες τοῦ ἀμαξίου ἐστηρίζοντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀχθοφόρου ἐστηρίζετο εἰς τὸν πάτον τοῦ ἀμαξίου. Τὸ σῶμά του μόλις ἐχώρει ἐντὸς αὐτοῦ· οἱ πόδες ἤγγιζον εἰς τὴν γῆν.

Ὁ Γαβριάς, πείραν ἔχων πολλήν τῶν πραγμάτων τοῦ δρόμου, ἐμάντευσεν ὅτι ὁ ἀχθοφόρος ἦτον βεβαρυμένος ὑπὸ τοῦ οἴνου.

— Αὐτὸ τὸ καλὸ ἔχουν αἱ νύκταις τοῦ καλοκαιριοῦ, εἶπεν ὁ Γαβριάς κατὰ νοῦν. Κοιμᾶται τώρα αὐτὸς μέσα εἰς τὸ ἀμάξι, ἀν ἦναι καὶ δίτροχο. Τί γίνεται; Παίρνεις εὐμορφα τὸ ἀμάξι διὰ τὴν δημοκρατία, καὶ ἀφίνεις τὸν βασιτάζο εἰς τὴν μοναρχία. Αὐτὸ τὸ ἀμάξι ἤμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ δόξαγμαμά μας ἄς τὸ ἀποκτήσωμεν.

Ὁ ἀχθοφόρος ἐβρόγγαζε.

Ὁ Γαβριάς ἔσυρεν ἡσύχως τὸ ἀμάξιον ἐκ τῶν ὀπισθίων, τὸν ἀχθοφόρον ἐκ τῶν ἐμπροσθίων, δηλαδὴ ἐκ τῶν ποδῶν, καὶ μετ' ὀλίγας στιγμάς, ὁ μὲν ἀχθοφόρος εὐρέθη κοιτώμενος ἀναπαυτικώτατα ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, τὸ δὲ ἀμάξιον ὑπῆρχεν ἀπηλλαγμένον ἐλωσδιόλου.

Ὁ Γαβριάς, ὧν πάντοτε ἐφωδιασμένος ἀπὸ ὅλα, διὰ πᾶν ἀπροσδόκητον, ἠρεύνησε τότε εἰς ἓνα τῶν θυλάκων του, ἐξήγαγεν ἓν ῥάκος χαρτίου ἀγράφου καὶ ἓν μικρὸν τεμάχιον κοκκίνου, μολοβδοκονδύλου, τὸ ὁποῖον ἐλάδωσεν εἰς τὴν οἶδον ἐκ τίνος ξυλουργοῦ, καὶ ἔγραψε τὰ ἑξῆς:

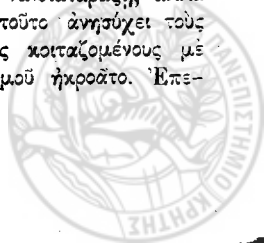
« ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.

» Ἐλήφθη τὸ ἀμάξι τοῦ ἐπιφέροντος. »

Καὶ ὑπέγραψε « Γ α β ρ ι ᾶ ς. »

Τοῦτου γενομένου, ἔβαλε τὸ χαρτιὸν εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ ἐσωκαρδίου τοῦ ἀχθοφόρου, ἐξακολουθοῦντος νὰ βρόγγαζῃ, ἤρπασε διὰ τῶν δύο του χειρῶν τὸ ἀμάξιον, καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὰς Ἀγοράς, ὠθῶν πρὸ αὐτοῦ τὸ ἀμάξιον καὶ καλπάζων μὲ κρότον θριαμβευτικὸν καὶ ἐμπλεῶν δόξης.

Τοῦτο ἦτον ἐπικίνδυνον. Παρέκει ἔκειτο τὸ βασιλικὸν τυπογραφεῖον, εἰς τὴν θύραν τοῦ ὁποίου ἴσταντο σκοποὶ ἐκ τῆς ἐθνοφυλακῆς. Ὁ σταθμὸς οὗτος ἤδη εἶχεν ἀρχήσῃ νὰ ἐξυπνῇ, ἀνησυχήσας, πρῶτον, ἐκ τοῦ κρότου τῶν συντριβέντων δύο φαναρίων, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκ τοῦ ᾄματος τὸ ὁποῖον ὁ Γαβριάς ἐτραγῶδει μὲ φωνὴν τοιαύτην, ὥστε ὄχι μόνον ἐκείνης τῆς συνοικίας τὸν ὕπνιον νὰ διαταράξῃ, ἀλλὰ καὶ τῶν πέριξ. Μίαν ὄλην ὥραν τὸ χαμίσιον τοῦτο ἀνησυχεῖ τοὺς κατοίκους τῶν φιλησύχων ἐκείνων ὁδῶν, συνήθως κοιταζομένους μὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ὁ ὑπαξιωματικὸς τοῦ σταθμοῦ ἠκροᾶτο. Ἐπερίμενε. Ἦτον φρόνιμος ἄνθρωπος.

Ἄλλὰ τὸ μανιῶδες ἐκεῖνο κύλισμα τοῦ ἀμαξίου εἰς τὸ λιθόστρωτον κατὰ τοιαύτην ὥραν ὑπερέβη τὸ μέτρον τῆς ὑπομονῆς τοῦ ὑπαξιωματικοῦ, καὶ ἀπεφάσισεν οὗτος νὰ προχωρήσῃ, διὰ νὰ ἴδῃ τί ἔτρεχε.

— Εἶναι μία δλοκλήρη παγανιά, εἶπε καθ' ἑαυτὸν.

Προφανῶς, ἡ ὄρα τῆς ἀναρχίας ἐξῆλθεν ἐκ τῆς τρώγλης αὐτῆς, καὶ περιεφέρετο εἰς τὴν συνοικίαν ἐκείνην μακρομένη.

Προέβη, λοιπὸν ὁ ὑπαξιωματικὸς με προφύλαξιν προσέχων νὰ μὴν ἀκουσθῶσι τὰ βήματά του.

Αἰφνιδίως ὁ Γαβριάς, ἐνῶ προσωθῶν τὸ ἀμαξίόν του προέβαινεν ἐκ τῆς γωνίας μιᾶς ὁδοῦ, εὐρίσκειται πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἐνώπιον μιᾶς στρατιωτικῆς στολῆς, μιᾶς περικεφαλαίας, ἐνὸς πτεροῦ καὶ ἐνὸς τουφεκίου.

Ἰσταται πάραυτα.

— Ἄ! λέγει, εἶναι ἡ ἀπ' αὐτήνη . . . (καὶ ξέει τὴν κεφαλὴν του) ἡ κοινὴ εὐταξία, καθὼς τὴν λέν.

Αἱ ἀπορίας τοῦ Γαβριά ἦσαν βραχεῖαι, καὶ ἀνελύοντο ἀμέσως, ὡς ὁ πάγος εἰς τὸν ἥλιον.

— Ποῦ πᾶς, μωρὲ; ἀνέκραξεν ὁ ὑπαξιωματικὸς.

— Τί με λές μωρὲ, ἐγὼ σὲ ὕβρισα, καὶ με ὀμιλεῖς με αὐτὸν τὸν τρόπο;

— Ποῦ πᾶς, μωρὲ μάγγα;

— Κύρ λοχία, βλέπω πῶς χθές θὰ ἦσουν ἴσως ἄνθρωπος με πνεῦμα, σήμερα ὅμως τὸ ἄφησες νὰ κουρευέται.

— Μωρὲ πάλησοφουρίστρα, σ' ἐρωτῶ ποῦ πᾶς;

— Εἶδες τί εὐμορφα ποῦ τὰ λές; ἀπεκρίθη ὁ Γαβριάς κατὰ τὴν ἡλικία σου.

— Μωρὲ κατεργάρη, ποῦ πᾶς, σ' ἐρωτῶ, ποῦ πᾶς; ποῦ πᾶς;

— Ἄ! καὶ κατεργάρη . . . Σὲ λέγω δά! τὴν πρώτην φορὰ ὅπου θὰ σὲ βάλουν νὰ βιζιάξῃς, σὰν τὸ μωρὸ, πρέπει τὸ στόμα σου νὰ τὸ σφουγγίσουν καλῆτερα.

Ἄ ὑπαξιωματικὸς προέτεινε τὴν λόγχην του.

— Μωρὲ, θὰ με πῆς τέλος πάντων ποῦ πᾶς, ἃ πανάθλιε!

— Στρατηγέ μου, εἶπεν ὁ Γαβριάς, ἐγὼ ποῦ νὰ πάγω; Πάγω νὰ κράξω τὸν ἰατρό, ὅπου γεννᾷ ἡ γυναικίά μου.

— Εἰς τὰ ὄπλα! ἀνέκραξεν ὁ ὑπαξιωματικὸς.

Τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἴδιον εἶναι νὰ σώζονται ἐν ὥρᾳ κινδύνου διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου τὸ ὅποιον τοὺς ἀπώλεσεν. Ὁ Γαβριάς κατεμέτρησε δι' ἐνὸς βλέμματός του ὅλην τὴν θέσιν τοῦ πράγματος. Τὸ

ἀρχαίον τὸν ἐξέθεσεν εἰς τὸν κίνδυνον, τὸ ἀμάξιον ὤφειλε νὰ τὸν ὑπερασπίσῃ.

Καθ' ἣν στιγμήν ὁ ὑπαξιωματικὸς ἐκινήθη κατὰ τοῦ Γαβριά, τὸ ἀμάξιον ἐκυλίσθη μεταξύ τῶν σκελῶν τοῦ ὑπαξιωματικοῦ μετέστη σφοδρότητα. ὥστε ἔπεσεν αὐτὸς ὑπτιος εἰς τὸ βυάκιον τοῦ ὄρουμου, ἐκπυροσφροτήσας ἐνταῦτ' εἰς τὸν ἀέρα.

Εἰς τὰς φωνὰς τοῦ ὑπαξιωματικοῦ, ἐξήλθον ἐκ τοῦ σταθμοῦ οἱ στρατιῶται φύρδην μίγδην· ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνώτερός των ἐπυροβόλησεν, ἐπυροβόλησαν καὶ αὐτοὶ ὅλοι, οὐδένα σκοπεύοντες, ἀλλὰ τυχαίως. Ἐσπευσαν δὲ μετὰ τοῦτο νὰ γερμίσωσιν ἐκ νέου τὰ τουφεκία των, καὶ πάλιν νὰ κενώσωσι.

Ὁ τουφεκισμὸς οὗτος εἰς τὰ σκοτεινὰ διήρκεσεν ἕως ἐν τέταρτον τῆς ὥρας, καὶ ἱκανὰς ὄλους παραθύρων ἀθανάτωσεν.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ Γαβριάς, ὅστις εἶχε βάλει πτερὰ εἰς τοὺς πόδας του, ἐστάθη εἰς ἀπόστασιν πέντε ἢ ἐξ ὁδῶν ἀπὸ τοῦ τόπου ἐνθα ἔγινεν ἡ σκηνή, καὶ ὅλος ἀσθμαίνων, ἔδωκεν ἀκρόασιν.

Ἀφοῦ ἀνέσανεν ὀλίγον, καὶ εἶδεν ὅτι δὴν ἐκυνηγαίτο, ἐστράφη πρὸς τὸ μέρος ἐπὸθεν ἤκούοντο οἱ τουφεκισμοί, ἤγειρε τὴν ἀριστερὰν του χεῖρα εἰς τὸ ὕψος τῆς μύτης του, καὶ, καθὼς συνειθίζουσι τὰ χαρίνια τῶν Παρισίων νὰ πράττωσι, θέλοντα νὰ μυκτηρίσωσι τινα, ἠκόντισεν αὐτὴν πρὸς τὰ ἔμπρὸς τρίς, κρούσας συγχρόνως τρίς τὸν αὐχένου του διὰ τῆς δεξιᾶς. Τοῦτο δὲ εἶναι παρὰ τοῖς παιδίοις ἐκείνοις εἰρωνία ὑπερύψηλος.

Τότε ὅμως καὶ ἐνθυμήθη, ὅτι ἀπεπλανήθη ἐκ τῆς ὁδοῦ τοῦ πολῦ.

— Εὐθηνὰ τὴν ἐγλυττώσαμεν, εἶπεν, ὅμως τώρα θὰ χρειασθῇ νὰ κάμω μέγαλον ἀλλόγυρον διὰ νὰ πάγω εἰς τὸ ἰδιόφραγμα· καὶ τίς εἶδε! ἴσως θὰ εἶναι ἀργά.

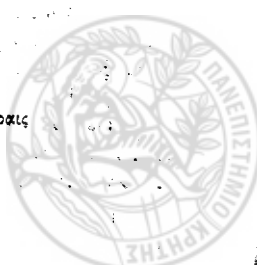
Ἐνῷ ἔτρεχε, — Μωρ' ἀλήθεια! εἶπε· πού τὸ ἄφισα τὸ τραγοῦδί μου;

Καὶ ἐπανέλαβεν τὸ προλαβὸν ἄσμα του, εἰσδύων εἰς τὰς ὁδοὺς.

Ἀκόμ' ἂν σώζονται ὅμως κακαῖς
Εἰρηκαῖς καὶ κάταραις πολιτικαῖς,
Ταῖς διορθῶνουμε τώρα κ' αὐταῖς.

Πῶς πᾶν καὶ γάνονται 'ς αὐταῖς ταῖς χώραις
Ἠὼμορφαῖς κόραις!

Πῶς πᾶν καὶ γάνονται, μωρὲ παιδιά!
Λὸν λαριρά!

Μία κολοκύθα μας ἂν κυλισθῆ,
Ὁ παλιὸς κόσμος σου ποῦ θὰ πιασθῆ!
Ὅλος, ἀκέρως θὰ κορμηνισθῆ.

Πῶς πᾶν καὶ γάνουνται ἰς αὐταῖς ταῖς γῶραις
Ἡῶμορφαις κόραις!
Πῶς πᾶν καὶ γάνουνται, μωρὲ παιδιὰ!
Λὸν λαοιρά!

Λαεῖ, μωρὲ ἔγινες τοῦ κουρκουτιοῦ;
Στὰ δεκανίκια σου μόλις βαστιοῦ!
Ἄμ' σῆκω, κτύπα τα τοῦ παλατιοῦ!

Πῶς πᾶν καὶ γάνουνται ἰς αὐταῖς ταῖς γῶραις
Ἡῶμορφαις κόραις!
Πῶς πᾶν καὶ γάνουνται, μωρὲ παιδιὰ!
Λὸν λαοιρά!

Ἡ ταραχὴ ἐκείνη τοῦ στρατιωτικοῦ σταθμοῦ δὲν ἔμεινε χωρὶς συνεπειᾶς. Τὸ ἀμάξιον ἐδημεύθη, ὁ μέθυσος ἐκαίνος ἀχθοφόρος ἐβλήθη ὑπὸ κράτησιν, καὶ ἀκολούθως ἐνήχθη ἐνώπιον τῶν στρατοδικείων ὡς συναίτιος. Ἡ τότε κυβέρνησις ἔδειξεν εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ζῆλον μέγαν ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν.

Τὸ συμβᾶν τοῦτο τοῦ Γαβριᾶ ἀφῆκεν ἐκ παραδόσεως ἀνεξάλειπτον μνήμην εἰς τοὺς κατοίκους τῆς συνοικίας ἐκαίνης, ἀποκαλέσαντας αὐτὸ, Νυκτερινὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐπαναστατῶν κατὰ τοῦ σταθμοῦ τοῦ Βασιλικοῦ Τυπογραφείου.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

